Thomæ Sydenham, M.D.

OPERA UNIVERSA.

In quibus non ſolummodò Morborum Acutorum Hiſtoriæ & Curationes novâ & exquiſitâ methodo diligentiſſimè traduntur, verùm etiam Morborum ferè omnium Chronicorum Curatio breviſſima, pariter ac fideliſſima in Publici commodum exhibetur.

Editio altera, priori multùm auctior, & emendatior reddita.

Huic etiam de novo acceſſit Index Alphabeticus ſummam omnium rerum, & Curationum ſingularum, in gratiam ſtudioſorum, breviter complectens.

LONDINI,

Typis *R. N.* impenſis *Walteri Kettilby*, ad Inſigne Capitis Epiſcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

45 —: 11

Observationes Medicæ
CIRCA
MORBORUM
ACUTORUM
HISTORIAM
ET
CURATIONEM,

4° K. 16. 61

Authore

THO. SYDENHAM, M.D.

Editio Quarta ab Authore adhuc vivo Emendatior & Auctior reddita.

Cicero de Nat. Deor.

Opinionum *Commenta delet dies:* Naturæ *judicia confirmat.*

LONDINI,
Typis *R. N.* Impensis *Gualteri Kettilby*, ad insigne Capitis Episcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*. 1685.

46 : 11

Amiciſſimo Viro

Dno. JOHANNI MAPLETOFT,

M. D.

In Collegio *Greſhamenſi*

Apud

LONDINENSES

PROFESSORI;

Nec-non *Societatis Regiæ* ibidem

SOCIO.

DUO omnino ſunt (Humaniſſime Vir) de quibus hic mihi tecum agendum eſt: Primum, ut cauſas exponam quibus impulſus Tractatum hunc meum in publicum edo; alterum, quamobrem eundem tuo potiſſimum nomini dicandum cenſeo. Primum quod attinet, Triceſimus jam agitur annus à quo Londinum *petens ut inde* Oxonium *denuo proficiſcerer, (à quo primi belli calamitas me ad annos aliquot diſtinuerat) in virum Doctiſſimum & maximè ingenuum Dominum D.* Thomam Coxe (*qui per eos etiam annos, atque ad hunc*

uſque diem Medicinam *magnâ cum celebritate facilitavit,) Fratri meo tunc agrotanti conſulentem, auſpicatò inciderem; qui quidem Vir, pro nota ſua Humanitate ſuavitateque morum me percontatus eſt, cui me demum Arti, interciſa jam repetens ſtudia, ſumptâque togâ virili, pararem addicere. Ego verò incertus adhuc animi, & de medica Arte ne vel ſomnians quidem, tanti viri hortatu atque authoritate permotus, neſcio quo fato meo, me ad eam ſeriò accinxi. Et ſanè ſi quando hæc noſtra Conamina vel minimum in publica commoda ceſſerint, illi grato animo accepta referenda erunt, quo Promotore atque Auſpice ea ſtudia primùm ſum aggreſſus. Poſt annos aliquot in Palæſtra Academicâ inſumptos* Londinum *reverſus, ad Praxim Medicam acceſſi, quam cùm intento admodum oculo omnique adhibitâ diligentiâ curiosè obſervarem, mox in eam veni ſententiam, quæ mecum ad hodiernum uſque diem crevit; Hanc ſc. Artem haud rectiùs perdiſcendam eſſe, quàm ab ipſius Artis exercitio atque uſu; veroque admodum eſſe ſimile, quòd qui ad naturalia morborum Phænomena oculos animumque accuratiſſimè maximéque diligenter adverterit, in eliciendis Curativis Indicationibus veris ac genuinis maximè pollere debeat. Huic itaque me Methodo totum tradidi, ſatis ſecurus, quòd*

Natu-

Naturam ſi ſequerer Ducem, etiam Avia terrarum peragrans loca, nullius antè Trita ſolo, *nuſquam vel latum unguem à recto tramite diſcederem. Hoc me filo regens, primò ad preſſiorem* Febrium *obſervationem animum appuli, & poſt devoratum haud mediocre tadium, & moleſtiſſimas mentis agitationes, quibus me ad annos aliquot fatigandum permiſi, tandem in methodum incidi quâ iſta poſſent ſanari; quam etiam, amicis flagitantibus in lucem promendam jamdudum conceſſi. Cùm verò ab illo tempore* novas *Febrium* ſpecies, *mihi hactenùs incognitas, ſibi invicem jugiter ſuccedentes animadverterim, ſtatui apud me quæ ad eas pertinebant ſingula, vel ab eiſdem pendebant, ſummâ quâ poſſem diligentiâ in unum congerere; quo tandem aliquando prioris capti mei tenuitatem atque anguſtias paulò accuratiori ac magis abſolutâ horum morborum Hiſtoriâ penſare valerem. Sed dum hæc animo verſarem, atque indagarem ſedulò, & proinde jam in eo totus eſſem, ut pro multifariis Naturæ mutationibus & verſatili ingenio Medendi Methodum, ceu Gladium Delphicum, procudevem omnibus parem, ſtatim didici me ideo tantùm aperuiſſe oculos, ut pulvere, haudquaquam verò Olympico, iidem complerentur, atque* his *quidem, proprii cerebri phantaſmata,* illis, *nul-*

lum me prorſus habere ducem planè viderer. Quamvis optaſſem Lucubrationes haſce meas non niſi annorum porrò aliquot experientiâ auctas & confirmatas typis evulgaſſe, contumeliis tamen ac ſannis procaciſſimi cujuſque Ardelionis tandem plus ſatis delaſſatus, amicis eo uſque morem geſſi (inter quos cum honore mihi ſemper nominandus eſt ſagaciſſimus Vir Dominus Doctor Gualterus Needham, *tam Medicæ Artis, quàm rei Literariæ decus, & laus) ut mihi tandem conſulerem, ac juſtam pararem Defenſionem; ea nempe Facta prodens ſcriptis publicis, quæ ingenuos, quod ſpero, omnes mihi Patronos conciliabunt. Cæteros quod attinet, expectabo ſcilicet, quemadmodum acutè Romanus Philoſophus,* ut quicquam Calumniæ ſit ſacrum, cui nec Rutilius ſacer fuit, nec Cato? *Si qui itaque reperiantur, quos præ immanitate quadam ac aſperitate naturæ Convitiandi libido adhuc inceſſerit, rectène an ſecus ſcripſerim haud æſtimantes æquâ lance, qui vitio ſtatim vertunt, ſi quis novi aliquid, ab illis non priùs dictum, vel etiam inauditum, in medium proferat; hujuſmodi ego homines æquo me animo laturum ſpero; certè Convitiorum ſerram neutiquam reciprocabo. Illud tantùm opponam, Viro Chriſtiano ſanè perdignum, quod olim* Titus Tacitus,

citus, *obtrectanti* Metello *regeſſit:* Facile eſt in me dicere, cùm non ſim reſponſurus: Tu didiciſti maledicere; Ego, Conſcientiâ Teſte, didici maledicta contemnere. Si tu Linguæ tuæ Dominus es, ut quicquid lubet effutias; Ego Aurium mearum ſum Dominus, ut quicquid obvenerit audiant inoffenſæ. *Atque hæc ſunt quorum victus pondere Librum hunc luce donandum eſſe ſentiebam.*

Tibi verò (Chariſſime Vir) eundem dedicatum volui, tum ob mutuam quâ nos invicem complectimur Amicitiam Benevolentiamque; tum etiam, quia nemo te meliùs judicare valeat, ſi quo in loco aut pretio habendæ ſint quas hic trado Obſervationes; *cùm per ſeptennium, quod jam ultimò excurrit, plura è præcipuis atque inſignioribus, quæ ſequentes exhibent pagellæ, Tute etiam oculis uſurpaveris. Uti verò eâ tu es morum integritate probitateque notiſſimâ, ut religio tibi ſit fictis inſinuationibus alios in errorem pellicere, (maximè ubi de Corio humano agitur) ita eâ etiam polles ſapientiâ atque eruditione, quæ tibi à me imponi, ſi id ſeriò agerem, nullatenùs paterentur; multo minùs tu tibi impoſueris iſtis experimentis, quibus in tuis etiam ægris nonnullorum, quæ vel hic deſcripſi, vel tibi aliàs affir-*

mavi,

mavi, veritatem comprobaſti. Noſti præterea, quàm huic meæ Methodo ſuffragantem habeam, qui eam intimiùs per omnia perſpexerat, utrique noſtrum Conjunctiſſimum Dominum Johannem Lock; *quo quidem Viro, ſive ingenio judicioque acri & ſubacto, ſive etiam antiquis, hoc eſt, optimis moribus, vix ſuperiorem quenquam inter eos qui nunc ſunt homines, repertum iri confido; pauciſſimos certè pares. Verùm non opus eſt, ut ulteriùs tuam fidem ſolicitem, de qua jamdiù perſuaſiſſimus ſum. Cæteros quod attinet, jacienda alea eſt, quæ utcunque ceciderit, ſortem haud gravatè feram. Cùm enim jam ſenex ſim, &, ſummi numinis favore, tantum mihi ſit Viatici quantum reſtat viæ, de reliquo dabo operam, ut nec ipſi mihi, neque aliis moleſtus eum aſſequar felicitatis modum, quem ita eleganter depinxit Vir magnus.*

Felix ille animi, Diviſque ſimillimus ipſis,
Quem non mendaci reſplendens Gloria Fuco
Sollicitat; non faſtoſi mala gaudia Luxûs.
Sed tacitos ſinit ire dies, & paupere cultu
Exigit innocuæ tranquilla ſilentia vitæ.

Quod

Quod reſtat, exorandus mihi es, ut hoc propenſi in te animi, &, quo te proſequor, Honoris pignus æqui bonique conſulas; præſertim cùm nullo jure Tibi imputari poſſint quotquot in hoc Opere nævi ac σφάλματα comparuerint, quorum omnium in me ſolùm cudenda eſt faba; nec tu plectendus, ſi quid ego fortè deliravero. Quamlibet neque ejus quem exantlavi laboris omnis mihi fructus perierit, cùm vel ex erroribus & hallucinationibus meis anſam nactus fuero quâ omnibus palàm faciam quantâ te colam amicitiâ, & quòd ex animo ſim

Tibi ſemper Addictiſſimus

Thomas Sydenham.

PRÆ-

PRÆFATIO.

QUemadmodum à natura ita comparata eſt humani corporis Fabrica, ut nec præ jugi particularum fluxu ſibi ſemper conſtet, nec præ externarum rerum vi ſui juris ubique permaneat, unde multiplex ægritudinum cohors terris ab omni ævo incubuit; ſic procul omni dubio à multis jam ſæculis ante natum non *Græcum* modò, ſed (qui mille annis hunc anteceſſit,) *Ægyptium Æſculapium*, hominum ingenia inveſtigandæ medelæ neceſſitas exercuit. Et profectò, ut quis primus ædificiorum, aut veſtimentorum uſum ad depellendam cœli inclementiam inſtituit, nemo facilè dixerit, ita & *Artis Medicæ* Natales, ut *Nili* fontem indigitare nequimus; cùm iſta, perinde ac cæteræ artes, in uſu nunquam non extiterit, licèt nunc diligentiùs, nunc frigidiùs exculta, pro vario temporum ac regionum habitu. Quantum *Veteres*, ac inter primos *Hippocrates*, præſtiterunt, abundè

dè notum eſt; quibus ſcilicet, ac eorum ſcripta compilantibus maximam *Therapeuticæ* ſolertiæ partem acceptam ferimus. Quin & ſuccedentibus deinde ſæculis emicuit nonnullorum induſtria, qui aut *Anatomiæ*, aut *Pharmaciæ*, aut *Methodo ἰατρικῇ* operam navando, Medicinæ pomœria ampliare pro virili ſategerunt: ut taceam nec in hac noſtrâ *Britanniâ*, ipſoque hoc ſeculo defuiſſe, qui in omni ſcientiarum genere, quo res Medica adaugeri poſſit, optimè meruerunt; quorum quidem laudes impari calamo non attingo. Cæterùm quantacunque fuerint aliorum conamina, ſemper exiſtimavi mihi vitalis auræ uſum fruſtra datum fore, niſi & ipſe in hoc ſtadio verſatus, ſymbolum aliquod, utcunque exiguum, in commune *Medicinæ* ærarium contribuerem. Quocirca poſt diuturnam meditationem, ac diligentem fidamque annorum aliquam multorum obſervationem tandem aliquando decrevi; Primò ſententiam meam in medium proferre, quâ demum ratione Medendi ſcientia ulteriùs promoveri poſſit: Deinde meorum in hoc negotio conatuum ſpecimen aliquale in lucem dare.

Sentio autem noſtræ Artis incrementum in his conſiſtere ut habeatur (1.) *Hiſtoria*, ſive

ſive *morborum* omnium deſcriptio quoad fieri poteſt graphica & *naturalis*; (2.) *Praxis* ſeu Methodus circa eoſdem *ſtabilis* ac *conſummata*. Sanè morbos craſsè depingere ſatis obvium eſt; atqui Hiſtoriam eorum ita conſcribere, ut evitetur Cenſura, quam *Clariſs. Verulamius* in nonnullos ejuſmodi Promiſſores vibravit, longè majoris eſt negotii: *Satis ſimus* (inquit vir Nobiliſs.) *haberi Hiſtoriam Naturalem, mole amplam, varietate gratam, diligentiâ ſapius curioſam: Attamen ſi quis ex ea fabulas, & authorum citationes, & inanes controverſias, Philologiam denique & ornamenta eximat* (*quæ ad convivales ſermones, hominumque doctorum Noctes potiùs, quàm ad inſtituendam Philoſophiam ſint accommodata*) *ad nil magni res recidet. Longè profectò abeſt ab ea Hiſtoria quam animo metimur.* Similiter etiam & morborum curationes pro more facillimè proponuntur; Atqui hoc ita præſtare, ut verba in facta tranſeant, atque eventus promiſſis reſpondeant, magis ardui moliminis illi judicabunt, qui vident haberi apud Scriptores Practicos morbos complures, quos nec illi ipſi ſcriptores, nec quiſpiam hactenùs Medicorum ſanare valuerunt.

Quod

Quod autem ſpectat ad *Hiſtoriam Morborum*, ſi quis rem attentiùs perpendat, facilè videbit ſcribentem ad multo plura animum debere advertere, quàm vulgò exiſtimatur. Quorum pauca hæc impræſentiarum attingere ſuffecerit.

Primò, expedit ut morbi omnes ad definitas ac certas *ſpecies* revocentur, eâdem prorſus diligentiâ ac ἀκριβείᾳ quâ id factum videmus à *Botanicis* ſcriptoribus in ſuis *Phytologiis*. Quippe reperiuntur morbi qui ſub eodem genere ac Nomenclaturâ redacti, ac quoad nonnulla ſymptomata ſibi invicem conſimiles, tamen & naturâ inter ſe diſcreti diverſum etiam medicandi modum poſtulant. *Cardui* quidem nomen ad plures herbarum ſpecies extendi nemo neſcit: at verò parum accuratè faciet rei herbariæ ſcriptor, qui generalem hujus Plantæ deſcriptionem, quâ ſcilicet à cæteris ſtirpibus diſcrepat, proponere contentus, propria interim & peculiaria cujuſque ſpeciei ſigna, & characteres quibus ab invicem diſcriminantur, contempſerit. Eodem planè modo nec ſatis eſt ſcriptori communes duntaxat morbi alicujus πολυειδῦς apparentias annotaſſe. Eſto ſanè non omnibus morbis eandem contingere varietatem; tamen complures eſſe qui,

qui, licèt ab authoribus ſub eodem titulo citra ullam ſpeciei diſtinctionem tractentur, diſſimillimâ ſint indole, in ſequentibus pagellis, uti ſpero, palàm fiet. Imo etiam ubi diſtributio in ſpecies reperitur, id fit plerumque ut *Hypotheſi* alicui quæ veris Phænomenis ſubſtruitur, ſuus reſervetur honos; ac proinde ejuſmodi diſcriminatio non tàm ad morbi, quàm ad Authoris ingenium, Philoſophandique theoriam accommodata eſt. Quantum Medicinæ obfuerit ἀκριβάια hâc in parte defectus, oſtendunt multorum morborum exempla; quorum nempe curationes hodiè non deſideraremus, ſi ſcriptores, dum Experimenta & Obſervationes Medicas benevolo ſaltèm animo communicârint, unius ſc. ſpeciei morbus pro alio ſpeciei diverſæ ſubſtitutus non fefelliſſet. Atque hinc etiam arbitror profectum eſſe, quòd materia Medica in ſylvam tam immenſam, ſed fructu perexiguo, excreverit.

Porrò autem in ſcribendâ morborum Hiſtoriâ, ſeponatur tantiſper oportet quæcunque *Hypotheſis Philoſophica*, quæ ſcriptoris judicium præoccupaverit; quo facto tum demum morborum *Phænomena* clara ac *naturalia*, quantumvis minuta, per ſe accuratiſſimè adnotentur; exquiſitam *Pictorum*

induſtriam imitando, qui vel nævos & leviſſimas maculas in imagine exprimunt. Enimverò dici vix poteſt quot erroribus anſam præbuerint *Hypotheſes* iſtæ *Phyſiologicæ*, dum ſcriptores, quorum animos falſo colore illæ imbuerint, iſtiuſmodi Phænomena morbis affigant, qualia, niſi in ipſorum cerebro, locum nunquam habuerunt, debebant autem in conſpectum venire, ſi Hypotheſis, quam ipſi pro conceſſa ac rata habent, conſtaret veritas. Adde quòd ſiquando ſymptoma aliquod, quod cum dictâ Hypotheſi appoſitè quadret, revera morbo competat cujus typum delineaturi ſunt, tum illud ſupra modum evehunt, ac planè reddunt ἐκ μυὸς ἐλέφαντα, quaſi in hoc ſcilicet totius negotii cardo verteretur: ſin Hypotheſi minùs congruat, aut prorſus ſilentio, aut levi ſaltèm pede tranſmittere conſueverunt, niſi fortè beneficio ſubtilitatis alicujus Philoſophicæ in ordinem cogi, ac quoquo modo accommodari poſſit.

Expedit autem tertiò ut in deſcribendo aliquo morbo peculiaria & *perpetua Phænomena* ſeorſim ab *accidentalibus* & adventitiis (qualia ſunt quæ non tantùm ob ægrotantium temperiem & ætatem, ſed etiam ob rationem medendi diverſam variè ſe habent)

enar-

enarrentur. Nam ſæpe accidit ut facies morbi variet pro vario medicandi proceſſu, ac nonnulla ſymptomata non tam morbo quàm Medico debentur; adeò ut eodem morbo laborantes, ſed variâ methodo tractatos, varia etiam ſymptomata exerceant. Unde niſi cautela adhibeatur, neceſſe eſt ut admodum vagum & incertum ſit circa morborum ſymptomata judicium. Prætereo quòd *Caſus oppidò rari* ad morborum Hiſtoriam propriè non pertineant; quemadmodum & in deſcriptione *Salviæ* v. gr. Erucarum morſus inter ſigna diſcriminantia iſtius plantæ neutiquam recenſentur.

Denique, *Anni tempeſtates*, quæ ſcilicet cuivis morborum generi potiſſimùm faveant, diligenter obſervandæ ſunt. Non inficior nonnullos eſſe omnium horarum; alii tamen, nec pauciores, occulto quodam Naturæ inſtinctu, annorum tempora, non ſecus quàm quædam aves aut plantæ, ſequuntur. Sæpe quidem ſubiit mirari hoc morborum quorundam ingenium, ſatis obvium, à paucis tamen fuiſſe hactenùs obſervatum; cùm quo ſydere ſtirpes, aut pecudes ſolenniter procreentur plurimi curioſiùs adnotârint. Sed quæcunque ſit hujus oſcitationis cauſa, pro certo ſtatuo tempeſtatum, in

quibus ægritudines ingruere conſueverunt, notitiam multùm Medico prodeſſe, tam ad ſpeciem morbi dignoſcendam, quàm ad ipſum morbum extirpandum; atque horum utrumque minùs feliciter evenire, ubi iſtiuſmodi obſervatio negligitur.

Hæc quidem etſi non ſola, ſaltem inſigniora ſunt quæ in ſcribendâ morborum Hiſtoriâ obſervari convenit. Cujus *Hiſtoriæ* utilitas ad Praxin, omnem æſtimationem excedit, ac præqua ſubtiles Diſquiſitiones ac argutiolæ, quibus Neotericorum libri ad nauſeam ferè inferciuntur, nullo in numero ſunt habendæ. Quâ enim aut compendioſiore aut etiam aliâ viâ, vel cauſæ morbificæ quibus obviàm eundum eſt, deprehendi, vel Indicationes curativæ elici poſſunt, quàm certâ ac diſtinctâ peculiarium ſymptomatum perceptione? Neque enim ulla eſt circumſtantia tam levis aut exigua, quæ ſuos uſus ad utrumque non habeat. Nam ut demus aliquid varietatis à temperamento individuorum, & tractandi ratione proficiſci, nihilominus adeò æquabilis ac ſibi ubique ſimilis eſt naturæ ordo in producendis morbis, ut in diverſis corporibus eadem plerumque reperiantur ejuſdem morbi ſymptomata; ac illa ipſa quæ in *Socrate* ægrotante

te obſervata fuerint, etiam generaliter ad *Hominem* quemcunque eodem morbo laborantem transferri poſſint; non ſecùs ac univerſales plantarum Notæ ad omnia cujuſque ſpeciei individua ritè ſe diffundunt. Qui verbi gratia *Violam* accuratè deſcripſerit quoad colorem, ſaporem, odorem, ac figuram cæteraque id genus, omnibus ubique terrarum *Violis*, quæ ſub ea ſpecie continentur, Hiſtoriam illam in pleriſque fere omnibus convenire facilè animadvertet.

Et quidem exiſtimo, nos ob eam potiſſimùm cauſam accuratiori morborum Hiſtoriâ ad hunc uſq; diem deſtitui, quia ſc. pleriq; eos pro confuſis inconditiſq; Naturæ, malè ſe tuentis & de ſtatu ſuo dejectæ, effectis tantùm habuere, ac proinde laterem lavare crederetur is qui juſtam eorundem enarrationem moliretur.

Sed ut ad rem revertamur. Non minùs certò etiam à minutiſſimis morbi circumſtantiis Indicationes Curativas poſſit Medicus deſumere, quàm ab iiſdem ſumpſit Diagnoſtica. Atque adeò non ſemel mihi in mentem ſubiit, quòd ſi morbi cujuſlibet Hiſtoriam diligenter perſpectam haberem, par malo remedium nunquam non ſcirem adferre, variis ejuſdem Phænomenis viam quâ mihi incedendum foret haud dubiam præ-

monſtrantibus; Quæ quidèm Phænomena, ſi inter ſe ſedulò conferantur, manu quaſi ducerent ad Indicationes illas maximè obvias, quæ ex intimo naturæ ſenſu, non verò Phantaſiæ erroribus depromuntur.

Atque his ſanè gradibus, ut ita dicam, his adminiculis ad cœlum aſcendit, ad medicinæ nempe faſtigium, Medicorum ille *Romulus*, nunquam ſatis laudatus *Hippocrates*; qui hanc Arti Medicæ inſuper ſtruendæ ſolidam ac inconcuſſam ſubſternens baſin, *viz.* νόσων φύσεως ἰήσεις, i. e. *Naturæ morborum medicatrices*, id egit ut morbi cujuſlibet Phænomena apertè traderet, nullâ Hypotheſi adſcitâ, & in partes per vim adactâ; ut in ejus libris *de Morbis*, *de Affectionibus*, &c. videre eſt. Regulas etiam quaſdam tradidit ex obſervatione methodi iſtius, quâ utitur natura tàm in morbo provehendo, quàm in eodem amoliendo, natas; cujuſmodi ſunt *Coacæ Prænotiones*, *Aphoriſmi*, & reliqua id genus. Atque in his fere ſtetit magna illa Divini ſenis θεωρία, non ab irrito laſcivientis Phantaſiæ conamine deſumpta, ceu vana ægrorum inſomnia, ſed legitimam exhibens Hiſtoriam earum Naturæ operationum quas in hominum morbis edit. Cùm verò dicta θεωρία nihil eſſet aliud quàm exquiſita

naturæ

naturæ deſcriptio, par erat omninò ut in praxi eò tantùm collimaret, ut eidem laboranti quibus poſſet modis ſubvenire contenderet; unde etiam non aliam Arti demandat provinciam, quàm ut deficienti naturæ ſuccurrat, effrænem coerceat & in ordinem redigat; utrumque verò hoc, tum paſſu illo, tum etiam methodo quibus Natura morbum expellere ſatagit atque amovere: Animadverterat nempe ſagaciſſimus Vir, quod ſola Natura τὰς νόσους κρίνει, καὶ ἐξαρκέει τὰ πάντα πᾶσι. Atque hæc omnia peragit Natura pauciſſimis ſimpliciſſimiſque adjuta remediorum formulis, alicubi etiam prorsùs nullis.

Altera ab hac Methodus quâ Ars medendi, ſi quid ego judico, poſſit ulteriùs provehi, in eo potiſſimùm cardine vertitur, ut certa aliqua, & *conſummata* undique ac *fixa Methodus medendi* in publica commoda tradatur; eam intelligo quæ ſatis magno Experimentorum numero corroborata ſuffultaque, huic vel illi morbo devincendo ſuppar invenitur. Neq; enim ſatis eſſe arbitror, ut ſucceſſus particulares, ſive Methodi cujuſlibet, ſive etiam Remedii, ſcriptis prodantur, ſi neq; hoc neq; illa univerſaliter atque in omnibus ſcopum attingere deprehendatur, (poſitis

ſaltem his vel illis circumſtantiis.) Contendo verò ego nos æquè certò ſcire debere, hunc illumve morbum expugnatum iri, ſi huic aut alteri Intentioni ſatis fecerimus, ac certò jam ſcimus, nos hoc aliove remedii genere huic aut alteri Intentioni ſatisfacere poſſe: quod quidem licèt non ſemper & ubique, frequentiſſimè tamen, ᾧ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ votis reſpondet exhibentium; ita *ſennæ foliis* v. gr. alvum ſubducimus, *Papavere* invitamus ſomnum. Non is ſum qui negem debere Medicum animum diligenter advertere ad particularia, tum Methodi, tum Remedii eventa quibus eſt uſus in morborum curatione, & in uſus ſuos reponere, tam ad ſublevandam memoriam, quàm ut anſas inde arripiat, quibus paulatim peritior evadat Medicus, tandemque poſt diutina, & repetita ſæpius experimenta, Methodum ſibi figat firmetque, à qua in hujus aut illius morbi curatione ne hilum ſibi recedendum putet. Obſervationes autem particulares in lucem dare, non ita magnam, me judice, adfert utilitatem. Nam ſi id tantùm agit *Obſervator*, ut nos doceat hunc morbum ſemel, vel etiam ſæpius huic remedio ceſſiſſe, quid mihi, obſecro, profuerit, ſi infinitæ ferè medicamentorum decantatiſſi-

tatisſimorum copiæ, quì jamdiu obruimur, adhuc aliud mihi hactenus inauditum accreſcat? Quòd ſi repudiatis cæteris omnibus remediorum formulis, huic me unicè addixero, annon innumeris ferè experimentis probanda mihi venit ejus vis, innumeræ etiam circumſtantiæ trutinandæ, tum ægrum, tum ipſam Methodum ſpectantes, antequam ex obſervatione ſolitaria fructum aliquem queam decerpere? Si Obſervatori nunquam non reſponderit Medicamentum, quare in particularibus verſatur, niſi aut ſibi diffidat ipſe, aut minutatim potiùs quàm in ſolido impoſuiſſe orbi videri præoptet? Quàm verò in proclivi ſit denſiſſima hujus generis volumina conſcribere, nemo vel mediocriter in praxi verſatus ignorat; uti nec è contrà quàm ſit illud difficile perfectam & confirmatam undique Medendi Methodum in quovis morbo condere ac ſtabilire. Si vel unus tantùm per ſingula mundi ſæcula hoc modo unicum tractaverit morbum, Medendi Ars (quæ Medicorum eſt provincia) à multis retro annis ad ἄκρον perveniſſet, omnibus abſoluta numeris, ſaltem in quantum fert mortalium ſors. Quæ verò fundi noſtri eſt calamitas, jamdiu ab antiquiſſimo & peritiſſimo duce *Hippocrate*,

&

& priſcâ Medendi Methodo, cauſarum conjunctarum (utpote quæ certò ſe prodant) cognitioni ſuperſtructâ, deſcivimus; unde eſt, ut quæ hodie exercetur, à Logodædalis conficta, confabulandi magis ſit Ars, quàm Medendi. Sed ne hanc ego dicam temerè impegiſſe videar, fas mihi ſit è via parumper deflectere, quo ſcilicet evincam Cauſas illas remotiores, in quibus aſſignandis & in lucem extrahendis hominum Curioſorum & περιεργῶν vanæ ſpeculationes unicè deſudant triumphantque, prorſus eſſe ἀκαταλήπτους ac inſcrutabiles; ſolas verò proximas & conjunctas à nobis poſſe cognoſci, atque ab his ſolis Indicationes Curativas eſſe mutuandas.

Obſervandum eſt itaque, quòd ſi Humores vel diutiùs quàm par eſt in corpore fuerint retenti (quia ſc. Natura eoſdem concoquere nequeat, ac deinceps expellere;) vel ab hac aut illa aeris Conſtitutione labem morbificam contraxerint; vel denique contagio aliquo venenato infecti in ejuſdem caſtra tranſierint; his inquam modis & his ſimilibus, dicti Humores in formam ubſtantialem, ſeu *ſpeciem* exaltantur, quæ is aliiſve Affectibus cum propria Eſſentia onvenientibus ſe prodit; quæ quidem ſymptomata,

promata, licèt minùs cautis videantur oriri, vel à natura partis quam humor obſedit, vel à natura humoris ipſius antequàm hanc induerat ſpeciem, nihilominus reverà Affectus ſunt ab eſſentia dictæ ſpeciei in hunc gradum recèns evectæ, pendentes. Adeò ut quilibet *morbus ſpecificus* Affectio ſit ab hac vel illa ſpecifica Exaltatione, vel ſpecificatione ſucci cujuſdam in corpore animato, ortum ducens. Sub hoc genere poteſt comprehendi maxima pars morborum qui certum aliquem typum ac formam agnoſcunt. Et profectò haud minùs ſe Natura methodo aſtringit in his tum producendis, tum maturandis, quàm in *Plantis*, ſive etiam *Animalibus*. Quinimò ut cuilibet ſive Plantæ, ſive Animali proprii quidam ac peculiares Affectus competunt, ita ſe res habet in qualibet ſucci cujuſcunque Exaltatione, ubi ſemel in *ſpeciem* proruperit. Exemplum hujus rei ſatis luculentum quotidiè nobis ingerunt, & ob oculos ponunt variæ iſtæ Excreſcentiarum ſpecies, quas Arbores, Fruticeſque emittunt, vel ob ſucci Nutritii perverſionem & depravationem vel alias ob cauſas, in formâ ſc. *Muſci*, *Viſci*, *Fungorum*, aliorumque id genus; quæ omnia *Eſſentiæ* ſunt ſive *Species*,

à

à parente, ſeu Arbore, ſeu Frutice, diverſæ planè atque diſtinctæ. Et ſanè qui ſeriò atque ad amuſſim penſitaverit φαινόμενα illa quæ Febrem v. gr. *Quartanam* comitantur; Quòd viz. fere ſemper ſub Autumno ingreditur; quòd certum ordinem ac Typum ubique ſervat, revolutiones periodicas quarto quoque die non minùs certò repetens, quàm ſuas repetit Horologium, ſive aliud quoddam ejuſmodi αὐτόματον (niſi ab accedente aliquo extrinſecùs adveniente hic ordo perturbetur;) quòd cum rigore ac notabili frigoris ſenſu aggreditur, quem excipit caloris perceptio non minùs ſenſibilis, quæ tandem in ſudore effuſiſſimo terminatur; quod denique morbus hic, quemcunque demum invaſerit, vix ante *Vernum Æquinoctium* abigi poterit & fugari: Qui hæc, inquam, omnia penſiculatiùs trutinaverit, haud minùs firmis rationibus inducetur ut credat morbum hunc *ſpeciem* eſſe, quàm ſunt illæ ob quas credit Plantam eſſe ſpeciem, quæ parem ſemper ad normam è terrâ naſcitur, floret, interitque, atque in reliquis afficitur pro ratione Eſſentiæ ſuæ; neque facilè comprehendi poteſt, quî fiat ut hic *morbus* oriatur à combinatione ſive principiorum, ſive qualitatum evidentium, cùm

planta

planta ſubſtantia ac ſpecies diſtincta in rerum naturâ ubique agnoſcatur. Illud interim non diffitemur, quòd cùm ſpecies ſive Animalium ſive Plantarum ſingulæ (demptis perpaucis) per ſe ſubſiſtant, iſtæ Morborum Species ab iis dependent humoribus à quibus generantur.

Tametſi verò ex jam dictis conſtare videatur morborum plerorumque cauſas inſcrutabiles prorſus eſſe, ac ἀνεκδιήγητα, non tamen inſolubilis erit illa quæſtio, *Quo pacto ſanari poſſint?* cùm de cauſis remotioribus nos hoc aſſeramus: Nemo autem eſt qui non videat curioſos iſtos ſpeculatores in cauſis primo primis ferè ac remotiſſimis indagandis, ac in lucem (ut ut invitâ Minervâ ac reclamante naturæ ſenſu) protrahendis operam perdere; immediatas verò & conjunctas, ceu ante pedes jacentes, contemnere, quæ tamen neceſſariò debent cognoſci, & poſſunt etiam, ſine ſiculneis hujuſmodi adminiculis; cùm Intellectui ſe apertè ſiſtant, vel proprii ſenſûs teſtimonio, vel Anatomicis Obſervationibus ab aliis jampridem factis, retectæ. Atque ut impoſſibile planè eſt, ut Medicus eas morbi cauſas ediſcat, quæ nullum prorſus cum ſenſibus habent commercium, ita neque eſt neceſſe;

ceſſe; abundè enim ſufficit ut ſciat unde immediatè oritur malum, taleſque ejus effectus atque ſymptomata, ut inter hunc aliumque morbum hujus non diſſimilem, valeat accuratè diſtinguere. In *Pleuritide* v. gr. diu atque incaſſum ſe fatigabit aliquis, nec tamen mente aſſequetur pravam illam Craſin & malè cohærentem ſanguinis texturam, quæ prima eſt hujuſce mali origo; qui verò cauſam à quâ immediatè producitur rectè cognoverit, & ab aliis morbis quibuſcunque rite valeat diſtinguere, non minùs certò curandi ſcopum attinget, etiam neglectâ otiosâ iſtâ atque inutili remotiſſimarum cauſarum indagine. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ.

Jam verò ſi quærat aliquis, an ad prædicta in Arte Medicâ Deſiderata duo (Veram ſcilicet & Genuinam morborum *Hiſtoriam*, & certam confirmatamque medendi *Methodum*) non etiam accedat tertium illud, Remediorum nempe *Specificorum Inventio*? Aſſentientem me habet & in vota feſtinantem. Etſi enim *Methodus* ſanandis morbis *Acutis* maximè accommoda mihi videatur, quibus exigendis cùm natura ipſa certum aliquem Evacuationis modum ſtatuerit, quæcunque Methodus eidem fert opem in promovendâ dictâ Evacuatione, ad morbi ſanatio-

ſanationem neceſſariò conferet; optandum eſt tamen ut beneficio *ſpecificorum*, ſi quæ talia inveniri poſſint, æger rectiori ſemitâ ad ſanitatem proficeret; & (quod majoris etiam momenti eſt) extra aleam malorum, quæ ſequuntur Aberrationes iſtas, in quas ſæpe invita dilabitur Natura in morbi causâ expellendâ, (ut ut potenter & doctè ei ab aſſiſtente Medico ſubveniatur) poſſit collocari.

Verùm quod ad morbos *Chronicos* ſanandos attinet, licèt nihil dubitem ulteriores in medendo profectus vel à ſola *Methodo* poſſe ſperari, quàm qui in primam ſtatim cogitationem incurrant, attamen plus ſatis conſtat deficere illam in curatione *Chronicorum* aliquot vel maximè ſpectabilium inter eos quibus homines urgentur; quod ob hanc præcipuè cauſam uſu venit, quia ſc. Natura in hujuſcemodi morbis non habet Methodum tam efficacem, quâ materiam morbificam foras ejiciat (perinde atque in *Acutis*) quô nos cum eadem manus jungentes & ad debitum dirigentes ſcopum, morbum debellare valeamus. In vincendo itaque morbo Chronico is demum jure meritóque Medici nomen ſibi vendicat, penes quem eſt ejuſmodi medicamentum, quo morbi *Species*

poſſit

poſſit deſtrui: non qui id tantum agit, ut è primis ſecundiſque qualitatibus nova aliqua introducatur, & prioris ſubeat vicem; quod fieri quidem poteſt non extinctâ ſpecie: v. gr. calefieri poteſt, aut refrigerari qui *Podagrâ* laborat, vigente adhuc podagrâ, necdum devictâ. Methodo hâc quâ diverſæ tantum qualitates introducuntur, morbi *Specifici* non magis immediatè perdomantur, quàm ignis gladio extinguitur. Quid enim obſecro, Calor, Frigus, Humidum, Siccumve, aut è ſecundis qualitatibus quæ ab his pendent, alia aliqua ad morbi curationem faciet, cujus eſſentia in harum nullâ conſiſtit? Si quis hîc objecerit, ſatis magnum Remediorum Specificorum numerum jamdiu nobis innoteſcere, hunc ipſum, ſi examen paulò diligentiùs inſtituerit, in oppoſitas partes facilè tranſiturum confido, cùm unicus *Cortex Peruvianus* à ſuis militet. Toto enim cœlo diſtant quæ huic aliive *Indicationi Curativæ* Specificè reſpondent Medicamenta, cui ſi faciamus ſatis morbus abigitur; & quæ hunc aliumve *Morbum* Specificè atque immediatè perſanant, nullo habito reſpectu ad hanc aut illam Intentionem ſive Indicationem Curativam: v. gr. *Mercurius* & *Sarſæ radices* in *Lue Venerea Specifica* vulgò

vulgò audiunt, quæ tamen pro Specificis propriis atque immediatis non debent haberi, nisi argumentis satis validis atque irrefragabilibus possit confici, *Mercurium* nullâ excitatâ *Salivatione*, *Sarsa* verò radices sine motis *sudoribus* tam egregiam operam præstitisse. Ad hanc pariter normam alii etiam morbi aliis Evacuationibus curantur, cùm tamen quæ adhibentur Remedia non magis propriè competant immediatæ curationi istorum morborum qui eis sanantur Evacuationibus, quibus faciendis ejusmodi remedia maximè propriè designantur, quàm *Scalpellum* *Phlebotomum* *Pleuritidi*; quod tamen nemo opinor *Specificum* hujus morbi facilè appellaverit.

Specifica proinde medicamenta, si ad hanc mentem nostram restringantur, non cuivis homini contingunt, neque oscitantibus temerè se ingerunt: nullus tamen dubito quin in exundanti illâ plenitudine quâ turget Natura diffluitque, ita jubente *Optimo Maximo* rerum omnium *Conditore*, in singulorum præservationem prospectum pariter sit de curatione malorum magis insignium quæ homines vexant; idque pro soribus & in patrio cujuslibet solo. Et sanè dolendum est *Plantarum* naturam nondum magis ex-

 ploratò

plorato nobis innoteſcere; quæ mihi videntur reliquæ omni, quâ patet, Materiæ Medicæ palmam præripere, & quæ inveniendorum de quibus jam diximus Remediorum uberrimam nobis ſpem faciunt: Cùm *Animalium* partes cum humano corpore nimiùm convenire videantur, nimiùm diſſidere *Mineralia*; unde eſt quod Mineralia Indicationibus potentiùs reſpondere, quàm vel Plantas vel ex Animalibus deſumpta, lubens fateor; at non ſpecificè tamen mederi, eo quo diximus ſenſu ac modo. Me quod ſpectat, non hîc aliud mihi ſumo præter laborem ac tædium hæc atque hujuſmodi diu, multumque jam per aliquot annos animo verſandi, necdum mihi tam feliciter ceſſit, ut cum prudenti fiducia quæ de iis cogitaverim in publicum dare auſim.

Quantumlibet verò mihi præ cæteris arrideant *Plantæ*, non tamen is ſum qui eximia illa Medicamenta ex alia tribu deſumpta, quæ vel hoc, vel alio aliquo ſæculo hominum induſtriâ atque labore Intentionibus aptè reſpondentia reperta fuere, contemnam. Inter quæ primum ſibi locum vendicant quæ nomine *Guttarum Doctoris Goddard* inſigniuntur, & à viro *Doctiſſimo* & *ſolertiſſimo* tam Methodi quàm Remediorum indagatore,

gatore, *Domino Doctore Goodall* præparantur; quorum vim ac efficaciam in attingendo, ad quem vulgò diriguntur, ſcopo, cæteris quibuſque *Spiritibus Volatilibus* jure præfero.

Coronidis loco, cùm in hac introductione fuerim pollicitus, me daturum ſpecimen eorum quæ in hujus Artis augmentum utcunque conatus ſum; fidem liberare jam tentabo in tradendis Hiſtoriâ Curationeque *Acutorum Morborum*. Qua in re licèt ſatis advertam, me ſupinis atque ignorantibus fructum omnem eorum, quos per meliores vitæ annos corpore animoque exantlavi laborum, expoſiturum, malum tamen peſſimi hujus ſæculi genium ſatis habeo perſpectum, ut non aliam ex hac ſemente, quàm convitiorum atque contumeliarum meſſem expectem; Meque famæ meæ longè meliùs conſuluiſſe, ſi inanem aliquam atque inutilem ſpeculationem commentatus fueram. Hoc verò mihi perinde eſt: Mercedem aliunde præſtolor. Si quis hîc objiciat alios æquè in hâc arte verſatos non idem mecum de his rebus ſentire; meum non eſt quid ſentiant alii diſquirere, ſed meis obſervationibus adſtruere fidem, quod ut faciam, Lectoris patientiam deſidero tantùm,

tùm, non favorem. Res ipſâ etenim brevî loquetur, an fidelitèr & ſincero animo hîc egerim, an è contra ad inſtar ſceleratiſſimi hominis morumque profligatiſſimorum, homicidam me præſtiterim vel in terra defoſſus. Illam tantùm mihi veniam peto, quòd minùs accuratè quàm propoſueram Morborum Hiſtoriam ac Curationem deſcripſero; cùm non tam metam figam, quàm animos iis addam, qui feliciore ingenio prædiți ad hoc opus poſthàc ſe accingent, quod jam ego imperfectè molior.

Unum adhuc reſtat de quo monendus eſt Lector, mihi in animo non eſſe ſequentes paginas infinito particularium obſervationum numero diſtendere, quibus Methodo ibidem traditæ fidem aſtruam: Fruſtra enim & cum tædio Lectoris repeterentur iſta ſingulatìm, quæ in ſummas contraxi. Satis autem habui ad calcem Obſervationis cujuſlibet Generalis (ſaltem quæ ad annos nuperos ſpectat) Particularem hîc illic adnectere, quî Methodi præcedentis medulla contineretur. Hoc interim ſpondeo nullam à me Methodum Generalem fuiſſe evulgatam, quæ experientiâ reiteratâ non eſt ſtabilita, atque confirmata.

Sed

Sed & ſpe fruſtrabitur qui ingentem Remediorum, ſeu Formularum ſylvam hîc expectaverit, cùm Medici judicio permittatur, ut pro re natâ iis utatur; mihi ſufficit innuiſſe quibus Indicationibus ſatisfaciendum eſt, quo etiam ordine & tempore; Etenìm in eo præcipuè ſtat Medicina Practica, ut genuinas Indicationes expiſcari valeamus, non ut remedia excogitemus quibus illis ſatisfieri poſſit; quod qui minùs obſervabant, *Empiricos* armis inſtruxere, quibus Medicorum opera imitari queant.

Quòd ſi quis objecerit me in aliquibus non tantùm medicamentorum pompæ renunciaſſe, ſed ea inſuper remedia propoſuiſſe, quæ ad materiam medicam vix poſſint referri, adeò ſunt ſimplicia atque inartificioſa; vulgaribus tantùm opinor ac plebeis animis hac in re diſplicebo. Norunt enim Sapientes Bona ea eſſe omnia quæ ſunt utilia, atque *Hippocratem*, dum Follium uſum in *Ileo* ſanando proponit, & in *Cancro* nihil prorsùs agendum præcipit, (atque ejuſmodi alia quæ in ſingulis ferè pagellis ſcripta leguntur,) non minùs bene de re medica meruiſſe, quàm ſi pompoſis remediorum formulis omnia impleviſſet.

PRÆFATIO.

In animo erat & *Chronicorum* morborum *Hiſtoriam* tradere, eorum ſaltèm quos frequentiſſimè tractaveram, ſed cùm operoſius id ſit, cùmque harum, quas jam edo, Lucubrationum fortunam experiri primùm libuerit, impræſentiarum ſuperſedendum mihi eſſe duxi.

AUTHORI

AUTHORI,

IN

Tractatum ejus de FEBRIBUS.

FEbriles æstus, victumque ardoribus orbem
Flevit, non tantis par Medicina malis.

Nam post mille artes, Medica tentamina curæ,
Ardet adhuc Febris, nec velit arte regi.

Præda sumus flammis; solum hoc speramus ab igne,
Ut restet paucus, quem capit urna, cinis.

Dum quærit Medicus Febris causamq; modumq;,
Flammarum & tenebras, & sine luce faces;

Quas tractat patitur flammas, & Febre calescens,
Corruit ipse suis victima rapta focis.

Qui tardos potuit morbos, artusque trementes
Sistere, Febrili se videt igne rapi.

Sic faber exesos fulsit tibicine muros,
Dum trahit antiquas lenta ruina domos.

Sed si flamma vorax miseras incenderit ades,
Unica flagrantes tunc sepelire salus.

Fit fuga, tectonicas nemo tunc invocat artes,
Cùm perit artificis non minùs usta domus.

Se tandem Sydenham *Febriſq; Scholæq; furori*
Opponens, Morbi quærit, & Artis opem.

Non temerè incuſat tecta putredinis ignes;
Nec fictus, Febres qui fovet, humor erit.

Non bilem ille movet, nulla hic pituita: Salutis
Quæ ſpes, ſi fallax ardeat intus aqua?

Nec doctas magno rixas oſtentat hiatu,
Queis ipſis major Febribus ardor ineſt.

Innocuas placidè corpus jubet urere flammas,
Et juſto rapidos temperat igne focos.

Quid Febrim extinguat, varius quid poſtulat uſus,
Solari ægrotos quâ potes arte, docet.

Hactenus ipſa ſuum timuit Natura calorem,
Dum ſæpe inſerto, quo calet, igne perit:

Dum reparat tacitos malè provida ſanguinis ignes,
Præluſit buſto, ſit calor iſte rogus.

Jam ſecura ſuas foveant præcordia flammas,
Quem Natura negat, dat Medicina modum.

Nec ſolùm faciles compeſcit ſanguinis æſtus,
Dum dubia eſt inter ſpemque metumq; ſalus;

Sed fatale malum domuit, quodq; aſtra malig-
Credimus, iratam vel genuiſſe Stygem.

Extor-

Extorſit Lacheſi *cultros, Peſtique venenum*
Abſtulit, & tantos non ſinit eſſe metus.

Quis tandem arte novâ domitam miteſcere Pe- (ſtem
Credat, & antiquas ponere poſſe minas?

Poſt tot mille neces, cumulataque funera buſto,
Victa jacet parvo vulnere dira Lues.

Ætheriæ quanquam ſpargant contagia flammæ,
Quicquid ineſt iſtis ignibus, ignis erit.

Delapſæ cœlo flammæ licèt acriùs urant,
Has gelidâ extingui non niſi morte putas?

Tu meliora paras victrix Medicina; tuuſque,
Peſtis quæ ſuperat cuncta, triumphus erit.

Vive liber, victis Febrilibus ignibus; unus
Te ſimul & mundum qui manet, ignis erit.

J. Lock *A. M.* Ex Ædc
Chriſti Oxon.

SECTIO

SECTIO

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

DIctat ratio, ſi quid ego hic judico, Morbum, quantumlibet ejus Cauſæ humano corpori adverſentur, nihil eſſe aliud quàm Naturæ conamen, materiæ morbificæ exterminationem in ægri ſalutem omni ope molientis. Cùm enim hominum genus, ita volente ſupremo rerum omnium arbitro ac moderatore *Deo*, variis impreſſionibus, forinſecùs advenientibus, excipiendis aptum natum ſit, fieri non poteſt quin idem variis etiam malis fuerit obnoxium: quæ quidem partim ab iſtis aeris particulis naſcuntur, quæ, cùm corporis humoribus malè convenientes in idem ſe inſinuaverint, nudo ſanguini permiſtæ, corpus omne morbifico affiant contagio; partim à variis fermentationum generibus, vel etiam putrefactionibus humorum, qui in corpore ultra juſtum tempus ideo ſunt commorati, quia ſcilicet iiſdem digerendis primùm, dein excernendis, vel ob nimiam eorundem molem vel qualitatem incongruam, ſuppar idem non fuit. Hiſce rerum circumſtantiis ita intimè eſſentiæ huma-

humanæ intertextis complicatiſque, ut nemo quiſquam ſe ab illis in ſolidum queat liberare, Natura de ejuſmodi methodo, ac ſymptomatum concatenatione ſibi proſpexit, quibus materiam peccantem atque alienam, quæ totius Fabricæ compagem aliter ſolveret, è ſuis finibus poſſit excludere. Quamlibet autem frequentiùs longè quàm fieri cernimus, illum, ad quem remediis hiſce ingratis collimat, ſanitatis ſcopum attingeret, niſi ab ignaris à recto quem tenet curſu detorqueretur, veruntamen cùm ſibi relicta vel nimiopere ſatagendo, vel etiam ſibi deficiendo hominem letho dat, ferreæ illi atque inſolubili mortalitatis legi obſequitur cui debemus nos noſtraque. Rectè enim *Boethius*, atque ex rerum ſenſu,

Conſtat æternâ poſitumque lege eſt,
Conſtet ut genitum nihil.

Sed ut inſtantiâ unâ alterâve jam dictorum veritatem aſſeramus; Ipſa *Peſtis* quid, obſecro, aliud eſt quàm Symptomatum complicatio, quibus utitur natura ad inſpiratas unà cum aere particulas μιασμάτων, per emunctoria, Apoſtematum ſpecie vel aliarum eruptionum operâ, excutiendas? Quid *Arthritis* niſi Naturæ providentia ad depurandum ſenum ſanguinem, atque expurgandum corporis profundum, ut cum *Hippocrate* loquamur? Poteſt & idem affirmari de pleriſque aliis morbis perfectè formatis.

Jam verò nunc hoc munere celeriùs fungitur natura, nunc verò tardiùs, pro variâ methodo quâ cauſam morbificam deturbare nititur. Nam cùm *Febris* opem depoſcit, quâ adjutrice particulas inquinatas

inquinatas à ſanguine divellat, divulſaſque progreſſu adhuc ulteriori per Sudores, Diarrhœam, Eruptiones, aut aliam iſtiuſmodi evacuationem expellat; cùmque in ſanguinis maſſâ corpore pertenui ac fluido res omnis peragatur, idque motu partium violentiore, neceſſe omnino eſt, non ſolùm ut ſubitò vel in ſalutem ægri vel in mortem determinetur (prout ſc. Natura vel materiam morbificam Criticè norit ſolvere, vel ab eadem oppreſſâ fatiſcat) ſed etiam ut pejora vehementioraque ſymptomata ſe ubique comites adjungant. Atque hujuſmodi planè ſunt morbi iſti quos *Acutos* appellamus, qui velociter ſc. atque cum impetu & periculo ad ſtatum moventur. Quamvis, ſi minus accuratè, haud tamen minus verè loquamur, iſti etiam morbi pro Acutis ſint habendi, qui, licèt reſpectu Paroxyſmorum, ſi omnes ſimul ſumantur, tardiùs moveant, reſpectu tamen Paroxyſmi cujuſlibet particularis, citò atque etiam Criticè ad finem perveniunt, quales ſunt Febres Intermittentes omnes.

Ubi verò continens morbi materia ejus eſt indolis ut febrem in partes ſuas pertrahere non valeat ad dictæ materiæ ſeparationem univerſalem; aut cùm hujuſmodi materia parti alicui affigitur quæ eidem explodendæ prorſus eſt impar, ſive ob propriam conformationem (uti ſe res habet in materia Morbificâ *Paralyticorum* nervis impactâ, in materia item ſuppurata in cavitate Thoracis *Empyicorum*) vel ob defectum caloris naturalis & ſpirituum, (ut cùm Pituita in pulmones decidit vel Senio vel Tuſſi diuturniore labefactatis) vel denique ob continuum materiæ novæ affluxum, quâ ſanguis vitiatus & ad ejuſdem eliminationem unicè diſpoſi-

diſpoſitus, partem obruit gravatque: In his, inquam, caſibus, vel tardè admodum ad coctionem pervenit materia, vel non omnino; adeoque morbi ab hujuſmodi materia inconcoctili provenientes *Chronici* & nuncupantur & ſunt: A duobus his itaque principiis ſibi invicem contrariis, de quibus modo egimus, morbi alii *Acuti*, alii verò *Chronici* exurgunt.

Acutos quod ſpectat, quos impræſentiarum tractare mihi eſt animus, eorum alii à ſecretâ atque inexplicabili Aeris alteratione hominum corpora inficientis, gignuntur, neque à peculiari ſanguinis & humorum craſi omnino dependent, niſi quatenus occulta aeris influentia dictis corporibus eandem impreſſerit: Hi durante arcanâ illâ aeris conſtitutione nec ultrà pergunt lacesſere, neque alio ullo tempore invadunt. *Epidemici* hi dicti ſunt.

Acutorum alii ab hâc vel illâ particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ oriuntur, qui cùm à cauſa magis generali non producantur, ideo neque plures ſimul corripiunt. Hi inſuper Acuti quibuſlibet annis & quolibet anni tempore indifferenter invadunt; exceptis tamen iis quæ dicemus, ubi de genere hoc peculiaritèr agetur. Hos ego Acutos *Intercurrentes* ſive *Sporadicos* appello, quia nullo non tempore contingunt quo Epidemici graſſantur. Ab *Epidemicis* primum exordium mihi ſumam, generalem eorundem hiſtoriam ante omnia proponens.

CAP.

CAP. II.

De Morbis Epidemicis.

NIhil quicquam, opinor, animum univerſæ quâ patet Medicinæ pomœria perluſtrantem tantâ admiratione percellet, quàm diſcolor illa & ſui plane diſſimilis Morborum Epidemicorum facies; non tam quâ varias ejuſdem anni tempeſtates, quàm quâ diſcrepantes diverſorum ab invicem annorum *Conſtitutiones* referunt, ab iiſque dependent. Quæ tam aperta prædictorum morborum diverſitas tum propriis ac ſibi peculiaribus ſymptomatis, tum etiam medendi ratione, quam hi ab illis diſparem prorſus ſibi vendicant, ſatis illuceſcit. Ex quibus conſtat, Morbos hoſce, ut ut externâ quadantenus ſpecie & ſymptomatis aliquot utriſque pariter ſupervenientibus convenire pauló incautioribus videantur, re tamen ipſâ, ſi bene adverteris animum, alienæ admodum eſſe indolis, & diſtare ut *Æra Lupinis*. Haud equidèm ſatis ſcio, an diligentius examen (quali ritè inſtituendo vix unius hominis brevis ætas par eſſe videatur) nos edoceret, Epidemicorum alios continuâ quadam ſerie, ceu facto circulo, alios ſemper excipere; an verò omnes indiſcriminatim nulloque ſervato ordine, pro occultâ Aeris diatheſi & inexplicabili temporum ratione, mortales inceſſere. Hoc ſaltem pro comperto habeo ex multiplici accuratiſſimarum obſervationum fide, prædictas morborum ſpecies, præſertim Febres continuas

tinuas ita toto, quod aiunt, cœlo differre, ut quâ Methodo currente anno ægrotos liberaveris, eâdem ipsâ anno jam vertente forsitan è medio tolles: quodque, ubi semel in genuinam Medendi rationem, quam hæc vel illa Febris species sibi vendicat, auspicato inciderim, ad eundem scopum collimans (favente, ut fit, optimo Numine) metam quasi semper attingam, respectu ad temperamentum, ætatem & reliqua ejusmodi usquequaque habito; donec extinctâ illâ specie novoque gliscente malo, anceps rursum hæreo, quâ mihi viâ insistendum ut ægris subveniam, ac proinde nisi ingenti adhibitâ cautelâ intentisque omnibus animi nervis, vix ac ne vix quidem possim efficere ne unus aut alter eorum, qui se primi meæ curæ commiserint, vitâ periclitetur, donec investigato jugiter tandemque perspecto morbi genio, ad eundem perdomandum recto pede & intrepidus denuò procedam.

Quamvis autem diversas diversorum annorum habitudines, quoad manifestas aeris qualitates, maximâ quâ potui diligentia notaverim, ut vel exinde causas tantæ Epidemicorum vicissitudinis expiscarer, ne tamen ne hilum quidem hactenus promoveri sentio; quippe qui animadverto annos quoad manifestam aeris temperiem sibi planè consentientes, dispari admodum morborum agmine infestari, & vice versâ. Ita enim se res habet. Variæ sunt nempe annorum *Constitutiones*, quæ neque calori, neque frigori, non sicco humidove ortum suum debent, sed ab occultâ potius & inexplicabili quadam alteratione in ipsis terræ visceribus pendent, unde aer ejusmodi effluviis contaminatur, quæ humana corpora huic aut illi morbo

morbo addicunt determinántque, ſtante ſcilicet præfatæ Conſtitutionis prædominio, quæ exacto demum aliquot annorum curriculo faceſſit atque alteri locum cedit. Unaquæque harum Conſtitutionum generalium propriâ ac peculiari ſibi Febris ſpecie funeſtatur, quæ extra illam nuſquam comparet, cujuſmodi Febres idcirco *Stationaria* nobis audiunt.

Ad hæc ſunt & particulares quædam ejuſdem anni, ut ita dicam, Craſes, in quibus licèt ſecundum manifeſtas aëris qualitates, ejuſmodi Febres quæ generaliorem anni Conſtitutionem ſequuntur magis minuſve Epidemicè graſſentur, vel ſerius ocyúſve ingruant; præ cæteris tamen ejuſmodi Febres, quæ omnibus in univerſum annis competunt (quas ideò *Intercurrentes* voco) ab hoc illove manifeſto aëris temperamento ortum ducunt; verbi gratiâ, *Pleuritis*, *Angina*, & reliquæ ejuſdem farinæ, quæ à ſubito calore, intenſius ac diuturnum frigus ſtatim excipiente, plerumque invadunt. Poteſt itaque fieri, ut ſenſibiles aëris qualitates ad illas quidem Febres producendas faciant, quæ in qualibet conſtitutione ſe exerunt, non verò ad iſtas alias quæ certæ alicui conſtitutioni quaſi propriæ ac peculiares exiſtunt: Fatendum tamen eſt, prædictas aëris qualitates corpora noſtra ad hujus illiuſve morbi Epidemici generationem magis minuſve diſponere; quod & de quocunque errore circa *ſex res non-naturales* dictum volo.

Animadvertendum autem eſt, Epidemicorum alios in hoc aut illo anno regulariter & eodem ſemper modo ſe habere, iiſdem planè Phænomenis & conformi ſymptomatum agmine in pleriſque

ferè omnibus quos adoriuntur, ſtipatos; atque eâdem prorſus viâ ſibi fugam & exitum parantes. Ex his itaque tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, vera & certa Morborum Epidemicorum Hiſtoria ediſcenda eſt atque tradenda.

Sunt vero alii aliorum annorum Morbi, qui licèt Epidemicorum inſigniantur nomine, enormes tamen ſunt & perquàm *anomali*, utpote qui nulli ſe Typo patiuntur aſtringi, & revera mali ſunt moris, tum quoad incertam ſymptomatum varietatem certiſſimamque diſſimilitudinem, tum quoad methodum quâ ſe ipſi expediunt & amoliuntur. Hæc tanta illorum diſparitas exinde oritur, quòd ſcilicet quælibet Conſtitutio morbos parit, à morbis ejuſdem generis, qui alio tempore graſſabantur, multùm abludentes, quòd non tantùm in Febribus locum habet, ſed in pleriſque aliis Epidemicis.

Neque hîc finitur *Oreſtes*: reſtat enim & aliud, paulò ſubtilioris δαιμίας, luxuriantis, ſi fas eſt dicere, naturæ luſus; quòd nempe idem morbus in ipſiſſima anni conſtitutione varia ſæpe & diſſimili ſe facie oſtentat, quod ad tempora attinet Principii, Statûs, & Declinationis; quod quidem tanti poteſt eſſe momenti, ut pro ejus arbitrio Curativæ Indicationes ponendæ ſumendæve fuerint.

Porro obſervandum eſt, Epidemicos quoſcunque in duos omnino ordines diſpeſci; *Vernos* dico, & *Autumnales*: & quamvis fieri poteſt, ut aliâ qualibet anni tempeſtate ſubnaſcantur, ad illam tamen ſunt relegandi, Ver Autumnuſve fuerit, quam proximè contingunt: Accidit enim nonnunquam, aëris temperiem cum Epidemicorum aliquo

aliquo in tantum conſpirare, ut, eo fautore, ante tempus ſibi debitum miſeros invadat; & è contra eſt, ubi tam parùm illis inter ſe convenit, ut corpus præ-diſpoſitum non niſi aliquandiu poſt aggrediatur. Cùm itaque *Ver* dico vel *Autumnum*, non de ipſo ſtatim *Æquinoctio*, ſive *Verno* ſive *Autumnali*, ad amuſſim loquor.

Epidemicorum, qui *Verno* tempore graſſantur, alii maturè admodum ſe ingerunt, menſe ſcilicet *Januario*, & exinde pedetentim increbreſcentes circa *Æquinoctium Vernale* ad Statum perveniunt, à quo ſenſim imminuti circa *Solſtitium Æſtivum* evaneſcunt, niſi quod pauciſſimæ poſtea forſitan hunc illúmve petant. In horum numero ſunt *Morbilli*; ut & *Febres Tertianæ Vernales*; quæ, licèt ſerius aliquanto emergant, *Februario* nempe, tamen appetente *Æſtivo Solſtitio* pariter ſe ſubducunt. At verò alii *Vere* orti, & de die in diem invaleſcentes non niſi ſub *Æquinoctium Autumnale* ſtatum indipiſcuntur, quo præterlapſo paulatim cedentes tandem adventante brumali frigore vertuntur in fugam; hujuſmodi ſunt *Peſtis* ipſa, & *Variola*, iſtis annis quibus eorum utervis aliorum morborum prædominio fuerit potitus.

Cholera Morbus ex Epidemicorum Autumnalium familiâ, menſe *Auguſto* exorſus, intra anguſtos unius menſis cancellos concluſus percurrit ſua tempora. Sunt tamen alii qui eâdem tempeſtate prognati uſque ad hyemem excurrunt, v. gr. *Dyſenteria*, *Febres Quartanæ*, & *Tertianæ Autumnales*. Hi omnes, utut eorum aliquos quos ſemel invaſerint longiori vel breviori tempore affligant, plerumque tamen intra duorum menſium ſpatium & nomen & Epidemicorum naturam prorſus amittunt.

Febres autem ſpeciatim quod attinet, obſervandum eſt, maximam earum partem quæ *Continuæ* ſunt nulla hucuſque nomina, in quantum à Conſtitutionis generalis Influentia pendent, obtinuiſſe, appellationes autem quibus dignoſcuntur ab inſigni aliqua alteratione ſanguini impreſſa, vel evidentiori ſymptomate mutuari. Hâc ratione *Putridæ* dicuntur, *Malignæ*, *Petechiales*, *&c.* Quandoquidem verò ſingula fermè conſtitutio præter has quas parturit Febres, ad alium morbum aliquem magis Epidemicum eodem tempore propagandum proclivis eſt celebrioris nominis, cujuſmodi ſunt *Peſtis*, *Variolæ*, *Dyſenteria*, *&c.* non ſatis video, cur iſtiuſmodi Febres non potiùs ſortirentur nomina à Conſtitutione, quatenus horum morborum alterutri producendo favet, eodem illo tempore quo comparebant, quàm à qualibet ſanguinis alteratione, vel ſymptomate particulari, quæ diverſæ ſpeciei febribus pari jure poſſunt competere. *Intermittentes* verò nomina ſibi deſumunt ab intervallo Paroxyſmis interjecto, atque hoc quidem charactere ſatis diſcriminantur, ſi variarum etiam anni tempeſtatum quibus contingunt, Veris ſc. & Autumni, habeatur ratio. Licèt nonnunquam earum aliquæ de Intermittentium natura revera participent, nullo charactere admodum viſibili eaſdem prodente. Ut cùm præmaturè *Julio* menſe, v. gr. Intermittentes Autumnales ingrediuntur atque increbreſcunt, non ſtatim genuinum Typum induunt, (quod intermittentibus Vernis quidem ſolenne eſt) ſed continuas Febres ita per omnia imitantur, ut niſi caſtigatiſſimo utraſque examine trutinaveris, ab invicem diſcriminari non poſſint; at retuſo paulatim Conſtitutionis impetu, & frænatâ vi,

vi, jam in Typum regularem migrant, atque exeunte Autumno, larvâ abjectâ, intermittentes ſe eſſe, quales ab initio reapſe fuerunt, palàm fatentur, ſive Quartanæ illæ fuerint ſive Tertianæ; quod ſi non diligenter animadverterimus, cum magno ægrorum noſtrorum malo medicantes hallucinabimur, dum hujuſmodi Febres, quæ ex Intermittentium numero ſunt, pro Continuis veris & genuinis habeantur.

Porrò, quod ſeduló advertendum, quum plures aliquot horum morborum eundem fatigent annum, unus eorum aliquis reliquorum prædominio potitur, cæteris in ejus quaſi ditionem redactis, & parciùs id temporis ſævientibus, ita ut illo augeſcente imminuantur hi, eodemque rurſus imminuto, mox recrudeſcant. Atque ita viciſſim mortales laceſſunt, prout anni genius & ſenſibilis aëris temperies huic aut illi magis ſuffragantur. Qui verò morbus circa Æquinoctium Autumnale maximopere furit & cumulatiſſimam edit ſtragem, totius anni Conſtitutioni nomen impertit ſuum; quiſquis enim fuerit morborum, qui eâ tempeſtate præ cæteris invaluerit, principatum omnium qui iſto anno invadunt obtinuiſſe facilè deprehendetur, cujus ingenio Epidemici quotquot ſunt σύγχρονοι ſe accommodant, in quantum eorum fert natura: v. gr. cùm *Variola* eo tempore latiſſimè depopulantur, Febris toto anno ſparſim oberrans ejuſdem planè inflammationis eſt particeps, quæ Variolas parit. Uterque nempe Morbus ad eandem ferè normam adoritur, maximaque inter maximè propria utriuſque Symptomata intercedit cognatio, (exceptâ Variolarum eruptione & reliquis quæ ab illa pendent) ut ex ingenti illâ tum

ad ſpontaneos ſudores, tum ad ſalivam excernendam propenſione, in qua utrique convenit abundè conſtat. Pariter, cum *Dyſenteria* dicto tempore præcipuè fuerint graſſatæ, Febris quæ eo anno infeſtat earundem indolem non leviter æmulatur, (niſi quod illæ cauſam morbificam per ſedes eliminent, & pauca alia exinde naſcantur ſymptomata,) quod tum à conſimili utriuſque morbi inſultu, tum etiam quod utroque malo correpti Aphthis ſimilibuſque invicem ſymptomatibus admodum ſint obnoxii, ſatis evincitur. Et ſanè Dyſenteria de quâ agitur, ipſiſſima illa Febris eſt; hoc tantum diſcrimine, quod introvertatur, & in inteſtina ſe exonerans per eadem viam ſibi faciat. Notandum autem eſt, Epidemicorum illum principem qui ſub Æquinoctio Autumnali, ceu rupto aggere torrens, omnia ſtraverat, ingruente hyemis frigore intra ſuum ſe alveum condere; cum ex adverſo Epidemici inferioris ordinis, qui ſub eo merentur, tunc temporis præſertim ingraveſcant & rerum potiantur, donec dictus anni princeps eorum vires denuò frangat & deleat nomen.

Poſtremò obſervandum eſt, quoties Conſtitutio aliqua varias Epidemicorum ſpecies parit, ſingulas has ſpecies genere ab illis differre, quæ cum idem planè nomen ſortiantur, aliâ tamen Conſtitutione generentur. Quotcunque ſint autem Species illæ peculiares, quæ in una eademque Conſtitutione invadunt, in communi unâ atque generali cauſâ ſingularum productrice, omnes conveniunt, hâc ſcilicet aut aliâ aëris Diatheſi peculiari; & ex conſequenti quantocunque ab invicem, quoad Typum & Formam ſpecificam, intervallo diſtent,

Conſti-

Conſtitutio tamen omnibus communis ſubjectam ſingularum materiam ad ejuſmodi conditionem atque ſtatum effingit formatque, ut præcipua ſymptomata, quæ ad particularem evacuationis modum nihil attinet, omnibus paria ſint; ſingulis etiam in hoc conſpirantibus, ut eodem pariter omnes tempore & intendant ſævitiam & remittant. Notandum eſt inſuper, quibus annis variæ illarum ſpecies graſſantur uno eodemque tempore, eas omnes modo quo primùm aggrediuntur, atque invaſionis ſymptomatis conſentire.

Hinc itaque cernere eſt, variam admodum & accuratam naturæ methodum, quam ad morborum generationem adhibet, quam nemo hominum, arbitror, hactenus pro rei dignitate ſatis obſervando eſt aſſecutus. Atqui ex pauculis hiſce omnino conficitur (cùm ſpecificæ Popularium morborum differentiæ, nominatim Febrium, arcanæ annorum conſtitutioni innitantur) incaſſum deſudare illos, quotquot diverſarum Febrium rationes à cauſa morbifica in humano corpore aggeſtâ deducunt; nam liquidò patet, quemlibet, pancraticè licèt valentem, ſi certa quædam hujus noſtræ regionis loca adeat, Febre ibidem graſſante intra dies aliquot laboraturum: vix autem credibile ſit, *manifeſtam* aliquam mutationem ab aëre præfati viri humoribus tam brevi impreſſum iri. Neque minus difficile eſt, generales regulas Febribus his debellandis accommodare & certos aliquos limites figere, quos ultra citraque progredi, aut in iiſdem conſiſtere, non liceat. In hâc itaque tam ſpiſſâ rerum caligine, nihil mihi prius eſt, quàm quando novæ Febres graſſàri incipiant, cunctàri pauliſper, & ad magna præſertim remedia non

niu ſuſpenſo pede ac tardius procedere; diligenter interim illarum ingenium atque morem obſervare; quibus itidem præſidiorum generibus ægri juventur vel lædantur, ut quamprimum his repudiatis, illis utamur.

Verbo dicam, Epidemicorum Species omnes juxta Phænomenon ſuorum varietatem in claſſes redigere, ac characteres cujuſque idiopathicos enucleare, necnon propriam medendi rationem unicuique ſigillatim accommodare, ut res eſt multi otii ac ſummè ardua, ita etiam cùm nullo certo (aut ſaltem nondum explorato) annorum ordine emergant, ad juſtum de iiſdem obſervationum apparatum congerendum fortaſsè unius Medici ætas non ſuffecerit. At verò hic labor, ut ut ſit improbus, prius eſt exantlandus, quàm nos aliquid memoratu dignum in extricandâ tam multifariâ horum morborum ſerie præſtitiſſe jure poſſimus gloriari.

At verò quibus demum modis rationem reddemus diſtinctarum ſpecierum *Epidemicorum*, qui non tantùm, quatenus ſaltem nobis liquet, fortuitò incurſant, ſed etiam qui uno anno aut certâ aliquâ annorum ſerie ejuſdem ſunt generis, anno alio ſpecie ab aliis alii diſtinguuntur? Nulla hîc mihi unquam methodus æquè commoda eſt viſa atque illa, quæ per ſufficientem annorum numerum protenſa, eodem illos ordine deſcriberet quo ſe invicem excipiebant & inſequebantur. Quod ut jam pro meo modulo efficiam, Hiſtoriam & Curationes Epidemicorum, qui ab anno 1661 ad Annum uſque 1676 (per 15 videlicet annorum ſpatium,) depopulabantur, ex accuratiſſimarum, quas mihi facere licuit, obſervationum fide orbi

erudito

erudito tradam. Cùm mihi impoſſibile planè videatur, effectum id dare, vel cauſas eorundem exortûs aſſignando à manifeſtis aëris qualitatibus deſumptas, vel multò etiam minus à particulari aliquâ dyſcraſiâ in ſanguine atque humoribus, niſi in quantum ſecretæ aëris influentiæ illa deberetur. Quin & magis adhuc, ſi fas eſt dicere, impoſſibile fuerit Variorum Epidemicorum Species tradere, qui à ſpecificis aëris alterationibus oriuntur, quantumvis in proclivi illud eſſe videatur, iſtis videlicet qui Febrium nomina attexere norint notionibus, in ſpeculatione iſtarum alterationum, quæ in ſanguine humano atque ejus humoribus per hanc illamve principiorum degenerationem fieri poſſunt, malè fundatis. Quo quidem pacto, cùm non naturam ſequamur, optimam ſemper ducem, ſed conjectandi libidini indulgeamus, tot nobis erunt morborum ſpecies quot comminiſci placuerit: Eam nobis interim arrogamus licentiam, quam nemo facilè Botanico conceſſerit, à quo in deſcribendâ Plantarum Hiſtoriâ ſenſuum requirimus teſtimonium, ac fidem, non rationis Commentationem, quantumlibet iſtâ polleat, atque aliis longè antecellat.

Haud equidem tantum mihi ſumo, ut me in his quæ jam trado omnem abſolviſſe numerum exiſtimem, forte ne in recenſendâ quidem univerſâ Epidemicorum familiâ; multo minus in me recipio, ut qui morbi elapſis, de quibus nobis ſermo eſt, annis, ordine infra dicendo ſe mutuò exceperunt, venturis ſæculis eundem perpetuò ſervaverint. Unum hoc molior, ut quo pacto hæc ſe res habuit nuper, aſtipulante paucorum aliquot annorum obſervatione, enarrem, quod ad has ſcilicet regiones

ſpectat

ſpectat & hanc in quâ degimus Urbem; ut meum, quale quale ſit, ſymbolum conferam ad opus inchoandum, quod, ſi quid ego judicando valeo, in maximum humani generis emolumentum cedet, ubi tandem à Poſteris, quibus integrum Epidemicorum curriculum venientibus annis ſibi invicem ſuccedentium intueri dabitur, ad umbilicum perducetur.

CAP. III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64, *Londini.*

ANno 1661 Febres Autumnales Intermittentes, quæ jam ab aliquot retrò annis obtinuerant, de novo vires redintegrabant (*Tertiana* præſertim *mali moris*) ſub initio Julii, & quotidie increbreſcentes, menſe Auguſto quàm immaniſſimè debacchabantur, inque multis locis, correptis ferè integris familiis, maximam hominum ſtragem edebant; dein verò ſenſim decreſcentes ſuperveniente hyemis frigore extinctæ ſunt, perpaucos Octobris menſe aggreſſæ. Quæ dictæ Tertianæ ſimulabantur Symptomata, illa ab Intermittentium Tertianarum aliorum annorum Symptomatis, his præſertim diſcriminabantur. Ægri Paroxyſmus atrocior, lingua magis nigra ſiccaque, extra paroxyſmum ἀνωμαλία obſcurior, virium & appetitûs proſtratio major, major item ad paroxyſmum ingeminandum proclivitas, omnia ſummatim Accidentia

cidentia immaniora, ipſeque morbus quàm pro more Febrium Intermittentium funeſtior. Si quando ætate provectiores, aut etiam Cachecticos invaſiſſet, quibus pariter vena ſecta, aut aliæ quævis evacuationes minuiſſent vires, nunc ad duos, nunc ad tres menſes perdurabat. *Quartanæ*, rariores licèt, Febres jam deſcriptas comitabantur, utriſque verò primum brumæ impetum non ſuſtinentibus (neminem enim, antè intactum, feriebant) ſubſecuta eſt *Febris Continua*, ab intermittentium Autumnalium genio in hoc tantùm abhorrens, quòd hæ ſtatis ſolùm temporibus, illa continenter urgebat. Etenim eodem fermè modo ægrotos adoriebantur; qui utriſque pariter vehementer laborabant, vomituriebant, cum partium externarum ſiccitate, ſiti, linguæ nigredine; & ſudoribus ſub morbi finem materia morbifica in utriſque promptiſſimè exterminabatur. Quinimò vel hinc liquebat, Febrem hanc ad Autumnalium Intermittentium claſſem attinere, quod raro admodum ſurgente anno compareret. Dicta itaque Febris Continua Intermittentium quaſi compendium quoddam, & è contra ſinguli earum Paroxyſmi compendium hujuſce mihi videbantur; atque adeò diſcrimen in hoc maximè verſari, quòd *Continuæ* conceptam ſemel effervescentiam *συνεχῶς* eodemque ſemper tenore perficerent; *intermittentes* autem partitis vicibus ac diverſis temporibus eâdem defungerentur. Quanto autem jam tempore prædicta Febris continua invaluerat dicendo non ſum, quum mihi hactenus ſatis fuerat ad generalia Febrium Symptomata attendere; utpote qui nondum vel juxta varias annorum craſes, aut ejuſdem anni varia tempora eaſdem diſtingui poſſe animad-

animadverteram. Hoc ſaltem ſcio, unicam fuiſſe *Continua* Febris ſpeciem uſque ad annum 1665, ac *Intermittentes Autumnales*, quæ ad illum uſque annum frequentes incurſabant, jam deinceps rariſſimas occurriſſe.

Sed ut ad rem redeamus: *Febris* illa *Tertiana*, quæ dicto anno omnia longè lateque fuerat prædata, eodem elapſo intra anguſtiores limites ſe continuit: inſequentibus verò Autumnis *Quartana* Epidemicis reliquis prædominabantur, itante hac aëris Conſtitutione. Quartanis ſemper poſt Autumnum vela contrahentibus, *Febris Continua* (quæ per hoc omne tempus, parciùs licèt, ſe immiſcuerat) jam inclementiùs debacchabatur ad uſque ver, quo tempore *Febres Intermittentes Vernales* ſuccedebant, quibus ad Calendas Maii pariter fatiſcentibus, *Variola* hinc & inde ſparſim ſe oſtendebant, quæ denuò ad conſpectum *Epidemicorum Autumnalium* (Febrem Continuam volo & Quartanas) terga dabant victoribus. Hoc ordine Morbi Epidemici integram hanc aëris Conſtitutionem pervadebant & ſe mutuò inſequebantur. De his mihi ſermo erit in ſpecie, & nominatim tum de Febre hâc, tum etiam de Intermittentibus, ſive Ver ſive Autumnum attinerent, quibus hæc conſtitutio præ cæteris infamabatur.

Telam ordiar ab hâc *Febre Continua*, quæ aliarum, quotquot ſunt, omnium præcipua & Coryphæa mihi videtur, eò quòd Natura in hâc præ aliis quibuſcunque uniformiter & ad eandem ferè normam tum Materiam Febrificam ad debitam Concoctionem perducat, tum coctam certo ac præfinito tempore exigat eliminetque. Ad hæc, quandoquidem illæ annorum conſtitutiones, quæ

Inter-

Intermittentes Autumnales promovent, communibus annis multo ſæpius recurrant quàm illæ quæ ad cæteros Epidemicos faciunt, neceſſàriò ſequitur, ut quæ illas comitatur Febris Continua frequentiùs accurſet.

At præter Symptomata quæ cæteras Febres ſtipabant, dicta Febris ſequentibus inſuper urgebatur: Æger plerumque animam tantùm non agebat, vomituriebat, lingua ſicca & nigra, ingens ac ſubitanea virium conſternatio, & partium externarum ſiccitas. Urina ubique vel craſſa, vel tenuis, utraque ex æquo cruditatis indicium. In morbi declinatione, Diarrhœa, niſi fortè Medicus principio obſtitiſſet, ſuperjungebat, unde Morbus pervicacior redditus diutiùs affligebat. Sed ſuopte ingenio ac propriâ indole vix ultra diem 14 vel 21 perdurabat, quo primùm tempore, oborto ſudore vel potiùs leni madore, morbus ſolvebatur. Neque prius Urinæ Coctionis ſigna prodebant, quod jam utplurimum eveniebat. Quin & alia ſuperveniebant Symptomata quoties hic morbus minus peritè tractabatur. At verò tum hæc, tum etiam omnis morbi genius clariùs eluceſcent ex peculiari Methodo quam olim huic Febri accommodaveram, quam itaque huc transferam, (ſaltem quòd ad rem noſtram apprimè faciat) prout jamdudum typis evulgaveram; Quo quidem tempore nondum mihi innotuerat, aliam aliquam Febris ſpeciem in rerum natura inveniri.

CAP.

CAP. IV.

Febris Continua Annorum, 1661, 62,63,64.

1. PRimò quidem adverto inordinatam illam maſſæ ſanguineæ commotionem Febris hujus ſeu cauſam, ſeu comitem, à natura concitari, vel ut heterogenea quædam materia in eadem concluſa, ac ipſi inimica ſecernatur; vel ut ſanguis in novam aliquam diatheſin immutetur.

Atque in hoc negotio magis arridet latius & generalius *Commotionis* vocabulum, quàm vel *Fermentationis*, vel *Ebullitionis*; quippe quod inanis λογομαχίας occaſionem præſcindat, quam fortaſſis iſtiuſmodi voces (quæ etiamſi explicationem non incommodam admittant, tamen minùs propriæ, ac nonnihil duriores nonnullis videntur) haud ſatis caverent. Quamvis enim Cruoris in Febribus *commotio*, liquorum vegetabilium aliàs *fermentationem*, aliàs etiam *ebullitionem* æmuletur; non deſunt nihilominus qui eandem non uno modo ab utraque plurimùm differre arbitrantur. De *Fermentatione* unum alterúmve ab illis ſumatur exemplum. Primo, licèt fermenteſcentia liquida vinoſam quandam indolem ita nanciſci ſoleant, ut ſpiritum ardentem ex iiſdem deſtillatio eliciat, atque in acetum facilè deſciſcant, quod ipſum inſigni acore pollet, & ſpiritum acidum deſtillando exhibet; neutram tamen ejuſmodi mutationem in ſanguine hactenus obſervatam fuiſſe contendunt.

Deinde

Deinde adverti volunt quòd cum in liquoribus vinoſis *fermentatio* & *depuratio* eodem tempore peragantur, & quaſi paribus paſſibus procedant, *depuratio* tamen ſanguinis in Febribus ejuſdem *æſtuationem* non comitetur, ſed conſequatur, id quod in paroxyſmo febrili per ſudores ſoluto, vel oculorum teſtimonio, patere exiſtimant.

Quod autem ad *Ebullitionem* attinet, difficilior illis hæc videtur analogia, quæque experientiam habet ſummopere refragantem, in multis nimirum caſibus, quoties non adeo effrænis eſt cruoris orgaſmus, ut *Ebullitionis* appellationem mereri poſſit. Verùm utut ſit, (neque enim hiſce controverſiis me ullatenus immiſceri patiar;) quandoquidem *Fermentationis* & *Ebullitionis* vocabula apud recentiores Medicos plurimùm invaluerunt, ego quoque eadem ſubinde uſurpare non dubitaverim, dummodo ex jam dictis ſatis conſtet voces iſtas in hoc Tractatu clariori ſolummodò dicendorum explicationi inſervire.

Porrò febrilem hanc ſanguinis commotionem ob materiæ cujuſdam heterogeneæ, ipſique naturæ adverſantis, ſecretionem ad eâdem concitari, omne genus febrium quæ eruptionibus ſtipantur, teſtatum facit; utpote in quibus, iſtius ebullitionis ſanguinis beneficio, fit excretio ad cutim excrementi in eodem latitantis, & pravâ qualitate affecti.

Quinimo nec, meâ quidem ſententia, minus liquet febrilem ſanguinis commotionem ſæpè (ne dicam ſæpiùs) non alió collineare, quàm ut ipſe ſeſe in novum quendam ſtatum, & diatheſin immutet, hominémque etiam, cui ſanguis purus, & intaminatus perſtat, febri corripi poſſe; ſicuti in corpo-

corporibus ſanis evenire, frequenti obſervatione compertum eſt, in quibus nullus apparatus morbificus, vel quoad plethoram, vel quoad cacochymiam fuerit, nulla inſalubris aëris anomalia, quæ febri occaſionem ſubminiſtraret. Nihilominus etiam hujuſmodi homines, præcedente inſigni aliquâ aëris, victûs, cæterarúmque rerum non-naturalium (ut vocant) mutatione, identidém febre corripiuntur; propterea quòd eorum ſanguis novum ſtatum, & conditionem adipiſci geſtit, qualem ejuſmodi aër aut victus poſtulaverint; minimè verò quòd particularum vitioſarum in ſanguine ſtabulantium irritatio, febrim procreet. Etſi nequaquam dubitem materiam in ſanguinis deſpumatione poſt febrilem commotionem, ſolenniter excretam, vitioſam eſſe, quamvis ſanguis laudabilem anteà diatheſin obtinuerat; id quod vix magis mirandum eſt quàm quod eſculentorum portiones aliquot corruptæ, & fœtidæ evadant, poſtquam inſignem in corpore alterationem ſubierint, ac jam à reliquis ſegregatæ fuerint.

II. Secundò ita mecum reputo, Indicationes veras, ac genuinas, quæ in hoc morbo conſurgunt, in eo verſari, ut ſanguinis commotio intra modum naturæ propoſito congruentem, ſiſtatur; eâ nimirùm ratione, ut nec hinc plus æquo gliſcat, unde periculoſa ſymptomata inſequi ſolent, nec illinc nimium torpeat, quo pacto vel materiæ morbificæ protruſio impediretur, vel ſanguinis novum ſtatum affectantis labefactarentur conatus. Adeò ut ſive materiæ heterogenæ irritanti, ſive cruori res novas molienti febris ortus debeatur, Indicatio utrobique eadem exiſtat. Hiſce poſitis fundamentis Therapiæ methodum hoc ritu inſtituo.

Quoties

Quoties mihi cum ægris res eſt, quorum ſanguis vel per ſe imbecillior exiſtit (uti ferè in pueris) vel juſtâ ſpirituum copiâ deſtituitur (ut in decliviore ætate, atque etiam in juvenibus diuturno aliquo morbo confectis) à venæ-ſectione manum tempero. Enimverò ſi Phlebotomiam his imperarem, ſanguis etiamnum citra ejuſmodi imminutionem plus ſatis debilis, deſpumationi ſuæ obeundæ prorſus impar redderetur; unde totius maſſæ perverſio, ac proinde forſan ipſius ægri interitus ſequeretur (quemadmodum ſi cereviſiæ aut aliûs cujuſvis muſti fermentatio intempeſtivè ſiſtatur, liquores illi vitium plerumque contrahunt.) Quippe particularum, quas ſemel exterminare cœperit, quæque, tametſi dum reliquæ cruoris maſſæ æquabiliter immiſcerentur, puræ extiterant, jam verò putredinem deterrimam acquirere, & cæteros humores gravi inquinamento inficere habiles evaſerint, conſortium natura ferre ampliùs non poteſt. Quanquam haud me latet ægros temerariâ ſanguinis miſſione mulctatos, convenientium Cardiacorum uſu aliquando ſervari, ſanguinémque ad tenorem defæcationi ſuæ peragendæ idoneum reſtitui poſſe. Sed præſtiterat plagam non infligi, quàm ſanari.

Attamen ubi in contrariæ indolis ſanguinem incido, qualis in juvenibus athletico habitu & temperamento ſanguineo præditis reperiri conſuevit, primum in curatione locum Phlebotomiæ attribuo; quæ (præterquam in caſibus inferiùs memorandis) ſine ſalutis periculo hîc omitti nequit. Nam aliàs non ſolùm præ nimiâ ſanguinis ebullitione, Phrenitidum, Pleuritidum, aliarúmque id genus inflammationum periculum immineret, ſed

præ copiâ etiam, impeditio omnimoda Circulationis, & totius maſſæ quaſi ſtrangulatus conſequeretur.

Menſuram quod attinet, mihi ſolenne eſt eam duntaxat ſanguinis quantitatem detrahere, quantùm conjicere liceat, quæ ægrum ab incommodis quibus immodicam ejuſdem commotionem obnoxiam eſſe diximus, incolumem præſtet. Æſtuationem verò illam deinceps rego ac moderor, Phlebotomiam vel repetendo, vel omittendo, Cardiacis calidis vel inſiſtendo, vel parcendo, ac denique alvum vel laxando, vel compeſcendo, prout motum illum vel efferari, vel langueſcere animadverto.

Poſt Venæ-ſectionem (ſiquidem ipſa juxta caſus præmemoratos neceſſaria fuerit) ſolicitus ſeduluſque inquiro nunquid ægrum vel vomitus, vel inanis aliqua vomendi propenſio ſub Febris initium interturbaverit. Id ſi contigerit omninò medicamen *Emeticum* præſcribo, niſi vel ætas tenella, vel inſignis aliqua debilitas ægri ab eo temperandum ſuaſerit. Sane Vomitorium propinare, ubi iſtiuſmodi prægreſſa eſt vomendi proclivitas adeò eſt neceſſarium, ut niſi humor ille expellatur, in ſentinam complurium malorum difficilium ſit abiturus, quæ crucem figent Medico toto durante medicationis tempore, ægrúmque in haud leve periculum conjicient. Ex horum præcipuis, & maximè ſolitis eſt *Diarrhœa*; quæ ut plurimùm in defervescentiâ Febris conſequitur, quotieſcunque Emetica, quando ea ſuadebat indicatio, omiſſa fuêre. In febris quippe progreſſu, ubi malignum in ventriculo humorem nonnihil ſubegerit Natura, & ad inteſtina amandaverit, illa ab acri humore ex hoc

hoc in ſtomacho fonte perpetim ſcaturiente uſque adeò corroduntur, ut non poſſit non inſequi *Diarrhœa*. Obſervavi nihilominus in Febribus inflammatoriis quæ malignæ vulgò habentur, omiſſionem Vomitorii, tametſi talis vomendi propenſio præceſſerit, *Diarrhœam*, quemadmodum in hac Febre, neceſſario non inferre; ſed de iſta re plura in ſequentibus.

Jam autem in eo verſatur iſtiuſmodi *Diarrhœæ* periculum, quòd æger ſatis jam morbo debilitatus, enervatur ulteriùs, & præterea (id quod majoris eſt in ipſius noxam momenti) in febris declinatione, quo tempore contrahere ſe ſanguis, ac vim ſuam exerere debebat ad deſpumationis officium peragendum, penitus præpeditur hâc emiſſione.

Jam verò nequid dubites humorem hunc in ventriculo nidulantem, niſi fortè vomitu eliminetur, hanc Tragœdiam (*Diarrhœam* dico) quaſi ex inſidiis aliquanto poſt daturum, inquiſitione inſtitutâ nunquam ferè non comperies, ſiquando Febrim hanc *Diarrhœa* comitetur, ægrum in morbi principio in vomitum proclivem fuiſſe, nec tamen Emeticum fuiſſe propinatum. Porrò etiam compertum habebis etiamſi proclivitas illa ad vomendum jampridem præterierit, Diarrhœam tamen quamprimùm Vomitorium exhibueris plerumque ceſſaturam; dummodo Emetico ferendo pares fuerint ægri vires: Sæpiùs autem obſervavi Diarrhœâ ſemel obortâ, medicamenta adſtringentia vel nihil omninò, vel parùm admodum ad eandem ſiſtendam conferre, ſive intro-ſumpta, ſive exteriùs applicata.

Emeticum quale paſſim à me propinatum hujuſmodi ferè eſt. ℞ *Infuſ. Croc. Metall.* ʒ vj. *Oxymel. Scillit. & Syr. Scabioſ. comp. aa.* ʒ ſs *M. F. Emet.* Quod hauriri jubeo tempore pomeridiano, duabus horis poſt leve prandium. Verum quò tutius, ac felicius vomitio ſubſecutura ſuccedat, illud etiam in mandatis habetur, ut *Zythogala* ℔ vj, vel viij. ſint in promptu, quippe quod periculoſa ſint iſta medicamenta nili copiosè diluantur: Ideóque quoties vomuerit æger, aut alvum exoneraverit, è veſtigio ſumendus erit hauſtus: quo facto, & inania illa tormina præcaventur, & vomendi conatus auſpicato procedunt.

Sæpè miratus ſum dum fortè materiam vomitu rejectam aliquando curiosè contemplabar, eámque neque mole valde ſpectabilem, nec pravis qualitatibus inſignem, qui factum fuerit ut ægri tantum levaminis exinde ſenſerint; Nempe vomitu peracto, ſæva illa ſymptomata (nauſea, *v.c.* anxietas, jactationes, ſuſpiria luctuoſa, linguæ nigredo, *&c.*) quæ & ipſos excruciárant, & adſtantes perterrefecerant, mitigari ſolent ac ſolvi, quódque morbi reliquum eſt ἐνδύμως tolerari.

Illud hic loci non omittendum erit, Si ægri conditio utrumque auxilium poſtulaverit (Venæſectionem intelligo, & Vomitorium) tutum omnino eſſe, ut Venæ-ſectio Emetici exhibitionem præcedat; aliás enim dum vaſa ſanguine diſtenta ſunt, periculum imminet nè ex violentis illis vomendi conatibus vel rumpantur vaſa pulmonum, vel Cerebrum lædatur, affuſo cum impetu ſanguine atque effuſo, adeóque æger Apoplexiâ correptus pereat. Cujus rei quamvis hiſtorias aliquot commemorare poſſim, illis tamen hic ſuper-

ſuperſedere viſum eſt, monuiſſe contentus maximâ hâc in re cautelâ utendum eſſe.

Siquis autem quærat, quo tempore Febris Vomitorium exhiberi velim; dico, In ipſo planè Febris initio, ſiquidem optio daretur, Emeticum propinarem: ita enim fiet, ut ab horrendis illis ſymptomatibus, ex humorum in ventriculo, locíſque vicinis deliteſcentium illuvie ortum ducentibus, ægrum præmuniamus; immò verò & fortaſſe in ipſis quaſi incunabulis opprimamus morbum, qui aliàs cum ægroti periculo grandeſcet, ac longævus evadet; nutritus nimirum dictis illis humoribus, qui vel ſubſtantiâ ſuâ in penitiores corporis partes tranſmiſſi cum ſanguinis maſſâ commiſcentur, vel ex ipſa mora pejores facti, atque venenatâ pravitate inquinati, ex foco ſuo jugiter pertranſeunti ſanguini malignam auram afflabunt. Hujus rei (nè longiùs abeamus) Cholera morbus exemplum nobis exhibet; fit enim aliquando ut intempeſtivâ operâ vomitum in illo morbo cohibere ſatagentes (ſive illud Laudano fiat, ſive adſtringentibus medicamentis) eo cohibito non minùs periculoſam malorum catervam invehant. Humores enim acres corruptíque, quorum excluſionem tantiſper permittere oportuerat ut ſatis evacuarentur, hoc pacto repulſi vires ſuas, ac ſævitiam in ſanguine exercent, febrémque accendunt, quæ ut mali moris, & gravibus ſymptomatis ſtipata eſſe ſolet, ita niſi propinato Emetico, tolli vix poterit, etiam ægro jam nè quidem vomituriente.

Quòd ſi nobis (ut ſæpe fit) ſerò accerſitis non licuerit Emeticum propinando, ægrorum ſaluti ſub febris initium conſulere; certè tamen conve-

nire exiſtimaverim ut quovis morbi tempore illud fiat, modò vires eò uſque morbus non attriverit, ut Emetici vim ferre jam amplius nequeant. Equidem ego die febris duodecimo vomitum imperare non dubitavi, etiam cum æger vomiturire deſiiſſet, neque ſine fructu: Eo namque Diarrhœam ſuſtuli, quæ ſanguinem in peragendâ deſpumatione impedivit; quin & ſerius idem facere minimè dubitarem, niſi virium attritarum ratio prohiberet.

Veſperi, celebratâ jam vomitione, ſemper illud ago ut tumultum ab Emetico in humoribus excitatum conſopiam, & quietem conciliem; ideoque ſub noctem, vel horâ ſomni Paregoricum quempiam hauſtum exhibere jubeo. Ex. g. ℞ *Aq. papav. rhead.* ℥ij. *aq. Mirab.* ℥ij. *ſyr. de meconio & ſyr. papav. errat. aa.* ℥ſs. *M. F. Hauſtus.*

At ſi vel ob copioſam ſanguinis jacturam, quam curationis decurſu paſſus eſt æger, vel ex vomendi frequentiâ, dejectionibuſque in Emetici hujus uſu factis, vel ex præſenti ejuſdem ἀνυξίᾳ, vel ex debilitate ejus, vel ex Febris jam declinantis vetuſtate, nullum jam ſuperſit in poſterum concitandæ nimiæ Ebullitionis periculum; tum metu procul habito, vice hauſtûs præſcripti, Diaſcordii ſatis largam doſin vel impermixti, vel aquæ alicui Cardiacæ ſociati exhibere jubeo. Præclarum ſanè Medicamentum, modò eâ quantitate exhibueris, quæ remedii potiùs quam tituli menſuram impleat.

Hìc autem loci, priuſquam de Emeticis dicendi finem faciam, prætereundum non eſt, omninò tutum non eſſe (ſaltem in hâc Febre) Vomitoria ex infuſ. Croc. Metall. parata, puerulis, ullíſve infra adoleſ-

adoleſcentiam conſtitutis vel minimâ quantitate exhibere. Optarem equidem ut illius loco alia nobis tutiora, ſed ſatis interim efficacia ſuppeterent, quæ humorem hunc in febris declinatione ferè ſemper Diarrhœam minitantem radicitùs extirpare poſſit; vel ſaltem ut medicamento aliquo idoneo acrem iſtam materiam, ejuſque vim corroſivam ita mutare liceret, ac retexere, ut commovere Diarrhœam nequiret. Sæpiùs profectò mihi moleſtum illud accidit, quod ad infantes, puerósque febre correptos accerſitus, indicationem conſpexi, quæ quidem medicamenti uſum ſuaſit cujus ope extra periculum collocari potuiſſent, quod tamen exhibere, veritus infælicem exitum non ſum auſus. Verùm in adultis nullam inde noxam hactenus obſervavi, modò cum cautionibus prædictis Emeticum propinetur.

Vomendi exantlato negotio, illud mecum ulteriùs diſquirere ſoleo, utrum evacuationibus prægreſſis non obſtantibus, ſanguis etiamnum adeò exæſtuet, ut illius efferveſcentiæ limites adhuc ponendi ſint, ac ſufflamen addendum; an verò eò uſque elanguerit ut indigeat incitamento; vel denique, an Fermentatio ad gradum idoneum, ac debitum reducta permitti ſibi abſque ægri periculo poſſit. De horum ſingulis nonnulla mihi dicenda ſunt.

1. Itaque ſi ſanguis eouſque exæſtuet ut meritò adhuc ſuſpicari liceat, ægrum vel Phrenitidi, vel alii alicui moleſto ſymptomati, ex nimiâ ſanguinis ebullitione prognato, obnoxium eſſe, poſtridie Emetici exhibiti *Enema* præſcribo. Ut ℞ *decocti communis pro Clyſtere* ℔ j. *Syr. Violarum & Saccharis culinaris aa.* ℥ij. *M. F. Enema.* Idémque repeti,

peti, pro re nata jubeo, quo ſæpe fit ut ſanguine nonnihil ventilato refrigeratóque, illius efferveſcentia ſatis compeſcatur. Interdum tamen uſu venit, ut Venæ-ſectionem etiam ſemel adhuc atque iterum repetere neceſſe ſit, nempe in temperamentis admodum ſanguineis, & ætate florentibus, aut in iis qui nimio vini uſu inflammatoriam quandam diatheſin ſanguini ſuo impreſſerunt. Verum plerumque tanto, támque inſigni remedio (quale quidem eſt repetita Venæ-ſectio) non opus eſt; ac proinde, ſi prædictos caſus exceperis, efferveſcentiam illam Enematum adminiculo ſatis reprimemus. Quare ſi ſanguis nimium æſtuet, atq; efferveſcat, ſingulis, vel alternis diebus, prout res poſtulaverit, Clyſterem injici jubeo, idque ita fieri ad decimum uſque morbi diem vel circiter. Veruntamen ſi magna vis ſanguinis miſſa fuerit, vel æger ſit ætate provecta, tunc temporis Enemata nulla impero, etiamſi ſanguis multùm efferbuerit. In his etenim caſibus, uti metuendum non eſt, ne omiſſis Clyſteribus, ebullitio concepta eò uſque procedat, ut inſignis alicujus, & infeſti ſymptomatis periculum immineat; ita certiſſimum eſt, eorundem uſu ſanguinis robur, ac vim, atque (ut ita dicam, etſi minùs propriè) tonum relaxari, eatenus quidem, ut in ſenibus præcipuè (neque enim illis Enemata tam proſperè ac juvenibus cedere ſolent) Naturæ opus interturbetur, atque impediatur. Quod ſi vena ſecta quidem fuerit, ſed non multum ſanguinis emiſſum, tunc, uti dixi, Clyſteres aduſque decimum, plus minùs diem impero; nonnunquam etiam aduſque duodecimum; quod in illis præſertim obtinet, quibus ſanguinem demere non audeo. Sunt enim, qui poſt Intermittentes

Autum-

Autumnales (ſive Tertianæ fuerint illæ, ſive Quartanæ) febribus continuis, ex purgationis, in præcedentis morbi fine, defectu, corripiuntur; His ſi ſanguinem miſeris, periculum eſt, ne ſedimentum illud, quod prægreſſa fermentatio depoſuerat, in maſſam ſanguineam reſorbeatur, novaſque turbas excitet: Venæ-ſectionis itaque loco, rebus ita ſe habentibus, Clyſteribus utor, & quidem ad diem uſque duodecimum, modò æger ſit juvenis, atque fermentatio nimis exaltata.

2. Verùm è contrario, ſive Venæ-ſectionem adhibueris, ſive omiſeris, ſi ſanguinis efferveſcentia nimis elangueſcat, adeóque ſtimulo egeat, ne Naturæ juvandæ impar fuerit; tunc equidem à Clyſteribus etiam ante diem decimum, multóque magis eo præterlapſo, prorſus abſtinendum arbitror. Quorſum enim jacentem jam, & nimis elanguidam fermentationem ulteriùs compeſcere atque reprimere conaremur? Quod ſi verò poſt tempus illud, in morbi nempe declinatione, Clyſteribus utaris, profectò non minùs abſonum id fuerit, atque ab omni ratione alienum, quàm ſi quis efferveſcenti Cereviſiæ nimis amplum ſpiraculum aperuerit: Etenim aperto illo ſpiraculo præpeditur Natura, quo minùs ad morbificæ materiæ ſeparationem unitis viribus incumbat. Poſtquam igitur vel mediantibus evacuationibus idoneis, atque opportunis, æger ἐξω βιλᾶν poſitus fuerit, quantum ad illa ſymptomata attinet quæ ex nimiâ ebullitione naſcuntur, vel morbus jam declinaverit, quanto magis aſtrictam illi alvum præſtitero, tantò magis eam extra periculi aleam colloco; nempe febrili materiâ ad ſui concoctionem ſuaviter, ac blande propendente. Quocirca ſi præcedentes

dentes evacuationes, ſanguineæ maſſæ quaſi laxitatem quandam induxerint, vel inducere minentur, vel æger ante debitum tempus febre levatus fuerit, vel etiam febris ad ultimam ſuam periodum pervenerit, non ſolùm Enemata procul haberi volo, ſed & Cardiacorum opem atque auxilium ſuggerendum arbitror, atque mox ad alvum adſtringendam memet accingo.

Cardiaca verò quod ſpectat, quoniam uſu mihi compertum eſt, eadem properè nimis exhibita non contemnendam noxam inferre (venâ ſcilicet nondum ſectâ metuendum eſt ne materia cruda adhuc exiſtens in Cerebri membranas, *&c.* aut pleuram decumbat) ideò curæ mihi ſemper eſt, ne Cardiaca exhibeantur, dummodo vel nihil omninò, vel parùm ſanguinis emiſſum, nullâque alia inſignior evacuatio facta fuerit, aut æger ætatis vigorem nondum exegerit; neque enim video, quorſum ſanguis ejus per ſe ſatis locuples, ulteriùs in ipſius perniciem diteſceret: Locuples autem atque opulentus ſatis eſt, neque ſuccendiculis eget, quamdiù evacuationes inſignes calorem ejus inſitum non proſtraverint. Hujuſmodi ægris domi naſcuntur Cardiaca, & quæ foris adduntur, aut fruſtranea ſunt, aut etiam damnoſa: quapropter ego vel nulla omninò, vel ſaltem leviſſima permiſerim. Interim verò ſi æger ex profuſis evacuationibus laſſus & languidus, vel ætate fuerit provectus, ſolenne mihi eſt, Cardiaca vel in ipſo febris initio propinare: Morbi autem die duodecimo, negotio tunc temporis ad ſecretionem vergente, medicamentis calidioribus liberaliùs indulgendum cenſeo; imò paulò maturiùs idem fieri poteſt, modò non metuendum ſit, ne febrilis materia in partes principes

cipes præceps agatur; Namque hoc tempore quò magis calefecerim, eò magis concoctionem acceleravero. Neque reverâ cogitando assequi possum, quid sibi velint Medici, cùm sua præcepta toties ingeminant, de remediis ad promovendam febrilis materiæ concoctionem administrandis, id quod in morbi initio accersiti sæpe faciunt; nihilominus tamen eodem ipso tempore medicamenta ejusmodi imperare non dubitant, quæ febrim scilicet attemperare possint. Profectò enim est Febris ipsa Naturæ instrumentum, quo partes impuras à puris secernat: hoc illa modo planè imperceptibili præstat ab initio, atque etiam in ἀκμῇ morbi, verùm in ejusdem declinatione apertiùs, atque manifestiùs idem opus aggreditur, id quod ex urinâ cernere licet. Materiæ febrilis *concoctio* nihil aliud reverâ significat, quàm peccantis materiæ à sanâ separationem. Hanc igitur ut acceleres, non satagendum nescio quibus attemperantibus, sed Febris effervescentia tamdiu permittenda est, quamdiu salus ægrorum passa fuerit; cùm autem finem spectat, atque declinationem, secretione jam conspicuâ, tunc quidem calidioribus medicamentis illam à tergo insequemur, ad rem eò celeriùs ac certiùs perficiendam. Atque hoc reipsa est, febrilis materiæ concoctionem promovere; cùm evacuationes, & refrigerantia moras nectant, & curationem impediant, ipsamque sanitatem jam appropinquantem abigunt, uti sæpius à me fuit observatum.

Si fermentatio satis progrediatur, despumatio circa diem decimum quartum peragetur: Verùm si refrigerantia quælibet seriùs adhibueris, atque ita eorum ope effervescentia sufflaminetur, mirum non est,

eſt, ſi febris ad diem viceſimum primum, quin & in effœtis corporibus malè tractatis multò longius excurrat.

Illud porro obſervatu dignum eſt, quandoque accidere, ut æger Clyſterum, aliorumve cathorticorum uſu circa declinationem morbi intempeſtivè præſcriptorum, parùm alleviari videatur, imò nonnunquam Apyrexiâ omnimodâ frui, poſt diem autem unum alterúmve ſenties, non tam priſtinam febrim vires ſuas redintegraſſe, quàm novam accendi; rigor nimirum, atque horror ſubitò invader, quem mox excipiet calor atque febris, idem ſtadium (niſi forſan in intermittentium claſſem ſe reponat) decurſura, quod in præcedentibus monſtratum fuit. Cum ità ſe res habeat, non aliter tractandus eſt æger, quàm ſi antea febre non detentus fuiſſet, verùm quoad res agendas calcata jam veſtigia repetenda; deſpumatio enim, quæ cœptæ jam ebullitioni debetur, non niſi prædicti temporis, ſcilicet 14 dierum ſpatio peragetur, utcunque moleſtum fuerit ægro, à prægreſſo morbo ſatis jam debilitato, couſque ſanitatem expectare.

Cardiaca, quæ adhibeo, paſſim ſunt ejuſmodi, quæ ſtatim ſubindicabo, quorum *moderatioribus* utor in morbi principio, æſtuatione maximè fervente; gradatim ad uſum calidiorum, juxta morbi progreſſum, vel ebullitionis gradus pergens; ſemper memor licere, ſiquidem multum ſanguinis miſſum, vel æger ſenex fuerit, ut Cardiaca fortiora adminiſtrentur, quàm cum vel nulla præceſſerit Venæ-ſectio, vel æger ætate floruerit.

Moderata autem illa quæ dixi, Cardiaca fiunt ex aquis ſtillatitiis (*verb. gr.*) Borag. Citr. Scord. compoſ. fragor. Theriacal. cum admixtis Syrup. Meliſſo-

Meliſſophyll. Fernel. Caryophyll. & de ſucco Citr. &c. *fortiora* verò ex pulver. è Chel. Cancro. Comp. Bezoar. Confect. de Hyacinth. Theriac. Androm. aliiſve ejuſdem indolis. Quæ ſequuntur in frequenti uſu ſunt.

℞ *Aq. borag. citri, Scordii compoſ. & cerafor. nigr. aa.* ℥ij. *aq. cinamomi hordeati* ℥j. *margarit. præparat.* ℈ij. *ſacchari cryſtallini q. ſ. Miſce, ſumat cochl.* iiij. *ſæpius in die, præcipuè in languoribus.*

℞ *Aq. totius citri, & fragor. aa.* ℥iij. *aq. cord. frig. Saxon.* ℥j. *aq. theriac. ſtillat. ſyr. meliſſophyl. Fernel. Caryophyl. & de ſucco citri, aa.* ℥ſs. *Miſce f. Julapium, de quo capiat ſæpius.*

℞ *Pulv. è chelif. cancrorum compoſ. lap. bezoardici Oriental. & Occidental. contrayervæ, aa.* ℈j. *fol. auri n.* j. *Miſce, f. pulvis ſubtiliſſimus: Capiat ad quant. gr.* xij. *quoties opus fuerit; ex ſyr. è ſucco citri, & Caryophyll. aa.* ℈ij. *ſuperbibendo cochl. aliquot Julap. præſcript.*

℞ *Aq. theriac. ſtillat.* ℥iiij. *ſemin. citri* ℈ij. *contundantur ſimul & f. Emulſio. Colaturæ adde ſacchari perlati q. ſ. ad gratum ſaporem. ſumat cochl. 2. ter in die.*

Plures verò formulas recenſere ſupervacaneum arbitror, quoniam & innumeræ ſunt, aut eſſe ſaltem poſſunt, & in morbi decurſu juxta varia ejus tempora, ac diverſa ſymptomata variandæ ſunt.

3. At ſi Fermentatio neque nimium æſtuet, neque langueat, eam in iſto gradu relinquo, nec ullis remediis utor, niſi ægrorum, vel amicorum quibus ſtipantur, importunitas à me aliquid extorqueat, quod ipſis citra inſtituti, & ſcopi mei fraudem placeat.

Atque

Atque hoc loco non prætermittam, me ſæpius ad *tenuis conditionis homines*, quorum crumena prolixo apparatui Medico ferendo non erat, accerſitum, nil feciſſe aliud poſt Venæ-ſectionem, & vomitionem peractam (ſiquidem eas poſtulaſſet indicatio) niſi quod ipſis præſcriberem, ut toto morbi tempore lecto defixi, non niſi juſcula avenacea, & hordeacea vel ſimilia hauirent; tenuem cereviſiam (dempto frigore) moderatè biberent ad ſitim ſedandam; Enema ex lacte Saccharato ſingulis, vel alternis diebus uſque ad diem decimum, vel undecimum injici curarent; & versùs febris finem, cœptâ jam ſeparatione, ſiquidem ſegnior eſſet, ad eam juvandam fortiorem ſubinde potum Cardiacorum loco, bibere ipſis permiſi: Atque ita ſine ulteriore aliquo apparatu, niſi quod leve Catharticum in fine morbi addere ſoleam, eos ſalvos, & incolumes dimiſi.

Sed ut ad inſtitutum meum revertar, ſi prædicta methodus ſollicitè obſervata fuerit, uſitato circa 15 diem, tum ex laudabilis in Urinâ ſeparationis ſignis, tum etiam ex manifeſtâ omnium ſymptomatum remiſſione, percipio tempeſtivum tunc eſſe potionem purgantem exhibere, quæ ſedimentum è prægreſſâ fermentatione hic illic depoſitum ſubducat; quod niſi tempeſtivè factum fuerit, periculum eſt ne in ſanguinis maſſam remigret, ejuſdemque febris recidivam conciliet; vel etiam ſuâ in partibus naturalibus, ad quas amandatum fuit, morâ, in mineram tenacium deinceps in corpore malorum feracem abeat. Nimirum ſeparatione jam factâ, humores craſſi ac impuri ex arteriis ſanguini in venis reſluo immiſſi, regreſſum ejus facilè impediunt, ex quo varia obſtructionum, ac tandem fermentorum genera naſcuntur. Ubi

Ubi tamen animadvertendum, non adeò planè neceſſarium eſſe poſt febres Vernales, atque poſt Autumnales purgationem celebrare; idque propterea quod ſedimentum à Vernalibus depoſitum tum copiâ, tum qualitate terreâ, malignâque ab autumnali ſuperetur Quod ipſum etiam in Variolis obtinet, multíſque morbis aliis Verno tempore graſſantibus, in quibus Purgantium omiſſio non tam grave periculum (quod ego quidem obſervaverim) quàm in caſibus priùs memoratis, inferre ſolet.

Et ſanè non multùm is à veritatis ſcopo aberraverit, qui affirmaret ab hoc capite (purgandi ſcil. poſt morbos Autumnales omiſſione) plurium morborum colluviem, quàm ab ullo alio quo demum cunque cauſarum fonte, dependere.

Si valdè debilis ſit æger, vel alioquin perfecta adeò depuratio facta non fuerit ut audactèr poſſim purgans exhibere die decimo quinto, rem differo ad decimam ſeptimam; quo tempore ſequentem, vel ſimilem, pro ratione ægri virium, potionem propino. *Rec. Thamarind.* ℥ſs. *fol. ſennæ* ℥ij. *rhabarb* ℥ſs. *Coq. ſ. q. aq. Colaturæ* ℥iij. *diſſolve mannæ, & ſyr. roſac. aa.* ℥j. *Miſce, f. potio cap. mane.*

Purgatione peractâ, ægrum, hactenus lecto, ex præſcripto meo, defixum, ſurgere, & paulatim ad priſtinam victûs rationem reverti jubeo. Ea quippe, quam ad hoc uſque tempus præſcripſi, eadem propemodum eſt, cum illâ quam modò commemorabam; Uti juſcula avenacea, & hordeacea; panatellæ ex pane & vitello ovi, in aquâ cum ſaccharo confectæ; juſcula tenuia ex decocto pulli; Cereviſia tenuis lupulata, cui quandoque æſtuante ardore Febrili, immiſcere poteſt ſuccus Aurantiórum

rum recens expreſſus, & ſuper ignem ad crudit atis tantummodo ſublationem coctus, & his ſimilia; quamvis juſcula Avenacea ſint inſtar omnium. Negare verò cereviſiam tenuem, quæ ſubinde in mediocri quantitate ſumatur, ſeveritas eſt minimè neceſſaria, imò ſæpenumerò etiam detrimentoſa.

Accidit interdum (maximè in ſenibus) ægrum Febri jam curatâ, & corpore ſatis jam ſuperque purgato, nihilominùs valde debilem eſſe; & quandoque tuſſi, interdum etiam ſcreatu, magnam glutinoſi, viſcoſíque phlegmatis copiam expectorare: quod ſymptôma non tantùm ægro terrorem injecit, ſed & ipſi Medico, præſertim minùs cauto, impoſuit, eúmque in opinionem induxit, quaſi affectus iſte Phthiſi viam ſterneret; licèt obſervaverim ego, rem adeò periculoſam non eſſe. Hoc in caſu ægrum jubeo Vinum Malaganum annoſum, vel Falernum, ſive Muſcatum, cum pane toſto ei immiſſo bibere; quod craſin ſanguinis multùm prægreſſâ æſtuatione debilitati (proindéque nuperingeſtorum ſuccis aſſimilandis imparis) corroborans, ſymptôma illud paucorum admodùm dierum ſpatio abigit, ut crebrâ experientiâ mihi conſtat.

Hâc ipsâ, quam propoſuimus ratione, ægrum à multis affectibus, ſymptomatibuſque, quæ malignitati tribui ſolent, tutum præſtabimus; cùm nihil magis ſolitum ſit Medicis in arte ſuâ minùs exercitatis, quàm quando medicamentis nimis refrigerantibus, vel uſu Enematum intempeſtivo, craſin ſanguinis ita relaxarint, Naturámque in perficiendâ ſanguinis depuratione adeò debilitarint, ut animi deliquia, aliáque ſymptomata (quæ genuina

ſunt

ſunt ejuſmodi impedimentorum arte poſitorum effecta) contingant, *malignitati* culpam tranſcribere: at ſi diuturnitas in quam abierit morbus, eum ab hoc vitio vindicet, tùm quicquid eos in medelâ deinceps fatigat, id *Scorbuto* acceptum referunt: quamvis reipsâ neque ſymptomata, quæ accidebant, quamdiu vigebat morbus, *malignitatis* erant effecta, neque ea, quæ contigerunt in declinatione ejus, *Scorbuti*, ſed utrumque rei malè geſtæ debetur, quemadmodum crebrò id à me obſervatum eſt.

Non quod ego, aut quiſquam alius, qui Morborum hiſtoriam vel delibaverit, neſcius eſſe poſſit, Febres eſſe, quæ non intemperie ſolâ, aut putrido tantùm calore, ſed etiam malignâ qualitate (cujus ſigna evidentiſſima in ægris non poſſunt non apparere) conſtent: vel etiam quod inficias eam, complicari aliquando cum Febre *Scorbutum* & complures alios morbos poſſe; hoc tantùm dico, has affectiones immeritò ſæpe in litem vocari.

Si fermentatio ſanguinis ritè proceſſerit, fiet omninò materiæ morbificæ deſpumatio intra tempus modò dictum. At ſi remedia refrigerantia, vel Enemata ſeriùs exhibita fuerint, multò longiùs excurret Febris, præcipuè in hominibus grandævis, malè à medico curatis; ad quos quandoque accerſitus, poſtquam Febri per quadraginta dies & ampliùs laboraverant, nihil non expertus ſui quo deſpumationem ſanguini inducerem: ſed nempe uſque adeò debilitatus erat ſanguis, partim ſenio, partim Enematibus, & medicamentis refrigerantibus, ut neque Cardiacis, neque ullis aliis corroborantibus remediis ſcopum meum aſſequi poſſem; ſed vel illorum Febris virium ſuarum tenax perma-

nebat, vel alioqui, ſi adeſſe videretur ἀνυπεξία, vires ægrorum adnodum proſtratæ erant, & tantùm non emortuæ.

Aliorum autem remediorum ſucceſſu fruſtratus, alio conſilium vertere ſæpe coactus fui, cum ſucceſſu non vulgari; nempe adoleſcentulorum vivum vegetumque calorem ægris applicando. Nec eſt quod quis multùm miretur, hâc methodo, licèt inuſitatâ, ægrum tantopere corroborari, naturamque debilitatam juvari, ut ſemet à materiæ ſecernendæ, eliminandæque reliquiis exoneret; cum proclive ſit intelligere, inſignem effluviorum vegetorum copiam à ſano, & athletico corpore in corpus ægri exhauſtum transfundi. Neque unquam comperi iteratam calentium linteorum applicationem ullatenus id præſtare valuiſſe, quod modò præſcripta methodus præſtitit; ubi calor applicatus tum magis eſt humano corpori congener, tum ſimul blandus, humidus, æqualis, perenniſque. Atque hæc ratio, ſpiritus, & halitus, forſitan Balſamicos, in ægri corpus immittendi, ex eo quo ipſe illam adhibui tempore, licèt aliena primum videretur, ab aliis cum ſucceſſu fœlici fuit adhibita: neque profectò me pudet hujus remedii meminiſſe, tametſi petulci quidam homines, atque arrogantes, omniaque vulgaria ingenti ſupercilio contemnentes, me forſitan hoc ipſo nomine aſpernabuntur. Ego enim proximi mei commodum, ac ſalutem vanis illorum opinionibus longè anteferendam cenſeo.

Methodus hactenus enarrata, ſi quis illam prudenter, & cum deſtinato animi conſilio obſervaverit, ægros, ſi non ab omnibus, ſaltem à pleriſq; moleſtis illis ſymptomatibus immunes præſtabit, quæ hanc

hanc Febrem vel comitari, vel eidem ſupervenire ſolent, quæque Medicum animi ancipitem, atque ſæpè in curationis decurſu conſilii penè expertem reddunt, immò & illius curæ commiſſos non rarò è medio auferunt, etiamſi morbi natura mortem non interminari viſa ſit. Sed quandoquidem vel ægrorum culpâ, Medicum non ſatis opportunè accerſentium, vel ipſius Medici minori ſive peritiâ ſive cautelâ, ejuſmodi accidentia ſæpiſſimè obortа cernuntur, non gravabimur peculiarem eorundem curam ſummatim hîc attingere; verùm ad ea tantùm ſymptomata me reſtringam, quæ, tametſi ſæpenumerò præverti potuerint, modò viâ, atque ordine prædicto quis uſus fuiſſet, cùm tamen ſemel acciderint, diverſam quandam, ſibique propriam curam poſtulant.

Atque (ut hinc ordiar) ſi æger, vel calidiora medicamenta minùs properè atque intempeſtivè ſumendo, vel calido nimis temperamento ſuâ naturâ fretus, in *Phrenitidem* prolapſus fuerit; vel (quod proximè illuc accedit) ſi non omninò dormiat, ſæpe exclamet, aut inconditis vocibus utatur, ſi vultu ac loquelâ ferociat, ſi medicamenta, potúmve communem avidè & quaſi raptìm bibat, vel denique urinam habeat ſuppreſſam; in hoc, inquam, caſu, liberaliori manu quàm ſuprà indulſi, ad venæ ſectionem, clyſteres, ac medicamenta refrigerantia me accingo, verno tempore præſertim, (quo etiam aliàs ſymptomate hoc non apparente, juvenes atque vegeto calore prædíti, ejuſmodi auxilia ſine multo diſcrimine admittunt) atque talibus remediis utens, ægrum eouſque ſuſtinere conor, donec in diuturnitatem aliquam affectus excurrat, quo tem- *Phrenitis.*

pore non admodùm difficile erit eum & à morbo & à ſymptomate unâ eâdemque operâ liberare: id quod fiet *Narcoticum* aliquod medicamentum in largiori paulò doſi exhibendo. Quamvis enim febre vigente, quæ παρόντων vi pradita ſunt non omninò proſint, neque deſtinatum à Medico ſcopum feriant; tamen opportunè, & in declinatione morbi adhibita, præclaros effectus edunt: antea verò prodeſſe non poſſunt, partim quia fermentationem vi atque impetu procurrentem ſiſtere nequeunt, etiam in maximâ doſi exhibita, partim verò (quod quidem majoris adhuc momenti eſt) materiæ peccanti tunc temporis maſſæ ſanguinez aquabiliter admiſtæ, neque verſus ſeparationem adhuc vergenti, ab exhibito hujuſmodi medicamento manus injicitur, adeóque depuratio illa tantopere expetenda impeditur. Verum ſive hæc ratio ſit hujuſce phænomeni, ſive alia aliqua magis abſtruſa, judicent illi quibus animus atque otium eſt talia ſpeculari. Interim ex fideli atque idoneo obſervationum plurimarum complexu rem ipſam certiſſimam eſſe pronuncio, *Laudanum*, vel alia quævis Narcotica in principio, augmento, vel ſtatu hujus febris ad ſymptoma hoc levandum, vel non prodeſſe omninò, vel, quod ſæpe accidit, etiam obeſſe; verùm in ejuſdem morbi declinatione eadem mediocri doſi adhibita non ſine ſucceſſu uſurpari. Semel equidem Narcotico die morbi duodecimo uſus ſum, nec fruſtrà; citiùs autem nunquam proſperè exhibitum novi. Quodſi autem illius uſum ad decimum quartum uſque diem diſtuleris, tanto magis proficuum evadet, ſeparatione nempe perfectiori tum factâ. Neque verò hæc mora, tametſi forte aſtantes magnopere perterrefaciet

refaciet horrendum hoc ſymptoma, mortem ſtatim ſubinfert; cùm ſæpe obſervaverim, hanc rem pleranque inducias ferre poſſe ac ſolere, donec ad Narcotica deſcendere fuerit opportunum; ſaltem ſi caveatur nè *Cardiacis*, calidiſque medicamentis adhibitis, intemperies cœpta accendatur uberiùs, quo caſu ægri ſubitò pereunt. Narcotica, quibus ego uti ſoleo, ſunt vel *Laudanum Lond.* ad gr. 1. ſs. vel ſequens. *Rec. flor. Paralyſ. M.* 1. *Coq. ſ. q. aq. ceraſor. nigr. Colaturæ* ℥iij *Diſſolve ſyr. de meconio* ℥ſs. *ſuccꝰ limonum Cochl.* ſs. *Miſce.* vel *Rec. aq. ceraſor. nigr.* ℥j ſs *aq. Epidemicæ* ℥ij. *laudani liquidi, gutt.* xvj. *Syr. Caryophill.* ℥j. *miſce.*

Illud unicum hìc addere placet, quod ad hanc rem obſervaſſe non inconſultum arbitror; nempe ſi ſymptoma hoc eouſque inducias ferat, & Febris adeò in diuturnitatem abeat ut æger ante aſſumptum Narcoticum commodè purgari poſſit, medicamentum illud tantò fœlicius effectum ſuum editurum. Quocirca ego imperare ſolco Pil. coch. ma. ℈ij. in aq. Betonicæ diſſolut. atque hoc 10 vel 12 horis ante Narcotici exhibitionem. Neque metuendum eſt à tumultu illo, quem calidior illa maſſa pil. aliàs excitare ſolet; ſubſequentis enim Narcotici vis penſabit illas turbas, & quietam ſuaviſſimam, blandiſſimamque inducet.

Quodſi vigiliæ ultra febrem excurrant, ceſſantibus aliis ſymptomatibus, obſervavi, linteum in aqua roſar. immerſum, & frigidè ſincipiti, ac temporibus applicatum, plus quam Narcotica quævis prodeſſe.

Tuſſis. Sæpe accidit ægrum per totum morbi decurſum *tuſſi* moleſtâ divexari; nimirum commotâ vehementèr ac tumultuante ſanguineâ mole, omnibus jam ad ſeditionem & partium ſtudia ſpectantibus, fit ut humores quidam ſoluti diffluenteſque è maſsâ ſanguinis per vaſcula pulmonaria, vel etiam per diapedeſin in tracheæ membranam interiorem, teneriorem ſcilicet atque exquiſito ſenſu præditam, transferantur: hinc *tuſſis* oboritur; quæ primò ſicca eſt, quoniam tenuis adhuc materia vim expultricem eludit; mox craſſeſcit, atque expectoratu difficilis evadit, eò quod ſenſim febrili calore torreatur, atque aſſetur: hinc fit, ut ſuffocationis metu percellatur æger, utpote cui vires deſunt ad lentam hanc viſcidamque materiam tuſſi eliminandam. Ego in hoc effectu raro alio aliquo medicamento utor præter *oleum amygdalarum dulcium* recentèr expreſſum, niſi forſan acciderit (accidit autem aliquoties) ut ægrotus oleum prorſus averſetur; tunc enim vulgaribus illis pectoralibus, ut licet, opem ferre conamur. Interim oleum illud amygdalarum, ſiquidem illo per ægrum uti licuerit, Bechicis aliis anteponendum cenſeo, ob eam cauſam præcipuè, quòd cùm neceſſe ſit hæc liberaliùs, & majori quantitate exhibere, modò prodeſſe velimus, hoc pacto ventriculum jam ſatis ſuperque debilem & ad nauſeam proclivem oneramus; nonnunquam etiam eâdem operâ præpedimur, nè reliqua, eodèm ipſo tempore tranſigenda, procuremus. Neque verò ſatis aut intellectu aſſequor, aut experientiâ edoctus ſum, cur ab hujus olei, quod jam diximus, uſu in febribus abhorreamus, eo quòd ſcilicet inflammabile ſit, adeoque metuendum ne febrim adaugeat.

Fac

Fac enim, illud ſuâ naturâ calidum eſſe, certè tamen calor ille tantus non eſt, ut aliundè non abundè penſetur: præ cæteris enim manifeſtâ vi pectori conducit, aperitque vias, ac lenit, adeoque expectorationem promovet, quâ (præſertim ſi copioſior acciderit) tum exoneratur ſanguis à moleſto humore, commodè jam excreto, tum eâdem operâ nonnihil refrigeratur; adeoque me non admodùm malè habet, ſiquando viderim ſymptoma hoc intercurrere, cujus beneficio non parum etiam ægro beneficii accedit. Illud unicum nunc moneo, unâ, eâdemque vice tutum non eſſe, totis cochlearibus hoc oleum exhibere; periculum enim eſt ne & ventriculo naufeam & alvo fluxum inducamus: parcè itaque ſed frequenter interdiu noctuque propinandum erit, quo non ſolùm expectoratione factâ tuſſim leniemus, verùm etiam, quod alicujus momenti eſt, attritas ægri vires blando nutrimento nonnihil ſolabimur.

Narium hæmorrhagia.

Fit nonnunquam, ut *hæmorrhagia narium* ſuperveniat; ſive quòd medicamenta nimis calida in morbi initio fuerint exhibita, ſive quòd ebullitio non ſatis coercita fuerit, ægro nempe vel in florenti ætate conſtituto, vel anni tempeſtate coadjuvante. Hoc ſi fiat, non admodùm juvabunt ea, quæ ad ſiſtendum ſanguinis motum vulgo fieri conſueverunt, qualia ſunt venæ ſectiones, ligaturæ, medicamenta adſtringentia, atque agglutinantia, vel etiam ſanguinis acrimoniam contemperantia, *&c.* quamvis enim pro Medicorum conſilio, ac prudentiâ, his atque hujuſmodi aliis uti liceat; in eo tamen cardo rei vertitur, ut idoneo aliquo medicamento ſanguinis ebullitioni frænum impo-

imponatur, quod ſiſtat, ligatque illius impetum in præcipitia quæque ruentem. Verum quidem eſt, ſi ſymptoma ſeorſim ſpectetur, ea quæ ſupra enumeravimus (ac venæ ſectionem potiſſimùm) accommoda ſatis eſſe, nec ego ipſe dubitarem iiſdem uti; ſed nempe ſymptomatis hujus cauſam (ſaltem ſi phlebotomiam exceperis) non ſatis attingunt, quam profectò non majori ratione per prædicta tollere, quàm ſi gladio ignem extinguere ſatageres. Ego itaque in hoc caſu, fruſtrà aliis tentatis, tale quidpiam adhibere ſoleo, quale nunc ſubnectam. *Rec. aq. portulacæ, & papaveris erratici aa* ℥i ſs. *ſyr. de meconio* ʒvj. *ſyr. paralyſeos* ℥ ſs. *M.f. hauſtus.* Nolim autem hæc ita intelligi, quaſi hæmorrhagiam quamlibet ita ſtatim curari velim, quin potiùs illa ſæpe permittenda eſt, atque ægro plurimum prodeſſe poteſt, partim nimiam ebullitionem reprimendo, partim etiam criticè aliquando morbum ſolvendo. Atque revera parum proderit huic ſymptomati frænum prædictum aptare, priuſquam illud aliquantiſper excurrerit, vel etiam priuſquam vena in brachio ſecta fuerit. Illud diligenter advertendum eſt, hanc ipſam, atque alias omnes immodicas hæmorrhagias peculiare illud obtinere, quòd quamprimum illæ quomodocunque ſedatæ fuerint, niſi leniens aliqua purgatio celebretur, metus eſt ne recidivam æger patiatur; proindeque purgandum erit, quamvis (ſi Febris tempora ſpectentur) ſerius aliquanto id fieri ſoleat, atque debeat, niſi ſymptoma hoc accederit.

Singultus. Hoc ſymptoma plerumque ſenibus accidit poſt copioſas evacuationes, vel per feceſſum ex diarrhœa, vel maximè per vomitiones, atque ſæpenumero mortem præ foribus

foribus adeſſe denunciat. Ingenuè fatcor, me mihimet ipſi de *Singultus* causâ diſquirenti ſatisfacere non poſſe; nihilominùs obſervavi ſæpe illum ex turbis, ac tumultu ab aſperioribus medicamentis in ventriculo, lociſque vicinis excitato, ortum ducere, quibus ſedandis atque in priſtinam pacem reducendis cùm naturæ vires non ſuffeceriat, fit ut ingens periculum immineat: proindeque conſentaneum exiſtimavi curam eo dirigere, ut quod natura per ſe nequibat, artis adminiculo ſuffulta perficeret. *Diaſcordium* igitur largâ doſi exhibitum, nempe ad ℥ij, à ſcopo meo non aberravit; cùm *ſemine anethi*, aliiſque, quæ tanquam ſpecifica decantantur, uſus nihil profeciſſem.

Si in morbi hujus decurſu *Diarrhœam* obortam conſpexeris, quæ (uti jam alicubi ſuprà notavimus) accidere tum ſolet, cùm in morbi initio vomitorii propinandi indicatio ſe obtulit, neque tamen illud propinatum fuit; dico in hoc caſu convenire, ut quovis morbi tempore (niſi vires contraindicaverint) *emeticum* exhibeatur, etiamſi jampridem illa ad vomendum propenſio præterierit. Quoniam autem hac de re ſatis opinor in ſuperioribus pagellis à nobis dictum eſt, illud hoc in loco duntaxat annectam, quid facto ſit opus, ſi exhibito licèt emetico nihilominùs *Diarrhœa* ſupervenerit. Quod tamen oppidò rarum eſt, niſi in Febre inflammatoriâ, ubi vomitorium, hoc ſymptoma non ſolùm non impedit, ſed quandoque creat, quod notatu dignum eſt. Itaque cum ſic ſe res habuerit, præ quibuſvis aſtringentibus hujuſmodi clyſterem profuiſſe comperi. *Rec. Cort. granator.* ℥ ſs. *roſ. rubr. p.* ij. *Coq. in lactis vaccini ſ.q. Collatura* ℔ ſs. *diſſolve* *Dia-* *Diarrhœa.*

Diaſcordii ℥ſs. *M. F. Enema.* Non ſuaſerim ut majori quantitate Clyſterem injicias, quamvis enim propriâ vi adſtrictionem polliceatur, metuendum tamen eſt, ne ſuâ mole laceſſat inteſtina, adeóque fluxum alvi, quem conſopire animus erat, uberius provocet.

Sed forſitan objiciet his aliquis, magis è re videri, ut, præſertim declinante morbo, diarrhœam, ſi quidem acciderit, permittas potiùs quàm ſiſtas, quandoquidem fluxus ille alvi nonnunquam criticus eſt, morbumque ſolvit. Reſpondeo, me non inficias iturum, fieri aliquando, ut Febris per hanc portam ſibi viam faciat, atque effugiat; verùm illud rariùs accidit, quàm ut illius ſpe quicquam moliamur: quin & ratio illa, quâ de medelâ Febrium univerſim loquuti fluxûs hujuſce ſiſtendi neceſſitatem oſtendere conati ſumus, etiam hic omnino locum obtinet. Nunc autem illud addendum eſt, meâ quidem ſententiâ animadverſione non indignum, nempe ad genuinam ſanguinis depurationem non tantum neceſſariam eſſe illam quarundam partium ſecretionem, quæ per *faces* fit, ſed requiritur etiam ut ſecernantur aliæ, tanquam *flores*, id quod in aliis etiam liquoribus opulentis atque heterogeneis quotidiè cernimus. Itaque ſi Diarrhœæ nimium indulſeris, mediam ſolummodo depurationem, tantopere expetitam, procurabis, atque etiam forſan, quod poſtremo in loco rejiciendum erat primò excernetur. Fateor equidem ſeparatione illâ per flores jam factâ (quæ, ut obiter id attingam, ſenſim, & ſine ſenſu peragi ſolet, atque plerunque paulò pleniori διαρροῇ potiùs quàm ſudore manifeſto) Diarrhœam, ſi forte acciderit, periculi non multum interminari: Sciendum

dum tamen eſt, illam tum non aliunde accidere, quàm quòd purgatio ſubducendis fæcibus dicata, non opportunè exhibita fuerit; quæ quidem fæces morâ ſuâ fermenti alicujus maligni indolem adeptæ, inteſtina jam ad excretionem irritant, ſtimulantque; ut omittam dicere, liquidiſſimam illam excrementorum conſiſtentiam (tali enim formâ plerunque viſuntur) ſatis indicare ea pro criticâ morbi ſolutione habenda non eſſe.

Item. Forſan etiam inter ſymptomata Febribus ſupervenientia recenſeri poteſt *Iliaca paſſio*, eo quòd vomitus enormes qui initio Febrium accidere ſolent, huic occaſionem quandoque ſubminiſtrent.

Horrenda hæc affectio eſt, & huc uſque omnium fere judicio funeſta, ex inteſtinorum motu inverſo, ac præpoſtero originem ducens. Nimirum inteſtinorum fibræ, quæ à ſuperioribus verſus inferiora contrahi debent, contrahuntur ad ſuperiora, & quæcunque in inteſtinis continentur non verſus alvum ſed ventriculum protruduntur, & impetu facto ad os regurgitant; adeò ut Enemata, quantumcunque acria, Emetica evadant, ubi etiam Cathartica per os aſſumpta per vomitum ſubitò excernuntur. Et, meâ quidem ſententiâ, exquiſitus ille, ac intolerandus dolor huic morbo ſuperveniens, non aliunde oritur quàm ex præpoſtero inteſtinorum motu modò dicto. Cùm enim ſinus illi quos multiplices inteſtinorum circumvolutiones conſtituunt, ita à naturâ formati ſint ut ad deſcenſum fæcum quàm aptiſſimè conducerent, cùm ii, inquam, motui ſuis fibris contrario cedere cogantur, exoritur inde prædictus dolor; qui quidem uni parti inſtar terebelli infigitur, cùm aut valvula

valvula quæ ad initium coli appoſita excrementorum ad ileon regreſſum impedit, aut alia quæ membrana ad ſinum pertinens, vim hujus præpoſteri impulſus ſola ſuſtinet.

Hujus verò inverſionis unde dolor ille exoritur duplicem cauſam aſſignare licet. Obſtructionem nempe, vel irritationem.

Primò igitur quæcunque inteſtina vehementèr obſtruunt ut nihil per inferiora deſcendere valeat, hunc contrarium in inteſtinis motum ut producant neceſſe eſt, & nemini non notum. In horum ceſſum ab Authoribus referri ſolent fæces induratæ, flatus craſſi magnâ copiâ collecti, ac inteſtina velut in nodum convolventes, conſtrictio inteſtinorum in hernia, inflammatio denique, aliique tumores magni, qui cavitatem internam inteſtini occludunt. Interim verò haud negandum quòd motus contrarius hiſce cauſis originem debens, potius ingeſtorum, quàm inteſtinorum motus habendus, neque hæc totius inteſtinorum ductûs inverſio eſt, ſed illorum tantùm quæ ſupra ſedem iſtius obſtructionis ſita ſunt. Quam ob cauſam *affectio iliaca* hinc profectâ, à me *notha* appellatur.

Secundò verò opinor, quòd in affectu iliaco cauſa inverſionis periſtaltici inteſtinorum motûs ut plurimum ita ſe habet. Nimirum ex tumultuante ſanguine in Febre nuper conceptâ, in ventriculum & proxima inteſtina deponuntur humores acres & maligni, ex quibus ventriculus primò motum ſuum invertere, ac violento impetu materiam moleſtam in eo contentam per os rejicere cogitur: Ventriculi tandem motui validiori inteſtina *tenuia* ipſi continua jam debilitata cedunt, & cum his demum *majora* in conſenſum trahuntur, vomiturientc

turiente ventriculo quaſi choream ducente. Hunc affectum *verum ileum* voco, & ille hujus loci eſt. Methodus eum curandi hactenus fere incognita fuit, quicquid nonnulli jactent de uſu *argenti vivi*, & *globulorum*, quæ præterquam quòd parum conducunt, noxam ſæpe haud contemnendam inferunt. Ego cum felici ſucceſſu hác methodo utor.

Quando liquet ex Clyſteribus per os rejectis & aliis ſignis verum eſſe ileum, tunc in hæc tria enitor. 1. Ut contrarius iſte ventriculi motus, qui ſimilem motum in inteſtinis efficit, impediatur. 2. Ut inteſtina acri humore debilitata corroborentur. 3. Ut ventriculus ac inteſtina ab iſtis humoribus liberentur. Quibus indicationibus ut ſatisfaciam, curationem hoc ritu inſtituo. Primò *ſalis abſinthii* ℈j ex cochleari uno *ſuccì limonum* mane, & ſerò ſumendum præſcribo; intermediis verò temporibus *aquæ mentha ſtillatitiæ* ſine ſaccharo, aliove quovis additamento cochlearia aliquot bis quaque horâ propino, cujus vel ſolius repetito uſu & vomitus & dolor ex eo natus ſubitò evaneſcent. Dum hæc fiunt *catulum viventem* nudo ventri indeſinenter accumbere jubeo. Poſtquam verò dolor cum vomitu per ſpatium bidui triduive omnino ceſſaverit, tum *pil. coch. ma.* ℥j. *in aqua mentha* diſſolutam exhibeo, quam etiam aquam (quò certiùs vomitûs recurſum prævertam) toto catharſeos tempore ſæpius ſumendam injungo. Neque catulus removendus antequam uſum pilularum ager aggrediatur.

Obſervavi fruſtra pilulas iſtas vel quodvis aliud catharticum, utcunque forte propinari, donec ventriculo corroborato, atq; adeò ad motum naturalem reducto inteſtina etiam ad proprium motum

æquè

aquè reducta fuerint. Aliàs enim cathartica omnia intus assumpta emetica evadent, & plus damni quàm commodi inferent. Inde est quod remediis purgantibus viam facere non aggredior donec per spatium quoddam medicamentis istis ventriculum respicientibus usus fuerim.

Victum valde tenuem ægro præscribo, ita ut nonnisi cochlearia aliquot jusculi ex pullo Gallinaceo parati sorbenda bis vel ter in die permittam. Interim verò ut per totam ægrotationem in lecto decumbat jubeo, donec perfectæ sanationis signa appareant, ac etiam post sanationem per longum tempus in prædictæ aquæ usu persistere & lanea duplicatis ventrem à frigore bene defendere impero, quo minus recidiva fiat, cui hic affectus pre omnibus aliis est obnoxius.

Pauca hæc universam meam in curando hoc affectu methodum exhauriunt, quam à nemine consulto ob simplicitatem suam & splendidioris sive verborum, sive pharmacorum apparatûs defectum, aspernatum iri confido.

Atque hæc sunt illa symptomata, quæ in febre hac occurrere solent. Sunt autem & alia quædam, quibus memorandis nunc supersedebimus, partim quidem, quoniam ea minoris momenti sunt; partim verò, quòd peculiarem nullam curationem postulent, febre enim ritè tractatâ sponte suâ cessant.

De *Febre continuâ* hujus Constitutionis, ac de symptomatibus ejus hactenus.

CAP.

CAP. V.

Febres Intermittentes Annorum 1661, 62, 63, 64.

QUandoquidem, ut jam ſumus præfati, quæ prædictos annos omnes Conſtitutio pervaſit, producendis omnium generum *Intermittentibus* tam egregiè favit, quas tum de illis ſeci obſervationes haud indiligentes, hîc impertiam: Addam inſuper & quæ de paucis illis intermittentibus obſervavi, quæ ab illo deinceps tempore ſporadicè contigerunt, quò minùs orationis filum inſequentium deinceps annorum hiſtoriam complectentis, cogar intercidere.

Primo loco quò naturam illarum atque genium conjecturâ ſaltem aſſequamur, advertendum eſt, quòd in paroxyſmis Febrium intermittentium hæc tria tempora ſpectanda ſunt. 1. Tempus *Exhorreſcentiæ*. 2. Tempus *Ebullitionis*. 3. Tempus *Deſpumationis*. Et quidem ad *exhorreſcentiam* quod attinet (ut de his rebus ſummatim loquar) ego illam exinde oriundam arbitror, quòd materia Febrilis, quæ nondum turgeſcens à maſsâ ſanguineâ utcunque aſſimilata fuerat, jam tandem non ſolùm inutilis verùm & inimica naturæ facta, illam exagitat quodammodo atque laceſſit: ex quo fit ut naturali quodam ſenſu irritata & quaſi fugam molita, *rigorem* in corpore excitet atque *horrorem*, averſationis ſuæ teſtem & indicem. Eodem planè modo, quo potiones purgantes à delicatulis aſſumptæ,

ſumptæ, aut etiam toxica incautè deglutita, horrores ſtatim inferre ſolent, aliaque id genus ſymptomata. Natura itaque hoc pacto irritata (ut ad tempus *ebullitionis* jam tranſeamus) quo facilius hunc hoſtem à ſuis cervicibus depellat, *fermentationem* aggreditur, ſolennem nempe machinam, quâ in Febribus & quibuſdam aliis acutis morbis uti conſuevit, cùm ſanguinis molem ab inteſtinis inimicis liberare conetur: hujus enim efferveſcentiæ beneficio disjunctæ peccantis illius materiæ partes, quæ ſanguini æquabiliter admixtæ fuerant, aggregari quodammodo incipiunt, atque adeò leviori operâ ſubigi poſſunt, ut ad deſpumationem opportunæ evadant. Et quidem ut hoc fiat, vel ex eo plurimum referre conſtat, quòd qui ex Febribus Intermittentibus moriuntur, ſiquidem in paroxyſmo pereant, in primo illo tempore (*exhorreſcentiæ* ſcilicet) fato fungantur, nam ſi ad tempus efferveſcentiæ pertigerint, ſaltem pro illâ vice non moriuntur. Atque per hæc duo tempora res ægrorum in anguſto verſantur; quibus elapſis, tertium tempus quod *deſpumationi* dicatum eſt, inſequitur, quo ſuccedente ſymptomata omnia primò leviora fiunt, atque tandem planè evaneſcunt. *Deſpumationis* autem nomine nihil aliud ſignificatum volo, quàm materiæ Febrilis jam ſubactæ, & quaſi devictæ, expulſionem, ſeu ſeparationem; atque illud quod ſeparatur, partim (ut in aliis liquoribus cernere licet) *ſerum*, partim *facum* rationem & ſortem obtinet.

His ita poſitis, videamus quommodo fiat, ut redeat Paroxyſmus, quandoquidem ægrorum ſors in vado jam conſtituta videtur. Nimirum Febrilis materia nondum tota emigravit, ſed quemadmodum

dum apum Embrya ſtatis temporibus ſenſim ſuccreſcunt, ita latens hæc materia pro typorum ratione denuò caput effert, ac novum negotium naturæ faceſſit, idem ſtadium decurrens quod in præcedentibus modò oſtendimus. Nunc autem ſi quis à me cauſam quæſiverit, cur fomes ille deliteſcens efferveſcentiâ præcedenti non ſatis ſubactus, ac proinde cum reliqua materiâ peccante non expulſus, proindeque novas tragœdias daturus, non eodem modo in omni Febre intermittenti progrediatur (nam nunc unum, nunc duos, nunc tres dies exigit, priuſquam ad maturitatem perveniat, novumque Paroxyſmum excitet,) de hac re, inquam, ſi quis mihi negotium exhibeat, ego plane me neſcire fateor. Neque verò quiſquam alius, quod ſciam, in hac cauſa tam præclarè ſe geſſit, ut arcanum hoc opus naturæ ſatis enarraſſe videatur. Ego Philoſophi nomen non ambio, & qui titulum illum ſe mereri exiſtimant, atque me fortaſſis hoc nomine culpandum putabunt, quòd in hæc penetralia non irrumpere conatus ſim; moneo illos, ut in aliis naturæ operibus, quæ ubique nobis obverſantur, vires ſuas experiri velint, antequàm aliis dicam ſcribant. Libenter enim quæſierim, cur *equus* ad *ἀκμὴν* ſuam pertingat ſeptem annorum ſpatio, *homo* 21; cur in *plantarum* regno, hæc menſe *Maio*, illa *Junio*, iſta alio florere ſoleat, ut innumera alia nunc ſileam. Quod ſi doctiſſimos quoſque viros non pudeat ſuam ignorantiam in his rebus palam fateri, non video, cur mihi vitio verti debeat, ſi in re non minus difficili, atque forſitan prorſus inexplicabili, manus ab *ἀπιστίᾳ* abſtineam: quippe cùm perſuaſiſſimus ſim, naturam non minus hic loci quàm in aliis qui-

buſcunque, methodo quadam certâ atque ordine progredi: *quartanoſæ* enim (ut ſic dicam) ac *tertianoſa* materia non minus naturæ legibus ſubjacet, iiſque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in univerſum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor ſuccedit, atque huic deinceps ſudor; Per utrumque paroxyſmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus ſatis incaleſcit, vomiturit utplurimum, vehementer ægrotat, cum ſiti & linguâ aridâ, *&c.* Quæ quidem Symptomata iiſdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur ſudor, quo uberiùs prorumpente Paroxyſmus ſolvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrotabat, donec Paroxyſmus periodo ſibi conſuetâ denuò recrudeſcat; in *Quotidianâ* ſcilicet quolibet νυχθημέρῳ, in *Tertianâ* alternis diebus, in *Quartanâ* tertio quoque die, calculatione videlicet factâ ab unius Paroxyſmi initio, ad initium ſubſequentis. Licèt haud raro ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primùm aſſumplit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimiâ producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in Ægro nempe nimiùm illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc verò caſu cùm Paroxyſ-

Paroxysmus adventitius primarium insequitur, mitiùs insuper, neque ita prorsus diu atque alter ægrum affligit. In priore instantiâ, materiæ turgescentia sive ὀργασμὸς tardiùs revertentem & sibi debitam periodum nequaquam præstolatur, ac proinde aliquanto præmaturiùs despumatione suâ defungitur: in posteriore autem cùm sanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ sufficiat, mox alium de novo Paroxysmum substituit, quo ejus reliquias è sinu suo exturbet. Quinimò è duabus hisce causis sibi invicem adversantibus fortè etiam pendet tam Paroxysmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quàm eorundem tardior accessio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ νυχθήμερον omne percurrunt, vel solitum Paroxysmi tempus anticipantes, vel eò seriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* sunt, quædam *Autumni:* quamvis enim in tempestatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes sunt, & ad prædictas reduci possunt (illas nempe quibus magis appropinquant) idcirco omnes sub duobus hisce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora ad quæ particulariter ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menses sunt *Februarii*, atque *Augusti*; licèt quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam; prout scilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad easdem producendas facit, vel officit, & ex consequenti magis etiam minusve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus satis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno

buſcunque, methodo quadam certâ atque ordine progredi: *quartanoſæ* enim (ut ſic dicam) ac *tertianoſæ* materia non minus naturæ legibus ſubjacet, iiſque regitur, quàm alia corpora qualiacunque.

Cum rigore atque horrore in univerſum *Intermittentes* omnes incipiunt, cui mox calor ſuccedit, atque huic deinceps ſudor; Per utrumque paroxyſmum, tum illum quo riget æger, tum quo plus ſatis incaleſcit, vomiturit utplurimum, vehementer ægrotat, cum ſiti & linguâ aridâ, *&c.* Quæ quidem Symptomata iiſdem omnino gradibus recedunt quibus provehitur ſudor, quo uberiùs prorumpente Paroxyſmus ſolvi videtur. Satis rectè valet qui modò ægrotabat, donec Paroxyſmus periodo ſibi conſuetâ denuò recrudeſcat; in *Quotidianâ* ſcilicet quolibet *νυχθημέρῳ*, in *Tertianâ* alternis diebus, in *Quartanâ* tertio quoque die, calculatione videlicet factâ ab unius Paroxyſmi initio, ad initium ſubſequentis. Licèt haud raró ingeminentur poſteriores duo, ita ut Tertiana quolibet die invadat, Quartana per duos dies continuos, tertio quidem ab inſultu libero manente; quandoque etiam ter tribus diebus continuis infeſtet, cùm *Triplex Quartana* eſt; morbo ab iſto, quem primùm aſſumplit, Typo nomen ſortiente.

Quæ ſanè Paroxyſmorum reduplicatio nonnunquam à materiæ Febrilis exceſſu activitateque nimiâ producitur, quo in caſu Paroxyſmus *adventitius primarium* antevertit; nonnunquam etiam à virium proſtratione, cùm in Ægro nempe nimiùm illæ fuerint dejectæ, & Paroxyſmi vigor retuſus, ſive refrigeratione intenſiore, ſive etiam evacuationibus præter modum effuſis: in hoc verò caſu cùm Paroxyſ-

Paroxyſmus adventitius primarium inſequitur, mitius inſuper, neque ita prorſus diu atque alter ægrum affligit. In priore inſtantiâ, materiæ turgeſcentia ſive ὀργασμὸς tardiùs revertentem & ſibi debitam periodum nequaquam præſtolatur, ac proinde aliquanto præmaturiùs deſpumatione ſuâ defungitur: in poſteriore autem cùm ſanguis non jam eâ vi polleat, quæ materiæ Febrili uno impetu excutiendæ ſufficiat, mox alium de novo Paroxyſmum ſubſtituit, quo ejus reliquias è ſinu ſuo exturbet. Quinimò è duabus hiſce cauſis ſibi invicem adverſantibus fortè etiam pendet tam Paroxyſmorum Anticipatio in Febre Intermittente ordinariâ atque regulari, quàm eorundem tardior acceſſio; quarum utraque in his Febribus frequenter occurrit, quæ τυχὸν ὅμοιον omne percurrunt, vel ſolitum Paroxyſmi tempus anticipantes, vel eò ſeriùs accedentes.

Febrium autem Intermittentium quædam *Veris* ſunt, quædam *Autumni*: quamvis enim in tempeſtatibus intermediis nonnullæ oboriantur, quoniam tamen illæ & minus frequentes ſunt, & ad prædictas reduci poſſunt (illas nempe quibus magis appropinquant) idcirco omnes ſub duobus hiſce generibus, *Vernalibus* nempe, atque *Autumnalibus*, complectar. Tempora ad quæ particulariter ὅτι ἐπὶ τὸ πολὺ referuntur, menſes ſunt *Februarius*, atque *Auguſtus*; licèt quandoque maturiùs invadant, tardiùs etiam nonnunquam; prout ſcilicet uberior parciorve in aëre apparatus, vel ad eaſdem producendas facit, vel officit, & ex conſequenti magis etiam minuſve Epidemicè deprædantur. Cujus rei exemplum habemus ſatis obvium in Febribus Intermittentibus Autumnalibus Anni 1661, quo anno

memini fœminam quandam ædibus meis vicinam primo Quartanæ ſuæ Paroxyſmo, ipſo ſcilicet *Johannis feſto* correptam fuiſſe. Et complures alii circa idem tempus præmaturum Febribus illis correpti fuere, quæ poſtmodum adeo Epidemicæ evaſerunt; quod argumento eſt magnum tum fuiſſe in iſtâ quæ tunc obtinebat aëris temperie, ad iſtos morbos apparatum, qui deinceps procedente anno ſtipatiores graſſabantur.

Et quidem uſque adeò neceſſaria eſt hæc Febrium diſtinctio, ut niſi eandem in praxi ſeduló contemplemur, neque de earum duratione prognoſtico aliquò ritè facto quicquam pronunciare, neque commodo regimine ægrorum corpora curare poterimus, habitâ tum tempeſtatum, tum naturæ Febrium diverſæ ratione. Verum quidem eſt Febres utriuſque tempeſtatis ingenium non planè diſſimile nanciſci, ſive modum ſpectes primi inſultûs, qui tum horrore primùm incipit, mox in calorem erumpit, ac tandem per ſudorem ſolvitur; ſive typorum diſcrimina, quorum reſpectu quædam *Tertianæ* ſunt, tum *Vere*, tum etiam *Autumno*. Interim tamen non dubito, quin Febres iſtæ totâ ſuâ naturâ ſive eſſentialiter diſtinguantur.

Intermittentes Vernales.

Atque ut de *Vernalibus* primò dicam, illæ ferè omnes vel *Quotidianæ* ſunt, vel *Tertianæ*, & vel ſeriùs, vel ocyùs ingruunt pro vario tempeſtatis apparatu. Nam per brumale frigus ſpiritus concentrati vires in ſuo receſſu ſibi acquirunt, quos appropinquantis poſtea ſolis calor jam vegetos evocat, qui cum viſcidis humoribus (minùs tamen viſcidi ſunt hi, quàm quos in Autumno prægreſſi fervores excoxerunt ac torrefecerunt) commiſſi, quos du-

rante

rante hyeme natura in ſanguinis maſsâ congeſſerat, dum avolare nituntur implexi detinentur, & quaſi irretiti, adeoque vernam hancce ebullitionem concitant. Eodem planè modo quo vaſa cereviſiâ repleta atque in arenâ vel cellâ frigidâ diutiùs repoſita, ſi igni admoveantur, tumultum ſtatim concipiunt, & liquor ad volatum pronus eſt. Sanguis hoc modo affectus purgationem ſui molitur, atque ſpirituum volatilium ope negotium hoc ſat citò peragit, niſi fortè nimiâ viſcidorum ſuccorum vi inſtructus fuerit, qui fermentationem cœptam remorentur; & licèt hoc ipſum accidat, effervescentia tamen verna raro continua, ſuique ſimilis manet, verùm diſſilire atque in diverſos Paroxyſmos quaſi findi ſolet. Sanguine enim opulentis hiſce ſpiritibus jam turgido, natura negotium ſuum quaſi præceps aggreditur, & quarundam partium ſecretionem ad modum perfectæ ſolutionis per Paroxyſmos particulares peragit, priuſquam univerſali ſeparatione defungatur: Atque hæc mihi quidem ratio non inidonea videtur, quòd vernâ tempeſtate, præſertim illâ quæ æſtatem propiùs attingit, paucæ Febres continuæ occurrant, niſi fortè conſtitutio fuerit Epidemica. Fermentationes enim tunc temporis obortæ vel ſubitò conſopiuntur, vel ad intermiſſionem properant; vel denique partes humorum ad ſeparationem proniores, præmaturè & cum vi quadam alió transferuntur; ex quo mox *Angina*, *Peripneumonia*, *Pleuritides*, aliæque id genus peſtes ſuccreſcunt, quæ deſinente potiſſimùm Vere caput ſuum exerunt.

Animadverti *Febres Intermittentes Vernales* rariſſimè fuiſſe diurnas, ſemper verò ſalutares; ita ut vel maximè ſenex, vel debilis quiſpiam,

officioſiſſimâ damnoſiſſimâq; imperitiſſimi cujuſlibet περιεργίᾳ, modo probus is fuerit, è medio vix queat tolli. Contigit mihi tamen videre *Tertianas Vernales*, quæ ob Phlebotomiam, & Catharſin indebitè celebratas, & regimen inſuper cum morbo malè quadrans, moras traxere etiam uſque ad tempus illud quo Autumnales ſolent invadere; quæ tempeſtas, cùm hujus morbi genio ſit admodum contraria, eundem continenter extinguit; Ægro interim frequenti Paroxyſinorum reduplicatione, & duratione longiore ita penè confecto, ut in extremis verſari videatur; quæ nihilominus (quatenus mihi hactenus obſervare licuit) ſemper eſt eluctatus. Neque in convaleſcentibus ab hoc morbo mihi adhuc ſubiit videre graviſſima illa ſymptomata quæ, ut infrà dicetur, intermittentes Autumnales diuturniores ſequuntur; *Lethalem* intelligo *tonſillarum inflammationem, ventrem induratum, tumores Hydropicos, &c.* Plus ſemel tamen adverti ægros à morbi diuturnitate, & Paroxyſmorum ingeminatione (accedentibus ad malorum cumulum evacuationibus repetitis) ad ſummam debilitatem redactos, ubi primùm cœperint convaleſcere, in *Maniam* incidiſſe, quæ pari cum illo paſſu receſſit, quo eorundem vires de novo redintegrabantur.

Intermittentes verò *Autumnales* longè aliter ſe habent. Primò enim *Tertiana*, licèt quibus annis Epidemica non eſt, & ſanos invadit, citò nonnunquam ſe proripit, neque pluribus ſtipatur Symptomatis, quàm quæ Verno tempore contingere ſolent Tertianæ; ubi tamen Epidemicè graſſatur, & ætate provectiores, aut pravo corporis habitu præditos ferit, haud vacat periculo; quinetiam

etiam ad menſes duos, vel tres, fortè etiam in ſequuturum uſque Ver tyrannidem exercet. Deinde *Quartana* & periculoſiores ſunt, & obſtinatiores longè quàm ſunt illæ de quibus ultimò diximus: Ubi enim natu grandiores impetunt, eoſdem paucis adhuc Paroxyſmis multatos quandoque jugulant; quo in caſu æger tempore *exhorreſcentiæ*, ineunteque adeò Paroxyſmo ut plurimùm moritur, quod jam dictum. Quod ſi æger in ſenectutis tantùm fuerit confinio, nec-dum ejus limen prætergreſſus, licèt non in eodem verſetur diſcrimine ne inter Paroxyſmos primò laceſſentes luce privetur, haud tamen facilè à Febre hac elabetur, niſi vertente anno, appetenteque illo tempore quo primò corripiebatur. Nonnunquam etiam *hæret lateri lethalis arundo*, nec niſi à morte, langueſcenti decutitur. Quartana interim Typum ſubinde variat, plurima etiam parit Symptomata, *Scorbutum* v.gr. *Ventrem induratum*, *Hydropem*, *&c.* Juniores verò ferendo huic morbo pares ſunt, à quo nonnunquam circa *Solſtitium Brumale* liberantur, frequentiùs tamen non niſi adveniente *Verno Æquinoctio*, vel etiam Autumno inſequenti, ubi ſc. venæ-ſectionem aut Catharſin admiſerint. Sæpe non ſine ſtupore ſum intuitus, infantes tenellos cum hoc morbo per totos menſes ſex commiſſos, nec oppreſſos tamen, ſed de eodem, *Herculis* inſtar pueri, in cunis triumphantes.

Hic notandum, quòd cujuſcunque demum ætatis aut temperamenti fuerit is qui Quartanâ corripitur, ſi quolibet alio vitæ tempore (vel etiam ab hoc remotiſſimo) eâdem ſemel laboraverit, non diu admodum eum ſecundâ hâc vice fatigabit morbus, ſed poſt paucos aliquot Paroxyſmos ſponte ſuâ ſolvetur, quod ſcitû dignum erat.

Intermittentium Vernalium Curatio.

Intermittentium autem *Vernalium* curationem quod ſpectat, licèt illas ſuo ſemper arbitrio permittendas exiſtimaverim, & nihil prorſus movendum, cùm nemo quiſquam, quod ſciam, earum unquam operâ fatis conceſſerit; atque ex adverſo, qui illas abigere ſategerunt, remediis præſertim evacuantibus, id tantùm egerint, ut morbus inde confirmatior pertinaciùs obſiſteret, ſi tamen importuna ægri impatientia medici opem obnixè efflagitet, Intermittentes Vernales variis modis, & quidem cum optato exitu aggredi licet, uti mihi non infrequenti obſervatione abundè conſtitit.

Nonnunquam *Emeticum* tempeſtivè propinatum, ut nempe ante Paroxyſmum negotio ſuo defungi poſſit, fœliciſſimè ſucceſſit; præſertim ſi quantitatem mediocrem *Syr. de Meconio*, vel cujuſvis Narcotici poſt finitam Emetici operationem, exhibueris immediatè ante Paroxyſmi inſultum.

Eſt ubi ſanitatem videas reſtitutam per *diaphoretica*, quæ ſudorem in Paroxyſmi ſolutione obortum promoveant, ægro interim optimè ſtragulis cooperto, id quod tantopere, ac tamdiu faciendum eſt, quamdiu vires ægri patiantur. Atque hoc in Veris Intermittentibus, præcipuè Quotidianis, ſæpe obtinuit: humoribus enim in hac tempeſtate non admodum craſſis exiſtentibus, ſolutio aliàs imperfecta futura, in perfectam adoleſcit, quod quidem in Autumno nunquam accidit.

Quid quòd Clyſteris in diebus intermittentibus per triduum vel quatriduum adhibiti beneficio, Tertianas aliquando curaverim.

Interim

Interim ſi ob Phlebotomiam liberiori manu celebratam (quò tempeſtas ipſa parùm cautos facilè inclinat,) vel ob ægri debilitatem antecedaneam ſpiritus illi qui ſubitò ad deſpumationem ſe accingerent, pauperiores facti minùs valeant, accidere poteſt, ut hujuſmodi Febres Vernales auxiliis quibuſcunque fruſtrà tentatis, Autumnalium diuturnitatem æmulentur. Sed ſanè non ſolent illæ eouſque durare, quippe quæ vel ſponte ſuâ deſinant, vel leviori remediorum ope facilè in fugam vertantur.

Intermittentes autem *Autumnales* non tam levi operâ ſe amoveri patiuntur. De illis igitur nonnulla mihi dicenda ſunt. Si Autumnalis Conſtitutio fuerit Epidemica, circa *Junium* adultum ſolent invadere. Sin minùs, *Auguſtum* præſtolantur, & *Septembris initium*; in ſubſequentibus verò menſibus rariùs occurrunt. *Intermittentes Autumnales.*

Cùm earum ingens aliquod agmen ſimul invaſerit, obſervare licebit earum Paroxyſmos plerunque unâ eâdemque diei horâ contingere, acceſſionibus nunc prævertentibus, nunc poſtponentibus, ſimili planè modo, atque eodem tenore, niſi quod accidere queat ut ordo ille medicamentis adhibitis, quæ retardandi vel præcipitandi vi pollent, in quibuſdam corporibus immutetur vel pervertatur.

Obſervandum eſt etiam quòd in principio Febrium Intermittentium (Epidemicarum præcipuè quæ Autumno contingunt) haud ita in proclivi eſt Typum ſub primis Invaſionis diebus ritè diſtinguere, quandoquidem Febre continuâ adſcitâ primùm adoriuntur, neque facile eſt aliquandiu, niſi diligen-

diligenter adverteris animum, quicquam aliud præter aliqualem morbi remiſſionem deprehendere, quæ tamen paulatim in perfectam deſinit Intermiſſionem, & Typum anni tempeſtati aptè reſpondentem.

Typorum ratione vel *Tertianæ*, ſunt vel *Quartanæ*. Atque de Quartanis quidem illud merito affirmari poteſt, eas genuinam eſſe Autumni ſobolem. Utrzque profecto eâ affinitate inter ſe connexæ ſunt, & ſæpenumero vices permutare, ſaltem ad tempus, deprehendantur, mox fortaſſis ad priſtinum genium redituræ. Sed Tertianæ Vernales, Quartanarum typos nunquam induunt, cum toto (ut ita dicam) cœlo à ſe invicem diſtinguantur. Neque porro obſervavi unquam hac tempeſtate Quotidianam contigiſſe, niſi quis Tertianam duplicem, vel triplicem Quartanam hoc nomine cenſuerit ἀκμαλίγον appellandam.

Has autem Febres intermittentes eo ferè modo ſuam originem nanciſci arbitror, quem nunc ſummatim attingemus; Nempe anno ſurgente atque progreſſo, ſanguis etiam pro ratâ proportione exaltatur (haud ſecùs ac vegetabilia quævis augmentis atque declinationibus ſuis anni curſum referunt) donec ad ἀκμὴν ſuam, ultimumque vigorem pervenerit; hinc parallelis motibus cum tempeſtatibus anni pergens, eo declinante relaxari tandem & ipſe incipit; ac tum præcipuè cùm ab accidentali aliquâ causâ promotus fuerit, puta ſanguinis immodicâ jacturâ, frigore admiſſo, cibis crudis atque excrementitiis, balneorum uſu intempeſtivo, aliiſque non paucis. Jam verò ſanguis in hoc decidentiæ ſtatu conſtitutus impreſſioni morbificæ cuicunque obnoxius eſt, quam in illum faciet

faciet quælibet aëris conſtitutio quæ hoc tempore dictis Intermittentibus eſt Epidemica. Atque hùc ſpectat ebullitio mox inducta, quâ liquorem ſanguineum quandoque valde degenerem corripiente, Febris inde oriunda mali moris eſſe ſolet, & malignis atque horrendis ſymptomatibus pleniſſima. Illud utcunque accidit ut ſanguis ſpiritibus ſuis magnam partem exutus, & ab æſtate præcedenti plurimùm aduſtus, ebullitione ſuâ non niſi tardiſſimis motibus defungatur, ſuæque deſpumationi longiſſimam periodum poſtulet.

Jam verò ut manifeſtum evadat quàm difficulter hæ Febres (Autumnales puta) curationem admittant, hoc loco perpendendum eſt: Continuarum hujus tempeſtatis, atque intermittentium diſcrimen in eo maximè verſari; quòd *Continua* conceptam ſemel effervescentiam συνεχῶς unoq; tenore perficiant, *Intermittentes* autem partitis vicibus ac diverſis temporibus eâdem defungantur. Interim in utriſque fermentatio naturæ ductu peragitur ſpatio horarum 336, aut circiter, neque enim citiùs aut tardiùs maſſa ſanguinea in humano corpore ordinario repurgatur, ſi negotium naturæ permiſeris; haud ſecus ac pomatium ſuam, vinum atque cereviſia ſuam, ac peculiarem habet periodum quâ depurentur. Quamvis autem in Febribus intermittentibus ſanguis nonnunquam (ut in Quartana contingit) ſex menſium ſpatio deſpumationem ſuam molitur, ac tandem perficiat; non tamen (ſi ritè calculum ponas) plus temporis in eadem abſolvendâ impenditur, quàm quod in continuis impendi naturaliter ſolet; quatuordecim enim νυχθημέρα, ſive dies naturales efficiunt horas 336; tribuendo nempe horas quinque cum dimidia cuilibet

cuilibet Paroxyſmo Quartanarum, habebis in Quartana valorem 14 dierum *h. e.* horas 336. Jam ſi quis dixerit quartanam, verbi causâ, (eadem enim reliquarum intermittentium ratio ſubintelligenda eſt) ultra ſex menſium ſpatium aliquando excurrere, antequam periodum ſuam abſolvat; reſpóndeo idem etiam non raró in continuis Febribus hujus conſtitutionis ſpectari, quæ ſæpe ultra dies quatuordecim protrahuntur: in utroque nimirum caſu ſi efferveſcentiam (præſertim circa Febrium finem) ritè atque ordine decurrere, ac ſuſtineri vegetam curaveris, deſpumatio intra prædicti temporis ſpatium, hoc eſt quatuordecim dierum, vel 336 horarum peragetur: quòd ſi verò efferveſcentiam illam, ſeu fermentationem refrigerantium medicamentorum, aut Clyſterum uſu tunc temporis (ſcilicet verſus Febrium declinationem) importunè inhibueris, & quaſi frænum illi injeceris, mirum non eſt ſi in longum evagentur, ordine quippe naturæ perturbato. Namque hoc modo relaxatur quodammodo ſanguinis humani tonus, unde ſe ad deſpumationem accingere cum effectu nequit. Imo verò in corporibus debilibus & effœtis idem aliquando vel ſponte accidit, niſi cardiacorum ope naturam in illis languentem adjuveris, quo ſanguini deſpumando par ſit.

Verùm illud hic jam porro notandum arbitror, ea quæ de fermentationis ſpatio atque continuatione ſuprà tradidimus, de illis ſolummodo Febribus intelligenda eſſe, quæ ſtatam quandam naturam, atque habitum nactæ ſunt. Sciendum enim eſt, neque me præterit, Febres quaſdam eſſe, tum continuas, tum intermittentes, quæ tranſeuntis & incerti genii ſunt, neque in ſuis efferveſcentiis ad deſtinatam

ſtinatam periodum pertingunt. Hujus generis ſunt quæ à levi aliquâ offensâ ex ſex rerum non-naturalium quas appellant, ut cibi, potûs, aëris, & his ſimilium, abuſu, nonnunquam ortum ducunt, his enim morbis correpti ſubitò ſæpe convaleſcunt. Idem etiam in adoleſcentulis, ſanguine puro, ac multis ſpiritibus referto præditis, aliquando accidit: nimirum Febres illorum ſpirituosâ quâdam ac nimis tenui, volucrique materiâ nixæ, fermentationes ſuas citiùs perficiunt, ac celeri gradu ſpatia ſua emenſæ evaneſcunt. Ad fermentationem enim illud primò requiritur, ut materia fermenteſcibilis, ſive illa ſanguis ſit, ſive vinum aut alius aliquis liquor quilibet, eâ tenacitate & viſcoſitate polleat, ut ſpiritus implexos, atque irretitos eatenus detinere valeat, ut in liquoris maſſâ moveri atque agitari poſſint, eodem ferè modo, quo aves viſco captæ, aut muſcæ atque apiculæ melle detentæ, motitare quidem, & murmura ſua peragere poſſunt, avolare interim non valentes. Neque tamen, (ut obiter illud dicam) eam tenacitatem obtinere debent liquores memorati, ut ſpiritus prorſus obruant opprimantque, adeò ut non omnino moveantur.

His jactis fundamentis (quæ quidem neſcio an aliis, mihi certè ratione non contemnendâ niti videntur) mirum non erit, ſi illis non aliam medendi methodum ſuperſtruam, quàm quæ in Febribus continuis ad deſpumationis debitum opus ritè perficiendum, adhibenda videatur: cùm nimirum illæ à continuis nullo diſcrimine ſejungantur, ſi ordinem ſpectes quo natura earundem materiam expellere ſolet, ſcilicet per effervescentiam certâ periodo comprehenſam. Etſi quod ad earum ſpeciem,

ciem, atque naturæ proprietatem attinet, illas & à continuis, & à ſe invicem plurimùm differre non diffitear. Itaque vel methodum, quâ ſe natura liberare ab hoc morbo ſolet, cautè ſolicitéque obſervando indicium ſumere oportet, quo fermentationem obortam acceleremus, atque ita ad ſanitatem ægros perducamus; vel in ipſam cauſam ſpecificam penetrando, danda erit opera ut remediis efficacibus, ac ſpecificis morbo obviàm eatur. Ab horum alterutro indicationes ſumendæ ſunt. Ego utramque viam ingreſſus aliquando fui, atque illàsâ (uti opinor) verecundiâ profiteri poſſum, non ſine ſummâ curâ, atque attentione animi indefeſâ, ſed nondum eam felicitatem adeptus ſum, ut Autumni Febres intermittentes certâ aliquâ praxi, atque medicandi ratione tollere poſſim, antequam ſtatas illas Fermentationes (de quibus ſuprà locuti ſumus) peregerint, utcunque moleſtum hoc febricitantibus videatur, qui eouſque ſanitatem ſuam expectare inviti coguntur. Revera autem ſiquis inter mortales reperiatur, qui ſive methodo aliquâ certâ, ſive remedio ſpecifico adhibito, Febrium harum intermittentium curſum non ſolùm inhibere, ſed etiam omnino abrumpere novit, exiſtimo eum omni jure teneri, ut humano generi rem illam ſummopere expetendam patefaciat: quod ſi non fecerit, ego illum nec boni civis, nec prudentis viri nomen mereri pronunciare auſim; neque enim civis boni eſt, illud in rem ſuam vertere, quod toti generi humano tam ingens beneficium apportet; nec viri prudentis, divinâ benedictione ſemetipſum privare, quam à ſummâ bonitate liceret expectare, ſi ad publicum bonum promovendum ſe accingeret. Honoris autem, ac divitiarum

tiarum longè minor apud probos, ratio habetur, quàm virtutis & ſapientiæ.

Quantumlibet autem fuerit difficile, Intermittentes has Autumnales certò fugare, tradam tamen quicquid ad earundem curationem præ reliquis facere mihi viſum eſt.

Intermittentium Autumnalium Curatio.

Intermittentium Autumnalium curationem non ſine ingenti diſcrimine per Catharſin tentari, (niſi eo, quem mox dicemus, modo inſtituatur) præſertim verò per Phlebotomiam, frequenti nimis obſervatione jam olim didici. Etenim in Tertianis (maximè ſi ea Conſtitutio admodum fuerit Epidemica) hâc methodo ſanandis, niſi Chirurgi gladiolus eodem ictu quo venam pertundit, ipſam etiam Febrem confodiat, dictæ Febres, etiam in vegetioribus & Athleticè cæterà valentibus, non niſi longo temporis tractu expugnari ſe patiuntur: In provectioribus autem diutinum Febris cruciatum tandem etiam mors excepit, quam præ foribus jam eſſe haud raro denunciat lethalis illa Tonſillarum inflammatio, cujus ſecimus mentionem. Adde quòd Venæ-ſectio alia etiam ſymptomata illa maturius accerſivit, quæ Febres Autumnales Intermittentes in ſtatu declinationis vel comitari diximus, vel à tergo ſequi. Quartanariis verò in tantum obeſt Phlebotomia, ut Juvenes qui à morbo aliàs intra ſex menſes fuiſſent liberati, per ſex adhuc alios ab eodem detineantur: Ætateque provectiores, qui, niſi ſanguinem detraxiſſent, intra annum poterant ſanari, morbum etiam ultra ſtatum illud tempus alere periclitantur, ac denique ab eodem victi ſuccumbere. Quæ de Venæ-ſectione jam dixi, levi operâ ad Catharſin poſſunt

poſſunt transferri, niſi quod hæc non uſque adeò pernicioſa ſit, niſi crebrò repetita.

Intermittentes Tertianas Autumnales hoc pacto aggredior. Ægro in lectulo compoſito, & ſtragulis undiquaque cooperto, ſudores provoco ſero lactis Cereviſiato, cui Salviæ folia incocta fuêre, quatuor circiter horis ante Paroxyſmi adventum; quibus jam obortis mox præcipio, ut devoret ℈ ij *Pilularum Cochiarum majorum* ſolutarum in ʒ j ſequentis miſturæ. ℞ *Aq. vitæ* ℔ j. *Theriac. Andromach.* ʒ iij. *Croci Angl.* ʒ j. *M.* ſtent ſimul pro uſu. Hæc ubi aſſumpſerit, in ſudoribus continuò eliciendis perſiſtat, donec elapſæ fuerint aliquot horæ ab illo tempore quo Paroxyſmus ingruere debuerat, magnâ cum cautelâ ſe muniens contra illas ſudationis interruptiones quas illi fortè creabunt dejectiones aliquot à medicamento Cathartico profectæ. Sæpiùs mihi ex animi voto ceſſit medicamentum hoc in fugandis Tertianarum Paroxyſmis, quàm uſu receptum illud ad eundem ſcopum tendens, Decoctum ſc. *Rad. Gentian. Summit. Centaur. &c.* cum paucâ *Sennæ* atque *Agarici* quantitate. Cùm enim duos illos contrarios ſudandi ac dejiciendi motus eodem tempore excitet, eundem cum vulgari iſto effectum obtinet, ordinatum ſc. Paroxyſmi proceſſum confundendo atque interturbando; idque efficaciùs, nec tamen tutò minùs. Atque hâc ſanè methodo Intermittentes Autumnales Tertianas bene multas populi; necdum præſtantiorem aliam experiri his annis mihi licuit.

In *Tertiana duplici*, quæ Typum variavit, ob Ægrum vel evacuationibus, vel alio quovis modo debilitatum, ſudor pari etiam modo provocandus, & pari temporis intervallo à futurâ Paroxyſmi inva-

invasione, vel medicamento jam laudato (omittantur verò *Pilulæ Cochiæ*, cùm nec tutum sit, nec ad rem faciat, Cathartico jam ab eodem fractas ægri vires ampliùs dejicere, & Paroxysmis ejusdem ope ingeminatis suppetias ferre) vel diaphoretico alio aliquo δραστικωτέρῳ atque efficaci, quod etiam repeti potest Paroxysmo genuino proximè subsequente: In summâ ægri debilitate à dicta Paroxysmi ingeminatione Electuarium, quod jam sequitur, præscribo: ℞ *Conserv. fl. Borag. Buglos. an.* ℥ j. *Conserv. Anthos.* ℥ ss. *cortic. citri condit. Nucis Mosch. cond. Theriac. Andromachi a.* ʒ iij. *Confec. Alkermes* ʒ ij. *M. F. Opiata*, de qua capiat ad magnitudinem avellanæ mane & vesperi, superbibendo cochl. 6. sequentis Julepi ℞ *Aquæ Ulmariæ & Theriacalis stillat. an.* ℥ iij. *Syr. Caryophil.* ℥ j. *M.* vel hujus loco Aquam aliquam Epidemicam simpliciorem saccharo dulcoratam exhibeo, interdicto Enematum usu; ægro Jusculaé pullorum carnibus, Avenacea, *&c.* concedo.

Quartanarum quod attinet Curationem, nemo est, opinor, in hâc arte vel mediocriter versatus, qui nesciat quàm parum votis respondeant methodi istæ omnes, quæ huic medicorum opprobrio eluendo hactenus destinantur, si *Corticem Peruvianum* excipiamus, qui tamen inducias sæpiùs impetrat morbo, quàm eundem debellat, cùm postquam ad septimanas duas vel tres delituerit, magno cum ægri emolumento, qui ab illo malè multatus paululum interim respirat, mox de novo recrudescens haud segniùs quàm priùs lacessit; atque ut plurimum, quotiescunque demum repetatur illud medicamentum, non nisi longo temporis tractu expugnatur. Referam tamen quicquid

de methodo ejuſdem exhibendi habeo compertum.

Curandum eſt ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante ſc. quàm morbus ſuo ſe marte aliquantiſper protriverit (niſi collabeſcentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs ſumendum eſſe dictaverint) neque enim illud ſolum eſt metuendum ne à præpropero ejus uſu inefficax iſte reddatur, & ſpem ægri fallat, ſed etiam nè de ægri vitâ agatur, ſi ſanguini omni fermentationis niſu ſe deſpumanti eam derepente injiciamus remoram. Proximo loco, neque Catharſi, multò minùs Venæ-ſectione, ſubducenda eſt materiæ Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex ſuo fungatur munere: cùm enim ab utráque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eò promptiùs certiuſque recrudeſcent Paroxyſmi, evaneſcente ſemel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut ſanguinem dicto medicamine ſenſim, longioreque à Paroxyſmis intervallo leviter inficiamus, quàm ut uno omnino ictu Paroxyſmum jam inſtantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo ſuum opus pleniùs abſolvat, & evitatur quicquid id eſt periculi quod ægro poterit oriri ex ſubito iſto atque intempeſtivo nimis ſuffiamine, quo Paroxyſmum jam invaleſcentem, atque omni ſe ope exerentem conamur opprimere. Poſtremò bretibus iſtis temporis intervallis repetendus eſt Pulvis, ut non protinus evaneſcat prioris doſis virtus, antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione iſtâ ἀνάληψις tandem recuperabitur, profligato in ſolidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono, *Peruviani cor-*

ticis

ticis ℥ j *cum ſyrup. Roſar. rub.* ℥ ij miſceatur ; æger verò quantitatem Nucis moſchatæ majoris mane & ſerò quotidie devoret diebus à genuino Paroxyſmo vacuis, donec confectionem omnem abſumpſerit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis ſemper diebus quatuordecim.

Neque fortè cum minori fructu uſurpari poterit cortex hic in Tertianis, quâ Vernis, quâ Autumnalibus, quàm in Quartanis adhibetur. Sed ut vera loquamur, nec Artem ἀπροσωποληψίαν oſtentemus; Si harum Febrium alterutrâ correptus æger vel infans ſit, vel ætate floreat, convenit omnino (quantum ego hactenus edoctus ſum) nihil medicamentorum quorumvis ope, aut aëris, ac dietæ mutatione moliri: Nihil enim hinc mali natum hucuſque intellexi, ſi modò totam rem naturæ permiſerim. Id quod ego non ſine admiratione, præcipuè in infantulis, ſæpe obſervavi; ſanguine namque depuratione ſuâ defuncto, Febres illæ ſponte ſuâ evanuerunt. Quòd ſi autem è contrario vel ſtrictiori aliquo regimine utaris, vel medicamenta purgantia ſubinde adhibeas, (adhiberi ſcilicet ſolent eo prætextu, ut obſtructiones expediantur, atque humores in primis viis ſtabulantes exturbentur) vel ſi, quod præcipuum eſt, in conſtitutione Epidemicâ Venæ-ſectio celebretur, fiet ut morbus in longiſſimum tempus procurrat, atque interim ut ægri mille ſymptomatis, iiſque periculoſiſſimis exponantur.

Si verò febricitantes provectioris ætatis ſint, ex utroque morbo (Tertianas dico Autumnales, ac Quartanas) non ſolùm diuturnitatis, verùm etiam ipſius mortis grave periculum imminet.

Hîc itaque Medicum illud agere oportet, ſi neque cortice *Peruviano*, nec alia quâvis methodo morbum ſubmovere valuerit, ut naturæ ſaltem ſuppetias ferat, eamque illis adminiculis ſublevet quibus ad negotium ſuum peragendum opus habuerit. Certè enim in effœtis corporibus, niti fermentatio cardiacorum, & corroborantis dictæ, ut vini *abſinthitis* ac id genus ſimilium, beneficio ſuſtineatur, illud accidet, ut ægri incertis atque fruſtraneis Paroxyſmis divexati debilitentur, atque morbus eouſque duret, donec languida priùs natura Paroxyſmo aliquo graviore correpta, ad ebullitionis tempus pertingere non poſſit, adeoque in ipſo erhorreſcentiæ tempore diem ſuum obeant ægroti. Atque hoc in ſenibus non raró uſu venit, qui longi Catharticorum ſerie debilitati fuerunt, imò, ut aliquando viſum eſt, in ipſo vel primorum Paroxyſmorum rigore penitus defecerunt, cùm exhibito cardiaco ſatis forti ſaltèm ad tempus aliquod ſuſtineri potuiſſent.

Cùm ſanguis tempus illud exegerit quod ad deſpumationem ſuam perficiendam requiritur, neceſſarium eſt ut provectioris ætatis ægri eodem ipſo tempore, vel paulò antea inſignem aliquam aëris mutationem ſubeant, ſive (quod potius optandum eſſet) in calidiorem aliquam regionem commigrando, ſive mutando ſaltem locum in quo primùm hoc morbo correpti ſunt. Mirum ſane eſt quantum valeat hæc aëris mutatio ad morbum hunc prorſus abigendum. Interim ut ante hunc temporis articulum aër mutetur, non tantùm non neceſſarium eſt ad ſanitatem ex hoc morbo reſtituendam, ſed & minùs convenit. Etiamſi enim quis in regionem quantumcunque Auſtralem & calidam

calidam migraverit, ſanguis tamen ejus in morbido hoc motu ſemel conſtitutus, depurationem ſuam ut peragat neceſſe eſt; quod quidem beneficii fruſtra expectabitur ab inuſitato novoque aëre, priuſquam procedente atque adulto jam ſanguinis motu, ſanitatis recuperandæ capax fuerit. Inſignis ergo illa aëris mutatio tum demum adeunda eſt, cùm primùm æger à Paroxyſmo liberari poteſt: Exempli causâ. In Quartanâ quæ primùm in Autumno invaſit, non citiùs aër mutandus eſt, quàm circa Februarii initium. Interim ſi æger mutare locum vel nolit, vel commodè nequeat, oportebit ut hoc ipſius temporis articulo, forti aliquo medicamento utatur, cujus ea ſint vires, ut uno quaſi ictu langueſcentem illam depurationem potenter promoveat, & ſi fieri poterit perficiat. Ad hanc rem conſulerem ego, ut *Electuarii de Ovo*, vel *Theriacæ Andromachi ſeſqui-drachma in aquæ Cœleſtis*, vel *aquæ Vitæ communis unciis duabus diſſoluta exhibeatur*, duabus ſc. horis ante paroxyſmum. Id quod à me, cum ſucceſſu non infelici, in morborum hujuſmodi declinatione factum eſt. Licet agnoſcam calidiora hæc citiùs exhibita vel morbum duplicare, vel in Febrim continuam permutare, quod à *Galeno* jamdudum obſervatum eſt. Idem in juvenibus hoc morbo detentis fieri poteſt, cautelâ adhibitâ. Ut autem in puerili ætate idem fiat, non tantùm non convenit, verùm etiam periculo non vacare dudum obſervavi.

Priuſquam huic argumento clauſulam addamus illud monendum venit. Ea quæ de Febrium Autumnalium intermittentium duratione, atq; de tempore ad ſanguinis deſpumationem requiſito jam dicta ſunt, ita intelligenda eſſe, ut nos ſolum illud

nunc ſpectemus quod Natura vulgaribus atque uſitatis tantùm medicamentis ſuffulta, præſtare ſoleat. Nequaquam enim eo conſilio de his rebus ita locuti ſumus, ac ſi doctos ac ſolertes Medicos deſpondere animum velimus, atque vel de melioribus medendi rationibus excogitandis, vel nobilioribus remediis inveniendis ſpem totam abjicere, quorum ope hujuſmodi morborum ſanationem accelerent; tantum enim ego profectò ab hoc propoſito abſum, ut non deſperem vel à meipſo tale quidpiam ſive methodi, ſive remedii aliquando reperiendi.

Sublato morbo æger ſeduló purgandus eſt; incredibile enim dictu quanta morborum vis ex purgationis defectu poſt Febres Autumnales ſubnaſcatur. Miror autem hoc à Medicis minùs caveri, minùs etiam admoneri. Quandocunque enim horum morborum alterutrum paulò provectioris ætatis hominibus accidiſſe vidi, atque purgationem etiam omiſſam, certò prædicere potui periculoſum aliquem morbum eoſdem poſtea adoriturum, de quo tamen illi nondum ſomniaverant quaſi perfectè jam ſanati.

Omnino interim cavendum eſt, ne purgetur æger niſi morbo penitus depulſo. Quamvis enim partes Naturales illuvie iſtâ quam in illas congeſſit Febris, hoc pacto quadantenùs ſublevari videantur, nova tamen materia derepente ſuccreſcet, Febre ſc. à Cathartici impetu, atque humorum agitatione jam revocatâ, eandem inpeditante; ac proinde id tantùm à Purgatione lucri fecerimus, ut morbus contumacior evadat. Quotidiana id nos docent eorum exempla, qui in morbi vigore, ut *Theoria* iſti morem gerant quæ in tollendis obſtructioni-

ſtructionibus, & evacuando humore melancholico, qui mali fons & origo vulgò habetur, Curationis ſpem omnem ponit, repetitis purgationibus miſerè plectuntur; quibus ſanè, quicquid id demum eſt humorum quod à corpore divellitur atque eliminatur, compertiſſimum eſt nobis Febrem altiores exinde radices agere, & pertinaciùs ſtationem ſuam tueri, quàm ſi non fuerit proritata. Quapropter religio mihi eſt Catharticum propinare ante tempus illud, quo non tantùm Paroxyſmi perceptibiles, ſed etiam alteratio iſta qualis qualis ea fuerit, quæ diebus illis in quos Paroxyſmus incidere debuerat, perſentiſcitur, omnino evanuerint, atque unus inſuper menſis fuerit elapſus: quo quidem effluxo Potionem aliquam ex Lenitivis vulgaribus præſcribo, atque eandem ſemel in ſeptimanâ ad menſes duos treſve ſubſequentes repetendam impero; addito etiam ſingulis vicibus hauſtulo aliquo Paregorico horâ ſomni aſſumendo, finitâ jam medicamenti operatione; ut nempe Paroxyſmo ſe de novo ingerendi anſam præſcindamus, quæ aliter fortè arriperet ex occaſione tumultûs atque orgaſmi, quos vel mitiſſima excitant Cathartica.

Purgationibus inſtituendis idcircò ſpatia iſta ampla interpono, ut ſc. æger à recidivæ metu liberetur, quæ quidem à nimis crebrâ & confertim repetitâ ſanguinis atque humorum exagitatione, de facili poterat induci. At cùm jam iſta res vacet periculo, Apozema ſequens frequenter uſurpari poterit. ℞ *Rad. Rhabarb. Monachor.* ℥ ij. *Rad. Aſparag. Bruſci, Petroſel. & Polypod. querc. an.* ℥ j. *Cortic. Median. fraxini, & Tamariſci an.* ℥ ſs. *fol. Agrimon. Ceterach, & capill. Ven. An. M.* j. *Sennæ mund.* ℥ j ſs. (*irrorat.* ℥ iij. *vini albi*) *Epithimi* ℥ ſs.

agarici troch. ℥ ij. *sem. faniculi* ℈ iiij. *Coq. in aqua fontana ad* ℔ j ſs. *ſub finem adde ſucci aurantiorum* ℥ iij. *In colaturâ diſſolve Syr. Cichor. cum Rheo, & Magiſtral. ad melancholiam an.* ℥ ſs. *F. Apozema*, de quo capiat ℔ ſs. ſingulis matutinis per triduum, & repetatur quoties opus fuerit.

Ut tandem *Symptomata* illa memoremus, quæ Febres Intermittentes in declinationis ſtatu comitantur, obſervandum eſt, Vernarum pauciſſima eſſe, ſi ad illa comparentur quæ Autumnalibus accidunt, tum quia non ita diu hærent iſtæ, tum etiam quia in humoribus non uſque adeo terrenis, & minus etiam malignis fundantur.

Hydrops. Primum hîc ſibi locum vendicat, ſubinde occurrens *Hydrops*; unde primò quidem Crura intumeſcunt, deinde etiam venter; qui exinde naſcitur, quòd ſc. ſanguis crebris illis fermentationibus, quas peperit morbi diuturnitas (præcipuè in natu grandioribus) plures Spirituum manipulos prodegit, unde ſummâ eorundem inopiâ jam laborans, ſuccos cum alimentis ingeſtos non amplius valet aſſimilare, quorum cruda adhuc indigeſtaque moles in crura tandem deponitur, atq; his jam diſtentis, neque ulteriùs quicquam admittentibus, in ventrem etiam, unde verus Hydrops formatur. Raro autem juvenes obſidet hæc malorum Ilias, niſi Catharticis per Febris decurſum ſæpenumerò iteratis eandem inconſultò nimis accerſiverint.

Verùm Hydrops ex causâ memoratâ ſupervenies aperientium & catharticorum uſu facilè ſanatur, ſi modo recens fuerit. Neque mihi moleſtum eſt, quoties hunc natum morbum audio atque intelligo, nempe de rei exitu omnia bona tunc temporis

poris animo concipiens: Nonnullos enim uſu Apozematis jam præſcripti, *vel* ſine admiſtione Hydropi magis appropriatorum perſanavi.

Veruntamen obſervavi, fruſtra eſſe, ſi quis Hydropem ex Febre intermittenti natum, medicamentis purgantibus tollere conetur, Febre illâ adhuc durante: Febris enim hoc pacto radices profundiùs agere deprehendetur, non autem amovebitur Hydrops; expectandum itaq; donec Febris exulet, ac tum demum negotiũ proſperè ſuſcipiendum.

Verum enimverò ſi tam importunè atque acriter inſtet ſymptoma hoc, ut ejus curatio non eo uſque videatur differenda donec Febris receſſus Catharticorum uſum permittat, aggredienda omnino illa eſt Infuſionibus *rad. Raphani ruſticani, ſummitat. Abſinthii, & centaurii min. baccarum Juniperi, Cinerum Geniſtæ*, &c. in vino factis; quæ non ſolum huic ſymptomati obſiſtunt, effœtas ſanguinis vires de novo inſtaurando, ſed naturæ etiam de morbo jam triumphaturæ tempori ſubveniunt.

Infantes autem poſt Febres Autumnales tum Continuas, tum Intermittentes, Hectici aliquando fiunt. Ventres eorum inflati, tumentes, ac duri evadunt; ſæpe etiam tuſſis, aliaque tabidorum ſymptomata ſubnaſcuntur, quæ *Rachitidem* planè mentiantur. Hos ego ſequenti modo tractandos conſulo. Paretur potio Cathartica quam in Febrium continuarum fine aſſumendam præſcripſi. Hujus capiat infantulus Cochl. j. vel ij. plus minus pro ætate, mane per 9 dies, uno atque altero die, ſi opus fuerit, intermiſſo. Interim verò purgatio ita moderari debet ac regi, doſim vel augendo vel minuendo, ut ultra 5 vel 6 ſedes ſingulis diebus *Rachitis.*

non

non procedat. Poſt finitam catharſin totus venter inungatur linimento aliquo aperitivo per aliquot dies. Sequenti uti ſoleo. ℞ *Ol. lilior. & tamariſci an.* ℥ ij. *Succi rad. brionie & apii an.* ℥ j. *bulliant ad ſuccorum conſumptionem, addendo unguenti de althæâ & butyri inſulſi an.* ℥ j. *gummi ammoniaci in aceto ſolati* ℥ ſs. *ceræ flavæ q. ſ. f. linimentum.* Sanè quamplurimi infantes, etiam verâ Rachitide laborantes, hâc methodo à me liberati ſuerunt.

Veruntamen (ut antè monuimus) cavendum ſedulo ne purgationem aggrediamur, niſi Febre jam perfectè fugatâ; licèt enim hoc pacto humoris in partes naturales amandati portio quædam evacuari non ſine causâ videri poſſit, nihilominus ab ipsâ Febre nova ſubinde pravæ materiæ copia ſuggeretur, quæ non ſolum purgationem reddet fruſtraneam, verùm & ipſum morbum diuturnioren præſtabit, ob rationes anteà memoratas.

Obſervatu non indignum eſt, quòd cùm Febres Autumnales teneram ætatem diu cruciârint, nullâ ſpes ſit eaſdem abigendi, donec abdominis regio, circa lienem præcipuè, indurari atque tumefieri occœperit; iiſdem enim gradibus quibus hoc ſymptoma ſupervenerit, Febris etiam fugam meditatur. Neque fortè ex meliori aliquo prognoſtico morbum hunc brevi abiturum dixeris, quàm ſi ſeduli animadverſione ſuboriri hoc ſymptoma perſpexeris. Idem porrò in crurum tumoribus obtinet, qui in adultis aliquandò ſpectantur.

Ventris tumor qui Infantibus accidit poſt has Febres, quibus annis aëris conſtitutio Intermittentibus Autumnalibus progignendis Epidemicè determinatur, tangentis digitum haud aliter ferit, ac ſi materiam aliquam continerent viſcera in

Scirrhum

Scirrhum induratam; cùm qui aliis annis, ſimili licèt προφάσει, contingit, tactum ita afficit, ceu Tenſio tantùm foret Hypochondriorum à ſubjectis ſtatibus. Hinc niſi annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, verè Rachitides rariùs occurrunt, quod obſervatu dignum.

Tonſillarum dolor & *inflammatio* poſt Febres ſive Continuas, ſive Intermittentes, cum deglutiendi primùm difficultate & moleſtiâ, ſupervenientibus deinceps raucedine, oculis cavis, & Hippocraticâ facie, mortem certò imminentem præmonſtrant, intercisâ planè omni redintegrandæ ſanitatis ſpe. Funeſto huic ſymptomati producendo evacuationes juſtò copioſiores in ægris vi morbi jam ferè attritis, ut & longiorem Febris moram ſociam operam ut plurimùm commodaſſe obſervavi.

Multa alia ſunt accidentia quæ morbos hoſce conſequi ſolent ob purgationem vel non omnino, vel non ritè celebratam, quibus impræſentiarum enumerandis ſuperſedebimus, cùm curationis eadem ferè ratio ſit utrobique, nempe ſedimenti ab efferveſcentia præcedaneâ depoſiti repurgatio, quippe quod ſuâ morâ malis hujuſmodi materiam præbuerit. Quanquam licet hîc loci non contemnendum ſymptomatis genus referre, quod non tantùm purgationibus & evacuationibus aliis quibuſcunque, Venæ-ſectioni præſertim, cedere dedignatur, verùm & ab illis vires ſibi acquirit. Illud autem peculiaris quædam eſt ac ſui generis *Mania* Intermittentes diuturniores (Quartanas præcipuè) nonnunquam excipiens, quæ communem medicandi rationem aſpernatur, & poſt evacuationes fortiores adhibitas in miſeram quandam ſtultitiam *Mania ſpecies quædam.*

ſtultitiam degenerans, non niſi cum ipſa ægrorum vitâ terminatur. Miratuſque ſæpenumerò ſum nullam hujus rei mentionem ab Autoribus factam fuiſſe, cùm non raró accidiſſe viderim. Cùm reliquæ Amentiæ ſpecies copioſis evacuationibus, & Venæ-ſectione, & Catharſi ut plurimum perſanentur, hæc neutram poteſt ferre. Sed cùm jam æger in ſanitatis limine eſt, ſi *vel* Enema ex lacte ſaccharato ſemel injeceris, ſtatim de novo recrudeſcet malum. Et ſi reiteratis Purgationibus, venæ-ſectioneque contranitamur, ejuſmodi evacuationes morbi quidem ferociam poſſunt domare, ægrum verò certiſſimè non tantùm Fatuum, ſed & incurabilem omnino reddent. Quod quidem nemo mirabitur, qui ſecum reputaverit, alteram Amentiæ ſpeciem à nimis exaltatâ & vividâ ſanguinis craſi produci, hanc verò ab ejuſdem debilitate, & ut ita dicam, vapiditate à diutinâ Fermentatione quam invexit Febris, quâ mediante Spiritus functionibus Animalibus obeundis impares planè ſunt.

Huic malo ad hunc modum mederi ſoleo. Ægro ter in die Cardiacum aliquod è Generoſioribus exhibeo doſi paulo liberaliori, e. g. *Theriacam Andromachi. Elect. de ovo. pulverem Comitiſſæ. pul. Gualteri Ralegh*, vel ſimilem in *Aq. Epidemici*, *Theriacali*, vel aliâ. Poſſunt etiam in aliâ quavis formâ exhiberi Cardiaca medicamenta. Æger interim victu quidem moderato, Analeptico tamen, & Potu generoſiore reficiendus eſt; foras ne exeat, in lecto ſe diu multúmque contineat. Alvus ſub hoc regimine juſtò erit aſtrictior, unde ut etiam à calidorum medicamentorum uſu à Febre quis ſibi metuat, ſed vano prorſus timore; cùm

ſpiritus

ſpiritus antecedente morbo penè exhauſti novum deinceps non valeant accendere. Poſt aliquot ſeptimanas paulatim in melius proficiet, quo tempore omitti poſſunt Cardiaca ad dies pauculos, Dieta verò Analeptica jugiter inſtituenda, & poſt brevem intermiſſionem repetendus eſt denuò Cardiacorum uſus, atque in eo perſiſtendum donec integrâ ſanitate fruatur.

Dicta methodus *Maniam* etiam quæ has Febres minimè excepit, quandoque ſanavit, frigidiori ſc. atque infirmiori temperamento præditis. Anno nuper elapſo *Sarisburiam* accerſebar, ut cum Medico erudito & ſagaci, mihique conjunctiſſimo, Domino Doctore *Thomas* fœminæ nobili conſulerem, cui imaginatio haud parùm fuit læſa. Verùm adhibitis, etiam cùm jam prægnans eſſet, remediis modò dictis, ad ſanam omnino mentem rediit.

Attamen *Mania communis*, quæ vegetis hominibus atque etiam nullâ Febre prægreſſâ, accidere ſolet, alius ſanè proſapiæ eſt, ac proinde longè diverſâ quoad evacuationes, methodo tractanda; tametſi vel in hâc ſpecie, ea quæ cerebrum atque ſpiritus animales corroborant, haud omitti debent. Curationem autem ejus, etſi non ſit hujus loci, obiter tamen prædictæ ſpeciei ſubnectere non gravabor, ne quis fortè præ ſimilitudine morborum in errorem illabatur.

In Junioribus ac ſanguineo habitu præditis, mittatur ſanguis ex brachio ad uncias octo vel novem bis vel ter, diebus tribus inter ſingulas venæ-ſectiones interpoſitis: Deinde ſemel extrahatur ſanguis ex venis jugularibus. Ultra hunc modum repetitæ venæ-ſectiones ægrum potiùs in

ſtultitiam

ſtultitiam ducunt, quàm curationem abſolvunt. Poſtea aggrediatur uſum *Pil. ex duobus*, quarum drachmam ſemis vel ſcrupulos duos (pro ratione operationis) capiat ſemel ſingulis ſeptimanis ſtato die, ita ut ſi, verbi gratiâ, die Lunæ primò Pilulas aſſumpſerit, preciſè eodem ipſo die, nec frequentius, ſequentibus ſeptimanis eædem repetantur per longum tempus, uſque dum perfectè convaluerit. Hâc methodo humores qui in hoc morbo mentis arcem impetere ſolerent, ſenſim in inferiores ſedes dilabentur, aliâ quaſi ῥύσει eis inductâ.

Diebus à purgatione liberis per totum decurſum Electuario ſequenti, vel alio medicamento eadem virtute prædito, utatur.

℞ *Conſ. Abſinth. Rom. Anthos, & Theriac. Androm. aa.* ℥ j. *conſ. flaved. Aurant. Angelic. condit. nuc. moſch. condit. aa.* ℥ ſs *cum ſ. q. ſyrup. Caryophil. f. Electuarium*, capiat ad magnitudinem nucis moſchati bis in die, ſuperbibendo hauſtulum vini Canarini, cui fuerint frigidè infuſi Flores *Paralyſeos*.

Febris Continua atque *Intermittentes* quas ſupra deſcripſimus, ſoli fermè erant morbi Epidemici, qui durante illâ Conſtitutione quæ per annos 61, 62, 63, 64. regnabat, emicuere: quot retro annis eum obtinuerant principatum, non habeo dicere; id certò ſcio, quòd ab anno 64. ad Annum uſque 77. rariſſimæ omninò Londini comparuere.

Dicendum mihi etiam erat de *Variolis*, qualeſnam ſcilicet erant iſtæ quæ tum contingebant, reſpectu habito ad Conſtitutionem illam; quandoquidem (ut jam ſubindicavi) vario admodum ſe habent modo pro variâ Conſtitutione quâ inceſſunt:

ſunt: ſed cùm non ſatis attentè per id temporis animum ad eas adjecerim, miſſas jam facio: id tantùm tradam illis peculiare, quòd ſc. iis annis labentibus, ſub initio Maii confertiſſimæ invadebant, ſupervenienti verò Epidemicorum Autumnalium cohorti (Febrem volo Continuam, atque Intermittentes) locum dare ſolebant. In puſtularum ſummitate foveolæ quædam ad inſtar capitum acicularum minorum plerumque ſubſidebant; atque in *diſcreto* genere æger octavo maximè die periclitabatur, quo tempore, abrupto derepente qui hucuſque diminaverat ſive ſudore, ſive madore, externa exareſcebant, nec revocari poterat ſudor Cardiacis quibuſcunque; æger phrenitide, atque anxietate inſigni corripiebatur, cum magno dolore & ægritudine, urinam frequenter, at in parvâ quantitate, reddebat, ac intra paucas horas de magná ſpe decidens, ad plures migrabat.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica Annorum 1665, *&* 1666. *Londini.*

PRægreſsâ Hyeme frigidiſſimâ, & ſicco gelu in veris uſque tempora indeſinenter perdurante, cùm ex improviſo ſolveretur, fine ſc. *Martii*, ineunteque, ex Anglorum Computo, Anno 1665. *Peripneumonia*, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliique id genus morbi Inflammatorii magnam derepente ſtragem edebant: quo ipſo tempore caput etiam extulit *Febris* quædam *Continua Epidemica*, à Febrium Continuarum genio, quæ præcedenti Conſtitutione vigebant, longè diverſa; quarum vix ullæ eâ anni tempeſtate ſolebant invadere. Dolor Capitis quàm in priore illâ intenſior, & vomituritiones adhuc magis immanes ad hanc Febrem accedebant; in pleriſque *Diarrhœa*, quam prius diximus aſſumpto Emetico præcaveri potuiſſe, jàm ab eodem provocabatur, nec tamen ceſſabat Vomituritio. Externa hîc pariter ac in Febribus Conſtitutionis præcedentis ſicca reperiebantur, attamen, præmiſsâ maximè Venæ-ſectione, æger in ſudorem ſolvi poterat, quo provocato leviora

mox Symptomata; atque hoc nullo non morbi tempore fieri potuit, cùm in Febre prægreſsâ nec tutò ante diem 13 vel 14 id tentaveris, nec facilè voti fueris compos. Sanguis ſæpe Pleuriticorum, & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem colore referebat, non verò uſque adeo Gelatinâ illâ albeſcente quâ illorum ſanguis prætexitur. Hæc primò erant Phænomena hujus morbi Διαγνωστικὰ, Anno verò ſurgente ipſa *Peſtis* irrupit magno ſymptomatum Pathognomicorum numero ſtipata, *Carbunculis, viz. Bubonibus, &c.* Hæc indies magis ac magis invaleſcens, circiter Æquinoctium Autumnale ἀκμὴν attigit, quo jam inſtante unius ſeptimanæ decurſu octo plùs minùs hominum millia delevit; tametſi duo ad minimum Civium trientes ob metum contagii ſe in rus ſubduxerant; à quo tempore receptui canere cœpit, & urgente Brumali Frigore tantùm non evanuit, niſi quod ſparſim unum atque alterum hinc inde feriret per omnem hyemem, & inſequentis veris exordium; quo appetente & ipſa omnino eſt deleta; manſit tamen *Febris*, quamvis non ita Epidemica, excurrente integro anno ſequente, imò ad Ver uſque ortum Anni 1667. De his nonnulla hîc ſubnectam.

CAP.

CAP. II.

Febris Peſtilentialis & Peſtis Annorum 166⅗, 65.

IN ſuperioribus obiter admonui è febribus nonnullas in malignarum claſſe vulgò reponi, cùm indomita ſymptomatum ſævitia, quæ huic opinioni patrocinari videtur, non à venenosâ morbi indole, ſed à therapeiâ perperam adminiſtratâ proficiſcatur. Nam cùm ad morbi ſolutionem à naturâ deſtinatam haud ſatis attenditur, ſed alia medendi ratio temerè inſtituitur, hinc perturbatâ totius corporis œconomiâ, ac omnibus ſuſque deque converſis, non modò triſtiſſima rerum facies ultra conſuetum morbi morem inducitur, verùm morbus jam à ſeipſo alius, etiam anomalis accidentibus velut alienigenarum ſatellitio ſtipatur. Atqui *Febris verè maligna* non eſt omnium dierum morbus, utpote quæ ab aliis Febrium ſpeciebus, ob ſymptomatum anomaliam eâ nomenclaturâ utcunque inſignitis, totâ ſuâ ideâ ac ingenio diſſideat. Reverâ enim cum ipſiſſimâ Peſte ſpecie convenit, nec ab eâ niſi ob gradum remiſſiorem diſcriminatur. Quocirca utriuſque affectûs ortum ac curationem in eodem capite complectar.

Aëris maſſæ occultam ejuſmodi ſive craſin ſive texturam obtingere, quæ diverſarum diverſis temporibus ægritudinum anſa atque pararia exiſtat, nemini obſcurum eſt, qui modò animadverterit unum eundemque morbum certâ aliquâ tempeſtate

inhuicam mortalium vim corripere, ac Epidemicum fieri, aliàs tamen unum alterumve hominem afflixiſſe contentum, ulteriùs non graſſari De Variolis, ac imprimis de Peſte, hujuſce capitis argumento, res eſt ſat ſuperque manifeſta.

At verò quæ qualiſque ſit illa aëris diſpoſitio, à qua morbificus hic apparatus promanat, nos pariter ac complura alia, circa quæ vecors ac arrogans Philoſophantium turba nugatur, plane ignoramus; quicquid ſit, hoc ſaltem nomine Dei Opt. Max. clementiam ac bonitatem meritiſſimo jure veneramur, quod aëris conſtitutiones λοιμώδεις, id eſt, Peſtem malorum omnium immaniſſimum, ac humano generi maximè internecinum inferentes, rariùs evenire volverit, quàm quæ cæteris affectibus minùs exitialibus ſuſcitandis inſerviant. Unde fit quod hunc orbem noſtrum *Britannicum* Peſtis vix frequentiùs quàm poſt annorum circiter triginta vel quadraginta intervalla (ſummo ſc. pernicíei vigore, ac totâ furiarum acie) adoriatur. Quæ per annos aliquot Peſtem inſigniorem ſubſequentes, ſparsim occurrunt peſtiferorum funera, paulatim imminui ac evaneſcere ſolita, Peſtilenti aëris diatheſi etiamnum ex parte perſeveranti, nec dum in aliam ſalubriorem penitus immutatæ attribuenda ſunt, quippe quæ antegreſſæ meſſis duntaxat ſpicilegia reputari debeant. A quibus etiam nuperæ luis reliquiis, fit ut Febres quæ anno poſt graviorem Peſtem uno aut altero paſsim graſſantur, Peſtilentes eſſe ſoleant; & licèt aliquibus veræ Peſtis notis deſtitutæ, tamen ejuſdem naturam ac indolem quamplurimùm referant, necnon conſimilem medendi rationem ſibi vendicent, quemadmodum inferiùs oſtendemus.

Verùm

Verùm præter iſtam aëris conſtitutionem, ceu cauſam communiorem, accedat oportet & alia procatarctica, nimirum μίασμα & ſive ſeminii à peſtifero aliquo corpore, vel immediatè ac propiore conſortio, vel mediatè ac per fomitem aliundè tranſmiſſi, ſuſceptio. Hoc enim ſi inſtante qualem diximus aëris diatheſi fieri contingat, ab exiguâ primùm ſcintillâ mox horribile erumpit incendium, ac denſatis undique funeribus, univerſo aëri per iſtum terræ tractum à Peſte, tum laborantium halitibus, tum mortuorum cadaveribus, labes & contagium inducitur; adeò ut ad triſtiſſimæ ægritudinis propagationem jam non ampliùs vel fomite, vel perſonali conſortio opus ſit, verùm quemcunque hominem, vel ſummâ curâ à Peſte correptis ſemotum, ipſe aër cum ſpiritu intrò ſubiens per ſe ac ſuo Marte inficere valeat, modò ille corpus habeat humoribus ad afflatum excipiendum paratis, refertum.

Quanquam autem hic morbus, cùm duntaxat ſporadicus exiſtit, nullo tempeſtatis diſcrimine paucos aliquot, tradito quaſi per manus contagio, affligat, tamen ubi adeſt etiam Epidemica aëris conſtitutio, exoritur circa eam anni partem quæ inter Ver ac Æſtatem ambigit, utpote quæ ad producendam ægritudinem, cujus eſſentia in humorum ζέσει ſive inflammatione, ut poſtea oſtendemus, imprimis conſiſtit, maximè idonea atque accommodata ſit. Porrò & ſua habet Incrementi ac Declinationis tempora, non ſecùs ac cæteræ rerum naturalium ſpecies. Naſcitur eo quo diximus tempore, creſcente anno adoleſcit, eodemque vergente collabaſcit, donec tandem aërem in diatheſin huic morbo adverſantem, glacialis bruma tranſmutet.

Quod ſi tempeſtatum anni viciſſitudines in hunc affectum nihil imperii exercerent, verùm ſeminium Peſtilentiale, nullâ aëris mutatione domabile, de alio in alium perpetuâ propagationis ſerie tranſmitteretur, fieri non poſſet, quin ubi in frequentiorem aliquam Urbem ſemel pedem intuliſſet continuatâ ſtrage funera uſque & uſque denſaret, donec tandem nemo ſupereſſet in quem Peſtilentis miaſmatis labes impingat. Atqui contrarium ſæpe eveniſſe animadverſum eſt numero extinctorum, quos unica menſis *Sextilis* ſeptimana ad aliquot millia extulerat, ſub *Novembris* exitum valdè imminuto ac propemodum nullo. Nec tamen diffiteor fieri poſſe, quod & nonnulli authores factum prodiderunt, ut Peſtis aliis etiam anni tempeſtatibus caput primùm exerat; hoc autem rarius accidit, nec ejuſmodi lues in populum admodum debacchatur. Interea, aëris diſpoſitionem quantumvis λοιμώδη, peſti ſuſcitandæ per ſe imparem eſſe, vehementer ſuſpicor; quin Peſtilentiæ morbum alicubi ſemper ſuperſtitem aut per fomitem, aut per peſtiferi alicujus appulſum, è locis infectis in alios deferri; ibidemque non niſi accendente ſimul idoneâ aëris diatheſi popularem fieri. Aliis enim non aſſequor quî fiat ut in eodem cœli tractu dum unum aliquod oppidum Peſte graviſſimè affligitur, aliud non longè diſſitum, omnem commercii neceſſitudinem cum loco contagioſo cautè inhibendo, prorſus immune ſe præſtiterit; quemadmodum non ante multos annos Peſti per univerſam ferè *Italiam* immaniter graſſanti, *Magni Ducis* cura atque prudentia aditum in *Hetruriæ* fines penitiùs interclusit,

Primus

Primus inſultus rigorem ac horrorem, quemadmodum & Febrium intermittentium acceſſiones, ferè perpetuum habet comitem. Mox vomitus enormes, dolor circa cordis regionem, ac ſi torculari premerentur, Febris ardens uſitatâ ſymptomatum συνδρομῇ ſtipata, indefinenter ægros divexant, donec aut mors ipſa, aut benigna *Bubonis* vel *Parotidis* eruptio, quæ materiam morbificam foràs ablegat, eos ab luctuoſiſſimo diſcrimine liberet. Rarius quidem accidit, ut citra ullam Febris præſentionem ingruat, ac homines de improviſo è medio tollat, *maculis purpureis*, præſentanei interitûs nuntiis, etiam dum in foro verſantur erumpentibus. Quæ repentina exanimatio (quod animadverſione dignum) niſi in Peſtis admodum funeſtæ exordio vix contingit; remittente ac refractâ jam lue, aut in annis in quibus non exiſtit popularis, nunquam obſervata eſt. Fit etiam nonnunquam ut tumores prorumpant, nec Febre nec graviore aliquo ſymptomate prægreſſo; quanquam ſuſpicor rigorem, & horrorem leviuſculum, ac minùs perceptibilem ſemper præceſſiſſe. Quibus autem hoc obtingit, iis integrum eſt per publicas plateas pro libitu obambulare, ac communia vitæ munia, ſanorum more, ſpretâ omni regiminis curâ, obire.

Cæterùm quod ad morbi eſſentiam ſpectat, eam enucleatè definire in me non ſuſcipio. Nec fortaſſe hominibus cordatioribus rem minùs importunam ille facere videbitur, qui à me poſtulârit quid hanc aut illam ægritudinis ſpeciem conſtituat, quam ego etiam facerem, ſi ab illo idem de *Equo* v.c. inter animalia, vel de *Betonica* inter ſtirpes viciſsim ſciſcitarer. Nimirum certiſſimis ubique legibus, ac artificio ſibi ſoli intellecto rerum omnium

nium generationes Natura parens exequitur, quæque uſpiam è cauſarum gremio in actum ac quaſi in lucem educit, eorum eſſentias, quidditates, ac differentias conſtitutivas altiſſimis tenebris obvelat. Hinc unaquæque morborum non minùs quam animalium, aut vegetabilium ſpecies, affectiones ſibi proprias perpetuas, ac pariter univocas ab eſſentia ſuâ promanantes, ſortita eſt. Neque interim magnoperè urgebit iſta Quæſtio, Quî demum morborum medela adminiſtrabitur, dum cauſæ ipſorum nos latent? Quandoquidem non cauſarum, ſed methodi convenientis atque experientiâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio abſolvitur. Sed ut ad rem redeamus. Quoniam ſimilarium omnium morborum ortus à qualitatum vel primarum, vel ſecundarum vitio (quod ſolum in hac rerum caligine nobis licet) deducere ſolemus, propè eſt ut credam Peſtem peculiarem ac ſui generis Febrim eſſe, quæ à particularum ſanguinis ſpirituoſiorum *inflammatione*, originem ducit, utpote cujus naturæ ſubtiliſſimæ, præ tenuitate ſuâ, maximè proportionatæ ac adæquatæ videntur. Quod ſi ſubtilitate quâ poteſt maximâ pollet (ut in principio & ſtatu conſtitutionis Epidemicæ videre eſt) ſubitò ac quaſi ex improviſo calorem nativum diſſipat, & ægrum è medio tollit: Cadaveribus interim hujus morbi ferociâ tam ſubitò extinctorum maculis purpureis undiquaque conſperſis, atque fœdatis; nempe Fibris cruoris præ inteſtini conflictûs violentiâ diſſilientibus, & compage ipſius prorſus diſſolutâ. Atque hæc tragœdia præ hujus quaſi flammæ ſubtilitate eximiâ, etiam ſine aliqua ſanguinis Febrili ebullitione, vel alterius ægritudinis præſentione, cietur. Seclis quàm

ut plurimùm accidit ubi cauſa morbifica minùs ſubtilis exiſtit, & quaſi obtuſiori telo vitam impetit. Diſcriminis modus pinguiori exemplo ſic adumbretur. Si acus vel quid aliud cuſpide graciliori præditum pulvinari ſupponatur, ac vi adigatur, illud, æquè ac ab obtuſiore inſtrumento ſimiliter adacto, in ſublime non attollitur ſed perforatur. Verùm ejuſmodi ſubitanea extinctio rariùs occurrit, nec niſi (ut ſupra innuimus) circa initium Peſtis, vel incrementum. Etenim, ut in aliis Febribus, plerumque rigor atque horror primùm invadit, quem calor mox excipit, & tantiſper excurrit, donec particulæ cruoris inflammatæ providò naturæ ductu ad Emunctoria amandentur, ac ibidem ad inſtar phlegmonum communium in pus vertantur. Jam ſi inflammatio adhuc remiſſior exiſtat, Febres quas Peſtilentes vulgò appellant producere ſolet; ut in fine peſtilentis conſtitutionis ſæpenumerò accidit, ac forſitan etiam uno alteróve poſt anno, donec iſta Febrium ſpecies prorsùs diſpareat.

Certè, me judice, in inflammatione iſtâ quam Latini *Ignem Sacrum* appellant, quandam Peſtis imaginem non obſcuram intueri licet. Eſt enim morbus hic apud ſaniores Medicos, Febris Continua à ſanguinis parte tenuiori corruptâ, ac inflammatâ originem ducens, quâ ut natura ſe liberet, eam in corporis aliquam partem externam expellit, in qua Tumor, aut potius (cum tumor adeò notabilis ſæpe non appareat) Macula rubra, lata, diſperſa, quam *Roſam* appellant, oritur. Solvitur autem iſta Febris, poſtquam uno atque altero die ægrum afflixit, criticè per hunc tumorem, & proinde aliquando in glandulis ſub alis, vel in inguinibus

Vid. Sennertum, lib. 2. cap. 16. de feb. Sympt. contin.

inguinibus dolor, ut etiam in Peſte fieri conſuevit. Et ferè invadit hoc malum ut Peſtilentia, cum horrore & inſequenti calore Febrili, ita ut qui ipſum ante non ſunt paſſi, exiſtimem lue peſtifera ſe corripi, donec tandem in crure aut alio loco ſeſe affectus prodat. Quibus accedit quod & maligni aliquid huic morbo ineſſe nonnulli Authores ſuſpicantur, ac proinde curationem in ſudoriferorum atque alexipharmacorum uſu conſtituunt. Hæc quidem flamma, ubi Ebullitionem commoverit, cujus ope particulæ ſanguinis leviuſculè uſtulatæ ac quaſi ſyderatæ brevi ſpatio foràs ablegantur, ſponte ſui, nec ulteriorem noxam molita, extinguitur.

Veruntamèn Ignis noſter iſto *Sacro* longè *divinior* eſt, ut qui ſummâ quâ pollet ſubſtantiæ tenuitate intimiores corporis receſſus ad inſtar fulgetri permeare aptus natus ſit, ſpiritibus cruoris derepentè profligatis, ipſiuſque compage nonnunquam citiùs diſſolutâ, quàm Natura præcipiti malo oppreſſa, Ebullitionem Febrilem (ſolennem nempe machinam quâ quicquid ſanguini infeſtum eſt, ſuis è finibus amovere ſatagit) concitare valeat.

Quod ſi quis mihi hìc litem paret de eo quod hunc morbum ab Inflammatione oriri exiſtimem, is attendat non modò Febris præſentiam, ſed & complura alia huic ſententiæ ſuffragari; nempe ſanguinis detracti calorem, qui Pleuriticorum ac Rheumatiſmo laborantium ſanguinem planè æmulatur; aduſtam *Anthracum* faciem, Pyrotici actualis impreſſioni non abſimilem; necnon *Bubones* ipſos, qui inflammationem æquè ſolenniter excipiunt ac eandem alii cujuſcunque generis tumores conſequi

consequi solent, uti & inflammationes pleræque omnes in abscessum terminantur. Quin & anni tempestas quâ Epidemica Pestis ut plurimùm exoritur, ad hanc rem symbolum suum conferre videtur: Eodem enim tempore, nimirum quod inter vernum æstivumque medium est, *Pleuritides*, *Anginæ*, aliæque inflammati sanguinis affectiones populariter ingruere consueverunt: quemadmodum etiam nunquam frequentiores mihi visæ sunt, quàm per aliquot septimanas, quæ nuperæ *Pestis Londinensis* exortum antecesserunt. Nec vero nullius est momenti illum ipsum annum tot millium strage funestum, alioquin mitissimum ac saluberrimum extitisse; omnésque qui à Peste immunes perstiterunt nunquam meliori valetudine usos fuisse; quin & eos qui ab eadem convaluissent, cachexiæ aliisque affectibus à residuâ priorum morborum labe provenire solitis, non magis obnoxios deinceps vixisse. Quibus accedit, quod & quantæcunque latitudinis *Apostemata ea Carbunculi*, postquam inflammatæ particulæ unà cum sanie decessissent, Chirurgicis auxiliis, iisque non admodum conquisitis, facilè sanata fuerint.

Verùm perquirat hìc fortasse aliquis, si Pestis in inflammatione quadam consistat, quì fiat ut medicamenta calidioris censûs, qualia sunt *Alexipharmaca* propè omnia, tùm ad hujusce affectus Therapeiam, quàm Prophylaxin tanto cum fructu usurpentur. Cui respondeo, illa duntaxat per accidens auxilium præstare, nempe Diaphoresεos, quam suscitant, beneficio, quo particulæ sanguinis inflammatæ difflantur, atque exterminantur. Quòd si fortè exhibita sudores commovere non valeant (ut persæpe accidit) mox sanguinis incendium

ab

ab addititio calore magis efferatum, eorum noxam palàm proclamat. Prophylaxin ut verbo attingam, non ſum neſcius etiam ad illam *Antidotalium* calidorum uſum paſsim deprædicari, at quo emolumento adhuc probandum reſtat. Imò vinum liberiùs ingurgitatum, aliaque fortiora præſervativa ſtatis horis dietim aſſumpta, complures, qui aliis ſalvi intactique verisimilitèr permanſiſſent, in hunc effectum conjecerunt.

Quod ad harum Febrium *Therapeiam* attinet, erunt fotaſſe qui me temeritatis atque arrogantiæ eo nomine inſimulabunt, quòd ab Urbe dum nuperâ Peſtis graſſaretur, maximam partem complurium milliarium intervallo ſemotus, adeóque obſervationum copiâ minùs inſtructus, de hâc re tamen diſſerere ſuſtineam. Verùm cùm Medicis illis longè peritioribus, quibus per totum calamitoſi luis decurſum inter media pericula & mille mortis imagines commorandi animus ac fiducia non defuiſſet, tamen ea quæ crebriori uſu de hujuſce morbi ingenio annotaſſent, in lucem edendi voluntas hactenùs defuit, mitiorem, uti ſpero, de conſilio meo ſententiam laturi ſunt omnes boni, quòd meam de truculentiſſimo affectu ſententiam, paucis quidem, ſed propriis obſervationibus ſuperſtructam, in medium expromam.

Ac primus quidem locus *Indicationibus curativis* debetur, quæ eò in univerſum dirigendæ ſunt, aut ut naturæ ductum in exterminando morbo accuratè ſequentes, eidem ſubſidiariam porrigamus manum; aut ut methodo, quâ natura in inteſtino hoc hoſte debellando uti ſolet, minimè fidentes, diverſam ac tutiorem ex noſtro penu atque artificio vice illius ſubſtituamus. Niſi fortè hîc aliquis regerat

rem

rem etiam ſatis felicitèr per peſtifuga alexiteria geri poſſe, quorum ingentem apud Practicos copiam reperire eſt. Verum enimverò annon auxilium quod præſtant hujuſmodi medicamenta, potius manifeſtæ ipſorum facultati, quâ ſudores affatim proliciendo ſimul materiæ morbificæ exitum aperiant, quàm occultæ cuidam indoli quâ à Natura ad Peſtilentis malignitatis labem delendam donata fuerint, referri debeat, magnam atque ancipitem habet diſceptationem. Nec de hiſce tantummodo, ſed & de aliorum morborum Alexiteriis dubitare fas eſt, utrùm evacuationem aliquam ſollicitando, potiùs quàm virtute quadam ſpecificâ ægrotantibus non ſuccurrant. Qui enim, verbi gratiâ, in *lue Venerea* vel *Mercurium* vel *ſalſaparillam*, veneni in iſto morbo reperti alexipharmaca objiciat, adducenda ſunt ei curationum exempla, in quibus ille ſine ſputo aut ſeceſſu, hæc vero ſine ſudoris ſuſcitatione ſanitatem aliquando reſtituerit; quod ego quidem credo ei admodum difficile futurum. Mihi autem veriſimile eſt, peculiare Peſtis remedium, propriumque ipſius perniciei alexiterium adhuc in naturæ ſinu abditum delitescere, nec eandem niſi ratione quâdam mechanicâ tolli poſſe.

Quocirca ut intentionem illam priorem paulò plenius expendamus, quæ eò ſpectat ut Naturæ in materiæ morbificæ exterminatione ſuo more & modo auxilium ſuppeditetur; advertendum venit, quòd in verâ Peſte Natura, dum neque ſponte ſuâ aberrat, neque vi aliquâ tranſversùm agitur, per *abſceſſum* aliquem in Emunctoriis erumpentem, unde materiæ exitus pateſcit, negotium ſuum exequitur. Atqui in Febre, quam Peſtilentem nuncupamus, mediante

diante diaphoreſi per univerſam corporis ſuperficiem idem efficitur. Unde colligere eſt, pro diversâ, quam natura in utroque morbo præmonſtrat, viâ ac ordine, etiam diverſam medendi rationem inſtitui debere. Nimirum ſiquis materiam veræ Peſtis, ope ſudoris amoliri ſatagat, is diversâ à naturâ viâ inſiſtit, utpote quæ id per apoſtemata molitur. Contrà verò qui aliàs quàm per ſudores Febris Peſtilentis materiam eliminare tentat, is curſum inſtituit cum naturæ ductu ac ſcopo nequaquam convenientem. Cæterùm in Peſte verâ, quonam idoneo ac certo remediorum genere naturalis morbificæ materiæ ejectio, id eſt, apoſtematum eruptio promoveri poſſit, nondum conſtat; niſi quis fortè victum corroborantem atque Cardiaca ad illud conferre poſſe exiſtimet; quæ tamen multùm dubitarem ne ægrum, jamjam plus æquo calescentem, in majorem æſtum conjiciant. Certè ſudores in hoc caſu fruſtrà eſſe compertiſſimum habeo; quanquam haud inficior poſt magnos ſudores ad trium quatuorve horarum ſpatium productos, ac deinde abruptos, tumorem ſe in conſpectum dare, quem ego à ſudore proficiſci minimè arbitror; utpote quo vigente, nullum appareat eruptionis indicium, finito quidem veluti per accidens conſequatur, nimirùm cùm jam aliquam ſarcinæ partem, quæ naturam plus ſatis gravabat, ſudores abſtulerint, ac corpus à Cardiacis ad Diaphoreſin ſuſcitandam propinatis vehementiùs incaleſcat. Verùm quàm fallax & infida ſit hæc peccantis materiæ per apoſtemata à ſudoribus foràs evocatæ, exterminatio, teſtor funeſtos eorum exitus qui hoc modo tractati fuerunt, è quibus vix tertius quiſque (ut modeſtiſſimè dicam) medicationis ac

morbi

morbi periculum evaſit. E contrà vero multi, quibus laudabili ritu tumores eruperunt, etiam dum negotiis ſuis intenti verſarentur, nec ullius ſive naturalis ſive vitalis, ſive denique animalis facultatis læſione perceptâ, ſanitatem brevi recuperarunt; niſi qui malo ſuo fato in medicaſtrum aliquem incidentes, ejúſque monitu, quantumvis corpore pariter ac animo optimè valentes, ad ſudandum in cubilibus compoſiti, ab eo ipſo tempore deteriùs ſe habere inceperint, ac demum ingraveſcente ægritudine, inauſpicati conſilii noxam ſuo interitu comprobarunt. Verùm lubricam atque alex plenam in ſe eſſe hujuſce morbi per tumores judicationem ex eo manifeſtum eſt, quòd interdum *Bubo* qui primùm laudabiliter ac cum ſymptomatum remiſſione protuberavit, poſteà ex improviſo diſpareat, ejuſque loco *Macula purpurea*, certiſſimi mortis indices, ſuccedant; cujus retroceſſionis cauſa magnis illis ſudoribus ad eruptionem promovendam deſtinatis, jure tribuenda videtur, ut qui bonam materiæ partem, quæ tumoris molem infercire ac ſuſtentare debuerat, aliovorſùm per ambitum corporis diſtrahendo ac diſſipando leves in auras diffiaverint. Ut ut ſit, hoc ſaltem planiſſimè conſtat, cæteris affectibus, à Dei Opt. Max. benignitate, certam amoliendæ cauſæ morbificæ rationem, huic autem, enormium delictorum flagello, non niſi lubricam admodum & verſatilem adjunctam eſſe. Atque hinc fortaſſe non minùs commodè, quàm à *malignitate*, ut loqui amant, eximiæ perniciei cauſa atque origo peti poſſit. Nam & in *Arthritide* aliiſque morbis, qui exiguam habent malignitatis ſuſpicionem, materiæ morbificæ recurſus non minori certitudine fatum accerſit.

Ex

Ex quibus omnibus manifeſtò conſequitur, Medicum, qui in aliorum morborum medicatione, naturæ ductum ac propenſionem preſsim, ac paſſibus æquis ſequi tenetur, hîc ejuſdem auſpiciis renunciare debere. Cujus effati veritatem, quia pauciſſimi hactenus perſpexerunt, hinc numerus eorum, quos tumulo Peſtis intulit, haud paulò auctior evaſit.

Quare cùm minimè ſecurum ſit in exterminando hoc morbo naturæ veſtigiis inſiſtere, proximo loco diſpiciendum venit, quâ demum arte ſecundâ quam diximus Intentioni ſatisfiat, nempe aliam atque à Naturali diverſam, hujuſce morbi ſolutionem aggrediendi. Hoc autèm dupliciter omnino fieri poſſe exiſtimo; ſcilicet vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores. Priorem quod attinet, non ſum neſcius ſacram apud pleróſque audire in hoc morbo venæ-ſectionem. Verùm vulgi præjudicia parùm moratus, rationum in hâc quæſtione momenta, quâ par eſt æquitate atque candore, parliſpèr expendam. Ac primùm quidèm Medicorum, qui graſſante nuperâ lue in Urbe perſtiterunt, fidem appello, Numquis eorum, Phlebotomiam largâ manu ac repetitis vicibus, necnon tumore nullo adhuc protuberante celebratam, Peſte laborantibus funeſtam eſſe animadverterit? Parcam quidèm, vel tumore jam conſpicuo, ſanguinis detractionem ſemper damnoſam eſſe, neutiquam mirandum eſt; Siquidem cùm mediocris tantùm quantitas cruoris adimitur, hinc Naturæ, quæ tumori protrudendo totas intendit vires, rei adminiſtratio è manibus eripitur, nec intereâ alia ſatis efficax materiam morbificam evacuandi, ratio ſubſtituitur. Apparente autem jam tumore, celebrata venæ-ſectio, cùm

cùm à peripheria ad centrum trahat, motui naturæ, qui fit à centro ad circumferentiam, inducit motum planè adverſantem. Nihilominùs vix quicquam frequentiùs factitatum videas, quàm Phlebotomiæ, perverſo hoc ritu adminiſtratæ, noxam, à contrariæ ſententiæ patronis univerſim ac in genere adverſus ſanguinis in hoc morbo detractionem validiſſimi argumenti loco torqueri; uti in *Diemerbroeckio* aliiſque Obſervationum ſcriptoribus paſſim videre eſt. Quod ad me attinet, equidem eorum ratiocinationi aſſentiri non poſſum, donec intellexero, quid Quæſtioni ſuperiùs propoſitæ reſpondeant. Sanè Venæ-ſectionem in Peſte convenire, complures iique graviſſimi ſcriptores jampridem ſenſerunt; quorum præcipui ſunt *Ludovicus Mercatus*, *Joannes Coſtæus*, *Nicolaus Maſſa*, *Ludovicus Septalius*, *Trincavellius*, *Foreſtus*, *Mercurialis*, *Altomarus*, *Paſchalius*, *Andernachius*, *Pereda*, *Zacutus Luſitanus*, *Fonſeca*, aliique. Verùm qui totum curationis negotium in copioſâ, qualem nos poſtulamus, ſanguinis detractione collocaverit, unus, quod ſciam, repertus eſt *Leonardus Botallus*, medicus ſuperioris ſæculi celeberrimus, quem, ne ſolus in hac palæſtrâ verſari videar, Lector accipiet ſuis ipſius verbis de hac re diſſerentem. *Ego* (inquit) *ut uno verbo dicam, nullam Peſtem eſſe puto, cui hæc non poſſit eſſe ſalutaris ſupra omnia remedia; modo opportunè & quantitate convenienti uſurpata ſit; ratus eam aliquando inutilem inventam fuiſſe, propterea quòd aut tardiùs aut parciùs quàm opus eſſet, aut quòd utroque modo circa eam uſurpandam peccatum ſit.* Et paulò poſt hæc ſubjungit; *At in tantâ timiditate & parcâ detractione*

Cap. 7. de curatione per venæ-ſectionem.

detractione quî fieri poteſt ut quis rectè poſſit judicare quantum ea in Peſtilenti morbo prodeſſe valeat, aut obeſſe? Non enim morbus pro cujus curatione requirebatur detractio librarum quatuor ſanguinis, in quo una tantùm detrahitur, ſi hominem interficiat, ideo interficit, quia ſanguis eſt miſſus, ſed quia non juſto modo miſſus eſt, nec fortè etiam opportunè. Verùm nebulones nequiſſimi & ignaviſſimi in id ſemper culpam convertere ſatagunt, non quod nocuit, ſed quod per nefas à cunctis vituperari exoptant. Aut ſi id nequitiâ non faciant, ignorantiâ tamen prave diſpoſitionis efficiunt: utraque certè perniciosa, ſed illa magis. Quæ omnia experientiâ confirmaturus, paulò inferius ſic pergit; *His obſervatis nemo rationis capax jure in his morbis vituperare miſſionem ſanguinis poteſt, ſed mirificè & tanquam divinum auxilium commendare, extollere, & confidenter uſurpare; quod ipſe profectò ab annis quindecim facio. Ideo in morbis Peſtilentibus, in obſidione Rupellarum, & Montibus Hannoniæ abhinc quadriennium, & Pariſiis toto hoc biennio, & Cameraci anno proximè acto, in omnibus meis agrotis (qui innumeri fuerunt) nullum præſentius ac ſalutarius reperi ipſa largâ & tempeſtivâ ſanguinis miſſione.*

Deinde ad curationum exempla deſcendit, quæ brevitati ſtudens, hùc transferre ſupersedeo. Libet tamen rei in hâc noſtra *Britannia* ante aliquot annos geſtæ hiſtoriam oppidò raram ac à propoſito noſtro non alienam, hîc loci apponere.

Cùm inter cæteras belli civilis calamitates quæ hanc patriam noſtram miſerrimè afflixerunt, peſtis etiam multis in locis graſſaretur, ac fortè in Caſtrum *Dunſtar*, quod in provinciâ *Sommertonenſi* ſitum eſt, aliunde invecta, aliquot præſidiariis cum

maculatum

macularum efflorescentiâ derepente exanimatis, complures etiam alios corripuisset. Chirurgus quidam qui à longa in regionibus exteris peregrinatione redux tunc temporis stipendia inter allos faciebat, à præsidii præfecto enixè rogat ut sibi liceret commilitonibus suis truculento morbo correptis pro virili succurrere, quo annuente, singulis ægris, statim à primo morbi insultu, atque nullo adhuc tumore conspicuo, sanguinem ingenti copiâ detraxit donec pedibus deficere inciperent, nam stantibus ac sub dio vena pertusa est, nec aderant vascula quæ cruoris in terram effluentis mensuram definirent. Hoc facto eos in tuguriola sua ad decumbendum dimisit. Et quanquam à Phlebotomia nullum omninò remedium adhibuit, tamen ex complurimis iis quos hoc modo tractasset, mirum dictu, ne unus quidem desideratus est. Vir Nobilissimus juxta ac morum probitate atque fide spectabilis D. *Franciscus Windham* militum Tribunus, ac prædicti castri tunc temporis Præfectus, mihi hæc retulit, & etiamnùm in vivis est, pro eâ quâ est humanitate rei gestæ veritatem cuilibet dubitanti confirmaturus.

Quid mihimet ipsi circa hanc rem singulare ac memoratu dignum aliquando observare contigit, Lector inferius accipiet, ubi pauca ea quæ desæviente nuperâ Peste *Londinensi* à me usu atque experientiâ annotata fuerunt inferiùs ostendam.

Hujusce autèm praxeos utilitatem etsi non mente tantùm ac judicio assequor, verùm etiam reipsâ atque editis experimentis dudum exploravi, tamen Pestilentis fermenti per diaphoresin dissipatio, pra ejusdem per Venæ-sectionem evacuatione mihi multis nominibus arridet; utpote quæ nec ægro-

rum vires æquè proſternat, nec medicum infamiæ periculo objiciat. Atqui & hæc difficultatibus ſuis non vacat; primò enim, multis, ac præſertim calidioris temperamenti juvenibus, ſudores ægrè proliciuntur; cujuſmodi ægrotos, quò hydroticis fortioribus, ac cumulatiori tegumentorum pondere diaphoreſin conciere ſatagas, eò in manifeſtius Phrenitidis periculum adduces; aut quod triſtioris adhuc ominis eſt, vanâ ſpe aliquantiſper lætatus, tandem pro ſudoribus *Exanthemata Peſtilentialia* elicies. Cùm enim præcipua hujuſce mali labes in ſpirituoſiori maſſæ ſanguineæ parte reſideat, unde craſſiorum particularum exagitatio nonnihil languidior quàm in aliis inflammationibus plerumque exiſtat, tenuior illa portio novi caloris acceſſione in majorem rabiem acta, impetu demum facto omnes cruoris fibras ultrà texturæ modum diſtenſas prorsùs frangit ac comminuit. A qua fibrarum ſanguinearum diſſolutione macularum Peſtilentialium cauſam petendam eſſe cenſeo; quippe non ſecùs ac *vibices* à plaga fortiore in partem aliquam corporis muſculoſam inflictâ, primò intenſiùs rubicundæ in cute efflorescunt, ac brevi pòſt tempore livorem quendam aut nigredinem induunt.

Deindè verò, in corporibus quæ ſatis prompte in ſudorem ſolvuntur, ſi diaphoreſis juſto præturiùs (nempe totâ materiâ morbosâ nondum penitùs diſſipatâ) abrumpatur, bubonum, qui laudabilitèr quidem ſub finem ſudoris prodire inceperant, poſtea deterior evadit conditio. Nam ſubductâ quæ eos in molem attollere deberet materiæ parte, aut de facili intrò remeant, aut ſaltem ad legitimos abſceſſus, nunquam perducuntur (quem-

admodum

admodum etiam in Variolis accidere ſolet, quoties æger per primos dies impenſiùs ſudavit) recepto autem denuò intra muros hoſte ferali, in ſanguine commotio excitatur, cujus operâ eo quo ſuperiùs innuimus modo, ſæpe ecthymata imminentis lethi indicia foràs propelluntur.

Verùm quibuſnam modis his aliiſque difficultatibus obviàm iri poſſit, ut luculentiùs pateſcat, quid in hoc morbo à me pro modulo meo factum obſervatumque fuerit, initio à nuperæ luis primordiis ducto, ſummâ fide ediſſerere lubet.

Nobilem fœminam ineunte *Maio* anno 1665, ætatis circiter 21 annorum, ac temperamento ſanguineo præditam inviſi. Præter Febrem ardentem quæ paulò antè invaſerat, vomitiones importunæ, aliaque ſymptomata febrilia ægram excruciabant. Curationem à Venæ-ſectione auſpicatus, poſtero die ad præcavendam Diarrhœam, (quæ, ut in hujuſce Tractatûs initio monuimus, ob omiſſam, quod poſtulabat in principio morbi vomendi propenſio, Emetici exhibitionem, deferveſcente Febre ſupervenire conſuevit) Vomitorium imperavi, quod ſatis commodè ventriculi ſaburram elicuit. Poſtero mane, cùm ægram iterum adirem, ei alvum profluere intelligo, quæ res ab aliquot annorum uſu inſolentior viſa, mihi non levem ſollicitudinem injecit. Exinde autem Febrem non vulgaris generis eſſe judicavi (quemadmodùm etiam eventus docuit) proindeque aliam ab eâ quæ ſuperiùs tradita eſt, quæque conſtanti ſucceſsûs ſerie hactenùs à me uſurpata fuiſſet, medendi rationem ſibi vindicare. Quocirca adſcito in negotii ſocietatem medico alio ſeniore, venæ-ſectio, quam ægrotantis ætas, temperamentum, ac inordinata ſanguinis

ebullitio flagitare videbantur, ex communi noſtro conſilio iterum celebrata eſt; etiam cardiaca moderatè refrigerantia propinata, ac denique clyſmata alternis diebus injecta ſunt. Sub finem ægritudinis, quoniam ſymptomata valdè anomala ac inconſueta (malignitatis egregiæ indicia vulgò habita) ingruebant, ex Alexipharmacorum claſſe fortiora aliquot præſcripſimus. Quibus tamen omnibus nequicquam proficientibus, ægra circa diem decimum quartum è vivis exceſſit. Inſolitum hujuſce Febris ingenium per aliquot poſt dies animum meum variè exagitabat; ac tandem in memoriam revocans, ſummum ardorem, etiam poſt reiteratam venæ-ſectionem, in prædictâ ægrâ perſeverâſſe; ruborem genarum adfuiſſe; cruoris aliquot guttulas paulò ante mortem è naribus fluxiſſe; necnon ſanguinem ipſius in acetabulis refrigeratum, ei qui à Pleuriticis detrahitur, non abſimilem fuiſſe; quin & tuſſim aliquam & obſcuros quoſdam in partibus vitalibus dolores emicuiſſe; porrò & eam anni tempeſtatem incubuiſſe, quæ finem veris ac initium æſtatis complectitur, quæque Febribus continuis producendis minùs eſſet idonea (illæ enim hoc tempore ſuâ ſponte quaſi diſſiliunt & in intermittentium claſſem ſe reponunt, vel in Pleuritides atque id genus alias inflammationes præcipites ruunt) denique Pleuritides eo ipſo tempore admodum populares fuiſſe: His inquam omnibus ritè perpenſis, in eam deveni ſententiam, ut Febrim hanc, etſi pathognomicis Pleuritidis, aut etiam Peripneumoniæ ſignis deſtitutam, tamen ſymptomatis rationem habuiſſe judicarem, inflammationis cujuſdam reſpectu circa partes ſpiritales delitescentis, etiamſi nullus aderat lateris dolor, nulla

inſignis

insignis spirandi difficultas. Ut rem contraham, eò tandem deveni ut eâdem omninò mihi methodo procedendum fuisse in prædicto casu arbitrarer, quâ in Pleuritide sæpius cum successu singulari usus fueram. Quæ sententia deinceps felicitèr atque ex voto cessit. Vocatus enim non multò post ad hominem consimili prorsus modo ægrotantem, reiteratis venæ-sectionibus, quales ad Pleuritidem suprà laudantur, curationem commisi & absolvi. Circa mensis modò memorati exitum atque initium *Junii*, complures operam meam implorantes ab eadem Febre (quæ jam valdè popularitèr grassabatur) prædictæ praxeos beneficio convaluerunt. Ab hoc tempore immanitèr debacchari cœpit calamitosa illa Pestis, quæ eò tandem truculentiæ devenit, ut septem dierem spatio totidem animarum millia in hâc unâ urbe extinxerit.

Febri autem illi de qua modò loquebar, an pestis appellatio attribui mereatur, non ausim definitò pronuntiare. Hoc tamen exploratè cognitum habeo, omnibus, quos illo & aliquanto post tempore ipsissima Pestis cum universo symptomatum sibi peculiarium apparatu in meâ vicinià afflixit, eandem tàm in primo morbi insultu quàm in decursu, accidentium *συνδρομὴν* adfuisse. Cæterùm cùm proximo pariete ardente propiùs ædibus meis immineret periculum, ego tandem amicorum suasu numerosissimis fugientium turbis me adjunxi, familiâ etiam meâ ad aliquot ab Urbe lapides subductâ. Eò tamen vicinis meis maturiùs redii, ac dum calamitosæ illius Luis in tantum perseveraret sævitia, ut fieri non potuit quin meliorum medicorum penuriâ ad Pestiferorum auxilium advocarer. Nec multò post complures Febricitantes inviſi, quorum Febrem,

illius quæ ante decessum meum tam prosperis ægrorum rebus à me tractata fuisset, morem atque genium æmulari non sine magnâ admiratione deprehendi. Ideóque propriâ experientiâ fretus ceu duce, quibuscunque præceptis umbratilibus anteponendo, Phlebotomiam similitèr administrare non dubitavi.

Hunc autem ritum imminuendi liberaliùs sanguinem (cui etiam Ptisanæ ac dietæ id genus refrigerantis usus accessit) in multis ægris miro protectu continuavi, donec tandèm in nonnullorum tractatione soliti o successu destitutus præ adstantium proterviâ, qui præjudiciis inanibus occupati debitam sanguinis quantitatem auferri non patiebantur, (magno ægrotantium malo, quibus, dum in hoc cardine curandi scopus versaretur, sanguis aut sufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus fuerat,) insignem obicem conatibus meis oppositum sensi, ac proindè alium à venæ-sectione huic morbo occurrendi modum reperiri, magnoperè ex usu futurum judicavi. Nocumenti quod aliquando insons dedi, non ex eo quòd sanguinem ademerim, sed quòd ex voto eundem adimere impeditus fuerim, exemplum hic adducam. Vocatus ad juvenem quendam, temperamento sanguineo ac habitu athletico præditum, quem Febris vehementior cum doloribus capitis vertiginosis, vomitu enormi, aliisq; id genus symptomatibus à biduo corripuerat, cùm nullum adesse tumoris signum interrogatus responderet, statim liberali manu sanguinem emitti imperavi, cujus refrigerati superficies puriformem Pleuriticorum sanguinem referebat, præscriptâ etiam ptisanâ cum jusculis ac Julapiis refrigerantibus. A meridie pro secunda vice parem sanguinis jacturam subiit, quâ etiam sequente aurorâ

aurorâ ſimiliter mulctatus eſt. Sub hujus autem diei exitu ægrum meum inviſens, eum quidem multò meliùs ſe habere, & nihilominùs amicos ejus adverſus ulteriorem venæ-ſectionem animis vehementèr obſtinaſſe deprehendo; quam tamen ego denuò celebrandam eſſe enixè contendi, ſupereſſe alteram duntaxàt venæ-ſectionem dictitans, quæ ægrum in ſicco collocaret; ſin contrà niti pergerent, fatiùs fuiſſe ut nullo omnino ſanguine detracto curatio per ſudores inſtituta fuiſſet; uno verbo, ægrum certò certiùs interiturum. Præſagium eventus confirmavit; nam dum hæc altercatio rei agendæ occaſionem corrupiſſet, maculæ purpureæ poſtridiè eruperunt; nimirùm materiæ peccantis reliquiis, quas radicitùs evacuari oportuit, cùm jam omnem abſceſſûs ſpem Phlebotomia totiès repetita abſtuliſſet, morâ ſuâ univerſam cruoris maſſam pervertentibus, ejuſdemque compagem ſubtilitate eximiâ diſrumpentibus, Æger autèm poſt aliquot horas fatis conceſſit. Cùm ergo frequentior hujuſmodi obſtaculorum occurſus mihi moleſtiam faceſſeret, magnâ cogitandi ſollicitudine mecum agitavi, ecquis demum reperiri poſſit medendi modus qui morbum non minùs efficacitèr abigeret, nec hominum offenſionem æquè incurreret. Re diù multúmque apud animum meum deliberatâ, tandem in hanc methodum incidi, quam nunquam non proficuam, ac omnibus numeris abſolutam deinceps expertus ſum.

Curatio.

Primò, ſiquidem tumor nondum protuberaret, ſanguinem pro ægrotantis viribus ac temperamento, moderatè detraxi, quo facto, Diaphoreſis, cujus aliàs ſollicitatio in nonnullis corporibus non modò ſummam habebat

habebat difficultatem, verùm etiam majoris incendii, proindeque ecthymatum purpureorum periculum minitabatur, facilis erat atque expedita. Atque hanc ſanguinis jacturam, quæ utut exigua aliis graviſſimum incommodum attuliſſet, diaphoreſeos immediatè inſequentis beneficium abundè compenſavit. Poſt Venæ-ſectionem (quam in lecto celebrandam curavi, cùm jam omnia ad ſudores proliciendos in promptu eſſent) ne vel minimâ interpoſitâ morâ ſtragulis ægrum obrui, ac lacinia laneam ſincipiti alligari juſſi; quæ quidèm capitis obtectio ad ſudorem ciendum plùs proficit quàm quis facilè crediderit. Deinde, ſi vomitus non adeſſent, hæc & ſimilia hydrotica exhibui; ℞ *Theriac. Androm.* ʒ ſs. *Elec. de ovo* ℈ j. *pul. è chel. cancror. comp. gr.* xij. *cochineil. gr.* viij. *croci gr.* iiij. *cum s. q. ſucci. kermes. f. bolus, quem ſumat. 6ta quaque horâ, ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii.*

℞. *Aq. Card. benedicti & ſcord. comp. an.* ʒ iij. *aq. theriac. ſtill.* ʒ ij. *ſyr. caryophil.* ʒ j. *miſc. f. Jul.*

Quòd ſi vomitio interpellaret, ut in Peſte ac Febribus Peſtilentialibus ſæpiſſimè accidit, medicamentum ſudoriferum tantiſpèr propinare diſtuli, donec ſolo tegumentorum pondere (niſi quod linteaminis pars ſubindè ad colligendos halitus vultui ſuperinduceretur) ſudor promanare inciperet. Nam (quod quidèm obſervatu ſummè dignum eſt) cùm materiæ morbificæ radii verſus ambitum corporis ſeſe exporrigant, illicò alvi profluvium & vomitiones, ab eiſdem introrsùm reflexis, ac in ventriculum & inteſtina decumbentibus provenientes, ultrò ſedantur: Adeò ut quantacunque ſtomachi ſubverſio præceſſerit, aſſumpta deinceps medicamenta probè retineantur, ac ad ſudores ex voto proliciendos conducant.

Memini

Memini cùm me aliquandò Pharmacopola quidam ad fratrem ſuum ex Febre Peſtilentiali graviter ægrotantem vocaſſet, atque ego de medicamento ad ſudorem ſuſcitandum exhibendo, ſermonem injicerem, retulit ſe jamjam varia eaque fortiora ſudorifera incaſſum propinaſſe, ſiquidem æger omnia vomitu rejecerat. Cui ego, adduceret, inquam, ex omnibus iis quæ antea exhibuiſſet vel ingratiſſimum ac ſummè faſtidioſum, me facilè effecturum ne illud deinceps evomeretur. Promiſſi fidem eventus liberavit; quippe æger, ubi à ſola ſtragulorum mole paululum maduiſſet, largiorem *Theriacæ Venetæ* bolum deglutivit ac retinuit, cujus beneficio in copioſiorem ſudorem conjectus incolumitatem recuperavit.

Sed ut ad inſtitutum redeam, inceptam jam diaphoreſin hauſtibus *Zythogalæ ſalviâ alteratæ*, vel *cerevisiæ, cui macis aliquantulum incoxerit*, ſubinde repetitis, ad naturalis diei ſpatium continuari præcepi, abſtertione interim omni religiosè interdictâ; imò nec infra quatuor ac viginti horas à ſudoribus finitis induſium utcunque madidum ac immundum mutari permitto; id quod ſummâ cautelâ obſervari velim. Quod ſi ſudatio anguſtiori temporis limite circumſcribatur, recrudeſcit illicò ſymptomatum ſævitia, atque ægroti ſalus, quam prolixior diaphoreſis extra aleam conſtituiſſet, in acie novaculæ relinquitur.

Et profectò *Diemerbroeckium* alioſque nequeo ſatis mirari, quoties adverto eos tam levi prætextu ad diaphoreſin interpolandam adduci, ut ſcilicet ægrotantium viribus conſulatur. Primò enim ægrum ſudore diffluentem viribus meliùs quàm

antea

anteà conſtare, nemini in hujus morbi medicatione vel tantillùm verſato non poteſt eſſe animadverſum. Quid me in hac re uſus atque experientia docuit, palàm eloqui ac etiam propugnari non verebor. Multi me authore in 24 horarum diaphoreſin conjecti, tantum abeſt ut ſe exinde debiliores factos quererentur, quin potiùs quantum ſupervacanei humoris ſudando deceſſiſſet, tantundem novi roboris ſibi accreviſſe profiterentur. Circa horas autem aliquot poſteriores ſæpe non ſine ſtupore obſervavi erumpere ſudorem quendam, priore illo, quem vis medicaminum expreſſerat, magis naturalem, genuinum, copioſum, quique multò plus levaminis afferret, planè ac ſi verè criticus foret ac totius morbi eradicativus. Porrò in ſummo ſudoris vigore juſculis ac ſorbilibus confortativis ægrum reficere, quid ſecum trahat incommodi non video, ideoque ad nihilum recidit illa objectio de virium ad longos ſudores perferendos impotentiâ. Si qua igitur defectio ſub finem imminere videatur, juſculi ex pullo tantillum, vitellum ovi, vel his ſimilia ſorberi permitto; quæ cum cardiacis & hauſtibus ad ſudorem continuandum ex more deſtinatis, virium labefactationi abundè ſuccurrunt. Cæterùm in re adeò manifeſtâ non opus eſt ut plura argumenta adducam: Etenim, quod hujus praxeos utilitatem palàm proclamat, videre eſt, quòd quamdiù æger ſudore diſluit benè ſe habere exiſtimet, neque minùs ex aſtantium judicio res tota in vado conſtituta videatur; Atqui quamprimùm corpus areſcere incipit ac ſudor abrumpitur, omnia in pejus ruunt, morbo quaſi poſtliminiò redeunte.

Per

Per horas à finito ſudore viginti quatuor, moneo ut frigus cautè vitetur, induſium ſponte ſuâ in corpore areſcere permittatur, potulenta omnia calidiuſculè hauriantur, & Zythogalæ ſalviâ alteratæ uſus etiamnum continuetur. In ſequenti luce commune Catharticum exhibeo, *ex infuſione ſc. thamarind. fol. ſennæ, rhabarb. cum mannâ, & ſyr. roſar. ſol.* Atque hâc medendi ratione, anno à Peſte proximo, complurimis Febre Peſtilentiali correptis ſanitatem reſtitui, adeò ut ne unus quidem ex eo morbo mihi deſideratus eſt, poſtquam eandem exercere inceperam.

Verùm ubi tumor jam enatus fuerit, venam aperire, etiam in corpore ad ſudandùm quantumvis inhabili, hactenùs non ſuſtinui, veritus ne materiâ morbificâ in depleta vaſa confertim remeante, ſubitaneus ægri interitus deſtinatam diaphoreſin anteverteret. Nihilominus fortaſſe ſatis tutò adminiſtrari poterit Phlebotomia, modò confeſtim ab ea peractâ, ac nullâ morâ interjectâ eliciantur ſudores, qui ad ſpacium ſuperiùs requiſitum producti, omnem tumoris molem paulatim abſumere ac diſſipare valeant; idque longè minore ſalutis periculo, quàm ſi legitima apoſtematis maturatio, quæ in præcipiti affectu admodùm incerta ac fallax exiſtit, ſeriùs expectaretur.

Denique, ut ad calcem tandem perveniam, ſicubi circa Theoriam me hallucinatum fuiſſe Lector deprehendat, errori veniam peto; verùm quod ad Praxim attinet, profiteor me omnia ex vero tradidiſſe, nihilque uſpiam propoſuiſſe, niſi quod probè exploratum habeam. Sanè cùm ſupremus vitæ meæ inſtabit dies, confido mihi adfuturum alacrem in præcordiis teſtem, me non ſolùm ægrorum

rum omnium, cujuſcunque demum ſortis, qui ſeſe curæ meæ concredideranr, ſummâ fide ac diligentia ſalutem procuraſſe (quorum interim nemo à me aliàs tractatus eſt, quàm ego memet tractari cuperem, ſi mihi ex iiſdem morbis ægrotare contingeret) verùm etiam pro ingenii modulo omnes animi nervos in hoc intendiſſe, ut ſi quo modo fieri poſſit, morborum medela poſt cineres meos majori cum certitudine adminiſtraretur; ratus quantulamcunq; in hoc ſcientiæ genere acceſſionem, etſi nihil magnificentius, quàm *odontalgiæ* aut *clavorum pedibus* innaſcentium curationem edoceat, longè maximi faciendam eſſe, præ inani ſubtilium ſpeculationum pompâ, ac leviculorum rerum notitiâ, quæ fortaſsè Medico ad abigendos morbos non magis ex uſu futura eſt, quàm *Architecto* ad conſtruendas ædes *Muſicæ* artis peritia.

Unicam hanc annotatiunculam, ne quis fortè ſiniſtrâ interpretatione mentem meam detorqueat, aut eam ſaltem non ſatis aſſequatur, poſtremo loco ſubjungam. In præcedenti nempe Diatribâ, *Naturæ* nomine ſæpius utor, illique varios effectus attribuo, perinde quaſi rem aliquam ſingularem & ſeorſim ſubſiſtentem, ſed per totam hanc mundi machinam ubique diffuſam ſub hoc titulo mihi repræſentarem, quæ ratione aliquâ & conſilio freta corpora quævis regeret ac moderaretur; quale quidpiam de *Mundi Anima* nonnulli Philoſophorum cogitâſſe videntur. Verùm ad me quod attinet, utì nec rerum, ita nec verborum novitatem affecto; adeoque antiquam quidem vocem, ſed ſenſu (ni fallor) & ſobrio, & à ſanis omnibus non intellecto ſolùm, verùm etiam uſitato, in hiſce pagellis uſurpavi. Ego enim quoties *Natu-*

ram

ram nomino, toties *cauſarum naturalium complexum* quendam ſignificari volo; quæ quidem cauſæ brutæ licèt, atque omni conſilio deſtitutæ, non tamen ſine ſummo conſilio reguntur, dum ſuas quæque operationes edunt, ſuoſque effectus exequuntur. Nimirum ſupremum illud Numen cujus vi producta ſunt omnia, & à cujus nutu dependent, infinitâ ſuâ ſapientia ſic diſponit omnia, ut ad opera deſtinata ſe certo quodam ordine atque methodo accingant, neque fruſtrà quicquam molita, neque niſi quod optimum eſt, ac toti Rerum Fabricæ, ſuiſque privatis naturis maximè accommodum, exequentia: perinde atque *automata* non pro ſuo, ſed artificis conſilio moventur.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668, partim etiam Anni 1669, Londini.

ANno 1667, appetente Æquinoctio Verno, *Variolæ*, quæ durante illâ, quæ proximè est prægressâ, constitutione Pestilentiali, vel prorsus delituerant, vel rarissimè comparuerant, caput cœperunt attollere, jamque indies latiùs grassantes, sub Autumno Ἐπιδημιάσαντος factæ sunt; à quo tempore paulatim imminutâ vi, superveniente brumali frigore parciùs lacessebant; at proximo Vere adolescente, postliminiò invaluit hic morbus viguitque, donec ab insequentis hyemis gelu, uti priùs, retuso impetu coerceretur. Posthæc tertiò demum cum Vere surgente increbuit, at jam languidior, & succiso quasi poplite, minùs latè dominabatur, quàm duabus quæ præcesserant æstatibus: Mense verò Augusto 1669. penitus intercidit, Dysenteriæ Epidemicæ locum cedens. Labente primo illo biennio, quo hæc Constitutio regnabat, Variolæ plures in urbe aggrediebantur quàm unquam aliàs, quantum ego memini, seu prorsum spectes, seu retrò: Quo non obstante,

cum genuinæ per id temporis fuerint, neque mali moris, paucos jugulabant, si ingentem laborantium numerum reputemus.

Quo primùm tempore Variolæ incessebant, & novum quoddam Febris genus exortum est, à Variolis, quales se tum gerebant, non multum abhorrens, si pustularum eruptionem demas, & quæ ab illa pendent, de qua in sequentibus speciatim agemus. *Febris* hæc, licèt multò pauciores invaderet quàm Variolæ, easdem tamen duratione æquabat: Hyeme verò cùm jam illæ minuerentur, invaluit, atque, illis Vere novo invalescentibus, recessit, prædominium Epidemicorum hujus constitutionis hoc pacto illis relinquens; Nihilominùs per hæc tempora non planè desiit unquam, donec tandem cum Variolis mense Augusto 1669 omninò disparuit.

Binos hosce morbos Epidemicos & tertius comitabatur, ultimâ præsertim æstate, quam dicta Constitutio defamabat, *Diarrhœa* scilicet, aëris Constitutione jam tum ad subsequentem *Dysenteriam* vergente: Utut verò hæc se res habuerit, id saltem constabat, morbum hunc Febrem quæ tunc regnabat, ita proximè attingere, ut nihil aliud esse videretur, quàm ipsa Febris introversa, & visceribus incumbens.

De tribus hisce morbis, qui soli in hac *Constitutione* Epidemicorum nomen sibi jure vendicabant, sigillatim jam agam, à *Variolis* initium faciens; quas idcirco paulo fusiùs tractabo, quoniam quæ per hos annos regnabant, mihi Genuinæ præ cæteris & *regulares* maximè videbantur, utpote eadem prorsus exhibentes φαινόμενα, & parili symptomatum agmine omnes, quotquot adoriebantur,

bantur, ubique impetentes, & à quibus proinde, tanquam in ſuo genere perfectiſſimis, tum vera morbi Hiſtoria, tum etiam medendi methodus eſt deſumenda. Notandum enim eſt, non tantùm Febrim quandam propriam & peculiarem cuilibet peculiari conſtitutioni competere, ſed peculiare etiam Variolarum genus, quæ hanc quidem ſpeciem referunt durante hâc annorum ſerie, aliam verò annis ſequentibus, quantumlibet inter ſe convenire videantur quoad certa φαινόμενα omnibus communia. Ita ludit natura in morborum Epidemicorum generatione! Sed ut ad rem redeam; Variolarum hujus generis Hiſtoriam ante omnia perſcribam; quas ideo *Regulares* mihi licebit indigitare, ut ab *Anomalis* ſubſequentium annorum valeam diſpeſcere: Tum etiam methodum adjiciam, quæ mihi in earundem θεραπείᾳ ex animo votoque maximè ceſſit.

CAP. II.

*Variolæ Regulares An.*1667,68,*& partis* 69.

VAriolæ, quibus annis Epidemicè graſſantur, ſi *Regulares* etiam ſint atque mitiores, circa *Æquinoctium Vernum* (uti hæ de quibus ſermo nobis eſt) ingrediuntur; quibus verò annis non tantùm graſſantur Epidemicè, ſed & *irregulares* atque periculoſioris ſunt generis, maturiùs nonnunquam, menſe putà *Januario*, invadunt. Integras familias contagio ſuo affiantes, nemini parcunt, cujuſcunque demum ætatis is fuerit, niſi priùs hoc morbo laboraverit; Neque tamen eximuntur illi, quos adulterinum Variolarum genus aliquod, ad hunc morbum nihil attinentium, priùs obſederit. Duplex eſt harum ſpecies (ut & Variolarum quæ quibuſlibet annis infeſtant;) vel ſunt enim *Diſtinctæ*, vel *Confluentes*; quæ licèt eſſentialiter, ut aiunt, non differant, per illuſtriora tamen quædam ſymptomata quæ *hanc* comitantur ſpeciem, *illam* verò non item, haud difficulter ab invicem diſcriminantur.

1. *Interſtinctæ* vel Diſcretæ cum rigore atque horrore invadunt, quos mox excipiunt calor intenſus admodum, Capitis & dorſi vehemens dolor, vomituritio, ingens in ſudores propenſio (quod de Adultis dictum volo, neque enim in infantibus hujuſmodi *ſudores* mihi unquam obſervare contigit, vel ante puſtularum eruptionem, vel etiam poſt,) doloris

doloris ſenſus in partibus quæ ſcrobiculo cordis ſubjacent, ſi manu premantur, ſtupor etiam & ſomnolentia, in infantibus præſertim, nonnunquam & Paroxyſmi Epileptici: Qui ſi infantes Dentitione jam perfunctos corripuerint, ſuſpicor ego ubique, Variolas in procinctu ſtare, quæ intra pauculas horas ſe exerentes Prognoſtico ut plurimum fidem conciliant, & authoritatem; ita ut ſi fortè infans inſultum Epilepticum ſub veſperam, quod fieri ſolet, patiatur, Variolæ ſequente aurorâ in conſpectum ſe dederint; & (quod ſæpe ſæpiùs obſervavi) quæ Variolæ infantes ſtatim ab hujuſmodi paroxyſmis aggrediuntur, puſtulas emittunt magnitudinis conſpicuæ, mites etiam ſunt, atque boni moris, & rariſſimè conſluunt. Atque hæc ferè ſunt illa ſymptomata, quibus hic morbus ſub initio ſtipatur, quæque eruptionem puſtularum ut plurimum antecedunt. Quamvis interim hîc loci conſentaneum fuerit ſubindicaſſe, in ſanguine laxori atque ἰωμετάβλήτῳ nonnunquam accidere, ut ſeparationis periodus ſenſim atque gradatim ſine inſigni aliquâ ægritudine tranſigatur, priuſquam expulſio materiæ, puſtularum eruptione ſe prodat.

Variolæ diſcretæ quarto ut plurimum die, (ſi primum etiam incluſeris) ab invaſione erumpunt, nonnunquam ſeriùs aliquanto, ante illum verò rariſſimè; quo quidem tempore vel minuuntur admodum ſymptomata, quod plerumque fit, vel etiam penitus evaneſcunt; ac proinde iis affectus ſatis pulchrè ſibi videtur valere, niſi quod adulti in ſudores propenſi vix ab illis poſſint cohiberi, ut ut leviter tegantur; quæ quidem διάθεσις non niſi puſtulis jam maturationem attingentibus ægrum

deſerit, idque ſuâ demum ſponte. Eruptionem quod ſpectat, hoc ſe ferè habet modo: Primò puſtulæ ſubrubræ, tenuiſſimarum acicularum puncta æquantes magnitudine, ſparſim ſe produnt, faciem imprimis occupantes, vel etiam collum & pectus, dein corpus univerſum. Per id temporis & fauces dolor infeſtat, qui unà cum puſtulis ſurgentibus augetur, quæ indies grandeſcentes, & in majus faſtigium elevatæ cutem carneſque vicinas rubore afficiunt atque inflammatione.

Circiter enim *octavum* à primo inſultu diem (quam in hoc morbo Epocham ubique ſervo) intervalla, quæ priùs ſubalbebant, pro puſtularum quibus obſidentur numero rubere jam incipiunt, atque in molem attolli, non ſine partium dictarum dolore tenſivo & lancinante, qui in horas auctus inflammationi & tumori prædictis viam ſternit; ita ut progrediente morbo palpebræ uſque adeo impleantur extendanturque, ut æger luce quandoque privetur; qui quidem palpebrarum tumor veſicam inflatam ac reſplendeſcentem per eaſdem extenſam non malè refert. Eſt etiam ubi temporiis oculis capiuntur ægri, ſi nempe major puſtularum vis à prima eruptione ſe in illos effuderit. Proximæ à facie intumeſcunt manus, digitique pro puſtularum numero diſtenduntur. Uſque ad hunc diem puſtulæ quæ faciem obſederant, læves ad tactum fuere atque rubræ, jam verò aſperiores evadunt (quod quidem primum eſt incipientis maturationis indicium) & ſubalbidæ; paulatim inſuper ſuccum quendam luteum, colore à favo non abludentem, evomunt. Faciei interim & manuum inflammatio ad ſummum evecta apicem, coloſem exhibet in puſtularum interſtitiis ſatis floridum,

dum, & Roſarum Damaſcenarum æmulum. Et ſanè quo mitiores ſunt Variolæ & genuinæ magis, eo etiam magis tum ipſæ puſtulæ, tum & cutis in earundem interſtitiis dictum colorem ad vivum exprimunt, qualem jam deſcripſi. Uti verò quæ facem occuparunt puſtulæ, aſperiores quotidie ac magis flavæ pro maturationis ratione; ita è contrà, quæ manus & reliquum corpus, minùs aſperæ, albæque magis conſpiciuntur indies.

Die *undecimo*, faciei tumor atque inflammatio ſatis apertè recedunt, & puſtulæ tam facici quàm reliqui corporis jam maturitatem, & juſtam magnitudinem adeptæ, (quæ his annis ad piſum grandiuſculum aſcendebat) exareſcunt deciduntque; atque, in hac variolarum ſpecie, die *decimo quarto* vel *decimo quinto* ut plurimum funditus pereunt. Veruntamen manuum puſtulæ, cæterarum partium puſtulis pertinaciores plerumque, recentes adhuc albæque, dici unius aut alterius morâ illas vincunt. Faciei & reliqui corporis puſtulæ deſquamatione, at verò manuum quæ ſunt, diruptione abitum ſibi parant. Puſtulis faciei ſuccedunt ſquamulæ furfuraceæ, quas aliquando excipiunt foveæ cutis. Etenim ubi primùm decidunt puſtulæ, nulla adhuc in cute cernitur inæqualitas; at verò hujuſmodi ſquamulis exurgentibus recedentibuſque viciſſim, tandem excavantur foveæ iſtæ quæ ſæpenumero in convaleſcentibus ab hoc morbo diu viſuntur; quamvis raro admodum *Variola Interſtinctæ* ulla ſui linquant veſtigia; atque illæ fermè ſolæ, quæ ſex poſtremis anni menſibus invaſere; cùm quæ hos præverterint, nullas cuti notas imprimant, niſi fortè confluxerint, ut poſtea dicetur. Decurrente morbo omni, æger vel conſtipatam prorſus habet alvum,

vel ſaltem rariſſime dejicit. Atque hæc de Variolis *Diſcretis* dicta ſunto.

2. Symptomata cum Diſcretis communia habet & illa Variolarum ſpecies, quas *Confluentes* appellavimus, niſi quòd hîc atrociora ſint omnia: Febris ſcilicet, anxietas, atque ægritudo, vomituritio, *&c.* immaniùs affligunt, quibus ſignis Medico ſagaci etiam ante eruptionem *Confluentes* ſe produnt. Nihilominus non ita prompte hîc in ſudores diſſolvitur æger ac in alio genere jam ſupra deſcripto, ubi magna, ut fit, in eoſdem propenſio ut plurimum prænunciat variolas, quæ mox erumpent, minimè confluxuras: Diarrhœa inſuper nonnunquam eruptionem præcedit, & ad diem unum alterumve poſt illam protrahitur; quod quidem in *Diſcreto* Variolarum genere nondum mihi contigit obſervare.

Tertio ut plurimum die erumpit ſpecies hæc, *ante* illum aliquando, vix unquam *poſt* illum; cùm *Diſcreta* vel ipſo die *quarto* incluſivè à primo inſultu morbi, vel poſtea, ante illum raro admodum ſe monſtrent. Quantoque magis quartum illum diem præverterint Variolæ, tanto etiam confluent magis. Quamvis autem, ut generaliter loquamur, *Confluentes* diem quartum vix præſtolentur unquam; fit tamen, licèt oppido raro, ut ob atrocius aliquod ſymptoma, ad quartum vel quintum uſque diem differatur eruptio; Verbi gratiâ, acutiſſimus dolor nunc in regione lumborum, Paroxyſmi Nephritici æmulus, nunc in latere, qualis Pleuriticos vexat, nunc in artubus ut in Rheumatiſmo, nunc denique in ventriculo cum ingenti ægritudine & vomitu enormi ante eruptionem ægrum fatigat angitque. Hiſce in caſibus, licèt infrequenter

frequentes ſint, Variolas ſolito ſeriùs erumpere animadverti, utpote ab immani ſymptomatum dictorum violentiâ conſtrictas atque impeditas: Quæ quidem ſymptomata ſolitis vehementiora, cùm agmen ducant, mihi ſatis apertè indicant ſecuturas Variolas & è *Confluentium* genere eſſe, & periculo minimè vacare.

At verò (quod jam proximè dicendum) licèt in *Diſcretis*, mox ab eruptione (uti dictum eſt) quæ morbi inſultum comitabantur ſymptomata nullum jam ampliùs faceſſant negotium, in *Confluentibus* longè aliter ſe res habet; cùm tam Febris, quàm alia ſymptomata etiam ad multos dies à puſtularum eruptione ægrum diſcrucient.

Variolæ dictæ nunc Eryſipelatis ritu, nunc Morbillorum, erumpunt, à quibus non niſi à Medico in his morbis verſatiſſimo diſtinguuntur, ſaltem quoad faciem externam: Nam qui ad diſpar in utroque morbo eruptionis tempus, aliáſque circumſtantias, quas utriuſque hiſtoria longè ab invicem diſcrepantes exhibet, ſeduló animum adverterit, haud difficulter hunc ab illo diſcriminaverit. Creſcente morbo, non in molem aliquam ſpectabilem, uti *Diſcreta*, attolluntur, quæ faciem præſertim occupavêre; at ſibi invicem implicitæ primò ſe habent inſtar veſiculæ rubræ vultum omnem contegentis, quem maturiùs etiam in tumorem elevant quàm ſolent *Diſcreta*; dein adinſtar pelliculæ albæ vultui agglutinatæ, ſolitam cutis ſuperficiem non multùm ſuperantes. Præterlapſo die *octavo*, pellicula alba quotidie paulatim magis exaſperatur judice digito, & ad colorem fuſcum, non verò flavum, ut in *Diſcretis* accidit; intenduntur indies tum aſperitas, tum etiam cutis color, donec

nec tandem pellicula dicta latioribus laminis desquamatur, quod in quibusdam faciei partibus, si morbus truculentior fuerit, non nisi post vicesimum diem solet contingere. Quanto atrociores fuerint Variolæ, tanto magis pustulæ matureſcentes ad colorem subfuscum vergunt, tanto etiam lentius, si suo utantur genio, absçedunt; ut è contra quanto minus confluxerint, tanto magis & flaveſcunt, & se ocyus propipiunt. Pellicula hæc seu scabies omnia pervadens, ubi primum deciderit nullâ quidem scabritie vultum afficit, at verò mox illam excipiunt squamulæ furfuraceæ indolis perquam corrosivæ, quæ non modò patentiores excavant foveas quàm solent Variolæ distinctæ, sed etiam faciem cicatricibus fœdè deturpant. In *Confluentium* genere, si admodum sævierit morbus, humerorum etiam & dorsi cuticula nonnunquam deperditur, nudatis partibus subjectis expositisque.

Animadvertendum est autem, Morbum hunc magnum æstimari non pro Variolarum frequentiâ, quæ reliquum corpus, sed pro earum numero tantùm quæ faciem obsedêre; quæ si his tanquam injectâ arenâ ubique contegatur, utut paucæ atque Diseretæ sint ex quæ in reliquo corpore cernuntur, haud minùs periclitatur æger, quàm si membra omnia denso agmine pervaserint: Atque ex adverso quantumlibet spissè truncum & artus occupaverint, si in facie rariores comparuerint, magis in vado res est. Quod de numero diximus, & de Variolarum more potest affirmari, malusne scilicet is fuerit, an secus, vultus apertè indicat.

In *Confluentium* genere ubique observavi Pustulas manuum atque pedum majores fuisse quàm reliqui corporis; & quò altius ab artuum extremitate truncum

truncum versùs aſcenditur, eò ſenſim minores & contractiores ſemper extitiſſe. Atque hæc de *Puſtulis* cenſui dicenda.

Sunt verò & alia ſymptomata duo, quæ Variolis *Confluentibus* accidunt, haud minoris momenti quàm vel puſtulæ ipſæ, vel tumor, vel aliud quodlibet è prædictis; *Salivatio* nempe in adultis, atque in infantibus *Diarrhœa*. Horum prius ita perpetuum ſe comitem adjungit, ut unicum tantum viderim Variolis *Confluentibus* laborantem, nullâ ſuperveniente Salivatione: Poſterius autem, nempe Diarrhœa, Infantes hac ſpecie laborantes non ita certò diſcruciat. Utrùm providens natura has evacuationes idcirco ſubſtituerit, quòd in puſillo hoc ac humili genere materia morbifica ita penitus nequeat exterminari, ac in puſtulis iſtis majoribus ac magis faſtigiatis generis *Diſcreti*, nullus definio, cùm Hiſtoriam tantùm ſcribam, non ſolvam Problemata. Hoc certò ſcio, quòd non ſolum Variolas *Confluentes* plerumque comitantur, ſed etiam quod quæ per illas fit evacuatio tam eſt neceſſaria, quàm ſunt vel Puſtulæ, vel facici & manuum intumeſcentia.

Dicta *Salivatio* nonnunquam ſub primum eruptionis tempus ſe prodit, nonnunquam non niſi poſtridie, biduóve præterlapſo. Materia primò tenuis excernitur, ac facilè ad tempus aliquod rejicitur, ægro interim multa lintea eâdem nocte conſpurcante. Neque ſanè multum cedit Ptyaliſmus hic alteri illi qui ope *Mercurii* excitatur, niſi quod non ita malè oleat. Die autem ferè *undecimo* ſaliva viſcidior jam facta, ægerrimè excreatur; ſiticuloſus eſt æger, tuſſit ſubinde inter bibendum & potus per nares revertitur, atque ab hoc die ceſſat

ut

ut plurimum Salivatio; licèt aliquando, (rariùs tamen id accidit,) ubi per diem unum alterumve omnino ceſſaverit, tandem poſtliminiò recrudeſcat. Dicto autem die, undecimo ſcilicet, tumor faciei unà cum Salivatione imminui incipit, at tunc primùm ejus loco manus intumeſcere ſolent, aut debent.

Diarrhœa non ita maturè infantes ſolet invadere, atque adultos *Ptyaliſmus*; quocunque verò tempore ingruerit, niſi arte ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In utraque Variolarum ſpecie Febris à primo ſtatim inſultu ad eruptionem uſque præcipuè dominatur; quâ peractâ inducias ferè dat uſque ad puſtularum maturationem, & tempus in quo pus conficitur, quo demum elapſo prorſus deſinit.

Obſervavi ſemper in morbo vehementiori, ægrum ſub veſperam quaſi Paroxyſmo laboraſſe, & funeſtiora ſymptomata veſpertinis præſertim horis ſe oſtendere, atque exacerbari.

En juſtam Variolarum hujus generis Hiſtoriam, vera ac genuina hujuſce morbi Phænomena, prout ſcilicet naturaliter ſe habet, complectentem: De *Accidentibus Anomalis*, quæ eidem, ubi minus rectè tractetur, ſuperveniunt jam proximè diſſeremus.

Animadvertendum eſt itaque, iſta quæ die *octavo* in genere *Diſtincto* occurrunt Symptomata Anomala, & quæ *undecimo* die in *Confluente*, (facto ſemper à primo morbi inſultu computandi initio) maximum ad ægri ſive vitam, ſive interitum pondus habere, magiſque ad amuſſim expendi debere, cùm liquidò conſtet, maximam eorum partem qui utrolibet morbi (ſc. *jam deſcripti*) genere intereunt,

cunt, præfatis ſingulatim diebus defungi. Primò enim qui *Diſcretis* Variolis laborat æger, cùm ſatis promptè ſudoribus diffluat, (quod hîc in adultis fieri ſolere jam diximus,) ac ſibi omnia bona promittat, ſi morbi, ut ſperat, virus per cutis poros hoc pacto amandaverit; diligenter ideo huic methodo inſiſtit, tum remediis Cardiacis intrò aſſumptis, tum regimine calidiore, ut par eſt, adhibito; (atque hæc eò facit lubentiùs, quòd tum ab hac Methodo in principio ſibi meliùs videatur habere, tum etiam ad male fundatam Aſtantium opinionem propiùs accedat.) Tandem verò eliminatis per διαφόρησιν particulis iſtis, quæ ad puſtularum elevationem, atque intumeſcentiam faciei debuerant facere, die *octavo* quæ turgeſcere, & per interſtitia puſtulis interjecta inflammari debuerat facies, flaccida è contra reperitur, & albeſcunt interſtitia, licèt interim rubeſcant puſtulæ atque eleventur, etiam poſt ægri mortem. Qui ad hunc uſque diem nullo negotio manaverat ſudor, jam ſubitò ſnâque ſponte evaneſcit, neque remediis ullis Cardiacis, vel etiam calidiſſimis, revocari poteſt. Æger interim Phrenitide corripitur, anxietate, jactatione, ægritudine vehementibus; urinam parcè reddit, ac frequenter; ac tandem pauciſſimarum horarum ſpatio amicorum ſpem fallit, & ad plures migrat. Veruntamen hîc eſt notandum, quòd, ſi paucæ compareant Variolæ, hyems ſi fuerit, æger ætate provectior, aut venæ-ſectio fuerit celebrata, regimen illud calidius in quod jam animadvertimus, non ita certò faciei turgeſcentiam impedit, & proinde mortem accerſit, atque ubi confertæ Variolæ, Ver æſtaſve fuerit, æger ætate florens, neque ſanguis detractus.

At

At verò in *Confluentibus* maximè periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur die *undecimo*; nam cùm hoc ferè tempore *Salivatio*, quæ ægrum hactenus in tuto posuit, soleat desinere sponte suâ, nisi faciei intumescentia adhuc aliquantulum persistens, ac manuum insigniter jam incipiens ejus vicem subeat, necesse est ut pereat æger: Id enim est perpendendum, quod in hoc Variolarum genere, ubi pustulæ tam sunt exiguæ, non Salivatio tantùm, sed faciei insuper & manuum intumescentia ad materiam morbificam ritè eliminandam omninò requiruntur, quarum utralibet, si vel non adsit, vel ante justum tempus recedat, ægro protinus moriendum est. Jam verò nimio sæpius evenit in hoc morbo calidiori, ut sanguinis crasi à regimine præfervido disjectâ fractâque, atque eò usque accensâ ut particularum inflammatarum exterminationi sensim faciendæ non amplius competat, (ut quæ sudoribus importunè extortis debentur mala jam taceamus,) hinc vel non omnino intumuerint facies manusque, vel tumor ille unâ cum salivatione evanuerit; quamvis enim faciei tumor ipso hoc die aliquantisper debeat remitti, non debet tamen nisi post diem unum alterúmve omnino recedere, manuum interim tumore persistente vigentéque; quo quidem vix aliud est minùs fallax Convalescentiæ προγνωστικὸν, uti neque contrario certum magis imminentis periculi indicium.

Sed utut id sit; materia Ptyalismi quæ ad hunc usque diem cruda fuit, tenuis, & facilè excreabilis, viscida jam facta & tenax, ægro suffocationem intentat; Potus quem assumit in pulmones ferè dilabitur, unde cum Tussi violentâ per nares rejicitur, voce est raucâ, somnolentiâ & stupore

corripitur

corripitur ingentibus, oppreſſus undique vi morbi, atque in hujuſmodi agone ut plurimum extinguitur, eo quem jam diximus die.

Sunt & alia adhuc ſymptomata, quæ in quolibet morbi ſtatu occurrunt, tam *Diſcreto* Variolarum generi, quam *Confluenti* pariter communia.

Phrenitis, v. g. à nimiâ ſanguinis ebullitione nonnunquam ægrum corripit, & caloris tam parum eſt patiens, ut magnis viribus, ac furibundo niſu injectas prehendentium & lecto incarcerantium manus eludere conetur.

Aliquando eadem cauſa effectum longe diverſum, ſeu contrarium, ut videtur, producit, Affectum ſc. *Comatoſum*; ita ut ægèr nunquam fermè evigilet, niſi continuo pulſu excitatus.

Eſt etiam ubi in hoc morbo, perinde atque in Peſte, laxatâ, inflammationis vi, ſanguinis compage, *macula purpureæ* ſe oſtentant Puſtulis interſperſæ, mortis ferè ſemper Prænunciæ. Frequentius hoc evenit, ubi aëris Conſtitutio morbo iſti Epidemicè graſſanti præ cæteris favet. Aliquando in puſtularum ſummitate maculæ nigræ exiguæ, aciculârum capita vix æquantes, in medio verò ſubſidentes, ſe produnt variis in locis; quæ cùm nimiò fervori ortum debeant ſuum, tandem beneficio regiminis magis temperati fuſcum colorem acquirunt, poſteaque pedetentim ſubflavum illum, qui variolis genuinis, ac ſuum morem obtinentibus, naturaliter competit; quod ſatis liquidò cernitur in illis quæ circa morbum hunc verſatur praxi, in quo omnia Symptomata eò ſunt mitiora, quò magis puſtulæ maturitatem adeptæ ad dictum colorem accedunt, atque è contra.

Adoleſcen-

Adoleſcentum porrò, & ætatis flore vigentium, (præcipuè ſi vino, aut aliò quovis liquore ſpirituoſo ſe nimiùm impleverint,) uſque adeo in hoc morbo nonnunquam ſanguis accenditur furitque, ut per Arterias & veſicam viam ſibi faciat, & quâ data porta ruat; quo quidem *miſtu ſanguineo* vix aliud ſymptoma pejoris notæ atque ominis invenire licet, per omnem hujus morbi tragœdiam.

Ab eadem inſuper causâ nonnunquam, licèt rariùs, ſanguis è pulmonibus ejicitur. Utraque verò Hæmorrhagia hæc ſub morbi initio plerumque contingit, puſtulis nondum erumpentibus, vel ſi in quibuſdam locis ſe oſtendant, in pleriſque tamen aliis adhuc ſub cute denſæ latent, atque ejus ſunt generis quæ in maximè *Confluentes* adoleſcerent, niſi jam dictum ſymptoma ægri morte morbum finierit.

Aliquando etiam *Urinæ ſuppreſſio* totalis ad malorum cumulum accedit, in juvenibus præſertim, idque in ſtatu, vel etiam declinatione *Diſcreti* generis.

Sunt & alia ſymptomata, quæ à παροξυσμῷ aliquâ jam dictis contrariâ interdum oriuntur, ſi nempe æger à frigore nimis intenſo fuerit læſus, vel ſi præter jus faſque vena fuerit pertuſa ad ingentem vim ſanguinis amiſſionem, aut alvus nimiâ Catharſi ſubducta; unde puſtulæ nonnunquam faſtigiis cedunt & derepente conſidunt, ſuperveniente inſuper *Diarrhœâ*, à qua ægro, (adultus ſi fuerit, ut ſuprà innuimus,) ingens eſt diſcrimen, & anceps morbi exitus, materiâ ſc. Variolosâ intrò verſâ, ita ut natura eidem per cutis poros debitè exterminando impar prorſus inveniatur. Huc accedit, quòd faciei manuumque tumor ab his retunditur,

tunditur, qui non minùs in bonis ægri rebus eſt cenſendus, quàm ipſa Puſtularum eruptio, niſi ex fuerint *perpaucæ*.

Quæ verò à ſuſcepto frigore pendent ſymptomata, raro admodum occurrunt, ſi cum illis conferantur quæ à contrario, calidiori nempe regimine, naſcuntur; Cùm enim morbus hicce inter calidiſſimos jure optimo habeatur, longe minùs ab hac parte peccatur, quàm ab alterâ.

Qualis verò ſit hujus morbi eſſentia, ob naturalem & communem mihi cum reliquis hominibus Intellectûs defectum, neſcire planè me fateor; veruntamen prædicta ſymptomata penſiculatim trutinata mihi videntur ſubindicare, *Inflammationem* eum eſſe (à cæteris tamen Inflammationibus ſpecie diverſam) tum ſanguinis, tum reliquorum humorum, in qua amolienda, per dies priores duos treſve id agit natura, ut particulas inflammatas digerat coquatque, quas poſtea in corporis habitum ablegatas maturat adhuc, & ſub Abſceſſulorum formâ ſuis demum finibus expellit. Quapropter ut fundamento alicui medendi methodus ſuperſtruatur, notandum eſt, duo eſſe hujus morbi tempora, quorum primum *ſeparationis* eſt, ſecundum *expulſionis*. Atque primum quidem illud tempus plerumque cum Febrili ebullitione tranſigitur, quod tribus vel quatuor primis diebus peragi ſolet, quorum decurſu natura id ſatagit, ut partes ejuſmodi inflammatas ſeligat congregetque quæ ſanguinem laceſcunt, atque etiam ut illas in carnoſas corporis partes relegatas ibidem deponat, quo facto priſtinâ quiete fruitur, ſedato jam tumultu, qui, dum hoc ageretur, in ſanguine ciebatur. *Separatione* ſic ope ebullitionis, in ſanguine

peractâ, *Expulsio* jam locum obtinet, quæ per reliquum morbi tempus, mediantibus parvis illis *abscessibus*, in carne perficitur. Sicut enim à natura abscessuum suâ specie non abludunt, ita parem cum aliis, cruditatis, maturationis, atque exaresceniæ statum percurrere solent; quæ omnia si ritè atque laudabili modo absolvant & exequantur, in tuto res est, cùm exinde curationis summa dependeat; sin minus, omnia pessum ruitura sunt. Et quidem postremum hoc negotium priori illo *separationis* opere, tanto plus temporis sibi vendicat, quòd prius illud in tenui fluidoque corpore transigatur, atque in ipso (ut sic dicam) naturæ foco; posterius autem denso spissoque theatro, atque à vitæ fonte paulò remotiori, partes suas exequi cogatur.

His ita præmissis, Indicationes exurgunt: 1. Ut æquabilis ille tenor ebullitionis in sanguine conservetur, qui neque nimis properè separationem nimiâ suâ vi perficiat, neque tamen torpido nimis motu eandem remoretur, vel non satis idoneam præstet. 2. Ut abscessuli, pustulæve summâ curâ sustineantur, quo debita tempora percurrentes, tandem contentam in se materiam omnino avehant, ipsæque etiam evanescant.

Ut itaque paucis de *primo* agamus; solicitè inprimis cavendum est, hoc tempore præsertim, ne nimium assurgat ebullitio, sive id fiat ex congestis stragulis, sive ex aëre loci in quo decumbit æger, igne nimium ex calfacto, sive ex calidorum medicamentorum & cardiacorum usu; præcipuè verò ab his cavere oportet, si æger in ætatis flore constitutus fuerit, vel sanguinem habeat generosiori potu nimis exaltatum, vel anni tempestas aut

Verna

Verna ſit, aut ſaltem ultra æſtatis initium non proceſſerit. Hinc enim fiet, ut ſeparatio, quæ ſenſim lentiſque gradibus peragi debebat, ut ad univerſalem quandam deſpumationem opportuniùs pergat, præcipiti curſu feratur; atque ita vel non ſatis idoneus partium numerus congregetur, vel (quod fortè contingat) nonnullæ partes ad ſecretionem damnentur, quas aliàs Natura illam ſubire noluiſſet, niſi quod ultra debitos limites excurrere coacta, noxam hanc ſibi creet: ſecretis enim illis quæ ad ſeparationem minùs opportunæ ſunt, aliorum illuc propendentium motus, eorum commixtione impeditur, adeóque redduntur expulſioni minùs accommodæ. Mihi quidem rationi conſentaneum videtur, ut quo diutiùs natura *ſeparationem* molitur, ac perficit, dummodo ebullitio non omnino torpeat eo certiùs atque univerſaliùs eadem *ſeparatio* abſolvatur. Atque ex illâ ſic abſolutâ, curationis inſequentis ſucceſſus potiſſimùm ut dependeat neceſſe eſt, uti ex methodo contrariâ, contrarius planè rei exitus: ex calido enim iſto regimine nihil boni naſcitur, ſicut ex præcoci fructu, nihil frugi; cùm frequenter uſu veniat, ut vel in Phrenitidem æger prono lapſu ruat; vel (quod pejoris notæ eſt) ſudores ingentes oboriantur, ex quibus partes non ſecerni aptæ, neque *puris* naturæ reſpondentes (quod ipſum tamen pus genuina ſoboles eſt hujuſce excretionis) eliminentur; vel ex cardiacis illis adminiſtratis, calidâque cuſtodiâ, Variolæ nimis protruſæ in unum confluant, fœdo certè ſpectaculo, triſtemque eventum interminanti.

Atque hæc & hujuſmodi ſymptomata ex his erroribus progigni ſolent, cùm ex alterâ illâ methodo

nihil unquam mali obſervaverim. Natura enim ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, materiamque debito ordine ac via tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim vegetiſque temperamentis) noſtrâ ope, noſtris artificiis, atque auxiliis non indigeat, ſuis viribus optimè inſtructa, ſuis opibus locuples, ſuo denique ingenio ſatis edocta. Neque ſanè vel ipſe vidi, vel fando accepi, quenquam ex eo periiſſe, quòd Variolæ primò non eruperint, etſi nimis multi perierint, quorum Variolæ primùm laudabiliter, & cum ſummâ ſpe erumpentes, poſtea recedentibus puſtulis præmaturè detumuerunt.

Quemadmodum autem inconſultum eſt atque periculoſum, calidioris regiminis vel Cardiacorum ope cœptam ebullitionem nimis evehere; ita è contrario non minùs vacat periculo mediantibus venæ-ſectione, clyſteribus, emeticis, catharticis, aut id genus aliis eandem minuere, cùm hoc pacto partium ſeparabilium commoda ſecretio plurimùm impediatur. Licèt enim vulgare illud atque trilatitium argumentum, quo adverſus Phlebotomiam, aliaſque evacuationes utuntur (nempe quòd non liceat à circumferentiâ ad centrum movere humores, cùm natura in hoc morbo contrarium affectare videatur,) nullarum planè virium ſit; eo quòd ex earundem uſu contrarius omnino effectus, ſubitanea ſcilicet variolarum eruptio, ſæpiſſimè conſequi deprehendatur; aliæ nihilominus rationes in promptu ſunt, quæ vehementer ſuadent, ut, ſiquidem ullo modo vitari poſſit, ab hac praxi manus abſtineamus. Namque (ut earum præcipuas paucis attingamus) per haſce evacuationes, non tantùm ebullitio nimis imminuitur,

cujus

cujus interim ope partes deſpumandæ accuratè ſecerni debuerant, verùm etiam illud ipſum ſubducitur, quod cœptæ ſecretioni quaſi pabulum continenter ſuppeditaret; unde ſæpenumero contingit, ut variolæ primùm laudabili impetu erumpentes (eoque fortaſſe melius, quòd evacuationes jam dictæ præceſſerant) paulò poſt ex improviſo quaſi repercuſſæ detumeſcunt, idque ob eam potiſſimùm cauſam, quòd materia deſit, quæ quaſi à tergo præeuntem inſequeretur, atque agmen claudaret. His verò non obſtantibus, ſi vel minimùm ſuſpicari liceat variolas mox erumpentes è Confluentium genere futuras eſſe, utile prorſus erit, ut non ſolùm ſanguis quam primùm mittatur, ſed & Emeticum propinetur, ob rationes alio in loco fusè dicendas.

Tandem ut ad ſecundam illam Indicationem pedem promoveamus ad tempus *expulſionis* accommodatam; quo tempore materia ſeparata, parvorum abſceſſuum ſive puſtularum ope, amandatur atque expellitur; nempe illud hic agendum eſt, ut puſtulæ debitò modo ſuſtineantur, quo ritè atque ordine deſtinatam periodum aſſequantur.

Sicut itaque ſupra ſatis, ut opinor, oſtenſum eſt, imprimis periculoſum eſſe, ſi æger præſenti Febre, at puſtulis vix dum apparentibus, in ipſo *ſecretionis* tempore nimium caleſiat; ita etiam non minori periculo plena res eſt, ſi idem quovis morbi tempore fiat, atque illo præſertim quod ad expulſionis initium vergit, crudis adhuc exiſtentibus puſtulis: Quamvis enim ſanguis, peractâ jam *ſeparatione*, atque relegatâ ad carnoſas partes materiâ, ab inteſtino tumultu magnam partem immunis ſit, interim tamen tener adhuc, recenſque,

ac vix novo ſtatu & quaſi texturâ indutus, ἀνατρέψιμος eſt, faciléque vi caloris immodici undecunque appellentis afficitur, atque adeò leviſſimo momento irritatus flammam concipit, & in novam ebullitionem proclivis eſt; quæ quidem nova ebullitio, non, uti prior illa, *ſeparationem* jam molitur (illam quippe peractam ſupponimus) verùm illius loco non tantùm ſymptomata ſuperiùs memorata excitat, ſed & cœptam per puſtulas *expulſionem* interturbat, & contentam materiam exagitando noxam parit. Vel itaque partes jam ſecretæ, atque in corporis ξένη depoſitæ, vehementi illo rapidoque ſanguinis ebullientis curſu abreptæ in ejuſdem maſſam reſorbentur; vel partes carnoſæ ultra gradum ſuppurationi debitum excalfactæ, minùs commodè illam exequuntur; vel denique fortaſſis obortâ hâc novâ ægritudine, ſanguinis œconomia, ipſarumque carnium tonus pervertitur, uſque adeò ut materiam illam expulſam vincere, eamque ſolenni more abſceſſuum coquere nequeat.

Interim non uſque adeò nos illuc intentos eſſe oportet, quo ebullitionem nimiam in ſanguine prævertamus, ut ægrum frigoris injuriis exponendo, puſtularum eruptio impediatur. Gradus ille caloris ad harum expulſionem promovendam accommodatiſſimus, naturalis ſit oportet, atque ejuſmodi quæ carnoſarum partium temperiei conveniat; quique hunc excedit, aut ab eodem deficit utrinque periculoſus eſt.

Ex dictis itaque ſatis manifeſtum videtur, in quàm incerto lubricoque ſit loco, tum morbus ille de quo loquimur, tum praxis medica, quæ eidem accommodanda eſt. Atque etiam exinde pronunciare auſim, illius famam, qui in medicando hoc morbo

morbo frequenter ſeſe exercet, in anguſto verſari; quandoquidem non vulgus ſolummodo mortis cauſam ſatagenti nimis Medico tranſcribere paratum ſit, verùm etiam ejuſdem artes profeſſores calumniandi anſam inde cupidè arripiant, atque coram iniquis judicibus cauſam dicentes, ſeveriſſimam ſententiam facilè eliciant; eo ſcilicet conſilio, ut ipſi pluris æſtimentur, & ſuper aliorum ruinis viam ſibi ſternant ad famam: id quod viris literatis indignum prorſus eſt, imò & vilioribus Artificibus, modò probitatem colant. Hinc porrò cernere eſt, quòd minùs mirùm ſit, ſi Nutricibus, per ſe nimium plerumque officioſis & ſatagentibus, res malè ſæpenumerò ſuccedat; Nempe res ardua eſt, & quæ mulierculârum ingenium atque judicium ſuperat, gradum caloris huc requiſiti definire, præſertim cùm anni tempeſtas, ægrorum ætas, & vitæ ratio, aliaque huc ſpectantia ſimul penſanda veniant, id quod prudentem profectò atque ſagacem Medicum omnino poſtulat.

Si contigerit, ut vel Phlebotomiâ minùs opportunè celebratâ, vel admiſſo frigore puſtulæ recideriut, vel facies ac manus detumuerint, Cardiacis utendum eſt. Sed cavendum tamen, ne in his exhibendis nimii ſimus: Quamvis enim ſanguinem ademeris, fieri tamen poteſt, ut virium inde jacturam metuens, adeóque Cardiacis aut fortioribus aut ſæpe repetitis utens, novam ebullitionem ex improviſo ſuſcites. Nimirum ſanguis adhuc tenerior eſt, & vim calidioris ſtimuli facilè ſentit; unde fit, ut ſæpe repetitæ ebullitiones in eodem excitentur, quibus ægrorum mors majori jure tribuenda eſt quàm prægreſſæ venæ-ſectioni. Atque hæc generatim de iis, quæ primariis Intentionibus ſatisfacere poſſunt, dicta ſunto.

Curatio. Jam ut calcata vestigia repetam, ac ad Praxin propiùs accedam: Quamprimùm manifesta hujus morbi indicia se produnt, ægro aurâ liberiore, vino, ac carnium esu interdico, cerevisiam verò tenuiorem pane tosto leviter tepefactam pro potu ordinario, ac subinde pro arbitrio hauriendam concedo; pro victu etiam jusculâ avenaceâ, hordeaceâ, poma cocta, aliaque, quæ neque frigoris neque caloris vim aliquam egregiam obtinent, aut ventriculo concocturo molestiam exhibent, injungo. Nec vulgarem illam rusticamque diætam admodum improbo, nempe ut lacte cum pomo cocto & contuso vescatur, modò cautum sit ut eo per vices utatur, & modicè, dempto etiam lactis frigore. A regimine calidiore protinùs inhibeo, ut & ab usu medicamentorum Cardiacorum quorumcunque, quibus variolas in cutem ante diem *quartum*, qui eruptioni proprius est ac naturalis, temerè propellere nonnulli satagunt: Cùm pro certo habeam, eò magis universalem fore materiæ Varioloſæ separationem, quò tardiùs istæ prorumpunt, proinde & securiores possumus esse ne se denuò intrò condant, & rectiùs maturescent: cùm, si ante tempus extrudantur, præcipitatur materia cruda adhuc atque inconcocta, quæ adinstar fructuum præcociorum inani spe lactat. Adde, quòd ab hac nimiùm festinatâ diligentiâ periculum est (in calidoribus præsertim temperamentis ac vegetioribus, quorum principia Activa plus satis Cardiacorum supplent vicem) ne natura nimis incitata coactaque, universam penè corporis substantiam in variolas effundat; ita ut jam *confluant* illæ, quæ, nisi plus æquo properassent, in *distinctarum* ordine lætiori omine

substi-

ſubſtitiſſent. Porrò non ideò ſtatim foràs propellendæ ſunt Variolæ, ubi primum aliqua morbi hujus ſuſpicio oritur, quia ſc. æger ante eruptionem vehementer ut plurimùm laborat angitúrque; cùm ne vel unâ quidem inſtantiâ poſſit oſtendi, quempiam ideo interiiſſe, utut graviter ægrotaverit, quod non mox prodirent Variolæ, vel naturam iiſdem ſeriùs ocyùs extrudendis defuiſſe, niſi ſicubi regimine calidiore & remediis Cardiacis, præmaturè ingeſtis, fuerit impedita. Etenim non ſemel obſervavi in junioribus & temperamento ſanguineo prædítis, regimen calidius, & Cardiaca eo animo exhibita ut Variolas ante juſtum tempus exturbent, ita parum eruptionem acceleraſſe, ut eidem è contra obicem ponerent: Sanguine enim his modis excalefacto, & in motum violentiorem, quàm qui materiæ Varioloſæ ſeparationi ritè peragendæ par eſſet, concitato, certa tantùm quædam morbi indicia ſe prodidêre, latentibus intra cutim puſtulis, neque ſe ultrà efferentibus, quibuſcunque demum Cardiacis ſolicitarentur, donec tandem ſanguine ad moderatam debitamque temperiem redacto, conceſsâ ſc. Cereviſiâ tenuiori, demptoque partim ſtragulorum quibus torrebatur onere, puſtulis exiturientibus commodùm viam ſtravi, atque ægrum in tuto, Favente Numine, collocavi. Neque magis, ſi quid ego judicando valeo, ab illis ſtat Ratio, qui ægrum ita pertinaciter ante diem *quartum* lecto addicunt, modò cubiculi ambitu ſe contineat, quàm ab his qui adeo præmaturè atque intempeſtivè Cardiaca ingerunt; Etenim *Sanguinis miſſus, maculæ purpureæ*, & reliqua ſymptomata lethalia, (de quibus ſuprà,) eo tantùm nomine, præſertim ætate florentibus, ſuperveniunt, quòd nempe

nempe lectulo præpropere nimis affigantur. *Quarto* vero die lectulo ægrum adjudico, ac tum temporis, ſi eruptio parum pro votis ſuccedat, rectè exhiberi poteſt Cardiacum aliquod blandius, unicâ ſaltem vice, quo exigantur pultulæ. Inter iſta quæ huc faciunt medicamenta, *Paregorica* dicta, qualia ſunt *Laudanum Liquidum*, *Diaſcordium*, *&c.* ſi in pauca quantitate Aquis Cardiacis Appropriatis admiſceantur, cæteris prælucent: Hæc enim cùm ſanguini æſtuanti frænum injiciant, Natura materiam morbificam opportuniùs atque liberiùs ejicit, atque amolitur. Neque etiam conſulerem, Cardiacum ante hunc diem propinare vel urgente *Diarrhœâ*, atque illud, ut videtur, indicante. Licèt enim, quod anteà innuimus, nonnunquam Variolarum *Confluentium* eruptionem præcedat *Diarrhœa*, (quæ oritur ab halitibus inflammatoriis, vel humoribus è maſſâ ſanguinis per primos dies exagitati atque æſtuantis, in inteſtina exoneratis) non tamen hîc magis deerit natura dictis materiæ varioloſæ halitibus in corporis habitum propellendis, (quo facto, ſuâ jam ſponte ſiſtetur Diarrhœa,) quàm ſolet in halitibus iſtis extrò vertendis eliminandiſque, qui in ventriculum inverſi ſub initio morbi vomitum provocant.

Animadvertendum verò eſt, quòd ſi ad adoleſcentem vegetiorem accerſor, & qui inſuper liberaliore ſive vini ſive liquoris cujuſcunque ſpirituoſi compotatione morbo anſam dedit, non ſatis habeo ad frænandam ſanguinis ebullitionem, ut tam Lectulo, quàm Cardiacis abſtineat, niſi ad hæc ſanguis è brachio mittatur: Quod ſi non concedatur, obtinente vulgi præjudicio, miſſionem mihi ſaltem eſſe petendam exiſtimo. Superinductâ enim

In-

Inflammatione istâ, quam sanguini impressit liquorum spirituosorum Fervor, intenso illi calori quem hic morbus naturaliter comitem habet, ita furit sanguis, ut non raró in vesicam vasorum ductu irruat; vel maculas pariat purpureas, aliaque ejusmodi symptomata, quæ per omnem morbi decursum crucem figunt Medico, atque ægrum è medio tollunt. Atque hæc de illis quæ ante pustularum eruptionem sunt peragenda.

Ubi primùm eruperint Pustulæ, jam proximò diligenter mecum perpendo, an *Discreti* fuerint generis, an verò *Confluentium*; cùm longo hæc intervallo ab invicem distent, quantumlibet conveniant quoad symptomata quædam utrisque communia. Si itaque ex pustularum magnitudine, & paucitate, tardioreque eruptione, tum etiam Ægritudinis, aliorumque symptomatum gravissimorum, quæ in *Confluentibus* etiam post eruptionem fatigant, evanescentiâ, de genere *Discreto* mihi constet; ægrum Cerevisiâ tenuiori, jusculis avenaceis, hordeaceis, *&c.* reficiendum curo, modo quem suprà descripsimus. Atque si tempore æstivo eoque calidissimo Variolæ non ita multæ obtingant, quorsum attineat ægrum in lecto jugiter stratum obrutumque detinere, ego quidem non video. Quin potiùs singulis diebus, per aliquot horas de toro surgat, eâ lege, ut tam loco, quàm vestitu, frigoris pariter ac caloris nimii incommoda præcaveantur. Quid quod ægroto à cubili quandoque abstinente, morbus minori cum molestiâ, ac etiam breviori spatio tempora sua peragat, quàm si eidem continenter affigatur, quod non modò ægritudinis tædium adauget, verùm etiam Febrilem æstuationem fovet, & prodeuntibus vesiculis dolorificam inflam-

flammationem conciliat. Quòd ſi aut frigidior anni tempeſtas, aut copioſior Exanthematum eruptio perpetuò decumbendi neceſſitatem ægrotanti imponat, proſpicio ut non intenſiore caloris gradu, vel adjectis pluribus ſtragulis in lecto decumbat, quàm quibus in proſpera valetudine uti ſolebat, accenſo interim non niſi hyeme incumbente, manè & ſerò foco mediocri. Neque etiam exigo, ut in eodem loco ſemper jaceat, nempe ne ſudores erumpant, quos ego tum rationibus ſuprà allatis, tum ipſâ experientiâ fretus, fidenter affirmo non abſque ingenti periculo promoveri poſſe.

Determinante morbo, cùm halituum à materiâ jam in pus converſâ prodeuntium eruptio liberior à puſtulis tandem cruſtoſis ac duriuſculis impediatur, abs re non erit *Vini Canarini ſemi-cocti cochl.* 5 *vel* 6, vel aliud medicamentum Cardiacum temperatum exhibere, ne ſcilicet halitus illi putridi in ſanguinis maſſam poſtliminio revertantur. Et ſanè jam nunc, neque priùs, Cardiacis locus eſt. Eodem pariter tempore Dixta paulo calidior & Cardiaca magis poteſt concedi; juſcula v. gr. ex pane & Cereviſiâ Saccharatâ, è farinâ Avenaceâ cum Cereviſiâ & Saccharo, *&c.* Neque aliis omnino erit opus, in genere ſc. *Diſcreto* ac leniori, ſi æger hâc Methodo ac Dixtâ, utriſque moderatis, ſe tractari patiatur; niſi fortean inquietudo, vigiliæ, aut alia ſymptomata Phrenitidem minitantia, Paregorici uſum ſubinde ſuadeat.

Hæc ſanè, reclamante licèt immani iſto ac malè fundato hominum præjudicio quod ex adverſo militat, vera eſt ac genuina Methodus huic Variolarum generi medendi, & obtinebit demùm, me vitâ functo. Et licèt non negem, multos regimine admodum

admodum oppoſito tractatos nihilominus convaleſcere, fatendum eſt tamen, (& ſanè dolendum etiam, ſi nobiſcum reputemus quàm omni prorsùs periculo vacat ex ſua naturâ hoc *Diſcretum* genus) plurimos etiam interire; quin & alii complures fatis pariter concederent, niſi vel à frigidiore tempeſtate in quam incidit morbus, vel à Phlebotomia (aliter ſupervacaneâ atque inutili) nuper celebratâ ſervarentur. Quo nomine, ſi vel obſtinatio amicorum, vel ægri diffidentia prædicto regimini interceſſerit, tutius mihi videbatur ſanguinem detrahere; quod quidem, licèt in hac ſpecie per ſe officiat (quatenus ſc. & ſeparationem perturbat confunditque, & pabulum inſuper tum puſtulis, tum tumori elevandis deſtinatum ſubducit) aliquantiſper tamen ſecuturum regimen calidius penſat, ac proinde hanc, quam non niſi coacti uſurpamus, Methodum, non uſquo adeò periculoſam atque ancipitem reddit.

Ex dictis, (ut obiter attingam,) facile erit vulgare illud Problema ſolvere; quî fiat ſc. ut perpauci adeò è plebe hoc morbo pereant, ſi ad eos comparentur qui inter divites eodem trucidantur; quod quidem vix ad aliam cauſam poteſt referri, quàm quòd ob rem domi anguſtiorem, & agreſte vivendi genus, vix illis fiat copia ſibi nocendi regimine magis accurato ac delicaciori. Quinimo & plures inter vulgus jugulavit hic morbus, ex quo *Mithridatii*, *Diaſcordii*, *Decocti* C. C. *&c.* uſum didicere quàm in ſæculis *inductioribus* quidem, at magis *ſapientibus*; cùm in ſingulis fermè ædibus reperiatur ſtolida aliqua ac ſciola muliercula, quæ in hominum perniciem, quam non didicit, Artem exerceat. Atque hæc de Variolarum, quas *Interſtinctas* appellavimus, curatione. At

At ſi *confluant* Variolæ, periculoſæ plena res alea eſt; arbitror enim ego, genus hoc non minùs ab altero illo diſcrepare, quàm ab hoc ipſa peſtis, licèt apud hominum vulgus, quibus nomina & verba pro rebus ſunt, utriuſlibet Curatio ex æquo prædicetur. In hac morbi ſpecie, cùm intenſioris ſanguinis inflammationis proles ſit, major pariter adhibenda eſt cura ne calefiat æger, ut in prioris Curatione jam dictum eſt. Quamvis autem ſpecies hæc ex ſuâ naturâ majorem ſibi vendicet refrigerationem quàm altera iſta, ad promovendam tamen faciei ac manuum intumeſcentiam, (ſine quâ de ægro actum eſt) & puſtularum elevationem atque augmentum, tum etiam quia æger ob exulcerationes dolorificas lecto abſtinere nequeat, expedit ut in eodem contineat & ſe, & manus etiam ſuas, modò ſtragulis modicè contectus ſit, & conceſſa fuerit venia ab hac in illam lecti partem corpus pro arbitrio ſuo transferendi, ut in genere *Diſcreto* innuimus. Præſertim verò morbo excunte, cùm jam appetat *Febris Maturationis*, non tantùm hâc libertate privandus eſt æger, ſed monendus etiam ut eâ utatur, quin & verſandus perſæpè nocte atque interdiu, ut ingens calor contemperetur, & evitentur ſudores, quibus amandatur lenis iſte humor quo diluendæ ſunt Variolæ ut miteſcant.

Quandoquidem verò, ut diximus, *Ptyaliſmus* hanc ſpeciem jugiter comitatur, qui cùm è præcipuis ſit Naturæ evacuationibus, atque hic in ejus locum quæ per puſtulas fieri debuit ſubſtituatur (quæ quidem per puſtulas evacuatio in hac ſpecie humili ac depreſſiore non æquè atque in alterâ procedit) ſummopere annitendum eſt, ut dicta Salivatio in vigore perſtet & conſervetur, nec

ante

ante diem ſuum ſiſtatur, vel remediorum calidorum uſu, vel à cereviſiâ tenui aut ſimili alio liquore liberaliter hauriendo, ægrum arcendo. Jam cùm Ptyaliſmi mos ſit naturaliter ſe habentis, ut cum primâ eruptione incipiat, & die *undecimo* minuatur, neque tamen niſi poſt diem adhuc unum aut alterum omnino deſinat, ſi ante diem illum penitus ceſſet, in lubrico ſunt ægri res. Nam cùm faciei tumor (per quem nonnihil materiæ morbificæ evacuatur) nunquam non eo ipſo die diſpareat, ſi Salivatio eodem pariter tempore ſe ſubducat, æger materiâ Variolosâ jam putreſcente, ceu Veneno, inficitur; cúmque nulla ampliùs detur porta per quam evacuari poſſit, in buſti limine conſtituitur; niſi forte (quod ſit nonnunquam) manuum intumeſcentia, quæ ut ſeriùs quàm illa faciei ſe oſtendit, ita tardiùs recedit, ejus ſit molis ac momenti ut ab Orci faucibus illum eripiat. *Salivatio*, quæ tanti hîc eſt tamque neceſſaria, admodum promovetur, ſi ægro affatim propinetur Cereviſia tenuis, vel liquor alius quilibet, qui nec illum calefaciat, nec ad ſudores provocet.

Præter hæc verò, ut conſopiatur vehemens illa ſanguinis ebullitio, quâ hæc Variolarum ſpecies alteram illam longè ſuperat, & ſuſtentetur *Ptyaliſmus*, (neceſſaria nempe hujuſce morbi evacuatio) conveniunt medicamenta *Narcotica* præ aliis quibuſcunque: quæ licèt ob vim quâ donantur incraſſantem, educendæ Salivæ videantur officere, jamdiu tamen ego me iſto liberavi præjudicio, atque eadem in hoc morbo adhibui, aſtipulante ubique rerum eventu, modò æger pubertatem exceſſerit. Sanguis enim Infantium Puerorumque (qui per integrum morbi ſtadium plerumque ſatis bene dormi-

dormiunt) cùm mitiùs ferveat, minùs hujuſmodi eget ſufflamine; atque inſuper horum uſu *Diarrhœa*, quam in hoc morbi genere infantibus evacuationem natura inſtituit, cum ægri damno ſiſtitur. Adultis verò *Paregorica* Medicamenta, ſi frequenter uſurpentur, hæc adferunt commoda: Primò, ſomnum moderatè conciliando, efferam nimis ſanguinis ebullitionem ac proinde Phreneſin cohibent, præcaventque. Dein, ab eorum uſu Faciei & Manuum intumeſcentia, quam inſignem in hoc morbo natura habet evacuationem, rectiùs procedit. Quinetiam, quod non parum facit ad ægri ſecuritatem, cùm non raro juſto citiùs detumeſcat facies cum malis ægri rebus, tumor Narcoticorum ope ad debitum uſque naturæ terminum ſuffulcitur & protrahitur; mitigato enim ſanguinis fervore, radii inflammati opportunè ad manus, faciem, atque omnem corporis ſuperficiem pro morbi ingenio feruntur. *Ptyaliſmus* denique hiſce propagatur, qui licèt vi medicamenti ita fortiter increſcentis ad horas aliquot ſiſtitur in quibuſdam, mox tamen auctò novis hiſce ſuppetiis robore, inſurgit denuò natura, & cœptum opus feliciter peragit. Quinetiam animadverti *Salivationem*, quæ circa diem *undecimum*, aliquando etiam citiùs, cum ingenti ægri periculo minui ſolet, exhibitis plus ſemel *Paregoricis* de novo fuiſſe redintegratam, nec ante diem *decimum quartum*, alicubi etiam & poſt illum, deſiiſſe. Propino ego ut plurimum vel *Laudani liquidi* guttas 14, aut circiter, vel *Syr. de Meconio* ℥ j. in *Aq. flor. Paralyſ.* vel ſimili ſtillatitiâ ſolutam: Quæ ſi Adultis poſt plenam eruptionem ad morbi uſque finem ſingulis noctibus propinentur, non modò incommodi nihil, ſed & magnum

magnum inde emolumentum capient, quod frequenti experientiâ didici. Expedit verò, ut censeo, paulò temporiùs quàm aliter fieri solet, *Paregoricum* exhibere; facilè enim observatu est in Variolis pessimi moris, *caloris*, ut ita dicam, *Paroxysmum* vesperi plerumque ægrum inquietudine, anxietate, aliisque symptomatis lacessere, quæ, si *Paregoricum* horâ sextâ septimâve vespertinâ sumatur, aliquatenùs præcaveri possint.

Proximo loco, cùm in Variolis *Confluentibus* haud minùs certò *Infantes Diarrhœa* comitetur, quàm *Adultos Ptyalismus*, naturâ, ut supra ostendimus, alterutram harum evacuationum materiæ morbificæ eliminandæ ubique constituente; ut nec hic *Ptyalismo*, ita neque istic *Diarrhœa* frænum injicio, cùm utrumque ex æquo sit absurdum: Malè locata interim imprudentium aliquot muliercularum opera in sistendâ hujusmodi Diarrhœâ, multa infantium millia letho dedit, dùm falsò secum reputant, Diarrhœam par in *hac* Variolarum specie atque in *Distinctâ* discrimen apportare; nesciæ scilicet, *illic* tantum officere Diarrhœam ubi per pustulas fit evacuatio, *hic* verò naturæ opus illam esse, morbo effugium quærentis. Missâ itaque Diarrhœâ, ϗ τῇ φύσει ex præcepto Divini senis συμπράττων, quo cœpi pede pergo; in cunis ut nunc jaceant infantes, ut nunc istinc auferantur, consulo; & si fuerint ablactati, eandem, quam superiùs Adultis, Diætam istis concedo.

Ultimis morbi diebus, cùm facies ob pustulas crustosas, duras aridasque fermè riget, eandem *oleo Amygdal. dul.* jnungo persæpe, tùm ad mitigandum dolorem à rigiditate ortum, tùm ut effluvia calidiora liberiùs exhalent.

Facies ne cicatricibus deturpetur, nihil quicquam molior; cùm *Olea*, *Linimenta*, *&c.* id tantùm agunt quo tardiùs evaneſcant albi iſti furfures, quibus ſe invicem pellentibus excipientibuſque, poſtquam æger jam lecto ſurrexit ac mediocriter valet, paulatim ſuccedunt fœdæ illæ cicatrices. Sed ab his non valdè metuendum eſt ægro, ubi ob regimen moderatius puſtulæ minùs exacerbatæ nullam qualitatem Cauſticam contraxêre.

Curatio ſymptomatum.

Jam verò, licèt Methodus hæc (ſi cautè ſc. ac prudenter circumſtantiis particularibus accommodetur) prædicta illa à naturâ abhorrentia atque periculoſa ſymptomata præoccupet, & ſecurum atque perbenignum morbum reddat; à quacunque tamen causâ exorta ſint hæc, me nondum accerſito, neceſſe habeo in aliquibus, quæ hîc ſubnectam, aliâ viâ inſiſtere, eadem ut ſubmoveam atque debellem.

Imprimis igitur, ſi in *Diſcreto* genere ob regimen juſto calidius, & continuos ſudores, ægri facies die *octavo* non intumeſcat (puſtulis interim ſatis denſe ſe exerentibus) ſed flaccida ſit, & palleant puſtularum interſtitia; in caſu poſito, ultra quod ad temperatum magis regimen, & compeſcendum ſanguinis ἔρεθισμὸν velis remiſque contendo, *Paregoricum* aliquod medicamentum è veſtigio hauriendum præcipio; quod quidem ſomnum blandè conciliando (niſi plus nimio cerebrum incaluerit) & mitigando proinde effrænem ſanguinis ferociam, ſanguinem unà cum calore ad faciem, prout morbi ratio poſtulat, tempeſtivè determinat. Quòd ſi eò uſque proceſſit malum hâc προφάσει ortum, ut ſudor qui huc uſque copioſè manavit, ſponte

ſponte ſuâ defecerit, æger Phrenitide corripiatur, de vehementi quæratur ægritudine, urinam paucam at frequenter reddat; jam non aliis auxiliis (cùm in propinquo mors ſit) ægro ſubveniri poſſe autumo, quàm vel Narcotica affatim exhibendo, vel ſanguinem liberaliter extrahendo, corpuſq; auræ exponendo. Et profectò haud ita temerarium atq; ἄτοπον videbitur quod jam propoſui, ſi ad illos animum advertamus, qui ob copioſas narium Hæmorrhagias ſubitò ingruentes, ferreas imminentis lethi manus ſalvi evasêre. Illud inſuper eſt perpendendum, quòd in extremo hoc agone non idcircò inſtat mors, quòd puſtulæ intrò recedant, (extant enim hæ eminentque cum inſigni rubore, etiam animam agente ægro) ſed quòd facies non turgeſcat; ad promovendam verò hanc faciei intumeſcentiam, quicquid id demum eſt quod ad ſanguinem contemperandum facit (Venæ-ſectionem autem & modicam refrigerationem eam vim obtinere nemo, opinor, negaverit) neceſſariò æquè ac Paregoricorum uſus, atque ob eaſdem planè rationes, debet conferre.

Non hæc ita velim intelligi, ac ſi in qualibet *Phrenitide*, Variolis ſuperveniente, (cum nullum hic ſymptoma frequentiùs occurrat) Venæ-ſectionem ſtatim ſuaderem, ſed in illâ tantùm quæ ideo accidit, quia facies non turgeſcit, in *diſtincto* ſc. genere, & puſtulis copiâ ſatis magnâ comparentibus; vel ubi ob regimen admodum calidum, & Cardiacorum uſum, ſanguis adeò efferus eſt, atque ultra omnem modum evectus, ut inducias ferre nequeat donec medicamentis *Paregoricis*, & reliquis eodem facientibus, ad debitam temperiem reduci poſſit. Cùm enim ita ſe res habent, Medicus ad

conſcientiam ſuam potiùs quàm ad incertam famam ſe componens, vel ſanguinem, ut antè dictum detrahere debet, vel ut æger aëre liberiori refocilletur, præcipere: Quod ut ſatis efficeretur, ſæpe mihi viſum eſt in tali agone phrenetico ut æger lecto aliquantiſper exurgeret, quo facto plures à morte liberavi. Præter illa vero quæ oculis ipſus uſurpavi, innumera ſunt illorum exempla qui his modis quaſi Orci faucibus erepti ſunt. *Phreneticorum* enim nonnulli Nutricum curam fallentes (miris ſc. artibus utuntur homines ita affecti) atque è lecto dilapſi aëris frigori ſemetipſos etiam noctu expoſuerunt: Alii frigidam vel furtim, vel raptim nacti, vel etiam precibus à nutrice emendicatam hauſerunt, adeoque felici errore ſalutem jam planè deſperatam conſequuti ſunt.

Unicam hic loci hiſtoriam adſcribere non gravabor, quam ab eo ipſo accepi cujus res agebatur. Is nempe *Briſtolium* profectus, juvenis adhuc, inque ipſo ætatis flore, circa mediam æſtatem Variolis correptus eſt, iiſque paulò poſt Phrenitis acceſſit: Nutrix in urbem ingreſſa, interim ægrum ſuum aliorum curæ commiſit, mox nempe reditura. Verùm dum paulò diutiùs moratur, ægrotus (ut aſtantibus viſum eſt) interea moritur. Aſtantes & anni tempeſtatis, & habitûs ægri, craſſi ſc. atque corpulenti, rationem habentes, ne oleret cadaver, è lecto ſublatum ac nudum menſæ imponunt, linteo ſuperſtrato; Nutrix tandem rediens, accepto nuncio, cameram intrat triſtiſſimo ſpectaculo interfutura; mox amoto linteo, vultuque conſpecto, ſubobſcura quædam vitæ indicia conſpicari ſibi viſa eſt, ac proinde ſtatim projectum corpus in lectum repoſuit, adeoque ſub manu conſilium capiens,

ac

ac neſcio quid ſatagens, ægrum ſuum in vitam revocavit, atque diebus aliquot interpoſitis ſanum conſpexit.

Sed ut ad propoſitum revertar; Proximo loco, ſi in Variolis *Confluentibus* Saliva eo uſque excocta ſit & viſcida ob calorem præcedentem, ut tantum non ſuffocetur æger, (quod *undecimo*, ut ſuprà diximus, die non inſolens eſt,) *Gargariſma* neceſſario in uſum trahatur, & ut ſæpe die nocteque ſyringâ in fauces ſedulo injiciatur, ſerio imperandum. Componatur verò illud è Cereviſiâ tenui, vel aquâ Hordei, cum melle Roſarum. Vel ſequens uſurpari poterit. ℞ *Cort. Ulmi* ʒ vj. *Rad. glycyrrhiz.* ʒ ſs. *Paſſular. enucleat. n.* xx. *roſ. rubr. p.* ij. *coq. f. q. aq. ad* ℔ iſs. *colaturâ diſſolv. Oxymel. ſimp. & mel. roſar. aa.* ʒ ij. *M f. f. Gargariſma.* Quod ſi æger ritè fuerit tractatus, *Ptyaliſmus*, etiam cùm jam cæperit imminui, ita pulchrè ſuo fungetur munere ut hoc remedio opus non fuerit. Et profectò ubi eò res rediit ut æger ſingulis momentis à ſuffocatione periclitetur, ſtupore obrutus, & ſpiritu ferè undiquaque præcluſo, non ſatis tutò huic remedio fiditur: Ægro ita ad incitas redacto *Emeticum* peropportunè ac feliciter nonnunquam exhibui ex *Infuſione Croci Metallorum*, ſed doſi paulo majori. ſc. *ad* ʒ j ſs; quando, ob eximiam quâ laborat ægri ſtupiditatem, minor doſis haudquaquam operabitur, atque interim eos exagitando humores quos nequeat educere, ægrum in magnum vitæ diſcrimen conjiciet. Sed neque huic remedio ſatis fidere poſſimus, atqui (quod verè dolendum) aliud adhuc certius deſideratur ad truculentiſſimum hoc ſymptoma debellandum, quod ſolum ac ſuo marte eos ferè

omnes jugulat, quotquot in hac Variolarum ſpecie *die undecimo* intereunt.

Cætera quæ in hoc morbo accidunt ſymptomata, ut *præcavemur* ope regiminis moderati, ita ab eodem pleraque etiam *tollumur*; e. gr. ut *Phreneſis* antedicta, à nimiâ cerebri excalefactione prognata, ſanguine quovis modo paululum ventilando curatur, eâdem Methodo & *Comati* (quod alteri contrarium prorſus videtur ſpmptoma, & ab obſtructione corticis cerebri fit, dum halitus çalidiores à ſanguine regiminis ac medicamentorum calidorum uſu attenuato, magnâ copiâ ac vi illic impelluntur) facilè occurritur.

Eâdem hâc ſanguinis contemperatione & *Maculæ Purpureæ* vidi ſublatas: Sed neque hâc neque aliâ Methodo quâcunque, vel *miſtum ſanguinis*, vel violentam ejuſdem è pulmonibus eruptionem adhuc ſufflamminare potui; utraque verò Hæmorrhagia hæc, quatenus mihi hactenus obſervare licuit, indubiè mortem prænuntiat.

In *Urinæ ſuppreſſione* quæ juniores ac vegetos nonnunquam inceſſit (à confuſione ſc. magnâ & ſpirituum ἀταξίᾳ, ejuſdem excretioni ſubſervientium, ob ſanguinem & humores nimio fervore agitatos) omnes *Diureticorum* tribus in auxilium accerſivi; ſed nihil æquè feliciter hîc mihi ceſſit atque è lecto eximere ægrum, qui poſtquam adſtantium manibus ſuffultus cubiculum bis terve circumambulaverit, mox urinam ſatis copiosè reddet, haud parvo cum levamine. Teſtes hîc poſſim compellare Medicos quoſdam è familiaribus meis, qui in hoc caſu ex meo conſilio idem fieri præceperunt, neque eos fefellit eventus.

At

At verò quæ à materiæ Varioloſæ repercuſſione ob frigus extremum, vel evacuationes indebitè factas, proveniunt ſymptomata, uſu Cardiacorum & conformi regimine ſunt tollenda; qui tamen non ultra ſpatium quo iſta perſtant continuandus. Horum præcipua ſunt Puſtularum depreſſio ſeu procidentia, & *Diarrhœa* in Variolis *Diſcretis*. Neque enim in *Confluentibus*, vel Puſtularum depreſſio mali quidquam ominatur, cùm ea ſit morbi natura; neque *Diarrhœa* infantium iiſdem laborantium, cùm ſalutem iſta adferat, non periculum. In utroque hoc caſu potio Cardiaca ex *Aquis ſtillatitiis* appropriatis, cum *Diaſcordio*, *Laudano liquido*, *&c.* jure optimo concedetur, idque non tantùm ad dicta ſymptomata ſubmovenda, ſed quolibet morbi tempore, ſi æger de cordis dolore atque ægritudine conqueratur. Sed ut verum loquamur, ſymptomata hujus generis oppidò rara ſunt, ſi cum illis conferantur quæ extremorum alteri, exitiabili magis, licet minus culpato, debentur. Et quidem opinor, rumorem illum, qui de crebrâ puſtularum retroceſſione invaluit, ex eo natum eſſe, quòd qui earundem depreſſionem in genere *Confluentium* obſervaverint, illam pro materiæ Varioloſæ ob ſuſceptum frigus receſſu habuerint, cùm nihil ſit hîc præter morbi morem: Atque in genere *Diſtincto* idem ſuſpicantur, quia ſc. puſtularum eruptionem atque augmentum ante diem expectant, cùm non ſatis attenderint ad tempus illud quo natura fructum hunc ad maturitatem ſolet perducere.

Ægro jam convaleſcente puſtuliſque deciduis, ubi per dies aliquot carnes idem deguſtaverit, circa diem nempe *primum & viceſimum*, ſanguinem è brachio extrahendum cenſeo, ſi morbus fuerit

vehementior; cùm inflammatio quam ſanguini impreſſerunt Variolæ, ſive adultus fuerit æger, ſive infans, non minùs Venæ-ſectionem indicet, quàm colluvies quæ eidem accrevit, Catharſin: quod ſatis liquet, *tum* à ſanguinis colore, qui poſt atrociorem morbum educitur, Pleuriticorum ſanguini omnino ſimilis, *tum* etiam à magnis iſtis inflammationibus quæ poſt morbum hunc in oculos decumbunt, aliiſque diris ſanguinis excalefacti & à morbo depravati effectibus; unde etiam qui antea pancratice valebant, poſtea cum humoribus calidis acribuſque in pulmones, aut aliam aliquam partem depluentibus, per reliquam vitam omnem confligunt. At ſi pauciores extiterint puſtulæ, Phlebotomiâ non opus erit. Poſt venæ-ſectionem, Catharticum exhibeo ad tres vel quatuor vices.

Adhæc, ægro à *Confluentibus* Variolis jam diu liberato, & è lecto quotidie ſurgenti nonnunquam accidit *Crurum tumor* ferus ac moleſtus; qui tamen vel ſponte faceſſit poſt Venæ-ſectionem & Catharſin, vel uſu Herbarum Emollientium ac Diſcutientium, (quales ſunt *Malvæ, fol. Verbaſci, Sambuci, Lauri*, cum *flor. Chamomillæ & Meliloti*,) in lacte coctarum, facilè fugatur. Atque hæc de Hiſtoria & Curatione Variolarum, quæ per duos hoſce annos graſſatæ ſunt, quas, ut ab aliis ſpeciebus quæ inſecutæ ſunt diriman, *Legitimas* appellare libuit.

CAP.

CAP. III.

Febris Continuæ Annorum 1667, 68, *& partis* 1669.

JAm ut de *Febre* illa dicam quæ durante *Variolosâ* hâc *Conſtitutione* dominabatur, & cum Variolis ingreſſa, ſtetit cum iiſdem, ceciditque. Ita ſe hic res habuit; Doluit æger in regione quæ cordis ſcrobiculo ſubjicitur, nec ſuſtinuit ut manu illa premeretur; quod quidem ſymptoma non memini me obſervaſſe in alio morbo præter hanc Febrem, & hanc ſpeciem Variolarum. Capitis dolor, & calor totius corporis, ut etiam Petechiæ, ſatis manifeſto indicio ſe prodebant. Sitis interim non urgebat. Lingua ſanorum ſimilis non raro comparuit, niſi quod quandoque albida, ſicca rariſſimè, nunquam verò nigra. Æger in ſpontaneos eoſque effuſiſſimos ſudores ab initio morbi ſolvebatur, ſed cum nullo levamine; quinimo ubi calidioribus medicamentis & regimine provocabantur iſti, periculum erat ne mox Phrenitide corriperetur. Petechiarum inſuper numerus augebatur, atque alia ſymptomata adhuc efferebantur omnia. Urinæ ſeparatio, quæ ſatis videbatur laudabilis *vel* ab initio, ſpem faciebat ſalutis; neque tamen æger magis exinde in melius proficiebat quàm poſt *Sanguinis* de quâ priùs diximus. Si minùs rectè tractaretur hic morbus diutiſſimè protrahebatur plerumque; neque Criſi aliquâ factâ, nec ſponte more

aliarum

aliarum Febrium desinens, sed vehementibus symptomatis miserum excrucians ad septimanas sex vel octo, nisi Mors intercederet. *Ptyalismus* quandoque satis copiosus sub finem accedebat, si nempe nulla insignior præcesserat evacuatio, atque ægro Julapia refrigerantia imperata fuerant, quo quidem, si neque evacuationibus, neque usu Medicamentorum calidorum fuerit interceptus, morbus ultra spem omnem fugam sibi quærebat.

Ut verò Febris hæc ab istâ aëris Constitutione Epidemicâ pendebat quæ eodem tempore Variolas producebat, ita profectò dicta Febris, si non eadem planè esset, ejusdem ferè cum illis naturæ atque indolis per omnia videbatur, demptis solummodò symptomatis istis, quæ eruptionis vel consequentiæ, vel effecta erant necessaria: Nam eodem modo uterque morbus aggrediebatur, dolor idem in partibus quæ cordis scrobiculo subjacent, si manus admoveretur, linguæ item color, urinæ consistentia, *&c.* Sudores spontanei copiosi ab initio oborti ubique respondebant. Propensio itidem quam habebat hic morbus, quoties in flammam vehementiorem assurgeret, se per *Ptyalismum* exonerandi, eadem prorsus erat atque in Variolis hisce, quoties scilicet *Confluebant*. Cùm insuper hæc Febris eo præcipuè tempore sæviret, quo latiùs quàm unquam aliàs, quantum ego observavi; hic locorum grassabantur Variolæ, nemini dubium esse potest, quin ejusdem omninò sint prosapiæ. Id certò scio, Phænomena practica omnia quæ Curationem respiciebant, eadem planè fuisse in utroque morbo, exceptis istis, quæ Variolarum eruptio, ejusq; effecta in isto morbo indicabant, quæ, cùm nulla esset in hac Febre, indicari proinde non potuêre; quod

quod quidem mihi abundè conſtabat ex accuratiſſimis illis obſervationibus, quas feci dum utroque morbo laborantes tractarem. Quâpropter danda mihi eſt venia (non quod nova rerum nomina affectem, quæ perinde mihi ſunt inviſa atque illi cui maximè, ſed ut hanc Febrim à cæteris diſtinguam) ut iſtam à ſimilitudine quam cum hac Variolarum ſpecie habet, *Febrem Varioloſam* inſigniam.

Utut verò Febris dicta Variolas referrebat, nemo tamen ſanus eâdem illam methodo debere curari facilè ſibi perſuaſerit, cùm in his mediantibus Abſceſſulis particulæ inflammatæ in habitum corporis amandentur eliminenturque; in hac Febre autem non niſi per Salivationem ejiciantur: Qui enim in morbi principio manabant *ſudores* profuſi, *Symptomatici* erant, non *Critici*; cùm natura non aliam hîc evacuationem videretur deſignaviſſe quàm *Salivationem*, quam tamen ipſa eadem natura pervertit ut plurimum, vel *Diarrhœâ*, quæ ſæpiſſimè à radiis inflammatoriis per arterias meſentericas in inteſtina delatis, atque eadem ad excretionem ſolicitantibus, exoritur (quod etiam in *Pleuritide* uſu venit, aliiſque Febribus Inflammatoriis, ob ſanguinis particularumque fervidarum orgaſmum, ut eventilentur fatagentium) vel immenſis etiam *ſudoribus*, qui morbum hunc pariter cum Variolis ex naturæ præſcripto ubique comitabantur: quibus, cùm ſymptomatici eſſent ipſi, *Salivatio* quæ Critica aliàs erat futura, alió derivabatur; ita ut niſi evacuationem aliam ſuggereret Ars, ad ſeptimanas aliquot perſeveraret morbus, nec aliarum Febrium more Concoctionem ſubiret.

Sed

Sed ut paulò ulteriùs progrediamur, quò & Febris hujus naturam rectiùs capiamus, & ea pariter ſubſternamus, quibus *Indicationes Curativæ*, tanquam immobili fundamento, ſuperſtrui poſſint; omnino animadvertendum eſt, quòd in *Febre* illâ, quæ in *Conſtitutione Intermittentibus Epidemicâ*, vigebat, materia quæ à ſanguine erat ſejungenda tantæ erat craſſitudinis, ut ſeparari nequiret ſine præviâ Digeſtione, quâ ad debitam evacuationem diſponeretur, (determinato ſc. ad hoc tempore,) idque vel *διαπνοῇ* paulò pleniori, vel Dejectionibus Criticis; ita ut id tantùm negotii Medico daretur, ſic ſe ad morbi genium accommodare, ne ex unâ parte in ſymptomata periculoſa aſſurgeret atque ebulliret, neque ex alterâ ita parum efferveſceret ut materiæ inimicæ exterminandæ impar prorſus eſſet, cùm Febris Naturæ inſtrumentum fuerit, ad hujus ſecretionis opus deditâ operâ fabricatum. Quin & in *Peſte* materia aliqua reperiebatur à ſanguine ſegreganda; ſed cùm ſubtiliſſimarum fuerit partium & maximè inflammabilium, (ita ut quandoque ubi ſumnè exacuerentur, ſanguinem, fulguris inſtar, pervaderent, nec ebullitionem quidem in eodem ciere valerent) ictu oculi per eum trajiciebat, nec niſi in glandulâ aut parte aliquâ externâ ſiſtebatur; ubi irretita carnes circumjacentes primò in inflammationem, poſtea in Apoſtema, pertraxit. Eſt autem *Apoſtema* Naturæ machina, quâ iſta quæ carnibus infeſta ſunt amolitur, ſicut *Febris* ejuſdem eſt machina, ad diffiandа ea quæ ſanguinem malè habent. Quo in caſu, Medicorum eſt, evacuationem materiæ Peſtilentialis, quam per hos Abſceſſus natura molitur, prout decet, regere; niſi fortè quis magis conſul-

conſultum eſſe putaverit, aliam aliquam evacuationem ſubſtituere, quæ magis penes illum fuerit, ejuſque arbitrio certius obtemperaverit, quàm illa Naturæ. Eodem etiam modo procedit Natura in expellendâ *Variolarum* materiâ, licèt ea ſpecies ſit inflammationis pinguioris ac magis craſſæ, quæ per puſtulas ubique ſparſas ejicitur, *Carbunculorum* loco ac *Bubonum*, &c. Atque in hoc etiam caſu, Indicationes Curativæ eò ſunt dirigendæ, ut naturalis per puſtulas evacuatio rite adminiſtretur. Jam verò cùm in hoc *Febris Inflammatoriæ* genere, de quo nunc agimus, non inveniatur craſſior illa materia, non niſi prævia Digeſtione egerenda, ſicut in Febre ſuperius deſcriptâ, incaſſum Ebullitioni obſecundamus ad obtinendam hujuſmodi Digeſtionem; quinimo è contra, haud leve eſt periculum ne huic vix inſiſtentes, ſtimulos addamus morbo, cujus *eſſe* in inflammatione plus ſatis violentâ conſiſtit: atque porrò, cùm natura nullam huic Febri evacuationem per modum eruptionis conſtituerit, quod in Febre Peſtilentiali & Variolis fieri cernimus (utut rebus aliis poſteriori huic morbo reſpondeat,) neceſſario in hoc ſtabit rei ſumma, ut ſedetur *inflammatio* evacuationibus & medicamentis contemperantibus. Hunc mihi proponens ſcopum, hujuſce Febris Curationem aggreſſus ſum, quæ methodo hâc haud difficulter expugnata fuit.

Curatio.

Ad ægrum accerſitus, mox ſanguinem è brachio educendum curavi, modò nimia debilitas, præſertim verò provectior ætas, non contra-indicaret; & Venæſectionem inſuper alternis diebus ad duas adhuc vices repetendam juſſi, niſi redeuntis ſanitatis ſigna aliter

aliter ſuaderent. Diebus interjectis *Enema* è lacte & ſaccharo, vel ſimile injiciendum præcepi; præſcripſi & Julapium ſequens vel aliud ejuſmodi, frequenter per omnem morbi decurſum aſſumendum; ℞ *Aq. Portul. Lactuc. ſt. Paralyſ. an.* ℥iiij. *Syr. de Limon.* ℥ j ß. *Syr. Violacei* ℥ j. *Cap.* ℥ iij. quater vel quinquies in die, & ad libitum; ſerum lactis, Aquam hordei, & ſimilia ejus farinæ pro Potu ordinario conceſſi; pro victu juſcula etiam Hordeacea, Avenacea, Panatellam, Poma cocta, *&c.* juſculis verò è carne pullorum, vel aliâ quacunque interdixi.

Præ reliquis omnibus edixi ne ſe in lecto aſſiduè contineret, ſed illo abſtineret bonam diei partem, idque quotidiè; quandò obſervaverim in hâc Febre, (uti etiam in *Pleuritide*, *Rheumatiſmo*, aliiſque omnibus morbis Inflammatoriis, in quibus abigendis Venæ-ſectio & Refrigeratio primas obtinent,) medicamenta ſummè Refrigerantia, & repetitam ſæpiſſimè Phlebotomiam ne hilum prodeſſe, dum interim æger lecto indeſinenter affixus, ejus calore torreatur, æſtate præſertim. Quocirca nec ſudores quibus ſubindè diffluebat æger, ab hac methodo refrigerandi, tum Medicamentis exhibitis, tum jugem lecti uſum vetando, me deterrebant: Etſi enim, ſumptâ à plerumque juvantibus *Indicatione*, magnum ſibi quis inde emolumentum haud injuriâ pollicitaretur, refragabatur tamen ubique experientia, quâ magiſtrâ didici, ægrum non modò nihil exinde commodi capere, ſed è contra vehementiùs incaleſcere; ita ut non raro *Phrenesis*, *Petechiæ*, cæteraque peſſimi ominis ſymptomata mox hujuſmodi ſudores exciperent, quæ non tam à morbi *malignitate* quàm *ſiniſtro regimine* oriri videbantur.

Si

Si è contra dicatur, jam laudatam Febrium curandarum Methodum Authorum Theoriæ omnimodè adversari, qui omnes uno ore pronunciant, Febrim per διαφόρησιν rectissimè ac maximè naturaliter expediri; hæc habeo quæ pro me militant, præter certissimæ ac constantis Experientiæ testimonium mihi in hujus particularis Febris curatione nunquam non suffragantis. Suppono ante omnia viros doctos, qui sudorum provocationem ad tollendam Febrem efflagitant, eos velle sudores qui à prævia Digestione humoris alicujus in sanguine stabulantis excernuntur, in quo humore elaborando præparandoque ut per διαφόρησιν eliminetur, natura certo aliquo ac determinato tempore fuerit occupata. Verum enimverò longè aliter hìc se res habet; æger enim à primo statim morbi impetu in sudores uberrimos solvitur, qui soli morbi hujus pars magna sunt, & si Phænomenis omninò omnibus sit habenda fides, morbus hicce à nudo potius calore & sanguinis æstu, quàm ab humore aliquo delitescente, & post debitam Concoctionem è sanguine per sudores expellendo, pendere videtur. Quod si demus, hujusmodi humorem Digestione maturandum in hac Febre, pariter atque in multis aliis reperiri, quorsum attinet, Naturæ (cujus enormiora molimina in ordinem redigere opus est nostræ) plus nimio satagenti morem gerere, hujusmodi sudores vel Cardiacis provehendo, vel regimine calidiore, cùm non minùs sudores respiciat quàm Dejectiones tritum illud Axioma, *Cocta, non cruda, sunt medicanda*?

Stante hâc Constitutione, accersebar ad virum doctissimum D. D. *Morrice* (qui tum temporis *Londini*,

Londini, jam *Petworthia* Medicinam cum laude facit,) hâc Febre, cum effuſiſſimis ſudoribus & frequentibus Petechiis laborantem; Conſentientibus aliis aliquot medicis, utrique noſtrûm familiaribus, Vena ſecta fuit, ſurrexit è lecto, abſterſo primum ſudore, Medicamentis & Diætâ Refrigerantibus uſus eſt, præſentiſſimo cum levamine, multis malis atque periculoſis ſymptomatis mox diffiatis; &, cùm eidem methodo inſiſteret, intra paucos dies ſanitati reſtitutus eſt.

Sed ad rem: Neque etiam *Diarrhœa*, quæ Febrim hanc ſæpiſſimè comitabatur, me à dictâ Methodo vel latum unguem dimovit; quinimò expertus ſum (cùm ſc. ab halitibus inflammatoriis è ſanguinis maſſâ per Arterias Meſentericas in inteſtina excretis, atque eadem vellicantibus, illa naſceretur) nihil huic profluvio ſiſtendo æquè conducere atque Venæ-ſectionem, & ſanguinis contemperationem, *aquâ Hordei*, *ſero lactis* atque aliis ſuprà nominatis procurandam.

Hæc ſanè Methodus optimè mihi ceſſit in hujus morbi curatione, ad quam quidem apta nata præ cæteris mihi videtur. Non quod ego nunquam viâ longè contrariâ incedentibus ſpectator interfuerim, adhibitis ſc. Cardiacis & calido regimine, ægro nihilominus à morbo ſæpe liberato, ita tamen ut mihi ſemper videretur is non mediocre diſcrimen adiiſſe, nullâ id ſuadente neceſſitate: Etenim *Petechiæ*, quæ aliter perpaucæ erant, his modis numeroſiſſimæ ſcatebant; ſitis, quæ ut plurimum vix moleſtabat, jam intenſiùs urgebat; Lingua, quæ aliàs humida ſolebat eſſe, neque à ſanorum linguâ, niſi quod, ut diximus, ſubalberet aliquantiſper, multùm abhorrens, ſicca in hoc regimine

gimine arefactaque, quin & nigra ſæpe comparebat. Poſtremò illi ipſi ſudores, quos Cardiacorum uſu extorquere ſatagebant, tandem eorundem ope penitus intercidêre: Exactâ enim per corporis habitum nimis largâ ſeri copiâ, ſanguis humori iſtiuſmodi ulteriùs ſuppeditando par non erat, cúmque iſtâ quâ dilui debuerat humiditate in ſolidum jam ſpoliaretur, exareſcebat protinus æger; atque in externis partibus conſtringebatur, omnino præter naturæ morem quem in hac Febre obſervare ſolet; donec tandem ſanguis humiditate ab abſumptis mutuatâ denuò repletus, partim Medicamentorum, partim etiam Febris vi, ſerum hoc recèns ingeſtum, ac cum illo Febrem, à finibus ſuis pelleret. Quæ quidem Criſis erat coacta nimis, & nimis periculoſa, & (quod adhuc pejus) rariùs etiam contingebat.

Jam verò, ut ſupra monuimus, Febris hujus ſolutio, ut etiam Variolarum, (quæ ſoror ejus germana meritò audiunt,) per *Salivationem* non rarò fiebat; quæ quidem nunquam non ſalutaris fuit, ita ut eâdem liberaliùs procedente tam maculas reverâ purpureas, quàm Febrim ipſam evaneſcere oculis vidi meis. Obortâ itaque *Salivatione*, nulla omnino Evacuatio convenit, nec quæ venâ pertusâ, nec injecto quæ fit Enemate; cùm ab utráque periculum ſit ne humor alió divertatur. At ſerum lactis, atque alia refrigerandi vi pollentia neceſſàriam in *Salivatione* eliciendâ operam navabant, ut è contra Cardiaca, & quæcunque alia calefaciebant, materiam inſpiſſando ejuſdem eductioni officiebant.

Diarrhœa.

Superſtite adhuc Febre hâc, necdum extinctâ penitus, anno maximè 1668, *Diarrhœa*, ſine manifeſto aliquo Febris indicio, Epidemicè graſſabatur: Jam enim *Conſtitutio* ad *Dyſentericam* illam accedebat, quæ inſequenti anno invaluit, ut jam proximè dicemus. Hanc nihilominus eandem ego cenſui Febrem eſſe cum *Varioloſâ* adhuc regnante, formâ tantùm diversâ, atque alio ſe ſymptomate efferentem. Cùm enim mihi conſtaret, rigorem atque horrorem hanc etiam *Diarrhœam* præcedere ſolere, atque illam inſuper ut plurimum ex eadem προοδον invadere ex qua ſolebat iſta quæ tùm depopulabatur Febris, veriſimile mihi eſt viſum, Febrem hanc ortum ſuum debere radiis inflammatoriis in inteſtina inverſis, atque eadem ad expulſionem hanc ſolicitantibus; cùm interim ſanguinis maſſâ, ope hujus diverticuli à malis, quos aliter radii iſti attuliſſent, effectibus integra maneat atque illæſa, nullo Febris viſibili ſigno exteriùs ſe prodente. Adhæc æger partes cordis ſcrobiculo accumbentes manu premi non tulit (quod quidem ſymptoma & *Variolis* & *Febri* hujus *Conſtitutionis* accidiſſe jampridem oſtendimus.) Idem etiam dolor, atque eadem carnium teneritudo ſæpenumero externè in Epigaſtrium protendebatur; nonnunquam etiam inflammatio, quæ in Apoſtemate, atque ægri morte demum terminabatur. Quæ omnia luce clarius indicabant, *Diarrhœam* hanc ejuſdem omnino naturæ fuiſſe atque eſſentiæ cum illâ, quæ tum dominabatur, Febri. Sententiam hanc meam magis adhuc ratam faciebat felix eventus quem Venæſectio, & Medicamentorum, Diætæ, atque Regiminis refrigerantium uſus, quæ in *Febris Varioloſæ* cura-

curatione uſurpaſſe nos ſæpe diximus, in ſanandâ etiam hac *Diarrhœâ* perpetim habuere, utpote quæ huic Methodo prompte ceſſit: Cum verò aliâ longè diversâ tractaretur, ſive exhibitis *Rhabarbaro* aliiſque *Catharticis lenitivis* (ad deturbandos ſc. mordaces iſtos ſuccos, qui inteſtina ad hujuſmodi Excretiones putabantur irritaſſe) ſive etiam Aſtringentibus; ex levi, ſuâ naturâ, morbo in exitialem ſæpiſſime evaſit; ut, qui eo anno concinnabantur *Diem obeuntium Indices*, plus ſatis teſtantur. Atque hæc dicta ſunto de *Morbis Epidemicis*, qui ab hac *Conſtitutione* pendebant.

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672, *Londini.*

INcunte *Auguſto* An. 1669. *Cholera Morbus*, immania *Ventris tormina ſine Dejectionibus*, uti etiam *Dyſenteria*, quæ per decennium jam parcius comparuerat, graſſari cœperunt; *Cholera morbus*, quem nunquam antehac ita fuiſſe Epidemicum animadverteram, hoc non obſtante, eo etiam anno, uti ſemper, intra *Auguſti* cancellos ſtetit, vix in priores *Septembris* Hebdomadas evagatus. Ventris autem *Tormina abſque dejectionibus* ad *Autumni* exitum uſque perſeverabant, & *Dyſenteriam* comitabantur, quibus etiam latiùs ſpargebantur *illa*: Superveniente verò hyeme tormina iſta ſine dejectionibus penitus diſparebant, nec deinceps infeſtabant per ſequentes Annos quibus vigebat hæc *Conſtitutio*, quâ nihilominus Dyſenteriæ *vividiſſimæ* ſæviebant. Cujus rei hanc ego cauſam fuiſſe arbitror, quòd ſcilicet *Conſtitutio* iſta nondum ita perfectè in *Dyſentericam* tranſierat, ut ſymptomata illa omnia quæ Dyſentericos affligunt, in 1669.

ſingulis valeret producere. Etenim inſequente Autumno cùm jam rediret tormina, nullo non ſymptomate Pathognomonico ſtipatus incedit morbus. Inter *Tormina* hæc dejectionibus caſſa, & *Dyſenterias* jam memoratas quæ ubique populabantur, exoriebatur & novum *Febris* genus, utrique morbo comes, quæ non eos tantùm invadebat qui priorum alterutro laborabant, ſed etiam illos qui ab utroque adhuc immunes perſtabant; niſi quòd nonnunquam (at rariùs id quidem) ventris tormina admodum levia accederent, nunc ſolutâ alvo, nunc verò aſtrictâ; quæ cum illum Febrem quadantenus referret, quæ morbis præfatis non infrequenter adhærebat, *Febris Dyſenterica* nomine ab aliis diſtinguenda eſt; maximè cùm, ut mox docebimus, à *Dyſenteriæ* genio atque indole in eo tantùm recederet, quòd *Dejectionibus* illis careret quæ in *Dyſenteria* indefinenter moleſtabant, cæteriſque iis effectibus quæ huic evacuationi neceſſariò debebantur. Appetente jam Brumali frigore *Dyſenteria* ad tempus ſe ſubduxit; *Febris* autem *Dyſenterica* magis groſſabatur; *Variola* etiam, at mitiores, & fractis admodum viribus quibuſdam in locis irrepebant.

Anno verò ſubſequente vix dum ingreſſo, ipſo nempe *Januario*, ſucceſſêre *Morbilli*, qui indies auctiores facti, nullam ferè familiam, nullos ſaltem infantes intactos ſinebant, atque ad *Vernum* uſque *Æquinoctium* ſenſim involeſcentes, ab illo tempore iſdem ferme quibus inſurrexerant gradibus paulatim referebant pedem, & *Julio* menſe evanêre, non ampliùs viſi per eos annos omnes quibus dominabatur *Conſtitutio* hæc; niſi quòd proximo anno eâ ipſâ

tempeſtate

tempeſtate quâ in præcedente eruperant, rari hâc illâc diſſiparentur.

Morbilli iſti *Variolarum* generi, mihi hactenus non cognito, viam ſternebant, quas ut à cæteris diſtinguam, ob Phænomena irregularia inuſitataque à me obſervata (quæ poſtea in earundem Hiſtoriâ tradentur) à præcedentis *Conſtitutionis* Variolis longè diſtantia, *Variolas Anomalas Conſtitutionis Dyſenterica* compellare lubet. *Variolæ* hæ, licèt morbillis longè infrequentiores, non paucos tamen aggrediebantur, donec inchoante menſe *Julio*, *Febres Dyſenterica* prævalerent, Epidemicè incurſantes; approximante verò Autumno, *Auguſto* ſcilicet, *Dyſenteria* poſtliminio revertebantur atque omnia pervaſtabant, etiam inclementiùs quàm prægreſſo anno deſævientes. Hyberno tamen frigori terga dederunt, ut priùs. Verum enimverò his fugatis *Dyſenterica Febris* & *Variolæ* hyemem omnem funeſtabant.

At circa initium *Februarii* Anni inſequentis, ſubſtitutis *Tertianis Intermittentibus*, uterque morbus rarior prodibat. 1671.

Dictæ *Intermittentes*, licèt non admodum Epidemicæ, frequentiores tamen erant quàm quovis alio tempore obſervâſſe me memini, à quo ſc. expiravit *Conſtitutio* iſta quam ſibi adeò faventem illas habuiſſe ſuprà notavimus. Atque hæ, pro more *Intermittentium Vernarum*, Solſtitio æſtivo vix præterlapſo omnino evanuêre. Incipiente menſe *Julio*, *Dyſenterica Febres* quam præcedentibus annis obtinuerant ſtationem de novo repetebant; Autumno verò aliquantum provectiore, *Dyſenteria* jam tertiò regreſſa eſt, ſed contractior quàm anno ultimo elapſo, quo ad *ἀκμὴν*

pervenisse videbatur; supervenienti autem Hyemi tertiùm etiam cessit, *Febre Dysenterica*, & *Variolis* reliquam eam tempestatem iterum contristantibus.

Cùm verò, ut jam monuimus, sub ingressu utriusque anni præcedentis morbus aliquis valdè Epidemicus invalesceret, *Morbilli* sc. exoriente Anno 1670, *Intermittentes* autem *Tertianæ* Anno 1671 inchoato, quorum prædominio ita intercidebantur *Variolarum* copiæ, ut fines suos, prædictis annis incuntibus, longè lateque propagare nequirent: Hâc inquam de causâ remoto jam obice, (nempe initio Anni 1672) cùm solæ dominarentur Variolæ, *Epidemicè* admodum ex consequenti grassabantur, donec subintrante rursus *Julio*, *Febres Dysenterica* denuò invaderent, quæ redeuntibus jam quartò *Augusto Dysenteriis* mox succedebant; *Dysenteria* verò non pauciores tantùm quàm prioribus annis fuerant, sed mitiora insuper apportabant symptomata. Porrò *Variolis* hinc indeque finiul sparsis, haud facilè erat dictu, quis morbus præpolleret. Existimo quidem ego, *Constitutionem* aëris ad *Dysenterias* progignendas minùs facientem, Variolis eam subministrasse facultatem, quâ pari passu procedere valerent, secus atque iis annis quibus *Dysenteria*, *Augusto* mense confertim magis trucidabant. *Hyems*, ut solebat, *Dysenterias* ablegavit, sed neque *Febrem*, nec *Variolas*: Variolæ hic etiam pro more suo, exulantibus *Dysenteriis*, rerum denuo potiebantur, & per omnem reliquam brumam regnabant. Quinimò subsequente *Vere*, ut etiam *æstatis* initio, huc atque illuc deferebantur, longè tamen mitiores quàm pro hoc genere.

1672.

Verum

Verum enimverò quando aſſero, *Epidemicorum* alterum ab altero, ut clavum à clavo, pelli, non ſtatim dico, eum, qui pellitur ac cedit, morbum in ſolidum evaneſcere, at verò rariùs invadere. Durante enim hâc *Conſtitutione* uterque morbus reperiebatur, etiam illâ tempeſtate quæcum minùs ei conveniebat; e. gr. *Dyſenteria*, etſi morbus *Autumno* maximè proprius, unùm fortaſſe aut alium, licèt raró admodum, *Vere* inceſſebat.

Satis itaque evicimus, quòd per integram hanc *Conſtitutionem*, ſubintrante *Julio* (qui menſis certiſſima eſt *Febrium Autumnalium Epocha*, uti *Vernarum Februarius*) *Febres Dyſenterica* graſſabantur; Autumno verò jam ſe propiùs admovente, *Dyſenteria* (morbus, ſi accuratiùs loqui velimus, verè Autumnalis) iiſdem ſuccedebant, quas ab hyeme difflatas excipiebant *Febris Dyſenterica* & *Variola*; quæ quidem Variolæ non eam tantùm hyemem ſed & ſubſequens etiam Ver, nec non æſtatem illi conjunctam peragrabant, donec reverſo *Julio*, à *Febribus Dyſentericis* Epidemicè prædantibus ejicerentur: Atque hæ rerum erant vices dum vigeret prædicta *Conſtitutio*.

Obſervare inſuper eſt, quòd ſicuti Epidemicorum quilibet in ſubjecto particulari ſuas habet periodos, *Augmenti* ſc. *ſtatus*, & *Declinationis*; ita etiam *Conſtitutio Generalis* quæcunque, quæ huic alterive morbo Epidemicè producendo favet, pro ratione temporis quo dominatur ſuas etiam periodos habet, quatenus ſc. indies magis ac magis Epidemicè graſſatur, donec *ἀκμὴν* attigerit ſuam, atque exinde iiſdem ferè gradibus decreſcat, donec tandem penitus exoluerit, alteri *Conſtitutioni* locum cedens, Symptomatum enim quod attinet vehemen-

vehementiam, atrociora ſunt omnia ubi primùm ſe oſtendit; quæ quidem paulatim miteſcunt, & in Conſtitutionis Cataſtrophe tam ſunt benigna atque ἰυφάεσα, quàm patitur morbi natura in quo fundantur; quod ſatis demonſtrant *Dyſenteria*, & *Variola* hujus *Conſtitutionis*, ut mox fuſius declarabimus. Hujus *Conſtitutionis* morbos particulariter tractandos aggredior, eo quem ipſi ſervárunt ordine.

CAP. II.

Cholera Morbus An. 1669.

MOrbus hic, qui, ut antea diximus, Anno 1669 ſe latiùs diffuderat quàm alio quovis anno, quantum ego obſervaveram, eam anni partem quæ Æſtatem fugientem atque Autumnum imminentem complectitur, unicè ac eâdem prorsùs fide, quâ veris primordia Hirundines, aut inſequentis tempeſtatis fervorem Cuculus, amare conſuevit: Qui ab ingluvie ac crapulâ nullo temporis diſcrimine paſſim excitatur affectus, ratione ſymptomatum non abſimilis, nec eandem curationis methodum reſpuens, tamen alterius eſt ſubſellii. Malum ipſum facilè cognoſcitur; adſunt enim vomitus enormes, ac pravorum humorum cum maximâ difficultate & anguſtiâ per alvum dejectio; Ventris ac inteſtinorum dolor vehemens; Inflatio & diſtentio; Cardialgia, ſitis, Pulſus celer,

ac

ac frequens, cum æſtu & anxietate, non raro etiam parvus & inæqualis; inſuper & nauſea moleſtiſſima, ſudor interdum diaphoreticus, crurum & brachiorum contractura, animi deliquium, partium extremarum frigiditas, cum aliis conſimilis notæ ſymptomatis, quæ aſtantes magnopere perterrefaciant, atque etiam anguſto viginti quatuor horarum ſpatio ægrum interimant. Eſt etiam & *Cholera ſicca* à ſpiritu flatuoſo ſurſùm & infrà erumpente, idque ſine vomitu vel ſeceſſu; cujus unicum duntaxat exemplum me vidiſſe memini ineunte hujus anni Autumno, quo tempore prior illa ſpecies mihi creberrimè & facto quaſi agmine ſeſe obtulit.

Sedulâ mentis applicatione, & multiplici etiam experientiâ edoctus, quòd ſi hinc acres iſtos humores, fomitem morbi, Catharticis expellere conarer, idem agerem atque is qui ignem oleo extinguere ſatagit, cùm Cathartici vel leniſſimi operatio omnia magis perturbaret & novos inſuper excitaret tumultus: Et ſi ex adverſo medicamentis Narcoticis aliiſque aſtringentibus in ipſo ſtatim limine primum humoris impetum compeſcerem, dum naturali evacuationi obſiſterem, & invitum humorem detinerem, æger, inimico viſceribus incluſo, bello inteſtino indubiè conficeretur. Has, inquam, ob cauſas mediâ mihi viâ inſiſtendum eſſe duxi, ut partim ſcilicet humorem evacuarem, partim etiam diluerem: morbum itaque hâc arte, mihi à multis retrò annis compertâ ac comprobatâ, toties quoties in ordinem coegi. *Curatio.*

Pullus tenerior in tribus circiter aquæ fontanæ congiis elixatur, adeò ut carnis ſaporem vix per-

capcibilem

ceptibilem liquor referat; hujus decocti (vel defectu ejus, liquoris poſſetici) capaciores aliquot cyathos æger tepidè exhaurire jubetur; eodemque tempore bonâ ejuſdem quantitas pluribus *Enematis* ſucceſſivè injiciendis inſervit, donec quâ per ſuperiora, quâ per inferiora, tandem omne juſculum abſumptum, ac denuò rejectum fuerit. Hiſce hauſtibus, pariter ac Clyſteribus, Syruporum *Lactucæ*, *Violarum*, *Portulacæ*, *Nymphææ*, eorumve alicujus, Uncia ſubinde admiſceri poterit; quanquam & citra ejuſmodi additamenta, juſculum ipſum per ſe rem ſatis commodè exequatur. Ita Ventriculo inſigni liquoris quantitate ſæpius onerato, atque, ut ſic dicam, ſubverſo, ac reiteratâ Enematum injectione, humores acres vel foràs eliminantur, vel retuſâ acrimoniâ ad debitam temperiem revocantur. Exantlato hoc eluvionis penſo, quod tres vel quatuor horas ſibi vendicat, medicamentum aliquod *Paregoricum* curationi coronidem imponit: Mihi hoc crebro in uſu eſt, ℞ *Aq. Paralyſ.* ℥ j. *Mirab.* ℈ij. *Laudani liquidi gut.* xvj. cujus loco Narcoticum quodvis officinale ſuccenturiari poterit. Atque hæc quam propoſui diluendi humores via multò tutiùs, ac expeditiùs, quam quæ vel per evacuantia, vel per aſtringentia vulgò inſtituitur, periculoſiſſimo affectui occurrit, quippe cùm ab *illis* tumultus concitatior & ferocior evadat, ac omnia ſuſquedeque vertantur; *hæc* è contra hoſtem in mediis viſceribus detineant, ac ex advenâ reddant planè inquilinum; ut taceam, protracto in longitudinem morbo præter periculum ex ejuſmodi morâ, quâ in maſſam ſanguinis tandem humores vitioſi irrepunt, atque mali moris febrim facilè accendunt, etiam ægris graviſſimi mali tædium procreari.

At

At verò diligenter eſt animadvertendum, quòd ſi non acceſſerit Medicus, niſi poſtquam æger vomitu ac dejectionibus ad horas aliquamnultas continuatis, puta 10 vel 12, fuerit exhauſtus, & jam frigeſcant extrema membrorum; hoc, inquam, caſu, omiſſis aliis quibuſcunque auxiliis recto curſu ad ſacram hujus morbi anchoram, *Laudanum* intelligo, confugiendum eſt; quod non tantùm exhibendum eſt urgentibus Symptomatis, ſed etiam ceſſantibus Vomitu ac Diarrhœâ mane & ſerò quotidie repetendum, donec priſtinas vires æger, ac ſanitatem tandem receperit.

Hic morbus, quantumlibet Epidemicus, rariſſimè tamen (quod ſuprà dictum eſt) *Auguſti*, quo primum cœpit menſe, terminos excellit; ex quo mihi ſubeſt contemplari elegantiſſimum illud ſubtiliſſimumque artificium, quo utitur natura in Epidemicorum natalibus atque ortu: Licèt enim eædem prorſus maneant cauſæ, unde plures ſub finem *Septembris* æquè ac menſe præcedente, hoc morbo poſſunt corripi, nimia ſc. Fructuum Horariorum ingeſtio; eundem tamen non ſequi videmus effectum: Quiſquis autem *Cholera morbi legitimi*, quôcum ſolo nobis impræſentiarum res eſt, Phænomena ſtudioſè collegerit, fatebitur morbum iſtum, qui quovis alio anni tempore invadit, quamvis ex eâdem occaſione prognatum, atque eorundem ſymptomatum nonnullis ſtipatum, ab hoc noſtro toto cœlo diſtare; haud aliter ac ſi in aëre peculiaris menſis hujus lateat reconditum ac peculiare quiddam, quod ſpecificam hujuſmodi alterationem ſoli huic morbo adaptatam, vel cruori vel Ventriculi fermento valeat imprimere.

CAP.

CAP. III.

Dysenteria partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

VEntris *termina sine dejectionibus* initio *Augusti* 1669, ut suprà innuimus, invadere cœperunt; & excurrente eo Autumno, *Dysenteriæ*, quæ cum iisdem ingrediebantur, æquabant numero, ne dicam, exuperabant. Febris nunc iis accessit, nunc aberat. Dysenteriarum per id tempus grassantium torminibus dicta Ventris termina omnino respondebant; atrocissima nempe hæc erant, & per intervalla cruciabant; nullæ verò sequebantur Dejectiones vel *Stercoreæ*, vel *Mucosæ*. Pari passu cum *Dysenteriis* per *Autumnum* hunc omnem procedebant, sed, ut jam docuimus, non cum iisdem per Annos sequentes hujus *Constitutionis* Epidemicè ampliùs invadebant. Cùm verò torminа hæc sine dejectionibus neque naturâ suâ, neque illâ, quâ promptissimè sopiebantur, methodo, à *Dysenteriis* multum dissideant, ad has me confero.

Animadverti, morbum hunc uti nunc, ita ferè semper, *Autumni* initio invadere solere, & appropinquanti hyemi pro tempore cedere; cùm verò annorum series eidem Epidemicè producendo nimiùm faveat, unum alterumve, etiam quovis alio tempore potest ferire; quin & circa *Veris* ingressum,

ingreſſum, fortè etiam maturiùs, (ſi nempe aura calidior intemperantiori gelu derepente ſoluto mox ſupervenerit) plures aliquot inceſſere. Unde, perpauci licèt fuerint qui hoc corripiantur morbo, cùm tamen id tempore ita alieno contingat, ſatis ſcio illam *Conſtitutionem* haud mediocriter huic morbo ſuffragari. Atque ita ſe res habuit per eos annos, quibus *Dyſenteria* ita latè depopulabantur; quandoque enim circa finem hyemis aut Veris initium, uti dictum, hic morbus hunc illúmve vexabat.

Nunc cum rigore horroréque aggreditur hic morbus, quos ſequitur totius corporis calor, (ut in Febribus ſolenne eſt,) atque hunc brevi poſt ventris tormina; iſta verò dejectiones: Sæpe verò nulla antecedit Febris præſenſio, agmen autem ducunt tormina, dejectiones ſubſequuntur: Semper tamen adeſt ingens cruciatus, & inteſtinorum depreſſio cum dolore quoties exoneratur alvus, cum crebris itidem dejectionibus, & moleſtiſſimo viſcerum omnium quaſi deſcenſu. Dejectiones *mucoſæ* ſunt omnes, non *ſtercoroſæ*, niſi quod nonnunquam ſtercoroſa interponitur, idque ſine dolore inſigni. Mucoſis hiſce dejectionibus intertexuntur ſanguinis quædam lineamenta; quandoquidem nè minimum quidem ſanguinis per omnem morbi decurſum iiſdem admiſcetur; quo non obſtante, (modò frequentes ſint Dejectiones, cum ventris torminibus & colluvie mucoſâ,) morbus haud minùs rectè *Dyſenteria* vocabitur, quàm ſi undâ manaret ſanguis. Interea temporis æger, ſi vel ætate floreat, vel Cardiacorum ope incaleſcat, febricitat, linguâ ſubalbidâ quadam mucilagine denſè obſitâ, &, ſi vehementiùs fuerit excaleſactus, nigrâ etiam atque ſiccâ:

ſicca: Proſternuntur admodum vires, diſſipantur ſpiritus, nullum non adeſt Febris malè moratæ indicium. Non dolores tantùm ſummos atque ægritudinem adfert hoc malum, ſed, niſi peritè tractetur, ingens etiam in vitæ diſcrimen ægrum perducit; cùm enim jam imminutæ caloris Vitalis ac ſpirituum copiæ á crebris hiſce dejectionibus ante exhauriantur quàm peccans materia poſſit è ſanguine exturbari, manuum ac pedum frigore ſuperveniente, à morte periclitabitur, etiam intra morborum acutorum periodos oppetendâ; quod ſi intentatas *Parcarum* manus hâc vice eluſerit, plura tamen diverſi generis ſymptomata miſerum expectant: v. gr. nonnunquam progreſſo morbo, loco filamentorum ſanguineorum quæ eodem incipiente dejectionibus permiſta conſpici ſolebant, *ſanguis ſincerus*, ne muco quidem intermixto, largiori quantitate ſingulis conatibus egeritur, quod, cùm corroſionis majorum aliquot vaſorum quæ inteſtina perreptant, argumentum ſit, ægro interitum minatur. Nonnunquam etiam inteſtina à magno illo incendio, quod excitavit materiæ calidæ atque acris ad partes læſas affluxus copioſior, *Gangrenâ* inſanabili afficiuntur. *Aphtha* inſuper exeunte morbo oris interna fauceſque ſæpenumerò obſident; imprimis ubi corpus diu fuerit excalefactum, & materiæ peccantis evacuatio medicamentis aſtringentibus impedita, non exacto priùs per Cathartica morbi fomite. Atque hæ quidem mortem imminentem ut plurimum denunciant. Quòd ſi prædicta ſymptomata ſuperaverit æger, & morbus in longum trahatur, tandem inteſtina ordine quæque ſuo deorſum verſus affici videntur, donec in *rectum inteſtinum* malum omne detrudatur,

tur, & in *Tenesmum* desinat; quo facto, longè secus atque in Dysenteriis Dejectiones *stercorosæ* vehementissimum intestinis dolorem infesunt, alvi sc. fæcibus teneriora adhuc intestina inter descendendum radentibus; cùm Dejectiones *Mucosæ* eo tantùm tempore inferiori intestino, *Recto* nempe, molestias creent, quo materia in eo solo conficitur atque inde excernitur. Hic autem morbus licèt *adultis*, maximè *grandævis*, haud raró exitialis, *Infantibus* nihilominùs perbenignus reperitur, qui ad menses aliquot ab eodem quandoque afficiuntur sine quovis incommodo, modò res naturæ permittatur.

Quantam cum hac, quam descripsimus, affinitatem habeat *Endemia* ista *Hibernorum Dysenteria*, non satis scio, cùm nondum ea mihi innotuerit; quin & in his, quas incolimus, regionibus quomodo se habeat *Dysenteria*, quam jam depinximus, si ad illas referatur quæ aliis annis infestabant, mihi pariter incompertum est; cùm fieri quidem possit, ut variæ enascantur *Dysenteriarum* species, ut sunt *Variolarum*, & Epidemicorum aliorum, diversis *Constitutionibus* propriæ, & quæ proinde medendi methodum in aliquibus diversam sibi suo jure vendicent. Neque est, cur hos Naturæ lusus hac in re tantopere demiremur; cùm in confesso apud omnes sit, quòd quo profundiùs in quæcunque Naturæ opera penetremus, eo luculentiùs nobis affulgeat ingens illa varietas & divinum pene artificium operationum ejus, quæ captum nostrum longissimè superant. Adeò ut quisquis ille fuerit qui in se receperit hæc omnia mente assequi, & multifarias Naturæ operationes κατὰ πόδας indagare, partim magnis ausis excidet, neque voti per

omnia compos reddetur: Convitia interim, (ſi quid judicando valet,) pro Repertorum *vel* utiliſſimorum quam fecit ſemente, certò certius ſibi metenda proponet, idque eam tantùm ob cauſam, quòd primus invenit.

Porrò obſervandum eſt, quòd *Epidemici* omnes ubi primùm è Naturæ ſinu emergunt exiliuntque, quantum ex eorum Phænomenis licet conjicere, principio magis ſpirituoſo ac ſubtili videntur inhæreſcere, quàm ubi jam magis adoleverint, quóque magis ad occaſum vergunt, eò magis indies craſſi atque humorales fiunt: Etenim quales quales demùm fuerint inimicæ iſtæ particulæ, quas aeri intimè permixtas *Conſtitutionem Epidemicam* formare opinabimur, omnino par eſt ut eaſdem majori agendi potentiâ per ea tempora pollere exiſtimemus, quibus primùm eruperint, quàm poſtquàm earum vires fuerint refractæ. Ita primis menſibus quibus graſſabatur *Peſtis*, nullo ferè non die ejus contagio affiati, dum in triviis verſarentur, inopinantes extincti ſunt, nihil prorſus mali præſentientes, cùm, ubi morbus magis adoleverat, neminem, niſi Febre atque aliis ſymptomatis præcedentibus, unquam proſtravit: Ex quo abundè conficitur, morbum hunc in ipſis incunabulis magis efferatum atque Acutum fuiſſe, quàm poſt principia, licèt pauciores primâ acie jugulaverit, aucto jam ſc. quem habebat in humana corpora influxu. In *Dyſenteriis* pariter, de quibus jam agimus, omnia univerſim ſymptomata atrociora ſub primo morbi ingreſſu comparebant, & licèt, ſi ad ægrorum numerum reſpexeris, latiùs indies malum ſerperet, donec tandem ad ſtatum perveniſſet, in quo ex conſequenti plures interibant quàm

incunte

ineunte morbo; symptomata tamen sub initio sæviebant magis quàm in *statu*, ac multo adhuc magis quàm in *Declinatione*, & cæteris paribus plures pro ægrorum numero Ἔλαβε πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Adde quòd quo diutius perseverabat morbus, eo magis Humoralis etiam videbatur; v. gr. primo quo invasit Autumno, quamplurimi nullis omnino Dejectionibus molestabantur; Torminum verò quod spectat atrocitatem, Febris intensionem, subitam virium prostrationem, aliaque symptomata, insequentium annorum Dysenterias longo intervallo post se reliquit. Quinimò Dysenteriæ cum Dejectionibus, quæ primæ incessebant, principio magis spirituoso ac subtili videbantur inhærere, quàm quæ illas sequebantur. Etenim in primis Dysenteriis & conatus & ad desidendum irritatio majores erant, tum etiam frequentiores; ipsæ verò Dejectiones, stercorosæ præsertim, & minores, & magis insolentes: Quibus autem gradibus morbus in genere se promovit, iisdem etiam imminuebantur Tormina; Dejectiones verò magis stercorosæ erant, donec tandem fatiscente *Epidemicâ* hâc *Constitutione* Tormina vix perciperentur, Dejectionesque *stercorosæ* magis essent quàm *mucosæ*.

Ut ad Curativas Indicationes tandem procedamus; cùm varia quæ huic morbo accidunt symptomata, diligenter ac maturè mecum pensitassem, *Febrem* eum esse (sui sc. generis) in intestina introversam deprehendi, cujus ope humores calidi atque acres in massâ sanguineâ contenti atque eandem exagitantes, per Arterias Mesaraicas in dictas partes deponuntur; unde à vehementiori sanguinis atque humorum ep- *Curatio.*

 conten-

contendentium impetu patefactis vaſorum orificiis, ſanguis per ſedem effunditur. Interea temporis importuno inteſtinorum niſu, quæ omnem adhibent operam ut humores acres continuò infeſtantes expellant, mucus iſte quo naturaliter obducuntur, ſingulis fœdibus, nunc parciùs, nunc copioſiùs, una egeritur. Proinde ultrò ſe *Indicationes* offerre videantur, neque mihi aliud quippiam incumbere exiſtimavi, quàm ut primùm acres iſtos humores ſectâ venâ immediate revellerem, quo facto inſuper reliquam maſſam contemperarem, tum etiam dictos humores per Cathartica ſubducerem.

Hâc itaque Methodo ſum uſus; Quo primùm accerſebar die, venam cubiti tundendam ſuaſi, eâdem nocte & *Paregoricum* propinavi, & ſequenti aurorâ Potionem hanc Catharticam Lenitivam, mihi familiarem, ℞ *Tamarind.* ℥ *ß. fol. Senna* ℥ ij. *Rhei* ℥ j *ß. Coq. s. q. Aquæ, Colatura* ℥ iij. *diſſolve Mann. & Syr. Roſ. ſolut. an* ℥ j. *m. f.* Potio ſumenda ſummo mane. Hanc ego Potionem Electuario cuilibet cum Rhei paucâ quantitate parato, ſoleo præponere; licet enim *Rhabarbarum* Choleræ atque acrioribus quibuſque humoribus evacuandis ſit dicatum, attamen niſi *Manna* aliquid, aut *Syrupi Roſacei*, vel aliud ejuſmodi, eâ quantitate admiſceatur ut ad pleniorem Catharſin aſſurgat, in Dyſenteriis *curandis* non admodum conducit. Quandoquidem verò ſatis eſt obvium Medicamenta Cathartica etiam leniſſima, & tantùm Ἐκκοπτικὰ, ventris tormina intendere, ſpirituum etiam dejectionem, atque ἀταξίαν univerſalem ægro inferre, adventitio nempe illo tumultu quo ſanguinem ac humores commovent inter operandum; eapropter ſolenne mihi eſt *Paregoricum* tempotius

aliquan-

aliquanto ſubjicere quàm poſt Cathartica conſuevimus, horâ ſc. pomeridianâ quácunque, modò Catharticum ſuo defunctum munere videatur; quo ſc. quem concitavi motum denuò ſufflaminare valeam. Deinceps ad duas adhuc vices dictum Catharticum præſcribo, alternis ſc. diebus hauriendum; Paregoricum etiam poſt ſingulas Purgationes, quo ſuprà monuimus tempore. Hoc inſuper diebus à Purgatione vacuis tam manè quàm ſerò exhibendum curo, quo ſc. ſymptomatum ferociam debellem, atque inducias impetrem, dum cum humore peccante exterminando mihi res eſt. *Anodyno* autem utebar maximè *Laudano liquido*, guttis nempe 16 vel 18 in Aqua qualibet Cardiaca, pro doſi unâ.

Poſt Venæ-ſectionem & Catharſin ſemel celebratam per totum morbi decurſum Cardiacum quodvis è temperatioribus, ut *aq. epidem. aq. ſcord. comp.* & his ſimilibus, ſubinde deguſtandum conceſſi. *Ex. gr.* ℞ *aq. ceraſor. nigr. & fragor. an.* ℥ iij. *aq. epidem. ſcordii comp. & cinnamomi hordeat. an.* ℥ j. *margarit. præparat.* ʒ j *ß. Sacchari Chryſtalini q. ſ. adde aq. roſarum Damaſc.* ʒ *ß.* (ad guſtum ſc. gratiorem) *miſ. f. Jul. de quo cap. ſæpè*, iiij. *vel v. in langoribus, vel ad libitum.* Hæc autem imprimis in ſenioribus ac Phlegmaticis uſurpavi, quo nempe ſpiritus magnâ Dejectionum vi, quod in hoc morbo uſu venit, proſtratos erigerem quadantenus, & reſarcirem: Potus erat Lac coctum cum Aquæ triplo; aut *Decoctum album* (quod appellant) *ex C. C. C. & mica panis albiß. an.* ℥ ij. *coctis in aq. font.* ℔ iij. *ad* ℔ ij. *& poſtea ſ. q. ſaccbari albiſſ. edulcoratum*; aliquando etiam lac Cereviſiatum; vel, ubi dejectio virium id poſtu-

laverit, *Aq. font.* ℔ ij. *cum Vini Canarini* ℔ ß. *simul cocta* pro potu ordinario frigidè assumebantur. Panatellâ item nonnunquam vescebatur, nonnunquam jusculo è carnibus ovinis macilentioribus. Grandæviores lectulo magis addixi; Aquam item Cardiacam illis familiarem liberaliùs indulsi, quàm infantibus aut junioribus par erat. Laudata Methodus omnibus, quæ mihi hactenùs innotuêre, in hoc morbo vincendo facilè palmam præripuit, qui perraro ultra tertiam Purgationem duravit.

Quod si morbus præfractior his non cederet, dictum *Paregoricum* ægro exhibui singulis diebus mane, & horâ somni, donec omnino convalesceret; imo quo certiùs adhuc hic affectus debellari potuerat, Laudanum prædictum octavâ quaque horâ, *i. e.* ter spatio diei naturalis, propinare non dubitavi; idque in majore dosi quàm suprà recensui, nempe ad gutt. xxv, si prior dosis fluxui cohibendo haud par fuerat. Insuper *Enema ex lactis vacc. librâ dimidiâ, & Theriac. Androm. sesquiunciâ* sing. diebus injiciendum curavi, quod quidem in quibuscunque alvi dejectionibus mirè confert. Nec vel minimum quidem incommodi à tam frequenti Medicamenti Narcotici repetitione mihi adhuc videre contigit (quantamlibet noxam inde sequuturam comminiscantur inexperti,) licet plures noverim qui in morbo contumaciori idem ad septimanas aliquot continuas quotidie usurpaverint. Hic autem admonendum, quòd cùm alvi fluxus ad *Diarrhœam* tantùm assurgat, satis erit ut (Phlebotomiâ ac Catharsi fortiori omissâ) *Rhabarbarum* solum singulis matutinis exhibeatur, nempe ejusdem *pulv.* ʒ ß. (plus minus pro ægri virium ratione) *in Bolum s. q. Diascordii concinnata,*

addendo

addendo ol. Chym. cinnamomi gutt. ij; noctibus autem insequentibus *Paregoricum ex aq. Cinnamomi bordeata* ʒ j. *& laudan. liquid. gutt.* xiiij. Dietam interim observando qualem in curatione Dysenteriæ suprà descripsi, atque etiam singulis diebus, si opus fuerit, clysterem injiciendo ibidem laudatum. Sed hoc obiter.

Ut unicâ instantiâ (neque enim pluribus Convalescentium exemplis, nullâ cogente necessitate, Lectori tædium creabo) Methodum jam à me propositam commendatam faciam; Vir pietate atque Eruditione insignis *Tho. Belke* S. T. P. & *Comiti Sancti Albani* à Sacris Domesticis, durante hâc Constitutione *Dysenteriâ* Acutissimâ laborans, me in subsidium accito, ipsissimâ hâc methodo restitutus est.

Infantes hoc morbo correpti eodem planè modo erant tractandi; sanguinis tamen extrahendi quantitate, tum etiam Medicamentorum, tam Cathartici, quàm Anodyni viribus pro annorum ratione imminutis; ità ut v. gr. Narcotici guttæ duæ infanti unius anni sufficerint.

Laudanum Liquidum, quod in quotidiano, ut dictum, usu mihi erat, hanc ad normam simpliciorem præparavi, ℞ *Vini Hispanici* ℔ j. *Opii* ʒ ij. *Croci* ʒ j. *pulv. Cinnamomi, & Caryophyllorum an.* ʒ j. *infundantur simul in B. M. per duos vel tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat; Colatura servetur pro usu.* Hanc nostram præparationem *Laudano* Officinarum *solido* anteferendam virtutibus quidem non censeo, sed ob formam saltem commodiorem, & majorem Dosis certitudinem, eidem antepono; cùm sc. Vino, Aquæ Distillatæ, aut liquori alii cuicunque instillari possit,

Et profectò non hic mihi tempero, quin gratulabundus animadvertam, Deum Omnipotentem πάντων δωτῆρα ἐάων non aliud remedium, quod vel pluribus malis debellandis par sit, vel eadem efficaciùs extirpet, humano generi, in miseriarum solamen, concessisse, quàm sunt *Opiata*, Medicamenta sc. ab aliquâ *Papaverum* specie desumpta. Et quamlibet sint nonnulli, qui credulis persuadere velint, omnem ferè Narcoticorum, *Opii* præsertim ipsius, virtutem ab artificiosâ ac debitâ, quam soli adhibent, præparatione pendere; qui tamen experientiâ judice certaverit, & tam simplicem succum à naturâ oblatum, quàm ejus præparata cum diligenti observatione in usum frequenter revocaverit, nullum ferè discrimen intercedere comperiet, & mirandos illos effectus quos edit, nativæ ipsius plantæ bonitati atque excellentiæ, non verò artificis polydædali solertiæ deberi certò sciet. Quinimò ita necessarium est in hominis periti manu organum, jam laudatum Medicamentum, ut sine illo manca sit ac claudicet Medicina; qui verò eodem instructus fuerit, majorâ præstabit quàm quis ab uno Remedio facilè speraverit: Rudis enim sit oportet, & parum compertam habeat hujus medicamenti vim, qui idem sopori conciliando, demulcendis doloribus, & Diarrhœæ sistendæ applicare tantùm novit, cùm ad alia plurima, gladii instar *Delphici*, accommodari possit, & præstantissimum sit Remedium Cardiacum, unicum penè dixerim, quod in rerum naturâ hactenus est repertum.

Hâc Methodo erant tractandæ *Dysenteriæ* in genere. Observandum est autem, quòd cùm primo quæ ingrediebantur anno, indolis magis subtilis,

uti

uti dictum, ac ſpiritoſæ eſſent, quàm quæ ſequentibus annis infeſtabant, idcirco non ita promptè Catharticis parebant Medicamentis, atque illis quæ tam ſanguinem diluebant contemperabantque, quàm acres iſtos humores qui ex eodem in fiſtulam inteſtinalem excernebantur? Quamobrem primo autumno quo *Tormina ſicca* & *Dyſenteria* invadebant, Methodum ſequentem conſtanter ad utrumque morbum abigendum adhibui, eventu ubique aſtipulante; donec appetente frigore eandem etiam anno eodem minus efficacem eſſe ſentirem, atque annis ſequentibus, cùm jam magis à ſubtilitate recederet morbus, prorſus inutilem.

Ita vero proceſſi: ſi æger ætate florens febricitaret, cubiti venam tundendam præcepi, atque elapſâ horâ unâ aut alterâ, eundem ingeſto affatim liquore diluendum, ut in *Cholerâ morbo*, factitâram; non verò, ut illic, juſculo è carnibus pullorum, aut Lacte Cereviſiato, at Lactis ipſius ſero, quod eâdem quâ illic copiâ frigidè propinandum, tepidè verò inferiùs injiciendum curavi, nec Sacchâro adjecto, nec aliâ re quâcunque. Tormina, & Dejectiones ſanguine permiſtas, rejecto jam quarto Enemate ſemper evaneſcere animadvertebam: Hoc labore exanclato, & tranſmiſſo ſero lactis omni (quod duarum triumve horarum ſpatio fiet, ſi diligenter operam navaverit æger) lectulo protinus eum commiſi, ubi brevi ſponte ſuâ in madorem ſolvebatur (à ſero lactis ſanguini immixto,) quem ad horas 24 continuari, minimè provocari jubebam; nihil interim concedens præter Lac crudum paulò tepefactum, quo etiam utebatur ſolo ad dies tres vel quatuor poſtquam è lecto ſurrexerat, ſi vel ob lectuli, vel lactis uſum nimis

præma-

præmaturè intermiſſum, recidivam pateretur æger, eadem veſtigia denuò repetenda erant. Hæc Methodus, ſi certa atque expedita fuerit, non ideo à viro quolibet prudente repudiabitur, quòd faſtoſo Remediorum apparatu non ſe venditet.

Hujuſmodi *Febrem* ſymptomatis, qualia ſupra deſcripſimus, ſtipatam iis in locis & temporibus reperiri quibus *Dyſenteria* Epidemicè regnat, & Methodum hanc quam delineavimus, eidem omnino deberi, teſtimonio viri probi atque eruditi Doctoris *Butler* amplius confirmabitur, qui Nobiliſſimum D. D. *Henricum Howard* à S. Maj. Regiâ *Britannicâ* ad *Moroccenſem* in *Africa* Legatum comitabatur; quibus in regionibus, ut mihi ipſus retulit, obſervavit *Dyſenteriam* per ea tempora, uti ſemper, Epidemicè graſſari, & *Febrem*, quæ cum illa jungebatur, omnino illi ſimilem quam depinximus; quibus ille medebatur tam in urbe *Tingitanâ* quàm aliis in locis, ſive *Noſtrates* eſſent ægri, ſive *Mauri*, dictâ Methodo, felici ſemper exitu. Quam quidem neuter alteri debemus, ſed pari fortunâ in eandem diſſitiſſimi incidimus. Prohtebatur autem, optimè iſtic ſibi ceſſiſſe in illius morbi Curatione Methodum illam, quâ liquoris diluvio ſubmerguntur *Dyſenteriæ*. Atque exiſtimo ego, omnino par eſſe ut in calidiori iſto Climate longè rariùs ſucceſſu careat hæc Methodus quàm in noſtrâ *Britanniâ*.

Primo illo Autumno quo vigebat hæc *Conſtitutio*, *Daniel Coxe* M. D. vir ingenio & eruditione ornatiſſimus, *Dyſenteriâ* acutiſſimâ laborans, me quem conſuluit ſuadente, ope Methodi jam laudatæ, Citò, Tutò, & Jucundè ſanatus eſt; poſt tertium ſc. quartumve Enéma, dum lecto allide-

rem,

rem, & Tormina & Dejectiones ſanguineæ evanuêre; nec qualibet re aliâ, præter lecti ad dictum ſpatium patientiam, & Lacteam Dietam, ad ſanitatem redintegrandam opus habuit. Eodem planè modo & idem poſtea alios quàm plurimos hoc malo affectos reſtituit exeunte eo Autumno. Anno autem proximo, illum etiam idem molientem ſpes fefellit.

Jam olim diximus, quòd ſæpenumerò hic morbus, ſi diutius excurrat, inteſtina ſeriatim omnia deorſum verſùs afficiat, donec tandem omnis ejus vis in *Rectum* decumbat cum aſſiduâ deſidendi cupiditate, quâ nihil præter Mucoſum quiddam & ſubcruentum excernitur. Hoc ſi fiat, fruſtra erit, me judice, qui medicari ſataget vel quâvis Methodo prædictâ, vel Clyſteribus Abſtergentibus, Glutinantibus atque Aſtringentibus quæ pro variis ulceris, quod ſupponitur, temporibus injici ſolent; vel etiam Foto, Inſeſſu, Suffumigiis, ac Suppoſitoriis dictos ſcopos reſpicientibus. Liquet enim, hoc ab ulcere *Recti* non procedere, ſed ex illo potiùs, quòd *Inteſtina* quibus gradibus vires reſumpſerint, iiſdem etiam materiæ morbificæ reliquias in *Rectum* decurbaverint; quod quidem indeſinenter proritatum ſingulis ſedibus mucoſam illam materiam, quæ ex naturæ providentiâ inteſtina duplicantur, elidit. Corroboranda eſt itaque pars affecta, quò poſſit, aliorum inteſtinorum exemplo, jam fatiſcentes mali reliquias funditus eliminare. Hoc autem ea ſola præſtabunt, quæ corpori in genere vires adjicere apta nata ſunt. *Topicum* enim, quodcunque id demum fuerit, parti dolenti applicatum, cùm Alienum quid ſit, contactu moleſto debilitatem magis adferet, quàm robur ſubminiſtrabit.

ſtrabit. Tolerandum itaque eſt ægro, donec Dietâ Analepticâ & liquore aliquo Cardiaco, qui palato arridet maxumè, pro libitu ingeſto, revocari poſſint vires; quibus redeuntibus, pari paſſu ſuâque ſponte proripiet ſe hoc *Teneſmi* ſymptoma.

Accidit etiam nonnunquam, licèt raro admodum, ut *Dyſenteria* ſub initio non ritè curata, particulare ſubjectum ad annos aliquot diſcruciet, integrâ ſanguinis maſſâ Craſin quaſi Dyſentericam jam indeptâ, unde acres calidique humores inteſtinis continuo ſuppeditantur, ægro interim ſingula vitæ munia mediocriter bene obeunte. Hujus ſpecimen ſe mihi obtulit non ita pridem in muliere quadam meis ædibus vicinâ, quæ per tres annos hujus *Conſtitutionis* poſtremos hoc malo continenter exercebatur. Cùm remedia quàm plurima eſſet experta antequam ad me accederet, Venæſectionem tantùm, miſſis cæteris præſidiis quibuſque, celebrandam cenſui; quam ut ſæpiùs repeterem, longioribus tamen intervallis, tum ſanguinis color, Pleuriticorum ſanguinis æmulus, tum inſigne illud quod poſt ſingulas vices magis ac magis adtum ſentiebat levamen, mihi addebant animos; cujus ope tandem priſtinam ſanitatem conſequuta eſt.

Antequam finiam, hoc eſt notandum, quòd tametſi in his annis quibus Dyſenteriæ adeò Epidemicè graſſarentur, evacuationes priùs memoratæ prorſus neceſſariæ erant antequam ad uſum Laudani deventum fuiſſet; attamen in *Conſtitutione* quavis huic morbo minùs faventi, iſtæ tutò omitti poſſint, ac curatio compendioſiori viâ, ſolo nempe uſu Laudani, abſolvi, eo quem deſcripſimus modo. Atque hæc de *Dyſenteriis* dicta ſunto.

CAP.

CAP. IV.

Febris Continua partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 71, 72.

EO ipſo tempore quo ſæviebat *Dyſenteria*, & *Febris* quædam illi ſimillima, quæ Dyſentericis accidere ſæpe ſolebat, unà exorta eſt; quæ quidem non eos tantùm quos jam ſauciaverat Dyſenteria, ſed ab illa prorſus immunes, (niſi quòd ſubinde, at raro, tormina haud quidem atrocia, nunc *cum* Dejectionibus, nunc *ſine* illis, paterentur ægri) pariter inceſſit: Eaſdem enim ubique προφάσεις ſeu cauſas manifeſtas & apparentes habuit, quas *Dyſenteria*; eadem etiam per omnia ſymptomata, quæ Dyſentericorum Febrem comitabantur. Ita ut, ſi evacuationes per alvum Dyſenteriâ laborantium excipias, & quæ ab iſtis neceſſariò pendebant ſymptomata, dicta Febris ejuſdem prorſus naturæ cum ipſis Dyſenteriis videretur; & deinceps per hujus *Conſtitutionis* decurſum omnem, parem cum illis ſubiit ſymptomatum quorumlibet alterationem, eiſdem ſcilicet differentiis, quoad Augmentum, Statum, & Declinationem, affecta, quibus afficiebantur in genere *Dyſenteria*. Hæc itaque *Febris Dyſenterica* mihi audiebat.

Memorata *Febris* nonnunquam, uti dictum, cum alvi Torminibus, ſed mitioribus, ingrediebatur (prioribus annis maximè quibus invaſit,) vel iſta

ad

ad eam poſt accedebant, ſæpius vero nulla erant. Sudores, qui in Febre *Conſtitutionis* prægreſſæ copioſiſſimi erant, ut ſupra notavimus, in hac rari ac parci, ſed Capitis dolor in hac quàm in illâ ſpecie immanior: Linguæ ægrorum, licèt humidæ atque albæ ut in alterâ ſpecie, craſsâ inſuper pelliculâ oblinebantur. Ratiùs hæc per *Ptyaliſmum* ſibi fugam quærebat, quod in aliâ non erat infrequens. Ad *Aphthas*, cùm jam diſceſſum meditaretur, erat propenſior quàm vel prior iſta, vel alia quævis Febris ſpecies quam mihi hactenus contigit videre; huic etenim perquàm familiare fuit (uti & Febri etiam illi quæ Dyſenteriis ſupervenit) cùm jam ferè deſineret, materiam fœdam atque acrem è ſanguine in os atque gulam deponere, unde naſcebatur dictum ſymptoma, in iis præſertim quos contumacior morbus diutiùs macerâverat, & regimen juſto calidius ampliùs infirmârat.

Eodem etiam modo generabantur *Aphthæ* iſtæ, quæ *Dyſenteriis* pervicacioribus cum Febre conjunctis nullo non die accidebant; præſertim ſi præter regimen calidius evacuationes etiam per alvum medicamentis Aſtringentibus priùs fuerint coercitæ, quàm morbi ſomes è venis Phlebotomiâ & Catharſi exigeretur.

Hæc erant certiſſima hujuſce Febris *κριτήρια*; reliqua ſymptomata variabant quotannis, & pro manifeſtis aëris qualitatibus certis quibuſdam temporibus, & pro Dyſenteriæ in genere progreſſu, tum etiam vario ejuſdem ſtatu. Sed ut hæc clariùs intelligantur, cùm hoc præſertim artificio in *Epidemicorum* productione triumphet natura, rem paulo altiùs repetam. Notandum eſt itaque, quod,

quòd, licèt aëris *qualitates manifeſtæ* non eam vim cuilibet *Conſtitutioni* imprimant, ut cauſæ ſint Epidemicorum qui ad illam propriè referuntur Productivæ (cùm à recondita atque inexplicabili ejuſdem conditione fluant iſti,) pro tempore tamen in eos habent poteſtatem, & proinde intromittuntur *Epidemici*, aut etiam excluduntur, prout illis favent Qualitates manifeſtæ, vel adverſantur; *Univerſalis* autem *Conſtitutio* eadem prorſus manet, ſive eam promoverint iſtæ, ſive quadantenus retardârint. Unde etiam eſt, quòd, cùm varii *Epidemici* in eandem incidant *Conſtitutionem*, hic aut ille morbus particularis eâ potiſſimum tempeſtate ſe exerat, ad quam ſenſibiles aëris qualitates eundem deſtinaverint, atque alteri demum *Epidemico* locum cedat, quem ſc. diverſæ ſubſequentis temporis qualitates advocaverint. Ex quo fit, ut Febris *Stationaria*, quæcunque demum illa ſit quæ ad *Epidemicum* eo anno regnantem attinet, *Julio* menſe potiſſimùm ſæviat, cujus initio plures hominum catervas ſimul aggreditur; *Autumno* verò appropinquante, magno illi Epidemico, à quo annus inſignitur, rurſus invaleſcenti decedit, & parcius infeſtat, ut quilibet ſemper annus ſatis docet. Excaleſacta enim à prægreſſâ ætate hominum corpora Febres, *Conſtitutioni Generali* propriæ quæ ſunt, promptiſſimè eo tempore invadunt; appetente verò *Autumno*, quo qui prædominatur *Epidemicus* faſces reſumit, iſtis omnino recedendum eſt.

Sicuti verò nominatæ *Febres* ſenſibili aëris Qualitati acceptum referre debent quòd jam hoc menſe exoriantur; ita etiam ſymptomata varia, à ſua natura, quatenus ab ejuſmodi *Conſtitutione* Generali

rali pendent, prorsus aliena, à manifestarum qualitatum, quæ in illum incidunt *mensem*, peculio sumunt mutuo. Hinc est, quòd quibus annis dictæ Febres hoc mense turmatim ingrediuntur, variis symptomatis novis stipantur, præter illa quæ eis sunt propria quatenus ab ejusmodi *Constitutione* Generali procreantur; eædem tamen ipsæ maneant, licèt apud vulgus ob φαινομένων diversitatem *Novæ* quotannis *Febres* audiant. Ad paucas verò tantum septimanas perseverant symptomata hæc magis peculiaria, quibus elapsis propria solummodo symptomata, quæ eis accidunt quatenus Febres sunt *Stationariæ* talis *Constitutionis*, reperiuntur per reliquum annum.

Hoc tum in aliis liquebat Febribus, tum magis peculiariter in *Dysentericis* mensis *Julii* 71, & 72, in quarum *priore* vehemens ægritudo, & Bilis æruginosa, cum magnâ in Diarrhœam propensitate sub morbi finem, continuò observabantur: In *posteriore*, doloris sensus in partibus corporis musculosis, Artubus maxumè, ad Rheumaticorum ferè dolores accedens: Faucium insuper Inflammatio, mitior tamen quam in Anginâ laborantibus. Utraque tamen hæc in eadem *Febre specificâ* coibant, & eadem plane medendi ratione utraque profligabantur; differebant autem respectu tantùm qualitatum sensibilum quibus donabantur tempora illa in quæ incidebant. Improvisa verò subitaneâque harum Febrium circa dicti mensis initium eruptio, & nova ad tempus aliquod peculiarium symptomatum facies (licèt neque specie distarent, neque methodo medendi quam postulabant, à Febre illâ quæ integrum percurrebat annum:) Hæc, inquam, plus satis evincunt, quàm sit difficile certam

tam Febris ſpeciem omni tempore è Phænomenis elicere; licèt eam ſatis rectè poſſit dignoſcere, qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligenter attenderit, & propria inſuper Febris ſymptomata, quæ ad hunc vel illum *Evacuationis* modum ſpectant, ritè obſervaverit. Nec parùm facit ad inveſtigandam Febris ſpeciem conſideratio, ſive Methodi, ſive Medicamenti, à quibus eadem minimo cum negotio expugnatur.

Quod ad reliquas ſymptomatum, Febres *Stationarias* comitantium, differentias ſpectat, *varia* Conſtitutionis *tempora* ea tantùm reſpiciunt, atque eo nomine vel ſunt intenſiora, vel remiſſiora, illa prout intenduntur, vel etiam remittuntur ſymptomata aliorum Epidemicorum ad quos ipſa pertinent.

Sed ut ad rem revertamur. *Febris* hæc quæ cum *Dyſenteriis*, ut ſupra dictum, eſt ingreſſa, parem cum iis paſſum tenuit, niſi quòd ſe paululum ſubduceret, dum alii horum annorum Epidemici prævalerent; perſiſtebat tamen illa, nunc plures, nunc pauciores petens, durante hâc *Conſtitutione*.

Pro hujuſce *Febris Curatione*; cùm obſervaſſem, uti priùs dictum, Phæno- *Curatio.*
mena *Febris Dyſentericorum* quamplurium eadem planè eſſe cum illis quæ hujus anni *Febres ſolitarias* comitabantur, conſentaneum mihi videbatur ſanatos iri ægros meos, ſi evacuationem illam quadantenus imitarer, quâ natura materiam illam corroſivam atque acrem, quæ & ipſius Dyſenteriæ, & ſupervenientis Febris cauſa *Continens* eſt, ſolet ablegare. Ac proinde eâdem ipsâ Methodo, tum quoad Venæ-ſectionem, tum repetitas Purgationes, Febrem hanc aggreſſus ſum, quam in

Dyſenteriæ curatione ſupra fuſius diduximus; Niſi quod *Paregorica* Purgationibus interjecta non tantum non hîc juvare, ſed & obeſſe deprehenderim, (ſecus atque in *Dyſenteriâ*) cùm ab his detineretur materia illa quæ Catharſi eliminari debuerat. Pulticulâ Avenaceâ, Hordeacea, Panatellâ, & ſimilibus ſub primis morbi diebus victitabat æger; potus erat Cereviſia tenuis parum tepefacta: Poſt celebratam verò ſemel iterumve Catharſin, nulla ſuadebat neceſſitas pullorum carnibus, aut ſimilibus Eupeptis ægro interdicere; cùm hæc per Purgationem Medicatio ea indulgeat, quæ non poterant concedi ſi alii viæ inſiſteretur. Tertia ut plurimum Purgatio, interpoſito ſemper die, morbum abſolvit; neque tamen perpetuum id fuit, ſed aliæ inſuper nonnunquam inſtituendæ erant. Si Febre jam pulsâ, fractiores adhuc eſſent ac magis effœtæ ægri vires, atque is tardiùs convaleſceret (quod *Hyſtericis* frequentiſſimè accidebat,) *Laudano* in parvâ doſi exhibito eaſdem reſtaurare, & ſpiritus transfugos ac diſſipatos in deſertas ſtationes revocare conabar; raró autem remedium illud repetebam, neque unquam præſcripſi niſi biduo triduove à poſtremâ Catharſi. Nihil verò æquè ad renovandas vires refocillandoſque ſpiritus faciebat, atque auræ liberior uſus mox ut Febris receſſerit.

Anſam autem ad praxin hanc inſtituendam hinc primùm arripui; quòd nempe, naſcente fermè *Conſtitutione* hâc, dum irrequieto ſolicitoque animo novæ hujus Febris naturam volutarem, ad juvenculam mihi vicinam advocabar, Febricitantem quidem illam atque acerbiſſimo ſincipitis dolore ferè enectam, aliiſque ſymptomatis, quibus *Febrem*

brem Dyſentericam onerari jam diximus: Hæc cùm à me interrogaretur, & de modo quo Febris primùm invadebat, & de ejuſdem duratione, faſſa eſt ſe à *Dyſenteria*, quæ tum ubique ferè graſſabatur, à quatuordecim retrò diebus fuiſſe liberatam; cui ſive ſuâ ſponte diſcedenti, ſive medicamenti ope depulſæ protinùs ſucceſſit dicta Febris cum dolore capitis: Quibus ego me rectiſſimè occurrere poſſe conjectabam, ſi *Dyſenteriæ* loco aliam evacuationem ſubſtituerem, ejus ſimillimam, quâ præclusâ Febris oborta eſt; ac proinde methodo ſupra laudatâ eandem reſtitui: Atque huic quidem ſe promptiſſimè dedebant hujus *Conſtitutionis* Febres. Semper enim rebar, non ſufficere ad comprobandam in *Acutis* Medendi rationem, ut feliciter ea cederet, (cùm ab imperitiſſimarum mulierculariam temeritate ſanentur nonnulli,) ſed requiri adhuc, ut morbus nullo negotio victus quaſi ſuopte genio cedat, atque abitum affectet quantum ejus fert natura. Sed hoc obiter.

Ineunte *Junio* 1672. Vir Nobiliſſimus, ac Prudentiſſimus Dominus Comes *Salisburienſis* hâc Febre laborans cum torminibus, alvo tamen non ſolutâ, accerſiri me juſſit, & Methodo propoſitâ ſanitati redditus eſt. Neque alia mihi ulla fuit opus dum hæc ſtaret Febris.

In Adoleſcentibus, aliquando & in paulò provectoribus, Febris hæc caput nonnunquam petebat, unde delirabant, non quidem ut in aliis Febribus Phreneticorum more, ſed quaſi ſtuporè, ad *Carum* proximè accedente, perculſi. Hoc illis præ cæteris accidebat, qui ſub morbi principio in ſudoribus quoquo modo extorquendis operam inauſpicatò collocârant. Non id mihi contingebat

Felicitatis, ut his ſublevandis par tunc temporis eſſem, licèt nullum non moverem lapidem, nullumque non è remediis hactenus notis in ſuppetias advocarem. Atque hæc de Febre hujus *Conſtitutionis* poſſint ſufficere.

CAP. V.

Morbilli Anni 1670.

SUb initio *Januarii* 167⅞. (ita ut ſolent præmaturè) *Morbilli* ſunt ingreſſi, atque indies magis invaleſcebant, donec inſtante *Verno Æquinoctio* ἀκμὴν adepti, exinde iiſdem gradibus imminuti tandem *Julio* ſequenti penitus extinguerentur. Horum jam ego Hiſtoriam (cùm omnium quos hactenus vidi in ſuo genere perfectiſſimi illi mihi videantur,) certam atque exquiſitam, quatenus mihi tum obſervare licuit, literis conſignabo.

Ortum habet hic morbus, atque Occaſum temporibus ſupra notatis. *Infantes* plerumque aggreditur, omneſque adeò ex illis, iiſdem mœniis concluſos. A rigore atque horrore, caloriſque & frigoris, quæ ſe mutuo *primo* die expellunt, inæqualitate tragœdiam orditur; tandem effulgente *ſecundo* die in Febrem conſummatam deſinit, vehementi ægritudine, ſiti, inappetentiâ, linguâ albâ, (non verò ſiccâ) tuſſiculâ, capitis atque oculorum gravedine, & ſomnolentiâ perpetuâ ſtipatam.

tam. Plerumque etiam è naribus atque oculis ſtillat humor; atque hujuſmodi lacrymarum in oculos effuſio certiſſimum eſt ſignum morbillorum ingruentium. Cui & hoc addendum haud minùs certum, quòd etſi in facie, exanthematum ſpecie, hic affectus ut plurimùm ſe prodit, in pectore tamen non tam exanthemata quàm maculæ latæ & rubræ ſuperficiem cutis non ſuperantes, conſpiciuntur; ſternutat æger tanquam à ſuſcepto frigore, intumeſcunt palpebræ (paulò ſc. ante eruptionem,) vomit, ſæpius tamen laborat *Diarrhœâ* cum Dejectionibus coloris ſubviridis, Dentientibus autem maximè id convenit. Infantes etiam per hunc morbum ſolito ſunt moroſiores. Ingraveſcunt ut plurimùm ſymptomata ad *quartum* uſque diem, quo tempore plerumque (licèt ad diem *quintum*, aliquando differantur) circa frontem & reliquam faciem maculæ parvæ rubræ, pulicum morſibus perſimiles, prodire incipiunt, quæ tam numero quàm magnitudine auctæ, racematim coaleſcunt, & faciem maculis rubris majuſculis variæ figuræ, interſtinguunt. Quæ quidem maculæ rubræ è parvulis quibuſdam papulis rubris haud longè ab invicem diſſitis, ſupra cutis ſuperficiem paululum elevatis, conflantur, quarum protuberantia, digito leviter admoto, tactu poteſt deprehendi, licèt oculorum longiùs remotorum aciem ferè effugiat. A facie, quam primò ſolam occupant, ſenſim ad pectus ventremque, crura deinde ac tibias ſe diffundunt hæ maculæ, licèt truncum atque artus rubore inficiant tantùm, nulla eminentia ſenſibili cutis æquabilitatem tranſgreſſæ. Eruptione *Morbillorum* non perinde deliniuntur ſymptomata, atque *Variolarum*; Vomi-

tum tamen post eruptionem nunquam observavi; Tussicula nihilominus, Febrisque intenduntur, cum spirandi difficultate, oculorum debilitate defluxioneque in eosdem decumbente, somnolentiâ perpetuâ, atque inappetentiâ, uti priùs adhuc perseverantibus. Die *sexto*, aut circiter, frons & facies aspereſcunt, emorientibus pustulis, ruptâque cuticulâ, & per id temporis maculæ per reliquum corpus & latissimæ sunt, & maximè rubeſcunt. *Octavo* circiter die maculæ in facie evaneſcunt, & vix in reliquo corpore cernuntur; *nono* verò nullæ sunt prorsus, facie atque artubus, quandoque & toto corpore quasi farinâ conspersis; particulis scilicet disruptæ cuticulæ paulum elevatis & vix cohærentibus, quæ morbo jam abituriente in frusta distrahitur, & postea à toto corpore squammularum formâ decidit. Evaneſcunt itaque *Morbilli* die ferè *octavo*, quo tempore vulgus (à spacio quo perdurare solent Variolæ, deceptum) eosdem introverti affirmat, licèt reverâ illi cursum à natura destinatum absolverint, & symptomata quæ iisdem recedentibus superveniunt ex eo nata autumat, quòd justo citius se intro *Morbilli* receperint. Observare enim est, Febrem atque spirandi difficultatem tunc temporis augeri, importunius urgere Tussiculam, ita ut nec interdiu, nec etiam noctu ferè somnus possit obrepere. Infantes præsertim sub regimine calidiori, aut qui calidioribus usi sunt medicamentis ad promovendam Morbillorum eruptionem, huic malo sunt obnoxii, quod Morbillis jam facessentibus se ostendit, unde in *Peripneumoniam* conjiciuntur, quæ plures jugulat quàm aut Variolæ ipsæ, aut symptoma quodcunque ad eum spectans morbum, licèt omni

prorsus

prorſus periculo vacent *Morbilli* ſi modo peritè tractentur. His etiam non raró accidit *Diarrhœa*, quæ vel morbum ſtatim excipit, vel etiam ad plures ſeptimanas excurrit poſt morbi, omniumque ejus ſymptomatum fugam; haud ſine magno ægri diſcrimine, in quo abhinc ortâ ſpirituum profuſione continuâ, verſatur. Aliquando etiam poſt regimen intensè calidum Exanthemata liveſcunt primò, mox nigreſcunt; id verò *Adultis* tantum contingit, de quibus conclamatum eſt ubi primùm nigredo iſta conſpicitur, niſi Phlebotomiâ & temperatioris regiminis refrigerio iis actutùm ſubveniatur.

Morbillis ut naturâ, ita & medendi, quam ſibi poſcit hic morbus, ratione, cum *Variolis* ſatis convenit: Medicamenta, & regimen calidiora periculi pleniſſima ſunt, utut frequenter in uſum revocentur ab ignaris ægrorum Curatricibus, eo animo ut morbus à corde procul ſubmoveatur. Fœliciter præ aliis mihi ceſſit methodus illa, quâ æger ad dies binos ſolùm ternoſve ab eruptione lecto aſtringebatur, quò ſanguis leniter pro morbi genio particulas inflammatas facilè ſeparabiles, à quibus offendebatur, per cutis ſpiracula diffluret; nec lodicibus, nec igne, præter modum quem ſanus tenebat, adjectis: A carnibus quibuſcunque arcebam, juſcula avenacea, hordeacea, & ſimilia, nonnunquam & pomum coctum concedebam; Potus vel erat Cereviſia tenuis, vel Lac cum Aquæ triplo coctum. Tuſſim, quæ huic morbo ferè aſſidua eſt, decocto aliquo Pectorali ſubinde hauſto delinitam volui; uti etiam eclegmate aliquo eundem ſcopum attingente. At præ reliquis *Diacodium* omni nocte ab ipſo morbi inſultu per totum *Curatio.*

ejus decurſum exhibendum curavi. Ex gr. ℞ *Decoct. pectoral.* ℔ j ß. *ſyr. violac. & capill. Veneris an.* ℥ j ß. *miſ. f. Apozema. Cap.* ℥ iij *vel* iiij. *ter vel quater in d. e.* ℞ *ol. amygdal. dulc.* ℥ ij *ſyr. violac. & capill. Ven. an.* ℥ j. *ſacchari cand. albi q. ſ. miſ. f. ecligma, de quo ſæpiùs lambat, præcipuè quando tuſſis urget.* ℞ *aq ceraſor. nigr.* ℥ iij. *ſyr. de meconio* ℥ j. *miſ. f. hauſtus, ſumendus ſing. nocti bus.* Si verò infans fuerat æger, minuenda erat tam Pectoralium quàm Narcotici doſis, pro ratione ſc. ætatis.

Rariſſimè perit qui hoc utitur regimine; nec, præter neceſſaria atque inevitabilia morbi ſymptomata, novis inſuper malis atteritur: Tuſſis præ reliquis fatigat; à qua tamen nihil eſt periculi, niſi morbo jam prætergreſſo; cumque adhuc per ſeptimanam unam aut alteram perſiſtat, auræ liberioris uſu, ac remediis Pectori dicatis, haud difficulter fugatur; quinimò ſponte ſuâ & paulatim decreſcit & tandem fatiſcit.

Si autem æger à Cardiacorum, vel Regiminis juſto Calidiorum uſu, poſt eorum diſceſſum (quod valde eſt familiare) Febre vehementi atque *Dyſpnœâ* aliiſque Accidentibus, qualia *Peripneumonicos* ſolent affligere, in vitæ diſcrimen adducatur, feliciſſimo ſemper eventu *vel* tenerrimorum Infantum venas in brachio ſecui, eductâ eâ ſanguinis quantitate quam ætas viresque indicarent. Qua doque etiam, urgente morbo, Phlebotomiam iterare haud ſum veritus. Profectò haud paucos Infantes hoc ſtatim ſymptomate enecandos, benedicente ſummo Numine, miſſo ſanguine eripui. Infantibus autem accidit illud poſt *Morbillorum* receſſum, quibus ita eſt exitiale, ut inter præcipuos

præcipuos *Patrarum* miniſtros jure habeatur, plures jugulans quàm vel ipſæ Variolæ; nec dum mihi viſus eſt qui certâ aliâ methodo, eidem potuit occurrere. Quin & *Diarrhœa*, quam *Morbillos* excipere diximus, Venæ-ſectione pariter ſanatur; cùm enim halitibus inflammati ſanguinis in inteſtina ruentibus ortum ſuum debeat (quod etiam in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, aliiſque, qui ab *inflammatione* creantur, morbis uſu venit) à quibus illa ad excretionem ſtimulantur, ſola Venæ-ſectio levamen adferet, à qua tum revelluntur acres iſti humores, tum etiam ſanguis ad debitam redigitur temperiem.

Neque eſt cur quis miretur me in teneris infantibus Venæ-ſectionem inſtituendam ſuadere, cùm ſanguis, quantum ego hactenùs potuerim obſervare, haud minùs tutò ex eorum venis quàm ex adultorum extrahatur. Et profectò ita eſt illa neceſſaria, ut nec ſymptomati memorato, nec aliis quibuſdam quæ infantibus accidere ſolent, omiſſâ Phlebotomiâ certò mederi valeamus. Exempli gratiâ, quo pacto Puerorum *Dentientium Convulſionibus*, quæ *nono decimoque* menſe ſuperveniunt, (cum Gingivarum intumeſcentiâ doloreque, à quibus comprimuntur nervi atque irritantur, unde etiam Paroxyſmi iſti naſcuntur) ſine Venæ-ſectione opem feremus? Quæ ſola in dicto Affectu *ſpecificis* quibuſcunque *vel* decantatiſſimis, quæ hactenus innotuere, longè eſt anteferenda; quorum nonnulla adventitio calore nocent etiam, & dum occultâ aliquâ proprietate morbo adverſari creduntur, manifeſto calore eidem militant, atque ægrum ad plures deducunt. Prætereo impræſentiarum ingens illud ſolatium quod adfert Venæ-

ſectio

ſectio Infantum *Pertuſſi*, (quam Noſtrates vocant *Hooping Cough*) in qua Remedia quælibet Pectori dicata longo poſt ſe linquit intervallo.

Quod de horum ſymptomatum *Morbillis* decedentibus ſupervenientium, curatione jam diximus, nonnunquam etiam eiſdem florentibus poteſt competere, ſi nimirum artificiali, ſi fas eſt dicere, atque adſcititio calori ea debeantur. Hoc anno 1670 famulam Dominæ *Annæ Barington* hoc morbo laborantem, unâ cum *Febre*, *Dyſpnœâ*, *Maculiſque purpureis* corpus omne deturpantibus, aliiſque ſymptomatis quam plurimis periculoſiſſimis, Medicus inviſebam; cum regimini, & Medicamentis, quæ ſatis multa uſurpaverat, calidioribus iſta omnia tribuerem, ſanguinem è brachio extrahendum curavi, & Ptiſanam Pectoralem atque Refrigerantem ſæpe aſſumendam præſcripſi, quorum ope, & regiminis ſimul temperatioris, & maculæ, atque alia omnia ſymptomata pedetentim evaneſcebant.

Hicce Morbus, menſe *Januario*, ut dictum eſt, natus, ad *Æquinoctium* uſque *Vernum* creſcebat indies; à quo tempore imminutâ paulatim vi, ſequenti *Julio* planè deſiit; nec eſt reverſus per omnes annos quibus hæc *Conſtitutio* dominabatur, niſi quòd inſequenti Vere, nonnullibi, licèt rariùs, ſe oſtenderet. De *Morbillis* hæc dicta ſunto.

CAP.

CAP. VI.

Variola Anomala Annorum 1670, 71, 72.

MOrbilli prædicti, (quod jam ſuprà innuimus,) *Variolarum* ſpeciem, ab illa quam propagaverat *Conſtitutio* præcedens, diverſam introducebant, eodem ferè cum illis tempore ingredientem, initio ſc. *Januarii* 16⅞; quæ licèt non uſque adeò Epidemica atque ipſi Morbilli, eoſdem tamen comitabatur per omne illud temptis quo dominabantur, atque iis etiam ſatiſcentibus, per reſiduos hujus Conſtitutionis annos perſeverabat. *Dyſenteriis* nihilominus primas concedebat, ſub auſpiciis *Autumni* iiſdem faventis atque amiciſſimi, graſſantibus; *Hyeme* verò, *Dyſenteriis* alienâ tempeſtate preſſis, denuò recrudeſcebat hæc de quâ agimus ſpecies. Atque hunc ſervabant ordinem per ſingulos hujus *Conſtitutionis* annos, niſi quòd poſtremo quo illa vigebat *Autumno*, Anno ſc. 72, (langueſcente jam iſtâ *Conſtitutione*, & Dyſenterias jam exoleſcentes ſegniùs promovente) *Variolæ* præter ſolitum hoc quoque tempore graſſabantur, atque ita pares *Dyſenteriis* concurrebant, ut haud facile eſſet dictu, quis morbus plures occuparet; licet quantum ego conjectando valui, prævalere *Dyſenteria* adhuc videretur. Quin & hæ etiam *Variolæ*, ad exemplum Epidemicorum aliorum quorumlibet, primo ſtatim inſultu atrociores erant, atque indies increbreſcebant

donec ad ſtatum perveniſſent, quem ſemel tranſgreſſæ, tum quoad ſymptomatum vehementiam, tum ægrorum numerum, ſenſim imminuebantur.

Sed ut particularia earum Phænomena referamus; haud parùm præter opinionem mihi primùm comparebat hoc *Variolarum* genus, cùm animadverterem iſtud quam-plurimis Phænomenis inſignioribus ab eo differre quod produxerat *Conſtitutio* præcedens, & in quibus obſervandis me operam ſatis ſedulam olim collocaſſe rebar. Hæc tantùm *earum* Phænomena ab alterius generis Phænomenis diſſidentia, impræſentiarum tractabo, prætermiſſis iis quæ cum Variolis ita prolixè ſuprà deſcriptis habebant communia.

Diſcretum Variolarum genus *his* tantùm à genere *Diſcreto communi* alterius *Conſtitutionis*, diſterminabatur: Primò, quòd cùm in iis, quoties erant *interſtinctæ*, Eruptio diem *quartum* prævertere non ſoleret, hîc in *tertium* plerumque incidebat; quòd *Confluentibus* ſolenne quidem eſt. Deinde non ad eam magnitudinem, procedente morbo, hîc aſſurgebant puſtulæ atque in alio genere; magis autem exaſperabantur in minori mole, & ſub diebus ultimis ubi jam maturuerant *nigræ* frequentiùs viſebantur. Illud etiam addam, quòd nonnunquam, licèt rariùs, ægrum etiam pauciſſimis notatùm puſtulis, *Ptyaliſmus*, haud ſecus atque in *Confluentibus*, exerceret. Ex quibus conficitur, *Diſtinctæ* hujus *Conſtitutionis* Variolas, ad *Confluentium* naturam propiùs accedere, atque *Inflammationis* magis intenſæ eſſe participes, quàm quæ in *Diſtincto* Genere uſu venire ſolet.

Confluen-

Confluentes verò ab aliis, quas per alios annos ego obſervaveram, *Confluentibus*, in multis, quæ jam recenſebo, diſcrepabant. Nunc *ſecundo*, nunc *tertio* die ſe primùm monſtrabant, ſpecie tumoris ſubrubri, atque uniformis, vultum omnem contegentis, *Eryſipelate* quidem denſioris, nullo ferè viſibili puſtularum diſcrimine; reliquum corpus congeries quædam (ceu panni latiores,) ex infinitis propemodum puſtulis rubris efferatis in unam conflatæ variegabant, inter quas ſparſæ, in femoribus præcipuè, veſiculæ quædam ſatis conſpicuæ, ambuſtorum ad inſtar, ſero limpidiore diſtentæ eminebant; quod quidem diſruptâ ſubinde pelliculâ copioſè effluebat, ſubjectâ carne nigredine & Sphacelo quaſi affectâ. Rariùs autem occurrebat hoc tam dirum ſymptoma, idque primo tantum menſe quo hæc ſpecies regnabat: Quo tempore inter alios ita male multatos, ineunte *Januario* 16$\frac{71}{72}$ accerſiri me curavit vir probus, nomine *Collins*, Zythepſa in Parochiâ S. *Ægidii*, cujus filius adhuc infans veſiculas habuit in femoribus Juglandem nucem exæquantes, ſero limpidiore repletas; quibus diſruptis ſubſtrata caro quaſi mortificata omnino comparebat, atque non ita diu poſt æger ſatis conceſſit; quæ & eorum omnium ſors fuit, quos hoc tam funeſto ſymptomate correptos vidi unquam. Die *undecimo* circiter, pellicula alba reſplendens tumori ſubrubro, variis faciei partibus, & paulatim vultui omni obducta eſt. Pellicula hæc alba brevi poſt materiam quandam cruſtoſam ſplendeſcentem eructabat, colore quidem neque flavo, neque fuſco, (qui duo in aliis Variolarum ſpeciebus reperiuntur,) ſed rubro ſaturato, concretum ſanguinem imitante, qui matureſcente

puſtulâ

puſtulâ ad nigrorem indies magis accedebat, donec tandem facies integra nigredine, fuliginis omnino æmulâ, tingeretur: Cumque in aliâ Variolarum *Confluentium* ſpecie dies *undecimus* in maximum vitæ diſcrimen ægros adduceret, & pleriſque emorientium ſupremus eſſet; in hac ſpecie æger, niſi regimine immoderatè calido oppreſſus mortis refrigerium maturiùs præoccupaſſet, *decimum quartum* ut plurimum diem, aliquando etiam *decimum ſeptimum* expectabat, quo demùm elapſo ſalva res erat. Notandum eſt tamen, quòd qui lethalibus iſtis veſiculis ac mortificatione, quæ nonnullis primo menſe quo hæc ſpecies invadebat accidiſſe memoravimus, Libitinæ deſtinabantur, intra paucos dies ab eruptione interibant.

Et Febris, & ſymptomata alia omnia quæ vel præcedebant, vel comitabantur hoc Variolarum genus, graviora erant quàm in præcedente, & Inflammationis adhuc majoris manifeſta dabant indicia. Ægri ad Salivationem erant procliviores: Puſtulæ & efferatiores, & mole longè minores; ita ut non facilè, ubi primùm apparebant, ab *Erysipelate* quis eas diſcreverit, vel etiam à *Morbillis*, niſi quòd hi ex die Eruptionis, & aliis ſignis in hiſtoria morbillorum ſuprà recenſitis, certò innoteſcant. Puſtulis decidentibus furfures diutiùs hærebant, fœdioráque ſtigmata inurebant cuti. Operæ pretium eſt & illud adjungere, quòd durante hâc omni *Conſtitutione*, quâ tam Epidemicè ſæviebant Dyſenteriæ, *Variolæ* regimine juſto calidiore provocatæ per Dyſenteriam nonnunquam viam ſibi facerent, quod ne ſemel accidiſſe hactenus quidem animadverteram.

Obſer-

Obſervare autem convenit, *Variolas* haſce non ita diris ſymptomatis per omnia ſua tempora fuiſſe ſtipatas; poſtquam enim binos exegerant annos, tertio, ſc. 1672, miteſcere cœperunt, & exuto nigro colore, paulatim ad flavum illum, & *faverum* ſimilem, accedebant, qui *Variolis Legitimis* matureſcentibus eſt propius; ita ut poſtremo hujus *Conſtitutionis* anno, benignæ plane eſſent & boni moris, habitâ generis ratione. Quo non obſtante, ſatis liquebat illas ad aliam prorſus Claſſem relegandas eſſe, ex puſtularum nimirum exiguitate tam eximiâ, ad ſalivationem diſpoſitione, atque aliis.

Quamlibet ob cauſarum Differentiæ cujuſlibet ſpecificæ quâ immergimur, ignorantiam, impoſſibile fuerit *rationem* harum Variolarum *formalem* comprehendere, quatenus ab illis, quas alia promit *Conſtitutio*, contradiſtinguuntur; mihi tamen liquidò conſtabat ex ſingulis Phænomenis *inflammationem* in his quàm in illis longè immaniorem fuiſſe, ac proinde omnem medendi rationem in eo ſtare, ut pluribus adhuc repagulis ſiſteretur effrænata ſanguinis Ebullitio. Id autem maximè efficiebatur (poſt *Hypnotica* dicto modo exhibita) regimine temperato, indulgendo ſc. ægro uſum liberaliorem liquoris alicujus qui non eum excalefaceret, ſed potiùs fervidiſſimum illum æſtum (quo hic morbus, puſtulis maximè ad maturitatem jam pervenientibus, miſeros præ cæteris quibuſque morbis fatigat atque exurit) illico commitigaret. *Decoctum Album* dictum, ex *pane ſc.* & *C. C. C.* exiguâ quantitate in multâ aquâ factum, & Saccharo dulcoratum hic juvabat; at Hydrogala è tribus Aquæ partibus *Curatio.*

partibus & Lactis unà simul coctis, & ægri palato & votis magis ut plurimum, refrigerando respondit; nec eo tantum profecit ingesti liquoris copia, quò insignem calorem, cum *Maturationis* Febre præcipuè vigentem, restingueret, sed quatenus Ptyalismum etiam promoveret, atque eundem diutiùs protraheret, quàm poterat fieri si ager nimio æstuaret calore. Præter hæc omnia, sæpenumerò ita bene cessisse liquores hosce affatim haustos observavi, ut eorum usu *Variolæ*, quæ cum pessimis *Confluentia* signis exibant, progrediente morbo *Distincta* sint factæ; pustulæ quæ matureſcentes rubram primò, mox nigram materiam aliter evomuissent, flavissimæ comparerent; pro efferatis insuper atque minutulis, *benignæ* atque optimi moris haberentur.

Neque etiam *Fluxus Mensium*, qui fœminis hoc morbo laborantibus haud infrequens accidit, liberalem horum liquorum usum quicquam prohibet; imo verò & suadet, si nempe tempore non solito isti fluant. Etenim non jam aliâ de causâ periclitantur fœminæ, nisi quod sanguis ab immodico morbi calore plus justo attenuatus, quâ data porta ruat, naturæ ductus sequens; præsertim ubi noxia Curatricum temeritas, regimine calidiori, & *Decocto C.C. cum floribus Calendulæ, &c.* adhibitis, oleum igni affuderit. Quicquid autem sanguinem potenter diluit contemperatque, licet non immediatè, in quantum tamen ejusdem fluxum cohibet, tum pustulis, tum faciei manuumque tumori in statu conservandis necessario conferet; cùm ex adverso Remedia calidiora, licèt ad hunc scopum rectiùs videantur collimare, cùm tamen jugem hunc sanguinis fluxum promoveant, longissimè aberrent.

errent. Quinimò nec dubium mihi eſt quamplu-rimas mulieres hoc errore periiſſe, dum ſc. Aſſiſten-tes, ne puſtulæ ob ſanguinis fluxum concíderent, veriti, malo huic Cardiacis medicamentis, & re-gimine adhuc calidiori adhibitis occurrere nite-rentur, quo facto miſellas certiùs peſſúndederunt; quantumlibet *adſtringentia* varia Cardiacis ad-miſcentes, Hæmorrhagiam ſiſtere, atque puſtula-rum unà tumoriſque debitam elevationem tueri ſategerint.

Haud ita pridem *Dominam* tam virtutibus quàm ſtirpe prænobilem, *Variolis nigris* & mali moris laborantem, tractavi. Quamvis autem ab initio iis omnibus illi interdixeram, à quibus ſanguis ex-agitari poterat, cùm tamen temperamento eſſet admodum ſanguineo, viridi juventâ vegetâque, fervida etiam anni tempeſtas accederet, derepente, tertio ſcilicet die ab eruptione, ita largo *Men-ſium profluvio*, tempore illis non debito, correpta eſt, ut aſtantes mulieres eam jam abortiviſſe ſuſpi-carentur. Licèt hoc ſymptoma ad dies multos im-portunè urgeret, non tamen idcirco exiſtimavi Lactis & Aquæ uſum à me præſcriptorum, inter-mitti deberi: quid quod magis jam neceſſarium il-lum eſſe, & liberaliùs adhuc indulgendum cenſue-rim? quod etiam per omnem morbi decurſum fac-tavimus, præſertim cùm appeteret *Febris Matura-tionis*. Quo quidem tempore Medicus Doctiſſimus, Candidiſſimuſque, Dominus D. *Millington*, ejuſ-dem mecum olim *Collegii Socius*, jam amiciſſimus, ad ſociam operam invitabatur; qui cùm omnia ſa-tis bene reſpondere, pro hujus morbi genio, ani-madverteret, mihi lubens aſſenſit ut pergeret ægra dictos liquores affatim haurire, quos ipſa ſibi gra-

tissimos, & tam ad salivam facere quàm ad refrigerium & refectionem sæpe affirmabat. Cùm verò jam indurari facies cœperit, & crustâ obduci, ab halitibus putridis à materia purulentâ, quæ in hoc pessimo *Variolarum* genere male olebat, intromittendis ægræ nostræ metuentes, vini Canarini semicocti cochlearia paucula, semel in die assumenda, vel quoties in ventriculo ægritudinem aliquam persentisceret, concessimus. Pauculis hisce, nisi quod haustulum etiam *Paregoricum* horâ somni quotidie imperaverimus, convaluit; neque delirio, neque alio quovis symptomate, præter dictam Hæmorrhagiam, grave aliquod periculum minitante. Facies manusque satis intumescebant; pustulæ, quantum tulit morbi species, satis magnæ erant; Salivatio copiosa & facilis ad metas usque; postremò, quantumlibet pustulæ quæ faciem obsidebant, cùm matureścerent nigredinem affectare viderentur, in plerisque tamen ejus partibus flavescebant.

Quibuscunque verò caloris atque inflammationis gradibus *Variolarum* species, huic *Constitutioni* peculiaris, alias aliarum *Constitutionum* species superaverit, cùm tamen *Discreta* essent Pustulæ, vel saltem *panca*, docuit experientia, non opus esse tantâ prædictorum liquorum quantitate ingerendâ; satis autem fuit, ut æger pro sitis modo atque imperio cerevisiam tenuem potaret, jusculis Avenaceis, Panatellâ, & pomo cocto subinde, vescereturr; & si ex Ephebis excesserat, *Paregoricum ex Syrupo de meconio*, cùm vel ægrotaret, vel ob nimias vigilias delirare inciperet, assumeret. Neque aliud quicquam tentabam (nisi quòd ægros lecto addicerem) ubi pustulæ *rare*

compa-

comparebant. Atque hâc solâ Methodo Charissimus mihi filius, *William Sydenham*, distincto hujuscemodi Variolarum genere laborans mense *Decembri* 1670, favente Numine, restitutus est.

De Variolis hujus *Constitutionis* nihil superaddam, cùm jam aliam speciem fusiùs tractaverim, à quibus hæ in eo tantùm discrepant, quòd naturæ sc. calidioris fuerint, & magis *inflammatoriæ*; unde sequitur, diligentiorem adhuc operam fuisse navandam, ut restingueretur intensior iste calor, qui tam iis naturalis erat, & ægro ita certum minitabatur incendium.

CAP. VII.

Colica Biliosa An. 1670,71,72.

PEr omnes hujus *Constitutionis* annos, cùm sanguis ad humores cholericos fervidósque in viscera deponendos propensior esset, *Colica Biliosa* præter solitum plures invasit; qui morbus licèt *Chronicis* annumerari debeat, ac proinde extra oleas mihi sit, cùm tamen ab eâdem sanguinis indispositione penderet hoc tempore, à qua & *Epidemici* plerique qui tum grassabantur, vel eò nomine hîc mihi veniet tractandus, præcipuè verò quia animadverti, morbum huncce eadem planè præcessisse symptomata Febrilia, quæ *Dysenteriam* per illa tempora regnantem præcedere solebant; atque eundem etiam aliquando (quod supra notavi)

Dysenteriam, quæ post diuturnos cruciatus ægro tandem valedixisse videretur, fuisse insecutum. Ubi verò *Dysenteriam* diutinam non excipiebat, plerumque à Febre ordiebatur, quæ per horas aliquot tantùm affligens, in hunc morbum solebat desinere. Juvenes ut plurimum temperamento calido ac bilioso præditos, ætate præsertim, adoritur. Intestinorum dolor atrocissimus est, & præ cæteris omnibus, quibuscum mortalium calamitosissimi committuntur, maximè intolerabilis. Intestina nonnunquam quasi injectâ fasciâ constringit, nunc in punctum contractus quasi terebello perforat: subinde remittitur dolor, mox recrudescit Paroxysmus, quem æger præsentiens, vultu miserabili atque ejulatu ceu præsentem exhorret, & aversatur. Sub initio hujus morbi non ita certò ad unum aliquod punctum determinatur dolor atque in ejusdem progressu; neque tam crebra est vomituritio, neque alvus ita pertinaciter *Cathartic*orum vim eludit; quo autem magis augetur dolor, eo obstinatiùs in puncto figitur, vomituritio succedit frequentior, & major alvi Adstrictio; donec tandem ab ineluctabili horum symptomatum vi *totalis Peristaltici intestinorum motus inversio* (nisi maturiùs quis tulerit suppetias) atque *Iliaca Passio* procurantur; in quo morbo *Cathartica* Medicamenta omnia in *Emetica* statim transeunt: Enemata etiam injecta, unà cum alvi fæcibus, per omnem intestinorum ductum sursum lata, vomitu ejiciuntur. Quæ hoc modo excernitur materia, sincera si fuerit atque ἀυγὴς, viridis aliquando, aliquando etiam flava, aut insoliti cujusdam coloris spectatur.

Cùm

Cùm singula hujus Affectûs Phænomena, eum ab acri aliquo sive humore, sive halitu, è massa sanguinea in intestina excusso, nasci aperte doceant, Indicatio Curativa primaria mihi hæc est, ut sc. evacuetur dictus humor, tam *Antecedens* in venis, quàm *Continens* in visceribus conclusus; altera verò ab hac, ut Anodynorum usu & compescatur humorum eò tendentium impetus, & mitigetur inimitissimus dolor.

Curatio.

Sanguinem itaque è brachii venis paulò liberalius educi (si nempe id fuerit hactenus intentatum) & post horas 3 vel 4 Anodynum exhiberi curo. Postero die Catharticum aliquod Lenitivum præscribo, interposito die uno repetendum, ad tertiam etiam nonnunquam vicem, prout humoris reliquiæ plures mihi videntur, aut pauciores. Observandum est autem, quòd si malum hoc sive Fructibus Horariis nimis avidè ingestis, sive alii cibo cuicunque *Juvenili* originem suam debeat, unde sc. succi pravi corruptique primùm in sanguinem transmittebantur, atque ex eodem postliminio in viscera; rebus, inquam, sic stantibus, ventriculus ante omnia eluendus est Lacte Cerevisiato affatim hausto, & per vomitum rejecto, quo exantlato, Anodynum propinandum est; sequenti autem die primùm vena secanda, & in cæteris eo quem jam docuimus ordine, procedendum.

At verò cùm & doloris vehementia, & vomituritio, ob quam intestina ad inversionem quasi feruntur, Catharticorum operationi obsistant, intendendæ sunt eorundem vires, neque Leo subere excipiendus; frustra enim mitius Catharticum exhibueris, nisi fortè æger alvo sit facilè solubili,

quod diligenter inquirendum est: Cùm enim hujusmodi medicamen viam sibi facere per intestinorum canales non valeat, æger ab eo læditur magis, dum scilicet ab ejusdem inefficaci agitatione & vomitus & dolor augentur. Potio Cathartica Lenitiva ex infusione *Tamarind. fol. Senn. & Rhei*, in qua dissolvi possunt *Manna*, & *Syr. Rosaceus*, Catharticis aliis anteferenda, cùm humores minùs exagitet & commoveat: Cùm tamen sive ob ægri aversationem medicamenti formæ liquidioris, sive vomituritionem, in ventriculo retineri vix queat, Pilulæ necessariò in subsidium vocandæ; inter quas *Cochiæ* mihi præ cæteris semper placuere, utpote certissimo pede quam cæperunt viam insistentes, tum in hoc casu, tum aliis plerisque. Ubi verò tanta est sive Ventriculi debilitas, sive etiam Vomituritio, ut nec Pilulæ possint detineri, ibi remedium primò *Anodynum* impero, & paucis horis elapsis *Catharticum*; eo temporis spatio interjecto, ut *Catharticum* à *Narcotico* tanto distet intervallo, ut ab eo non vincatur & pereat, eas autem in ventriculo moras trahat, quæ ad virtutem Purgativam eidem communicandam sufficiant, ut suam demum exerat operationem, cessante altero. Licèt *Catharticum*, modò id possit fieri, diu post *Anodynum* rectissimè propinatur, cùm etiam ad horas duodecim ab hoc assumpto, alvus isti ægriùs respondeat, atque non nisi operosiùs solvatur.

Cùm autem hîc, uti in aliis plerisque morbis in quibus indicantur *Narcotica*, *Catharticum* semper dolorem intendat (saltem finitâ jam operatione, quâ quidem vigente mitiùs nonnunquam cum ægro agitur,) idcirco solenne mihi est *Anodynum*

dynum ingerere, ubi primùm expiravit *Cathartici iripyna.* Quale quidem mane etiam & serò quotidie hauriendum impero, spatio sc. omni inter Purgationes medio, quo certiùs dolorem consopiam, donec Catharsis debitè fuerit celebrata.

Peractâ *Catharsi* humorum ἐργασία compescere (quod jam solum restat agendum) *Anodyno* mane & vesperi jugiter exhibito, contendo; quod etiam sæpius aliquando est repetendum: nec unquam mihi contigit, dolores vehementiores sedare posse nisi Dosi largiori & reiteratâ; quæ enim alteri malo debellando par esset, ab hoc vincitur, violentiâ doloris remedii vires frangente. Tutissimè autem repetuntur *Narcotica* urgente hujusmodi dolore, non item ubi ille desierit. Quamobrem doloris indicium secutus, *Narcoticum* repeto, donec vel cessaverit ille, vel admodum fuerit mitigatus; eo nihilominus interjecto temporis spatio, ut compertum mihi sit, quid à dosi præcedente sperari debeat antequam alteram superaddam. Plerumque verò, nisi ubi summè viget dolor, *Paregoricum* mane & serò exhibitum sufficiet. *Anodynum* mihi familiare *Landanum* istud *Liquidum* est suprà descriptum, cujus *gutta* xvi in Aqua Cardiaca stillatitiâ solvuntur; vel augetur dosis pro doloris magnitudine.

Simplicissima hæc Methodus, quâ primùm Humor peccans Venæ-sectione & Purgatione evacuatur, deinde *Narcoticorum* ope conciliatur quies, semper mihi felicissimè cessit præ aliis quæ mihi hactenus innotuêre omnibus. Cùm *Enemata* Carminantia, eo fine injecta ut humores acres exterminent, crabrones irritent tantùm, & concitato humorum tumultu diuturniorem reddant morbum.

Hic autem imprimis animadverti volo, quòd licèt tam Phlebotomiam quàm Catharsin huic sedandi Methodo necessariò esse præmittendam affirmavero, nonnunquam tamen, re ita postulante, ea utrâque omissâ à *Paregoricis* ordienda tela est. Exempli gratiâ, ubi ob prægressam ægritudinem aliquam Evacuationes copiosiores non ita diu ante *Colica* adventum institutæ fuerint; (non raró enim ob viscerum debilitatem, maximè si accedat major caloris gradus à vino, vel spirituoso liquore alio immodicè hausto, qui nuper ab alio convalùêre morbo in hunc præcipitantur) hoc, inquam, in casu non modò non necessarium, sed & noxium esse censeo, alia insuper adjiciendo Cathartica novos excitare tumultus, atque omnia denuò perturbare. Illud jam taceo, quòd in hoc Affectu æger ut plurimum, prius quam consulatur Medicus, repetito *Enematum* usû intestina satis proluit; ita ut partim hac de causa, partim ob diuturniorem morbi moram *Narcotica* ferè sola in usum videantur revocanda.

Mense *Augusto* 1671. Nobilissimus Dominus Baro *Annesly*, *Colicâ Biliosâ* laborans cum cruciatu intolerabili, & frequenti vomituritione, jam ab aliquot diebus, ad Castellum de *Belvoir* accersiri me jussit; nullum non Enematum genus, atque alia insuper remedia à Medicis Doctissimis Experientissimisque eo locorum degentibus præscripta jam tentaverat. Ego nullis usus ambagibus, repetitum Narcoticorum usum ad normam jam traditam suasi, quorum ope propediem convaluit, & mecum ad urbem sanus rediit.

Quandoquidem autem dolor hic præ cæteris quibusque ex suâ naturâ reciduus sit, omnis ei reverten-

di

tendi ansa *Anodyno* bis quotidie ad aliquot dies exhibito præscindenda est. Quòd si, quoties intermittitur Narcoticum, dolor subinde recrudescat, (ut nonnunquam fit) nihil à me hactenùs excogitari potuit quod ad persanandum ægrum ita certò faceret atque *Equitatio*, vel in curru vectio, quo longiora itinera confici debuêre; Anodyno interim mane & serò indesinenter propinato. Hujusmodi enim exercitiis materia morbum committens in corporis habitum deducitur, & sanguis perpetuâ agitatione comminutus de novo quasi depuratur; ipsaque demùm intestina caloris nativi excitatione haud parum corroborantur ac refocillantur. Nec pudet fateri, me dicto exercitio in partes adscito morbum hunc, cui alio quovis modo devincendo par non fui, plus semel penitùs expulisse. Neque verò illud tentandum est, nisi post evacuationes debitas sufficienter celebratas, neque ab eo nisi post dies aliquammultos desistendum.

Pauper quidem mihi vicinus, qui & adhuc est superstes, *Colicâ Biliosâ* vehementissimâ per hos annos laboravit, quam *Cathartici*s, *Clysteribus*, *Globulisque plumbeis* devoratis expugnare, diu, sed frustra erat conatus: Hîc *Ego* ad frequentem Narcoticorum usum confugi, neque pœnitendâ operâ; quamdiu enim ista repeterentur, satis rectè habuit; sed cùm his palliaretur tantùm malum, non extirparetur, (revertebatur enim ut primùm erat exhausta Narcoticorum vis,) Ego hominis misertus, & gravi morbo, & re angustâ afflictissimi, Equum ex meis commodabam, quo iter dicto jam modo peragendum aggrederetur; eoque ad dies pauculos continuato, viscera eas vires recepêre,

ut

ut morbi reliquiis excutiendis paria jam essent, & sine Anodynorum præsidio omnino convalesceret.

Et ut quod res est loquar, non in hoc tantùm casu, sed in morbis aliis *Chronicis* quàm pluribus hoc exercitii genus nunquam non cum uberrimo fructu usurpatum memini, modò quis in illo improbiùs perseveraret. Si enim nobiscum reputemus ventrem inferiorem, in quo disponuntur organa secretoria, hoc maximè exercitio vibrari, eaque succussationibus aliquot mille uno in die exagitari solere, facile credemus, eadem succum quemlibet recrementitium ibi impactum ope dicti exercitii posse excutere, & (quod majoris adhuc est momenti) validiori istâ caloris nativi excitatione ita corroborari, ut munere, quod iis mandavit natura, in sanguine depurando rectè defungantur.

Diætam, si junior fuerit æger & calidioris temperamenti, refrigerantem atque incrassantem impero, puta Hordei cremorem, Panatellam, *&c.* & tertio quoque die, si latret adhuc stomachus, pullum teneriorem, merulamve piscem coctum; Potum non alium concedo quàm cerevisiam tenuem mitémque, vel lac cum Aquâ coctum: neque ulteriùs quicquam indulgeo, nisi Equitatio ad redintegrandum sanitatem necessaria, pleniorem victum & generosiorem postulet liquorem, quibus rependantur spirituum exercitio exhauriendorum damna.

Quinimò observatione constat, quòd ubi hic morbus minùs peritè tractatus diutissimè fatigaverit, ita ut viscera elanguescerent, atque æger extremâ jam macie atque debilitate tantùm non esset confectus,

confectus, in hoc, inquam, casu liberalior sive *Aquæ Epidemicæ*, sive *Mirabilis*, sive aliûs demum cujuscunque quâ sanus maximè delectabatur, usus, hoc tempore eundem ultra spem omnem juverit; hujus enim ope pauciſſimæ istæ caloris nativi spiritumque reliquiæ excitabantur, & fermentum præternaturale viscеribus adhærens, & novis paroxysmis fomitem subinde ministrans, à liquoribus magis spirituosis extinguebatur.

Porrò ut in morbi curatione, ita etiam & eodem jam depulso, Diæta illa tenuis, de qua diximus, adhuc aliquandiu est observanda. Cùm enim morbus hic recidivam præ aliis omnibus affectet, atque insupet sedem sibi delegerit præcipua Coctionis instrumenta (*viscera* intelligo, jam ab eodem infirmata) vel leviſſimus hujus generis error malum haud leve confestim apportabit. Quocirca tam in hoc, quàm in cæteris omnibus viscerum Affectibus cibi *Nervosi* cane pejus & angue sunt vitandi; & qui conceduntur *Nervosi*, eâ tantum quantitate sumendi, quæ ad vitam sustinendam possit sufficere.

Colica Hysterica.

Fœminarum nonnullas vexat *Affectûs Hysterici* species quædam, *Colicam Biliosam* ita ad unguem referens, tam doloris acerbitate, quàm situ, tum etiam humoribus coloris flavi viridisque vomitu rejectis, ut mihi obiter tractanda veniat, ne à quopiam pro jam dicto morbo hæc habeatur.

Quæ habitu corporis laxo crudoque sunt mulieres cum hoc malo præ cæteris conflictantur, quæque alio aliquo Affectu Hysterico jam pridem laboravere; aut (quod sæpenumero fieri solet) quæ à partu difficili ac laborioso ob natum infantem

tem grandiusculum, qui vires & naturam maternas nimis exhausit, vix evasêre. Regionem ventriculi, nonnunquam & paulo inferiorem, dolor haud mitior quàm in Passione Colicâ Iliacáve primùm obsidet, quem vomitiones sequuntur enormes, nunc viridis materiæ, nunc verò flavæ. His accedit (quod sæpe observavi) major animi dejectio desperatioque quàm in morbo alio quocunque. Post diem unum alterumve facessit dolor, qui post paucas septimanas revertitur, nihilo leniùs sæviens quàm antequam solveretur Paroxysmus. *Ictterum* quandoque satis spectabilem, comitem sibi adsciscit, intra dies paucos sponte evanescentem. Cessantibus jam symptomatis omnibus, ubi ægra sibi satis valere videatur, levissima animi commotio, sive ab irâ sive à dolore ea fuerit excitata (quibus hoc in casu promptissimè afficiuntur fœminæ,) dolorem ferè revocat; quod etiam & de Ambulatione, & de alio exercitio quolibet præmaturè nimis suscepto dicendum est; cùm ab hujusmodi causis eleventur vapores in habitu corporis laxo atque imbecilliori. *Vapores* cum vulgo dico, cùm sive istiusmodi sint, sive *Convulsiones* particularum partium, utrovis pariter modo solventur *παρόξυσμα*. Hi vapores, sive Convulsiones hæ, ubi hanc illamve corporis regionem invaserint, pariunt symptomata, ei, quam invasêre, parti accommoda; ac proinde licèt unum atque eundem ubique morbum faciant, pleroſque tamen quibus miseri cruciantur affabrè simulant; quod vel ex hoc liquet Affectu, qui cùm partes *Colo* adjacentes insederit, *Colicam Biliosam* ad amussim imitatur. Neque minùs id patet in multis aliis corporis partibus eodem morbo tactis; e. g. nonnunquam

quam *Renum* alterum vehementissimo dolore afficit, unde vomitus immanis; atque etiam per ureteris ductum persæpe delatus, *calculum* simulat, & cùm ab Enematis aliisque medicamentis Lithontripticis & calculo exturbando dicatis exasperatur, uno eodemque tenore diutissimè affligit, si binde etiam (præter morem suum, cùm per se omni vacet periculo) ægrum ad plures deducit. Vidi insuper & symptomata ab eodem prognata, quæ *vesica calculum* omnino referebant: Non ita diu est, à quo noctu excitabar, ut Comitissæ mihi vicinæ, dolore in vesicæ regione admodum violento & urinæ suppressione derepente correptæ, consulerem: Cùm ego illam Affectibus Hystericis variis obnoxiam certò scirem, atque ex eo augurarer, non isto eam, quem putabat, laborare morbo, Enemata, quæ parabat ancilla, injici non patiebar, ne ab iis crescceret morbus; at horum loco, atque Emollientium, v.gr. *Syr. de Althæâ*, &c. quæ adferebat Pharmacopola, *Narcoticum* exhibui, quod symptoma illud subitò compescuit. Neque sanè *vel* una aliqua pars corporis ab hujus mali insultibus penitus eximitur, sive interna ea fuerit, sive externa, ut sunt Fauces, Coxæ, Crura, in quibus omnibus dolorem excitat intolerabilem, atque, ubi discesserit, teneritudinem quandam quæ tangi recusat, relinquit, perinde ac si carnes multo verbere fuerint emollitæ.

Quemadmodum autem quædam ad *Colica Hysterica* historiam pertinentia obiter tradidi, ne sc. illa pro *Biliosâ* falso haberetur; ita & quædam etiam alia ἐν παρόδῳ attingam, ad *symptomatis* doloris, qui eam comitatur, curationem facientia: *Curatio* enim *radicalis*, quæ *morbum* sublatâ causâ tollit,

tollit, alterius omnino est & speculationis, & loci.

Venæ-sectio & repetitæ purgationes, quæ in *Colica Biliosa* incipiente apertissimè indicantur, hîc locum non habent nisi in casu infrà dicendo. Docet enim experientia, & exasperari dolorem, & invalescere symptomata alia omnia, à tumultu, quem ista cient, adjuta; atque adeò plus semel animadverti, *Enematum*, vel lenissimorum, repetitionem, continuam symptomatum seriem invexisse. Experientiæ ratio etiam astipulabitur, quæ morbum hunc à spirituum potius ἀναξίᾳ, atque inordinato motu, quàm humorum vitio aliquo produci dictabit, si expendamus nempe circumstantias illas, quibus ut plurimum originem suam debet: Hujusmodi sunt, magnæ atque indebitæ sanguinis profusiones, motus animi uti etiam & corporis violentiores, & alia id genus. Quæ omnia, remedia illa suadent proscribenda, à quibus major spirituum perturbatio possit excitari, atque eorum loco *Anodyna* esse usurpanda, licèt *viridis* ac pravus materiæ vomitu rejectæ color contrarium indicare videatur: Subtilior enim est atque minutior colorum speculatio, quàm ut evacuationibus, quas ipso facto nocentes deprehendimus, authoritatem conciliare valeat. Nullúsque dubito, morbum hunc (qui licèt acerbissimum dolorem, nullum tamen vitæ discrimen apportat) ob errores hoc nomine commissos, lethalem sæpenumerò evadere. Adde, quòd si quis *Emeticum* vel fortissimum hodie propinaverit, ut sc. eam, quam putat, morbi mineram exhauriat, ægra postero die materiam aquè viridem aut pravi alterius coloris, atque erat prior illa, evomet.

Obser-

Obſervandum eſt tamen, eam quandoque ſanguinis atque humorum copiam reperiri, quæ *Narcotici* operationi eò uſque obſiſtat, ut, quamlibet ſæpiſſimè repetatur, orgaſmum tamen cohibere nequeat, niſi ſectâ priùs ægræ venâ, aut alvo ſubductâ; quod in fœminis temperamenti magis ſanguinei atque viraginibus mihi ſubiit notare. Si ita ſe res habeat, vel Phlebotomiâ, vel Catharſi, fortè etiam utráque, *Anodyno* via aperienda eſt. Celebratâ enim harum utravis, *Narcoticum*, quod priùs ſummâ licèt doſi exhibitum nihil quicquam profecit, jam etiam in mediocri doſi, effectum obtinebit cui deſtinabatur. Raró autem hoc contingit, neque tum reiteranda ſunt hæc remedia. Quibus præmiſſis, ubi opus iis fuerit, in *Anodynis* eâ methodo, quam in *Colicâ Biliosâ* propoſuimus, exhibendis progrediendum eſt, quæ crebriùs parciúſve ſunt ingerenda pro doloris recedentis ratione. Quæ quidem Methodus præſens atque inſtans vehementiſſimi doloris *ſymptoma* tantùm reſpicit; cùm non hîc loci illam, quâ morbi *cauſa* occurritur, tractandam in me receperim.

Cùm verò hic morbus tam in Hypochondriacis, quàm Hyſtericis (nam utrobique, ut alio loco dicetur, par eſt ratio) ſæpiſſimè in *Ictero* deſinere ſoleat, atque iiſdem paſſibus quibus hic ingreditur, iſte ſe proripiat; obſervandum occurrit, quòd in hac Icteri ſpecie curandâ Cathartica omnia, vel omnino omittenda, vel ſi adhibenda fuerit, *Rhabarbaro* ſolùm, vel leni quovis Medicamento utendum. Etenim metuendum, nè à Catharſi novi tumultus cieantur, ac proinde Symptomata omnia poſtliminio recurrant. In hoc itaque caſu nihil omnino agendum, cùm Icterus huic occaſioni originem

ginem debens, sensim sponte suâ facessat, ac tandem brevi temporis spatio penitus evanescat: Sin autem Ictерus longas moras nectat, atque non nisi ægre discedere videatur, ad Remedia confugiendum. Hoc uti soleo, ℞ *Rad. Rub. Tinctor. & Curcuma an.* ℥ j. *Chelidon. maj. cum toto, & summitat. Centaur. min. an. M.* 1. *coq. in æqualibus partibus vini Rhenani & aquæ font. ad* ℔ ij. *Colaturâ dissolve syrup. de quinque Radicibus* ℥ ij. *M. f. Apozema, capiat* ℔ *ß.* calidè mane & serò usque dum convaluerit. At ubi Ictерus per se invadit, Colicâ neutiquam prægressâ, omnino oportet, ut præter alterantia jam dicta, etiam *Cholagoga, i. e.* quæ per alvum bilem subducunt, ægro exhibeantur, nempe semel vel bis antequam aggrediatur usum præscripti Apozematis, & postea semel singulis septimanis durante ejusdem usu. Ut ℞ *Electuar. è succo rosar.* ℥ ij. *Rhabarb. subtilss. pulv.* ℥ *ß. Cremor. tartari* ℈ j. *cum s. q. syr. Cichor. cum Rheo f. Bolus. Sumat summo mane, superbibendo vini Rhenani haustulum.* At si vel his diu continuatis morbus adhuc obstiterit, ad *Aquas ferreas*, quales sunt istæ *Tunbrigenses*, adeundum, quæ ex ipso fonte bibendæ sunt singulis matutinis dum convaluerit. Atque hæc de morbis hujus *Constitutionis.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1673. *atque integrorum* 1674, 1675.

Circa initium menſis *Julii* 1673 alia quædam *Febris* ſpecies eſt ingreſſa, 1673. *Conſtitutione* verò necdum ita ad eam unicè diſpoſitâ ut penitus excluderentur *Conſtitutionis præcedentis* morbi, non admodum fuit Epidemica. Nondum enim deſierat iſta *Variolarum* ſpecies quæ Anno 1670 primùm cœpit invadere, licèt jam & rariùs occurreret, & mitiora eſſent ſymptomata; ita ut bini hi morbi pari ferè paſſu procederent, neuter verò multùm graſſaretur: *Priori* Conſtitutione nondum ita prorſus evaneſcente ut nullos proferret morbos veteris proſapiæ, (*Dyſenteria* enim perpaucæ adhuc reperiebantur,) neque *Novâ* ita adhuc confirmatâ ut eos produceret, qui alios exterminarent omnes.

Et per Autumnum hunc & Hyemem omnem *Variola* pari cum hac *Febre* incedebant paſſu, neutro tamen morbo admodum graſſante, atque interim tantùm non extinguebantur *Dyſenteria*.

Novembri autem tùm currente, poſt acerrimum Gelu ad dies aliquot perdurans, ſuccedente inſperatò tempeſtate calidiori quàm ego unquam per iſtud anni tempus obſervaſſe memini, pauculæ Dyſenteriæ & paulò ante, & circiter Feſtum *Nativitatis Domini* hîc illîc ſpargebantur: Hæ autem extremum morientis Lucernæ conatum referebant, mox enim morbus hicce (iſta ſaltem ejus ſpecies) omnino intercidit.

Præmaturè admodum ſequente Anno, 1674. menſe ſc. *Januario*, invadebant *Morbilli*, haud minùs Epidemici atque erant iſti qui eodem fermè tempore Anni 1670 fuerant ingreſſi. Etenim in nullam non ferè familiam ſe inſinuabant, infantes præ cæteris omnes adorti. Non autem perinde Regulares erant, neque Typum ita ad amuſſim ſervabant, atque illi qui prædicto anno infeſtabant. De hac autem illorum ab invicem diſcrepantiâ plura dicam, ubi de illis agam particularius. Hi magis indies magiſque graſſabuntur ad *Æquinoctium* uſque *Vernale*, à quo tempore iiſdem gradibus decreſcebant, donec paulò poſt elapſum *Solſtitium Æſtivum* tandem evaneſcerent.

Sicut autem *Morbilli Epidemici*, qui invadebant initio anni 1670, *Variolas nigras* ibidem deſcriptas introducebant, hi pariter haud minùs Epidemici qui initio hujus anni comparebant, *Variolarum* ſpeciem introduxêre iſti perſimilem. Cùm enim (quod priùs eſt notatum,) *Variola* præcedentis *Conſtitutionis* poſt priores annos duos puſtulas emitterent minùs ac minùs nigricantes, majores inſuper ſenſim & majores donec ſub finem anni 1673, pro ſpeciei ratione, mites eſſent & benignæ,

nignæ, jam receptâ priſtinâ feritate, & peſſimis ſymptomatis ſtipatæ revertebantur. Invaluit hæc Variolarum ſpecies Autumno proximo, longiùs etiam in Hyemem excurrens, quæ, cùm ſolitis calidior multò eſſet, morbo favebat; appetente verò tempeſtate frigidiore imminuta eſt, Febri jam graſſanti mox locum cedens.

Febris hæc quæ per annum perſeverârat omnem, initio *Julii* 75. longè latèque depopulata eſt; ſed *Autumno* jam appropinquante in viſcera cœpit converti, nunc *Dyſenteria* ſymptomatis, nunc *Diarrhœa* ſe prodens, licèt quandoque neque hanc haberet comitem, neque illam, ſed caput magis tentabat, ſtupidiores reddens ægros. *Variolæ* interea, quæ jam paucules hinc inde affecerant, ſub *Æquinoctium Autumnale* penitus diſparebant, vix unum alterúmve jugulantes. Jam enim *Febris* alios vincens Epidemicos, anni prædominio potiebatur. Obſervandum eſt nihilominus, quòd cùm proclivior eſſet Febris hæc materiam morbificam in viſcera deponere, quæ Dyſenteriam quandoque, ſæpius autem Diarrhœam excitabat, ex hac occaſione Ventris Tormina eam edidiſſe ſtragem vulgò putabantur quæ Febri huic revera fuerat imputanda; licèt nemo qui ægrotos hoc Autumno tractaverit, neſcius ſit quantum invaluerit hæc Febris; ut nec etiam, *Dyſenteriam* dictam & *Diarrhœam* pro *Symptomatis* magis quàm *morbis* Eſſentialibus ac *Primariis* haberi debuiſſe. 1675.

Hunc Febris iſta curſum tenuit per omnem Autumnum, nunc caput petens, nunc viſcera, ubique ſæviens ſub perſona ſymptomatum iis partibus accidentium, ad finem uſque *Octobris*: Quo tempore

quæ eò uſque tepida atque ad inſtar æſtatis placida fuerat tempeſtas, derepente in frigidam humidamque eſt mutata; unde etiam *Catarrhi* & *Tuſſis* increbuêre magis quàm alio ullo, quod memini, tempore. Quod autem maximi erat momenti, Tuſſibus hiſce ſupervenire ſolebat *Febris* hujus Conſtitutionis *Stationaria*, quæ anſâ hinc arreptâ & magis graſſabatur, & quædam etiam ſymptomata variabat. Cùm enim paulò antè, inſultus, ut jam dictum, in præfatas partes plerumque fieret, nunc in pulmones & Pleuram præ cæteris detorquebatur, unde ſymptomata naſcebantur *Peripneumonica* & *Pleuritica*: licèt eadem omnino Febris eſſet, quæ *Julio* 1673 ingreſſa ſine quavis ſymptomatum alteratione progrediebatur, donec *Catarrhi* iſti accederent.

Hi *Catarrhi* & *Tuſſes* uſque ad exitum *Novembris* perſeverabant, quo elapſo derepente minuebantur. Febris autem eadem planè manſit atque erat antequam Catarrhi ſe oſtenderent; licèt nec ita prorſus Epidemica, neque iiſdem ſymptomatis ſtipata, cùm horum utrumque per Accidens à Catarrhis penderet. Quinetiam recedentibus Catarrhis *Variola* hinc inde ſpargi cœperunt, ejuſdem planè generis cum *Variolis* anni præcedentis; ſed cùm jam ſecundum fermè annum expleviſſent, non ita atrocia erant ſymptomata ac ubi primùm invaderent. Quamdiu adhuc ſtabit hæc *Conſtitutio*, dicere non habeo; id certò ſcio illam perquam *Anomalam* atque irregularem hactenus fuiſſe, atque morbos omnes per eam natos ejuſdem omninò indolis.

De hujus *Conſtitutionis* Epidemicis, eo quo ſe invicem ordine excipiebant, jam agam.

CAP.

CAP. II.

Febris Continua Annorum 1673, 74, 75.

HÆc, perinde atque alii Epidemici, mox ab ingreſſu ſocia habebat ſymptomata, quæ indicia haud obſcura dabant majorem & ſpirituoſam magis tunc eſſe inflammationem, quàm ubi morbus magis adoleverat. Etenim primo quo invadebat anno, uti & *Vere* inſequente, ſymptomata Pleuritica Febri ſuperveniebant, & ſanguis è venis extractus (ſaltem pro primâ & ſecundâ vice) *Pleuriticorum* referebat ſanguinem; at morbo jam provectiori ceſſabant ea ſigna Inflammationis intenſioris.

Præter ſymptomata Febribus *univerſis* communia, *hanc* Febrem iſta ſequebantur: Ut plurimùm afficiebatur æger dolore Capitis & Dorſi ſatis atroci, ſtupore item, & dolore Articulorum, Artuumque tenſivo, imò & totius corporis, at mitiori aliquanto quàm Rheumatiſmo laborantes. Primis diebus calor & Frigus ſibi invicem ſuccedebant, quandoque etiam ineunte morbo æger in ſudationculas erat propenſior. Lingua, ubi Febris ſuo genio erat permiſſa, nec ſicca, nec à colore naturali multum recedens, niſi quod magis alberet, neque ſitis multùm urgebat: Quòd ſi excaleſieret æger ultra ordinariam Febris ſortem, lingua aridiſſima erat cum flavedine ſubfuſcâ, ſitis etiam intendebatur; Urináque, quæ aliter colorem ferè naturalem ſervare ſolebat, intensè rubebat.

Febris his tantùm gravata ſymptomatis, ſi peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſimia, *primo poſt viceſimum.*

Inter hujuſce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud diſſimilis, quo correptus æger obſtupebat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergiſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum ut in Aphoniâ deſineret abſolutiſſimâ.

Qui ſic fuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die *viceſimo octavo* vel *trigeſimo* cœpit convaleſcere; cujus primum ſignum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod inſuetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versùs hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ caput plurima fuiſſe paſſum oſtenderent. At quo paſſu vires reſtituebantur, eo ipſo diſceſſit dictum ſymptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen ſubinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandeſcentiæ & furoris aſcendebat, quo ſolent ii qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam diſcriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, ſtertebat etiam profundius. Adhæc non ita erat acutum hoc ſymptoma atque illud, ſed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utriſque verò ſi ingererentur Calidiora remedia & ſoli-

citarent-

citarentur sudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis symptomatis ansam præbebat.

Ubi verò symptoma hoc nec sponte suâ accessit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut supra innuimus, Febris hæc per Dysenteriam sibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum posterior præcipuè sæpe excurrebat, stupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti observatione assequi poteram, nihil erat aliud quàm Febris symptoma.

Curationem hujus Febris quod attinet; sub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab istis longè diversis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Catharticis minùs pareret, quibus felicissimè Febres omnes Constitutionis prægressæ deviceram, statim didici. Febrem hanc esse alterius planè familiæ, & diutiùs quàm solebam aliàs, in ejus specie investigandâ hærebam, & ex consequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis scopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum sibi *σύγχρονον*, cujus perspecto genio de hujus naturâ verisimile aliquid conjectare possem; cùm Variolæ, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum istarum quæ anno 1670 invaserant, reliquias omnino referrent, jamque & mitissimæ essent & tantùm non exolerent. Nihil mihi itaque aliud jam restabat, nisi ut in hunc morbum nudum & ab aliis sepositum accuratissimo examine inquirerem,

Curatio.

Febris his tantùm gravata ſymptomatis, ſi peritè tractaretur, die *decimo quarto* ægro valedicebat; pertinaciſſima, *primo poſt viceſimum.*

Inter hujuſce Febris ſymptomata eminebat affectus quidam *Comati* haud diſſimilis, quo correptus æger obſtupebat delirabatque, imò ad ſeptimanas aliquot dormitabat nonnunquam, nec niſi valido clamore expergiſcebatur; à quo ægrè excitatus oculos aperiebat tantùm, & poſt ingeſtum ſive medicamentum, ſive potum cui aſſueverat, mox in ſtuporem dilabebatur, ita quandoque profundum ut in Aphoniâ deſineret abſolutiſſimâ.

Qui ſic fuerat affectus æger ubi ad ſe rediit, die *viceſimo octavo* vel *trigeſimo* cœpit convaleſcere; cujus primum ſignum erat, quòd cibi aut potûs genus aliquod inſuetum aut abſurdum deperiret. Convaleſcentis caput ad dies aliquot debile atque infirmum, nunc versùs hanc partem, nunc illam nutabat; aliaque aderant ſigna, quæ caput plurima fuiſſe paſſum oſtenderent. At quo paſſu vires reſtituebantur, eo ipſo diſceſſit dictum ſymptoma.

Quandoque non tam dormitabat æger quàm tranquillè delirabat, incongrua tamen ſubinde effutiens, ceu iratus, ac mente motus; at non eò excandeſcentiæ & furoris aſcendebat, quo ſolent ii qui à Variolis atque aliis Febribus Phrenetici fiunt; à quibus hic in eo etiam diſcriminabatur, quòd per intervalla abruptè dormiebat, ſtertebat etiam profundius. Adhæc non ita erat acutum hoc ſymptoma atque illud, ſed erat diuturnius. *Pueris* etiam hoc plerumque accidebat aut iis qui nondum adoleverunt, illud *Adultis* maximè. In utriſque verò ſi ingererentur Calidiora remedia & ſoli-

citaren-

citarentur ſudores, malum in caput facilè transferebatur, & dictis ſymptomatis anſam præbebat. Ubi verò ſymptoma hoc nec ſponte ſuâ acceſſit, nec medicamentorum vi coactum, morbus intra diem *decimum quartum* terminabatur ut plurimum, nonnunquam etiam intra tertium quartumve, quod factum vidi.

Autumno 1675, ut ſupra innuimus, Febris hæc per Dyſenteriam ſibi fugam quærere, nonnunquam & per Diarrhœam affectabat: Harum poſterior præcipuè ſæpe excurrebat, ſtupore adhuc manente. Utraque verò quantum diligenti obſervatione aſſequi poteram, nihil erat aliud quàm Febris ſymptoma.

Curationem hujus Febris quod attinet; ſub primum introitum, nempe *Julio* 1673, tum ex variis Phænomenis ab iſtis longè diverſis quæ præcedentem comitabantur, tum ex eo quòd Catharticis minùs pareret, quibus feliciſſimè Febres omnes Conſtitutionis prægreſſæ deviceram, ſtatim didici. Febrem hanc eſſe alterius planè familiæ, & diutiùs quàm ſolebam aliàs, in ejus ſpecie inveſtiganda hærebam, & ex conſequenti anxius dubitabam, quem mihi Curationis ſcopum proponerem. Quo enim tempore primùm erupit hæc Febris, nullum habuit alium Epidemicum ſibi *συζυγον*, cujus perſpecto genio de hujus naturâ veriſimile aliquid conjectare poſſem; cum *Variolæ*, uti dixi, quæ illam comitabantur, nigrarum iſtarum quæ anno 1670 invaſerant, reliquias omnino referrent, jamque & mitiſſimæ eſſent & tantùm non exolerent. Nihil mihi ideoque aliud jam reſtabat, niſi ut in hunc morbum nudum & ab aliis ſepoſitum accuratiſſimo examine inquirerem,

Curatio.

rerem, atque oculo ad *Juventia & Ludentia* quàm diligenter maximè potui ſemper intento, viam pro virili, Exploratoris inſtar, prætentarem. Atrox capitis dolor, propenſióque quam habebat hic morbus ad dolores lateribus infigendos, tum etiam ſanguis Pleuriticorum ſimilis, me ſtatim edocebant, Inflammationem haud mediocrem huic Febri ſubeſſe, nec tamen eam poſſe ferre largiorem iſtam evacuationem quæ Pleuritidi convenit: Sanguis enim poſt primam aut ſecundam ſaltem vicem detractus Glutinis colorem, quo tegebatur ſuperficies, protinus amiſit, nec repetitâ adhuc venæſectione levabatur æger, niſi fortè morbus in Pleuritidem veram tranſiret; quod nonnunquam accidebat poſt regimen juſto calidius, præſertim primo *Vere* quo invadebat, ſc. Anno 1664; quo tempore à ſolis acceſſu occaſionem nactus (cum etiam nondum adoleſceret morbus & principio magis ſpirituoſo inniteretur quàm poſtea) ad genus Peripneumonicum videbatur accedere. Cùm verò & experientiâ & exemplo à repetitâ Phlebotomiâ deterrerer, licèt luce clarius eſſet Febrem hanc, præcipuè ſub primum ingreſſum, haud parum inflammatoriam fuiſſe, nihil jam reſtabat quo ejus calor reſtingui poſſet præter *Enemata* ſæpius repetenda, & medicamenta Refrigerantia. At præter hos Affectus Inflammationem apertè prodentes, illud *ſtuporis* Phænomenon, Febri huic quàm alii cuilibet familiarius, omnino indicabat continuò repetenda eſſe Enemata, quibus materia Febrilis, quæ ita promptè caput petebat, ab eo averteretur; quin & Venæ-ſectioni repetitæ, quam ægrè tulit propria hujus morbi natura, ſubſtituebantur illa, atque ejus penſabant defectum, ſanguinis

guinis fervorem placidè ac sensim contemperantia, & causam eliminantia morbificam. Porro judicabam Emplastru *Epispastica* satis ampla cervici posteriori applicita in hac Febre potius ex usu fore quàm in aliis, quibus materia Febrilis haud ex æquo caput tentabat; Etenim à cruciatu & fervore vehementibus, quos dicta Epispastica parti cui imponuntur solent imprimere, materia, quæ secus in caput ascenderet, in locum affectum corrivatur. His, & regimini ad eundem refrigerandi sanguinis scopum facienti, tandem morbus quasi naturaliter sponteque suâ cedebat; quantumlibet sæviret si methodo ab hac diversâ eum quis aggrederetur; quod mihi ab experimentis plus satis frequentibus abundè liquebat.

Hunc itaque cursum institui: Sanguinem è brachii venis mittendum, eâ quantitate, quæ ægri viribus, ætati, aliisque circumstantiis convenire mihi visa est, ante omnia curabam, atque eodem ferè tempore Emplastrum Epispasticum bene largum Nuchæ applicandum. Die proximo Clysterem Lenitivum ita temporì injiciendum præcepi, ut ante noctem sedari posset tumultus qui ab eo inter operandum excitaretur, horâ scilicet secundâ tertiâve post meridiem. Repetebatur Enema illud singulis diebus donec imminueretur morbi vis. Quo quidem tempore ab eo cessandum esse duxi, imò & maturiùs, si nempe Febris diem quartum & decimum excessisset, jamque inveterasceret; quo in casu licèt ab Enematis præcedentibus debellata non fuerit, eadem tamen post elapsos hos dies supervacanea esse comperi: Morbi enim acie per Ebullitionem prægressam jam retusâ, atque ægro ἔξω βόλου constituto, & à symptomatis violentiori-

lentioribus quæ ab eo pendebant, ſecuro, nihil prius erat, quàm ut morbum ſuo uti Genio, & quaſi ſenſim deflagrare, ac ſuis viribus ruere ſineremus. Quod mihi ſemper ceſſit melius quàm evacuationem qualemcunque violentiorem hoc tempore moliri. Ægro interim carnibus interdixi, cereviſiam verò tenuem ad arbitrium conceſſi.

Reſtat & aliud, quod, quia multiplici experientiâ aſtipulante ægris optimè ſolebat vertere, in deſcribendo hujuſce morbi regimine mihi minimè prætereundum fuit, nempe ut æger quotidie lecto abſtineret, ſaltem ad horas aliquot; vel ſi id vetaret major ejus debilitas, veſtes ſaltem indueret, & ſupra lectum cubaret, capite pauló elatiori: Etenim cùm magnum illum impetum, quo Febris in caput ferebatur, & inflammatoriam ſimul ſanguinis Diatheſin contemplarer, ſubiit mihi in mentem ægrum à corporis poſiturâ nonnihil emolumenti capere poſſe, ſi nempe ea talis fuerit ut à circumambiente nullatenus augeſceret calor (quod omnino fieri neceſſe eſt ſi in lecto ſe jugiter contineat) neque ſanguinis in capitis arcem tendentis impetus promoveretur; cùm illinc cerebri fervor intendatur, proindéque ſpiritus animales calefiant atque exagitentur, à quibus & vehementior Cordis vibratio & Febris augmentum.

Quantumlibet autem ægris conducat in Febribus omnibus quæ inflammationis intenſionis ſunt participes, ut non ſemper lecto incarcerentur, animadvertendum eſt tamen, eoſdem, ſi diutius quàm par erat pro unâ vice à lecto abfuerint, declinante præſertim morbo, in dolores vagos, qui in *Rheumatiſmo* deſinere poſſint, nonnunquam de facili incidere; nonnunquam etiam ſuperfi-

ſuperficiem corporis *Ictero* deturpari; quæ ſi cui contingant, lecto addicendus eſt, quo apertis cutis ſpiraculis commodè diffluri poſſint iſtiuſmodi particulæ quæ malorum alterutri fomitem præbent; hoc verò ad diem unum aut alterum tantùm, ſudore non provocato: Hujuſmodi autem Accidentia oppidò rara ſunt, nec niſi in Febris declinatione comparent unquam; quo tempore cùm jam morbus mitior eſt, longè tutiùs ægro permittes ut in lecto aſſiduè decumbat, quàm vel initio, vel in ſtatu; quinimò per hoc tempus id magis confert ad materiam Febrilem digerendam, quæ, ſi æger maturiùs lecto affigatur, efferatur magis, atq; incenditur.

Hìc ſi quis objecerit, dictam Methodum, licèt ad ſanguinis impetum à Capite amolliendum reficiendumque ægrum, ſatis commodam, minùs tamen expedire, eò quòd evacuationi per ſudores, quâ materia Febrilis jam concocta eliminanda omnino erat, officiat: Reſpondeo, nihil agere contrà ſentientem, niſi prius argumentis confecerit, hujuſmodi evacuationem omni Febri deberi, quod haud ita in proclivi atque facile eſt. Docet enim Experientia, non autem Ratio, quænam Febrium ſpecies per Diaphoreſin, & quæ per Catharſin ſit exterminanda, &c. Quinimò eſt cur arbitremur, dari quaſdam Febrium ſpecies quas Natura methodo ſibi peculiari, ſine viſibili aliquâ Evacuatione, ablegat, reducendo ſc. in ſanguinis maſſam eique aſſimilando materiam illam morbificam quæ cum eodem minùs quadrabat. Quâ ego nixus ratione, ſæpenumerò tam in hac Febrium ſpecie, quàm aliis, modò Intermittentes non eſſent, mox à primo inſultu, totoque ſanguine nondum inquinato, eaſdem in ordinem redegi, imperatâ tantùm

tùm Cereviſiæ tenuiſſimæ, quoties ac quantum deſiderarent, Potu, eſuque tam juſculorum quàm aliorum, cujuſcunque generis ſint, ægris interdicto; Permiſſis interim & exercitii conſueti uſu, & aurâ liberiore, nullâque prorſus evacuatione vel ſemel inſtitutâ. Sanè omnimodâ ſolùm hujuſmodi per biduum triduumve abſtinentiâ liberos meos, ac amicitiâ mihi conjunctiſſimos curavi: Verùm hoc remedio non niſi in junioribus ac temperamento ſanguineo præditis eſt utendum.

Quòd ſi demus, Naturam non aliâ methodo quàm per Diaphoreſin morbum vincere poſſe, an non eos volumus ſudores, qui morbo jam fatiſcente prorumpunt & à prævia Digeſtione fluunt, non verò iſtos qui primis morbi diebus protruſi, ab interrupta furentis naturæ œconomiâ naſcuntur? Hujuſmodi, opinor, ſudores non erunt promovendi, at compeſcendus potiùs tumultus ille cui ortum ſuum debent. Iſtiuſmodi autem ſudores multas Febrium ſpecies, licèt non omnes, ſolent comitari. Neque enim ſum neſcius, quaſdam Febrium ſpecies ejus eſſe indolis, ut in παροξυσμῷ ſudorem hunc Criticum ſibi poſtulent: Tales ſunt particulares Intermittentium Paroxyſmi; magna item & frequentiſſima Naturæ Febris ab illâ pendens Conſtitutione vox ad Intermittentes Epidemicè producendas inclinè facit. In his enim, ſi cui methodo inſiſtatur quæ non eò tendit ut materia morbifica digeratur primùm, dein per ſudores eliminetur, augebitur morbus: Quocirca nullæ hic evacuationes locum habere debent, niſi quatenùs morbi impetum primis diebus quibus aggreditur, ſuffiaminare valent, ne inter medentium operas æger fato ſuccumbat. Quin & Febris Peſtilen-

tialis

tialis causa, cùm tenuissima sit & perquam subtilis, vel primis morbi diebus, sudoribus difflari potest, suffragante ubique experientiâ.

Istis autem in Febribus in quibus ordinario symptomatum ductu, & si suo genio uti permittantur, nusquam videmus naturam materiam morbificam jam præparatam tempore præfinito evacuare solere; nescio an non plus satis temerarius is fuerit, qui sudore provocando vim morbo inferre cogitet, atque ægrum eâ solâ methodo restituere, cùm, ut docet Divinus senex, Τῆς φύσεως ἀντιπρατήσης κενεὰ πάντα: Atque illud quidem usu venire autumo in Febre hac particulari de qua hic agimus, quam, multiplici experientiâ edoctus, satis scio sine sudoribus fugari posse; ægrum etiam, dum eosdem importuniùs solicitamus, sæpenumerò nullâ cogente necessitate in manifestum vitæ discrimen conjici, à materiâ morbificâ in caput sursum latâ: Attamen neque in hac Febre, neque in aliâ qualibet vel ex eis quæ sudore Critico solvi non solent, si fortè hujuscemodi sudor morbo jam imminuto sponte supervenerit, quem ex symptomatum omnium remissione debitæ Concoctionis sobolem esse arbitremur, medicorum prudentissimus quisque eum contemnet; ubi verò non ita sponte exit, quî certò scire possumus an non hominem è medio tollamus, dum humores regimine & cardiacis calidioribus ad ejusmodi sudores disponere nitimur? Si quis fortè in Thesaurum inciderit, nisi desipiat, humo tollet; stultus autem sit oportet qui hâc fretus fortunâ, omnem adhibet operam ut alium ejusmodi cum vitæ periculo adipiscatur. Quo vero cunque modo hæc se res habeat, mihi abundè constat, solam Febrem calorem eum secum

ſecum adferre, qui materiæ Febrili ad Coctionem præparandæ poſſit ſufficere, neque eo intenſiorem à regimine ſervido forinſecùs accerſendum.

Præfatam Methodum per Venæ-ſectionem atque Enemata in hujuſce Febris curatione quàm feliciſſimè ſuccedere comperiebam; eam verò, quoties à Diaphoreticis lacefferetur, non ſolùm Anomala malique moris ſymptomata, ſed etiam dubium ſemper exitum habuiſſe; Inter ſymptomata eminebat tacitum illud delirium, quod non tam inſanâ loquacitate ſe prodebat, quàm *ſtupore* Coma æmulante, quod uti diximus huic Febri frequens ſolebat accidere. Hoc ſymptoma, (licèt nonnunquam ſponte ſuâ ortum illud viderim,) à nimiâ tamen Curatricum diligentiâ in provocandis ſudoribus malè poſitâ, ut plurimum invitabatur: Hoc enim pacto materia morbifica quæ in hâc Febris ſpecie ſudoribus morem gerere recuſabat, vehementer exagitata in caput tandem elevabatur cum ingenti ægrorum diſcrimine.

Jampridem animadverti in Curatione Febris Conſtitutionis alterius, quòd per ultimos annos hujuſmodi *Stupor* Pueros maximè, atque eos qui ex ephebis vix exceſſerant ſubinde invadebat, ſed nec ita profuadens, nec perinde Epidemicus atque erat is qui hanc Febrem comitabatur. Neque tamen illum, licèt huic inferiorem, multò minùs hunc, ubi primùm ingrederetur morbus, edomare potui; licèt nullum non lapidem moverem, repetitis Venæſectionibus, non in brachiis tantùm, ſed cervice etiam & pedibus, Empluſtris Veſicatoriis, Cucurbitulis, Enematis, Diaphoreticis omnis generis, *&c.* in partes adſcitis. Tandem ſtatui, poſt ſanguinem è brachio eductum, Epiſpaſticum Cervici applicatum,

plicatum, atque Enemata duo vel tria è Lacte & Saccharo injecta primis morbi diebus, nihil quicquam amplius moliri, niſi quod ægrum & à carnibus, & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque arcerem: Ad naturæ methodum interim attendebam, cujus ego veſtigiis inhærens ſymptoma hoc ſuperare tandem diſcerem. Morbus interim cui invigilabam, tutò, licèt tardè recedens, tandem evanuit. Huic itaque methodo inſiſtendum mihi eſſe duxi in Febribus quas deinceps tractavi univerſis; quod quidem ſi & ſymptomatis magnitudinem, & eventum ubique votis reſpondentem ſpectamus, haud parvi momenti mihi videtur.

Et ſanè mihi nonnunquam ſubiit cogitare, nos in morbis depellendis haud ſatis lentè feſtinare, tardiùs verò nobis eſſe procedendum, & plus Naturæ ſæpenumerò committendum, quàm mos hodie obtinuit. Errat enim, ſed neque errore erudito, qui Naturam Artis adminiculo ubique indigere exiſtimat. Namque id ſi fieret, parcius humano Generi ea proſpexiſſet, quàm poſtulat ſpeciei Conſervatio: cùm ne minima ſit proportio inter morborum ingruentium frequentiam, & facultates quibus pollent homines ad eoſdem fugandos, *vel* iis ſæculis quibus Medendi Ars maximè caput extulit, & à quampluribus exculta eſt. Aliis in morbis quid hoc profecerit neſcio. Illud ſatis ſcio ex diligenti obſervatione mihi aſtipulante, quòd in Febre de quâ jam agimus, dictum ſymptoma poſt uſurpatas evacuationes generales, Venæ-ſectionem dico, & Enemata, ſolo tempore feliciter ſolebat vinci.

Antè diximus Convaleſcentiæ prænuncia Signa ut plurimum ad diem uſque *Triceſimum* differri ſolere,

solere, (in *stupore* scilicet paulò confirmatiori) ægro nonnunquam etiam *Aphoniâ* correpto: quibus elapsis, incongruum aliquod atque absurdum sive cibi, sive potûs genus importunè flagitabat, Ventriculi fermento à morbo diuturniore impensè vitiato. Hoc in casu, quandoquidem jam exhaustæ corporis vires refectione omnino indigerent, lubens ea etiam concessi quæ minùs ægro convenire viderentur, modò palato magis arriderent.

Mense Septembri 1674. filium novennem Librarii cujusdam ædibus meis vicini, nomine *Nor*, hâc Febre unà cum symptomate jam sæpe memorato laborantem tractabam: Extracto è brachio sanguine, & Clysteribus per primos aliquot morbi dies continuos injectis, importunissimæ Matri obstabam, quæ rem ocyùs expedire acriter urgebat quàm ego cum salute filii stare posse arbitrabar. Datis itaque induciis, nulloque medicamento alio propinato præter Julapium aliquod è vulgaribus, quod pacandæ quidem matri potiùs destinabatur, quàm filio restituendo, trigesimum circiter diem melius habere cœpit; edulia varia etiam absurda miserè discupiens, quorum pars aliqua concedebatur, licèt nullo alio nomine concedi debuisset; atque ita tandem prorsus convaluit.

Quamvis autem *Stupor* hic ad *Comatis* accedens naturam, huic Febri aliis symptomatis frequentiùs superveniebat, quandoque tamen, at rariùs, *Phrenesis* absque stupore nonnullos invadebat, in quâ æger insomnis dies noctesque agebat, nullâ ratione poterat regi, aliâque patiebatur symptomata iis similia, quæ velab aliis Febribus, vel à Variolis in Phrenesin actos infestabant. Inducias non tulit sympto-

ſymptoma hoc, ut ſolebat Affectus Comatoſus jam memoratus donec fieret digeſtio, ægrum verò intra paucos tollebat, niſi inflammatio cohiberetur. Aque hîc mihi ſuppetias præ cæteris tulit *Vitrioli ſpiritus*, quam poſt Venæ-ſectionem atque Enematis unius alteriuſve injectionem cereviſiæ tenui inſtillatum pro potu ordinario conceſſi: Qui intra dies paucos & ſomnum conciliabat, & ſanitatem, ſuperatis ſymptomatis, ægro reddebat: quod quidem nullâ aliâ methodo efficere valebam. Atque hoc reiteratâ ſæpe Experientiâ mihi abundè conſtabat.

Febri huic, Autumno 1675. & *Dejectiones Dyſenterica* ſuperveniebant, quandoque & *Diarrhœa*. Iſtas ego ſtatim perſpexi *Symptomaticas* fuiſſe huic Febri, non verò, ut in Conſtitutione præcedenti, *originales* & primò ortas. Quo non obſtante, cùm morbi cauſa in ſanguinis maſſâ claudereturr, Venæſectionem ea indicabat; quæ quidem, propinato etiam poſt Narcotico ad duas vices, ſymptomati huic debellando par erat.

Septembri 1675. Domina *Conyby* juxta Equilia Regia habitans me accerſivit; laboraverat ea hâc Febre, ventris torminibus derepente jam correpta, quæ deinceps excipiebant Dejectiones ſanguineæ ac mucoſæ: Licèt protritæ jam ab aliquot diebus, ob morbum diutinum, vires eſſent, maximè verò à Dejectionum frequentiâ quæ nocte prægreſſâ multùm fatigaverant, ſanguinem tamen è brachio ſtatim educendum curavi, & paulo poſt Narcoticum exhibendum, quibus peractis ea ipſâ nocte Dejectiones ſtercoroſæ conſpiciebantur. Mane & veſperi ſequentibus Narcoticum repetebam prædictum, imperato etiam medicamento Cardiaco moderatiori

tiori quo ſpiritus refocillarentur: atque ab his ſtatim convaluit.

Diarrhœam quod attinet, quæ eodem ferè anni tempore huic Febri haud raro accidebat, minùs adhuc iſta faceſſebat negotii; cúmque ea neque ægro prodeſſet, neque etiam officeret, quantùm mihi obſervare licuit (ſive adeſſet ſtupor, ſive etiam abeſſet) nullam ab illa Indicationem Curativam elicere valebam, modò intra eos ſtaret limites ut æger ab eâ de vitâ non periclitaretur: quo in caſu Narcoticum ſine dubio indicabatur, atque in eo ſolo probandus Anodynorum uſus per omnem morbi hujus decurſum: ingens enim illa propenſio quâ hâc Febre laborantes in ſtuporem ferebantur, ab his intendebatur, ac proinde niſi urgente neceſſitate in uſum nunquam erant revocanda.

Notandum eſt haud rarò accidere tam ab hâc Febre quàm Febribus aliis convaleſcentibus, iis maximè quos illæ diutiùs maceraverant, nec niſi poſt longas magnaſque evacuationes tandem demiſerant, (præſertim ſi invalidiori eſſent corporis habitu,) ut noctu in lecto cubantes incaleſcerent primùm, mox ſudore diffluerent, à quibus vehementer infirmabantur, & vires tardiùs recipiebant, nonnulli etiam præcipitabantur in tabem. Cùm ſymptoma hoc non aliunde naſci exiſtimarem quàm à ſanguine ob morbum contumaciorem eo uſque depauperato debilitatoque ut ſuccos, quos recenter advectos nequiret aſſimilare, per ſudores ejicere moliretur; ita affectis author ſemper fui, ut ſingulis auroris noctibuſque cochlearia quinque vel ſex Vini Malacenſis annoſioris haurirent, cujus uſu ægris vires creſcebant jugiter, & evaneſcebant ſudores. Atque hæc de Febre hujus Conſtitutionis

tutionis continuâ, quam ob insignem stuporem eam ferè semper comitantem, lubet *Comatosam* appellare.

CAP. III.

Morbilli Anni 1674.

ORiente anno, mense sc. *Januario* 167⅘ ingressa est *Morbillorum* species quædam ab eâ diversa quæ eodem mense Anno 16⅔ invaserat; neque tamen minùs Epidemicè sævlebant hi atqui isti, sed non perinde erant regulares, neque ita constanter Typum observabant: Nunc enim citiùs, nunc seriùs erumpebant; cùm in alia specie, eruptio in diem ab invasione *quartum* semper incideret. Adhæc humeros, & cæteras trunci partes primùm occupabant; cùm isti alteri faciem primùm peterent, & in reliquum corpus paulatim spargerentur. Nec hâc in specie observare licuit, nisi rarissimè, eas cuticulæ desquammationes ad instar farinæ insperſæ, quoties recederent Morbilli; quæ in aliâ specie haud minùs certò conspiciebantur, quàm post Febris Scarlatinæ decessum conspici solent. Plures insuper è medio tollebant, quoties imperitè tractarentur, quàm priores illi. *Febris* enim & *Dyspnœa*, quæ Morbillis abiturientibus solebant accidere, vehementiores erant, & *Peripneumoniam* hîc propiùs referebant, quàm in altero genere. Quantumlibet

autem fuerint *Anomali* atque irregulares hi *Morbilli* quoad jam memorata ſymptomata, in præcipuis tamen ſatis iis competebat Hiſtoria quam de morbillis tradidi, cùm morbos An. 1670 Epidemicos deſcriberem, quæ idcirco impræſentiarum repetenda non erit. Hi, uti etiam Priores iſti, ad Vernum uſque Æquinoctium invaleſcebant, à quo tempore decreſcentes, appetente Solſtitio æſtivo, aut non diu poſt, evanuere.

Curatio. Curatio, cùm nullâ ferme in re ab illâ differat quam in Morbillorum hiſtoriâ jam fusè tradidi, exinde petenda eſt. Unicam tantùm hîc, pro meo more, inſtantiam adferam Methodi quâ illas aggrediebar.

Februario 1674. Domina virtutibus ornatiſſima, atque in exemplum nata, Comitiſſa *Sariburienſis* me accerſivit: Infantium unus tantùm tum temporis ægrotabat, mox reliqui (5 autem vel 6 erant) quos omnes eâdem methodo tractavi. Lectulo eos addixi ad dies binos ternoſve ante eruptionem, ut ſanguis, pro ſuo genio, particulas facile ſeparabiles morbum committentes, per cutis poros eliminaret Neque autem vel ſtragulis, vel igni quibus ſani aſſueverant, quidquam adjici patiebar; ab eſu carnium arcebam, juſcula Ayenacea, Hordeacea, ac ſubinde pomum coctum concedens, cereviſiam tenuem inſuper, vel lac cum aquæ triplo coctum pro potu. Urgenteque pro more Tuſſi, Ptiſanam Pectoralem ſæpe aſſumendam præſcripſi. His peractis omninò convaluere, brevi illo ſpatio quod hic morbus ſolet percurrere; neque vel per ejus decurſum, vel eodem fatiſcente, ſymptomate quovis morbo huic non familiari, tentabantur.

Duobus

Duobus primis menſibus quibus hæc morbillorum ſpecies ſe prodebat, intercurrebat & *Febris* quædam *Morbilloſa* hîc illîc ſparſa, in quâ ἐξανθήματα nonnulla per truncum corporis, colli præſertim poſteriora, atque humeros erumpebant, Ecthymata Morbillorum imitantia; à quibus in illo ſaltem diſterminabantur, quòd non univerſum corpus pariter occuparent, quas diximus partibus contenta: Febris etiam (licèt ejuſdem planè generis) immanior erat, & ad dies 14, nonnunquam etiam plures, protrahebatur. Nec Venæ-ſectionem tulit hæc Febris, nec Enemata, ab utriſque irritata; at Methodo quæ Morbillis ſuperiùs dicata eſt, lubens conceſſit. Atque hæc de Morbillis fuerunt dicenda.

CAP. IV.

Variola Anomala An. 1674, 75.

QUemadmodum Morbilli Epidemici initio anni 1670 incurſantes, *Variolas nigras* ibidem delineatas introduxêre, ita etiam hi, qui haud minus Epidemicè graſſabantur initio Anni 1674, Variolarum ſpeciem introducebant tam earum ſimilem, ut eædem iſtæ revixiſſe omnino viderentur, non aliæ ſubnaſci: cùm enim (uti jam diximus) in priore illâ variolarum ſpecie poſt elapſos priores annos duos, puſtulæ minùs indies nigræ compa-

rerent, & grandiores etiam pedetentim conſpicerentur, donec exeunte anno 1663, morbus jam mitis, habitâ generis ratione, ac benignus eſſet; jam priſtinâ ferociâ, & infauſto malorum ſymptomatum agmine ſtipatus denuò revertebatur. Etenim puſtulæ fuliginem nigredine æquabant, ubi nempe confluxerint, & æger non priùs extingueretur quàm ad maturitatem iſtæ pervenerint; immaturæ enim fuſcæ tantùm erant colore. Puſtulæ quinetiam perpuſillæ erant ſi numeroſæ, (Paucæ enim ubi fuerant tantùm, haud erant minores, quàm in aliis Variolarum generibus, nigræ vero rariſſimè.) Verbo dicam, iſtas quas anno 1670. deſcripſimus ſatis referebant; licèt non in omnibus cum iis quadrarent, diſtarent autem pauculis quibuſdam, quæ quidem majorem ſub his quàm illis aliis putredinem latere, naturæque eas eſſe magis craſſæ & inconcoctilis oſtendebant: Maturæ enim pejus olebant, ita ut eiſdem graviter laborantes præ fœtore vix quirem accedere. Tardiùs etiam periodum abſolvebant, hærebantque diutiùs, quàm ulla ſpecies alia quam mihi adhuc videre contigit.

Notatu interim eſt perdignum, quòd quantò mitior eſt morbi ſpecies, tantò citiùs puſtulæ ad maturitatem, atque morbus ad finem perducitur. Ita in ſpecie iſtâ regulari Variolarum Confluentium quæ anno 1667. ingreſſa eſt, Dies *Undecimus* maximum adferebat vitæ diſcrimen, quo ſemel elapſo, non amplius ut plurimum ægro metuendum erat. In proximè ſequenti ſpecie anomalâ Confluentium quæ initio anni 1670 cœperunt invadere, æger die *Decimo quarto* vel ad extremum *Decimo ſeptimo* maximè periclitabatur, quos ſi æger ſuperaverit, ſalvus omnino erat, nec quenquam poſt hunc diem

ab

ab hoc morbo interemptum hactenùs obſervavi. At veró in hâc ſpecie Confluentium, æger etiam poſt diem *Viceſimum* contrucidabatur; nonnunquam & ſi convaleſceret, quæ paucorum ſors erat, non tantùm tibiæ intumeſcebant, (quod quidem in Variolis Confluentibus quibuſque familiare eſt,) ſed brachia inſuper, humeri, crura, parteſque aliæ; qui quidem tumores ab intolerabili dolore *Rheumaticorum* per omnia æmulo, tragœdiam ordiebantur; poſtea haud raró ſuppurabantur, & in ſinus ingentes & partium muſculoſarum apoſtemata deſinebant, ægro in vitæ periculo etiam ad multos dies à diſceſſu Variolarum adhuc verſante. Adeó ut mihi luculenter conſtaret de gradibus quibus hic ſe Epidemicus promoveret per tres haſce Conſtitutiones, quarum poſterior priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem.

Videntur autem mihi hæ quas jam tracto *Variolæ*, nova quædam Variolarum ſpecies, è priore jam inveteraſcente ſuborta. Quamvis pro æris diatheſi eum producente Epidemicum, Variolæ nigræ, quæ initio anni 1670 primùm ſe oſtendebant, ad τελειωσιν ſuam uſque progrederentur, tamen ad inſtar recidivæ alicujus morbi à materia priſtinâ denuó fermenteſcente, aër rursùs ad Variolarum productionem faciens, ex veteri penu eaſdem deprompſit; qui quidem morbus redintegratus ſumptiſque de novo viribus, reviviſcere planè & quaſi rejuveneſcere videbatur. Tanto autem magis anomalæ hæ erant, tantóque magis intenſam redolebant putrefactionem, quanto materia, è quâ generabantur, iſtâ craſſior erat atque fæculentior, ad quam præcedentes primum

ortum referebant. Quod ut magis eluceſcat, exiſtimandum omnino eſt, nullam ejuſmodi diatheſin in ipſo aëre ſupponi debere, quæ hunc hoc in loco Epidemicum propaget, alium verò longè diverſum in alio non ita multùm diſtante; hoc enim ſi fieret (fit autem ſubinde) quilibet ventorum motus Conſtitutionem diffiare valeret; vero autem ſimilius mihi videtur hunc vel illum particularem aëris tractum effluviis repleri à minerali aliquâ fermentatione, quæ aërem, per quem ferun-tur, particulis nunc huic animalium generi, nunc alteri exitialibus, contaminantia, morbos variis terræ Affectibus appropriatos eò uſque propagant, donec expiraverit ſubterranea illa halituum minera; quæ pariter in novam denuò fermentationem agi poſſit, ex reliquiis nempe materiæ exoleſcentis, uti in caſu jam memorato. Mihi verò, qui non ultra quàm res ipſa loquitur ſapere audeo, perinde eſt, an hæc, an alia aliqua Hypotheſis Phænomena rectiùs ſolvat. Id ſaltem pro comperto habeo, quas jam tractavi Variolas, præcedentis Conſtitutionis Variolis fuiſſe ſimillimas, niſi quòd & craſſiorem naturam, & putredinem longè intenſiorem redolere viderentur. Quibus etiam de cauſis duabus, ubi admodum *confluerent*, plures orco dabant quàm ſpecies alia quælibet quam mihi hactenus videre contigit; &, ſi quid meo judicio tribuendum ſit, Peſtem ipſam, pro numero ſc. ægrotorum, pernicie æquabant; licèt, ubi *Diſcreta* invaderent, haud certius intentarent periculum quàm alia quævis ſpecies, & tam puſtularum magnitudine, quàm colore, aliiſque circumſtantiis boni ſc morjs eſſe fatereptur.

Cura-

Curationem quod attinet; Jam à multis annis miratus ſum Indicationes planè contrarias, quas hic mihi morbus ſubinnuere videbatur. *Curatio.*

Hunc enim luce clarius fuit, à calidiori regimine ſymptomata, quæ à nimiâ inflammatione pendent, ſtatim produci, Febrim ſc. Phreneſin, maculas Purpureas, & ſimilia, quibus hic morbus præ cæteris quibuſque eſt obnoxius; *inde* verò regimen juſtò frigidius faciei manuumque intumeſcentiæ, quæ hic apprime eſt neceſſaria, officere, & puſtulas flaccidiores reddere. Poſtquam hæc diu multumque apud me ſatis anxiè revolveram, intellexi tandem, utrique huic incommodo eodem ſimul tempore poſſe occurri. Uſum enim Aquæ cum Lacte coctæ, Cereviſiæ tenuis, aut liquoris alterius ſimilis liberaliorem concedendo, penes me erat internum ſanguinis ἐργασμὸν frænare; Atque ex adverſo ægrum in lectulo jugiter detinendo, ne brachio quidem exerto, blando ejus calore puſtularum elevationem & faciei manuumque intumeſcentiam valebam promovere. Neque hæc ſecum methodus pugnare videtur; ſanguis enim, eruptione jam finitâ, particulas inflammatas in corporis habitum eructaſſe putandus eſt, neque jam ſtimulis ad ulteriorem materiæ ſecretionem indigere: Ita ut, cùm jam in habitu corporis, maturandiſque Abſceſſulis rei cardo verſetur, id tantum ſit agendum *ſanguinis* nomine, ut ſc. ſanguis ab halitibus calidis, à carne puſtulis obſeſſâ retrò agendis, ſartus tectus conſervetur; *Puſtularum* verò, ut blando partium externarum calore ad maturitatem illæ perducantur. Jam verò, utut feliciter mihi ceſſerit hæc Methodus, uti priùs docui, in Variolis aliis *Confluentibus*, in iſtis tamen hujuſce

hujuſce Conſtitutionis illa me fefellit; ita ut eorum pleriq; qui vehementius laborabant interirent, ſive methodo jam à me laudatâ, ſive regimine & Cardiacis calidioribus uterentur. Omnino itaque intellexi, deſiderari adhùc aliquid præter iſta, quæ vel ad compeſcendam ſanguinis ebullitionem, vel ad puſtularum elevationem, manuumque atque faciei intumeſcentiam facerent; deſiderari ſc. aliquid, quod Putrefactioni magis intenſæ, quam in his Variolis præ cæteris quibuſque obſervaram, vincendæ par eſſet. In mentem mihi tandem venit *Vitrioli Spiritus*, quem exiſtimabam utrique intentioni, tum Putredinis oppugnandæ, tum perdomandæ caloris ferociæ, ſatisfacere poſſe. Quamobrem Ægro ſibi relicto, donec & dolor & vomituritio, quæ eruptionem præcedere ſolent, jam deſinerent, & Variolæ conferto agmine prodirent omnes, tandem die *quinto ſextove* dictum *ſpiritum*, cereviſiæ tenui ad levem aciditatem inſtillatum, pro potu ordinario conceſſi ad libitum ſumendum, liberaliùs verò, cùm appeteret Febris maturationis; quem Potum, donec perfectè convaleſceret, imperavi uſurpandum quotidie.

Hic ſpiritus, ceu morbo reverâ ſpecificus, ſymptomata omnia ad miraculum ferè compeſcebat: Facies & maturiùs, & longè altiùs intumeſcebat: Variolarum interſtitia, ad colorem magis rubrum, & Roſæ Damaſcenæ æmulum magis accedebant: Puſtulæ quoque minutiſſimæ grandeſcebant, ſaltem quantum ea ſpecies pateretur: Puſtulæ etiam quæ aliter nigræ comparuiſſent, hîc materiam quandam flavam & colore Favum referentem eructabant. Facies deinceps, pro nigrâ, colore flavo ſaturato ubique tincta conſpiciebatur: Celeriùs matureſcebant,

bant, atque tempora alia omnia dici unius aut alterius ſpatio, citius percurrebant. Hæc autem accidebant omnia, ſi liquorem nempe laudatum liberalius haurirent: Quapropter, quoties ægrum copiam ſubjugandis ſymptomatis debitam reſpuere animadverterem, ſpiritum iſtum, vel Syrupo aliquo in cochleari permiſtum, vel Aquæ Deſtillatæ cum Syrupo junctæ additum, ſubinde ingeſſi, quo penſaretur ſc. liquoris parcior uſus.

Varia hujus Medicamenti commoda recenſui, incommodi ne minimum quidem ex eo natum hactenùs potui deprehendere: Licèt enim Salivatio die undecimo decimove ferè ab eo ſiſtatur, cujus vicem per id temporis Dejectiones aliquot ſubire ſolent; tamen ab his minus ægro erit periculi, quàm ab iſtâ fuit; Quandoquidem, quod plus ſemel diximus, qui Variolis *Confluentibus* laborant, eo præcipuè urgentur diſcrimine, quòd ſaliva his diebus viſcidior reddita fauces præcludat, cui quidem ſymptomati hoc in caſu Diarrhœa ſuccurrit, quæ vel ſponte ſuâ deſinet, vel ſaltem, ubi nullum amplius à variolis periculum eſt, Lacte & Aquâ miſtis, & Narcotico aſſumptis facilè compeſcetur.

Ægro interim in lecto jacenti, incluſis quoque brachiis, ſtragula præter ſolita adjici non patiebar; conceſſi etiam, ut ab hac in illam lecti partem ſe pro arbitrio transferret, ad ſudores arcendos, in quos procliviſſimus erat, hoc non obſtante remedio. Juſculis interim Avenaceis atque Hordeaceis victitabat, nonnunquam & pomo cocto. Ultimis diebus, ſi vel langueret æger, vel ægrotaret ſtomacho, Vini Canarini cochlearia tria quatuorve indulſi. Hauſtum verò Paregoricum jam à quinto ſextove die ſingulis veſperis temporibus propi-

propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus,) præscripsi; *Laudani Liquidi* sc. *guttas* 14. *in Aq. fl. Paralys.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quàm solebat eorum quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix patitur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domesticum è suis meæ curæ commisit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimiâ Compotatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine quàm aliàs vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur quâ distingui possent. Remedii hujus *Spasmodici* confisus viribus, venam nullus secui, licèt tempus quo accersebar id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cùm à nimiâ Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisiâ tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocomia hoc symptomate territa, me ocyùs accersendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico

sanguinis

ſanguinis calore & impetu inuſitato illud oriri animadverterem, Cereviſiam tenuem dicto ſpiritu imprægnatam uberius adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius eſt coercita. Salivatione ſatis copioſâ, faciei & manuum intumeſcentiâ, puſtularumque augmento ritè procedentibus, morbus ſe ſatis feliciter expedivit; niſi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucoſæ ſanguineæque interpellarent, quæ forte nullum faceſſiſſent negotium, ſi venam, eo quo diximus nomine, mox accerſitus aperuiſſem. Nihilominus nullo alio præſidio Dyſenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, ſi hoc ſymptoma non urſiſſet, ſingulis noctibus fuiſſet aſſumendum, quo vis ejus retuſa erat donec evaneſcerent puſtulæ; poſteaque extractâ è brachio ſanguinis quantitate ſatis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim hauſtis, ſubitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Cleneb* duos mihi liberos ſanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum ſextum menſem attigerat. Puſtulæ utriſque perpuſillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Eryſipelatis modum prodibant, generiſque nigri dicti. *Vitrioli ſpirituum* utriſque in potu omni inſtillandum curavi, quem non obſtante ætate, Junioris præſertim, tenellulâ, ne hilum averſabantur; quin & nullo ſymptomate graviori affecti convaluêre illico. Amiciſſimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utroſque mecum inviſens, ætate majorem jam convaleſcentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum eſt autem, quòd, ſicuti Variolæ hujus Conſtitutionis quæ non confluebant, ſatis

propinandum Adulto (Infantibus enim eo non erat opus,) præscripsi; *Laudani Liquidi* sc. *guttas* 14. *in Aq. fl. Paralys.*

Die Decimo quarto, ægrum è lecto surgere permisi; vicesimo primo sanguinem è brachio educendum curavi; Catharticum deinde ad duas vel tres vices exhibui; quibus peractis ægri facies coloratior ac magis vivida conspiciebatur, quàm solebat eorum quos hic morbus ita malè mulctaverat: Adde, quòd Methodus laudata vix paritur faciem cicatricibus deturpari, quæ ab humoribus calidis efferatisque proveniunt cuticulam rodentibus.

Die *Julii* 26. 1675. Vir Nobilis mihique Amicus Dominus *Elliot* Regi à cubiculo, Domesticum è suis meæ curæ commisit, ferâ hâc Variolarum *Confluentium Nigrarum* specie propediem laboraturum: Habebat is annos octodecim circiter, temperamento erat admodum sanguineo, & in hunc morbum à nimiâ Compotatione recens inciderat: Confluebant pustulæ densiore agmine quàm aliàs vidi unquam, ita ut nulla ferè inter eas intercapedo linqueretur quâ distingui possent. Remedii hujus δραστικωτάτου confisus viribus, venam nullus secui, licèt tempus quo accersebar id mihi liberum faceret, atque etiam secare debuissem, cùm à nimiâ Vini ingurgitatione invitaretur morbus. Post Eruptionem finitam, die viz. quinto vel sexto, *Spiritum Vitrioli* in lagenas aliquot cerevisiâ tenui repletas jussi instillari, atque hunc Potum ordinarium concessi pro arbitrio sumendum. Die octavo ea sanguinis quantitas è naribus fluxit, ut Nosocoma hoc symptomate territa, me ocyùs accersendum putaret: Adveniens ego, cùm ab immodico sanguinis

ſanguinis calore & impetu inuſitato illud oriri animadverterem, Cereviſiam tenuem dicto ſpiritu imprægnatam uberius adhuc hauriendam imperavi, quo facto Hæmorrhagia dicto citius eſt coercita. Salivatione ſatis copioſâ, faciei & manuum intumeſcentiâ, puſtularumque augmento ritè procedentibus, morbus ſe ſatis feliciter expedivit; niſi quod ultimis diebus Dejectiones aliquot mucoſæ ſanguineæque interpellarent, quæ fortè nullum faceſſiſſent negotium, ſi venam, eo quo diximus nomine, mox accerſitus aperuiſſem. Nihilominus nullo alio præſidio Dyſenteriam adoriebar, quàm Narcotico illo, quod aliàs etiam, ſi hoc ſymptoma non urſiſſet, ſingulis noctibus fuiſſet aſſumendum, quo vis ejus retuſa erat donec evaneſcerent puſtulæ; poſteaque extractâ è brachio ſanguinis quantitate ſatis largâ, Lactéque atque Aquâ affatim hauſtis, ſubitò convaluit.

Eodem ferè tempore quidam è meis vicinis Dominus *Clench* duos mihi liberos ſanandos tradidit; quatuor annos habebat alter, alter adhuc lactebat, nec dum ſextum menſem attigerat. Puſtulæ utriſque perpuſillæ erant, *Confluxiles* admodum, & ad Eryſipelatis modum prodibant, generiſque nigri dicti. *Vitrioli ſpiritum* utriſque in potu omni inſtillandum curavi, quem non obſtante ætate, Junioris præſertim, tenellulâ, ne hilum averſabantur; quin & nullo ſymptomate graviori affecti convaluêre illico. Amiciſſimus mihi Vir, Dominus Doctor *Mapletoft*, utroſque mecum inviſens, ætate majorem jam convaleſcentem reperit, minorem verò in cunis adhuc laborantem.

Animadvertendum eſt autem, quòd, ſicuti Variolæ hujus Conſtitutionis quæ non confluebant, ſatis

ſatis erant benignæ, ita neque remedio jam præſcripto opus habebant; ſatis verò erat iſtâ eas Methodo tractare quam generi *Diſtincto* jam ſuprà deberi docuimus.

Habes jam, Lector, quæ de *Variolis* mihi erant dicenda omnia; quæ licet non nemo fortaſſe parvi penderit pro ſæculi genio, ſcio tamen ego haud parvo mihi labore, curâ atque induſtriâ, per multos annos continuos ea ſtetiſſe; neque jam à me fuiſſe evulganda, niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis benefaciendi, vel pretio exiſtimationis propriæ, quam ſatis intelligo à ſubjecti novitate gravandam fore. Neque tamen video, cur aliquem malè habeat nova Methodus ei morbo medendi, cujus nec apud *Hippocratem* veſtigium ullum, nec apud *Galenum* invenitur, (niſi quis fortè locus difficillimâ ratiocinatione torqueatur,) cùm quæ à Modernis adaptantur Curationes, à magnis illis rei Medicæ luminibus non inſtitutæ, æquo jure ab his negliguntur, atque ab illis magni ſunt.

Quin & pari ratione nemini mirum debet videri, ſi quid immutavero in ea Methodo, quâ expugnandæ ſunt iſtæ Febres quæ ab iis pendent Conſtitutionibus, quæ Variolis Epidemicæ ſunt; Etenim ſi in prioribus illis mundi ſæculis Variolæ nuſquam gentium comparuerint, ſequitur neque iſtiuſmodi Febres uſpiam locorum extitiſſe unquam. Vero autem ſimillimum eſt, ne quid dicam audacius, Variolas nondum tunc temporis in rerum naturâ fuiſſe repertas: ſi enim per antiquiora tempora perinde atque nunc dierum hic morbus invaluiſſet, ſagaciſſimum *Hippocratem*, opinor, is nunquam latuiſſet; qui cùm morborum Hiſtorias

&

& clariùs intellexerit, & deſcripſerit accuratiùs quàm Poſt-natorum quiſpiam, & hujus etiam deſcriptionem genuinam, atque ſimplicem pro ſuo more nobis reliquiſſet. Quocirca opinari mihi fas ſit, morbos certas habere periodos pro occultis illis atque adhuc incompertis Alterationibus, quæ ipſius terræ accidunt viſceribus, pro variâ ſc. ejuſdem ætate ac duratione: quodque, ſicuti alii morbi jam olim extitêre, qui vel jam ceciderunt penitus, vel ætate ſaltem penè confecti exolevêre, & rariſſimè comparent (cujuſmodi ſunt *Lepra* atque alii fortaſſe nonnulli;) ita qui nunc regnant morbi aliquando demùm intercident, novis cedentes ſpeciebus, de quibus nos ne minimum quidem hariolari valemus. Hæc ſe ita res habere poteſt, quicquid de eâ videatur nobis βραχυβίοις, qui heri tantùm nati ſumus, cras fortè interituri, neque quas de morbis Authores, vel antiquiſſimi, congeſſerunt rationes, ævi multò productioris, ſi cum Antiquiſſima mundi Epochâ ex conferantur.

CAP.

CAP. V.

Tuſſes Epidemicæ Anni 1675, cum Pleuritide & Peripneumoniâ ſupervenientibus.

CUm tempeſtas placida ac tepens, immò verò æſtatis ſimillima, præter ſolitum ad poſtremos uſque *Octobris* dies perſeveraret, Anno 1675, eam verò mox exciperet alia multum diverſa, frigida ſcilicet atque humida ſubitò ingruens, *Tuſſes* ubique numeroſiores graſſabantur quàm alio quovis, quod memini, tempore, nemini ferè parcentes, cujuſcunque is fuerit ſive ætatis, ſive temperamenti, integras verò ſimul familias pervadentes. Neque numero tantùm erant ſpectabiles (cùm quælibet hyems haud paucas nobis generet) ſed etiam ob anceps illud periculum, in quod eos quos affecerant, per accidens conjiciebant. Cùm enim *Conſtitutio*, & jam, & per Autumnum omnem modò elapſum, in producendâ Febre Epidemicâ ſuprà deſcriptâ omnes nervos intenderet, cúmque jam nullus exiſteret morbus alius Epidemicus cujus contraniſu hujus vires aliquantiſper poſſint refringi, Tuſſes iſtæ Febri ſternebant viam, atque in eam quàm libentiſſimè commigrabant. Interea, quemadmodum Tuſſis Conſtitutioni opitulabatur in Febre producendâ, ita etiam Febris occaſionem ex Tuſſi natam arripiens, jam Pleuram ac Pulmones haud aliter invadebat, ac caput invaſerat vel ſeptimanâ illâ quæ harum Tuſſium exortum fuerat præ-

prægreſſa; Quæ tàm improviſa ſymptomatum mutatio nonnullis, qui minùs diligenter adverterant animum, anſam præbuit, Febrem hanc pro *Pleuritide Eſſentiali*, aut *Eſſentiali Peripneumoniâ* habendi, licèt eadem omnino illa maneret atque fuerat per integram hanc Conſtitutionem. Nunc enim, uti priùs ſemper, cum dolore Capitis, Dorſi, atque Artuum quoſlibet aggrediebatur; quæ ſymptomata omni ubique hujuſce Conſtitutionis Febri conveniebant. Materia tantùm Febrilis, cùm ſtimulante Tuſſi in Pleuram ac Pulmones uberiùs deponeretur, ſymptomata dictas partes attinentia excitabat; attamen Febris, quantum mihi licuit obſervare, eadem prorſus cum illa fuit, quæ ad eum uſque diem fuerat depopulata quo hæ Tuſſes primùm comparebant; quin & remedia quibus promptiſſimè parebat, idem planè demonſtrabant. Et quantumlibet lateris dolor punctorius, ſpirandi difficultas, color detracti ſanguinis, & reliqua ſigna Pleuritidi familiaria, *Eſſentialem Pleureſin* ſubeſſe innuerent, non aliam tamen medendi methodum puſtulavit hic morbus, quàm quæ Febri hujus *Conſtitutionis* quadrabat, ab illa verò quæ *Veræ* Pleuritidi conveniebat, abhorrebat admodum, ut ex infrà dicendis liquebit. Addo, quòd cùm Pleuritis, quoties eſt morbus primarius, eo plerumque anni tempore ſoleat invadere quod inter Ver atque Æſtatem ambigens, utriuſque quaſi fibula eſt; hic morbus alieno prorſus ſydere natus, pro ſymptomate tantùm Febris, quæ iſti anno propria fuit, ducendus eſt, atque accidentalis Tuſſis ſobole.

Curatio. Ut ad eam methodum ritè procedam, quam hujus Anni Tuſſibus, (tum etiam iſtis quæ aliis annis contingunt, modò ab iiſdem cauſis naſcantur) deberi monuit experientia; animadvertendum eſt, effluvia iſta, quæ à ſanguinis maſsâ per inſenſilem tranſpirationem ablegari ſolent, à frigore cutis ſpiracula ſubitò contrahente intrò verti, & in Pulmones deponi, quos irritando, Tuſſim mox excitant. Cumque hoc pacto detineantur calidæ iſtæ & recrementitiæ ſanguinis exhalationes, quo minùs per cutis poros exeant, Febris in ſanguinis maſsâ facilè accenditur; ubi ſcilicet vel tanta eſt halituum copia ut pulmones iis eliminandis haud ſufficiant, vel calore adventitio ſive Remediorum, ſive Regiminis juſto calidiorum quaſi adjecto oleo ignis augetur, & qui in Febrim jam plus ſatis erat proclivis in eandem præceps agitur. Verumenimverò, qualiſcunque fuerit Febris *Stationaria*, quæ illum annum funeſtat, atque per id temporis dominatur, Nova hæc Febris ſtatim in ejus nomen ac familiam adoptatur, ejuſdem ubique genio obſequens, licèt ſymptomata quædam adhuc retineat, à Tuſſi, quam habuit parentem, pendentia; Ac proinde ſatis conſtat in Tuſſi qualibet ex hac πρόφασιν natâ, non tantùm ipſi morbo, ſed & Febri, quæ Tuſſi huic paratiſſima accedit, occurrendum eſſe.

Hâc innixus baſi, iis qui meam implorabant opem hoc modo ſuccurrere conabar. Si Tuſſis nondum Febrim, atque alia ſymptomata, quæ ut plurimum ſe adjungere ſolere diximus, accerſiverat, ſatis eſſe arbitrabar, ægrum à carnibus & liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque arcere; hortabar item

item ut exercitiis uteretur moderatis, & frueretur aurâ liberiore, Ptiſanam Pectoralem refrigerantem ſubinde hauriens. Sufficiebant nimirum paucula hæc & ad Tuſſim perdomandam, & Febrim, aliaque ſymptomata quæ illam comitari ſolebant, prævenienda. Sicut enim abſtinentiâ à carnibus, & liquoribus ſpirituoſis, tum etiam refrigerantium uſu ita contemperabatur ſanguis, ut impreſſioni Febrili ineptior eſſet; ita etiam exercitii ope fervida illa ſanguinis effluvia, quæ, quoties corporis Pori à repentino frigore occluderentur, intro acta Tuſſim excitabant, viâ ſibi naturali ac genuinâ exhalabant opportuniùs, & cum bonis ægri rebus diffabantur.

Tuſſim quod ſpectabat ſedandam; haud vacabat periculo Narcoticis atque Anodynis illam aggredi; nec minùs periclitabatur, ſi quis liquoribus ſpirituoſis calidiſque medicamentis idem moliretur, cùm utroque modo inviſcatâ, atque induratâ Tuſſis materiâ, halitus iſti, qui à ſanguine placidè ac ſenſim diſcedentes tuſſiendo in duras evaneſcerent, jam exitu negato, in cruoris maſſâ præcluſi Febrim ibidem ciebant. Atque hoc ſæpenumerò non paucis è vulgo inconſultioribus peſſimè ceſſit, qui, cùm ſpiritu vini uſtulato aliiſque calidis liquoribus Tuſſi obicem ponere niterentur, Affectus Pleuriticos & Peripneumonicos invitabant, atque inſanâ hâc ſapientiâ morbum ſuâ naturâ leviſſimum & facilè ſanabilem, in periculoſum ac ſæpe lethalem transformabant: Nec minùs hallucinabantur (licèt magis cum ratione inſanire viderentur) qui provocatis ſudoribus morbi cauſam exterminare volebant: Quamvis enim non diffiteamur, ſudores ſponte prorumpentes haud raro præ

cæteris quibuſcunque præſidiis cauſam morbificam expellere, liquet tamen, nos, dum in iis extorquendis ſumus, ſanguinem incendere, & quem ſervare volumus ægrum, letho dare poſſe.

Quandoque verò, non tantùm ubi minùs ritè tractaretur morbus, quo ſc. ſuprà deſcripſimus modo, ſed etiam nonnunquam ſuâ ſponte (maximè in delicatioribus ac tenellulis) nunc ſtatim ab initio, nunc poſt diem unum aut alterum, Tuſſi ſuperveniebat caloris ac frigoris viciſſitudo quædam, capitis, dorſi, atque artuum dolor, ad ſudores nonnunquam propenſio, noctu maximè (quæ omnia pariter Symptomata Febrim hujus *Conſtitutionis* plerumque ſequebantur;) quibus ſæpe adjungebatur lateris dolor, nonnunquam etiam Pulmonum quaſi conſtrictio coarctatioque, unde difficulter ſpirabat æger, inhibebatur Tuſſis, excitabatur Febris vehementior.

Febri, & peſſimis ejus ſymptomatis rectiſſimè, (quantum accuratè factâ obſervatione mihi conſtitit) occurrebatur venæ-ſectione in brachio, & Epiſpaſtico Nuchæ applicato; Clyſtere item quotidiè injiciendo. Ægrum interim monebam, ut ſingulis diebus ad horas aliquot lecto abſiſteret, abſtineret à carnibus, nunc Cereviſiam tenuem, nunc Lac Aquæ permiſtum, nunc Ptiſanam aliquam Refrigerantem ac Lenientem ſorberet. Elapſo jam biduo triduove, ſi nondum minueretur dolor lateris, ſed adhuc vehementer urgeret, ſanguinem ſecundò detraxi, & ut in uſu Enematum perſiſteret adhuc, ſuaſi. Enemata autem quod attinet, diligenter advertendum eſt (tam in hâc quàm aliis Febribus) ea, jam fractis morbi viribus & retuſâ acie, non diu & continuò repetenda eſſe, maximè

in

in Fœminis Paſſioni Hyſtericæ obnoxiis, aut Viris Hypochondriacis; cùm talium ſanguis atque humores ἀμετάβλητοι ſint, ac nullo ferè negotio exagitentur atque æſtuent, unde perturbatur corporis œconomia, & ſymptomata Febrilia etiam ultra ſolitam periodum ægros diſcruciant.

Sed ut ad rem revertamur, dùm hoc pacto ſpatium morbo concederemus, quo ſanguis calidas illas particulas quæ in Pleuram ac Pulmones impegerant, ſenſim excuteret, ſymptomata univerſa placidè ſolebant evaneſcere; cùm qui morbum ferociùs atque hoſtili manu aggrediebantur, ingenti remediorum molimine bellum inferentes, vel ſuos Ægros amitterent, vel ſaltem Phlebotomiâ ſæpius repetitâ quàm vel poſtulabat morbi genius, vel etiam tutò ferebat, eorundem vitam redimere cogerentur. Cùm enim in verâ Pleuritide Venæſectio repetita omnem numerum abſolvat, ſolaque ad Curationem ſufficiat, (modò non obſtiterint medicamenta & regimen calidiora, quæ contrà militant) ex adverſo in hoc ſymptomate ſatis erat ſemel vel ut plurimum bis venam ſecaſſe, modò ægro concederetur ut è lecto exurgeret, & potu refrigeranti uteretur. Nulla autem cogebat neceſſitas, ſi bene obſervaverim, ſanguinem ſæpiùs educere, niſi ubi à calore foris accedente admodum intenderetur dictum ſymptoma; neque etiam in hoc caſu periculo id omnino vacabat.

Hanc jam nactus anſam, paucula de eo dicam quod omnium ore tritiſſimum eſt, *Pleureſin* ſcilicet quandoque ita *Malignam* reperiri, ut per eos annos Phlebotomiam ferre neſciat, ſaltem toties repetitam quoties hic morbus communiter depoſcit. Cenſeo quidem *Pleureſin* Veram atque *Eſſentialem*,

quæ, ut poſthac dicetur, omnibus annorum omnium Conſtitutionibus indifferenter infeſtat, omnibus indifferenter annis Venæ-ſectionem pariter repetitam indicare; aliquando tamen accidere ut Febris ejus anni propriè Epidemica, à repentinâ aliquâ manifeſtarum aeris qualitatum alteratione, materiam morbificam in Pleuram aut Pulmones libenter deponat, ipſaque Febris nihilominùs eadem prorſus maneat. In hoc caſu, etſi Venæſectio poſſit concedi ut huic ſymptomati, ſi multùm ſæviat, occurratur; generaliter tamen ſi loquamur, non multò plus ſanguinis ſymptomatis ratione educendus eſt, quàm Febris nomine debuerat educi, à quâ pendet iſtud ſymptoma: Namque ſi hæc ejus ſit indolis ut à repetitâ Venæſectione non abhorreat, poteſt ea repeti in Pleuritide quæ ejuſdem ſymptoma eſt; at verò ſi Febris repetitam Venæ-ſectionem reſpuat, neque juvabit iſta, imò & nocebit in Pleuritide, quæ cum Febre ſtabit cadétve. Hoc autem modo ſe res habuit, me ſaltem judice, in *Pleuritide ſymptomaticâ* quæ Febrem comitabatur hoc in loco graſſantem quo tempore ſubingrediebantur *Tuſſes*, hæc nimirum hyeme 1675. Atque hoc quidem mihi ideo reticendum non erat, quòd exiſtimem dubio illum tramite errare, atque incerto duci paſſo, qui in Febrium Curatione non continenter ob oculos habet anni *Conſtitutionem*, quatenus huic aut alteri morbo Epidemicè producendo favet, cæteriſque morbis omnibus unà concurrentibus in ejus ſimilitudinem ac formam detorquendis.

Novembri anni præfati, Dominum *Thomam Windham*, Domini *Franciſci Windham* Equitis filium natu maximum, hâc Febre laborantem tractabam.

bam. Querebatur is de lateris dolore, aliiſque ſymptomatis, de quibus cæteri hoc morbo affecti. Venam haud plus ſemel tundendam curavi, Epiſpaſticum Nuchæ apponi, Enemata quotidie injici; nunc Ptiſanas atque Emulſiones refrigerantes, nunc Lac Aquæ immiſtum, nunc Cereviſiam tenuem propinavi; ſuaſi ut lecto abſiſteret quotidiè ad horas pauculas; quâ methodo intra paucos dies reſtitutus eſt, & celebratâ Catharſi omnino convaluit.

Notandum autem eſt, quòd tametſi ſymptomata hæc quæ tuſſi ſupervenire ſolerent, ea propè eſſent, quæ hanc hyemem funeſtabant; attamen tuſſis ipſa ſine illis ſola invadens, eâ tempeſtate magis dominabatur. Hujus autem medela neque venæſectionem, neque Clyſteres ſibi vendicabat, modò febris à regimine, vel medicamentis calidioribus non excitaretur. Cùm ſatis erat ad eam compeſcendam ægro liberioris aeris foras uſum concedere, & carnis eſum, ut & vinum ac id genus liquores ſpirituoſos qui Febri anſam præbeant, omnino interdicere. Porrò *Tabellas* ſequentes ſæpiuſcule devorandas imperavi; quæ quidem ad tuſſes à frigore ſuſceptas coercendas omnibus aliis quæ mihi adhuc innoteſcunt, longè præcellunt. *℞ Sacchar. Cand. ℔ ij ß. Coq. ſ. q. aq. communis uſque dum adhareſcat extremis digitorum; tum adde pulv. Liquirit. Enul. Campan. ſem. aniſi. & ſem. Angelic. an. ʒ ß. pulv. Irid. & flor. Sulphur. an. ʒij. ol. cbym. ſem. aniſi ℥ij. f. ſ. a. tabellæ, quas ſecum continuò portet, ac earum unam frequenter aſſumat.*

At priuſquam his, quæ de Morbis Epidemicis diſſerui, ultimam imponam manum, Objectioni quam contra eorum nonnulla adferendam præ-

video, occurrendum mihi eſt; quòd nempe non ſatis cum *malignitate* iſtâ pugnare videantur quæ pluribus horum morborum adhæret. Non is ſum qui receptam à viris Doctiſſimis, ſive hujus ſeculi, ſive antiquioribus, de malignitate opinionem convellere aut poſſim, aut etiam velim, cùm iſta indiciis plus ſatis ſe prodat manifeſtis, in Epidemicis pleriſque. Liceat mihi tantùm quæ de ejus naturâ ſentio in medium proferre, quò hæc noſtra Praxis minùs à ratione abhorrere videatur. Ipſe enim cum eruditiſſimo *Scaligero*,

Non mihi, ſed Rationi, aut quæ Ratio eſſe videtur
Milito; ſecurus quid mordicùs hic tenet, aut hic.

Cenſeo itaque ego *malignitatem* eam omnem quæ Epidemicis competit, (qualiſcunque tandem fuerit ſpecifica ejus natura,) particulis calidiſſimis ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ plùs minúſve adverſantibus, conſiſtere ac terminari; quia ſolæ iſtiuſmodi particulæ humores ita ſubitò alterare valent atque in morbis malignis fieri videmus. Cenſeo item calidas illas & ſpirituoſas particulas aſſimilando maximè agere; cùm ex naturæ lege quodlibet Principium Activum ſui ſimile procreare ſatagat, & quæ ei cunque obſiſtunt ad propriam indolem inflectere atque accommodare: Ita ignis ignem generat, & maligno infectus morbo ſocium inficit, ſpirituum ſc. emiſſione, qui humores mox inficiendos ſibi aſſimilant, & in naturam ſuam perducunt trahuntve.

His

His præmiſſis, omnino ſequitur nihil eſſe prius quàm ut dictæ particulæ ſudore eliminentur; hoc enim modo morbus confeſtim funditus extirparetur: At hîc reclamat experientia, docetque hoc in omni *malignitatis* ſpecie fieri non poſſe. Quamvis enim in ipsâ *Peſte* particulæ peſtilentiales, tum quòd admodum fuerint ſubtiles, tum etiam quòd ſanguinis partibus maximè ſpirituoſis inſideant, diſſipabiles ſint, atque excitato ſudore non interrumpendo ejici queant; in aliis tamen Febribus, ubi particulæ aſſimilantes non in eam ſubtilitatem ſunt evectæ, atque etiam humoribus magis craſſis incorporantur, minera illa maligna non tantùm ſudoribus diffiari non poteſt, ſed ſæpenumerò etiam augetur, quibus iſti ſollicitantur, Diaphoreticis. Quantò enim magis uſu calefacientium actuantur particulæ hæ calidæ ac ſpirituoſæ, tantò magis intenditur ea quam habent aſſimilandi facultas; quantóque etiam magis excalefiunt humores iſti in quos agunt, tantò libentiùs in aſſimilantium caſtra migrant, earundem impreſſionibus cedentes. Cùm ex adverſo ratio dictare videatur, medicamenta illa quæ contrariæ ſunt naturæ non tantùm particularum calidarum atque acrium vim inhibere, ſed etiam humores condenſare obfirmareque, quò ſpirituum morbificorum fortiùs ſuſtineant impetum, vel etiam frangant. Atque appellanda hîc mihi venit Experientia, quâ magiſtrâ edoctus ſum & Purpureas Febrium maculas, & Variolarum puſtulas nigras, eò promptiùs ſumpſiſſe incrementum, quò magis calefieret æger, eaſdem verò pro ratione moderatioris regiminis, quod iis omnino debetur, decreſcere ſolere ac minui.

Jam

Jam si quis me roget, quî fiat ut, cùm *malignitas* in ejusmodi particulis calidis ac spirituosis consistat, haud rarò ita parca Febris signa conspiciantur, etiam in morbis summè malignis; responderem percontanti, Primò in præcipuâ illâ, & maximè insigni malignitatis instantiâ, ipsâ *Peste*, abunde constat particulas νοσηρὰς ita supra modum subtiles esse atque aculeatas, (præsertim ubi primùm incipit grassari) ut auræ ad instar sanguinem pervadant, ac syderatis quasi ejus spiritibus, ne in Ebullitionem quidem illum attollant, unde æger sine Febre perit.

At verò in minori isto malignitatis gradu qui in aliis Epidemicis reperitur, symptomata Febrilia ita parum conspicua redduntur, nonnunquam à confusione in sanguine atque humoribus excitatâ à particulis inimicis eorum in gremio conclusis; unde natura quasi oppressa non potis est symptomata illa magis regularia exerere quæ morbo competunt, at anomala sunt φαινόμενα fere omnia ob οἰκονομίαν penitus eversam dirutamque; quo in casu deprimitur sæpe Febris, quæ, obtinente genuino naturæ ductu, omnino vigeret. Quandoque etiam pauciora se ostendunt Febris indicia quàm pro morbi genio, ob metastasin mineræ malignæ vel in Genus Nervosum factam, vel in alias partes corporis, vel etiam humores extra sanguinis pomœria, dum turgeret adhuc materia morbum committens.

Quicquid verò id fuerit, ne hariolari quidem possum quænam alia Medendi Methodus *malignitati* qualicunque adhibenda sit, præter eam quæ Epidemico, cui inhæret, debetur. Ita ut sive Epidemicus de eorum numero sit, qui primò Concoctionem

onem materiæ Febrilis, mox ejuſdem ritè diſpoſitæ eliminationem per ſudores ſibi vendicant; vel eorum, qui per eruptionem aliquam fugam ſibi quærunt; vel etiam eorum, qui ab artis præſidio viam ſibi aperiendam præſtolantur; in ſingulis his, inquam, generibus, *Malignitas* morbi comes, cum ipſo morbo ſtabit cadétque, pari uſa fortunâ, & pari etiam paſſu recedens; atque ex conſequenti, quæcunque evacuatio Febri in genere competit, eadem & malignitati debetur; quantumlibet evacuationes iſtæ ſibi invicem fuerint contrariæ. *Malignitati* itaque iſti quæ *Febres Autumnales Intermittentes* comitatur, uti & *Febrem Continuam*, quæ ejuſdem eſt indolis, medebitur Diaphoreſis, quæ concoctionem ſubſequitur ceu ejus effectum. *Variolarum malignitati* ſubveniet tempeſtiva Abſceſſuſorum maturatio, atque ita de reliquis; in quibus omnibus, peculiaris *malignitatis* ſpecies iſtis præſertim modis ac methodo illâ optimè ſuperatur, quibus libentiſſimè cedunt peculiares iſti morbi ad quos illa ſpectat, ſive hâc methodo procedendum fuerit, ſive alterâ. Hoc mihi dictat ratio, niſi pro Junone nubes, atque huic etiam Experientia jugiter ſuffragatur.

CAP.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

ATque ita demùm animadvertimus, ſpatium illud annorum, quo finiuntur prægreſſæ obſervationes, genera *Conſtitutionum* omnino *Quinque* peperiſſe; Quinque nimirum peculiares aëris Diatheſes, totidem *Epidemicorum* ſpecies peculiares, Febrium nominatim, producentes: Febrium autem harum prima, quæ iis annis infeſtabat quibus *Intermittentes Autumales* maximè graſſabantur, unica mihi videtur, (quantum obſervatione diligenti fidâque hactenus aſſequi potuero) in quâ Natura ita omnia ſymptomata moderabatur, ut materiam Febrilem debitâ Coctione præparatam certo ſuo tempore ad exitum diſponeret, vel per juſtam διαφόρησιν, vel διαῤῥοὰς paulo liberaliorem, (quæ idcirco *Febris Depuratoria* mihi audit.) Et profectò facilè adducor ut credam, præcipuam hanc eſſe atque *Primariam* Naturæ *Febrem*, tùm ob regularem illam methodum, quâ utitur in promovendâ materiâ morbificâ eâdemque præfinito tempore digerendâ; tum etiam quia hæc Febribus aliis quibuſlibet frequentior occurrit; cùm credibile ſit *Febres Intermittentes* Epidemicè ſæpiùs graſſari, quàm alios morbos quoſcunque, ſi illis nempe habenda ſit fides, qui de earum frequentiâ in ſæculis jam elapſis tot & tanta ſcripſerunt; quicquid demum in cauſa fuerit quòd ita rarè comparuerint,

ruerint, à quo *Peſtis* hanc urbem eſt depopulata: Enimverò *Febris* hæc *Peſtilentialis Inflammatoriis* iis omnibus, quæ poſt invaſere, ſe ducem præbebat ac πρόδρομον. *Febri* autem iſti *Primariæ*, de quâ ſuprà, adaptantur, ni fallor, illuſtria illa, atque neceſſaria Axiomata, quæ tradiderunt *Hippocrates*, aliique medici antiqui; quorum ope ita illa eſt regenda, ut præparetur materia Febrilis ad Criſin per ſudores ritè faciendam: Neque enim ſatis video, quî poſſint accommodari dicti Aphoriſmi ſubſequentibus iſtis Febrium ſpeciebus, quæ diverſam longè habent indolem, & raro ejuſmodi Methodo aliquâ ſolvi ſolent, quâ nos adjuti, ſi ad eam accedamus ſcilicet, eamque perficiamus, morbos hoſce ſubjugare poſſimus. Ut ut verò hæc ſe res habeat, notatu dignum eſſe autumo, quòd cùm Febris hæc, quæ ab illâ *Conſtitutione* pendebat quâ Intermittentes cæteris prædominabantur, (ſi vel diutiùs perſiſteret, vel æger nimis evacuationibus fuerit exhauſtus) ſubinde in Intermittentium caſtra de facili tranſiret; iſtæ Febres, quæ ſequentes funeſtabant annos, etiamſi diutiſſimè cruciarent, rariſſimè tamen Intermittentes fierent: indicio ſatis manifeſto eam *Febrem Continuam* atque *Intermittentes* iſtas, vel naturâ quadantenus convenire, vel non multùm ab invicem abhorrere.

Jam ſi quis à me percontetur, quo demum pacto *Febris Continua* ſpeciem ex notis in Febrium deſcriptionibus à me traditis queat expiſcari, cùm plerumque ſingulæ iis implicentur ſymptomatis, quæ omnibus in genere competunt Febribus, (cujuſmodi ſunt calor, ſitis, inquietudo, *&c.*) Huic ego reſponderem, difficile id quidem eſſe, at non planè impoſſibile, modò quis ſeriò atque ad amuſſim

amussim exegerit circumstantias eas omnes quas in Historia præcedenti indigitavimus; maximè si in urbe aliquâ, aut loco alio hominibus referto, examen instituat. Ponamus enim Medicum ad Febre Continuâ laborantem accersiri, id primò habet adminiculi ad judicium ritè formandum, quòd vel ex observatione propriâ, vel aliis indicantibus facilè resciscat, quinam alii morbi præter hanc Febrem, & cujus demum generis, eo locorum Epidemicè grassantur; quo cognito non ampliùs dubitabit cujus generis esse debeat Febris ista, quæ huic alteri Epidemico regnanti famulatur. Quamvis enim fieri possit ut Febris iis tantùm se prodat symptomatis quæ omnibus omnino Febribus sunt communia, (præsertim si in ἀταξίαν & confusionem agatur à Methodo quæ ab ejus curatione prorsus aliena est) alii tamen Epidemici characteres naturæ atque indoli suæ proprios ac peculiares apertissimè agnoscent. Verbi gratiâ, qui *Variolas* inspexerit, facilè conjectabit, (modò ejus morbi Historiam probè calleat) vel à die quo primùm erumpunt Pustulæ, vel ab earum magnitudine, atque colore, *&c.* ad quodnam Variolarum genus species illa particularis fuerit referenda: atque ubi semel cognoverit quænam sit illa Variolarum species quæ eo anno atque per loca ista increbrescit, satis illi constabit de specie Febris cujusvis per id temporis, atque eo locorum grassantis. Et sanè si morborum Historias ad unguem perdidicissem (quam ego mihi laudem minimè sumo) sicuti Epidemico quovis conspecto non dubitarem de Febris tum regnantis genere pronunciare, licèt ne unam viderim quidem; ita *Febris* quælibet conspecta, quisnam ei jungeretur Morbus Epidemicus,

micus, me ſatis doceret, an *Variola* ſcilicet, vel *Morbilli*, vel *Dyſenteria*, *&c.* Cùm tam peculiare aliquod horum genus, quàm Febris peculiaris, particularem quamlibet Conſtitutionem jugiter comitetur.

Secundò autem, præter indicia illa quæ Epidemicorum anà invadentium conſideratio nobis ſuggeret, & ipſa cujuſlibet Febris ſymptomata ad ejuſdem ſpeciem dignoſcendam, haud obſcuram lucem fœnerantur. Quamlibet enim, ut ſupra innuimus, Febres in univerſum omnes quædam habent ſymptomata omnibus communia, ſunt tamen & certæ aliquæ Diſtinctionis notæ quas ſingulis ſpeciebus ſigillatim impreſſit Natura; quæ cùm ſubtiliores ſint ac magis reconditæ, non niſi à cautiſſimis, & minutiſſima quæque penſiculatim trutinantibus erui ſolent, aut inveſtigari. Inter hæc ſigna diſtinguentia ſemper exiſtimavi ego, ægri ſive ſudationem, ſive ſiccitatem in hoc vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præcipuè & præ cæteris demonſtrare, modò illa à ſtatu naturali ac ſuo, Methodo minùs congruâ non fuerit dejecta. Atque hoc ipſum liquidò mihi conſtabat in Febribus omnibus Epidemicis, quotquot obſervationes hæ noſtræ hactenus complectuntur. Exempli gratiâ, iis in Febribus quæ vigebant exoleſcente *Intermittentium Autumnalium* prædominio, ægri externa areſcebant, nec vel minima ſudoris præſignatio ante materiæ Febrilis concoctionem, quæ die decimo quarto plerumque perficiebatur, in conſpectum ſe dabat. Neque etiam cieri hîc poterat ſudor ſine ingenti ægrorum diſcrimine, qui in Phreneſin, aliaque ſymptomata periculoſiſſima mox à coacto ſudore præcipitabantur. In *Febre Peſtilentiali*, quæ hanc quidem

dem ſubſecuta eſt, (*Inflammatoriarum* autem omnium quæ ab illo tempore invasère, chorum duxit) nulli ſudores ſponte ſuâ prorumpebant, at à ſudorificis excitari poterant vel primis morbi diebus, atque iis ſemel obortis æger nullo non ſymptomate levabatur. Febre proximè ſuccedente quæ *Variolas* iis annis comitabatur quibus illæ *Regulares* erant, æger ſuâ ſponte effuſiſſimis ſudoribus totus dimanavit, vel à morbi initio; at qui iſtis indulgebat æger, intendebat illicò ſymptomata omnia, haud mitigabat. In binis illis Febribus quæ duabus *Variolarum Anomalarum* ſpeciebus, atque *Dyſenteriis* ſe comites adjungebant, & ſudores Anomali etiam fuere; at plerumque ſolis primis diebus exeuntes. Licèt qui primam Febrem comitabatur ſudor, quàm qui poſteriorem, aliquantiſper eſſet copioſior; ſed in neutrâ emolumento fuit ægro, cùm non à prævia Concoctione, ſed à confuſo particularum noxiarum motu is eliceretur.

Arduum verò id mihi imprimis videtur, Novæ Febris ſpeciem, vertente primùm anni *Conſtitutione*, indagare, cùm necdum ſpecimen ejus aliquod quis oculis uſurpaverit, nec dum reſciverit, qualeſnam demum ſint futuri morbi Epidemici, quos ut plurimùm Febris prævertit. Moleſtum eſſet ſingula enumerare quæ iis annis, de quibus egi, occurrebant, quò liqueret anſas haud obſcuras à natura nobis ſuggeri, quibus adjuti hoc præſtare valeamus; ac proinde Cognitio hæc à perdiligenti atque accuratiſſimâ Circumſtantiarum omnium obſervatione neceſſariò pendebit. Quantumlibet autem difficile id fuerit, imò ſi & impoſſibile planè ſupponamus, Novæ Febris, ubi primum ingreditur, ſpeciem certò diſtinguere; tamen ad Curationem

onem quod attinet, Indicatio à *Juvantibus* & *Ladentibus* ſumenda, nobis ſaltem relinquitur; cujus ope viam paulatim prætentantes ægrum in tuto poſſimus collocare, modò ne plus ſatis properemus; quâ quidem *feſtinatione* nihil ego quicquam exitialius eſſe autumo, nec re ullâ aliâ Febricitantium plures vitâ ſpoliari. Neque pudet fateri, me non ſemel in curandis Febribus, ubi nondum conſtaret quid mihi agendum eſſet, nihil prorſus agendo & mihi & ægro conſuluiſſe optimè; dum enim morbo invigilarem, quo eum opportunius confodere valerem, Febris vel ſponte ſuâ ſenſim evanuit, vel in eum ſe Typum redegit, ut jam mihi innoteſceret quibus armis eſſet debellanda. Sed, quod dolendum omnino eſt, ægrorum quamplurimi, haud ſatis gnari quòd perinde ſit Medici periti quandoque nihil agere, atque alio tempore efficaciſſima adhibere remedia, probitatis atque fidei fructum hunc capere nolunt, ſed vel negligentiæ vel ignorantiæ id imputant; cùm Empiricorum inſulſiſſimus quilibet medicamenta medicamentis adjicere æquè novit, ac ſolet magis quàm Medicorum prudentiſſimus.

Hæc ſunt ferè quæ hactenùs obſervavi, ſaltem quæ ad normam aliquam reduci potuerint, de *Morborum Epidemicorum* ſpeciebus, atque ordine illo quo invaſêre ab anno 1661. ad finem uſque anni 1675. Quo quidem tempore *Variola*, & *Febres Continuæ* earum Comites, quæ fermè à biennio dominatæ ſunt, mitiores jam factæ videntur exoleſcere. Qui pòſt ſequentur morbi, ſolus novit, qui novit omnia.

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

OBſervationes annorum, quos jam deſcripſi, ſatis arguunt Febrium alias *Stationarias* meritò audire; ejuſmodi Febres intelligo, quæ, cùm à particulari quadam, at nondum ſatis cognitâ hujus aut alterius anni *Conſtitutione* pendeant, ſingulæ ſuo ordine invaleſcunt, graſſantur admodum, & quaſi cæteris dominantur per continuam illam annorum ſeriem. An dentur etiam aliæ ſpecies præter jam dictas: An etiam exacto quodam annorum curriculo, aliæ alias certo ac conſtanti ordine excipiant, an ſecus ſe res habeat nondum mihi licuit deprehendere. Sunt verò & aliæ *Febres Continuæ*, quæ licèt jam parciùs, jam inclementiùs ſæviant & depopulentur, tamen cum Stationariarum quibuſlibet, ut etiam & ſecum invicem eodem anno indifferenter commiſcentur, quas idcirco *Intercurrentes* appellandas cenſeo. Quid tam de illarum ingenio, quàm de Methodo Medendi eiſdem adhibendâ, hactenus obſervando didici, in ſequentibus tradam. Sunt

verò, *Febris Scarlatina. Pleuritis. Peripneumonia Notha. Rheumatiſmus. Febris Eryſipelatoſa. Angina.* Et ſortè alia quædam.

Jam verò cùm univerſos hoſce morbos, vel adhuc comitetur Febris, vel ſaltem fuerit comitata, donec exoneratâ in partes ſive has ſive illas, pro morbi ratione, materiâ Febrili, ſibi exitum invenerit; nullus dubito Febrem ipſam pro morbo primario habendam, reliquoſque affectus à quibus ut plurimum morbi iſti nomen mutuantur, ſymptomata eſſe, quæ vel peculiarem κρίσεως modum, vel partem, in quam ruit morbi vis, præcipuè ſpectant. Verùm modò de re conveniat, nullam de nominibus movebo litem; mihi integrum fuerit morbum hoc vel illo nomine deſignare, pro arbitrio meo.

Animadvertendum eſt, quòd ſicuti *Febres Stationariæ*, de quibus ſuprà egimus, magis minúſve Epidemicè infeſtant, quod jam diximus, prout annorum Conſtitutio in ſecretâ atque inexplicabili aeris temperie fundata, eiſdem favet, ita etiam *Intercurrentes* hæ nonnunquam, licèt non ita frequenter atque iſtæ, Epidemicè graſſantur. Quamvis enim plerumque oriantur ab hac vel illa particulari corporum particularium ἀνωμαλίᾳ, quâ ſanguis atque humores quoquo modo vitiantur, aliquando tamen originem debent ſuam mediatè quidem cauſæ alicui Generali in aere, manifeſtis qualitatibus hominum corpora ita diſponente ut exinde tales taléſve ſanguinis atque humorum dyſcraſiæ generentur, quæ *Intercurrentium* ejuſmodi *Epidemicarum* cauſæ fuerint immediatæ. Uti cùm Gelu acrius diu perſeveraverit, ſe in Veris uſque pomœria longiùs extendens, derepente autem calidior tempeſtas

tempeſtas ſuccedat, *Pleuritides*, *Angina* ſimiléſque morbi alii ſolent invadere, qualiſcunque demùm fuerit *Conſtitutio* annorum *Generalis*. Et quoniam hi nonnunquam Epidemicè graſſantur perinde atque alii iſti, idcirco ut hos ab illis Febribus diſpeſcam, quæ ad certam annorum ſeriem determinantur, omnibus indifferenter annis communes *Intercurrentes* appellare libet.

Quanto autem à ſe invicem intervallo diſſideant duo hæc Febrium Genera, quantum ad cauſas ab aere ſubminiſtratas, quoad alias tamen cauſas externas, ac Procatarcticas ſpectat, ſæpenumerò conveniunt. Ut enim jam mittamus Contagium, quod quidem nonnunquam Febrium Stationariarum aliquibus anſam exporrigit, & crapulam taceamus, quâ matre proſeminantur tum iſtæ Febres, tum hæ etiam de quibus jam ago; cauſa evidens externa Febrium quamplurimarum inde petenda eſt, quòd quis ſcilicet vel præmaturiùs veſtes abjecerit, vel ab exercitio incaleſcens ſe frigori incautiùs expoſuerit; unde Poris ſubitò occluſis, retentíſque iis halitibus quibus aliàs per cutis ſpiracula patebat exitus, hæc vel illa Febris ſpecies in ſanguine ſuccenditur, prout vel Generalis Conſtitutio quæ tùm temporis obtinet, vel particulares humorum dyſcraſiæ in hanc vel illam Febris ſpeciem potentiùs determinaverint. Et ſanè exiſtimo plures modo jam deſignato, quàm *Peſte*, *Gladio*, atque *Fame* ſimul omnibus perire: Etenim ſi quis ægrum Medicus de primâ morbi occaſione paulò minutiùs interrogaverit, (modò ex Acutorum iſtorum numero ſit quos ſuprà tractavimus) audiet quaſi ſemper, vel eum veſtem aliquam temerè depoſuiſſe cui pridem aſſueverat, vel corpus motu

excalefactum ſubitò frigori permiſiſſe, atque ex alterutrâ harum τροφάων incidiſſe in morbum. Quam ob cauſam familiares meos ſemper moneo, ut nullo alio anni tempore quicquam veſtium, quibus aſſuevere, ſibi detrahant, niſi menſe uno ante *Solſtitium Æſtivum*: Nec minori cum ſtudio eoſdem hortor, ut ab exercitio caleſcentes frigus ſeduló evitent.

At verò diligenter hîc loci notandum eſt, quòd licèt morbi iſti, qui ſub Intercurrentium titulo jam mihi tractandi veniunt, plerique, ſi non omnes, *Eſſentiales* fuerint morbi, ſæpenumerò tamen Affectus quidam, tum eos quoad Phænomena referentes, tum eodem etiam inſigniti nomine, iſtis Febribus ſuperveniunt quas *Stationarias* appello, & ſunt nuda earum *ſymptomata*; Quo in caſu non jam illa Methodus adhibenda eſt, quæ iis debetur quoties morbi ſunt Eſſentiales, at iſta potiùs quam ſibi poſtulat Febris cujus nunc ſunt ſymptomata, ad quorum quidem curationem ea leviter tantùm inflectenda eſt: In genere autem ad Anni Febrim ſeriò attendendum eſt, inveſtigandúmque quo illa pacto facillimè expugnari poſſit, Venæ-ſectione, an ſudoribus, vel aliâ methodo qualibet. Hoc ſi ſuſque deque habeatur, cum ingenti ægrorum diſcrimine perſæpe errabimus. Si quis objecerit hos ipſos Affectus, quos ego Eſſentiales voco, & de quibus jam ago, reverâ ſymptomata tantùm eſſe; reſpondeo, ſymptomata ea fortè eſſe reſpectu Febris ad quam propriè ſpectant, at ſymptomata ſunt ſaltem Febrium, quæ illa ſemper ac neceſſariò producunt. V. gr. in *Pleuritide* Eſſentiali Febris ejus eſt indolis, ut ſemper materiam morbificam in Pleuram deponat; in *Angina* Eſſentiali ejus indo-

lis

lis eſt, ut eandem ad fauces ſemper amandet, atque ita ſe res habet in cæteris: Cùm ubi Affectuum memoratorum utervis Febri ſuperveniat, quæ ad hanc illamve annorum Conſtitutionem ſpectat, atque ab ea pendet, idem per accidens tantùm, neutiquam verò neceſſariò producitur. Quo nomine haud parum à ſe invicem diſterminantur.

Jam autem, ut Affectus *Eſſentiales* mihi dictos ab iis qui *Symptomatici* tantùm ſunt, ritè diſtinguamus, multùm conferet nobiſcum perpendiſſe, quòd qualia ſint ſymptomata quæ invaſionem Febris hujus alteriúſve *Stationariæ* comitantur, talia omnino erunt ſymptomata quæ inſultum ſive *Pleuritidis*, ſive *Anginæ* ſequuntur, quoties ejuſmodi Febris Accidentia ſunt tantùm. Quod quidem cernere erat in *Pleuritide ſymptomaticâ* prædictâ, quæ Febri per hyemem graſſanti, anno 1675. ſuperveniebat. Quotquot enim hâc laborabant Pleuritide, ubi primùm corripiebantur, Capitis, Dorſi, & Artuum patiebantur dolorem; quæ certiſſima erant & maximè vulgaria Febrium earum omnium ſymptomata, quæ & antequam ingrederentur Pleuritides, invadebant, atque illis expirantibus adhuc durabant. Cùm quoties uterlibet horum Intercurrentium morbus *Eſſentialis* eſt, omnibus indifferenter annis pari modo aggreditur, nihil prorſus habens commune cum Febre Stationariâ per id tempus regnante. Adhæc, ſymptomata omnia quæ poſt emergunt magis perſpicua ſunt, cùm non obſcurentur ac confundantur ab aliorum παρεμφύσει, quæ naturæ ſunt diverſæ, & ad aliam ſpectant Febrem, admixtione. Præter hæc, Anni tempus, quo eſſentiales Intercurrentes plerique, non tamen

omnes, ſolent infeſtare, haud raro ſubinuit ad quam claſſem hujuſmodi Affectus referendi ſint. At verò ad Morborum tum horum, tum aliorum etiam omnium Diagnoſin, is demum inſtructiſſimus accedet, qui obſervatione aſſiduâ ac diligenti ita intimè eorum Phænomena rimando perſcrutatus fuerit, ut ubi eos inſpexerit, genus ſtatim nôrit diſtinguere; licèt Differentiarum characteriſticarum aliæ ita ſint fortaſsè ſubtiles ac delicatæ, ut eaſdem alteri verbis nequeat exprimere.

Quandoquidem autem variæ hæ Febrium ſpecies, (quantum quidem aſſequi poſſum ex Phænomenis, quæ tum morbos ipſos, tum medendi rationes attinent, ſeduló penſitatis) peculiari, ac cuilibet morbo propriæ ſanguinis inflammationi ortum debent ſuum; in eodem refrigerando contemperandóque omnis mihi ferè Curationis vertitur cardo: Methodo interim pro morbi genio variatâ, & cui, experientiâ jugiter ſuffragante, ea ſpecies libentiſſimè concedit, materiæ morbificæ eliminandæ ubique ſatago. Et profectò in Febrium quarumlibet curatione omne punctum tulerit, quâ portâ excludenda veniat materia Febrilis, qui certò nôrit; Venæ-ſectione v. gr. Sudoribus, Catharſi, aut ſi qua eſt alia magis appoſita.

CAP.

CAP. II.

Febris Scarlatina.

Scarlatina Febris, licèt nullo non tempore poſſit incidere, ut plurimum tamen exeunte æſtivo ſe prodit, quo quidem integras Familias, Infantes verò præ cæteris infeſtat. Rigent, horrentque ſub initio, ut in aliis Febribus, qui hâc afficiuntur, neque vehementer admodum ægrotant: poſtea cutis univerſa maculis parvis rubris interſtinguitur, crebrioribus certè & multo latioribus, magiſque rubentibus, at non perinde uniformibus, ac ſunt illæ quæ *Morbillos* conſtituunt. Ad duos tréſve dies perſiſtunt hæ maculæ, quibus demum evaneſcentibus, decedentéque ſubjectâ cuticulâ, reſtant furfuraceæ quædam ſquammulæ ad inſtar farinæ corpori inſperſæ, quæ ad ſecundam aut tertiam vicem ſe promunt, conduntque viciſſim.

Cùm hic morbus nihil aliud mihi videatur, quàm mediocris ſanguinis effer- *Curatio.* veſcentia à prægreſſæ Æſtatis calore, aut alio aliquo modo excitata, nihil quicquam molior quò minus ſanguis ſibi deſpumando vacet, & materiæ peccanti, quæ ſatis promptè abjungitur, per cutis poros ablegandæ. Quamobrem tum hinc & à Venæ-ſectione, & ab Enematum uſu mihi temperans (quibus remediorum formis factâ revulſione particulas ſanguini infeſtas cum eodem intimiùs permiſceri, & motum Naturæ magis congruum ſuſtlami-

& vehementior Febris hoc fomite possit accendi?) satis habeo ut æger à carnibus in solidum abstineat, & à liquoribus spirituosis quibuscunque, tum ut neque usquam foràs prodeat, neque se pertinùs lecto affigat. Cute jam penitùs desquammatâ, & cessantibus symptomatis, è re fore existimo ut purgetur æger leni aliquo medicamento, ætati atque viribus accommodo. Simplici hâc & naturali planè methodo, hoc morbi *genus*, (vix enim altiùs assurgit,) sine molestia, aut periculo quovis facillimè abigitur. Cùm è contra si plus negotii ægris facessatur, vel lectulis continenter incarcerando, vel Cardiacis aliisque remediis supervacuis nimis doctè & (ut vulgo videtur) secundùm artem supra modum ingestis, morbus statim intenditur, & æger non rarò nulla alia de causa, quàm nimiâ Medici diligentiâ ad plures migrat.

Verumtamen hoc animadvertendum volo. Si *Convulsiones Epilepticæ*, vel etiam *Comæ*, huic morbo sub initium eruptionis supervenerint (quod quandoque accidit in pueris ac junioribus hoc morbo laborantibus) omnino oportet ut *Epispastrum* amplum ac forte posteriori cervici applicetur, atq; paregoricum *Paregoricum* è Syrupo de Meconio statim exhibeatur, repetendum singulis noctibus usque dum convaluerit; imperando interim ut æger bibat pro potu ordinario lac cum triplo aquæ coctum, & à carnis esu abstineat.

CAP.

Pleuritis.

Hic morbus, quo nec alius frequentior, nullo non tempore infestat, potissimùm verò anno inter Ver & Æstatem ambigente. Nam per id temporis sanguis à novâ solis vicinià excalefactus in effervescentias & inordinatos motus effrenatiùs ruit. Temperamento sanguineo praditos pro reliquis aggreditur, sæpe etiam rusticos, & *duro jam fractos membra labore.* A rigore plerumque atque horrore orditur, quos excipiunt calor, sitis, inquietudo, & cætera Febrium symptomata plus satis nota. Elapsis pauculis horis, (licèt aliquando multò serius ingruat symptoma hoc) æger vehementi dolore, eoque Punctorio, in laterum alterutro circa costas corripitur, qui nunc versus Omoplatas, nunc Spinam, nunc ex adverso versus anteriora pectoris se propagat. Tussi etiam crebrâ affligitur, quæ magnum adfert cruciatum, à partium inflammatarum contentione ortum, unde spiritum subinde reprimit, ut prima tussiendi molimina coercent. Quæ singulis vicibus *Anacatharsi* rejicitur materia, sub initio morbi pauca & tenuis conspicitur, & sæpe sanguinis particulis intermista; sed procedente morbo copiosior est & magis concocta sanguine etiamnum permixto. Febris interea pari passu incedit, quia & vires sumit à symptomatis illis quæ ab ipsâ nascuntur. Atque dicta Febris

bris cum funeſto comitatu omni, (*Tuſſi* ſcilicet, *ſputo ſanguinis*, *dolore*, *&c.*) pro ratione liberioris materiæ morbificæ expectorationis, ſenſim minuitur. At verò materia hunc morbum committens, non ſemper, eodem procedente, concoctionem expectorationi debitam attingit: fit enim non raro ut materia paucula adhuc & tenuis, ſicut in principio morbi, tuſſiendo educatur, & conſequenter Febris cum reliquis ſymptomatis ne hilum remittat, donec ægrum jugulaverit. Æger interea nunc alvo eſt nimis adſtrictâ, nunc ſolutâ nimis, dejectionibus crebris & liquidiſſimis. Eſt ubi morbo admodum invaleſcente, & Venæ-ſectione non celebratâ, æger ne tuſſire quidem valeat, ſed immani dyſpnœâ laborans, tantùm non ſuffocetur inflammationis vi; quæ tanta aliquando reperitur, ut pectus ne ad ſpatium quidem reſpirationi debitum ſine exquiſitiſſimo dolore queat expandi. Eſt etiam ubi poſt ingentem inflammationem, & omiſſam Phlebotomiam, quæ naſcente morbo fuerat imperanda, mox ad Apoſtema res redit, *pure* in thoracis cavitatem ſubinde depleto; quo in caſu, quamvis Primaria Febris vel omnino ceſſat, vel mitiùs ſaltem urget, attamen in vado non eſt æger, ſed *Empyemate*, atque *Febre Hecticâ* ſuccedentibus, miſer *Tabe* extinguitur.

Jam verò licèt *Pleuritis* propriæ illi atque ſpecificæ ſanguinis inflammationi, quæ eam, quando affectus primarius exiſtit, producere ſolet, originem ſuam debeat; per accidens tamen aliis Febribus quandoque ſupervenit, cujuſcunque demum generis eæ ſint, ex præcipitatione ſcilicet materiæ Febrilis in pleuram, vel muſculos intercoſtales. Atque illud quidem in ipſo ferè Febris initio accidit,

dit, crudâ adhuc exiſtente materiâ Febrili, nondumque per idoneam ebullitionem ſubactâ, adeóque nec ad ſeparationem debitam per loca magis conferentia præparatâ. Hoc autem incommodi ſæpiſſimè ex intempeſtivo ac præpoſtero calidorum medicamentorum uſu infertur, qualia à nobilibus quibuſdam fœminis exhiberi ſolent; quarum interim benevolentia charitaſque multo meliùs in paſcendis pauperibus, quàm in iiſdem medicandis, collocaretur. Atque illæ quidem eo conſilio (ſi tamen ullo utantur) id faciunt, ut in primo ſtatim Febris inſultu provocetur ſudor; parum cogitantes quàm inconſultò atque infeliciter idem tentent. Natura enim hoc pacto turbata, humores adhuc crudos exiſtentes expellere, qua data porta cogitur; atque adeò nunc in cerebri Meninges impetu fertur materia Febrilis, indeque *Phrenitis* naſcitur; nunc ad membranam coſtas ſuccingentem idem malum appellit, ex quo *Pleuritis* oboriri ſolet; præſertim ubi ægrorum ætas, ac temperamentum, annique tempeſtas inter Ver atque Æſtatem ambigens, ſua etiam ſymbola ad hanc rem contulerint: Certè enim tempeſtate illâ Febres in Pleuritidem tranſire proclives ſunt.

Pleuritidem autem, ejuſmodi quam diximus præcipitationi ortum ſuum debere, evacuati per Venæ-ſectionem cruoris color ſubindicare videtur. Nimirum ſanguis (ſaltem ille qui poſt primam vicem extrahitur) ubi refrixerit, ſevi liquati præ ſe fert ſpeciem ad craſſitiem ſatis conſpicuam, ac ſuperficiem habet veri *puris* æmulam, & tamen ab eo longè diverſam, utpote quæ fibris, inſtar reliqui ſanguinis, arctè contexitur, nec ad modum puris diffluit, quin à reliquo divulſa diſcolor illa pars, formam

formam cuticulæ tenacis & fibris refertæ exhibet; & fortaſſe nihil aliud eſt quàm Fibræ ſanguineæ, quæ rubicundo ac naturali ſuo integumento per præcipitationem exutæ, ambientis aëris frigore in membranam hujuſmodi ſubalbidam concrevêre. At verò (ut id obiter attingam) animadvertendum eſt, quòd ſi ſanguis è ſecta venâ non recto flumine versùs Horizontem proſiliat, ſed per cutim repens perpendiculariter dimanet, utut celeri ſe propipiat gradu, ſæpe tamen ad dictum colorem non accedit, cujus ego me cauſam neſcire fateor: Neque æger ab iſtiuſmodi ſanguinis miſſione perinde levatur, ac ſi modo primùm deſcripto fluat. Quinimo cùm hoc ipſo modo extrahitur, ſi orificium anguſtius, ſive quid aliud obſtiterit, quo minùs pleniori exeat gurgite, neque hic ſanguis Pleuriticorum ſanguinem colore æmulatur, neque æger par exinde commodum capit. Obſervavi etiam, quòd ſi ſanguis recens extractus, quocunque demum modo fluxerit, immiſſo digito agitetur, ſuperficie rubenti ac floridâ, ut in aliis morbis quibuſlibet, ſpectabitur.

Utut verò ſanguis ſe habet; Morbus hic tametſi infamis, & pleriſque aliis ſuapte naturâ periculoſior, tamen ſi peritè tractetur, facilè vincitur; & quidem non minùs certò & conſtanter, quàm alii Medicorum conatus ad homines ab orci faucibus liberandos, morbóſque averruncandos, perduci ad exitum felicem ſolent.

Variis hujuſce morbi Phænomenis diligenter perpenſis, nihil aliud illum eſſe arbitror, quàm Febrem à propriâ & peculiari ſanguinis inflammatione ortam, quâ natura materiam peccantem in Pleuram deponit, nonnunquam & in Pulmones, unde

unde *Peripneumonia* ſuboritur; quam à priore, gradu tantùm, & pro majore ejuſdem cauſæ intentione, extentuque latiori differre autumo.

Hunc itaque in dicto morbo pellendo mihi ſcopum propono, ut ſcilicet ſanguinis inflammationem reprimam, & particulas ejuſdem accentas, quæ in membranam coſtas ſuccingentem vim fecerunt, & incendio collabefactârunt omnia, per evacuationes debitas revellam. *Curatio.*

Quamobrem in Venæ-ſectione ſpem ponens maximam, ut primùm accerſor, ſanguinem è brachio lateris affecti ad *uncias decem* aut circiter mittendum curo. Potionem deinde ſequentem ſtatim à Venæ-ſectione primùm celebratâ ſumendam præſcribo.

℞ *Aq. Papav. Rhoead.* ℥ iiij. *Sal. Prunell.* ʒ j. *Syr. Violar.* ℥ j. M. F. Hauſtus. Eodem tempore ſequentem Emulſionem præſcribo.

℞ *Amygd. dulc. N.* viij. *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ ß. *Sem. Papav. alb.* ʒ ij. *comundantur ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo Aq. Hord.* ℔ j ß. *Aq. Roſar.* ʒ ij. *Sacchar. cand.* ℥ ß. M. F. *Emulſio; Cap.* ℥ iiij. *quartâ quâque horâ.* Pectoralia etiam impero frequenter uſurpanda, e. gr.

℞ *decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Syr. Violar. & Capillor. Ven. an.* ℥ j ß. M. F. *Apozema; Cap.* ℔ ß. *ter in die.*

℞ *Olei Amygdal. dulc.* ℥ ij. *Syr. Violar. & Capill. Ven. an.* ℥ j. *Sacch. cand.* ℥ ß. M. F. ſ. a. *Eclegma, de quo lambat ſæpius in die. Oleum* etiam *Amygd. dulc.* per ſe, vel *Oleum Sem. Lini* recenter extractum magno ſæpe cum fructu aſſumuntur.

Diætam quod ſpectat, carnibus omnino interdico, atque inſuper earundem decocto quamlibet limpi-

limpidiſſimo. Conſulo ut juſculis veſcatur Hordeaceis, Avenaceis, & Panatellâ, & pro Potu utatur Ptiſanâ ex decocto Hordei cum rad. Acetoſæ, Liquirit. &c. ac nonnunquam Cereviſiâ lupulatâ tenui.

Porrò, ſequens Unguentum præſcribo. ℞ *Ol. Amygd. dulc.* ℥ij. *Ung. Pomati, & Dialthæa an.* ℥j. *M. F.* Linimentum, quo inungatur latus affectum mane & ſerò, ſuperinponendo folium braſſicæ. Jubeo item ut in dictorum remediorum uſu perſiſtat per omnem morbi decurſum.

Eodem ipſo die quo primùm accerſor, ſi dolor vehementer urgeat, ſanguinis eandem quantitatem rurſus detrahi præcipio, vel nihilominus die ſequenti, ut etiam tertio die; atque hoc modo ad quartam uſque vicem, continuis quatuor diebus, (niſi priùs æger convaluerit) Venæ-ſectionem repeto, ubi ſcilicet dolor, atque alia ſymptomata admodum ſæviunt: At verò, ſi vel morbus remiſſior & minoris periculi, patiatur ut lentiori pede progrediar, vel etiam dejectæ ægri vires non facilè ferant Venæ-ſectionem poſt tam brevia intervalla repetitam; Phlebotomiam jam bis celebratam non deinceps repeto niſi interjecto die uno aut altero inter ſingulas vices. Quâ quidem in re normam mihi ſtatuo Contraindicantia; hinc nempe morbi violentiam, inde verò imminutas fractaſque ægri vires ad invicem trutinatas. Et quanquam in curandis morbis integrum mihi eſſe volo, ut plus minuſve ſanguinis pro rei ratione demendum præcipiam, ratò tamen obſervavi *Pleureſin* confirmatam in Adultis minori quàm 40 circiter *unciarum* ſanguinis impensâ ſanatam: licèt in Pueris ſemel tantùm aut bis ſecuiſſe venam ut plurimum

rimum ſuffecerit. Neque, quæ nonnunquam ſupervenit, *Diarrhœa*, repetendis jam dictis Venæſectionibus obicem ponit, quæ quidem ipſa hâc Methodo brevi ſiſtetur, etiam non adhibitis medicamentis reſtringentibus.

Enemata vel in ſolidum omitto, vel maximâ, quâ fieri poteſt, inter repetitas Venæ-ſectiones intercapedine curo injicienda, eaque non niſi ſimpliciſſima illa è Saccharo in lacte ſoluto.

Durante morbo id ago, ne æger nimis exæſtuet, ac proinde liberum illi facio ut lecto quotidie eximatur, idque ad horas aliquot, prout vires ſuaſerint; quod quidem tanti eſt in hoc morbi genere, ut ſi æger lecto jugiter affigatur, neque hæc tam larga ſanguinis evacuatio, neque remedia alia utcunque refrigerantia, ad dicta ſymptomata perdomanda vel minimum aliquando proficiant.

Mox ab ultimâ Venæ-ſectione, niſi fortè priùs id contingat, ſymptomata omnia miteſcent, & æger (qui per aliquot adhuc dies & à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, & à craſſioribus cibis arcendus eſt) priſtinas vires non ita diu poſt reſumet: quo quidem tempore non abs re erit ut alvus tenuiori aliquo Cathartico ſolicitetur.

Jam verò ſi quem moveat, quòd huic viæ inſiſtentes, *Expectorationem* vix quidem attingamus, nedum quibus illa rationibus per varia morbi tempora ſit promovenda, operoſiùs diſſeramus; ſciat ille hæc non per incuriam nobis excidiſſe, ſed deditâ operâ diuque ſatis cogitata, neglecta tandem fuiſſe & præterita: Cùm ſemper exiſtimaverim in ſummo diſcrimine verſari illos qui morbum hunc expectorationi eliminandum committerent. Nam ut tædium hujus Methodi, quâ Natura materiæ

morbificæ ejiciendæ ſatagit, omittamus, nimium periculoſæ inſuper res eſt alex; cùm non raro eveniat, partè aliquâ materiæ jam concoctâ, fortè etiam per ἀναίδωσιν rejectâ, reliquam adhuc crudam manere, idque ſucceſſivè, præſtantiſſimis quibuſque remediis maturantibus expectorantibuſque incaſſum uſurpatis, cùm expectoratio nunc quidem ſatis auſpicatò procedat, nunc penitus ſupprimatur; ægro interim uſquequaque periclitante, atque pro meo in expectorationem imperio (quod ſanè nullum prorſus eſt) ſive vivis, ſive etiam mortuis adjudicando. Cùm è diverſo, mediante Venæ-ſectione, morbifica materia penes meum ſit arbitrium, & orificium à Phlebotomo inciſum trachææ vices ſubire cogatur. Quinimò conſtanter aſſero, huncce morbum, qui, ſi juxta præcepta à nobis damnata tractetur, inter patentiſſimas orci januas meritò recenſetur, æque certò ac tutò Methodo jam à me præſcriptâ (ut de breviſſimo quo profligatur tempore nihil jam dicam) ac alium quemlibet morbum debellari. Nec dum mihi innotuit vel minimum damni à tam largâ ſanguinis (ut imperitis videri poteſt) detractione cuiquam fuiſſe illatum.

Sæpe quidem aggreſſus ſum in tractando hoc affectu, διαπνοίας rationem aliquam ſtabilire, quæ citra ingentem hanc ſanguinis jacturam ſubſiſteret: nempe vel humorem reſolvendo, vel expectorationis promotione illum evacuando: Sed nondum ea ſors mihi contigit, ut huic ipſi, ſupra memoratæ, praxi, parem aliquam reperire potuerim; cujus beneficio (non obſtante triſti illâ apud Hippocratem de *Pleuritide ſicca*, prognoſi) ægrum etiam non moratus expectorationem ab inſultu morbi vindico;

vindico; per ipſum ſectæ venæ orificium & Pleuritidi fugam parans, & ſanitati reditum.

Quandoquidem verò hujus morbi curatio in repetitâ venæ-ſectione ferè tota ſtat, quæ tamen ab imperitis Chirurgis & neſcio quibus Medicaſtris in locis ab oppidis populoſioribus longè diſſitis celebrata, miſeros à *punctura Tendinum* in artûs amittendi, atque adeò in vitæ magnum diſcrimen ſæpiſſime conjicit; non è re fore duxi, rationem huic malo ſuccurendi, ſi fortè fortunâ impingatur, hîc ſubnectere. Qui verò punctura hujuſmodi plectuntur, dolorem non ſtatim ſentiunt, ſed duodecim horis poſt Phlebotomiam ſe eodem affici conqueruntur, non tam in orificio nuper facto quàm in partibus ad axillam tendentibus, ubi tandem dolor ſe figit, & tunc maximè percipitur, cùm brachium extendatur; attamen læſa pars tumore admodum inſigni non afficitur, eodem avellanæ magnitudinem vix ſuperanti, ſed ex orificio humor aqueus vel ichor quidam jugiter diſtillat, quod quidem præcipuum punctura tendinis diagnoſticum eſt habendum. Ita curatur; ut & propriis oculis ipſus obſervavi.

℞ *Rad. lilior. albor.* ℥ iiij. *Coq. ad teneritudinem in lactis vaccini* ℔ ij. *Deinde* ℞ *farin. lini & avenac. an.* ℥ iij. *Coquantur farina ad Cataplaſmatis conſiſtentiam in ſ. q. lactis à radicibus prædictis colati, & radicibus contuſis miſceantur. f. Cataplaſma, parti affectæ calidè applicandum mane & veſperi.*

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

HYeme ingruente, at ſæpius ſub ejuſdem exitum, Vereque adhuc naſcente, quotannis emergit Febris *Symptomatis Peripneumonicis* haud paucis conſpicua. Paulò habitiores ac craſſos ea præ cæteris aggreditur; virilem ætatem vel aſſequutos, vel etiam (quod ſæpius accidit) prætergreſſos; liquoribus ſpirituoſis (vini maximè ſpiritui) plus æquo addictos. Cùm enim in hujuſmodi hominibus ſanguis humoribus pituitoſis, brumæ tempore congeſtis, fuerit oneratus, atque idem ab ineunte Vere in novum motum cieatur, Tuſſis hanc nacta occaſionem, mox ſubingreditur, quâ miniſtrâ dicti humores pituitoſi in pulmones irruunt: quo tempore ſi fortè æger nullo vivens conſilio, liquores ejuſmodi ſpirituoſos adhuc liberaliùs hauriat, craſſeſcente jam ferè quæ tuſſim excitabat materiâ, & ab ea præcluduntur Pulmonum aditus, & Febris omnem ſanguinis maſſam depaſcitur. Primo Febris inſultu nunc incaleſcit æger, nunc friget: Vertiginoſus eſt, de capitis dolore queritur lancinante, quoties Tuſſis importuniùs fatigat. Potulenta omnia vomitu rejicit, nunc ſine Tuſſi, nunc illâ vexatus. Urina turbida cernitur, & rubens intensè. Sanguis detractus Pleuriticorum ſanguinem refert; Anhelus ſæpenumerò ſpiritum crebrò ac celeriter ducit. Si moneatur ut Tuſſim

pro-

provocet, haud aliter dolet caput, ac ſi in partes mox diſſiliret (quâ loquendi formulâ ægri utplurimum utuntur.) Dolet & Thorax omnis, vel ſaltem pulmonum coarctatio adſtantium auribus percipitur quoties tuſſit æger, pulmone non ſe ſatis dilatante, præcluſis adeò ab intumeſcentia, ut videtur, meatibus Vitalibus; unde interceptâ circulatione, ſanguineque quaſi præfocato, nulla ferè, præſertim in habitioribus, Febris indicia ſunt; licèt hoc accidere etiam poſſit ob materiæ Pituitoſæ copiam, quâ horum ſanguis gravatus in plenam ebullitionem nequit aſſurgere.

In curandâ hac Febre id mihi negotii dari ſentio, ut ſanguinem iſtum, qui ad Pulmonum & ſuffocationem & incendium facit, Phlebotomiâ revellam; ipſos pulmones remediis Pectoralibus deobſtruam atque eventilem; & diætæ refrigerantis ope, totius corporis calorem compeſcam. Cùm verò *hinc* materiæ Pituitoſæ ſaburra in venis contenta, Pulmonum inflammationi fomitem quotidiè ſubminiſtrans, Venæ-ſectionem ſæpe repetitam videretur indicare; *illinc* verò obſervatio, quam facere potui diligentiſſima, me doceret Phlebotomiam ſæpe repetitam Febricitantium iis qui craſſiore eſſent corporis habitu (præſertim ætatis florem prætergreſſis,) peſſimè ceſſiſſe, atque adeò ab ejuſmodi repetitione haud minùs abſterreret; *Catharſin* ego crebriorem Venæ-ſectioni ſuccenturiabam, quæ ei ſatis rectè ſubſtituitur, in illis qui à largiori & iteratâ ſæpius Phlebotomiâ abhorrent. *Curatio.*

Ad hunc itaque modum proceſſi; ſanguinem è brachio in lecto jacentis extrahendum præcepi, nec paſſus ſum ut ex eo ſurgeret ad duas treſve

horas; cùm omnis ſanguinis eductio, quæ univerſam corporis compagem labefactat quadantenus concutitque, hoc pacto facilius toleretur; ita ut mitius cum ægro agatur cùm in lecto cubanti unciæ decem fuerint detractæ, quàm ſi ſex ſeptemve tantùm amiſerit, poſtquam è cubili ſurrexerit. Die ſequenti Potionem ſequentem mane ſumendam propino.

Rec. Caſſiæ extract. ʒ j. *Glycyrrhizæ* ʒij. *Ficuum pingues N.* iiij. *fol. Senn.* ʒ ij ß. *Agarici trochiſcat.* ʒ j. *Coq. ſ. q. aq. Colat.* ℥ iiij. *diſſolve Mannæ* ʒ j. *Syr. Roſ. ſolut.* ʒ ß. *Miſ. f. potio.*

Poſtridie ſanguinem ſecundâ vice mittere ſoleo, atq; interjecto die uno Potionem Catharticam modò præſcriptam iterum exhibeo, diebus alternis jugiter repetendam, donec omnino convaluerit æger. Diebus à purgatione vacuis, *Decocto Pectorali*, *Oleo Amygdal. dulc.* ac id genus aliis, ut utatur conſulo.

A Carnibus & earum juſculo, maximè verò à liquoribus ſpirituoſis quibuſcunque, ægrum interim inhibeo; quorum loco Ptiſanam ex hordeo & liquiritiâ, (Cereviſiam item tenuem, ſi eam efflagitet) pro potu ordinario concedo.

Atque iſtâ quidem methodo vincenda eſt *Peripneumonia* hæc *Notha*, orta ab exundanti colluvie Pituitoſâ in ſanguine aggeſtâ ob Hyemis analogiam, & in pulmones exploſâ; in qua non tantùm iterata Venæ-ſectio, ſed & Catharſis etiam indicabatur, ſecus atque in *Veram Peripneumoniâ*; quam ego ejuſdem planè indolis cum *Pleuritide* eſſe arbitror, atque ab illâ in eo tantùm differre, quòd *Peripneumonia* Pulmones univerſalius afficiat. Quin & utrique morbo pari omnino methodo medemur,

Venæ-ſectione ſc. præ cæteris, & medicamentis Refrigerantibus.

Notha hæc *Peripneumonia*, licèt ad *Aſthma ſiccum* aliquantulum accedat, tum quoad ſpirandi difficultatem, tum etiam alia quædam ſymptomata, ab illo tamen ſatis dignoſcitur, cùm in iſtâ manifeſta Febris atque inflammationis ſigna ſe prodant, quæ in hoc nuſquam comparent; quamlibet in hac ſpecie minora ſint longè ac obſcuriora illis quibus inſignitur *Vera Peripneumonia*.

Diligenter autem animadvertendum, quòd ubi Vini ſpiritui aut aliis id genus liquoribus, cum hoc morbo conflictantes ſe olim addixerint, minimè tutum erit eos ſtatim ac derepente ab iis depellere; ſed ſenſim id agendum, quo minùs *Hydropi* tam repentina mutatio ac abrupta viam ſternat. Quod etiam in morbis quibuſcunque ab hac πρόφάσει oriundis, obſervari debet. Cùm verò de *Spiritu Vini* mentio fuerit facta, hìc obiter dicam. Optandum ſanè eſſet, quòd aut idem omnino exulet, aut ſaltem ſpiritibus reficiendis, non verò iiſdem extinguendis uſurpetur: niſi quis internum ejus uſum prorſus abdicandum maluerit, proindeque à Chirurgis ſolùm ad *Ulcera digerenda* fotubus immiſcendum, aut *Ambuſtis* extùs admovendum: quo poſtremo caſu omnibus remediis, quotquot adhuc inventa fuere, hic liquor facilè palmam præripit, cùm cutem ſubjacentem ab omni putrefactione tueatur ac vendicet, atque eo nomine curationem quam citò abſolvat, *digeſtionem*, quæ non niſi admodum tardè ſua tempora percurrit, etiam non moratus: nempe ſi lintea ſpiritu vini imbuta partibus ab aqua ferventi, pulvere pyrio, vel ſimili læſis, quam primùm hoc

inſligitur malum, applicentur, eademque ſpiritu dicto madefacta ſubinde repetantur donec dolor ab igne penitus evanuerit, & poſtea ſolùm bis in die.

CAP. V.

Rheumatiſmus.

NUllo non tempore incesſit hic morbus, maximè *Autumno*, & præ cæteris annis florentes & εἰς χίην χλωρὴν. Hâc ut plurimùm occaſione naſcitur; æger ſc. ſive exercitio aliquo vehementiori, ſive alio modo excalefactus, mox repentinum frigus admiſit. A rigore atque horrore orditur tragœdiam, quos ſtatim excipiunt calor, inquietudo, ſitis, & reliqua illa infœlix ſymptomatum caterva, quibus ſtipantur Febres. Elapſo die uno alterove, (eſt & ubi citiùs) æger atroci dolore, nunc in hoc, nunc in illo artu infeſtatur, in carpis, humeris, genubus præſertim; qui locum ſubinde mutans, viciſſim illos occupat, rubore quodam & tumore in parte quam poſtremùm affecit adhuc reſiduis. Primis aliquot diebus, Febris & ſymptomata jam memorata quandoque coincidunt; Febris autem ſenſim evaneſcit, manente dolore, quin & nonnunquam immaniùs ſæviente, materiâ ſc. febrili in artus tranſlatâ; quod ſatis arguit Febris ipſa ſæpiùs recrudeſcens ob materiam morbificam ab intempeſtivo

peſtivo Externorum uſu repercuſſam. Morbus hic quoties à Febre ſejungitur, *Arthritis* ſæpe audit; quamvis eſſentialiter ab illâ diſtinguatur, prout cuivis facilè conſtabit, cui uterque morbus intimiùs fuerit perſpectus: unde forſan petenda eſt ratio, cur tam ſicco illum pede tranſiverint ſcriptores Medici: Niſi forte arbitremur, hanc morbi ſpeciem ad reliquam malorum Iliada de novo acceſſiſſe. Utut ſe res habeat, jam plus ſatis graſſatur hic morbus; & licèt rariſſimè hominem è medio tollat, Febre ſemel depulsâ, tamen & vehementia doloris & diuturnitas eum prorſus contemni non ſinunt. Etenim ſi minùs peritè tractetur, non ad menſes tantùm, ſed ad annos etiam aliquot, imò per omnem adeò vitam miſerum haud infrequenter diſcruciat; quamvis in hoc caſu, non eodem ſemper vigore, ſed Paroxyſmis quibuſdam periodicè repetitis, ad inſtar Arthritidis, ſubinde laceſſit; imò verò poteſt fieri ut ubi diu multúmque vexaverint dicti dolores, tandem ſponte deſiſtant; atque interim æger omni membrorum motu ad mortem uſque privetur, digitorum articulis quaſi inverſis, & protuberantiis, ut in Arthritide, nodoſis in internâ magis quàm externâ digitorum parte ſe prodentibus: ſtomacho nihilominus valeat, & cætera ſanus vitam toleret.

Eſt & alia hujus morbi ſpecies, licèt non hujus eſſe proſapiæ vulgò credatur, quæ *Lumbago Rheumatica* aptiſſimè dicetur: immanis dolor ſc. idemque fixus circa lumborum regionem, ipſumque aliquando ad os ſacrum ſe demittens, *Paroxyſmum Nephriticum* mentitur; niſi quod æger non vomiturlat: nam præter dolorem atrociſſimum & vix ferendum circa ipſos renes, aliquando & ureteres

per

per omnem eorum ductum ad veſicam uſque, eodem, licèt mitiori, tentantur. Qui & mihi olim impoſuit, tanquam à materiâ aliquâ ſabulosâ in iis partibus hærente penderet; cùm revera materiæ *Rheumatiſmi* peccanti & inflammatæ ortum ſuum debeat, quæ quidem partes illas jam ſolas urit, intacto reliquo corpore. Immanis hic dolor, niſi abigatur eodem modo quo prior ſpecies, pariter etiam perdurat, pari ſævitiâ excrucians; adeò ut miſer nequeat procumbere, ſed vel è lecto exiliat, vel ſuper eodem erectus ſedeat, corpore interim perpetuâ agitatione nunc verſus anteriora, nunc poſteriora inclinato, reductoque.

Curatio. Cùm utraque hæc morbi ſpecies ab inflammatione videatur oriri, quod tum jam dicta arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis Venæ-ſectione educti color, utpote qui Pleuriticorum ſanguini tam eſt ſimilis quàm ovum ovo, neque quiſquam reperiatur, qui hos inflammatione laborare vel quidem dubitaverit; his, inquam, ita ſe habentibus, cenſeo ego, Curationem non aliunde quàm à Phlebotomia debere ſumi, ſanguine interim contemperato, ejuſque nimio fervore repreſſo, tum medicamentis refrigerantibus atque incraſſantibus, tum etiam conveniente regimine.

Ac proinde ut primùm accerſor, ſtatim ſanguinis ℥ x è brachio lateris affecti mitti jubeo, & Julapium refrigerans incraſſanſque ad hanc ferè normam præſcribo. *Rec. Aq. Nymph. Portulac, & Lactuc, an* ℥ iiij. *Syr. è limonibus* ℥ j *ſ. Syr. Viol.* ℥ j. *Ad. f. Julap. de quo bibat ad libitum*; vel etiam Emulſionem in curatione morbi Lateralis jam deſcriptam. Ad dolorem ſedandum, *Cataplaſma è mica*

mica Panis siliginei, & lacte croco tincto, vel *fol. brassica* parti affectæ applicandum, & sæpe renovandum curo. *Diætam* quod spectat, carnibus prorsus interdico, quin & eorum jusculo, quantumlibet tenui limpidoque; quibus substituo juscula Hordeacea, Avenacea, Panatellam, & ejusmodi. Cerevisiam tenuem mitemque pro potu tantùm concedo, vel etiam (quæ magis ad rem facit) Ptisanam ex hordeo, rad. Liquirit. Acetosæ, &c. in aqua fontan. incoctis. Volo interim, ut per aliquot horas singulis diebus lecto se abstineat, cùm calor qui à jugi decubitu nascitur, morbum promoveat intendatque.

Die sequente sanguinis tantundem detrahi præcipio; atque intercalato die uno alterove, pro ægri viribus, tertiò; dein interjecto trium quatuorve dierum intervallo (prout ægri vires, ætas, constitutio, aliæque circumstantiæ suadent monentque) quartò, atque ultimò ut plurimum, Venæ-sectionem repeto: raró enim usu venit ut ultra quartam vicem venam incidamus, nisi vel regimen justò calidius præcesserit, vel medicamina calidiora ægro præter necessitatem fuerint ingesta. Quin & Anodyna sive Paregorica dicta Remedia effusiorem sanguinis missionem postulant: Quamobrem, utut sæviat dolor, per omnem hujus morbi decursum, religiosè mihi ab his temperandum existimo, modò mihi animo sit curationem à sanguinis missione solùm petere, cùm illorum usu figatur morbus, neque tàm facilè Venæ-sectioni cedat; quæ ideò ob hæc ipsa medicamenta officiosè nimis exhibita, sæpius quàm erat opus, celebranda est. Quid quód & in morbi statu, neque eam quam titulo pollicentur, ἀναλγησίαν valeant præstare.

Interim

Interim dum prædicta remedia, Diætaque ſeduló uſurpantur; *Enema* è Lacte Saccharato ſubinde injici curo, diebus ſcilicet à Phlebotomia vacuis. Porrò ut hæc omnia ad dies minimùm octo ab ultimâ Venæ-ſectione diligenter obſerventur, ſeriò hortor moneoque; quibus elapſis, *Potionem Cathartican* è Lenitivis præſcribo mane hauriendam, & inſequenti veſperi doſin paulò liberaliorem *Syr. de Meconio in Aqua fl. Paralyſ.* quo ſc. ſanguinis orgaſmus, unde & recidivæ periculum aliter intentari poterit, penitus reprimatur. Quibus ritè peractis, ut in priſtinum vitæ genus (quoad victum, exercitia, atque aerem) pedetentim ſe recipiat, lubens patior; ita tamen ut neque vinum, neque liquorem ſpirituoſum quemlibet, neque etiam cibos, ſive ſale, ſive aromatis conditos, ſive etiam *Noviſſa* quæcunque, niſi diu poſteà, deguſtare liceat.

Poſt venam, quoties ſupra innuimus, pertuſam, ægri dolores admodum imminuentur, neque tamen adhuc prorsùs evaneſcent; at verò reſarcitâ, quam fecerat ſanguinis detractio, virium jacturâ (ſuperveniente maximè proximo illo anni tempore, quod magis faciet ad redintegrandum corporis robur, quàm id quo primùm decubuit æger) ſymptomata ad unum omnia ceſſabunt, atque æger pancraticè impoſterum valebit.

Jam verò, tametſi prædictâ Methodo, aut aliâ huic ſimili, tempeſtivè atque ſub ipſo morbi ingreſſu adhibitâ, eum, quem jam dixi, finem ut plurimum ſortiatur; non raro tamen accidit, ut ubi æger per errorem contrario planè modo fuerit tractatus, doloribus vagis, nunc quidem mitioribus, nunc verò atrocioribus, per omnem vitam miſerè

miserè discrucietur: qui quidem minùs cautis nullo negotio imponunt, & pro *Scorbuti* symptomatis vulgò habentur. Hic enim obiter, sed & liberè tamen dicam, quòd licèt nullus dubitem quin *Scorbutus* in his Plagis Borealibus revera inveniatur, tamen eum morbum non tam frequentem, quàm fert vulgi opinio, occurrere persuasum mihi habeo; multos autem ex iis Affectibus (ne plurimos dicam) quorum nomine *Scorbutum* incusamus, vel morborum *Fientium*, nondum verò *Factorum*, quique nullum adhuc certum induerunt Typum, effecta esse; vel etiam infœlices *reliquias* morbi alicujus nondum penitus devicti, à quibus sanguis cæterique humores contaminantur: Verbi gratiâ, quibus in corporibus materia aliqua *Arthritidi* producendæ apta recens generatur, nondum tamen in artus depluit, varia se ostendent symptomata, quæ *Scorbuti* suspicionem facient, donec *Arthritis* jam formata, atque actu se exerens, nullum amplius dubitandi locum relinquat. Neque ignoramus, non pauciora symptomata *Scorbutum* mentientia, *Podagricos* jam à Paroxysmo liberatos infestare; dum scilicet vel intempestivus evacuantium usus, vel ægri effœta ætas, vel alia aliqua causa naturam interpellaverit, quò minus materiam omnem Arthiticam in artus exonerare valuerit; quæ adhuc retenta, cùm τὶ ἀνεπιτήδειον existat, totam sanguinis massam inquinat, & confertissimo pessimorum symptomatum agmine hominem lacessit. Quod quidem non de *Arthritide* tantùm, sed & de *Hydrope* adhuc incipiente dictum volo; de quo morbo licèt vulgò jactetur, *Ubi desinit Scorbutus ibi incipit Hydrops*, hæc tamen regula sæpe sæpiùs non aliter est accipienda, quàm quòd,

quòd, ubi primùm ſe *Hydrops* manifeſtis prodit indiciis, præconcepta de *Scorbuto* opinio ſtatim collabaſcit. Poteſt & idem hoc affirmari de quàm plurimis aliis morbis Chronicis, vel adhuc in corpore humano naſcentibus, quique proinde nondum certum aliquem ſibi cuderunt Typum; vel etiam de illis, qui, licèt partim fugati ſint, nondum tamen penitus debellati exterminatique videntur. Et ſanè niſi hoc concedamus, *Scorbuti* nomen, uti hodie fit, in immenſum creſcet, & omnem ferè morborum numerum abſolvet. Cùm, ſi id ſedulò agamus ut abdita cujuſque morbi penetralia perſcrutemur, eumque poſt irregularium ſymptomatum vela latentem eruamus, ſuâ ſe mox ſpecie ſit proditurus, & ad illam ad quam attinet familiam haud difficulter relegandus. Quin & Methodus quâ hujuſcemodi morbi ſunt abigendi, non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, qualiſnam is demum fuerit, ceu perfectè formato, jamque actu exiſtenti accommodanda.

Sed hîc notandum, non adeò conſultum eſſe, quando *Rheumatiſmus* aliquot annorum Diuturnitate altas radices egit, ſanguinem tam brevibus ac ſub ejuſdem primordiis fiebat, intervallis mittere; quin præſtare, ſeptimanarum aliquot intercapedine repetitas illas Venæ-ſectiones diſterminare; quæ tandem vel penitùs materiam morbificam averruncabunt, vel ſaltem eò conducent, ut Fontanellâ in crurum alterutro excitatâ, & Spiritu quovis Volatili in vino Canarino mane & ſerò exhibito, reliquiæ ejus extirpentur.

Jam verò quantumcunque diſcriminis inter verum Rheumatiſmum, ut ſupra innui, & Scorbutum intercedat, aliam tamen ſpeciem eſſe Rheumatiſmi

quæ

quæ ad Scorbutum quam proximè accedit, omnino confitendum eſt, utpote quæ inſigniora hujus morbi ſymptomata æmulatus, & pariter eadem fermè remedia ſibi vendicat, ideoque mihi *Rheumatiſmus Scorbuticus* audit. Dolor nunc hanc, nunc illam partem obſidet, ſed eandem in tumorem ac in aliâ ſpecie rarò attollit, neque febrim ſibi comitem adjungit. Inſuper non adeò fixus manet, ſed indolem magis vagam ac incertam refert, cum anomalis inconditiſque ſymptomatis ſtipatus. Nunc hunc vel illum artum diſcruciat, mox internas ſolùm partes afficit, proindeque ægritudinem parit, quæ redeunte externarum partium dolore iterum ſe proripit; ita ægrum alternatim divexans, ac in diuturnitatem longam ſe protrahens, ad inſtar morborum qui vel maximè Chronici habentur. Fœminas præ reliquis adoritur, ut & viros qui imbecilliori naturâ ſunt; adeóque ad affectuum hyſtericorum claſſem referri debere planè ſuſpicarer, niſi quòd iteratâ experientiâ comprobaſſem eum remediis hyſtericis minimè ceſſiſſe. Illi etiam qui longum & repetitum *corticis Peruviani* uſum experti ſunt huic malo ſunt obnoxii; quod quidem (ut obiter id attingam) unicum eſt incommodum quod ex hoc remedio illatum novi unquam. Sed utut id ſit, hic affectus ſive ex hâc occaſione, ſive ex alia quacunque causâ originem ducit, quam facillimè debellatur vinciturque uſu ſequentium, quæ niſi privato commodo publicum prætuliſſem prorſus mihi reticenda eſſent. Etenim his ſolis quam multos, eo quo deſcripſimus modo laborantes, ſanavi, quibus Venæ-ſectiones, quantumlibet repetitæ, Cathartica, Diæta lactea, Pulveres teſtacei, &c. ne hilum profecerunt. Atque hæc ſunt,

℞ *Con-*

℞ *Conſerv. Cochlear. hortenſ. rec.* ℥ ij. *Injul.* ℥ j. *pulv. Ari Comp.* ℥ vj. *cum ſ. q. ſyr. Aurant. f. Electuar. Capiat.* ℥ ij. *ter in die per menſem integrum, ſuperbibendo aquæ ſequentis* ℥ iij.

℞ *Cochlear. hortenſ. M.* viij. *Beccabung. Naſturt. aquat. ſalviæ, menthæ, an. M.* iiij. *Cort. Aurant. n.* vj. *nuc. Moſchat. contuſ.* ℥ ß. *Infundantur in Cereviſiæ Brunſvicenſis* ℔ xij. *ac diſtillentur organis communibus, & eliciantur tantummodo Aquæ* ℔ vj. *pro uſu.* Atqui præciſa doſis *pulv. Ari comp.* obſervetur, aut ſaltem eadem non minuatur.

CAP. VI.

Febris Eryſipelatoſa.

NUllam non corporis partem, idque nullo non tempore inceſſit hic morbus, at præ reliquis faciem, exeunte præſertim æſtate; quo tempore ſæpe dum ſub dio verſatur, corripitur æger. Facies ſiquidem ex improviſo in tumorem attollitur, qui ſubitò exorſus cum dolore ruboreque ſummis, denſo minimarum puſtularum ordine diſtinguitur, quæ auctâ magis inflammatione in veſiculas ſubinde faceſſunt: hinc per frontem ipſumque caput latius ſerpit, oculis interim tumoris magnitudine planè obrutis (ruſticis *Syderatio* audit;) neque multùm profectò abludit, niſi quod adſunt puſtulæ, ab iis ſymptomatis quæ inflicta ab apum veſparumque aculeis

aculeis comitantur vulnera. Hoc ſe habet modo *Eryſipelatis* notiſſima ſpecies ac vulgaris.

At verò quamcunque corporis partem hoc vitium obſederit, ut etiam quocunque anni tempore, rigor atque horror, niſi præceſſerint (quod nonnunquam pridie, aut nudius-tertiùs ſolet contingere,) huic ſe inflammationi ut plurimum adjungunt, ſitis inſuper, inquietudo, ac reliqua Febrium indicia. Procedente morbo, uti primùm Febris dolorem, tumorem, atque alia peperit ſymptomata, (quæ indies ingraveſcentia nonnunquam in *Gangrænâ* terminantur,) ita hæc invicem haud mediocrem ad Febris augmentum conferunt operam, donec remediis idoneis utraque reſtinguantur.

Eſt & alia hujuſce morbi ſpecies, licèt rariùs occurrens: Hæc quolibet anni tempore invadit, idque hâc ut plurimum προφάσει, quòd ſcilicet æger vinorum ſubtilium magis magíſque attenuantium potationi paulò liberaliùs indulſerit, aut liquoris ſimilis ſpirituoſi. Febriculam, quæ agmen ducit, mox excipit puſtularum per univerſum ferè corpus eruptio, quæ urticarum punctiones referunt, & nonnunquam in veſiculas attolluntur, mox recedentes tuberculorum more ſub cute ſe condunt cum pruritu mordaciſſimo & vix tolerando, at quoties leviſſimam ſcalpturam ſubeunt, rurſum apparent.

Curatio.

Hîc ego materiam peccantem ſanguini permixtam ritè evacuandam, ejuſdemque ſanguinis ebullitionem remediis illum contemperantibus ſufflaminandam cenſeo; eam denique, quæ jam partibus impacta eſt, materiam evocandam, diſcutiendamque.

Hæc ut fiant, ubi primùm accedo, ſatis largam ſanguinis quantitatem è brachio extrahi præcipio, qui quidem Pleuriticorum ſanguinem ferè ſemper æmulatur. Die ſequente blandam illam Potionem Catharticam mihi in Præxi familiarem exhibeo, & horâ ſomni (ſi paulò frequentiùs dejecerit æger) hauſtum aliquem Paregoricum. e. gr, *Syr. de Meconio in Aq. fl. Paralyſ.* vel alium ejuſmodi. Peractâ Catharſi, partem affectam ſequenti decocto foveri jubeo. ℞ *Rad. Alth. & Lil. an.* ℥ ij. *fol. Malv. Sambuc. Verbaſc. an. M.* ij. *flor. Melilot. ſummit. Hyper. & Centaur. min. an. M.* j. *Sem. Lini & Fœnugr. an.* ℥ *ß. Coq. in ſ. q. aq. ad* ℔ iij. Colatur liquor & tempore usûs adde ſingulis libris Decocti, *Spir. Vin.* ℥ ij. Stuphæ è panno laneo levis texturæ hoc decocto immerſæ ac expreſſæ, calidè admoveantur parti bis in die, quæ poſt fotum quotidie illinatur ſeq. mixturâ. ℞ *Spir. Vin.* ℔ *ß. Theriac. Androm.* ℥ ij. *pulv. Piperis longi, Caryophyl. an.* ℥ ij. *M.* Charta emporetica hâc mixturâ madefactâ parti circumvolvatur.

Æger inſuper ut juſculis tantùm hordeaceis atque avenaceis, cum pomis aſſatis veſcatur, volo; tum etiam cereviſiâ utatur tenuiſſimâ, & per horas aliquot ſingulis diebus à lecto ſibi temperet. Hâc methodo tum Febris, tum alia ſymptomata citiſſimè ut plurimum fugantur. Sin aliter, rurſus venam ſeco; quod & tertiùm nonnunquam fieri debet, interpoſito ſemper die uno, ſi prava nempe adſit ſanguinis diatheſis, & Febris intenſior. Diebus à Venæ-ſectione liberis *Enema* è Lacte cum Syr. Violaceo, & Julap. refrigerantia ex Aq. Nymph. *&c.* in *Rheumatiſmi* curatione jam dictu, qualibet horâ diei uſurpanda præſcribo. Ut plurimum

mum verò uniea Venæ-ſectio & ſubſequens Catharſis, ſi tempori adhibeantur, rem expediunt.

Quæ urticarum punctiuras, cum pruritu, refert ſpecies pari modo eſt amolienda, niſi quod hæc remediis ab extra applicandis minùs egeat.

Hic obiter dicam, quòd licèt non ſolùm hic affectus de quo jam loquimur, ſed & plerique eorum qui cutim impetunt & eruptionem aliqualem comitem ſibi adjungunt (modò Chronici ii ſunt) facilè huic methodo cedant, ac proinde ſanguinis miſſione & Catharſi iteratis brevi ſe propiant; eorum tamen aliqui viâ planè diversâ tractandi ſunt, nec evacuationes modò dictæ quantumlibet repetitæ, nec *pulveres teſtacei* ſanguini edulcorando deſtinati quicquam proficiunt; cùm recrementa quædam pravam diatheſin adepta intimis cuti impinguntur, non niſi remediis quæ ſanguini robur ac vim conciliant, proindeque cutis ſpiraculis deobſtruendis apta nata ſunt, ullatenus amovenda debellandaque: Cum ſucceſſu itaque non vulgari ſequentem methodum aggreſſus ſum in *Pruritu ferino*, atque inveteratis id genus cutis eruptionibus. Ut

℞ *Theriac. Andromach.* ℥ ß. *electuar. de ovo* ℈j. *rad. ſerpentar. Virgin. ſubtiliß. pulverat. gr.* xv. *lapid. Bezoard. Orientat. gr.* v. *cum ſ. q. ſyr. è Conditurâ Citri f. Bolus, ſumendus mane & horâ ſomni per dies xv, ſuperbibendo Cochl.* vj. *ſeq. Julapii.*

℞ *Aq. Card. Benedict.* ℥ vj. *aq. epident. & theriacal. ſtillat. an.* ℥ ij. *ſyr. Caryophyl.* ℥ j. *miſ. f. Julepium*

Singulis matutinis poſt aſſumptum medicamentum ſudet horæ unius vel alterius ſpatio, vel potiùs pluribus ſtragulis quàm ſoleret coopertus in

lectulo levi madori indulgeat per dictum tempus. His finitis ſi puſtulæ adhuc non evanuerint, ſequenti linimento partes affectæ inungantur. ℞ *Unguent. ex oxylapatho* ℥ ij. *unguent. pomati* ℥j. *flor. ſulphuris* ℥ iij. *ol. Rhodii* ℈ ß. *f. liniment.* Veruntamen medicamenta præſcripta haud uſurpentur, niſi Venæ-ſectione atque catharſi ritè præmiſſis; quæ tametſi ſolùm adhibitæ curationem non abſolvunt, ægrum tamen contra febrim præmuniant, ob uſum medicaminum calidorum aliàs occurſuram.

Eſt & alia *Eruptionis* ſpecies, etſi minùs frequens, ad cujus medelam nullæ prorſus evacuationes conferunt. Hæc tametſi in aliis quandoque partibus, ut plurimum tamen in pectore apparet, ac loco aliquo determinato ſe figit, vix cutim ſupereminens, atque latiorem maculam præ ſe ferens, niſi quod aliquantulum porriginoſa, ac quaſi furfuracea, cum ſquamulis colore ad flavum vergente tinctis, cernitur. Hâc ſive *maculâ*, ſive *impetigine* vigente, æger bene ſe habet, eâdem verò evaneſcente, ut ſæpe fit, leviculam ægritudinem patitur, atque urina ejus turbidior, & rubicundior, ſed ad flavedinem accedens, redditur. In hujus, etiam affectûs curatione eâdem viâ atque iiſdem poſt evacuationes univerſales, plane remediis inſiſtendum ac in Pruritu ferino modò dicto; ac proinde, quod non omittendum, vini, ut & carnium *ivrieſſor* uſus omnino concedendus, cùm refrigerantia omnia magis officiant quàm proſint. Atque ita hæc poſtrema Eruptionis ſpecies curatur, quæ tamen aliquando non niſi *Aquis Ferreis* diu epotis cedet.

CAP.

CAP. VII.

Angina.

QUolibet anni tempore aggreditur, maximè tamen illo quod Ver atque Æſtatem interjacet, juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos; Rufos etiam, quòd non ſemel obſervavi, præ reliquis omnibus. Rigent horrentque mox à primo morbi inſultu, ſequitur Febris, & paulò poſt dolor, & Faucium inflammatio; cui niſi maturè ſuccurratur, æger ſtatim nec deglutire valet ampliùs, nec ſpiritum per nares ducere, ſed cum ſenſu quodam ſtrangulationis præcluduntur Fauces ab inflammatione & tumore Uvulæ, tonſillarum, laryngis, ita ut tantum non ſuffocetur. Ingens ab hoc morbo periculum, utpote qui paucis nonnunquam horis hominem jugulat; quoties ſcilicet magna vis materiæ Febrilis in prædictas partes conjicitur, neque ſatis tempeſtivè convenientium remediorum uſu, ingruenti occurritur procellæ.

Opem laturus, ſanguinem cum primis è brachio copioſè detraho, mox ex ranulâ utràque; dein, ut partes inflammatæ *melle Roſaceo ſpiritu ſulphuris* ad ſummum acorem permixto, tangantur, author ſum: mox *Gargariſma* ſequens præſcribo, non vulgari modo uſurpandum, ſed ita ut in ore ſine ulla agitatione contineatur, donec incaleſcat, dein expuatur, & *Curatio.*

repetatur ſubinde. ℞ *Aq. Plantag. Roſ. rubr. & Sperm. Ranar. an.* ℥ iiij. *Album. ovorum in aquam agitando redact. N.* iij. *Sacch. cand. Alb.* ʒ iij. F. Gargariſma. Jubeo etiam ut de Emulſione in cura *Morbi lateralis* præſcriptâ vel ſimili, indies ſumat.

Sequenti mane, niſi Febris & dolor inter deglutiendum perceptus aliquantulum remiſerint, venam in brachio rurſum ferio, Catharſi in diem poſterum rejectâ. At ſi utraque hæc minuantur, *Catharticum* Lenitivum ſtatim exhibeo; quod quidem poſt ſanguinis miſſionem præ omnibus aliis pernile, ac apprime neceſſarium eſſe multiplici experientiâ comperii. Si fortean, quod quidem rapidò rarum eſt, Febris, aliique ſymptomata, etiam poſt Catharſin, bellum minentur, iterata, ut priùs, Venæ-ſectione perdomanda ſunt, ut & *Epiſpaſtico* ſimplo ac forti, poſteriori cervici applicando. Per integrum hujuſce morbi decurſum, Enema Refrigerans Emolliensque omni mane, dempto illo quo Catharſi vacat, injiciendum, atque ægrum hoc pacto reficiendum quotidie præcipio. Carnes, cujuſcunque demum generis, ut & juſcula ex iis parata, ſacra ſunto; juſculis verò hordeaceis, avenaceis, pomis coctis ac id genus aliis veſcitor; ptiſana ex hordeo, vel cerevisii tenuiſſima utitor. Lectulo interim per horas aliquot quotidie abſiſtat; cùm hujus tepor tum Febri, tum reliquis ſymptomatis, quæ hac methodo expugnare ſatago, vires addat. Animadvertendum eſt autem, quod iſtiuſmodi *Angina*, quæ Febris, mihi *ſtationaria* dictæ, ſymptoma tantùm eſt, illa ipſa methodo curari amat, quam Febris ea ſibi vendicat, ac proinde vel per *ſudatoria* & cutis ſpiracula exterminanda eſt, vel per aliam qualemcunque medendi

metho-

methodum, quæ Febri Primariæ, cui inhæret, debetur; quod ſedulâ obſervatione dignum.

Sunt & aliæ Febres *Intercurrentium* jure merito annumerandæ, quæ, quoniam alio aliquo modo immediatè abitum ſibi parant, & in hoc vel illo ſymptomate deſinunt, vulgò Febres non habentur; licèt tales ab origine veré fuerint, atque Affectus ille à quo morbus nomen mutuatur, Febris tantùm ſit *ſymptoma*, quæ in illo demum terminatur. Impræſentiarum duas tantùm, *Hæmorrhagiam* ſcilicet *Narium*, ac *Hæmoptoen*, leviter perſtringam.

Hæmorrhagia Narium quâvis anni tempeſtate infeſtat, præcipuè ſanguine præfervido, temperamento verò debiliore præditos; idque magis ætate ingraveſcente, quàm adoleſcente. Primo ut plurimum appulſu Febris præ ſe fert indicia, quâ derepente ſibi per nares, quâ datâ portâ, faciente viam, dolor & calor ſinciput adhuc torquent. Sanguis ad horas aliquot profluit, dein aliquandiu ſiſtitur, mox denuò erumpit, atque hæc viciſſim: donec tandem vel remediorum uſu, vel ſponte ſuâ ob imminutam copiam deperditamque cohibitus, omnino ceſſat; ita tamen ut ægro ſingulis annis à recidiva metuendum ſit, ſi vel à liquoribus ſpirituoſis, vel aliâ occaſione quâlibet æſtuare contingat. *Hæmorrhagia Narium.*

Eum hîc mihi ſcopum propono, ut ſanguinis fervor nimius atque Ebullitio, unde oritur dicta præter naturæ modum extravaſatio, frænis omnibus compeſcatur, ejuſque impetus alió vertatur. Ea propter frequenter brachii venas tundo, & ſanguinem liberaliter extraho, *Pleuriticorum* ſanguini colore ſemper reſpondentem. Victûs ratio-

nem refrigerantem atque incraſſantem injungo. Ut Aq fontan. partes tres, Lactis unam ſimul coctas, & frigidè hauriendas; ponia cocta, juſcula hordeacea, & ſimilia à carnibus abhorrentia. Julapia inſuper refrigerantia atque incraſſantia, unà cum Emulſionibus, in morbis Inflammatoriis ſuprà deſcriptis. Lectulo item ut abſiſtat per aliquod ſpatium quotidie, moneo; tum ut nullo non die injiciatur Enema leniens refrigeranſque, nec vel ſemel quidem omittatur: Hauſtu quinetiam horâ ſomni Paregorico è Diacodio, ceu catenâ, conſtrictus ſanguinis furor coerceatur. At verò, quando hujuſmodi Hæmorrhagias non raro comitetur lympha acrior, quæ ſanguini permiſta ejus motum adjuvat, venarum orificia reſerando, præter revulſionem & refrigerationem, ſolenne mihi eſt Catharticum blandius vel in ipſius morbi ἀκμῇ propinare, cujus operatione finitâ, Anodynum exhibeo præter ſolitum viribus auctum; & ubi ſymptoma penitus evanuerit, aliud demum Catharticum.

Quoad externas applicationes. Lintea quadruplicata immerſa aquæ frigidæ in qua *Sal prunellæ* diſſolvatur, & poſtea leviter expreſſa admoveantur Nuchæ ac utrinque Cervici ſæpius in die. Item poſt univerſas evacuationes peractas liquor ſequens applicetur. ℞ *Vitriol. Hungar. & Alumin. an.* ℥j. *Phlegmatis Vitriol.* ℔ ß. *Coq. tamdiu donec omnia fuerint diſſoluta. Liquorem frigefactum filtra, & à Cryſtallis ſubinde natis ſepara. Liquori reſiduo adde ol. Vitriol. duodecimam partem. Turunda ex linteo raſo liquore hoc probè humectata, nari ex quâ ſanguis ſtillat indatur, per dies duos iſthic relinquenda.* Quo etiam liquore linteamina imbuta & applicita

applicita ſanguinem ſiſtunt ex quacunque demum parte externâ idem defluat.

Hæmoptoe etiam, quæ in ætatis ac veris confinio homines calidioris temperamenti, at minùs robuſti adoritur, *Hæmoptoe.* & quorum pulmones minus rectè valent, præ ſenibus item juniores, ejuſdem ferè indolis cùm Hæmorrhagiâ jam tractatâ mihi eſt; cùm & hæc quoque Febris ſit, quæ tam nomen, quàm eſſentiam exuit ſuam illâ quâ ſoluta eſt Criſi; hoc ferè tantùm diſcrimine, quòd in morbo *priori* ſanguis nimiùm agitatus in narium venulas, in *hoc* vero in pulmones impetum facit; utque in illo, durante fluxu dolor & calor ſinciput jugiter lancinant, ita in hoc pectus uterque obſidet cum debilitate quadam. Quin & hoc vitium eandem ferè quam Hæmorrhagia methodum medendi ſibi vendicat, niſi quòd Catharſin minùs ferat, à quâ, præſertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur. At Phlebotomia crebrò celebrata, Enema quotidiè injectum, Diacodium horâ ſomni propinatum, Dieta inſuper, & medicamenta, tam incraſſantia, quàm refrigerantia, opus pro voto abſolvent.

Atque hæc ſunt quæ hactenus obſervavi de numerosâ iſtâ Morborum Tribu in varias familias diſpertitâ, qui *Febrium* ſub nomine cenſentur, atque de iis ſymptomatis quæ ab illa pendent; in quibus id ſerio egi, ut nullas Putationes meas, nulla imaginaria Cerebri commenta orbi venderem; animo verò ſincero candidoque, nullique adeò Hypotheſi adſtricto, eorum Hiſtoriam & naturalia Phænomena aliis traderem; Curationes etiam pari fide, & cautelâ pari ſubnecterem. Quòd ſi vehemens deſiderium Methodum certiorem

rem minúsque lubricam, in utiliſſimo tuendæ mortalium vitæ negotio, expiſcandi conſtabiliendique, me in ſemitas nullo antèà pede calcatas pertraxerit; nemo eruditorum, uti ſpero, mihi imputabit, quòd vel ſpretis aliorum judiciis meo nimium fidam, vel rebus ſtudeam novis; cùm & non ſpernendus rerum eventus mihi hæc inveſtiganti ingentes hucuſque animos addiderit, & poſterorum experimenta fine dubio meam fidem ſint liberatura. Et profectò haud oſcitanter impugnandum eſt hoc morborum tam peſtiferum agmen, quod nullo non die cum genere Humano bellum gerit internecinum atque ἀσπονδον; & cujus telis duo ad minimum hominum trientes, ſi eos demas qui violentâ morte perimuntur, confoſſi quotannis occumbunt. Indeſinentes horum morborum impetus, & quotidianæ, quas etiam de viris robuſtiſſimis & ætate maximè florentibus reportabant, Victoriæ, (non obſtantibus ſuppetiis in otiosis, quas nobis hactenus attulere ſpecioſæ iſtæ Methodi in ſpeculativorum libris ſatis fidenter deſcriptæ) animo meo hæc primùm agitanti minùs ſatisfaciebant; cùm reâpſe cernerem, ludicra iſtà Cerebroſorum commenta ita parum ad redintegrandam ægrorum ſanitatem conferre, ut qui ad Aſyla hæc confugerant, quicquid pollicitarentur Theſeos Dogmatici, haud meliori in loco eſſent, quàm qui neglectâ Arte ſe totos naturæ permiſerant. Si quid ego hic egero, quo vel periculi, vel etiam difficultatis, quæ in his morbis perſanandis plerumque occurrunt, pars aliqua levetur, (quod ſalvâ Verecundiâ, me mihi polliceri poſſe ſoltem ſpero) ſcopum quadantenus aſſequutus ſum, & dulciſſimum improbi laboris in bono

Proxi-

Proximi quærendo rectè collocati, fructum fero. Hæc præcipua ferè sunt quæ jam habeo comperta, (vel saltem ad methodum aliquam novi reducere,) circa *Febres*, & *symptomata* quæ ab eisdem pendent, ad hunc usque 30 *Decembris* diem, An. 1675. quo hæc conscribo.

FINIS.

Δόξα τῷ ὸν ὑψίστοις Θεῷ.

Elenchus Rerum.

SECTIO PRIMA.

CAPUT I.

De Morbis Acutis in genere.

MOrbus naturæ conamen in ægri salutem, *Pag.* 1. Morbi partim ab aere, partim à variâ Fermentatione, & Humorum Putrefactione, *Ibid.* Pestis & Arthritis Naturæ Medicatricis instrumenta, *p.* 2. Ratio Morborum Acutorum, *ibid.* Febres Intermittentes Acutis, licèt minùs propriè, accensendæ, *p.* 3. Chronicorum ratio, *ib.* Acuti ab aeris alteratione impressi Epidemici dicuntur, *p.* 4. Acuti à particulari corporum ἀνωμαλίᾳ, quovis cujuslibet anni tempore invadentes, Intercurrentes seu sporadici dici possunt, *ibid.*

CAP.

CAP. II.

De Morbis Epidemiis.

EPidemicos, tum à propriis quibusdam symptomatis, tum à medendi ratione dispari, differre ab invicem constat, *Pag.* 5. Febrium Continuarum Epidemicarum diversæ species, diversâ omnino Methodo sunt curandæ, *p.* 6. Febres Stationariæ ab occultâ alteratione in terræ visceribus aerem contaminante pendere videntur, *ibid.* Stationariæ dicuntur quæ Genesalem anni Constitutionem sequuntur, neque extra illam comparent, *p.* 7. Intercurrentes quæ omnibus annis competunt, *ibid.* Sensibiles aeris qualitates ad has producendas facere possunt, non ad illas, *ibid.* Unde Epidemicorum alii Regulares, *p.* 7. Alii Anomali, *p.* & Epidemiti vel sunt Vernales, vel Autumnales, *ibid.* Vernalium alii circa Æquinoctium Vernum ad statum perveniunt, circa Solstitium æstivum evanescunt; alii Æquinoctium Autumnale, Brumaleque Solstitium præstolantur, *p.* 9. Cholera morbus per unum mensem, Dysenteria, Febres Quartanæ, & Tertianæ Autumnales, vix ultra duos Epidemicè grassantur, *ibid.* Intermittentes Autumnales aliquamdiu sub Continuarum specie nonnunquam latent, *p.* 10. Epidemici prædominantis genio ὁμόχρονοι omnes se accommodant, *p.* 11. Quo ab hyemis frigore presso, inferioris ordinis Epidemici se efferunt, *p.* 12. Diversarum Febrium rationes à causa morbifica in humano corpore aggestâ perperam

peram deducuntur, *p.* 13. In novis Febribus ad magna remedia tardius procedendum; Indicationem à Lædentibus & Juvantibus præſertim eſſe ſumendam, *ibid.*

CAP. III.

Conſtitutio Epidemica annorum 1661, 62, 63, 64. *Londini.*

TErtianæ hujus Conſtitutionis ab Intermittentibus Tertianis aliis differentia, *p.* 16. Febris Continua hæc intermittentium quaſi compendium, *p.* 17. Unica hæc fuit Febris Continuæ ſpecies ab An. 61. ad Annum 65. *p.* 18. Quo ordine morbi Epidemici hanc Conſtitutionem pervadebant, & ſe mutuo excipiebant, *ibid.* Febris Continua hujus Conſtitutionis aliarum omnium præcipua videtur, *ibid.* Cæteris etiam frequentior, *p.* 19. Symptomata ejus magis peculiaria, *ibid.*

CAP. IV.

Febris Continuæ hujus Conſtitutionis.

FErmentationis atque Ebullitionis vocabula minùs propriè in Febrium negotio uſurpantur, *Pag.* 20. In quibus differt ſanguinis ebullitio à liquorum vinoſorum fermentatione, *ibid.* Febrilis ſanguinis commotio vel ad materia Heterogeneæ

genex ſecretionem dirigitur, vel ad immutandam ſanguinis Diatheſin, *p.* 21. In utroque caſu id maximè indicatur ut ſanguis intra modum naturæ propoſito congruentem contineatur, *p.* 22. Quibus nocet Venæ-ſectio, *p.* 23. quibus eadem prodeſt, *ibid.* Quibus Emeticum eſt propinandum, quibus ab eo abſtinendum, *p.* 24. Id ſi prætermiſſum fuerit, ubi indicabatur, Diarrhœa inſequitur, *ibid.* At non ſemper in Febribus malignis, *p* 25. In quo conſiſtit hujus Diarrhœæ periculum, *ibid.* Ea ab exhibito Emetico, non verò ab aſtringentibus ſtatim ſiſtitur, *ibid.* Emetica Antimonialia periculoſa niſi copioſe diluantur, *p.* 26. Ubi indicatur utrumque, Venæ-ſectio Vomitorium debet præcedere, *ibid.* Emeticum in morbi initio propinandum, vel quovis morbi tempore, modò vires ferant, *p.* 27. Periculum à vomitione cohibitâ, Emetico priùs non propinato, *ibid.* Poſt Emeticum hauſtus Paregoricus horâ ſomni exhibendus, *p.* 28. Nonnunquam etiam Diaſcordii doſis ſatis larga præſcribenda eſt, *ibid.* Vomitoria ex infuſione Croci Metallorum nullis infra adoleſcentiam conſtitutis tutò exhibentur, *ibid.* Sanguinis æſtus in nonnullis Venæ-ſectione repetitâ, in aliis Clyſtere alternis diebus injecto frænandus, *p.* 30. Plura de uſu Enematum, *p.* 31. Cardiaca quibus conferunt, & quo morbi tempore exhibenda, *p.* 32. Materiæ Febrilis concoctio nihil eſt aliud quàm peccantis materiæ à ſanâ ſeparatio, *p.* 33. Deſpumatio circa diem 14. peragitur, *ibid.* Refrigerantia poſt diem 14. exhibita morbum protrahunt, *p.* 34. Cardiaca moderatiora in morbi principio, calidiora in progreſſu adhibenda, *ibid.*

Formulæ

Formulæ Cardiacorum, *p.* 35. Si Fermentatio rectè procedat nullis omnino remediis eſt opus, *ibid.* Circa diem 15. Potio purgans ſumenda eſt, ne ſc. ſedimentum à Fermentatione hic illic depoſitum in ſanguinem remigrans recidivam conciliet, *p.* 36. Quare Purgatio non ita neceſſaria eſt poſt Febres, alioſque etiam morbos Vernales, atque poſt Autumnales, *p.* 37. Purgationis omiſſio poſt morbos Autumnales, plurium morborum fons, *ibid.* Catharſis ad diem decimum ſeptimum quandoque eſt differenda, *ibid.* Dieta & regimen Convaleſcentium, *ibid.* Vinum Malaganum annoſum vel aliud è generoſis, ſenibus in morbi fine confert ad phlegma viſcoſum expectorandum, *p.* 38. Errores medentium quandoque in morbi malignitatem, & Scorbutum ſolent transferri, *ibid.* Non tamen negatur Febres alias malignas eſſe, alias cum Scorbuto complicari, *p.* 39. Refrigerantia & Enemata ſeriùs exhibita materiæ morbificæ deſpumationem, maximè in grandævis, retardant, *ibid.* Adoleſcentulorum juxta cubantium calor his præ cæteris omnibus prodeſt. Cujus ratio redditur, *p.* 40. Symptomata quædam hujus Febris propriam ſibi curam poſtulant, *p.* 41. Phrenitis & vigiliæ quo pacto tractandæ, *ibid.* Narcotica vigente Febre non proſunt, at in morbi declinatione præclaros effectus edunt, *p.* 42. Ejus rei ratio redditur, *ibid.* Ante diem duodecimum, vel etiam decimum quartum, non ſunt exhibenda, *ibid.* Æger, ſi id commode fieri poſſit, priùs eſt purgandus, *p.* 43. Vigiliæ poſt Febrem quo modo conſopiendæ, *ibid.* Oleum Amygdal. dulcium in Tuſſi reliquis anteferendum, parcè at frequenter ſumendum eſt, *p.* 44.

Narium Hæmorrhagia huic Febri ſymptomatica ut curanda ſit, *p.* 45. Ea nonnunquam permittenda; utpote quâ morbus Criticè aliquando ſolvitur, *p.* 46. Poſt Hæmorrhagiam immodicam quamlibet purgandus eſt æger, ne recidivam patiatur, *ibid.* Singultus, ſenibus maximè accidens poſt copioſas evacuationes, ſæpe mortis eſt prænuncius, *ibid.* Diaſcordii doſis liberalior ſpecificis omnibus in eo ſedando præfertur, *p.* 47. Diarrhœa, ob vomitorii in principio exhibendi omiſſionem oborta, Emetico ſiſtenda eſt. Si ea exhibito Emetico nihilominus ſupervenerit, Enema Aſtringens injiciendum, *ibid.* Ad genuinam ſanguinis depurationem duplex ſecretio requiritur, & quæ per Fæces fit, & quæ per flores, *p.* 48. Hæc ſenſim & paulò pleniori διαπνοῇ, potius quàm ſudore manifeſto peragitur ut plurimum, *ibid.* Separatione hâc per flores jam factâ, minuspericuloſa eſt Diarrhœa, *ibid.* Paſſionis Iliacæ cauſa duplex, obſtructio & irritatio, *p.* 49. Quo pacto ea producitur, *p.* 50. Argenti vivi & Globulorum uſus in Ileo parum conducunt, noxam ſæpe inferunt, *p.* 51. Methodus quâ Ileus curandus eſt, *ibid.* Ventriculus priùs eſt roborandus, quàm ingeratur Catharticum, aliàs Emeticum evadet, *ibid.* Dieta & regimen hoc morbo laborantis, *p.* 52. Et ab eo jam convaleſcentis, *ibid.*

CAp.

CAP. V.

Febres Intermittentes.

IN Febrium Intermittentium Paroxyſmis tria tempora ſpectanda ſunt, Exhorreſcentiæ, Ebullitionis, Deſpumationis, *p.* 53. Ratio harum omnium redditur, *p.* 54. Qui in Febris Paroxyſmo pereunt Exhorreſcentiæ tempore fato funguntur, *ibid.* Unde eſt quod redeunt Paroxyſmi, *p.* 55. Paroxyſmorum deſcriptio, *p.* 56. Paroxyſmorum reduplicatio vel à materiæ Febrilis exceſſu atque activitate, vel à proſtratis ægri viribus producitur: in hoc caſu Paroxyſmus Adventitius Primarium inſequitur, in illo eum antevertit, *ibid.* Utriuſque ratio indicatur, *p.* 57. Febres Intermittentes Vernales ſunt, vel Autumnales, *ibid.* Quæ quidem Eſſentialiter diſtinguuntur, *p.* 58. Vernales omnes vel quotidianæ ſunt, vel tertianæ, *ibid.* Quare paucæ Febres Continuæ Vere occurrant, niſi in Conſtitutione Epidemicâ, *p.* 59. Intermittentes Vernales rariſſimè diuturnæ, ſemper verò ſalutares, *ibid.* Tertianæ vernales à Phlebotomia & Catharſi indebitè celebratis, protrahuntur, *p.* 60. Ægrorum ab his Convaleſcentium nonnulli in Maniam incidunt, *ibid.* Tertiana Autumnalis Epidemica haud ſemper vacat periculo, *ibid.* Quartanæ Autumnales natu grandiores quandoque jugulant, *p.* 61. Juniores non niſi appetente Solſtitio Brumali, frequentiùs etiam Æquinoctio Verno, ab iis liberantur, *ibid.* Qui ſemel Quartanâ laboraverit, haud diu ab eâ

secundâ vice multabitur, *ibid.* Intermittentes Vernales suo arbitrio possint permitti, cùm neminem jugulent, *p.* 62. Curantur nunc Emetico, nunc Diaphoreticis, nunc etiam Enematis, *ibid.* Phlebotomia manu liberaliori celebrata diuturnas ea reddit, *p.* 63. Intermittentes Autumnales haud ita facilè submoventur, *ibid.* Earum Paroxysmi plerumque una eademque diei horâ variis ægris contingunt, *ibid.* Harum Typus, præcipuè Epidemicarum, primis invasionis diebus difficulter distinguitur, *ibid.* Quartanæ genuina Autumni soboles, *p.* 64. Quotidianam hâc tempestate nullam observavi unquam, *ibid.* Intermittentes Autumnales oriuntur à sanguine in decidentiæ statu constituto, & proinde impressioni morbificæ magis obnoxio, *ibid.* In Febribus Autumnalibus tam Continuis quàm intermittentibus, Fermentatio, naturæ ductu, spatio horarum, 336 aut circiter peragitur, *p.* 65. Excipiuntur tamen istæ Febres quæ à levi aliqua offensa ex sex rerum non-naturalium abusu ortum ducunt, *p.* 66. Adolescentulorum item Febres & eorum qui sanguine spirituoso sunt præditi, *ibid.* Quæ ad Fermentationem requirantur, *ibid.* Febres intermittentes æquè ac continuæ iis sunt curandæ quæ ad despumationis opus perficiendum adhibentur, *p.* 67. Catharsis (nisi modo infra dicendo instituta) præsertim verò Phlebotomia in Intermittentibus Autumnalibus ubiq; nocent, *p.* 69. Intermittentium Tertianarum Autumnalium Curatio, *p.* 70. Tertianæ Duplicis Curatio, *p.* 71. Cortex Peruvianus inducias sæpiùs quartanæ impetrat, quàm eam debellat, *ibid.* Magno cum ægri emolumento exhibetur qui paululum ab ejus usu respirat à morbo, *ibid.*

ibid. Methodus exhibendi corticis, *p.* 72. Idem & in Tertianis quâ Vernis, quâ Autumnalibus cum fructu exhiberi poteſt, *ibid.* In Infantibus, & florentibus ætate, ſive Tertianâ ſive Quartanâ laborantibus, tota res naturæ permittenda. *p.* 73. In provectioribus Fermentatio Cardiacorum & Corroborantis Diætæ beneficio ſuſtinenda, *p.* 74. Aeris mutatio his neceſſaria eſt, jam perfectâ ſanguinis deſpumatione; ante hoc tempus minùs convenit, *ibid.* Saltem oportet ut medicamento Cardiaco forti hoc temporis articulo utantur, *p.* 75. Calidiora citiùs exhibita, vel morbum duplicant, vel in Febrim Continuam permutant, *ibid.* Sublato morbo æger ſeduló purgandus eſt, *p.* 76. At non niſi elapſo menſe uno à quo non Paroxyſmi tantùm, ſed etiam ea alteratio, quæ diebus iis, in quos incidere debuerat Paroxyſmus, perſentiſcitur, prorſus evanuerint, *p.* 77. Purgatio quoties repetenda, & quibus intervallis, *ibid.* Quorſum hauſtus Paregoricus horâ ſomni aſſumendus ſingulis vicibus, *ibid.* Symptomata Febribus Intermittentibus Vernis pauca ſuperveniunt in declinatione, Autumnalibus plura & graviora, *p.* 78. Hydrops hic ſymptomaticus unde oritur, *ibid.* Juvenes raró obſidet, niſi à Catharticis per febris decurſum ſæpe iteratis, accerſitus fuerit, *ibid.* Recens Catharticis & Aperientibus facilè ſanatur, *ibid.* Hydrops ex Febre Intermittente natus non niſi poſt Febris diſceſſum Catharticis expugnandus, at infuſionibus rad. Raphani ruſticani, fol. Abſinthii, Baccarum Juniperi, Cinerum Geniſtæ, & ſimilibus tentari poteſt, *p.* 79. Infantum ventribus inflatis, Tuſſi, & Rachitidi quo pacto ſubveniendum, quoties à

Febribus Autumnalibus iſta naſcuntur, *ibid.* Curatio non aggredienda priuſquam Febris penitus evanuerit, *p.* 80. Abdominis inflatio in pueris, & crurum tumor in adultis, Febres has brevi ſolvendas prænunciant, *ibid.* Veræ Rachitides rariùs occurrunt, niſi iis annis quibus Intermittentes Autumnales prædominium habent, *p.* 81. Tonſillarum dolor poſt Febres ſive Continuas ſive Intermittentes, cum raucedine, oculis cavis, & facie Hippocraticâ mortem certò imminentem præmonſtrant, *ibid.* Mania peculiaris Intermittentes diuturniores excipiens, modo longè diverſo ab aliis ejus ſpeciebus, Cardiacis ſc. generoſioribus ſananda, *p.* 82. Nec Venæ-ſectionem, nec Catharſin, nec Enemata poteſt ferre, *ibid.* Mania communis alio modo tractanda eſt, *p.* 83. ejuſdem curatio, *p.* 84. Febris Continua atque Intermittentes jam deſcriptæ, ſoli ferme erant morbi Epidemici qui per annos 1661, 62, 63, 64, emicuere. Eædem ab anno 1664. ad hunc uſque Annum quo hæc edimus, rariſſimæ Londini comparuere, *ibid.* De Variolis hujus Conſtitutionis nonnulla, *ibid.* & *p.* 85.

SECTIO

SECTIO SECUNDA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epiaemica Annorum 1665, *& 1666, Londini.*

FEbris Continua Epidemica novi generis unà cum morbis aliis Inflammatoriis graſſari incipit, *Pag.* 87. Ejus ſigna Diagnoſtica, *ibid.* Diarrhœa, quam in priore Febre diximus aſſumpto Emetico præcaveri potuiſſe, hîc ab eodem provocabatur, *ibid.* Peſtis ſæviſſimè debacchatur. Varia ejus tempora, *p.* 88.

CAP. II.

Febris Peſtilentialis & Peſtis.

FEbrium nonnullarum, quæ pro Malignis vulgò habentur, ſymptomata, non à morbi indole, ſed à Therapeia perperam adminiſtratâ proficiſcuntur, *p.* 89. Febris verè maligna cum Peſte ſpecie convenit, nec ab eâ niſi ob gradum remiſſiorem diſcriminatur, *ibid.* Variolæ & Peſtis oſten-

ostendunt morbos Epidemicos à diversâ Aeris massæ crasi pendere, *ibid.* Qualis ea sit planè ignoratur, *p.* 90. Pestis vix Britanniam noſtram frequentius quàm post annorum circiter 40 revolutionem devastat, *ibid.* Febres quæ anno uno vel altero post graviorem Pestem grassantur Pestilentes sunt, & similem medendi rationem sibi vendicant, *Ibid.* Præter aeris διάθεσιν, requiritur etiam μιάσματος à pestifero aliquo corpore vel immediatè, vel mediatè transmissi fomes ad Pestem excitandam, *p.* 91. Quæ ab aere jam infecto latiùs propagatur, *ibid.* Quoties Epidemica est tempore inter Ver ac Æstatem ambigente exoritur, *ibid.* Alio aliquo tempore oppidò raro, *p.* 92. Aeris dispositio quantumvis λοιμώδης, Pesti excitandæ per se impar videtur, *ibid.* Nec Pestis Epidemica erit nisi accedente idoneâ aeris Diathesi, *ibid.* Modus invadendi describitur, *p.* 93. Repentina Exanimatio nisi in Pestis admodum funestæ exordio vix contingit, *ibid.* Quibus tumores sine Febre & gravi aliquo symptomate prorumpunt, ii nullâ egent Curatione, *ib.* Morborum Essentiæ perinde ac Animalium stirpiumve nos latent, *ibid.* Non causarum, sed methodi experientiâ comprobatæ cognitione, affectuum plurimorum curatio absolvitur, *p.* 94. Pestis est Febris sui generis, à particularum sanguinis spirituosiorum inflammatione originem ducens, *ibid.* Febres Pestilentes ab inflammatione sunt remissiore, *p.* 95. Ignis sacer Pestis imago quædam, *ibid.* Pestem ab inflammatione oriri pluribus argumentis conficitur, *p.* 96. Alexipharmaca aliaque calidiora medicamenta per accidens, tantùm prosunt, sc. quatenus Diaphoretica

tica ſunt, *p.* 97. Vinum liberaliùs hauſtum & Antidota fortiora complures veriſimiliter in Peſtem præcipitarunt, *p.* 98. In curandâ Peſte, aut Naturæ ſuccurremus ejuſdem ductum ſequendo, aut methodum tutiorem ab ejus methodo diverſam ſubſtituendo, *ibid.* Alexiteria tam in hoc quam aliis morbis omnibus, evacuationem potius ſollicitando, quàm virtute aliquâ ſpecificâ prodeſſe videntur, *p.* 99. Peſtis per Abſceſſus in Emunctoriis; Febris Peſtilens per Diaphoreſin maximè ex Naturæ lege ſolvi videtur, *ibid.* Diverſa itaque his morbis medendi ratio adhibenda eſt, *p.* 100. Sudores in Peſte excitati nonnunquam funeſti, *p.* 101. Bubonis eruptionem materiam aliovorſum diſtrahendo ſæpe impediunt, *ibid.* In aliis morbis Naturæ ductum ſequi in Peſte ei renunciare Medicus tenetur, *p.* 102. Vel per ſanguinis miſſionem, vel per ſudores Peſtis expugnanda videtur, *ib.* Phlebotomia largâ manu ac repetitis vicibus celebrata, nullo tumore protuberante, nemini adhuc, quod ſcimus, unquâ funeſta, *ib.* Parca, vel tumore jam conſpicuo inſtituta, quare ſemper damnoſa, *ib.* Venæ-ſectionem in Peſte convenire plures iique graviſſimi Scriptores jampridem ſenſerunt, *p.* 103. Botalli teſtimonium luculentiſſimum, exemplis probantis innumeris, Venæ-ſectione in omni Peſte ſupra omnia remedia ſalutarem eſſe, *ibid.* & *p.* 104. Confirmatur idem Hiſtoriâ admirandâ & irrefragabili hîc apud noſtros, *p.* 105. Peſtilentis Fermenti per διαφόρησιν diſſipatio Evacuationi per Venæ-ſectionem quo nomine anteferenda, *p.* 106. Quibus illa urgetur difficultatibus, *ibid.* Maculæ purpureæ, Peſtilentiales à Fibrarum ſanguinearum diſſolutione oriri viden-

videntur, non ſecus ac Vibices à plagâ fortiori inflictâ, *ibid.* Diaphoreſi juſto præmaturiùs abruptâ, Bubones prodire jam incipientes vel remeant, vel nunquam ad legitimos Abſceſſus perducuntur, *ibid.* Idem in Variolarum Abſceſſulis etiam accidit eâdem de causâ, *p.* 107. Quibus argumentis Author inductus eſt ut aliam ab eâ quam hactenus cum ſucceſſu uſurpaverat methodum, novæ huic Febri adaptaret, *ibid.* Febres Continuæ circa veris finem & initium æſtatis vel in Intermittentes, vel in Pleuritides alioſque Generis Inflammatorii morbos promptiſſimè faceſſunt, *p.* 108. Febris Peſtilentialis (dubitatur an non vera Peſtis illa fuerit) tam Peſte jam incipiente graſſari, quam eâdem parciùs ſæviente ab Authore Venæ-ſectionibus repetitis curata fuit, *p.* 109. Sanguis hîc aut ſufficienti quantitate, aut non omninò detrahendus, *p.* 110. Quam ob cauſam Author ab hâc methodo deſiſtere coactus eſt, *ibid.* Ejus rei Hiſtoria, *ibid.* Qualem deinde medendi rationem ſubſtituit, *p.* 111. Venæ-ſectio Diaphoreſi præmiſſa, eam & tutiorem reddit, & expeditiorem, *ibid.* Capitis obtectio ad ſudores ciendos multùm confert, *p.* 112. Ubi primùm materiæ morbificæ radii verſus ambitum corporis ſe exporrigunt, alvi profluvium & Vomitiones ab iiſdem orta ultrò ſedantur, *ibid.* Hiſtoriâ id confirmatur, *p.* 113. Diaphoreſis ad naturalis diei ſpatium ſemper continuanda, *ibid.* Ab abſterſione ſeduló cavendum, *ibid.* Nec induſium niſi poſt horas 24. à finitis ſudoribus mutandum, *ibid.* Si ſudores citiùs abrumpantur, recrudeſcit illicò ſymptomatum ſævitia, *ibid.* Objectioni Diemerbroechii reſpondetur, contra prolixiorem Diaphoreſin,

phoresin, *ibid.* Oſtenditur ægros haud inde debiliores reddi, at vires è contra recipere, *p.* 114. Æger in ſudoris vigore juſculis ac ſothilibus Confortativis refici poteſt, *ibid.* Cathartícum poſtridiè exhibendum, *p.* 115. Mirus hujus Methodi ſucceſſus in Febre Peſtilentiali, *ibid.* Tumore jam enato venam aperire Author non ſuſtinuit, *ibid.* Quâ lege tutò id tentari poſſe videtur, *ibid.* Authoris ſinceritas, *p.* 116. Quid per Naturæ nomen intelligi is velit, *p.* 117.

SECTIO

SECTIO TERTIA.

CAPUT I.

Constitutio Epidemica Annorum 1667, 1668, *partim etiam Anni* 1669, *Londini.*

VAriolæ in Constitutione Pestilentiali rarissimæ comparebant, *Pag.* 119. Quo anni tempore invalescebant maximè, quo minuebantur, *ibid.* Novum Febris genus cum Variolis exoritur, invalescens quoties illæ minuerentur, quoties invalescerent, recedens, *p.* 120. Cum Variolis unà etiam disparuit, *ibid.* Diarrhœa se his comitem adjungit, *ibid.* Morbus hic nihil aliud esse videbatur quàm Febris quæ tum regnabat, introversa, *ibid.* Hæ Variolæ Genuinæ præ cæteris, ac Regulares; à quibus ut in suo genere perfectissimis, tum vera morbi Historia, tum medendi Methodus est desumenda, *ibid.* Non tantùm Febris quædam propria, sed & peculiare Variolarum genus cuilibet Constitutioni peculiari competit, *p.* 221.

CAP.

CAP. II.

Variolæ Regulares.

QUo anni tempore ingrediuntur Variolæ Regulares, quo etiam Irregulares, *p.* 122. Variolæ vel diſtinctæ ſunt, vel Confluentes, *ibid.* Diſcretarum ſymptomata ubi primùm invadunt, *ibid.* Eruptio quo tempore accidit & quo ſe habet modo, *p.* 123. Diſcretarum Hiſtoria, *p.* 124, & 125. Confluentium Hiſtoria, *p.* 126. & *ſeq.* Morbi magnitudo unde æſtimanda, *p.* 128. Salivatio in Adultis, in Infantibus Diarrhœa, Confluentes ferè ſemper comitatur, *p.* 129. Febris ab inſultu primo uſque ad Eruptionem, dein circa tempus maturationis Puſtularum præcipuè dominatur, *p.* 130. Sub Veſperam exacerbatur morbus, *ibid.* Variolis Diſcretis laborantes octavo, Confluentibus verò, undecimo die maximè intereunt, *ibid.* Illorum Cataſtrophe deſcribitur, *p.* 131. Regimen calidius quibus minus officiat, *ibid.* Horum item, *p.* 132. Alia ſymptomata utrique generi Variolarum communia recenſentur. Phrenitis ſc. Affectus Comatoſus, maculæ purpureæ, *p.* 133. Mictus ſanguineus, ſanguinis ſputum, à qua cauſa hîc naſcantur, *p.* 134. Urinæ ſuppreſſio totalis quibus maximè contingit, & quo morbi tempore, *ibid.* Symptomata à frigore ſuſcepto orunda pauca ſunt & raro occurrunt, *p.* 135. Inflammatio videtur hic morbus tum ſanguinis, tum reliquorum etiam Humorum, *ibid.* Duo habet tempora, ſeparationis & Expulſionis, *ibid.* Indicationes Curativæ duæ.

dux. 1. Ut æquabilis tenor Ebullitionis conſervetur. 2. Ut Abſceſſuli ſuſtineantur debito modo, *p.* 136. Cavendum ne nimiùm aſſurgat Ebullitio, & quamobrem, *ibid.* Quo diutiùs natura ſeparationem molitur, eo certius & univerſaliùs eandem abſolvit, *p.* 137. Regiminis juſtò calidioris noxæ, *ibid.* Nondum conſtat vel unum ex eo periiſſe, quòd Variolæ primò non eruperint, *p.* 138. Ebullitio Venæ-ſectione, Clyſteribus, Emeticis, Catharticis è contrario non eſt minuenda, *ibid.* A Venæ-ſectionis atque aliarum Evacuationum uſu promovetur ſæpiſſimè Eruptio, nunquam impeditur, *ibid.* Argumenta contra remedia Evacuantia, *p.* 139. Regimen calidius non tantùm ſecretionis, ſed quovis morbi tempore vitandum; & quâ de causâ, *ibid.* Cavendum pariter à frigore: à quo etiam puſtularum Eruptio impeditur, *p.* 140. Gradus caloris earum expulſioni promovendæ accommodatiſſimus Naturalis omnino eſt, *ibid.* Cardiacorum uſus quando indicatur, *p.* 141. Repetitis Ebullitionibus in ſanguine excitatis ægrorum mors potiori jure tribuenda eſt, quàm Venæ-ſectioni, *ibid.* Curatio, *p.* 142. Variolæ ante diem quartum, qui Eruptioni proprius eſt, haud temerè in cutem propellendæ, *ibid.* Nimiâ hâc diligentiâ ex diſtinctis Confluentes poſſunt fieri, *ibid.* Non opus eſt ut æger ante diem quartum lecto addicatur, *p.* 143. Sanguinis mictus, & maculæ Purpureæ ætate florentibus ideo nonnunquam ſuperveniant, quòd lectulo præpropere nimis affigantur, *ibid.* Cardiacum blandius die quarto exhiberi poteſt, ſi Eruptio parum pro votis ſuccedat. Laudanum liquidum & Diaſcordium reliquis præferuntur, *p.* 144. Nec vel urgente

gente Diarrhœâ citiùs eſt illud propinandum, *ibid.* In quo caſu ſanguis mittendus eſt, *ibid.* In Genere Diſcreto atque æſtivo tempore, æger ſingulis diebus per horas aliquot è lecto poteſt ſurgere, *p.* 145. Ejus commoda, *ibid.* In lecto quoties jugiter cubandum eſt, non ſunt adjicienda ſtragula præter ea quibus ſanus conſueverat, *p.* 146. Sudores non ſine ingenti periculo promoventur, *ibid.* Vinum Canarinum, vel aliud Cardiacum in fine morbi exhibendum, nè halitus putridi in ſanguinis maſſam poſtliminiò revertantur, *ibid.* Diæta etiam calidior eandem ob cauſam, *ibid.* Diſcretum Genus ex ſua natura omni vacat periculo, *p.* 147. Phlebotomia regimen calidius minùs periculoſum reddit, *ibid.* Unde eſt quod tenuioribus æquior ſit hic morbus, quàm divitibus, *ibid.* Variolæ confluentes haud minùs à Diſcretis diſcrepant, quàm ab illis ipſa Peſtis, *p.* 148. Æger hîc in lecto aſſiduè continendus, at modicè tectus, nec uni ejus parti affixus. At perſæpe verſandus, ut evitentur ſudores, *ibid.* Ptyaliſmus, qui Evacuationi per puſtulas pleniori hîc ſubſtituitur, in vigore conſervandus, *ibid.* Cum Eruptione incipit & die undecimo minuitur, *p.* 149. Tumor faciei dicto die evaneſcit; cum quo ſi ſalivatio unà diſpareat in lubrico ſunt res ægri, *ibid.* Salivatio quo pacto promoveri poſſit, *ibid.* Narcotica ad ſuſtentandum Ptyaliſmum præ cæteris quibuſque faciunt, *ibid.* Quare non niſi Adultis ea ſunt indulgenda, *p.* 150. Paregorica quæ adferunt Adultis commoda, *ibid.* Poſt plenam eruptionem ad morbi uſque finem tutò & utiliter ſumuntur, *ibid.* Qua horâ potiſſimùm exhibenda ſunt, *p.* 151. In Variolis Confluentibus haud

haud minùs certò Infantes Diarrhœa comitatur, quàm adultos Ptyalismus, *ibid.* Diarrhœa in hac Variolarum specie salutaris, in distinctâ non item. Mulierc ularum eandem sistentium operâ multa infantium millia periere, *ibid.* Facies ultimis morbi diebus Oleo Amygdalarum dulcium inungenda, *ibid.* Sub hoc regimine à Cicatricibus non valde metuendum, *p.* 152. Olea & Linimenta officiunt hîc magis quàm prosunt, *ibid.* Curatio symptomatum, *ibid.* Ad promovendam faciei intumescentiam Paregoricum debet propinari *ibid.* Nonnunquam die octavo, sanguis è brachio copiosè extrahendus, *ibid.* Auræ etiam liberiori exponendus, *ibid.* Non quod pustulæ recedant perit æger, sed quod facies non turgescat, *p.* 153. In quo Variolarum genere, & quo in casu Phrenitis Venæ-sectionem indicat, *ibid.* Phreneticorum exempla suadent ut aere liberiori isti refocillentur, *p.* 154. Historia miranda cujusdam pro mortuo expositi, & eo pacto convalescentis, *ibid.* In Variolis Confluentibus, si æger die undecimo à saliva jam viscidiore pæne suffocetur, Gargarismate, vel etiam Emetico fortiori sublevandus est, *p.* 155. Coma etiam sanguinis contemperatione ac ventilatione curatur, *p.* 156. Ut & maculæ Purpureæ, *ibid.* Mictus sanguineus, & sanguinis è pulmonibus eruptio ubique mortem prænunciant, *ibid.* Urinæ suppressioni quo pacto occurri potest, *ibid.* Pustularum depressio, & Diarrhœa in Variolis Discretis medicamenta Cardiaca postulant, *p.* 157. Unde natus videtur rumor de crebrâ pustularum retrocessione, *ibid.* Post morbum atrociorem sanguis quare è brachio extrahendus, *ibid.* Æger ad tres vel quatuor vices purgan-

purgandus eſt, *p.* 158. Crurum tumor ſponte non faceſſens, quo modo tolli debet, *ibid.*

CAP. III.

Febris Continuæ hujus Conſtitutionis.

DEſcribitur hæc Febris, *p.* 159, & 160. Ejuſdem cum Variolis proſapiæ omnino fuit, *ibid.* Methodo tamen eâdem quâ illæ curari non debuit, *p.* 161. Natura hîc evacuationem per Ptyaliſmum deſignaſſe videtur, *ibid.* Unde oritur Diarrhœa tam in hoc morbo quàm aliis Inflammatoriis, *ibid.* In Febre Conſtitutionis Intermittentibus Epidemicæ, materia erat craſſior, non niſi prævia Digeſtione à ſanguine ſeparanda, *p.* 162. In hâc non item, *p.* 163. Ejus Curatio, *ibid.* In hâc Febre, aliiſque morbis Inflammatoriis, Phlebotomia & Refrigerantia parùm prodeſſe ſolent, ſi æger in lecto indeſinenter ſe contineat, *p.* 164. Æger in hoc morbo à ſudoribus non levabatur, ſed inde pejus habuit, *ibid.* Quibus rationibus ductus Authorum plerorumque Theoriæ hic adverſatur, *p.* 165. Febris hæc à nudo potiùs calore, quàm ab humore aliquo è ſanguine expellendo, pendere videtur, *ibid.* *Cocta, non cruda ſunt medicanda*, tam ſudores reſpicit quàm Dejectiones, *ibid.* Venæ-ſectio & ſanguinis Contemperatio Diarrhœam hujſc morbo familiarem, præ cæteris ſiſtebant, *p.* 166. Regimen Calidum & periculoſius erat, & pluribus gravabatur

ſymptomatis, *ibid.* Febris hæc per Salivationem non rarò ſolvebatur, *p.* 167. Quâ obortâ nulla convenit Evacuatio, *ibid.* Refrigerantia Salivationem promovent, quam reprimunt Cardiaca Calefacientia, *ibid.* Diarrhœa Epidemica ſine Febre, ejuſdem cum hâc Febre eſſentiæ videbatur, eadem planè habens ſymptomata, & parem medendi Methodum poſtulat, *p.* 168.

SECTIO

SECTIO QUARTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1669, *atque integrorum* 1670, 1671, 1672, *Londini.*

QUi morbi ineunte Auguſto 1669. ſunt ingreſſi, *p.* 171. Cholera morbus menſe Auguſto ferè finiebatur, *ibid.* Quare Tormina ſine Dejectionibus Dyſenterias duratione non æquabant, *ibid.* Febris Dyſenterica, Dyſenteriâ ſe ad tempus ſubducente, magis graſſabatur, *p.* 172. Morbilli Variolis Anomalis Conſtitutionis Dyſentericæ viam ſternebant, *p.* 173. Quo ordine varii morbi ſe oſtendebant per annum 1670, *ibid.* Quo etiam, anno 71, *ibid.* Quo item, anno 72, *p.* 174. Menſis Julius certiſſima eſt Febrium Autumnalium Epocha, uti Vernarum Februarius, *p.* 175. Morborum circulus per omnem hanc Conſtitutionem, *ibid.* Uti morbi Epidemici in ſubjectis particularibus, ita etiam Conſtitutiones Generales ſuas habent periodos *ibid.*

CAP. II.

Cholera Morbus.

CHoleræ morbi descriptio, *p.* 176. Cholera sicca, *p.* 177. Curatio Choleræ morbi nec Catharticis, nec Astringentibus est tentanda, & quamobrem, *ibid.* Quo pacto perficitur, *p.* 178. Ægro in extremis ferè versante ad Laudanum rectà confugiendum est, *p.* 179. Cholera morbus qui quovis alio anni tempore invadit, ab hoc Legitimo toto cœlo distat, *ibid.*

CAP. III.

Dysenteria.

TOrmina sine Dejectionibus nec suâ naturâ nec Curationis methodo multùm à Dysenteriis dissidebant, *p.* 180. Dysenteria Autumni initio solet invadere, appropinquanti Hyemi cedens pro tempore, *ibid.* Dysenteriæ descriptio, *p.* 181. Cardiacorum & regiminis Calidioris in hoc morbo incommoda, *ib. & p.* 182. Intestina quandoque Gangrænâ afficiuntur, *p.* 182. Aphthæ mortem imminentem ut plurimum denunciant, *ibid.* Hic morbus licèt Adultis, maximè Grandævis, sæpe exitialis, Infantibus perbenignus est, *p.* 183. Epidemici ubi primùm oriuntur principio magis spirituoso videntur inhæresçere, & ad occasum vergentes

gentes magis crassi indies atque humorales redduntur, *p.* 184. Id contingit ob refractas particularum inimicarum vires à quibus pendet Constitutio Epidemica, *ibid.* Probatur exemplo Pestis & Dysenteriarum, *ibid.* Curatio, *p.* 185. Dysenteria hæc Febris videtur in intestina introverversa, *ibid.* Humores acres venâ sectâ revellendi & per Cathartica educendi. Sanguis Contemperandus, *p.* 186. Paregoricum quare temporiùs hic exhibendum quàm post Purgationes solet, *p.* 187. Aqua Cardiaca temperatior post Venæsectionem & Catharsin semel celebratam concedenda; maximè Grandævioribus, *ibid.* Hi etiam lectulo magis addicendi, *p.* 188. In morbo contumaciori Paregoricum singulis diebus manè & serò ad septimanas aliquot tutò potest, & debet exhiberi, *ibid.* Curatio alvi fluxus ad diarrhœam tantum assurgentis, *ibid.* Infantes quo pacto in hoc morbo tractandi, *p.* 189. Laudani Liquidi simplicior præparatio, *ibid.* Narcoticorum vis non tam ab artificiosâ præparatione, quàm ipsius Opii excellentiâ nativâ videtur pendere, *p.* 190. Opium est remedium Cardiacum præstantissimum, si non unicum, hactenus cognitum, *ibid.* Dysenteriæ, incipiente illâ Constitutione, ad modum ferè Choleræ morbi optimè curabantur, non item sequentibus annis, *p.* 191. Dysenteria eodem modo in Africâ per ea tempora sanabatur, *p.* 192. Exempla aliquot adducuntur, *ibid.* Tenesmus sub finem hujus morbi non est ab ulcere Recti, sed à materiâ mucosâ quâ intestina duplicantur, *p.* 193. Topicum qualecunque hic nocet, *ibid.* Sola Diæta Analeptica prodest, *p.* 194. Dysenteriæ inveteratæ Venæ-sectione re-

petitâ curatæ exemplum, *ibid.* Dyſenteria, cum non ſit Epidemica, Laudani ſolius uſu eſt curanda, *ibid.*

CAP. IV.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

FEbris Dyſenterica deſcribitur, *p.* 196. Aphthæ unde tam in hâc Febre, quàm in Dyſenteriis pervicacioribus, *ibid.* Aeris qualitates manifeſtæ non ſunt cauſæ Epidemicorum productivæ; eos tamen vel excludunt, vel admittunt pro tempore, *p.* 197. Febris Stationaria quæ ad Epidemicum prædominantem attinet, Julio potiſſimum ſævit: Autumno verò appropinquante, magno Epidemico cedit, *ibid.* Nominatæ Febres ſymptomata varia à ſuâ naturâ aliena, à manifeſtis qualitatibus mutuantur, *p.* 198. Unde tot Febres Novæ vulgò audiunt, *ibid.* Febris ſpeciem optimè dignoſcet qui ad alios morbos eodem anno ingruentes diligentiùs attenderit; & ad ſymptomata modum Evacuationis ſpectantia, *p.* 199. Ad Methodum inſuper, vel medicamentum, à quibus Febris facillimè vincitur, *ibid.* Febrium Stationariarum ſymptomata vel intenſiora ſunt, vel remiſſiora, prout intenduntur vel remittuntur ſymptomata Epidemicorum ad quos pertinent, *ibid.* Febris hæc eâdem Methodo quâ Dyſenteriæ curabatur, *ibid.* niſi quòd Paregorica Purgationibus interjecta obeſſent, *p.* 200. Tardiùs convaleſcentibus Laudanum in parva doſi, biduo triduóve

óve à poſtremâ Catharſi elapſo rite concedebatur, *ibid.* Auræ liberior uſus viribus renovandis imprimis conferebat, Febre Fugatâ, *ibid.* Unde anſa ad hanc Praxin inſtituendam data eſt, *p.* 201. Ad comprobandam medendi Methodum in Acutis requiritur ut morbus quaſi ſuopte genio cedat, *ibid.* Adoleſcentes ſtupore ad Carum accedente perculſi, maximè qui in ſudoribus extorquendis operam collocarant, nulla Arte ſublevari poterant, *ibid.*

CAP. V.

Morbilli.

MOrbilli quo anni tempore regnant, *p.* 202. Eorum deſcriptio, *ibid.* Et Hiſtoria, *p.* 203, & 204. Regimen juſto calidius quæ hîc adferat incommoda, *ibid.* Et quo pacto iiſdem poſſit ſubveniri, *p.* 205. Morbillorum Curatio, *ibid.* Morbillis & naturâ & Medendi ratione cum Variolis convenit, *ibid.* Infantes Febre, Dyſpnœâ aliiſq; Accidentibus poſt Morbillorum diſceſſum laborantes, Venæ-ſectione ſolâ liberantur, *p.* 206. Phlebotomia haud minùs tuta Infantibus quàm Adultis, *p.* 207. Convulſionibus Puerorum Dentientium præ Specificis quibuſcunque opem fert, *ibid.* Infantum item Pertuſſi, vel Tuſſi Convulſivæ, *p.* 208.

CAP. VI.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

VAriolæ Anomalæ Diſtinctæ quibus diſcriminabantur à Genere Diſtincto Regulari, *p.* 210. Ad Confluentium naturam illæ propiùs accedebant, inflammationis majoris participes, *ibid.* Confluentes Anomalæ quibus diſcrepabant à Confluentibus Regularibus, *p.* 211, & 212. Curatio Variolarum anomalarum utriuſque generis, *p.* 213. Inflammatio in his quàm in Regularibus intenſior, regimen temperatum magis adhuc efflagitabat, *ibid.* Fluxus Menſium, tempore non conſueto, liberalem liquorum Refrigerantium uſum ſuadet & quare, *p.* 214. Remedia Cardiaca & regimen calidius hîc adhibita plurimas mulieres peſſundederunt, *p.* 215. Hiſtoria cujuſdam fluxu menſium unà cum Variolis laborantis inſignior, *ibid.* In genere Diſcreto ſatis erat ut æger pro ſitis modo Cereviſiam tenuem potaret, *p.* 216.

CAP. VII.

Colica Bilioſa.

QUo nomine hîc venit tractanda, *p.* 217. Vel Dyſenteriam diuturniorem excipiebat, vel à Febre ordiebatur, *p.* 218. Ejus morbi deſcriptio, *ibid.*

ibid. In Iliacam Paſſionem facilè tranſit, *ibid.* Cauſa morbi eſt acris aliquis ſive humor ſive halitus è ſanguine in inteſtina excuſſus, *p.* 219. Curatio Venæ-ſectione & Cathartico Leniente perficitur, *ibid.* Si à fructibus Horariis aut cibo ἐυστόμῳ oritur morbus, ventriculus eſt eluendus & Anodynum exhibendum antequam ſecetur vena, *ibid.* Quando intendendæ ſunt Catharticorum vires, & quam ob cauſam, *ibid.* In magna Ventriculi debilitate & Vomiturition Narcoticum Cathartico præmittendum, *p.* 220. Anodynum mane & ſero exhibendum quotidie & ſpatio inter Purgationes medio, & poſt ſingulas Purgationes, *p.* 221. Tutiſſimè repetuntur Narcotica urgente hujuſmodi dolore, non item ubi ille deſierit, *ibid.* Enemata Carminantia diuturniorem morbum reddunt, *ibid.* Cùm Evacuationes copioſiores non diu ante Colicæ adventum fuerint inſtitutæ, à Paregoricis omnino incipiendum eſt, *p.* 222. Ejus rei exemplum proponitur, *ibid.* Equitatio, cæteris non proficientibus, Curationem nonnunquam abſolvit. Cautiones circa eam, *p.* 223. Exemplum memorabile, *ib.* Unde eſt quod Equitatio tantum præſtet in morbis Chronicis quã plurimis, *p.* 224. Qualis Dieta hic conveniat, *ib.* In morbo diuturniore, & magna debilitate Aquæ Epidemicæ, Mirabilis, aut alterius ſimilis uſus debet concedi; & quare *p.* 225. Dieta tenuis quare aliquandiu poſt depulſum morbum eſt obſervanda, *ib.* Colica Hyſterica Biliosæ ſimillima, *ibid.* Quibus potiſſimùm fœminis contingit, *ibid.* Ejus deſcriptio, *p.* 226. Leviſſima animi commotio dolorem revocat, *ibid.* Exercitium item præmaturè nimis ſuſceptum, *ibid.* Vapores, ſic vulgò dicti, ſymptomata

ptomata pariunt parti quam obſederint accommoda, pleroſque morbos affabrè ſimulantes, *ibid.* Colica Hyſterica Bilioſam nonnunquam mentitur, *ibid.* Quandoque etiam vel Renum, vel etiam Veſicæ calculum. Enematis, aliiſque Lithontripticis exaſperatur, *p.* 227. Sedatur Anodyno, *ibid.* Nulla corporis pars, ſive interna, ſive externa ab ejus inſultu eximitur, *ibid.* Nec Venæ-ſectio, nec Catharſis hîc celebranda. Nocent & Enemata, *p.* 228. Hic morbus à ſpirituum ἀταξίᾳ potius quàm vitio humorum videtur naſci, *ibid.* Emetica etiam fruſtra propinantur, *ibid.* In fœminis tamen têmperamenti magis ſanguinei & Virginibus, nonnunquam vel Phlebotomiâ, vel Catharſi, vel utráque Anodyno via aperienda eſt, *p.* 229. Hæc Methodus doloris ſymptoma tantùm reſpicit, non cauſam morbi, *ibid.* Hic morbus in Ictero ſolet deſinere, *ibid.* In cujus curatione nulla purgantia niſi Rhabarbarum & ſimilia ſunt uſurpanda, *ibid.* Hujus Icteri curatio, *p.* 230. Curatio Icteri communis, *ibid.*

SECTIO

SECTIO QUINTA.

CAPUT I.

Conſtitutio Epidemica partis Anni 1673. *atque integrorum*, 1674, 1675.

EXoleſcente Conſtitutione Dyſenterica, Nova ſuboritur circa initium Julii 1673. Syllabus morborum ſe per hoc triennium excipientium, quo ordine invaleſcebant, recedebantque, *p.* 231, *&c.* Dyſenteria & Diarrhœa pro hujus Febris ſymptomatis potiùs quàm morbis Eſſentialibus erant habendæ, *p.* 233. Poſt ſubitam tempeſtatis mutationem Catarrhi & Tuſſes ſe huic Febri adjungunt, unde naſcuntur ſymptomata Peripneumonica & Pleuritica, Febre eâdem manente, *p.* 234. Conſtitutio hæc perquam eſt Anomala, ut & ejus morbi, *ibid.*

CAP.

CAP. II.

Febris Continua hujus Conſtitutionis.

NAſcente morbo majora erant Inflammationis ſigna, quàm eo jam provectiore, *p.* 235. Symptomata huic Febri peculiaria recenſentur, *ibid.* Affectus quidam Comatoſus hanc Febrim comitabatur, nonnunquam in Aphoniâ deſinens, *p.* 236. Qui eo paſſu diſceſſit quo vires æger reſumpſit, *ibid.* Remedia Calidiora & Diaphoretica ſymptoma hoc accerſebant, *p.* 237. Ubi primùm erupit hæc Febris nullum habuit Epidemicum ſibi συγγενες, unde ejus ſpecies difficiliùs inveſtigabatur, *ibid.* Phlebotomia in hâc Febre haud plus ſemel celebranda erat; repetitis Enematis ac Medicamentis refrigerantibus curatio abſolvebatur, *p.* 238. Epiſpaſtica poſteriori cervici applicita hîc magis ex uſu quàm in aliis Febribus, *p.* 239. Curatio, *ibid.* Enemata quo uſque repetenda, *ibid.* Quare è lecto ſurgendum erat quotidiè, *p.* 240. Cavendum tamen nè diutiùs quàm par eſt æger à lecto abfuerit, *ibid.* In morbi declinatione tutiùs æger in lecto jugiter decumbit, quàm vel initio, vel in ſtatu, & quare, *p.* 241. Diaphoreſis non omni Febri debetur, *ibid.* Sudores à prævia Digeſtione fluentes proſunt, nocent alii, *p.* 242. Intermittentium Paroxyſmi, & Febris ejus Conſtitutionis in παραμῇ ſudorem Criticum poſtulant, *ibid.* Febris item

Peſtilen-

Peſtilentialis vel primis morbi diebus, *p.* 243. In hac Febris ſpecie, quæ ſine ſudoribus potuit fugari non ſine diſcrimine ii ſollicitabantur, *ibid.* Stupor Comatoſus à nimia Curatricum diligentia ſudores importunè provocantium, ut plurimum invitabatur, *p.* 244. Quo pacto ſymptoma hoc vincebatur, *ibid.* In Morborum curatione nocet quandoque feſtinatio, *p.* 245. Etiam incongrua ciborum genera Convaleſcentibus nonnunquam indulgenda, *p.* 246. Spiritus Vitrioli ad Phreneſin debellandam egregiè contulit, *p.* 247. Dyſenteria ſymptomatica quo pacto tollebatur, *ibid.* Diarrhœa à Narcotico, ubi opus erat, ſiſtebatur, *p.* 248. Narcoticorum uſus hoc ſolo in caſu hîc erat probandus, *ibid.* Convaleſcentium ſudores Nocturni unde orti, & quo modo tollendi, *ibid.*

CAP. III.

Morbilli.

MOrbilli Anomali hujus Conſtitutionis quibus maximè differebant à Regularibus jam deſcriptis, *p.* 2[illegible], *&c.* Febris Morbillosa nec Venæ-ſectionem tulit, nec Enemata: Methodo Morbillis dicatæ conceſſit, *p.* 251.

CAP.

CAP. IV.

Variolæ Anomalæ hujus Conſtitutionis.

VAriolæ hujus Conſtitutionis nigras Anni 1670. ſatis referebant, *p.* 251. Putredinis majoris erant ſoboles, naturæque magis craſſæ ac inconcoctilis, *p.* 252. Quantò mitior morbi ſpecies, tantò citiùs puſtulæ ad maturitatem, morbus ad finem perducitur, *ibid.* Per tres haſce Conſtitutiones, poſterior Variolarum ſpecies priorem ſemper exuperavit, tum quoad majorem putredinem, tum quoad morbi materiam minùs coctilem, *p.* 253. Species nova hæc videtur è priore jam inveteraſcente ſuborta, *ibid.* Morbi Epidemici ab aere effluviis à minerali aliquâ fermentatione repleto, oriri videntur, *p.* 254. Eouſque propagantur donec expiraverit ſubterranea illas halituum minera, *ibid.* Curatio, *p.* 255. Indicationes planè contrarias ſuggerit hic morbus, *ibid.* Quæ in Variolis aliis Confluentibus feliciter ceſſit methodus, hîc non profecit, *p.* 256. Spiritus Vitrioli omnem numerum abſolvit, *ibid.* Quo tempore & modo exhibendus, *ibid.* Quæ ab eo liberaliùs ſumpto commoda, *ibid.* Nihil ab eo incommodi, licèt Salivationem ferè ſiſtat, cujus vicem ſubeunt Dejectiones aliquot, *p.* 257. Nullum Variolarum veſtigium vel apud Hippocratem vel Galenum, unde excuſatior Methodus nova, cùm Modernorum tantùm Curationibus adverſetur, *p.* 260. In Curatione Febrium Variolo-

ſarum

loſarum eadem pariter de causâ innovandum fuit, *ibid.* Videntur morbi certas habere Periodos pro occultis alterationibus quæ terræ viſceribus accidunt, pro variâ ſc. ejuſdem ætate ac duratione, *p.* 261. Unde Novæ Morborum ſpecies exoriuntur, prioribus etiam extinctis, *ibid.*

CAP. V.

Tuſſes Epidemicæ cum Pleuritide & Peripneumonia ſupervenientibus.

EX improviſâ ſymptomatum mutatione Febris, quæ eadem manebat, pro Pleuritide Eſſentiali, aut Eſſentiali Peripneumonia ab incautioribus eſt habita, *p.* 263. Medendi Methodus eadem quæ Febri hujus Conſtitutionis quadrabat; ab illâ verò quæ Pleuritidi veræ conveniebat, longè diverſa, *ibid.* Non eo anni tempore invadebat Febris hæc quo ſolet Pleuritis, *ibid* Curatio, *p.* 264. Tuſſis ex quâ πτυάδες naſcitur, ut & Febris eam comitans, *ibid.* Nova hæc Febris in Febris Stationariæ tum regnantis nomen & familiam ſtatim tranſit, *ibid.* Tuſſis ſine Febre, abſtinentiâ à carnibus, moderato exercitio, & Ptiſanâ Pectorali Refrigerante curabatur, *p.* 265. Nec Narcotica nec Liquores Spirituoſi, nec Diaphoretica hic tutò uſurpabantur ad ſedandam Tuſſim, *ibid.* Et quare, *p.* 266. Enemata (tam in hâc quam aliis Febribus) fractis jam morbi viribus non ſunt repetenda; maximè in Fœminis Hyſteri-

Hyſtericis, Viriſque Hypochondriacis, *p.* 267. Pleuritis vera ſolâ repetitâ Venæ-ſectione curaratur. In hâc Febre ſemel, vel ut plurimum bis, venam ſecaſſe ſatis erat, *ibid.* De Pleureſi malignâ dictâ, quæ Venæ-ſectionem non fert. *p.* 268. In Pleureſi ſymptomaticâ non multo plus ſanguinis ſymptomatis ratione educendus eſt, quàm Febris nomine, à quâ pendet, educi debuerat, *ibid.* In Febrium Curatione Anni Conſtitutio, quatenus huic alterive Epidemico producendo favet, ob oculos ſemper eſt habenda, *ibid.* Curatio tuſſis ſine Febre, *p.* 269. Malignitas in particulis calidiſſimis ac ſpirituoſiſſimis, humorum in humano corpore contentorum naturæ adverſantibus, conſiſtere videtur, *p.* 270. Particulæ dictæ aſſimilando agunt, *ibid.* Hæ in Peſte ſudoribus eliminari poſſunt: Non vero in iis Febribus in quibus particulæ aſſimilantes non ita ſunt ſubtiles, *p.* 271. Uſu Calefacientium actuatæ, magis aſſimilant particulæ calidæ, & humores extenuati minùs reſiſtunt, *ibid.* Docet experientia Purpureas Febrium maculas, & Variolarum Puſtulas nigras à calefacientibus augeri. A regimine verò moderatiori minui ſolere, *ibid.* Particulæ *vernal* in Peſte ita quandoque ſubtiles ſunt, ut ne ſanguinem quidem in Ebullitionem attollant, unde æger ſine Febre perit, *p.* 272. In malignis aliis Epidemicis ita parca Febris ſi[illegible] conſpiciuntur, nonnunquam ob Confuſionem [illegible]anguine & humoribus, nonnunquam etiam ob metaſtaſin mineræ malignæ in genus Nervoſum, vel alias corporis partes, *ibid.* Nulla alia Methodus Medendi malignitati qualicunque, præter eam quæ Epidemico cui inhæret, debetur, *p.* 273.

CAP.

CAP. VI.

Anacephalæosis.

QUinque Conſtitutionum Genera; quinque ni-nirum aeris Diatheſes, quæ totidem Febrium Epidemicarum ſpecies peculiares producebant, hoc tractatu deſcribuntur, *p.* 274. Harum prima, Depuratoria quæ dici poteſt, præcipua Naturæ Febris videtur, *ibid.* Huic adaptantur Axiomata quæ tradiderunt Hippocrates aliique Medici Antiqui: Sequentibus Febrium ſpeciebus vix accommodanda, *p.* 275. In hac Conſtitutione Febres Continuæ in Intermittentes, utpote ſibi cognatas, facilè tranſibant, in aliis verò rariſſimè, *ibid.* Febris Continuæ ſpecies poteſt dignoſci, primò ab aliis Epidemicis eo locorum tum graſſantibus, *p.* 276. Secundò à propriis cujuſlibet Febris ſymptomatis, *p.* 277. Ægri ſive ſudatio, ſive ſiccitas in hoc vel illo morbi tempore, Febris ſpeciem præ cæteris demonſtrat, *ibid.* Cognitio ſpeciei Novæ Febris vertente primùm anni Conſtitutione, à perdiligenti atque accuratiſſimâ Circumſtantiarum omnium obſervatione pendet, *p.* 278. Indicatio à Juvantibus & Lædentibus ſumenda ad Curationem ſaltem relinquitur, *p.* 279. Ubi nondum conſtat, quid ſit agendum, nihil agendo & Medico & Ægro optimè conſulitur, *ibid.*

SECTIO SEXTA.

CAPUT I.

Febres Intercurrentes.

FEbres Stationariæ quæ à particulari anni Constitutione pendent & singulæ suo ordine grassantur. Intercurrentes quæ cum Stationariarum quibuslibet, ut etiam & secum invicem eodem anno indifferenter commiscentur, *p.* 281. Intercurrentes sunt Febris Scarlatina, Pleuritis, Peripneumonia Notha, Rheumatismus, Febris Erysipelatosa, Angina. In his Febris morbus Primarius videtur, & reliqui Affectus tantùm ejus symptomata, vel κρίσεως modum, vel partem in qua illa fit, spectantia, *p.* 282. Intercurrentes nonnunquam, licèt non ita frequenter ac Stationariæ, Epidemicè grassantur, *ibid.* Duo hæc Febrium Genera quoad Causas externas sæpenumerò conveniunt, *p.* 283. Plures præmaturâ Vestium Abjectione, & subitâ Refrigeratione post exercitium, quàm. Peste, Gladio & Fame simul omnibus, pereunt, *ibid.* Vestes quibus quis assueverit non nisi mense uno ante Solstitium Æstivum sunt deponendæ, *p.* 284. Quoties hi morbi Essentiales non sunt, sed Febrium Stationariarum

rum ſymptomata, iſtâ Methodo tolli debent quâ Febris illa curatur, *ibid.* In genere ad Anni Febrim ſeriò attendendum eſt, *ibid.* Qualia ſunt ſymptomata quæ invaſionem Febris Stationariæ comitantur, talia omninò erunt ſymptomata quæ inſultum ſive Pleuritidis, ſive Anginæ ſequuntur, quoties ejuſmodi Febris Accidentia ſunt tantùm; quo ab Eſſentialibus morbis diſtinguuntur, *p.* 285. Anni tempus quo Intercurrentes plerique infeſtare ſolent, Eſſentiales ii fuerint, an ſymptomatici, ſubinnuit, *p.* 286. In Febrium curatione maximi momenti eſt ſcire quâ portâ ſit excludenda materia Febrilis, *ibid.*

CAP. II.

Febris Scarlatina.

EXeunte æſtate ut plurimum invadit: infantes præ cæteris, *p.* 287. Deſcriptio morbi, *ibid.* Curatio, *ibid.* Nec Venæ-ſectione, nec Enematis, nec Cardiacis eſt opus. A carnibus tantùm & ſpirituoſis liquoribus æger abſtineat, nec foràs prodeat, nec lecto perpetuò affigatur, *p.* 288. Quid agendum ſi convulſiones vel coma ſupervenerint, *ibid.*

CAP. III.

Pleuritis.

QUare tempore inter Ver & Æſtatem medio potiſſimùm invadat, *p.* 289. Temperamento ſanguineo præditos Ruſticoſque frequentiſſimè aggreditur, *ibid.* Morbi hiſtoria, *ibid.* & *p.* 290. Febribus quandoque ſupervenit, ſæpiſſimè ex intempeſtivo ac præpoſtero Calidorum Medicamentorum uſu, *p.* 291. De Pleuriticorum ſanguine quædam notatu digna, *ibid.* & *p.* 292. Curatio Pleuritidis, *p.* 293. In adultis raro minori quàm 40. circiter unciarum ſanguinis impensâ ſanatur, *p.* 294. Diarrhœa repetitâ Venæſectione ſiſtitur, *p.* 295. Æger è lecto quotidie eximendus ad horas aliquot, *ibid.* Hic morbus Expectorationi eliminandus non ſine ingenti periculo committitur, *p.* 296. Curatio puncturæ tendinis, *p.* 297.

CAP. IV.

Peripneumonia Notha.

SUB Hyemis exitum emergit: Paulo habitiores & craſſos, virilem ætatem aſſequutos, vel prætergreſſos, liquoribus ſpirituoſis addictos præcipuè aggreditur, *p.* 298. Morbi deſcriptio, *ibid.*

in habitioribus nulla fere Febris indicia, vel ob interceptam Circulationem, vel Pituitæ, quâ ſanguis gravatur, copiam, *p.* 299. Curatio Venæſectione, Remediis Pectoralibus, & Dietâ Refrigerante perficitur, *ibid.* In craſſioribus maximè ætatis florem prætergreſſis, cùm minùs feliciter cedat Venæ-ſectio repetita, Catharſis crebrior eſt ſubſtituenda, *ibid.* Sanguis è brachio ægri in lecto jacentis extrahendus, *ibid.* Vera Peripneumonia à Pleuritide in eo tantùm differt quòd Pulmones univerſaliùs afficiat, *p.* 300. Notha hæc Peripneumonia ab Aſthmate ſicco diſtinguitur Febre, quam illa ſemper habet comitem, *p.* 301. quàm egregia præſtat ſpiritus vini in ambuſtorum curatione, *ibid.*

CAP. V.

Rheumatiſmus.

ANnis florentes maximè, atque Autumno præcipuè invadit: à repentino frigore poſt calefactionem admiſſo plerumque oritur, *p.* 302. morbi Hiſtoria, *ibid.* Febris ſæpe recrudeſcit ob materiam morbificam ab intempeſtivo externorum uſu repercuſſam, *p.* 303. Arthritis ſæpe audit hic morbus, quoties à febre ſejungitur: non eſt tamen, *ibid.* Eo deſinente æger nonnunquam membrorum motu ad mortem uſque privatur, *ibid.* Lumbago Rheumatica, alia hujus morbi ſpecies, deſcribitur, *p.* 304. morbi curatio, *ibid.* Utraque morbi ſpecies ab inflammatione orta,

Venæ-ſectione & refrigerantibus tollenda eſt, *ib.* Ab Anodynis abſtinendum, quorùm uſu morbus figitur, *p.* 305. Quo tempore Purgandus æger, *p.* 306. Dolores à Rheumatiſmo imperitè tractato relicti pro Scorbuticis ſæpè habentur, *p.* 307. Scorbutus non ita frequens apud nos morbus eſt atque à vulgo putatur, *ibid.* Multi ex iis Affectibus qui Scorbutici audiunt, vel effecta ſunt morborum Dientium, vel nondum perfectè devictorum reliquiæ, *ibid.* Probatur illud exemplo Arthritidis, Podagræ, atque Hydropis, *ibid.* Methodus Medendi non adulterinis illis ſymptomatis, ſed ipſi morbo, ſeu perfectè formato eſt accommodanda, *p.* 308. In Rheumatiſmo inveterato longius ſpatium inter Venæ-ſectiones repetitas eſt interponendum, *ibid.* Fontanella in crure, & ſpiritus quivis Volatilis hîc proſunt, *ibid.* Rheumatiſmi ſcorbutici curatio, *p.* 309.

CAP VI.

Febris Erysipelatoſa.

DEſcribitur morbi ſpecies notiſſima, *p.* 310. Deſcribitur ſpecies alia rarius occurrens, *p.* 311. Curatio materiam peccantem Evacuantibus, partibus jam impactam Diſcutientibus, & ſanguinem contemperantibus, abſolvenda, *ibid.* Topicis etiam poſt Catharſin applicandis, *p.* 312. Quæ Dieta hîc conveniat, *ibid.* Pruritus ſerini curatio, *p.* 313.

CAP.

CAP. VII.

Angina.

TEmpore Ver atque Æſtatem interjacente, Juvenes præ cæteris, & temperamento ſanguineo præditos, Rufos item, invadit, *p.* 315. Morbi deſcriptio, *ibid.* Curatio ſanguine copioſè detracto primùm è brachio, mox ex Ranulâ utrâque; Litu ex melle Roſaceo & ſpiritu Vitrioli; Gargariſmate; dein Catharſi perficitur, *ibid.* Enema etiam Refrigerans & Emolliens quotidiè injiciendum eſt. A carnibus omnino, à Lecto per horas aliquot ſingulis diebus abſtinendum, *p.* 316. Angina ſymptomatica eâdem Methodo quâ Febris cujus ſymptoma eſt, debet curari, *ibid.* Nonnullæ Febres intercurrentibus annumerandæ, vulgò pro ſymptomatis tantùm habentur. Hujuſmodi ſunt Hæmorrhagia Narium, & Hæmoptoe, *p.* 317. Deſcribitur Narium Hæmorrhagia, *ibid.* Ejuſdem Curatio, *ibid.* Quo nomine Catharſis hîc inſtituenda, *p.* 318. Hæmoptoe ejuſdem ferè indolis cùm Hæmorrhagiâ jam tractatâ, *p.* 319. Eandem ferè quam Hæmorrhagia Methodum medendi ſibi vendicat, niſi quod Catharſin minùs ferat; à quâ, præſertim repetitâ, æger facilè in tabem conjicitur, *ibid.* Concluſio, *ibid.* & *ſeq.*

FINIS.

EPISTOLÆ RESPONSORIÆ DUÆ

A

THOMA SYDENHAM, M.D.

PRIMA

De MORBIS EPIDEMICIS

Ab Anno 1675. ad Annum 1680.

AD

Amplissimum, Doctissimumq; Virum

ROBERTUM BRADY M.D.

Collegii Cajo-Gonevillensis Custodem, nec-non Regium in Medicinâ apud Cantabrigienses Professorem longè celeberrimum.

SECUNDA

De LUIS VENEREÆ

Historia & Curatione.

AD

Ornatissimum, Eruditissimumque Virum

HENRICUM PAMAN M.D.

Collegii Divi Johannis Cantabrigiensis Socium, Academiæ Oratorem Publicum, & in Collegio Greshamensi apud Londinenses in Medicinâ Professorem.

Editio Secunda.

LONDINI,

Typis *R.N.* impensis *Walteri Kettilby*, ad Insigne Capitis Episcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

47111

Clariſſimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

NEmo uſſiam Medicorum, Vir eruditiſſime, adhuc vim aeris & influentiam in humana corpora attentè perpendit, nec in vita noſtra perennanda quas agit partes eorum quiſpiam conſideravit ſatis, vireſque quas exerit in fermentando, alterando, & circumducendo ſanguinem, aut in motibus animalibus quibuſcunque peragendis cujus ſit energia, & efficacia horum non aliquis notavit; neque ejuſdem temperiem naturalem, alterationes multiplices & mutationes, quas Conſtitutiones *haud perperàm indigitat, ne leviter quidem, vel Medici, vel Hiſtoria Naturalis Scriptores attigerunt, multo minùs perſcrutari ſategerunt. Pleri ſanè nequit, cùm in omnes corporis partes, etiam reconditiſſimas, aer ſeſe inſinuet, quin quas ſubit alterationes & mutationes à rebus quibus impregnatur eaſdem ſanguini & ſuccis communicet, & imprimat; unde ut plurimùm ab hac vel illa prava aeris conſtitutione oritur hujus vel illius indolis prava ſanguinis Diatheſis. Optimo itaque conſilio Obſervationes Medicas circa morborum acutorum hiſtoriam & curationem juxta varias annorum & eorundem partium conſtitutiones inſtituiſti, cùm in iiſdem, aeris actiones in ſanguinem, ſuccos, & ſpiritus præſertim (ſi ipſe non ſit ſpirituum materia) conſpiciantur. Et nullus dubito quin Febrium indoles ab annorum temperie in quibus*

graſſabantur obſervata utiliſſimam, ſi non unicam, methodum conſtituit ad praxim ſtabiliendam. Perge itaque, & ſiqua adhuc reſtant Obſervationes Febrium annorum nuperrimè elapſorum, fac ut palàm fiant, quâ in re quàm maximè humani generis ſaluti proſpicies.

In Sectione prima, Cap. quinto, *libri tui, paucis egiſti de uſu* Corticis Indici, *& ejuſdem exhibendi methodo. Equidem ſcio quoſdam haud infimi ſubſellii Medicos, qui in magnâ quantitate & doſi ſæpius repetitâ eum exhibent; alios item qui ex eodem extracta, infuſiones, & ex infuſionibus julapia, & emulſiones conficiunt, quibus modis ſe non tantum Intermittentes, ſed & continuas quaſdam certò curare affirmant: Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus eſt remedium. Ego quidem per 20 plus minus annos dictum Corticem variâ forma & multiplici præparatione maximo cum ſucceſſu exhibendam curavi. Si verò peculiare quippiam de uſu hujuſce Corticis noſti, vel quid melius progrediente experientiâ fuerit edoctus, id ne graveris precor in lucem proferre.*

In curatione Rheumatiſmi *frequentem Phlebotomiam, & largâ manu celebratam tanquam neceſſariam propoſuiſti. Quæremus Ego annon rejectâ tam ſeverâ & crudeli methodo, alia non humani ſanguinis adeò prodiga, nec minùs certa invenire poſſit. Dum hæc agis, Digniſſime Vir, malevolorum inſidias, & invidorum ſtigmata atque calumnias ſat ſuperque perſenties; neque nunc minùs quàm olim nomini tuo aut famæ parcent, licèt ingeniis ferè omnibus diſpliceant, & candidioribus, apud quos ſolenne eſt iſtiuſmodi detractores deſpicere. Iſti verò, ſi Febrium hiſtoriam longo uſu comprobatam, vel earundem eſſen-*

tiæ,

tias, causas, & differentias, vel veram tandem Medendi Methodum expiscari volunt. Te Ducem & viam pramonstrantem sequi necesse habent; cùm vix, aut ne vix quidem, alia, vel earum naturam investigandi, vel curandi ratio possit assignari. Macte itaque esto, & sperne sciolorum dicteria; sincerorum hominum ingenia excita; tu methodum monstrasti; & si tua non placet, qui carpunt dent politiorem & magis firmam. Vale, Vir Integerrime, qui hisce peragendis totam Medicorum turbam meritò devincies, inter reliquos verò,

Tibi jure meritoque amicissimum,

R. BRADY.

Cantabrigiæ,
Decemb. 30. 1679.

Ampliſſimo Doctiſſimoque Viro

ROBERTO BRADY, M.D.

Collegii Cajo-Gonevillenſis Cuſtodi, nec-non Regio in Medicinâ apud Cantabrigienſes Profeſſori longè celeberrimo.

ME certè, Vir Humaniſſime, ſi quid in morborum curatione profecero, ad omne id cuivis efflagitanti impertiendum præ cæteris qui nunc ſunt homines facillimum eſſe omnino par eſt: ſi enim ea tantùm mihi innoteſcant quæ & reliquis mortalibus, (quod mihi plus ſatis conſtat) nullo pacto mihi obfuerit levidenſia iſtâ & è triviis deſumpta evulgare; ſin autem aſſecutus ſim aliquid quod è re Medica ſit, & ad certiorem morborum Therapeian faciat, non tam mihi laudi dabitur, quàm aliis daretur quibuſlibet, ea in lucem expromere; Qui & à Podagra jam ab annis plus minus triginta, & Calculo diu malè multatus, facilè mecum reputo quàm ſerio gauderem ſi quod meis malis levamen aliorum indicio poſſit aſſerri. Cùm autem pauciſſimis ingens illud privilegium à Deo Opt. Max. concedatur ut publico commodo hâc in re inſervire queant, iiſque tantùm quibus *è meliore luto* quàm mihi *finxit præcordia Titan*, votis agendum eſt, quod reapſe effectum dare non ſatis eſt virium: Semper enim exiſtimavi neque id

ſine ratione, majoris eſſe felicitatis certam vel leviſſimi alicujus morbi debellandi methodum ægris mortalibus prodidiſſe, quam vel *Tantali*, quod aiunt, vel *Craſi* theſauros accumulaſſe. Feliciorem hoc illum dixi; dicam & meliorem, ſapientioremque: quod enim uberius & ſapientiæ & bonitatis ſuæ ſpecimen quis poteſt edere, quàm, cùm ſe è communi generis humani naturâ deciſum animadvertat, ea quæ molitur omnia ad publicam magis omnium utilitatem, quàm ad ſuam ipſius, qui tam exilis totius particula & contempta res eſt, jugiter referre? *Ut enim* (loquor cum maximo illo dicendi ſentiendique magiſtro *Cicerone* meo, ſui ſæculi, ne dicam univerſæ hominum naturæ Genio) *leges omnium ſalutem ſingularum ſalati anteponunt, ſic Vir bonus & ſapiens & legibus parens & civilis officii non ignarus utilitati hominum, plusquam unius alicujus, aut ſuæ conſulit. Cicero de fin. bon. & mal.* Quinimo ſatis liquet quod cum faciendo ſit hominem jugulare, boni viri erit eundem vel conſervare, vel alios iis inſtruere præſidiis quibus adjuti eum ab interitu vindicent, etiam authore vitâ jam functo. Et vox illa planè inhumana & ſcelerata audit eorum qui negant ſe recuſare quò minus ipſis mortuis terrarum omnium deflagratio conſequatur.

His autem impræſentiarum miſſis factis, fatendum eſt debere me ea quæ de his morbis, de quibus percontari libuit, animo volutavi, ut ut exilia, tibi planè aperire, Tibi inquam Eximio Viro, & *Sparſæ* quam ornas dignißimo; cujus ego & eruditioni & probitati, animique candori ea tribuo encomia quæ reliqua Togatorum Gens, inter quos nites. Præterea etiam quantum tibi debeo gratiarum,

gratiarum, quòd te tam malè habeant immerita illa quibus à nonnullis proſcindor convitia; de quibus hoc habeo dicendum, quòd ſi vita innocua hominis, qui neminem neque facto neque dicto læſerat, me ab illis ſartum tectum reddere valuiſſet, nunquam in me detonuerant. Cùm autem nullo id meo crimine evenerit, neque, ut ſpero, eveniet unquam, ſtat ſententia non me ideò plectere quòd alii deliquerint; id tantùm ratus ad me attinere ut viri probi ſcilicet officio defungar, & boni Medici, quantum patitur tenuitas noſtra.

Morem itaque geram in tradendis obſervationibus quæ mihi in morbis, de quibus ſciſcitabaris, occurrebant. Primùm autem agam de *Febribus Intermittentibus* nunc apud noſtros Epidemicis. Quo nomine non abs re fore arbitror annos iſtos ordine ſed breviter percurrere, qui illum excipiebant quo claudebatur *Hiſtoria Acutorum Morborum* (qualis qualis illa demum fuerit) qui per præterlapſos annos 15 graſſabantur, & quædam obiter perſtringere in eorundem curatione à me pridem notata. Quo facto meliùs innoteſcet quo tempore & quibus gradibus quæ jam obtinet Febrium *conſtitutio* nobis obrepſerit.

Annus 1676. eoſdem peperit morbos quos genuerat Conſtitutio proſtremo loco commemorata in dictis Obſervationibus, viz. Annor. 1673, (in cujus Autumno ea ſe primùm exeruit) 1674, & 1675. At verò exoleſcente fermè hâc craſi, mitiores erant quàm pro ſuo genio qui ſubpullulabant morbi, & minùs inſuper Epidemici; non obſtante peculiari ejus anni indole, quantum ad manifeſtas aeris qualitates, quibus ab annis præcedentibus perquam *Annus 1676.*

ablude-

abludebat; cùm & æstatis fervor, & frigus hyemis omnes fermè annos quorum memoriam habemus longo intervallo superaverint. Et cùm tam ingens tempestatum discrepantia similes tamen morbos produceret, satis hinc liquet non tam manifestam quàm occultam aeris temperiem Epidemicis morbis favere. At verò fatendum est morbos eosdem quoad symptomata quædam aliquando à manifestâ aeris diathesi pendere, quod & *Morbilli* & *Cholera Morbus* hoc anno invadentes testatum faciunt; de quibus breviter agam.

Morbilli enim nascenti anno coorti, licèt non admodum Epidemici, id tamen eximii habebant quòd solito longiùs procurrerent: nam cùm pro more suo mense primàm Januario comparentes, ad Æquinoctium usque vernum ingravescerent, dein paulatim imminuti cum Solstitio æstivo fere expirarent, hoc anno ad Æquinoxium fermè Autumnale pertingebant, ab æstatis calore, nisi fallor, aucti viribus quò diutius obsisterent. Neque tamen Methodum Medendi ab usitatâ illâ diversam postulabant.

Exeunte æstate *Cholera Morbus* epidemicè jam sæviebat, & insueto tempestatis calore evectus, atrociora Convulsionum symptomata, easque diuturniora secum trahebat quàm mihi priùs unquam videre contigerat. Neque enim solùm abdomen, uti aliàs in hoc malo, sed universi jam corporis musculi, brachiorum crurumque præ reliquis, spasmis tentabantur dirissimis, ita ut ager è lecto subindè exiliret, si fortè extenso quaquaversum corpore eorum vim posset eludere.

Quamlibet autem hic morbus non aliam à jam receptâ medendi rationem sibi vendicabat, *Anodyna*

dyna tamen fortiora, eaque ſæpius ingerenda quàm aliis ſolebam, omnino indicabantur. Ex. g. Ad quendam vocatus per id temporis truculentiſſimo illo, quod modo deſcripſi, ſymptomate tantùm non enectum, (me autem comitabatur *Carolus Goodall* M. D. cujus animi Candor, Probitas illibata, ſummus in me amor, labor impeobus in morbis dignoſcendis curandiſque una cum nomine mihi ſemper occurrunt) & enormi vomitione, ſpaſmorumque violentiâ animum agentem, cum ſudore frigido, & pulſu vix micante, guttas 25. *Laudani Liquidi*, à me jam olim publicati, in cochl. 1. *Aq. Cinnamomi fortis* exhibendas curavi, veritus ſc. ne vehiculum paulò copioſius medicamento rejiciendo (quod in vomendi tam impenſo conamine perſæpè fit) anſam daret: dein lecto aſſidens quaſi ad ſemiboram, & expertus Remedii vires nec Vomitui tioni compeſcendæ, nec ſedandis Convulſionibus adhuc pares eſſe, toties illud ipſum repetere, & doſin in tantum augere cogebar (interpoſito tamen ſpatio, ut quid à jam ingeſto mihi foret ſperandum priùs ediſcerem, quàm novas adferrem ſuppetias) donec tandem pervicaciſſima illa ſymptomata ſub jugum victoris mitterentur, quod tamen vel minimo corporis motu excitata denuò excutere ſatagebant. Seriò itaque imperavi, ut & corporis quieti modis omnibus indulgeret ad paucos dies, & Medicamentum jam dictum, ſed in minori doſi, ſubinde aſſumeret, etiam poſtquam convaluerit, ad ἐυεξίαν ſc. confirmandam; quod nobis ex animo ceſſit.

Neque eſt cur me quiſpiam juſto audaciorem pronunciet, eo ſc. nomine quòd tantam Laudani Liquidi vim ægro infundere non dubitaverim; cùm judice

judice experientiâ certò constabit, quod in quibus affectibus ex *Opio* parata indicantur (sunt autem tres, *Vehemens Dolor, Vomitus vel Dejectio enormior, & insigniores spirituum animalium ἀταξίαι*) in iis & Remedii Dosis & repetendi vices cum symptomatis magnitudine omnino sunt conferendæ. Quæ enim dosis remissiori symptomati coercendo par est, ea ab alio fortiore superabitur; & quæ aliàs ægrum in manifestum vitæ discrimen conjiciet, eundem impræsentiarum ab orci faucibus liberabit.

Atque hi sunt morbi isti qui hoc anno populabantur, iidem sc. ut jam innui, cum morbis trium annorum præcedentium. Quales autem fuerint qui annum sequentem *viz.* 1677. funestaverint, non habeo dicere. Cùm enim molestissimo sanguinis mictu, à motu vel levissimo, sub anni initio malè multarer, neque ità diu posteà Podagrâ etiam, quæ non jam tam artus quàm viscera sævissimo dolore excruciabat, accedentibus insuper virium & appetitûs prostratione, crurum tumore, aliisque symptomatis non minùs periculosis (Quem, si cùm fuerim extinctus, mors certè non tam à bonis quàm à malis abstraxisset, haud equidem repugnantem) me domi meæ ad menses tres continere, deindè redintegrandæ sanitatis causâ per idem ferè spatium rusticari cogebar: *Autumno* reversus ad meos, Febres Intermittentes hinc inde sparsas esse (quarum tamen pars maxima ægros non in urbe primùm invaserat) ab amicis didici; cùm autem mihi per valetudinem non liceret ægros invisere, de hoc anno nihil melius silentio possum adferre.

Annum 1677.

Proximi

Proximi anni (*viz.* 1678.) *Conſtitutio* prorſus immutata *Febribus Intermittentibus* (quæ jam ab anno 1664. ad tredecim ſc. annos, urbe ferè exulaverant, niſi quod nonnullos ſporadicè occuparent, vel ex agris fortè comitarentur) uſque adeo favebat ut Epidemicæ rurſus audirent; neque eum tantum gradum hodiè tuentur, quin & fines latiùs proferent, donec hæc, à quâ pendent, aeris *διάθεσις* ſuam *ἀκμὴν* attigerit. Quantumlibet autem dictæ intermittentes pauciores aliquot etiam tempore Verno fuerint adortæ, eo uſque tamen exeunte Æſtate & Autumno ſubeunte præ cæteris ſæviebant, ut nulli ampliùs morbo Epidemici nomen relinquerent. Hyeme verò paululum fatiſcentes *Variolis* locum cedebant, atque aliis inſuper Epidemicis, qui per omnia dominabantur, donec Intermittentibus apta tempeſtas in orbem rediret. *Anno* 1678.

Sed ut jam ediſſeram quæ de harum Febrium & naturâ & cauſis ſedulâ obſervatione aſſecutus ſum: imprimis notandum eſt, quòd licèt olim *Quartana* frequentiùs occurrerent, nunc dierum aut *Tertiana* erant, aut *Quotidiana*, (niſi quis poſtremas has *Duplices Tertianas* malit appellare) & pariter quòd licèt Tertianæ Quotidianæq; aliquando cum rigore atq; horrore invadentes, ſubſequente primùm calore, mox etiam ſudore, tandè in omnimodâ *ἀνωμαλίᾳ* deſinerent, atq; poſt ſtatam periodum ægros de novo laceſſerent; ne hunc quidem jam morem ſervabant ultra tertium quartumve Paroxyſmum; maximè ſi æger lecto addiceretur, & aſſumptis Cardiacis calidioribus oleum camino, quod aiunt, addideris. Poſtea verò Febris hæc eò uſque etiam præter indolem ſuam increduerat ut *Intermiſſionis* loco *Remiſſion.m*

missionem tantùm ægro concederet; & magis indies ad *Continuarum* speciem accedens, tacto Cerebro tandem haud paucos extingueret.

Curationem quod spectat; jam à multis annis mihi innotuit quàm sit periculosum eam in Tertianis & Quotidianis (quæ cùm recentes sint nullumque typum induta in continuitatis vicinià adhuc hærent) per sudorifica moliri: quamvis enim notissimum sit simul cum sudore prorumpente inquietudinem atque alia symptomata statim evanescere, & ἀνάπαυσιν succedere, & ex consequenti huic paululum esse indulgendum, saltem non esse obsistendum Paroxysmo satiscente, tamen est compertissimum quòd si justo copiosiùs eliciatur sudor, quæ Intermittebat Febris jam fit Continua, ægerque tanquam incerto aleæ casu in vitæ discrimine versatur, hic servatur, perit ille. Ratio est hæc, nisi mea me fallit conjectura, quòd sc. istiusmodi profusus sudor, cùm materiæ febrilis, paroxysmi calore eo usque evectæ ut jam per despumationem ejici possit, modum exuperet, exterminatâ ei parte quæ unico Paroxysmo respondet, de reliquo sanguini incendendo impenditur. Hujus itaque methodi inefficaciam, & aliarum evacuationum, Venæ-sectionis v. gr. & Catharsεôs incommoda (quarum utræque relaxando tonum sanguinis morbum protrahunt) dum mecum perpenderem, *Peruvianus Cortex* certissimam mihi spem fecit; de quo verè affirmare possim, non obstante tam vulgi quàm perpaucorum è doctis præjudicio, me nihil mali ægris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse, nisi quòd illi qui longum & repetitum corticis Peruviani usum experti sunt (ut in *Capite de Rheumatismo* prænonstraverim)

ſtraverim) in ſpeciem quandam *Rhaumatiſmi Scorbutici* nonnunquam incidunt. Hoc autem malum perquam raro ex hac occaſione naſcitur, & quando accidit facillimè Remediis ibidem deſcriptis cedit.

Et profectò ſi tam effectorum durationem quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia quotquot ſunt remedia deferre nullus dubitarem; cùm non tantùm in hoc morbo inſignium eſſe virium deprehendatur, ſed & in Uteri & Ventriculi etiam affectibus: Tantum abeſt ut de ejus inſalubritate meritò quis conqueratur.

His autem potiſſimùm de cauſis, niſi fallor, dictus Cortex malè audit. Primò quia plurima illa horrendáque ſymptomata quæ Febres Intermittentes jam diutiùs ægrum cruciantes comitantur, etiam ubi ne minimum quidem Corticis deguſtaverit, Cortici, vel ſemel aſſumpto, imputantur. Secundò quia cùm occultâ vi & non per ſenſibilem aliquam evacuationem morbum averruncet, ſtatuunt plerique materiam morbum committentem quæ propelli debuerat, tanquam hoſtem intra mœnia vi Corticis aſtringente incluſam latere, novos daturam tumultus, atque ægrum non penitus evaſiſſe cùm adhuc catenam trahat. Aſt hi non ſatis attendunt Sudores paroxyſmum finientes id omne quod in lucido ſanitatis intervallo accumulabatur prorſus eliminaſſe, manere tantùm morbi ſeminium tempore maturandum; quodque Cortex fugientem paroxyſmum à tergo urgens, & intercepto qui debuerat ſubminiſtrari morbi commeatu ſive fomite, non poteſt in ſanguine retinere quod jam in illo non niſi tanquam in embryo repetitur; ac

proinde

proinde neque ſtrangulationum neque obſtructionum quæ vulgò objiciuntur, reus eſt peragendus.

Quo autem pacto deprehendemus Corticem vi ſuâ aſtrictoriâ Febres fugare? Qui id probare velit neceſſe erit ut priùs alia aſtringentia pari virtute prædita in medium afferat; mihi certè vel eorum fortiſſima adhibenti in experimentum nondum è voto ceſſit. Quid quod illos etiam ſanat qui ab ejus uſu tanquam à Cathartico aſſumpto (quod nonnullis accidit) frequenter alvum deponunt? Id verò demum eſt rectè ſapere ſuo ſe quemque pede ac modulo metiri. At ſi quis ſucum ſibi faciens, aliis ſe præditum eſſe facultatibus exiſtimaverit, quàm quæ inſerviunt percipiendæ vel *Naturali Theologiæ* (ut Deo ſc. rerum omnium Architecto & Moderatori debita veneratio cum profundiſſimâ animi proſtratione jure merito exhibeatur;) vel *Philoſophiæ Morali* (ut virtutem exerceat, & mores tàm ad privatum quàm publicum Societatis Humanæ bonum accommodet;) vel denique *Arti Medicæ, Mathematicæ, & Mechanicæ* (quibus vita communis adjuvatur:) Hic primùm Hypotheſin aliquam è ſchola *Naturalis Philoſophiæ* depromat, quâ vel unicam differentiam ſpecificam rerum in naturâ poſſit enodare; ex. gr. rationem reddat quare *Granum* omne viridi ubicunque colore, nuſquam alio cernitur infectum, *&c.* Hoc ſi effecerit in ejus caſtra haud invitus tranſeam; ſin aliter, non verebor dicere quòd Medici cura omnis atque induſtria in expiſcandâ Morborum Hiſtoriâ, iiſque remediis adhibendis, quæ Experientiâ Indice ac Magiſtrâ eoſdem valent depellere, debent collocari; obſervatâ tamen iſtâ Medendi Methodo quam recta ratio (non ſpeculationum com-

commentis, ſed trito & naturali Cogitandi modo innixa) ei dictaverit. Dicam itaque paucis quòd uſu didici de Methodo quâ Cortex nobis uſurpandus venit.

Cortex Peruvianus, cujus *Pulvis Patrum* vulgò nomine inſignitur, annis abhinc quinque & viginti (ſi benè memini) apud Londinenſes noſtros in exterminandis Febribus Intermittentibus, maximè Quartanis, primùm cœpit inclareſcere. Idque optimo ſanè jure, cùm hujuſcemodi morbi rariſſimè ab ullo alio ſive Remedio ſive Methodo Medendi antea expugnarentur, unde etiam opprobria Medicorum & erant & audiebant. At verò non ita multo tempore elapſo, duabus de cauſis, non quidem levibus, damnatus in deſuetudinem prorſus abiit. Primò quia paucis horis ante adventum Paroxyſmi, pro recepto id temporis more, exhibitus ægrum nonnunquam è medio tolleret; quod & civi cuidam Londinenſi eidemque Senatori Urbano, *Underwood* nomine, & Capitaneo nomine *Potter* in vico vulgò dicto *Black Fryars* Pharmacopolæ memini accidiſſe. Funeſtior hic pulveris exitus, quamvis oppidò rarus, Medicos tamen paulò cordatiores ab ejus uſu meritò retraxit. Secundò quia æger ope pulveris à Paroxyſmo aliis invaſuro liberatus, quod plerumque eveniebat, tamen intra dies 14 recidivam ut plurimum pateretur, in morbo ſcilicet recenti, necdum temporis curſu ſuoque Marte commitigato. Maxima pars hominum his permota rationibus ſpem de hoc pulvere jam pridem conceptam protinus abjiciebat: Neque enim tanti æſtimabant Paroxyſmum ad paucos dies protelare, ut ſe eo nomine in vitæ diſcrimen à pulvere intentatum induci paterentur. Ego

verò jam ab aliquot retrò annis haud vulgarem hujus Corticis vim ſeriò perpendens, animoque revolvens, non alio magis quàm hoc Herculeo medicamento Febres Intermittentes debellatas iri confidebam, ſi qua par erat cura accederet, & diligentia. Diu itaque multumque apud me agebam, ut & *Periculo* à pulveris uſu impendenti, & *Recidiva* intra paucos dies ſubſecuturæ (quæ duo erant amolienda incommoda) poſſem occurrere, atque ægrum hujus ope ad perfectæ ſanitatis gradum promovere.

Primò *Periculum* quod minitabatur, non tàm ex ipſo Cortice natum arbitrabar, quàm ex eo quòd minùs opportunè ægro ingereretur: cùm enim vis ingens materiæ febrilis diebus à Paroxyſmo vacuis in corpore fuerit aggeſta, pulvis prædictus, ſi immediatè ante Paroxyſmum deglutiatur, facit quo minùs materia morbifica ipſâ naturæ methodo, Paroxyſmi ſcilicet impetu, poſſit eliminari, quæ proinde præter fas incluſa ægrum in vitæ diſcrimen ſolet conjicere. Hoc ego me malum propulſare poſſe exiſtimabam, materiæque pariter febrili de novo generandæ obicem ponere, ſi ubi primùm Paroxyſmorum unus affligere deſierit, confeſtim pulverem exhiberem quo inſecuturus ſufflaminaretur, & diebus Intermiſſionis ſtatis ſubinde vicibus eundem repeterem uſque dum novus invaderet Paroxyſmus, atque ita paulatim tutóque proindè ſanguinis maſſam ſalutiferâ Corticis virtute penitus inficerem.

Secundò cùm *Recidiva*, (quæ intra dies 14 plerumque accidebat) ex eo mihi videbatur naſci quòd ſanguis non ſatis exaturaretur virtute Febrifugi, quod utut efficax, unâ tamen vice morbo penitus exter-

exterminando par non fuit, idcirco autumabam nihil ad eam præcavendam æquè posse conducere atque methodum repetendi pulveris, etiam devicto ad præsens morbo, justis semper intervallis, antequam scilicet vires præcedentis dosis prorsus elangueſcerent.

His itaque rationum momentis innixa mens eam, quâ jam utor, mihi methodum dictabat. Ad ægrum *Quartanâ* Febre laborantem accersitus (*die Lunæ* v. gr.) si Paroxysmus eodem die sit invasurus, nihil prorsus moveo, sed id tantum ago ut spem faciam eum à proximè venturo liberatum iri. Ac proinde binis diebus Intermissionis (*Martis* sc. & *Mercurii*) Corticem exhibeo hunc in modum. ℞ *Cortic. Peruv. subtiliß. pulverat.* ʒ j. *cum s. q. syr. Caryophyl. vel de Rosis siccis, f. Electuar. dividendum in* 12 *partes, quarum unam capiat quartâ quâque horâ, incipiendo immediatè post paroxysmum, superbibendoque hauſtum vini cujuſlibet.* Vel, si *Pilula* magis arrideant, ℞ *Cortic. Peruv. subtiliß. pulv.* ʒ j. *cum s. q. syr. Caryophyl. f. Pil. mediocris magnitudinis, quarum capiat* vj. *quartâ quâque horâ.* Sed minori cum moleſtia, eodem tamen fructu, hujus *Pulveris uncia una* admiſceri poterit *libris duabus Vini Clareti*, atque ejus *cochl.* viij. *vel* ix. exhiberi iisdem quæ dicta sunt temporis intervallis. *Die Jovis*, quo metuitur Paroxysmus, nihil impero, cùm utplurimum nullus accedat, reliquis materiæ febrilis per solitos sudores, qui præcedentem paroxysmum absolvunt, deſpumatis ejectisque è sanguine, atque intercisâ novæ mineræ vel fomitis accumulatione repetito pulveris usu, diebus Paroxysmos diſterminantibus adhibiti.

Verum enimverò ne morbus denuò recrudeſcat (quod è prædictis incommodis erat alterum) *die octavo* præcisè à quo poſtremam doſin æger ſumpſit eandem præfati pulveris quantitatem, (*Unciam ſc. in partes* 12 *diviſam*) eâdem quâ priùs methodo, certo certius exhibeo. Quamvis autem repetita hoc modo ſemel Medicatio perſæpè morbum conficit, non tamen prorſus in tuto collocatur æger, niſi Medico tertio quartóve eandem methodum eodem temporis intervallo iteranti parere non gravetur; maximè ubi ſanguis à prægreſſâ aliquâ evacuatione fuerit debilitatus, aut ſe æger incautiùs auræ frigidiori feriendum expoſuerit.

Verùm etſi hoc remedium nullâ purgandi vi polleat, tamen ob peculiarem quorundam corporum temperiem atque idioſyncraſiam perſæpe accidit, ut ab ejus uſu tanquam à Cathartico fortiori aſſumpto æger violenter expurgetur: In hoc caſu omninò oportet ut *Laudanum* cum eo exhibeatur, quo minùs hanc operationem, tam ſuæ naturæ quàm morbo planè contrariam, ciere valeat, neque pulvis juſto citiùs per alvum expulſus diſperdatur, antequam ſuo fungeretur munere. In hoc itaque caſu *Laudani* ejuſdem *gut.* x. Vino inſtillari jubeo, & poſt alternam pulveris doſin aſſumi, modò Diarrhœa perſtiterit.

Dicta Methodus uſu mihi venit in cæteris Intermittentibus ſive *Tertianis*, ſive *Quotidianis*; utraſque enim ſtatim à finito Paroxyſmo aggredior, & repetito per jam commemorata Paroxyſmorum interſtitia medicamine (quantum ſcilicet earum fert indoles) urgeo atque à tergo premo; hoc tamen diſcrimine quòd cùm Quartana rariſſimè niſi *Unciâ unâ* in doſes diſpertitâ, reliquæ *ſex Drachmis*

poſſint

poſſint ita expugnari, ut inducias ſaltem concedant.

At verò Tertianæ, Quotidianæque, etſi poſt unum alterumve Paroxyſmum omnino videantur intermittere, tamen non ita raro (quod & à me antè eſt notatum) poſtea ad Continuarum fere ſpeciem vergunt, & ad *Remiſſionem* tantùm, etiam diebus quæ *Intermiſſionem* pollicebantur, accedunt; præſertim ubi æger lecto defixus regimine juſto calidiore, aut medicamentis Febri per ſudores ejiciendæ dicatis fuerit mulctatus. Hoc in caſu à remiſſione quantumlibet exiguâ (id enim mihi unum ſupereſt) anſam arripiens, pulverem quam proximè à Paroxyſmo (quantum conjecturâ valeo) ingerendum propino, nempe quartâ quâque horâ ut modò dixi, ne quidem ipſum morans Paroxyſmum, cum aliter in ſpatio interjecto plus ſatis brevi alexeteria Corticis vis ſanguini impertiri nequeat.

Cùm autem Febres quæ jam apud nos graſſantur, etſi poſt ſecundum tertiumve paroxyſmum reponere ſe in claſſem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri; nulla mihi eſt religio *Corticem* vel in maximè *Continuis* hujus ſpeciei ſumendum proponere, qui dicto more iteratus ad apyrexiam certò ægrum perducet, modò aſſiduus Lecti calor, & intempeſtivus Cardiacorum uſus continuitatem Febri non conciliaverint; quo in caſu Peruvianum corticem nihil quidquam profeciſſe plus ſemel obſervavi. Neque alias unquam contigit ut viderem Vinum in quo propinatur Cortex (quod jure quis poſſit ſuſpicari) febricitanti obfuiſſe; è contrà verò calor, ſitis, cæteraque Febris Symptomata ut plurimùm poſt

assumptam hujus remedii quantitatem sufficientem, mox evanescent, vino haud obstanti. Hîc autem observandum, quòd quo magis Febris sive sponte sua, sive regimine calidiori ad Continuitatem accedat, eo major Corticis quantitas exhibenda; ita ut nonnunquam viderim morbum hunc non nisi sesqui-unciæ, vel unciis ejusdem duabus cessisse.

Cùm verò sint aliqui qui Corticem hunc nec in Pulveris formâ, nec Electuarii, nec tandem Pilularum ferre queant, his ejusdem infusum in frigido factum propino; ℥ ij. *sc. Corticis grossè pulverati in Vini Rhenani* ℔ ij aliquandiu macero. Liquor hîc per manicam Hippocratis sæpiusculè trajectus, colore limpidus adeò non officit, ut vel delicatiorum palato arrideat; ac dictæ Infusionis Unciæ quatuor ad dies aliquot factæ, virtutem Drachmæ unius Corticis in pulvere exhibiti videntur continere. Quæ cùm nec ingrata sit, nec ventriculum premat, duplo frequentiùs usurpari poterit, quàm reliquæ ejusdem remedii formulæ, nempe donec Paroxysmi terga dederint.

Quandoq; accidit ut in hoc morbo malè formato, necdum in typum regularem evecto, ægro ob vomituritionem ferè continuam Corticem deglutitum, quicunque demum formâ exhibeatur, retinere nequeat: In hoc casu vomitio prius est compescenda quàm Cortex propinetur. Ad quem scopum collinonas juboo, ut sextes vel octies spatio duarum horarum *succi limonum recens expressi Cochl.* j. *cum salis Absinth.* ℈j. *assumat*: Deinde *Laudan. liquid. gutt.* xvj. *cum aq. Cinnamom. fort. Cochl.* j. Ac brevi post, si vomitus cessaverit, usum Pulv. Peruv. aggrediatur.

Pro

Pro Infantibus, quorum ætas tenella vix feret ut aliâ formâ hoc remedium assumatur (saltem eâ quantitate quâ devincatur morbus,) sequens Julapium præscribere soleo. ℞ *aq. Cerasor. nigr. & Vini Rhenani an.* ℥ij. *Cort. Peruv. subtilissimè pul.* ʒiij. *syr. Caryophil.* ℥j *mſ. f. Julap. Cap. Cochleare unum alterumve pro ratione ætatis, quartâ quâque horâ, donec paroxysmi non amplius discrucient; instillando alternis dosibus, si Diarrhœa adfuerit, Laudani liquidi gutt.* i. *vel* ij.

Observandum est insuper, quòd cùm breviora Paroxysmorum interstitia in Tertianis & Quotidianis Intermittentibus non satis temporis concedant ad sanguinem febrifugâ Corticis virtute plenè exaturandum, fieri non potest ut æger proximum à prima medicatione Paroxysmum, uti in Quartana solet evenire, certò effugere valeat, sed in his medicamentum sæpe non nisi post biduum promissam curationem absolvet.

Animadvertendum autem quòd si æger, non obstante abundanti cautelâ superiùs traditâ, nihilominus recidivam patiatur (quæ in Quartana ipsâ rariùs accidit, quàm in Tertianis, vel Quotidianis) tamen prudentis Medici erit non nimium pertinaciter insistere methodo Corticis per dicta intervalla exhibendi, sed pro suo judicio aliis modis curationem aggredi; cui præ cæteris *Decoctum amarum*, quod appellant, magnopere conducere vulgò creditur.

Diætam quod spectat cæterumque regimen, nec à cibo nec à potu arcendus est æger, qualis qualis is demum fuerit qui ad stomachum facit; Fructibus tamen horariis & liquoribus frigidis (utpote & infirmandæ sanguinis massæ, & Febri postliminiò reducendæ admodum conferentibus)

ſemper exceptis. Veſcatur itaque carnibus eupeptis & euchymis, & vino modicè utatur pro potu ordinario; quâ re ſolâ ægros nonnunquam reſtitui, etiam eos quorum corpora ob frequentem febris recurſum contra Corticem quaſi communita, ſalutiferam ejus vim perpetim eludebant.

Neque verò ſe temerè auræ frigidiori committere debet æger, donec ſanguis priſtinum vigorem de novo obtinuerit.

Hîc autem advertendum, quòd cùm de Febribus Intermittentibus olim agens ægrum ſublato morbo ſeduló purgatum iri admonuerim, hoc intelligi velim de iis ſolùm febribus quæ vel ſponte ſuâ, vel alio ſive medicamento ſive methodo præter Corticem Peruvianum erant debellatæ. Etenim Curatio, cùm huic Remedio, de quo jam loquor, innitatur, purgatione nec eget, nec eandem planè fert. Ita potenter dictus Cortex ſine ope Catharticorum non ſolùm *Paroxyſmis*, ſed & *Dyſcraſiæ* quam corpori iidem inflixerunt, ſubvenit. Vitandæ itaque ante omnia Evacuationes qualeſcunque, cùm vel blandiſſima Catharſis, quinimò Enema è lacte Saccharato in morbi diſcrimen certiſſimè, fortè in morbum ipſum denuò ægrum conjiciet.

Hîc autem commemorare libet, quod ſub primos hujus Conſtitutionis annos ſymptoma quoddam inſigne Febribus Intermittentibus quandoque ſupervenerit. Nempe earum Paroxyſmi non cum rigore & horrore, quas poſtea Febris excipit, invadebant, ſed æger iiſdem planè ſymptomatis tentabatur ac ſi *Apoplexiâ* verâ laboraſſet, quæ tamen nihil aliud eſſet, utcunque hunc affectum æmularetur, quàm ipſa Febris caput impetens; ut ex aliis ſignis ita ex colore urinæ ſatis liquebat: quæ in

Inter-

Intermittentibus utplurimùm rubore ſaturato extat, qualis cernitur in urinâ eorum qui lĉtero laborant, etſi non adeò intensè rubet, & pariter ſedimentum deponit pulverem laterum ferè referens. Hoc autem in caſu quantumlibet evacuationes omnes, cujuſcunque demum generis ſint, indicari videntur, ad revellendos ſcilicet ex cerebro humores, ut in Apoplexiâ primariâ fieri ſolet; eædem tamen omnino omittendæ ſunt, utpote quæ originariæ hujus ſymptomatis cauſæ, Febri nempe Intermittenti prorſus adverſentur, ac proinde mortem accerſant; quod & ipſe novi. At è contrà expectandum donec paroxyſmus ſponte ſuâ evanuerit, quo tempore Cortex, modò citiùs idem ingeri non poterit, quamprimùm eſt exhibendus, & in Intervallis ab hujuſmodi acceſſionibus liberis idem ſedulo repetendus, uſque dum perfectè convaluerit æger.

Nonnunquam accidit, etſi perquam rarò, ut Senes qui diu hoc morbo antea laborarunt, ac interea Venæ-ſectionibus & Catharticis imperitè fuerint mulctati, in *Diabetem* incidant, etiam Febre jam perfectè fugatâ. Etenim cum ſanguis eorum abhinc debilitatus aſſimilandis ſuccis ei illatis prorſus impar reddatur, iidem per vias urinarias crudi adhuc & inconcocti exitum ſibi quærunt, proindeque præ ingenti urinæ copiâ, quoties eam reddunt, excretâ, ſenſim vires labefactantur, & quaſi ſubſtantia Corporis per hanc Cloacam exinanitur. In hoc affectu, uti & in omni *Diabete*, ex quâcunque πρόφασι originem ducat, Curativæ Indicationes ad ſanguinem invigorandum corroborandumque, ac pariter ad fluxum urinæ præternaturalem reſtringendum, omnino dirigendæ ſunt.

Ut

Ut ℞ *Theriac. Androm.* ℥ i ß *conserv. flaved. Aurant.* ℥ j. *Diascordii* ℥ ß. *Zinzib. condit. & nuc. moschat. condit. an.* ʒ iij. *pulv. è chelis Cancr. compos.* ʒ i ß. *Cort. exterioris Granator. rad. Angelic. Hispan. Coral. rubr. prap. & trochisc. de terra Lemniâ an.* ʒj. *boli Arm.* ℈ij. *Gum. Ar.* ʒß. *cum s. q. syr. de ros. siccis f. Electuar. de quo sumat. ad magnitudinem nuc. mosch. maj. manè, horâ quintâ pomerid. & nocte per mensem integrum, superbibendo seq. infusionis Cochl.* vj. ℞ *rad. Enul. Campan. Imperator. Angelic. & Gentian. an.* ℥ ß. *fol. absinth. Rom. marrub. alb. Centaur. min. & calaminth. an. M. j. Baccar. Juniper.* ℥ j. *Incidantur minutim, & infundantur Vini Canarini* ℔. v. *stent simul in infusione frigidâ. Coletur tantummodo tempore utûs.* Vescatur cibis εὐπέπτοις, *viz.* Carne vitulinâ, Vervecinâ, *&c.* Abstineat ab esu olerum & fructuum qualiumcunque, & singulis pastubus bibat vinum Hispanicum.

Eâdem ferè methodo atque iisdem remediis contumax iste & diuturnus affectus, *Fluor.* sc. *muliebris*, sanatur ac *Diabetes* modò dictus: nam utrobique Indicationes curativæ eædem sunt, quantumcunque inter se hi duo morbi dissidere videantur. At in *fluoris muliebris* curatione Venæ-sectio semel celebrata, ac postea Catharsis ex *Pil. Coch. maj.* ℈ij. tribus vicibus repetita *Corroborantium* usui præmitti debent, deinde verò per totum processum omnino omittendæ; cùm quælibet evacuatio evertit quicquid corroborans substruxerit. Sed hæc obiter.

Hæc habui de Peruviani Corticis usu summatim dicenda: Neque enim Remediorum pompæ libuit indulgere: Cùm sanè qui aliquid Cortici adjiciunt præter vehiculum eidem in ventriculum transmittendo necessarium, aut ex ignorantiâ peccant,

ut

ut mihi videtur, aut dolo malo, à quo Vir Probus ex animo abhorrebit; qui cùm pars sit ejusdem communis naturæ, ut ὁμοφύλοις fraudem faciat nullo unquam privato suo commodo poterit adduci. Quod superest, si ætati placuisset ad ea animum advertere quæ annis abhinc quatuor in Historia Acutorum Morborum tradideram (quæ & ante illud tempus mihi innotuisse omnino est credibile) quo pacto sc. Cortex in interjectis Paroxysmorum spatiis debuerit ministrari, tum postea repeti ægro jam convalescente; viverent fortassis haud pauci eorum quos jam terra tegit; ut ut homines vilipendant tenues sanè illos conatus nostros communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata verbis insequentibus, quibus ea breviter continentur quæ hic fusiùs explicare visum est, viz.

Curandum est ante omnia ne præmaturè nimis hic Cortex ingeratur, ante sc. quàm morbus suo se Marte aliquantisper protriverit (nisi collabescentes & jam fractæ ægri vires eundem temporiùs sumendum esse dictaverint;) neque enim illud solum est metuendum ne à præpropero ejus usu inefficax iste reddatur & spem ægri fallat, sed etiam ne de ægri vitâ agatur, si sanguini omni fermentationis nisu se despumanti derepente injiciamus remoràm. Proximo Loco, neque Catharsi, multò minùs Venæ-sectione, subducenda est materia Febrilis pars aliqua, quò liberiùs cortex suo fungatur munere: cùm enim ab utrâque labefactetur quadantenus œconomia corporis, eo promptiùs certiùsque recrudescent Paroxysmi, evanescente semel pulveris vi. Mihi etiam magis è re fore videtur ut sanguinem dicto medicamine sensim longioreque à Paroxysmis intervallo leviter inficiamus,

quàm

quàm ut uno omnino ictu Paroxysmum jam instantem tentemus confodere; hoc enim pacto & plus temporis remedio conceditur quo suum opus pleniùs absolvat, & evitatur quicquid id est periculi quod ægro poterit oriri ex subito isto atque intempestivo nimis sufflamine, quo Paroxysmum jam invalescentem atque omni se ope exerentem conamur opprimere. Postremò brevibus istis temporis intervallis repetendus est Pulvis, ut non protinus evanescat prioris dosis virtus antequam altera exhibeatur: crebrâ enim repetitione istâ ἐνεξίᾳ tandem recuperabitur, profligato in solidum morbo. His adductus rationibus hanc ego methodum cæteris antepono. Peruviani corticis ℥j. cum syrup. Rosar. rub. ℥ij. misceatur; æger verò quantitatem Nucis moschatæ majoris mane & serò quotidie devoret diebus à genuino Paroxysmo vacuis, donec confectionem omnem absumpserit. Repetatur porrò ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim. Morb. Acut. Histor. Sect. 1. Cap. V.

Quantumlibet autem Cortex suprà laudatus in Febribus hisce medendis omnibus aliis, quotquot adhuc inventa fuerunt, palmam facilè præripiat, attamen in *Tertianis Vernalibus*, si modò æger sanguineo temperamento præditus esset, atque etiam ætate floreret, Remedia sequentia curationem absolvisse observavi. Ex. gr. Mittatur sanguis è brachio die à paroxysmo libero, & post aliquot horas eodem die exhibeatur *Emeticum ex Infusione Croci Metallorum*; ita tempus præfigendo ut Vomitorium opus suum absolvat ante Invasionem paroxysmi insequentis, quo elapso immediatè aggrediatur usum sequentium. ℞ *Extracti gentian. Absinth. & Centaur. min. an.* ℥ij. *Misceantur ac dividantur in* ix *doses, quarum unam capiat quartâ*

quâque

quâque horâ, superbibendo decocti amari sine purgantibus & vini albi an. ℥ iij. Est & altera methodus curandi has Tertianas, in pauperibus scil. quorum facultas prolixo apparatui Medico ferendo non sit. Ut ℞ *Serpentar. Virginian. subtiliss. pulv.* ℈ j. *vin. alb.* ℥ iij. *Ms. sumat duabus horis ante paroxysmum & stragulis bene coopertus sudet per tres vel quatuor horas: Idem faciendo per duas alias vices paroxysmo ingruente.*

Sequenti anno (nempè 1679.) sub initio Julii eædem Febres de novo vires redintegrabant, & quotidiè increbrescentes mense Augusto quàm immanissime debacchabantur, ac magnam stragem edebant. Cùm autem de his jam fusiùs egi, nihil ampliùs adjiciam, nisi quòd *Novo Epidemico* à manifestâ aeris crasi pendenti sub mense Novembris prorsus locum cedebant. *Annus 1679.*

Etenim unà cum *Novembri* subingrediebantur *Tusses* cæteris quos mihi contigit observare annis ἐπιδημικώτεραι, cùm in singulis ferè familiis universi laborarent. Harum aliæ opem medicam non magnoperè desiderabant; aliæ verò pulmones ità vehementer agitabant, ut æger ventriculi contenta per os ejicere subinde cogeretur, vertigine insuper correptus, à nisu violentiori & laborioso. Primis ferè diebus Tussis, siccam æmulans, nullam materiam spectabilem exantlavit, mox ætate auctior nonnihil; atque ut verbo expediam, tum in eo quòd parciùs expectorarent ægri, tum etiam conatu vehementiori, & paroxysmorum duratione ad *Tussim puerorum Convulsivam* mihi propiùs accedere videbatur, nisi quod mitiùs aliquantùm sæviret. In hoc saltem Convulsivam superabat,

quòd

quòd & Febre, & ſolitis ejus ſymptomatis ſtipata ægrum invaderet, quæ in Tuſſi puerorum nondum me vidiſſe memini.

Solenne ſit licèt Tuſſes ſub Hyemis adventum affligere, mirabantur tamen omnes eas hoc anno ita præter ſolitum increbreſcere: quod quidem hâc præcipuè de causâ arbitror contigiſſe. Quum menſis *Octobris* crebrioribus quàm ſolebat, & fermè continuis permaduiſſet imbribus, & ſanguis hominum tempeſtati conſentiens particulas crudas atque aquoſas affatim imbibiſſet, tranſpiratione per cutis ſpiracula à primo frigoris inſultu prohibitâ, Natura colluviem hanc ferоſam vel per ramos Venæ Arterioſæ, vel, quod alii volunt, Aſperæ Arteriæ glandulas eliminare ſategit, & tuſſis ope explodere.

Curatio ritè ut inſtitueretur, quoties ſc. Medico fuit opus, tam per Venæ-ſectionem, quàm Catharſin evacuandum eſſe nullus dubitavi: Neque enim aliâ aliquâ methodo æquè commodè ejiciuntur redundantes ſeri particulæ ac per Phlebotomiam & Cathartica, quæ tam inſigniter vaſa emulgent. Remedia *Pectoralia* quod attinet, (præterquam quòd eorum uſu gratificamur ægris) non intelligo quo pacto emolliendæ Tuſſis cauſæ queant conferre; cùm omnis eorum actio vel in incraſſandâ materiâ, quoties juſto tenuior vim expultricis facultatis eludit, vel in eadem attennandâ, quoties ob viſciditatem ægriùs expuitur, poni videatur. Id certò ſcio inutiliter in his tantum temporis impendi; nonnunquam etiam ſanguinis maſſam eò uſque debilitari à retentis particulis ſeri naturæ inimicis, pulmoneſque inſuper Tuſſi irritatos ita conquaſſari motu violento ac ferè continuo, ut non

non raro via sternatur ad *Tabem*; à cujus insidiis celeritate Curationis æger vindicari debuerat. Neq; multo tutiùs adhibentur Sudorifica, à quorum usu æger nonnunquam in Febrem incidit, nonnunquam etiam particulæ sanguinis facilè inflammabiles ita Pleuræ impinguntur ut accendatur *Pleuresis*, quod per decursum dictæ Tussis Epidemicæ ingenti vi hominum cum suo magno periculo contigit.

Sanguinis itaque è brachio eduxi quantitatem moderatam; *Epispasticum* satis amplum ac forte posteriori cervici applicandum curavi, quo materiæ peccantis pars aliqua aliò derivari possit. Posthæc *Catharticum* è Lenioribus, Infusionem sc. *Sennæ*, *Rhei*, cum *Manna*, & *Syrup. Ros. Sol.* quotidie exhibui, donec vel prorsus convalesceret æger, vel admodum imminuerentur Symptomata. Vel, si Potio minùs ægro arrideret, *Pil. Coch. major.* ℈ij. quotidiè devorandos imperavi, horâ scilicet quintâ matutinâ superdormiendo.

Hâc etiam Methodo, Phlebotomiâ scilicet & repetitâ Catharsi, eâque solâ expugnatur *Tussis Puerorum Convulsiva*; malum aliàs pertinacissimum & penè insuperabile. Alii quid valeant hîc præstare planè nescio, me in variis atque omnis ferè generis remediis operam non semel perdidisse satis scio. Sed leniorâ tantùm Cathartica hîc conveniunt, eaque cochleatim sunt ingerenda pro ratione ætatis. Quæ quidem κατ' ἐπικράσιν evacuatio eo nomine, ut arbitror, dictæ Tussi medetur, quod scilicet, licèt non multum humoris serosi in Pulmonibus inveniatur, fervidiores tamen & spirituosi Halitus è massa sanguinis in pulmones statis temporibus transmissi atrociores illos tussiendi Paroxysmos in tenellis excitent; horum autem in pulmones

pulmones impetus haud aliâ methodo æquè ſiſti poſſe videtur & præcaveri, atque hâc quâ motus priori contrarius (per viſcera ſcilicet) morbi cauſa conciliatur.

Verùm in Morbis *Epidemicis* cujuſcunque demùm generis ſint, (ſi modò recèns adhuc ægrum corripuerint) ſummopere cavendum, ne alvus ei ducatur niſi miſſò priùs ſanguine. Qui enim Morbi à Conſtitutione aeris Epidemicâ pendent, aut jam Febres ſunt, aut in earum claſſem leviſſimâ de causâ tranſeunt; cùm ex tumultu in ſanguine & humoribus à Catharſi vel leniſſimâ excitato, & ſubſequente calore facilè accendatur Febris, quam aliàs Natura propulſaſſet conſuetis materiæ morbificæ evacuationibus; *Gravedine* ex. gr. aut *Tuſſi* in hoc de quo jam agimus Epidemico; aut *Diarhœâ* quoties Febris cum illa faciens epidemicè graſſatur. Idem poteſt dici de quacunque aliâ aeris Conſtitutione quâ corpus ad certum aliquod Febris genus determinatur; quæ quidem non ſemper actu invadit, ſed benignioris naturæ ductu morbi fomes è ſanguine, mediante evacuatione aliquâ ejus Genio accommodâ, exturbatur. Hoc conſtanter aſſero, quantumlibet mos jam obtineat exhibendi Cathartica ante celebratam Venæ-ſectionem, vel quod adhuc eſt periculoſius, eâ penitùs omiſſâ. Licèt enim objiciatur fæculentias in primis viis ſtabulantes toties in vacuas venas propelli, quoties detrahitur ſanguis, alvo non prius ſubductâ, certiſſimum tamen eſt evacuationem quam iſti præmitti volunt nullo modo reſarcire poſſe injuriam ſanguini illatam à tumultuante Cathartico Phlebotomiæ præmiſſo. Atque negari non poteſt Catharticum mox à dempto ſanguine aſſumptum

longè

longè mitiùs vim ſuam exerere, neque perinde ſanguinem vel calefacere vel exagitare, atque idem ſolet ſi Phlebotomiam præcedat. Neque paucos, ex Infantibus maximè, vel ob ignoratam hanc rem, vel neglectam periiſſe exiſtimo.

Atque hoc mihi ſuffragante experientiâ multiplici compertiſſimum eſt. *Experientiâ*, inquam, optimâ duce & magiſtrâ: ad cujus leges & normam niſi exerceatur Medicina, eam prorſus exulare ſatiùs eſſet. Luditur enim, quod aiunt, de corio Humano plus ſatis, cùm hinc Empirici, neque Morborum hiſtoriam, nec Methodum medendi callentes, & Receptis tantùm freti; iſthinc Sciolorum vaniſſimi ſpem omnem in affectato Artis ambitu, & ſpeculationibus utrinque pari ferè momento diſceptatis ponentes, quaſi junctis viribus majorem edunt ſtragem, quàm ederent morbi eorum deſtituti auxilio. Ea demum Praxis, eaque ſola ægris mortalibus opem feret, quæ Indicationes curativas ex ipſis morborum Phænomenis elicit, dein firmat experientiâ: Quibus gradibus magnus *Hippocrates* ad cœlum aſcendit. Et ſi dictâ Methodo Ars Medica à quoquam traderetur, licèt morbi unius aut alterius Curatio cuilibet è vulgo poſſit innoteſcere, integra tamen Ars, quaqua patet, homines prudentes & peritos etiam magis exquireret quàm in ſtatu hodierno, neque vel minimum Artis honori exinde decederet: Cùm enim ſubtilitas longè accuratior in Naturæ operationibus (in quarum obſervatione verâ Praxis Medica fundatur) quàm in Arte aliquâ, Hypotheſibus etiam luculentiſſimis ſuffultâ, inveniatur, medendi Ars quam præcipit Natura rude Vulgi ingenium longiori intervallo ſuperabit, quàm iſta quæ à

Philoſophia docetur. Fidem hic mihi facient *Febres*, quæ duas è tribus in Medicinâ faciendâ partes occupant, & quemvis mihi arbitrum conſtituo, vel mediocriter cogitationibus indulgere ſolitum, vera dicam necne. Quis enim vel ex infulſiſſimis Empiricis eſt qui ſe huic morbo curando imparem fatebitur, ſi id tantum agendum eſt ut duabus iſtis Indicationibus Curativis quæ vulgò obtinent fiat ſatis? Nempè ut Sudorificorum ope exterminetur materia morbum committens, & ſymptomatis eatur obviam quæ ejuſmodi evacuationibus ſuperveniunt. Certiſſimus enim eſt, *Theriacâ Andromachi, Pulv. è chelis Cancr. comp. Aq. Epidem. &c.* intrò aſſumptis, unà cum regimine calidiori ſudores poſſe propelli; quem ſibi ſcopum unicè propoſuit in fluxu morbi curatione, maximè ſi fortè *Malignitatis* nomen auribus uſurpaverit. Et ad mitiganda quod attinet ſymptomata, *Diacodium* in promptu eſt quo ſomnus invitetur, quoties urgeant Vigiliæ; *Enema* quoties alvus non reſpondeat, & ſic de cæteris. At nec ipſus valet comprehendere ſuo Marte, nec è Medicorum præſcriptis ediſcere, quæ demum illa ſit Febris ſpecies quam debellare fatagit; ſi modò credamus (credent ſaltem fortè Poſteri) varias dari Febrium ſpecies, quarum ſingulæ ſuam ſibi methodum medendi à reliquis diverſam ferè poſtulant; Unam inſuper eandemque Febrem, cujuſcunque ſit generis, uno modo ubi primùm aggreditur, atque alio paululùm diverſo per ſingulos gradus quousque graſſabitur, tractandam eſſe. Quo pacto Indicationes Curativas ab hoc veluti illo Phænomeno minùs inſigni mutuabitur naturalem morbi Hiſtoriam ignorans (quæ ſola veram medendi rationem indigitare poterit,)

cùm

cùm nequeat dijudicare an hoc vel aliud Phænomenon à Curandi quam adhibet Methodo, an ab ipso naſcatur morbo? Dies deficeret enumerantem varia & ſubtiliora illa minutioraque quæ in hoc atque in aliis morbis curandis obſervanda occurrunt: quæ cùm tot ſint & tanti momenti ad liberandos à morte homines, ſemper licebit Poſteris & ſeris Nepotibus aliquid adjicere iis Obſervationibus, quibus traditur varietas penè infinita operationum naturæ in Morborum productione, & Curativæ Indicationes ex eo fonte depromendæ enumerantur. Non itaque vileſcet Ars ſi quid hujuſmodi lucem aſpiciat, quin potiùs illuſtrabitur, & difficilior reddita non niſi ſapientes & ſubacti judicii viros in filiorum numerum co-optari ſinet. Sed hæc obiter.

Tuſſes modò dictæ, ſi imperitè tractarentur, *Febrem* accendere ſolebant ei haud abſimilem quæ Hyeme Anni 1675. adeò epidemicè graſſabatur, & cujus hiſtoriam tradidi *Sect. quintâ Cap. quinto* libri noſtri de *Morbis Acutis*. Sed cùm Febris hæc ſoboles tantùm eſſet ac effectus Tuſſis Epidemicæ, eâdem ipsâ methodo Febrem, felici ſemper cum ſucceſſu, aggreſſus ſum quam in Tuſſis curatione ſuprà deſcripſi; nempè *Vena-ſectione*, *Epiſpaſtico* cervici appoſito, & *Cathartico* deindè tribus auroris exhibito. Quamlibet enim in Tuſſi ſine Febre nullum præfiniebatur tempus quamdiu æger purgandus eſſet (utpote quæ continuari deberet, ut ſuprà notavi, donec vel prorſus convaleſceret, vel admodum imminuerentur ſymptomata) in *Febre* tamen quæ à Tuſſi pendebat, purgatio per tres dies inſtituta ei prorſus debellandæ par erat; quod in Conſtitutione de quâ jam agimus ſæpiuſculè obſervavi.

Hìc autem notandum occurrit, licèt hanc Febrem, quando ſe primùm exerebat, cómitarentur defluxiones in Pulmones moleſtiſſimæ, poſt menſem tamen unum vel alterum, cùm colluvies iſta ſeri ſenſim è ſanguine eliminaretur, Febris ejuſdem planè indolis hinc indè ſine Tuſſi aliquâ infeſtabat (non penitus deletâ, ſed manente adhuc in ſanguine malæ Craſis impreſſione) ac proinde haud diverſam Curationem ab ea quam Tuſſis comitabatur ſibi vendicabat.

Verùm eodem quem dixi modo hæc Febris ſe extendebat uſque ad initium Anni 1680. quo hæc conſcripſerim; quo tempore etiam cum anno ſurgente *Febres Intermittentes* modò dictæ apparere incipiebant. Exinde verò ad initium *Anni* 1680, uſque Anni 1685, quo *ſecundam* 81, hanc noſtram *Editionem* jam conficio, 82, eædem adhuc perdurarunt. Etenim 83, tametſi in hac urbe non adeò Epide- 84. micè nunc temporis invadunt ac in quatuor primis Annis, & mitiores etiam ſunt, in aliis tamen locis, nunc his, nunc illis, non minùs graſſantur ac ſæviunt. Atque etiamnum generalis Conſtitutio Intermittentibus producendis adeò favet, ut ad hunc uſq; diem affirmare poſſim, me ne unicam quidem Febrim per hos dies verè *Continuam* vidiſſe unquam, niſi fortè re malè geſtâ in earum claſſem fuerit evecta; vel una eſſet *Intercurrentium* mihi dictarum, quòd ſcilicet omni ferè anno invaderent. Ita pertinaciter hæc Conſtitutio hujuſmodi Intermittentibus conducit; cujus certè acies priùs eſt retundenda quàm *Continua depuratoria* mihi dictæ, epidemicè graſſari fuerit integrum. Etenim in Intermittentium ſpecie natura

natura plus satis festinare videtur, & agendi vehementiâ justo citiùs tempora materiæ morbificæ subigendæ, mox etiam despumandæ, debita percurrere: Quod in Depuratoriâ secus accidit, in qua non nisi post dies 13 vel 14, apparent signa materiæ febrilis tandem concoctæ, per sudores subinde, vel potius per *διαπνοὴν* paulò pleniorem, eliminandæ. His rite perpensis nullus dubito quin Febres istæ *Depuratoriæ*, quæ Annis 61, 62, 63, 64 regnabant, quasi fæces fuerint *Intermittentium* quarundam quæ ante id tempus per seriem Annorum certam sæviissent, (quanto autem tempore hæ invaluissent haud equidem scio:) Cùm enim Constitutio quæ ad Intermittentes faciebat sævitiem suam deponens jam fermè exoleviſſet, Febres quas postea parturiebat magis humorales erant ac terreæ, unde non nisi lentè ac pedetentim sanguinem depurare sategerint, quæ in primis Constitutionis Annis subtilioribus principiis innixæ, atque adeò Intermittentium typo indutæ, celeri passu suis temporibus defungi solerent. Quòd si res ita se habeat, verisimile mihi videtur hanc Febrim (*Depuratoriam* volo) postliminio reversuram quam primùm præsens Constitutio aliquantulum remiserit, eandemque serie quadam Annorum permansuram antequam *Pestis* eam exceperit. Per annos autem omnes, quotquot demum ii fuerint quibus Febris hæc grassabitur, *Intermittentes* etiam subinde se exerent, ac fortean nonnunquam pro brevi tempore Epidemicæ evadent; quando scilicet manifesta aliqua aeris temperies ad id symbolum suum conferet. An huic Febri *Cortex Peruvianus* æquè medebitur ac nunc dierum Febribus Intermittentibus solet, non habeo certò dicere. At in *Peste*

atque *Epidemicis Continuis*, quæ eandem ordine excipient, debellandis, non alios effectus ex ejus uſu expectare licet, quàm eos quos hodiè in *Pleuritide*, *Peripneumoniâ*, *Anginâ* ac id genus *Febribus inflammatoriis* videmus, quibus non tantùm non prodeſt, ſed & planè obeſt. Sed ut ut id fuerit, eo quem diximus modo in poſterum Epidemicorum alii alios excipient, ſi quidem naturâ eundem ordinem, ac per 24 annos ultimò præterlapſos, obſervaverit.

Atque hæc fere ſunt omnia, Vir plurimùm Honorande, quæ de morbis Epidemicis Annorum nuperrimè elapſorum obſervavi. In *Rheumatiſmi* verò curatione (nam & de illo etiam morbo quærebas) ſæpenumero mihi ſubiit tecum dolere, quòd non niſi ingenti ſanguinis vi repetitis venæ-ſectionibus eductâ, ea poſſit perfici; unde non tantùm ægri vires pro tempore franguntur, ſed ſi paulò fuerit naturâ debilior, aliis etiam morbis ad annos aliquot obnoxior ferè redditur; cùm poſt illos elapſos materia Rheumatiſmum prius committens jam in Pulmones depluat, ægro ſcilicet frigore perculſo, vel aliâ aliquâ πρόφασει leviori diathesis latens in ſanguine jam forâs in actum prorudatur. His de cauſis experiri ſtatui an ulla alia methodus daretur à reiteratâ toties Phlebotomiâ diverſa, quâ hic morbus poſſit debellari. Seriò itaque perpendens quòd affectu iſte (uti jampridem in *Acutorum Hiſtoria* ſubinnui) ab inflammatione videatur oriri, quod tum cætera arguunt Phænomena, tum præſertim ſanguinis è pertuſâ venâ color, utpote qui *Pleuriticorum* ſanguini per omnia ſimilis eſt; tandem vero ſimile eſſe judicabam morbum hunc Diætâ ſimplici, admodum refrigerante, & medio-

mediocriter nutriente, ægro imperatâ, æquè feliciter atque repetitis Venæ-ſectionibus profligari poſſe; etiam evitatis quæ alteri methodo adjungebantur incommodis: neque me fefellit *Diæta è ſero lactis* Phlebotomiæ loco ſubſtituta.

Prægreſſâ æſtate Pharmacopola mihi in vicinia nomine *Malthus* (Vir probus, & ingenio non vulgari) me accerſebat. Rheumatiſmo autem miſerè cruciabatur his ſymptomatis ſtipato. Coxendice primò ad biduum claudicabat, exinde Pulmones dolore tentabantur gravativo cum dyſpnœâ, quæ poſt aliud fermè biduum evaneſcebat; dein caput vehementer cœpit dolere, mox etiam coxendix dextri lateris, quæ omnium primo laborabat; poſteaque, pro morbi indole, omnes ferè tam brachiorum quàm crurum articuli per vices moleſtabantur. Cùm debiliori eſſet & ſicco corporis habitu, veritus ne minùs firmas jamdiu vires & labaſcentes dempto copioſiùs ſanguine prorſus exolverem (maximè cùm Æſtas eo uſque adoleverit ut jam metus eſſet ne ſuperveniens Hyems redintegrandis viribus frequenti venæ-ſectione attritis intercederet) imperavi ut ſolo *Lactis ſero* ad dies quatuor veſceretur æger, quibus elapſis præter ſerum lactis pro victu ordinario panem ſimilagineum conceſſi loco prandii, ſemel nempè in die donec penitus convaleſceret. Tenui hâc Diætâ contentus, ad dies octodecim perſeverabat, niſi quod poſtremis eorum alium inſuper panem pro cœnâ indulgerem. *Serum* autem *è Lactis libris octo* domi paratum quotidiè inſumebat, quo ſatis benè nutriebatur. Poſt hos dies cùm non ampliùs urgerent ſymptomata, & jam ſub dio verſaretur, carnes etiam permiſi, Pullorum ſcilicet

elixorum, cæteraque ὀψοφαγία. Tertio autem quoque die ſolo lactis ſero victitabat, donec tandem pancraticè valeret; incommodis quæ ſupra memoravi hac methodo elusis, quibus decimo abhinc anno peſſimè excipiebatur, Venæ-ſectione ex meo præſcripto in curationis ſubſidium tunc adhibitâ, ac ſæpe repetitâ.

Siquis hanc Methodum tanquam rudiorem & Artis laude carentem contempſerit, ſciat is velim, primò leviora tantùm ingenia res quaſlibet vilipendere quòd ſimplices fuerint & apertæ; dein me, vel imminutæ exiſtimationis pretio, publico hominum bono inſervire paratiſſimum. Quibus edico quòd niſi obſtarent præjudicia vulgi nullus dubitarem methodum jam dictam aliis etiam morbis, quorum impræſentiarum nomen reticere libet, accommodare. Quod ſanè magis ægris prodeſſet, quàm ſolennior illa remediorum pompa, quæ in jam moribundis, tanquam Beſtiis, ut mox immolentur, coronatis, malè collocatur.

Quòd verò etiam iſta quæ pro viliſſimis habentur & nullius ſunt pretii, accedente eâ quæ in Medico quæritur ſolertiâ & ἀγχίνοια, hominibus ab orci faucibus liberandis queant inſervire, exemplo docebo: quod licèt ad morbum de quo jam agimus nihil pertineat, non tamen prorſus eſt ἀπροσδιόνυσον, nec ab eo quem mihi propoſui ſcopo alienum. Duobus abhinc menſibus quidam in vicinia me rogabat ut ſervum inviſerem qui haud modicam *Mercurii Sublimati Corroſivi* quantitatem deglutiverat, ſive, ut poſtea audivi, ex amore μελαγχολῶν. Hora ferè elapſa erat á qua venenum hauſerat cùm ad eum accederem, jamque os & labia valdè intumeſcebant, vehementer ægrotabat, ardente

ardente ventriculi dolore, caloreque tantùm non confectus. Ego *tres Aquæ tepidæ Congios* repetitis hauſtibus ſummâ quâ potui celeritate & diligentiâ ebibendos imperavi; atque ut toties nova ingeretur copia, quoties ventriculus jam ingeſtam per vomitum ejecerat: volui etiam ut eluerentur inteſtina aquâ tepidâ ſine ullo additamento copioſè per ſedem injectâ, ubi primùm ventris tormina admonerent venenum jam per inferiora exitum quærere. Paruit miſer, jam vitæ avidus, & plures etiam aquæ libras quàm præſcripſerim abſorpſit. Amici qui ægro, utpote in caſu inſolito, aſſiderent ab eo didicerunt, quas primùm evomuit aquas guſtu perquam acres fuiſſe, ſale ſcilicet venenato pleniùs exaturatas; ſingulis autem vicibus rejectas aliquam ſemper acredinis partem amittere, donec tandem nihil prorſus ſaperent. Quæ mox urgebant tormina, ſolâ aquâ injectâ ad modum Enematis leniebantur. Hoc tam nullo rerum apparatu, Benedicente Numine, intra paucas horas convaluit æger, niſi quòd labia non ſtatim detumeſcerent; ore etiam à veneni particulis quæ aquam quam evomuerat penitiùs infecerant, adhuc exulcerato. Quæ ſymptomata *Diætâ è lacte* ſolo ad quatriduum adhibitâ mox evanuere. Aquam *Oleo* (quod hîc unà cum opere ignari ſolent perdere) atque aliis omnibus liquoribus ideo prætuli, quòd cùm ea magis eſuriret, exindè magis idonea mihi videretur devorandis ſalinis hujus veneni particulis, quàm alius quilibet liquor, qui vel craſſior eſſet, vel particulis alieni corporis jamdiu prægnantior.

Sed ut ad *Rheumatiſmum* revertar. Utut è ſero lactis Diæta conveniat Juvenibus, atque iis qui temperatè & cùm conſilio vixerunt, tamen inconſultum

ſultum fuerit virilem ætatem prætergreſſos, vel vino ac aliis liquoribus ſpirituoſis jam à longo tempore plus æquo addictos hâc methodo tractare; utpote quæ in hujuſmodi hominibus ventriculum labefactet, & pariter præ inuſitato frigore ſanguini inducto viam ſternat ad Hydropem. In hoc igitur caſu omnino par eſt ut eo ferè modo quem Libri noſtri *De morb. Acut. Sect.* vi. *Cap.* v. tradidi, curetur æger: Tametſi ex quo eum ſcripſi, experientiâ didicerim ſatius eſſe poſt ſecundam vel ad plurimum poſt tertiam Venæſectionem *Cathartica* ſæpè ſæpius exhibere atque repetere, donec ſymptomata omnia penitus ceſſaverint, quàm Phlebotomiæ rem totam committere. Etenim ob Catharſin ſuppetias ad everruncandum morbum Phlebotomiæ ferentem, citra ingentem iſtam ſanguinis jacturam ſubſiſtere fas erit: atque porrò locus relinquetur *Paregoricis*, à quibus aliàs, utut ſæviret dolor, ægro temperandum eſſet, cùm illorum uſu ſigatur morbus, neque tam facilè Venæſectioni cedat. Purgativa verò iſta è *Lenitivis* ſolùm conſtent, ut *Thamarindis*, *Sennâ*, *Rheo*, *Mannâ* & *Syr. Roſ. Sol.* cùm alia quæ ex *Scammonio*, *Zalapio*, &c. parantur tumultum cieant & dolorem exaſperent. At ſingulis veſpertinis poſt peractam Catharſin *Syr. de meconio* ℥j. aliquantulum temporis quàm id fieri ſolet, propinetur.

Hîc autem commemorare libet, me per conſtitutionem inſtantem obſervaſſe affectum quendam modò *Rheumatiſmum* æmulantem, modò etiam à *Nephritico dolore*, quoad ſæviſſimum lumborum cruciatum, non multùm abludentem, qui cùm Febres Intermittentes excipere ſoleret, tranſlationi materiæ febrilis in muſculoſas corporis partes originem

originem ſuam debebat. Hoc ſymptoma haud diverſam medendi methodum poſtulabat ab illa quam morbus ipſe cui adhæreret, Febris nempè Intermittens, ſibi vendicabat; cùm à frequenti Phlebotomia & quibuſcunque aliis evacuationibus exaſperaretur illud, atque æger in vitæ diſcrimen conjiceretur. Quod ut nemini imponat, id attingere volui.

Atque hæc ſunt, Spectatiſſime Vir, quæ in his Affectibus de quibus ſciſcitari libuit, ſedulâ obſervatione habeo comperta: quæ ſi aut tibi placuerint, aut profuerint aliis, mihi cedent ex animi ſententiâ; me ſaltem pro tenuitate meâ debitum tuæ Claritati obſervantiæ ſpecimen exhibere conatum mihi ſerió gratulabor

Tibi ſemper Addictiſſimus,

THO. SYDENHAM.

Doctiſſi-

Doctiſſimo Amiciſſimoque Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MAgnum rei medicæ exortum eſt & lumen, & commodum, Vir Clariſſime, ex conſummatâ tuâ de Morbis Acutis hiſtoriâ, eâque ſedulâ obſervatione, & fidâ experientiâ ſtabilitâ, non lucri aut famæ aucupio ſcriptâ, ſed ſincerâ fide, & mente honeſtâ; Cùm tibi amplum ſatis theatrum ſit officinam feciſſe, & præſenti ſeculo quovis modo profuiſſe. Ipſe hactenus celavi penitus quod volui, at fortaſſe quid jam parem tibi à longinquo ſubolet. Qui laudat quod facis, urget ut facias quod adhuc laudetur. De morbis Acutis ſcribere ſumma difficultas eſt, utpote quos tam rapida volvit rota, ut niſi opportuno ſiſtatur ſufflamine, in præceps ruat vita, nullis in poſterum auxiliis, nullis ſupplitiis redimenda. Tu ſingula eorum momenta notas, & quid quovis temporis articulo fieri neceſſe ſit. Opus quidem perfectum, & abſolutum, cui nihil addi poterat, niſi majus promiſeras, De Morbis ſcilicet Chronicis. Hi inducias ferent, & tutiores examinandi, & judicandi moras.

Sæpe nobis incidit ſermo de propudio illo Morbi Venerei, cujus ignominioſam originem Gentes Europeæ à ſe invicem ſedulò ſatagunt propellere, & ut ejus magis adhuc occultentur veſtigia adipſos Indos remotiſſimos amandant. Scortatorum audit flagellum, furioſa,

furiosa, & indomita libidini aptissimè respondens pœna, eo fortasse fine tardiùs remota, ut tanti constet pœnitere. Et humanitatis, & peccati simul sensu tactus videbatur, qui palam optavit impurissimam hanc luem semel tantùm curari posse. Cum jam autem ad Agyrtas, Tonsores, & vilissimos quosque sciolos ejus sæpè devoluta sit curatio, illi aut fraude, aut imperitiâ magno eam sumptu, majori etiam molestiâ tamdiu differunt, & protollunt, ut vitâ planè tædeat inter carnificum tormenta, & longissimas Medicinæ moras protractæ, & fœdè lenius sit ægrotasse, quàm sanari. Jus igitur promissi, amicè tamen, exigo; præmittas ovo, in arrhabonem reliquorum, si quid habes hâc in re confectum. Humaniter, & sincerè explices quâ methodo, quibus auxiliis hoc morbo captus se redimat quàm queat minimo. Satis est ut ager sub Deo, non etiam pejùs sub Medico vapulet. Hoc gratum pluribus fiet, & ad me aliqualis saltem pars gloriæ redibit, utpote cujus precibus desideratissimum hoc opus in lucem dederis.

Tibi omni officio addictissimus,

H. PAMAN.

Ex Ædib. Lambeth.
Febr. 12. 16$\frac{4}{5}$.

Ornatissimo

Ornatiſſimo Eruditiſſimoq; Viro

HENRICO PAMAN, M. D.

Divi Johannis Cantabrigienſis Socio, Academiæ Oratori Publico, & in Collegio Greſhamenſi apud Londinenſes in Medicina Profeſſori.

QUanquam eum quem de *Acutis Morbis*, Vir Spectatiſſime, nuper edidi Tractatum, quæ eſt tua tàm humanitas, quàm animi in me propenſio, ceu opus undique conſummatum deprædicare digneris; uſque adeò tamen tenuitatis tùm meæ, tùm iſtius opellæ mihi ſum conſcius, ut me nihil aliud egiſſe exiſtimem, quàm viam præmonſtraſſe, quâ qui ingenio magis valent, dictorum Morborum & Hiſtoriam & Curationem queant inveſtigare.

--------Fungor vice Cotis, Acutum
Reddere quæ ferrum valet, exors ipſa ſecandi.

Et profectò ita multiplex, incerta, & delicata, ut ita dicam, eſt natura, atque ita ludit in his morbis producendis, ut unius non ſit hominis, utut vivacis, varia eorum φαινομενα, & curationes iiſdem accommodatas graphicè depingere. Unum hominem dixi? quid quod vel decem quidem homines

mines per tot ſæcula ſibi invicem ſuccenturiati, atque iidem tum maximâ ingenii vi, tum indefeſſâ induſtria prædíti, tum etiam in Praxi quæ numeroſas obſervationes ſuppeditaret verſatiſſimi, perpulchrè hîc operam ſuam collocare poſſint? Tantum abeſt ut ad Artem Medicam vel pervenerim ipſe, vel me putem perveniſſe.

Mecum habito, & novi quàm ſit mihi curta ſupellex.

Morbos iſtos *Chronicos* quod attinet, quorum Hiſtoriæ perſcribendæ ſpem tibi feceram, ita penitus animo meo inſedit ejus rei ſtudium, ut non tam aliâ de causâ, ſi bene me novi, vitam mihi prorogari exoptem, quàm ut iſtiuſmodi aliquo conamine communi hominum utilitati inſerviam: At verò ſinguli me dies docent quàm ſit arduum cœptum id, & quàm periculoſæ plenum aleæ (mihi præ cæteris qui iſto ingenii acumine atque ſolertiâ, quibus hîc eſt opus, non ſatis valeo,) cùm apud Scriptores rei Medicæ (Divinum *Hippocratem* ſi demas, atque alios pauciſſimos numero) vix ulla deprehendi queant veſtigia, quibus adjutus per rerum avia ſpinis & ſentibus impedita iter faciam; cùm quæ promittunt ſubſidia Authores & lumina oſtentant, magis Ignes Fatui ſint, quàm veræ faces, & in ſalebras potius ac præcipitia ſequentem agant, quàm mentem fideliter & rectâ dirigant in genuinâ naturæ Methodo indagandâ atque inveniendâ: utpote quorum ſcripta ferè omnia *Hypotheſibus* innituntur, quas peperit laſcivientis ingenii & Phantaſiæ luxuria; ipſaque adeò Morborum Phænomena (in quibus eorundem Hiſtoria

Hiſtoria vertitur) prout ab iis deſcribuntur, ex eâdem Hypotheſeos officinâ prodeunt; quin & ipſa Praxis quâ Morbos aggrediuntur (quod humani generis Peſtis eſt certiſſima & pernicies) ad hujuſmodi Poſtulata componitur, non ad rei veritatem. Uſque adeò graſſantur, & regnant ferè in ſingulis paginis Cerebroſorum hominum commenta, jacent interim naturæ judicia. Quibus non obſtantibus, ſi vitam Deus atque otium conceſſerit, experiar fortaſſis aliquando quid valeant humeri. Impræſentiarum, ut animum agnoſcas in tui obſequia paratiſſimum, en tibi offero, ceu ejus quod molior operis ſpecimen, diſſertationem hanc, brevem illam quidem de *Lue Venereâ*, & quam ſolam adhuc prælo adornavi.

Primùm autem id attingere volo, me haud paucos conveniſſe, qui ſive præ ſtudio, honeſto quidem eo, incontinentiores à peccato coercendi metu inſecuturæ pœnæ, ſive ut Caſtimoniæ laudem ſibi arrogarent, non dubitabant aſſerere *Luis Venereæ* Curationem docendam non eſſe. His ego non aſſentior; utpote qui exiſtimem nullum ferè locum Charitati atque operæ mutuæ relictum iri, niſi ea quæ ſibi ſuâ ipſorum culpâ improvidi accerſunt mala, humaniorum officiis ſarciantur. Omnipotentis Dei eſt ſontes caſtigare, noſtrum verò miſeris pro virili ſuccurrere, atque ægris opem ferre; non autem curioſâ cauſarum indagatione illos acriùs urgere aut cenſorio vexare faſtu. Tradam itaque quæ in hoc morbo obſervavi atque expertus ſum: non quo hominum animos deteriores efficiam, ſed ut corpora (quòd mihi negotii datum eſt) reddam ſaniora.

Luis venerea Hiſtoria.

Lues Venerea ex *India* primùm *Occidentali* An. Dom. 1493. *Europam* appulit; cùm ante id tempus ne quidem nomine tenus, quantum ſcire licet, noſtro orbi innotuerit: Undè etiam Morbus vulgò cenſetur iis tractibus *America Endemius* in quos nos primi Colonias deduximus. Mihi verò potius è regione aliquâ *Nigritarum Guineæ* conterminorum originem traxiſſe videtur; cùm à plurimis noſtratium, iiſque fide dignis, qui *Inſulas Caribes* dictas incolunt, didicerim, mancipia recèns à *Guineâ* allata, etiam antequam in terram deſcenderint, tum alia ibidem degentia hoc morbo tentari, nullâ copulâ imperâ prægreſſâ; ita ut non raro univerſam aliquam eorum familiam, viros ſcilicet, mulieres, liberoſque malè mulctet. Neque iſta Lues quæ afflictiſſimos hoſce ſæpe ſæpius invadit, vel hilum à *Venereâ* nobis dictâ, quantum ego quidem intelligo, quoad ſymptomata, *Dolores* ſcilicet, *Ulcera*, *&c.* habitâ nempè diverſorum Climatum ratione, videtur diſcrepare, licèt nomine prorſus abludat, cùm *The Yaws* ab illis dicatur. At nec medendi methodus quâ utuntur illi, à noſtrâ abhorret, utrobique enim *Salivatio* ex *Hydrargyro* utramque facit paginam: non obſtante eo quod hìc apud nos dicitur de eximiâ *Guaiaci* & *Sarſaparillæ* vi quam in natali ſolo exerant, quæ ex longo ad nos itinere tantùm non exhauſta putatur. Probabile itaque mihi videtur *Hiſpanos* qui in Europam primi hunc morbum tradexere, eodem infectos fuiſſe ex contagio *Nigrorum* emptorum in *Africa*, quorum genti alicui (multi enim ſunt populi *Guineæ* confines, apud quos invaluit mos ille barbarus homines Europæis merci-

mercibus permutandi) *Endemiæ* eſſe poteſt. Ut ut ſit, contagioſa iſta Lues paulatim ſerpens, has orbis terrarum partes eo uſque inquinavit, ut ſi eâ celeritate graſſaretur adhuc quâ primùm invaſit, intra ſæcula aliquot actum eſſet de genere humano, vel ſaltem Noſocomiis de cætero addictum, prorſus impar eſſet iis rebus gerendis quibus continetur hominum ſocietas: niſi quòd, Vegetabilium inſtar, in alienum à patrio ſolum quaſi tranſplantata, Europæo noſtro non perinde lætatur, ſed languet indies, & mitioribus Phænomenis ſatiſcit. Novus apud nos hoſpes cùm eſſet, ſi quem arripuerat, mox omnem ſanguinis maſſam contaminabat, & diris capitis atque artuum doloribus, tum etiam ulceribus variis in partibus ſe prodebat. At verò Centum retrò annis *Gonorrhœa Virulenta* ſpecie ſe primùm oſtendebat, oſtenditque adhuc, hâc ſibi portâ exitum quærens; nullo alio manifeſto ſymptomate, niſi quòd in perpaucis ulcuſculum in pudendo (vulgò *a Shanker*) primum morbi eſt indicium; cujus virus cùm per Gonorrhœam non ejiciatur, ſanguinis maſſam dicto citius pervadit inficitque.

Propagatur autem Venerea hæc Lues vel per *generationem*, undè miſellus Infans ab inquinato parentum altero mala ducit ſtamina vitæ; vel per *contactum mollioris alicujus partis*, quo virulentia atque inflammatio corpori inſinuantur ex occaſionibus hoc in loco dicendis. Primò in lactatione v. gr. vel *Infans* Nutricem per rariores mammillarum poros, vel *Nutrix* Infantem per os tenerum inficere poteſt. Secundò Infantes ſi nudi cum inquinatis in eodem lecto dormiant. Licèt enim Adulti quorum caro jam firmior ætate obduruit, vix niſi

intercedente impuro coitu, quamvis simul dormiant, possint inici, infantium tamen laxior caro & texturæ rarioris venenum facilè excipit, quod non semel observavi Infantibus à genitoribus, quibuscum dormiebant, infectis contigisse. Tertiò autem, partis mollioris contactus maximè in Coitu impuro fit, ac proinde eo præ cæteris modo serpit Lues; cùm scilicet penis Spiritibus Generationi dicatis turgidus, à Venereo sive ulcere, sive etiam pustulâ in uteri vagina stabulante noxam de facili haurit, quorum alterutro intus latente Mulier nihilominus sana videri potest; veneno nempe vel istarum partium illuvie ita detento ut segnius invadat sanguinem, vel per menstruas purgationes diluto sæpius, & quadantenus exterminato. Contagio hæc carnosam virgæ substantiam, quantum ego judico, primum adoritur quam quidem corrumpens, eidemque primò inflammationem, mox ulcerosam *διάβρωσιν* sensim inducens, efficit ut sanies, qualem in *Gonorrhœâ* cernimus, in urethram lentè extillet: quod ut credam hâc ratione promoveor; ipse scilicet vidi virulentam hujusmodi materiam per substantiam glandis porosam exudare, non per urethram ejectam, nulloque ulcere vel glandem occupante, vel præputium. Tandem verò altiùs penetrans, glandulas *Prostatas* efferato ulcere solet depascere; quod haud rarò cernitur in eorum cadaveribus quos hic morbus è medio sustulit.

Gradibus mox dicendis procedit hic morbus. Æger, (ocyùs aut seriùs, prout mulier quâcum consuevit magis minúsve fuerit inquinata, pro ratione etiam temperaturæ *μιάσματι* excipiendo magis minúsve idoneæ) primùm dolore genitalium insolito

inſolito cruciatur cum quâdam rotatione quaſi teſticulorum; poſteà, ſi recutitus non ſit, macula primò Morbillum jam erumpentem magnitudine & colore æmulans glandis partem aliquam invadit. Statim ab hujus maculæ exortu, liquor quidem lentè extillat, ſeminis inſtar, qui quotidie à ſeminis tàm colore, quàm conſiſtentiâ recedens, flaveſcit tandem aliquanto dilutiùs ovi vitello; & in Lue virulentiore intenſioreque non modò vireſcit, ſed & aqueo humori permiſcetur ſanguine affatim tincto. Puſtula jam dicta *ulcus* tandem fit, primò haud abſimile *Apthis* Infantium ora obſidentibus, quod indies latiùs & profundiùs depaſcatur, ſupervenientibus orificii callo & duritie. Animadvertendum eſt autem quòd memorata puſtula rarò Gonorrhœam comitem habet in iis qui aut jam pridem Gonorrhœâ laborarunt, aut recutiti ſunt; utpote quorum Glans tum ab aere cui expoſita eſt, tum à frequenti linteorum attritu indureſcens, noxam non ita facilè ſuſcipit. Hujuſmodi Verpi igitur glandis ulcere ferè non tentantur, ſola *Gonorrhœa* dicto modo naſcitur. Hanc alia mox ſymptomata excipiunt, ut primò magnus doloris ſenſus in pene quoties erigitur, perinde ac ſi validâ manu tranſverſus fortiter conſtringeretur, qui noctu præcipue urget, quoties in lecto æger cœpit incaleſcere: quam quidem conſtrictionem penis dolorificam morbi hujus in hoc ſtatu exiſtentis ſignum παθογνωμονικώτατον exiſtimo. Incurvatur etiam veretrum à frœno jam contractiore, quod cùm in erectione extenditur prò natura ſuâ, acutiſſimum dolorem adfert. Accedit etiam *ardor urinæ*, qui plerumque inter mingendum vix percipitur, at vero æger jam à mictu ceſſans per om-

nem urethræ ductum acriter admodum uritur, maximè quâ in glandem definit. Nonnunquam etiam erosâ atque excoriatâ urethrâ jugi puris acrioris fluxu, natura in carne novâ vice jam deperditæ justo occupatior laxam quandam & spongiosam substituit, quæ mole quotidie aucta & sensim indurata *Caruncularum* excrescentiis ita meatum urinarium infercit, ut tandem lotio non detur exitus; quæ quidem caruncule nihilominus ex ulceribus sibi adnatis ichorem quendam evomunt, & tum Medico crucem figunt inter curandum, tum ægro magis ipsâ morte timendum malum. Quinimò sæpe accidit ut sanies quæ per Gonorrhœam deplenda erat, vel à motu violentiori, vel Astringentium usu in Scrotum deposita, atrocissimum dolorem & Scroti inflammationem accersat, nunc alterutro, nunc utroq; ejus latere in molem ingentem elato; Gonorrhœa interim progrediturtardiùs, at verò urinæ ardor non mitiùs urget. Atq; hæc sunt communiora morbi hujus symptomata, manente hoc ejus statu.

At verò quoties sive Morbi diuturnitate & in dictis partibus morâ contagio sursum fertur & sensim sanguini labem imprimit, aut materiâ virulentâ indebito Adstringentium usu in corpore retentâ humores putrescunt, *vera Lues* exoritur, in quâ Tumores sive *Bubones* sæpe in inguine comparentes primum ejus gradum constituunt. *Dolores* tum caput, tum artus in articulorum interstitiis, humeros scilicet, brachia, & talos crudeliter laniant, nullo ordine invadentes, & per intervalla, licèt noctu ægrum lecticuli calore perfusum rarissimè destituant, nec nisi sub auroram libenter evanescant. Crustulæ etiam & *porrigines* varias corporis partes deturpant.

deturpant. Flaveſcunt hæ fermè ad inſtar favi, quo ſigno à cæteris omnibus queant internoſci. Quandoque ſuperficie latiore varia occupant corporis ſpatia ad eum modum quo *Lepra* in Medicorum ſcriptis depingitur. Quanto autem magis ſcabies hæc diffunditur, tanto minùs æger diſcruciatur. Univerſa ſymptomata pedetentim increſcunt, dolor præ reliquis, qui tandem eò uſque exacerbatur ut ſe nequeat miſer diutiùs in lecto continere, ſed protinus exiliens, huc illuc in cubiculo curſitet irrequietus fermè donec illuceſcat. Adde quòd præ doloris vehementiâ Cranium atque oſſa tibiarum brachiorumque hinc inde attolluntur in perdura tubera, *Exoſtoſes* dicta, excreſcentiæ oſſeæ in equorum tibiis (vulgò *a Spavin*) haud abſimilia: quæ quidem oſſa tuberculis obſeſſa jugi dolore ac inflammatione tandem carioſa redduntur & putreſcunt. *Ulcera* etiam *Phagadenica* varias corporis partes depopulantur, quæ fauces ut plurimum primò aggredientia, ſenſim per palatum in naſi cartilaginem propagantur, quam mox abſumunt, ita ut is jam fulcro deſtitutus planè concidat. Creſcentibus indies ulceribus, & dolore aucto, æger partim indeſinenti carnificinâ enectus, partim ulceribus confectus & putredine, vitam trahit cruciatu, fœtore, carie, opprobrio moleſtiſſimam, & quavis morte longo intervallo miſeriorem, donec tandem, pereuntibus per vices membris, lacerum cadaver, & jam ſuperis grave, humo condatur.

Intrinſecam hujus morbi naturam, Eſſentialem quam vocant, niſi quatenus ea ex iſtis quæ jam depinximus ſymptomatis eluceſcat, non mihi magis perſpectam eſſe arbitror, quàm eſt Eſſentia ſive

Plantæ cujuſlibet, ſive Animalis: Quicquid verò de eâ ſit, certò mihi conſtat humorem hunc committentem inflammationis haud mediocris participem eſſe, undè hæc tot malorum Ilias: conſtat etiam dictum humorem evacuandum eſſe, idque iis mediis quorum efficaciæ Experientia, medicorum Magiſtra, ſuffragatur. Cùm nondum inveniatur immediatum aliquod *Specificum* cujus ope ſine evacuatione prægreſſâ Lues debellari queat. Neque enim vel *Mercurius*, vel *Ligna Exiccantia* dicta, Specificorum titulo ſunt donanda, niſi exemplis in medium allatis probare quis poſſit, vel Mercurium abſque Salivatione, vel Lignorum Decoctum nullo ſubſequente ſudore Luis Venereæ curationem quandoque abſolviſſe. Utque experientiâ didici ſudorifica vulgaria haud minùs profeciſſe in hoc morbo quàm Lignorum decoctum, ita nullus dubito quin ſi reperiri poſſit aliud quid, ſive in Regno Vegetabili, ſive Animali, quod in excitandâ ſalivatione pares cum Mercurio vires haberet, pariter etiam ad ſanandam Luem valeret. Quandoquidem autem hic morbus adhuc intra Gonorrhœæ limites ſubſiſtens, longè ab eodem diſtat cùm jam omnem ſanguinis maſſam contaminaverit, & Venerea Luis nomen præciſè mereatur, ita etiam Evacuatio quâ Gonorrhœæ materia ejicitur, alia prorſus eſt atque illa, quâ Lues jam formata eliminanda eſt.

Gonorrhœa vi-rulenta Curatio.

Gonorrhœam itaque quod attinet de quâ primò agemus, in remediis *Catharticis*, quantum huc uſque uſu comperimus, Curationis omnis cardo vertitur; quorum auxilio vel educitur humor peccans, vel procuratur diverſio ſuccorum corporis

corporis naturalium qui aliter hosti in pabulum cederent. Quamvis autem tum ratio, tum experientia mihi dictant hunc morbum à quolibet demum Cathartico sæpe diuque exhibito sanatum iri, ea tamen cæteris *φαρμάκοις* mihi videntur quæ bilem, maximè verò quæ ichorem serosum fortiter è sanguine expurgant & subducunt. Ac proinde solâ *Jalapii radice* pauperibus aliquoties subveni, quorum tenuitati & rebus domi angustis consulendum erat. Cùm verò & morbus conspicuam secum trahat inflammationem, & medicamenta purgantia quibus expugnandus is est, calida etiam sint, *Diæta refrigerans* omnino est imperanda à carceribus, quod dicitur, ad metas.

Sic itaque soleo præscribere. ℞ *massæ Pilul. cochiar. maj.* ʒ iij. *Extract. Rudii* ʒ j. *resin. Jalap. & diagryd. an.* ʒ ß. *cum s. q. Opobalsami f. Pil. è singulis Drachm.* vi. Quatuor ex his singulis auroris deglutiendæ sunt horâ quartâ vel quintâ (ita ut æger superdormiat) ad dies 12 vel 14, vel etiam plures, donec sc. urinæ ardor & materiæ seminiformis color flavus admodum imminuantur; quæ cum pro voto successerint, satis esse autumo, si æger interjecto semper die uno, easdem repetat ad septimanas adhuc duas; quo tempore elapso, sufficit ut bis in septimana sumantur Pilulæ, donec humor ex urethrâ stillare solitus prorsus evanescat, quod ut plurimum non nisi post multos dies contingit. Quamvis enim vulgò affirmetur, quòd ejusmodi ichor qui ardore urinæ & flavo materiæ extillantis colore disparentibus, manè præsertim, in summitate colis digitis compressi ad guttulam unam alteramve cernitur, à debilitate tantùm & à laxitate partium ob diutinam viroſi fomitis in eis moram oriatur; miseri tamen

tamen experiuntur magno ſuo malo reliquias has eſſe contagii non penitus deleti; quod licèt quadantenus ſubactum, ex leviſſimâ quâque occaſione (à potu ſcilicet nimio, aut exercitio quolibet vehementiori aut ſimili aliâ) novas excitat tragœdias, Gonorrhœâ poſtliminiò recrudeſcente, ſi nempè æger catharſeòs moleſtiam defugerit, nondum extirpato radicitùs morbo.

Si poſt hujuſmodi purgationem Gonorrhœa nondum cedat, ex uſu erit loco pilularum, maximè in iis qui difficilius purgantur, potentius aliquod medicamentum ſubinde intercalare, cujuſmodi eſt Potio ſequens, quæ ſemel tantùm hauſta magis aliquando fecit ad ſiſtendam Gonorrhœam, quàm leniora Cathartica ſæpenumerò ingeſta. ℞ *Tamarind.* ℥ ß. *fol. ſen.* ʒ ij. *Rhei* ʒ i ß. *Coq. ſ. q. aq. Colatura* ℥ iij. *diſſolv. Manna, & ſyr. Roſar. ſolut. an.* ℥ j. *ſyr. de ſpinâ cervin. & Electuar. è ſucco Roſar. an.* ʒ ij. *M ſ. f. potio.* Vel curatione tardiùs procedente detur *Turbith minerale ad gr.* viij. tantùm bis vel ter, (idque interpoſito debito temporis ſpatio, nè fortè oboriatur Ptyaliſmus;) quod quidem remedium in eradicandâ Gonorrhœâ pervicaciori facilè primas fert. Vel bis in ſeptimana pil. ſequentes exhiberi poterint, ℞ *pil. ex duobus* ʒ ß. *Mercur. dulc.* ϑ j. *cum ſ. q. Opobalſami f. pil.* iiij. *ſumenda ſummo mane.*

Eſt autem ubi æger à Catharſi dicto modo repetitâ uſque adeò abhorret, ut ne conſpectum quidem, vel odorem ſolum remediorum ferre queat. Eſt etiam ubi corpus ex *idioſyncraſia* quadam ita pertinaciter purgantibus refragatur, ut debita peccantis humoris quantitas nequeat educi; atque ita dum impenſiùs in hoc laboratur nullo

cum

cum fructu, Lues tandem obrepit, quæ eos ſæpiſſimè ægros adoritur, quorum corpora catharticis fortius obſiſtunt: cùm ita ſe res habeat, *Enematis* agendum eſt, quibus injectis utrique indicationi, humoris ſcilicet tum expurgandi, tum ab affectâ parte derivandi ſatis fieri poteſt. Quinetiam hæc Methodus expeditior eſt nonnunquam præmemoratâ iſtâ, at non æquè tuta, me judice; cùm prior illa licèt diuturnitate moleſtior, minùs tamen habeat periculi nequa contagioſi fomitis particula in viſceribus hæreat, novos datura tumultus; Hoc verò incommodum facillimè evitatur, ſi Cathartica per os aſſumpta diebus ab uſu Clyſterum liberis, mutuam iis operam commodent.

Hâc itaque viâ incedo, *Pilulas* jam prædictas, aut alias ejuſmodi duabus tribuſve auroris continuis exhibendas curo; poſteà *Enema* ſequens manè, & horâ quintâ pomeridianâ quotidiè injiciendum, donec penitùs ceſſaverint ſymptomata; niſi quod ſemel aut bis in hebdomade Catharticum impero, miſſo die iſto Clyſtere. ℞ *Electuar. è ſucco Roſar.* ℥ vj. *Terebinth. Venet. vitello ovi ſolut.* ℥ ß. *diſſolvantur in aq. Hordei* ℔ j. *Colatura adde El. Diacathol.* ℥ ij. *m. f Enema*: Singulis etiam noctibus *Opobalſami* vel *Balſami è Mecha gut.* xxv. ſaccharo fruſtulo exceptas concedo, ſub lecti ingreſſu; quod quidem medicamentum, cùm *Terebinthina* quoddam genus ſit liquidum ac purum, iiſdem quibus illa facultatibus pollet, & ulceroſæ genitalium diatheſi apprimè ſuccurrit; hujus itaque defectu *Terebinthina Cypria* ad quantitatem avellanæ dictis temporibus devoranda ſubſtitui poſſit.

Procedente Curatione, quicunque ea demum methodo tentetur, ægro cibis omnibus ſale conditis,

ditis, vel aliàs dyſpeptis (quales ſunt carnes Bovinæ, Porcinæ, Piſces, Caſeus, Radices, Olera,) & fructibus horariis quibuſcunque interdico; quibus ſubſtituo carnem Vervecinam, Vitulinam, Pullorum, Cuniculorum, & cætera ὠμόσιτα. Volo etiam ut vel his parciſſimè utatur, tantùm ut ægri vires non labaſcant. *Potus*, vino in genere abdicato, ut & liquore omni ſive ſpirituoſo, ſive aceſcente, *Hydrogala* eſto, ex tribus aquæ coctæ partibus & lactis unâ, niſi quòd in prandio & cœnâ Cereviſia tenuis in parvâ quantitate poſſit indulgeri. Ad contemperandam inſuper inflammationem, & mitigandum ardorem urinæ, refrigerantem aliquam *Emulſionem* ad ſequentis normam compono, in Purgationum interſtitio frequenter potandam. ℞ *Sem. Melon. & Pepon. an.* ℥ ß. *ſem. Papav. albi* ℥ ij. *Amygdal. dulc. excorticat. n.* viij. *contund. ſimul in mortario marmoreo, ſenſim affundendo aq. Hord.* ℔ i ß. *Colaturæ adde ſacchari Cryſtallini q. ſ. m. f. ſ. a. Emulſio.*

In temperamento admodum ſanguineo, & affectu pertinaciore, poſt menſem catharſi datum, aut circiter, ut plurimùm *ſanguinis Uncias octo vel novem* è brachio dextro detrahendas ſuadeo; ut maturiùs celebretur venæſectio author non ſum, ne hâc προφάσει contagium penitiùs inferatur. *Injectiones* in urethram non magni facio, utpote quæ ſive acrimoniâ ſuâ mordaci, ſive ſtipticitate non raro magis officere ſoleant, quàm prodeſſe: veruntamen ſub morbi exitu *Aqua Roſacea* in pauca quantitate poteſt injici.

Hâc methodo, quæ mihi ſemper pro voto ceſſit in Gonorrhœâ ſanandâ, meliorem nondum comperi; maximè in iis qui facilè purgantur. In iis enim

enim qui purgantur ægriùs, curatio, licèt nunquam fallax, tamen non niſi poſt longum temporis ſpatium perficitur. In his itaque ſanguis iterum mittendus, & acuenda ſunt Cathartica, tum etiam repetenda ſæpiùs, atque in eorum uſu diutiùs eſt perſeverandum, aut Clyſteres modo jam ſignato uſurpandi. Etenim *Catharſis* hîc ad inſtar omnium eſt. Atque in hoc affectu, ſi in alio quopiam, verè aſſeritur, quòd qui mundificat bene, bene ſanat: modò ab *Aquis Mineralibus* ſibi temperet, quas certò mihi conſtat morbi reliquias è corpore eliminandas vi aſtringente & plus ſatis ſanativâ arctiùs conſtringere, & quaſi clavo figere trabali; unde quòd ſæpius obſervavi, *Scroti tumores* enaſcebantur quoties in morbi principio, vel ſtatu, pejoraque adhuc ſymptomata ut *Caruncule*, ſi quando ſub ejus exitu potarentur. Quod quidem ego fidenter aſſero, quantumlibet ex more hodiè recepto Aquæ Minerales in dicto caſu haud raró præſcribantur.

Neque ſum neſcius quantum ſe venditent Practicorum nonnulli in hujus ſymptomatis curatione, quâ breviore temporis ſpatio, quâ remediis magni nominis & tituli abſolvendâ; interim obſervatione plus ſatis frequenti certò deprehendi, materiam, quæ eliminanda fuit, aſtringentium vi in corpore detentam maximum ægris dediſſe malum, ex quo perſæpe ſanguinis maſſam de novo ſubiens ipſam demum Luem parit. Nec majore cum fructu, licèt periculo minore, decoctum *Lignorum exiccantium* uſurpatum comperi; quo ſcilicet, ſub prætextu *Specificorum*, tum univerſum ægri corpus, tum præ cæteris affecta pars jampridem nimis incaleſcentia ulteriùs adhuc inflammabantur; non-

nunquam

nunquam etiam *Gonorrhœa* quæ paulò antè evanuerat, quod me obſervaſſe memini, denuò in conſpectu prodiit.

Animadvertendum eſt autem, quòd ſi ægri glans Præputio undiquaquè contegatur, atque ejuſdem ora præ inflammatione uſque adeò tumida, dura, ac calloſa reddantur ut nullo modo queat reduci; lateremlavat quiſquis Gonorrhœam remediis purgantibus, fortiſſimis licèt, & quotidè ad nauſeam repetitis, aggreditur, niſi eodem tempore id agatur ut pars ita affecta ad ſtatum ſibi naturalem redeat, ſublatis & duritie & tumore, undè Gonorrhœæ novus utique fontes ſubminiſtratur. Quod quidem ego admoliorfotu ſequente. ℞ *Rad. Althææ, & liliorum an.* ℥ i ß. *fol. Malv. Verbaſc. Sambuc. Hyoſcyam. flor. Chamamel. & Melilot. an. M. i. ſem. lini & Fœnugraci an.* ℥ ß. *Coq. ſ. q. aq. font. ut f. Fotus, parti affectæ admovendus per horæ unius ſpatium bis vel ter in die.* Peractâ fomentatione partem affectam *Oleo è ſemine lini* recenter extracto perungendam curo, deinde *Emplaſtrum è Mucilaginibus* alnæ æginæ inductum labiis præputii tumidis circumponendum. Quòd ſi *Ulcus* vel in ipſius præputii labiis, vel in ſubjectâ glande hærens ſuâ callositate facit ut illud non niſi ægrè poſſit retrahi, præter fotum jam dictum ſequens etiam *Linimentum* præſcribo. ℞ *Unguent. Baſilici* ℥ vj. *Unguent. è Nicotianâ* ℥ ij. *Præcipitat. aq. Roſ. lot. & optimè lavigat.* ℥ ß. *m. f. Linimentum, quo linteirafura imbuatur, & ulcuſculo admoveatur ſemper poſt Fotûs præſcripti uſum.*

Ubi verò ſive quòd juſtò maturiùs Gonorrhœa ſiſtatur, ſive ab exercitio vehementiori, aut aliâ quâcunque de causâ, Scrotum jam morbi ſedes ab eadem

eadem in tumorem insigniorem attollitur, prædictum *Fotum* bis in die parti affectæ admoveo, modò non imminuantur & dolor & tumor *Cataplasmate* vulgò noto *ex Oxycrato & farinâ Fabarum.* Hæc dum foràs peraguntur, non desino remediis & Catharticis, & Refrigerantibus, quæ modò præscripsimus, introsumptis, tum etiam Dietâ suprædictâ hostem urgere; neque mihi religio est quovis hujusce mali tempore sanguinis ℥ ix, vel xè brachio isto detrahere quod testiculo tumefacto respondet, si tumoris magnitudo & vehementia doloris id mihi suadeant. Atque hæc hactenus de *Gonorrhœâ.*

Lues confirmata Curatio.

Cùm verò eousque invaluerit morbus, ut jam *Venerea Lues*, vel *Lues confirmata* præcisè dici mereatur, alia omnino porta quærenda est, & duriori huic nodo cuneus itidem durior est adhibendus: quandoquidem nullum adhuc experimentum, quod sciam, adferri possit extirpati hujusce morbi, nisi per *Salivationem* ab *Hydrargyro* excitatam: quicquid tam doctorum nonnulli, quàm indoctorum de aliis sanandi modis satis temerè & audacter effutiverint. Cùm itaque *Salivatio* omnem hic numerum absolvat, id tantum mihi incumbit ut quæ in eâ excitandâ, tum etiam regendâ, & ratio (qualis qualis ea demum fuerit,) & observatio rationi suffragata mihi dictaverint, edisseram.

In principio autem ne conjecturâ quidem assequi possum quid sibi velint crebra ista monita quibus de corpore remediis *Catharticis*, & *Digerentibus*, Balneo puta & cæteris id genus, ritè præparando, ita serió cavetur; Ut de Venæsectione jam taceam, cui nonnulli hîc loci primas deferunt.

Quum

Quum enim, ſi veritati ſit litandum, eo res redigatur ut *Veneno* Salivatio procuranda ſit (neque enim adhuc innoteſcit ſalubre aliquod medicamentum quo poſſit excitari, neque æger ſine ejus ope in tuto collocari poteſt,) quæritur utrùm corpori conſtantibus adhuc viribus vegeto & valenti, ac proindè frangendis inimici conatibus haud impari;, an eidem nuſſione ſanguinis & tenui dietâ jam debilitato rectius committatur Venenum. Haud dubiè ſatius eſſe duxerit æquus rerum æſtimator nihil agere, quàm ita importunè ſatagendo nocere. Quid quod experientia teſtatur, nullis evacuationibus, aut alio modo infirmatos ſalivationis impetum multò melius ſuſtinere, quàm eos quorum quaſi ante prælium inciſi ſunt nervi?

Miſſo itaque damnoſo omni hujuſmodi præludio, ſtatim atque accerſor *Unguentum* præſcribo *ex Axungia Porcina* ℥ ij. *& Mercurii crudi* ℥ j. Neque oleum aliquod è calidioribus, neque aliud quid admiſceo; cùm deterius fiat Unguentum, ſi quod adjecta iſta frænum injiciant, & nihilo efficacius, ſi nihil prorſus agant: Et fortaſſe additamenta ejuſmodi ſub nomine *Correctivorum*, idem hîc præſtant (ſi quid tamen præſtant) quod *Catharticis* adjuncta judice experientiâ, ſolent præſtare; tormina nempe excitant, & catharſin reddunt laborioſiorem, à luctâ ſcilicet inter Antidotum & Catharticum, cujus vis omnis purgans in eo poſita eſt quòd naturæ hominis inimicetur. Verùm ut *tertiâ parte* dicti *Unguenti* brachia, crura, & tibias ad tres noctes continuas (primam quâ accerſor includendo) manibus ſuis æger perungat injungo; ita tamen ut neque axillas, neque inguina attingat uſpiam, & abdomen panno laneo tenuiore circumpoſito

poſito & poſteriùs conſuto, à linimenti contactu diligenter muniat. Poſt tertiam inunctionem gingivæ ut plurimùm intumeſcunt, & *Ptyaliſmus* ſuboritur. Si verò intra tres dies poſt ultimam inunctionem idem haud procedat, tum gr. viij. *Turbith Mineral. in Conſerv. roſ. rubr.* exhibeantur ægro, qui poſt ſingulas vomitiones aut ſedes ſumat hauſtum liquoris poſſetici calidè. Cùm expuere inceperit, id jam medico negotii tantùm eſt ut gradum ſalivationis ſcrupulosè expendat, nè invocatis temerè ſuppetiis, ſalivationem eo uſque evehat ut æger de vita periclitetur. Ubi jam Ptyaliſmus ſtatum debitum fuerit adeptus (in quo expuuntur ut plurimùm libræ quatuor ſpatio Nycthemeri,) vel ſymptomata, etiamſi parciùs expuat æger, evanuerint (quod plerumque contingit poſt quartam diem à ſtatu ſalivationis;) & induſium & tori lintea aliis, quæ à quo ultimò lavabantur uſurpata aliquandiu fuere, ſunt permutanda: cùm priora iſta unguento infecta ſalivationem & magis quàm erat opus intendere, & longiùs protrahere quàm ægro expediat, apta nata ſint. Quod ſi fortè priùs elangueſcat ſalivatio quàm ſymptomata penitus diſparuerint, extimulanda ſubinde eſt *Mercurio dulci ad* ℈i. pro doſi exhibito.

Nonnunquam accidit, præſertim in corporibus ἰνμεταλλάτοις, quòd poſt unam vel alteram inunctionem (nempè ſimul ac Hydrargyro ſanguis affici inceperit) natura illicò per inteſtina hunc hoſtem expellere ſatagat, undè non ſolùm dejectiones mucoſæ & tormina ventris, ut in iis qui dyſenteriâ laborant, eveniunt, verùm etiam curatio morbi impeditur, utpote qui ſalivationi tantummodò cedere ſoleat. In hoc caſu à Mercurio ſive extrà

applicito, ſive intrà aſſumpto, prorſus abſiſtendum, donec hæc ſymptomata penitùs evanuerint; atque porrò dictus alvi fluxus (qui plerumque accidit, antequam ſalivatio bene aſſurgat) ſiſtendus eſt uſu *laudani liquidi*, ita doſim augendo atque repetendo prout urgeat ſymptoma; aut *Diaſcordii ſeſquidrachmâ*, aliquoties prout opus fuerit, devoratâ. Diarrhœâ tandem cohibitâ, ſalivatio debito modo procedere ſolet, quæ antea vix appareret.

Convaleſcente de cæteris ægro, niſi quod os adhuc exulceretur (qui genuinus eſt ptyaliſmi fructus) ſalivatio quæ jam indies imminuitur, nec purgatione nec alio modo quocunq; ſiſtenda eſt: fieri enim poteſt ut etiam poſt conſopitum dolorem, atque exiccata ulcera aliquid de morbi fomite adhuc in corpore deliteſcat, bella denuò moturum, niſi ſibi permittatur ſputatio illa moderata, quæ poſtquam redintegratâ ſanitate homo ſe auræ liberiori aliquandiu expoſuerit, deſitura eſt. Periculoſum itaque eſſe arbitror Ptyaliſmi jam abiturientis & mox evaniturî reliquias vel *Catharſi* deducere, vel *Lignorum decocto* exiccare velle; à quâ Praxi, quæ vulgò obtinet ſpecie vel Mercurii è corpore eliminandi, vel corrigendæ ejus malignitatis, naſcuntur ſine dubio frequentes iſtæ *Recidivæ* quæ miſeris accidunt, ſanitatem tandem aliquandò poſt tantum impenſarum, tot exantlatos labores, tantum tædii devoratum anhelantibus; ad quam etiam certò perveniſſent, ſi ſalivatio non niſi ſuo tempore determinaretur. Longè itaque conſultius eſſet, Ptyaliſmum promovere *Mercurio dulci* ſemel in hebdomade exhibito, etiam poſtquam omninò convaluerit & jam ſub dio verſetur (quod

&

& ego per menſes aliquot fieri aliquando juſſi,) quàm eundem præmaturiùs inhibere.

Quantumlibet autem à catharſi in ſalivationis declinatione ob jam dictas cauſas abhorream, fieri tamen poteſt ut in ejuſdem ſtatu ea nec prætermitti poſſit, nec debeat, quoties ſcilicet re malè geſtâ, couſque fuerit evecta ſalivatio ut jam ægri vitæ metuatur: quo in caſu non tutum modò eſt, ſed & neceſſarium etiam Cathartico ingeſto Ptyaliſmum ad eum gradum deprimere, ut cum ægri ἐυπορίᾳ procedat, qui deindè ſuo juri relinquendus.

Si quis jam quærat, an nudâ Salivatione contenti eſſe debeamus, nec Catharticis, nec aliis remediis ſolennibus in uſum, poſt eam peractam, revocatis? Reſpondeo, præter jam dicta, quibus & ratio aſtipulatur, & experientia, me velle doceri quam ob cauſam magis ſit neceſſarium purgare poſt Salivationem, quàm Salivationem excitare poſt Catharſin, cùm remedia purgantia (*Scammoniata* maximè & id genus acria) malignitatis quidpiam in corpore relinquant, quod naturæ tamen committimus, cujus vi tandem ſubjugatur iſtud quicquid eſt veneni, eo ſcilicet qui purgatus fuit ad regimen conſuetum, exercitium, & liberiorem aeris uſum ſe recipiente. Atque id porro libenter ſcire velim, quâ demum arte freti Mercurii reliquias per Catharſin expellere conamur, cùm genuinam illam ac propè unicam methodum (per ſalivationem ſcilicet) quâ natura id efficere ſolet ac debet, non ſolùm negligamus, ſed etiam impediamus? Hujuſmodi autem hallucinationes minimis iſtis rationis ſcintillulis imputandæ ſunt, quibus nos miſeri mortales tantùm præditi, ad

veritatem in profundo demersam non penetrantes, quamlibet ejus umbram & speciem amplectimur, pro Junone, quod aiunt, captantes nubem; mox colloquia miscentes, præjudicia malè fundata ita penitus nobis invicem infigimus, ut tandem phantasmata nostra & delirantium insomnia pro principiis Apodicticis haberi velimus; cujus specimen, ni fallor, præ manibus nobis est.

Quamvis autem in plerisque Curatio modo jam dicto absolvatur, *viz. Inunctione* per tres noctes continuas, & exhibito *Turbith Minerali* Ptyalismo haud ritè procedente, *Mercurio* item *dulci* ad vices aliquot, eodem justo citiùs fatiscente; seriò tamen animadvertendum est in quibusdam reperiri idiosyncrasiam sive temperamentum quoddam peculiare tam salivationis respectu, quàm purgationis (atque eadem plerunque in iisdem, ut qui ægrè purgantur, ægrè etiam ad Ptyalismum perducuntur,) ita ut in nonnullis Methodus laudata vix gingivarum exulcerationem queat efficere, multò minùs salivationem eam procurare quæ malo eradicando par sit. In hujusmodi ægris Medico summopere cavendum est ne animo nimiùm obstinato salivationem importuniùs urgeat, recalcitrante naturâ, atque ab isto evacuationis genere prorsus abhorrente; quod qui minùs intellexere ægros haud paucos letho dederunt: Etenim in corporibus ita factis, quotiescunque medicamenta, sive externa illa fuerint, sive interna, pertinaciter ingeminaveris, loco salivationis perfectæ nil præter ventris tormina, & dejectiones dysentericas obtinebis, naturâ per hanc portam Hydrargyri virus amoliente; vel dolores ventriculi & ægritudines, sudores frigidos, horrendaque alia symptomata accersis,

accerſes, ita ut æger tantùm non agat animam, fortè etiam mox eam evomat. In his licèt Medico concedi poſſit, ut poſtquam ad dies quatuor vel quinque à poſtremâ inunctione ſalivationem fruſtrà præſtolatus fuerit, inunctionem jam ſæpè dictam, & *Turbith Minerale* denuò repetat (interjectis inter ſingulas inunctionum vices diebus aliquot;) religioſè tamen cavere debet, nè cùm tanto conamine ſalivationem incaſsùm ſollicitaverit, eam per vim invitæ naturæ extorquere pergat. Hic itaque modus, quantum ego judicio valeo, Medico tenendus eſt, ut ubi primùm vel ægritudo ventriculi, vel ventris tormina ſuccedant, ſtatim ſibi temperet à remediis adhibendis donec ea penitus evanuerint ſymptomata; pluribus enim & fortioribus remediis ad cogendam φύσεως ἀντιτασσόμενος ſalivationem accumulatis, *Dyſenteria* certò certiùs tormina ventris, & ventriculi ægritudinem Mors excipiet. Cùm ex adverſo ſi lentè feſtinet, & moras trahat, *Mercurii dulcis* ℈i. ſemel aut bis in ſeptimanâ exhibendo, vel per ſe, vel cum ʒj. *Diaſcordii*, ſi æger in Diarrhœam propenſior ſit, tandem aliquando cum bonis ægri rebus optatâ potietur arenâ. Quantumvis enim Ptyaliſmus ad plenum nunquam aſſurget, æger tamen copioſiùs quàm pro more ſolito expuet, & fœtor juſtæ ſalivationis comes neque imminutiorem hanc deſtituet: unde evincitur ſanguinem & humores eam ſive putrefactionem, ſive alterationem, quicunque ea demum ſit, attigiſſe, quæ vel parit ſalivationem, vel cum ea naſcitur. Atque hâc Methodo univerſa hujus morbi ſymptomata tandem expugnabis, conceſſo utique debito temporis ſpatio.

Obſervandum eſt autem, quod licèt ſalivatio remedia alia, qualiacunque ea fuerint, in extirpandâ *Luè confirmatâ* longè exuperet, *Gonorrhœam* tamen cum Luè concurrentem neutiquam valet ſanare; nec ſiſtetur illa, hâc jam penitus devictâ: unde rectè colligitur nullam vim ſpecificam Mercurio ineſſe quâ Venerea Lues immediatè debellari poſſit; quamlibet *Specificum mediatum* fortè dici mereatur, in quantum mediante ptyaliſmo morbum expellat; pari fermè κατάχρησει (quod aliàs ſubinnui) atque ſcalpellum Chirurgicum Laterali morbo Specificum queat appellari. Sed ut ad rem redeam. Quoties *Lues* & *Gonorrhœa* unâ ſtabulantur, vel ante ſalivationem, vel eâ jam peractâ, Gonorrhœæ curatio tentanda eſt; quod & tutiùs ſit, me judice, & faciliùs etiam poſt finitam ſalivationem, cùm Luem habens comitem Gonorrhœa ægriùs dometur; quæ verò à prægreſſâ ſalivatione quadantenus ſubacta fuit, minori negotio expugnari ſoleat. At verò Catharticis religioſè abſtinendum eſt quouſque vel minimæ ſalivationis reliquiæ ſuperſint; Quamobrem *Turbith Minerali* ſemel aut bis in hebdomade exhibito ſecuriùs rem committemus, quàm aliis Purgantibus quibuſlibet, cujus vi promovebitur aliquantulum ptyaliſmus, dum interim materia Gonorrhœam committens paulatim excernatur.

Porrò obſervandum eſt, ſi tumor oſſi alicui, *Exoſtoſis* vulgo dictus, inſideat, qui etiam tamdiu permanſerit ut os jam carie afficiatur; incaſſum prorſus erit ſive ſalivatione, ſive aliâ aliquâ methodo curationem aggredi, niſi etiam huic malo obviam eatur; ac proindè os ope *Cauſtici* denudandum, & quamprimùm idem, quod aiunt, *exfoliandum*,

foliandum, uſu ſcilicet remediorum quæ intentionem hanc implere ſolent.

In *Ore exulcerato*, quod Salivationem paſſis ita familiare, ſi vel æger dolori ferendo par non ſit, vel eo uſque illud excorietur ut ſanguine diffluat, idem nocte dieq; vel *aquâ Roſarum Damaſcenarum*, vel *lacte aqua permiſto*, vel *hordei*, *radic. Althææ*, & *ſemin. Cydoniorum decocto* ſæpiſſimè proluendum eſt. Unicum hoc ſymptoma memorabile, quod ſcio, ſalivationi accidit, ſaltem quoties ea more debito adminiſtratur; & ſanè ſi *dolor* & *oris exulceratio* arte aliquâ protelari potuerint, haud multo eſſet moleſtior morbi hujus curatio, quàm eſt aliorum aliquot longè minùs famigeratorum.

Diatam quod ſpectat & reliquum ægri regimen, eadem prorſus in *Salivatione*, ſaltem donec ad finem jam ferè vergat, ac in *Catharſi* imperanda cenſeo: Cumque ei qui medicamentum aliquod purgans aſſumpſit, id tantum incumbat ut ſe in cubiculo à vi frigoris defendat, & cibis *ἐυπέπτοις* moderatè veſcatur, nondum mihi conſtat quo nomine vel lecto ſemper addicatur qui Ptyaliſmum ſubit, vel à victu modico arceatur, qui ſcilicet naturæ cum veneno conflictanti vires animumque addat; unde etiam naturâ tanto oneri ſuccumbente, haud pauci, ſpiritibus, atque omni vitæ robore diaphoreſi, purgationibus, & jejuniis ſupervacuis (præter vulnus ab *Hydrargyro* inflictum) tandem penitus exhauſtis, miſerè confecti ſunt: Perſæpè etiam morbo jam pulſo, æger eâ ſpirituum copiâ quâ erat opus ad redintegrandam ſanitatem deſtitutus, præ imbecillitate concidit; aut ſi fortè *Libitinam* valeat effugere, tot tantiſque cruciatibus vitam redimit, ut tanti non ſit vivere.

De quibus Poeta è Neotericis haud inelegan-ter.

Graviora morbis patimur remedia;
Nec vita tanti eſt, vivere ut poſſis, mori.

Hîc autem in promptu eſt iſtam objectionem diluere, quî fit ut nonnulli hoc morbo, (ſcilicet in ſtatu ejus modò dicto) malè multati in *Galliam* commigrare cogantur ut ab eo liberentur? Cujus rei hanc eſſe rationem, quantum judicare poſſum, exiſtimo; Hujuſmodi ægris, œconomiâ illorum corporum eversâ ac viribus proſtratis, apud nos aer craſſus ac humidus reſarciendis minùs idoneus eſt, cùm iſte *Gallia*, utpotè qui ſalubrior ac magis ſerenus, ſpiritus corporis & vires deperditas inſtaurare aptus ſit: Non quòd Practici ibidem degentes, utut docti quidem, methodum quâ hic morbus devinci poſſit, meliùs callent, quàm nos hîc in *Angliâ*. Sed ut ad Diætam revertar.

Exiſtimo itaque (& experientia mecum facit) quòd præter juſculum Avenaceum, Panatellam, Lac cereviſiatum, & Cereviſiam tenuem tepefactam, *&c.* juſcula inſuper è carne Vitulinâ, Pullorum, atque alia ejuſmodi in mediocri quantitate ægro & poſſint concedi, & debeant; atque ut, ubi primùm eousque ſubſederit gingivarum tumor ut dentes conſerere valeat, Cuniculorum, Pullorum, Agnorum carnes, atque ejuſmodi teneriores, at parcâ manu, ſint indulgendæ; ut vel in lecto ſe contineat, vel ad ignem ſedeat, prout hoc vel illud magis allubeſcat animo: Cùm enim *Ptyaliſmo* expugnetur hic morbus, non *Diaphoreſi*, hâriolando non ſum quorſum æger, nullâ urgente neceſſitate, nimio calore mactetur.

Dicta

Dicta Methodus uti expeditior eſt, cùm neque tot dies corpori ante ſalivationem præparando inutiliter inſumendos, nec frequentes iſtas purgationes, aut decocta ſolennia poſt ſalivationem, ægris imponat; ita certiſſimus ſum eandem longe faciliorem eſſe, minùs itidem periculoſam, & minùs recidivæ obnoxiam: quod experimento ſuo diſcet quiſquis in alterâ praxi verſatus, ad hanc ſe demum conferet. Mihi ſaltem ex animi ſententiâ ſucceſſit in quamplurimis ægris; quorum nonnulli ſalivationis tædium & laborem plus ſemel irrito conatu exantlaverant, recidivam ſemper denuò paſſi, ex occaſionibus, & propter cauſas quas ſuprà memoravimus.

Non eſt autem, Vir Candidiſſime, cur tuam fidem verborum ambagibus anxiè ſollicitem, qui jamdudum de probitate meâ perſuaſiſſimus, exiſtimationi etiam noſtræ favere dignaris. Plura itaque de hoc morbo non addo, cùm mihi neutiquam placeat, nec placebit unquam, longis verborum ambagibus & ſermonibus ἀπροσδιονύσοις nucleum involvere, quo rei caput, ſeu *Nili* fons, ægriùs innoteſcat. Quantulicunque autem ſit hoc opuſculum ſive pretii, ſive molis, id ut boni conſulas rogo; cùm illud eo præcipuè fine elaboraverim, ut & in bonum publicum cederet, & quo in te eſſem animo palàm teſtarer: quantumlibet autem magni te faciam, major tamen adhuc tibi honos debetur & à me, & ab iis quibus ſumma illa tua eruditio, morum ſuavitas, animique candor, cæteræque virtutes laude digniſſimæ ita clarè eluceſcunt. Haud equidem tibi aſſentor, quoties profiteor me tuam amicitiam, ex quo me primùm eâ condecorabas, inter illa quæ mihi comparavi pretioſiſſima

tiosissima luculentissimaque semper habuisse. Inter alia enim in brevi vitæ curriculo à me observata eximium est istud, (quod etiam filio meo commendatissimum esse volo) hominum sc. probitate cæterisque virtutibus præcellentium consuetudinem semper mihi commodo vertisse atque emolumento; atque ex adverso pravorum amicitiam (nisi ea potius, combinatio, sive etiam conjuratio dicenda sit, quæ in virtute non fundatur) quamvis nec dicto, nec vultu quidem me læserint unquam, tamen nescio quo pacto, tandem aliquando aut mihi, aut rebus meis mali, aut damni quippiam affricasse. Vale, Vir Humanissime, & amare perge

Tui semper Observantissimum

THO. SYDENHAM.

FINIS.

DISSERTATIO EPISTOLARIS

AD

Spectatissimum Doctissimumq; Virum

GULIELMUM COLE, M.D.

DE

Observationibus nuperis circa curationem Variolarum Confluentium;

Nec-non de

AFFECTIONE HYSTERICA.

PER

THO. SYDENHAM, M.D.

Editio Secunda.

LONDINI,

Typis *R.N.* impensis *Walteri Kettilby*, ad Insigne Capitis Episcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

48:11

Humaniſſimo Viro

THOMÆ SYDENHAM, M. D.

MIraberis fortaſſe, Clariſſime Vir, quiſnam importunus interpellator graviora tua interturbet negotia: ſed veniam, confido, dabis, poſtquam intellexeris, eâ potiſſimùm de causâ hanc tibi moleſtiam creari, ut grati animi ſenſa exprimat venerabundus Tui cultor. Quippe tantos ex elaboratiſſimis tuis circa Morbos acutos commentariis, agnoſco me accepiſſe fructus, ut ad grates authori perſolvendas me prorſus obligatum teneam. Tam accuratè ſingulas annorum, aëriſque quas tractandas ſuſcepiſti, Conſtitutiones, cæpto antehàc inaudito, obſervaſti; tam genuinas, faciléque obvias, pro ſingulis, qui in illis occurrebant, affectibus ſanandis, indicationes excogitaſti; tantoque ingenii nitore totum opus exornaſti, ut meritò tantam ſagacitatem, tam indefeſſo labori junctam, ſuſpiciamus: unde & agrotos, & medicos tibi æternùm devincis.

Quanquam verò cuncta, quæ pertractas, accuratè adeo abſolviſti, ut pronum ſit de ſingulis in laudes tuas erumpere; præ cæteris tamen haud mihi temperare poſſum, quin impensè tibi gratuler methodum tuam circa Variolarum curationem; cujus ope, quin feralis ille hactenus affectus terrificam ſuam exuat larvam, interque facillimè curabiles (niſi malignitas, vel quiddam valde inſolitum acceſſerit) ſe ſiſtat,

nullus

nullus ambigerem, si per nutriculas (turbam rarò non inimicissimam hominum saluti) liceret, quæ calido suo regimine, & medicamentis omnia usque adeò pessum dant, totq; ubivis in sepulchrum ante tempus præcipitant, ut meritò Tu, Doctissime Vir, humani generis Vindex audire merearis, qui ægrotis, miserè, cumque extremo vitæ discrimine palantibus, te ducem fidissimum præbes, ut in salutis viam, si ductum tuum sequi volent, redeant. Ut de me loquar, quanquam meis fidere ratiociniis aliquatenus reformidarim, diu tamen credidi, Variolarum eruptionem, sicut non ipsum esse morbum, sed febris crisim, sic par reliquis crisibus desiderare regimen, in quibus, omnium Medicorum effatis sancitur, totum negotium naturæ committendum, si cuncta rectè procedant; id quod plerumq; in isto affectu cernitur, nisi plus justo priùs exagitatus fuerit sanguis. Postquam verò, perlecto aureo tuo libro, senseram tandem panicos esse, qui me aliosque tam diu detinuerunt, timores, aususque fueram juxta tui præcepta (reclamantibus licèt quandoque non solùm vulgo, sed etiam Medicis) ægros regere, tantum inde emolumenti iis, ubi in obtemperantes incidi, obvenisse comperi, ut, quicquid alii senserint, me felicissimum reputem, cujus in manus tantus devenit thesaurus. Porrò & ubi ad Variolis confluentibus laborantes (quod tamen haud admodum sæpè contigit) accitus fuerim, non dubitavi, quanquam animam jam agere viderentur, ad paregorica, tuâ fretus authoritate, confugere, idque successu haud pœnitendo, imò verò stupendo. Tam multum equidem hâc in parte præstitisse mihi videris, ut nil superesse, quod vel aliorum, vel etiam Tui industriam exerceat, facile crederem, nisi nuperrimè à doctissimo Viro, amiceque meo integerrimo, D. Kendrickio *(qui humanitatem*

manitatem tuam plurimùm celebrat) audiviſſem, te innuiſſe novas quaſdam (quas & ad praxin vitè exercendam perutiles fore non poſſum non augurari, utpote à te factas) circa idem ſubjectum tibi occurriſſe Obſervationes ; quas niſi publico impertias, & in Tui famam, & in humanum genus injurius eris. Proinde (ſi quid apud te ignoti valeant preces) haud graveris, obſecro, Celeberrime Vir, eas in lucem emittere.

Sed nec hìc ſubſiſtam: Nempe ab eodem accepi, variora quaedam tibi obſervata fuiſſe circa Affectus, Hyſtericos dictos ; qui ſanè ſicut doctiſſimorum Medicorum, ab omni memoriâ, exercuerunt, imò laſſavunt ingenia, ſic (proh nimis ſæpe !) & medicandi traditas methodos eludunt ; documentaque dant, quàm parùm tutum ſit, in Philoſophicis, noſtra rationi nimium fidere, niſi iis in rebus quarum certitudinem à ſenſuum teſtimonio petere valemus. Plurimum, Digniſſime Vir, ulteriùs & à præſenti ſæculo, & à poſteris, haud dubiè mereberis, ſi & qua circa hanc materiam meditatus es, propalare dignatus fueris. Hoc ſaltem à te mihi impetrare liceat, ut aqui bonique conſulas, quòd, non mei ſolum, ſed publici etiam causâ, ignotus tibi licèt, petere non erubuerim ; utque me inter innumeros eos habeas, qui tibi ſe quam maximè devotos profitentur,

Devotiſſimum

GULIELMUM COLE.

Vigorniæ,
Novemb. 17. 1681.

Spiſta-

Spectatissimo Doctissimoq; Viro

GULIELMO COLE, M.D.

SI usque adeò Philautiæ indulgerem, Ornatissime Vir, ut eas quæ ad me nihil attinent laudes mihi arriperem, ægrè admodum me ab aliquali animi elatione continere valeam, laudatus tantopere à laudato viro, qui eruditissimis suis lucubrationibus orbi literario, mihi verò nec de facie, quod sciam, innotescit. At verò quòd me tanto, licèt immerentem, honore dignatus fueris, id demum humanitati tuæ acceptum refero; cùm maximos quosque & præstantissimos viros ita natura comparaverit, ut non tantùm leviter erantibus, ut sit, æquiores sint, sed etiam in mediocrium studiis deprædicandis, datâ vel quâlibet ansâ, ingenuo suo candori morem lubentes gerant. Cujus quòd & in ipso me, & meis istis conatibus, utut tenuibus publico tamen commodo destinatis, præclarum ediderit specimen, gratus agnosco.

Ea quod spectat quæ à me præstolaris, sive jam editis de *Variolis* observationibus addenda, sive etiam de *Passione Hysterica* de novo tradenda, ita habe. Horum primum idcirco aggressus sum, ut quæ olim deficere viderentur, ex iis quæ experientia jam annosior mihi suggesserat, possim sarcire. Alterum verò ideo in me recipiendum duxi, tum

quoniam *Affectus Hystericos* omnium post Febres morborum frequentissimos occurrere, tum quia emolumenti aliquid è levidensibus meis observationibus capi posse existimarem. Neque tamen diffiteor aliam quandam, præter hanc publicum juvandi spem, mihi causam subfuisse, ut otium scilicet bene locarem, & tædium brumalium noctium honestiùs fallerem; cùm jam ingravescente ætate non ampliùs Congerrones foras quæram. At quicquid id fuerit quod me primùm instigaverit, me non ita atque speraveram incœptis ac votis meis parem esse sentio, cùm continua illa cogitationum series, quâ mens obstinatiùs defigenda est, mihi jam à multis annis πολυγρῶνις nunquam non officiat, maximè verò, jam appetente Senectâ. Cùm itaque tam opportunæ appulerint humanissimæ tuæ literæ, brevi Responsionis limite expediam eorum summam quæ priùs fusiùs deducenda meditabar.

Sumpto itaque à *Variolis* exordio, illud prælibandum censeo, quòd scilicet ea Febrium Intermittentium species quæ primùm Anno 1677, uti alibi diximus, caput extulit, atque etiamnum regnat, Anno videlicet quo hæc conscribo, 1681; hæ Febres, inquam, pro more Epidemicorum omnium, iis maximè tempestatibus grassabantur, quæ cum earum indole magis faciebant, per annos istos omnes quibus vigebant; alienâ autem tempestate appetente, iis protinus Epidemicis cedebant, quibus illa magis favebat. Exempli gratiâ, ingruente Hyeme, nunquam non *Tussi*, & *Febribus Peripneumonicis* ab illa pendentibus locum dabant, ut & *Variolis*. Redeunte autem Vere dicta Febris postliminiò reversa est. Ita Anno 1680, postquam

quam Febris hæc per Autumnum omnia fuerat depopulata, *Variola* brumali tempore eam excipiebant, ubique locorum graſſantes. Anno autem vertente, 1681 ſc. Febres intermittentes denuò recrudeſcebant, haud uſquequaque Epidemicæ, fractis jam & ſucciſis earum viribus; unde etiam Variolæ, hìc illìc ſparſæ, unà cum illis ſubpullulabant. Æſtate verò jam ingreſsâ Variolæ increbeſcere quotidie, tandemque ἐπιδημιόδεις factæ ſtragem haud vulgarem edebant.

Hoc anno, ſc. 1681. luce meridianâ, quod aiunt, clarius mihi conſtabat quod jam olim Ratio ſuadere videbatur, ægrum ſc. lectulo noctes atque dies continuos non priùs addicendum eſſe, quàm Variolarum examen omne in conſpectum ſe dederit: Etenim tum Veris, tum etiam Æſtatis temperie ſicciore diutiùs quàm poſt eorum, qui nunc ſunt homines, memoriam invaleſcente (adeò ut omnis ferè ubique locorum herba exaruerit) ſanguinem ferè omnis illa humiditas, quam aer aliàs ſolebat ſuppeditare, deſtituebat; ex quo Variolas jam graſſantes major quàm pro morbi indole inflammatio accendebat, cæteràque exinde nata ſymptomata præter modum ſæviebant. Atque hanc ob cauſam, ſi quid ego judico, *Macula Purpureæ* plenam Exanthematum eruptionem haud raro præveniebant, & quæ eas extrudebat vehementior inflammatio, debitam ſanguinis craſin interturbans atque diſperdens, etiam ante juſtam materiæ morbificæ expulſionem, præmaturam mortem accerſebat. Id verò maximè fatorum ſævitiam promovebat, quòd jam exanthemata ob ſuprà dictam cauſam ita facillimè confluerent, vel ipſâ aeris intemperie id mali ſponte ſuâ procu-

rante, quod aliàs ferè solent Scioli & Medicastri, regimine & Cardiacis calidioribus in ipso morbi limine inauspicato imperatis atque admotis. Etenim (quod diligenter animadvertendum est) post omnium vel exquisitissimas observationes, res cardo in hoc vertitur, ut in Variolosis salutis spes omnis in *Exanthematum paucitate* reponatur; discrimen in eorundem *multitudine*: & prout plura sunt hæc, vel pauciora, aut moritur, aut vivit æger. Interea fatendum est, & *sanguinis missum*, & *maculas purpureas*, quæ ita certò mortem prænunciant, quandoque accidere, vix ullo adhuc comparente Variolarum indicio, vel etiam paucissimis pustulis erumpentibus; hæc verò ut Variolas denso agmine confluentes ut plurimùm comitantur, ita aliquando tam præpropere invadunt, ut ægrum ante plenam eruptionem è medio tollant, sicut jam prænonuimus.

In proclivi est autem, ut mihi videtur, rationem reddere quare æger plus minúsve periclitetur pro majore minoréve exanthematum numero; cum enim quælibet Pustula *Phlegmone* primò fit, licèt sub exiguâ mole, mox in *Apostema* evadat, fieri non potest quin *Febris secundaria* à *Pure* jam in fieri pendens, magis minúsve exacerbetur, pro Furis excoquendi quantitate jam in morbi statu; quod in mitissimo confluentium genere, die à primo morbi insultu *undecimo*, in mediocri, *decimo quarto*, in crudissimâ verò & ægriùs domabili specie, *decimo septimo* fieri consuevit. Quemadmodum enim (quod est notandum) *Confluentium Varíolarum* genus, *Distinctum* quod dicitur, ratione periculi imminentis, in tantum superat, quantum ab ipsâ *Peste* superatur, ita etiam suprædictæ tres

Confluen-

Confluentium ſpecies aliæ aliis præſentius diſcrimen adferunt. Quod inſuper tam in ætate quàm ſexu locum habet; cum nemini non ſit notiſſimum, Adoleſcentem in ipſo juventutis flore multo magis periclitari ab hoc morbo, quàm vel fœminam vel impubem. Sed hæc obiter.

Neque ſanè mirabitur tam ingens diſcrimen à majori puſtularum numero pendere, qui ſecum reputaverit, quòd ſi cujuſlibet ſive humeros, ſive brachia, ſive aliam quamlibet partem *Phlegmone* (vulgò a Boyle) fortè invaſerit, idem tempore maturationis, quâ jam Pus ſit, febricitabit; cùm ſcilicet ſanguis à purulentis particulis, per venas ex lege circulationis in ejus maſſam reſorptis, incitatus, Febriculæ fomitem ſubminiſtret. Quanto magis Medicus ubi primis morbi diebus ægrum inviſens, faciem ad inſtar pulveris è limaturâ aciculârum undique reſperſam contemplabitur, mortem prædicet uno aliquo è diebus jam memoratis involaturam; idque præ indomitâ vi Febris ſuccedaneæ, quam, pro ratione quantitatis puris ex innumeris iſtis apoſtematis in ſanguinem rejecti, deſævire neceſſe eſt. Quæ quidem hominis funeſta ruina aliquot diebus antequam ingruat facilè prævideri poteſt, utut bellè ſe habere æger, & ſibi videatur, & aſtantibus etiam in hujus morbi Hiſtoria minùs exercitatis.

Quocirca ſi non aliunde periclitetur æger (purpureis maculis & ſanguinis mictu jam ſepoſitis) quàm ex puſtularum frequentiâ, ſeriò mihi perpendendum eſt, quibus potiſſimùm de cauſis ita denſæ protruduntur, & ſi tutò fieri poteſt, iiſdem omni ope coercendis incumbendum. Quod quidem rei caput eſt, & in quo præcipuè ægro ſuppetias ferre

queam: cùm periculosæ plenum sit aleæ quicquid moliamur, jam constituto in hac specie morbo; nec si tandem mortem æger evaserit, id tam meæ debetur solertiæ, quàm vel insigni narium Hæmorrhagiæ, vel fortuitæ alicui quæ morbo accidebat mutationi. Profusissima autem illa crebrarum pustularum eruptio, si quid ego conjicere possum, à præcipiti nimis materiæ Variolosæ assimilatione ortum ducit; quæ quidem præcipitatio maximè videtur contingere, vel quòd ægri natura, medicamenti ad instar *Cardiaci*, calore & spiritu plus satis turgeat, vel quòd ipse æger, sive præmaturè se lectulo includendo, sive adhibitis Cardiacis calidioribus, aut liquore quovis spirituoso, fermentum plus debito exaltaverit; quibus omnibus modis disponitur sanguis ad excipiendas & intimius admittendas morbi impressiones, ipsaque Natura, seu furiis agitata, præ exuberanti materiæ Variolosæ copia & plenitudine, omnem ferè succorum & carnium molem in exanthemata evomere satagit.

Nullâ verò magis πρόοδον promovetur immodica materiæ Variolosæ assimilatio, quàm si æger intempestivè se lecto addicat, *viz.* ante diem sextum à primâ invasione, vel quartum inclusivè ab eruptione, quo tempore jam omnis pustularum cohors in conspectu est, nec sunt plures expectandæ.

Et licèt moderatus lecti calor etiam post elapsos dies istos Phrenesi, vigiliis, aliisque symptomatis accersendis nonnihil conferat, ea tamen ejusmodi sunt quæ à medicamentis cum judicio propinatis vinci possint: cùm ingens illud vitæ periculum quod die undecimo instat, ab innumeris istis

iſtis puſtulis prognatum, omnem medicam opem reſpuat & aſpernetur.

Hic itaque ſerió monendum eſt, ægrum nullo pacto ſe lectulo interdiu debere committere, ſi ſibi cavere velit à nimio puſtularum confluxu, niſi ſexto die jam adveſperaſcente, unde ſe plurimum uſque refocillari ſentiet: à quo tempore vix ſe continebit à jugi in lecto decubitu, ſi inſignior fuerit puſtularum συσπορὰ, tum ob acriorem jam puſtularum moleſtiam, tum quòd ab ipſo ſeſſionis habitu in animi deliquium ſit propenſior; quod cùm ſæpenumero animadverterim, in mentem mihi venit, ex communi hujus morbi lege naturam ipſam quaſi digito mihi monſtraſſe, quo primùm morbi tempore æger lectulo continuò adjudicandus eſt.

Sed ut non ſolùm dicti Problematis veritatem adſtruam, quod tanti eſt momenti ad minuendum à Variolis impendens periculum, verùm etiam ut in iiſdem à carceribus, ut ita dicam, ad metam pertractandis, rationem noſtram quaſi manu ducam, non abs re fuerit, opinor, quoddam quaſi Schema totius morbi animo depingere, & diligenter expendere quæ ſit ejus natura, ac qualis methodus; quo demum ex certo ſenſu hominum, fidiſſimis obſervationibus utentium, non ex opinione incerto Phantaſiæ fundo innixâ, rem clarè dijudicare valeamus.

Imprimis itaque, ejus eſſentia, (quantum nos rerum eſſentias conjecturâ aſſequi valemus) in peculiari quâdam ſanguinis *inflammatione* comprehendi videtur, in quâ, Natura primis aliquot diebus id negotii habet ut particulas inflammatas præparet ſubigatque, quo facilius in corporis am-

bitum eliminentur; quo tempore, motâ ſeditione, & perturbato jam ſanguinis ſtatu, Febris ut accedat omnino neceſſe eſt: quinimo incenſæ ac jam furentes particulæ, per omnem circulantis ſanguinis ditionem tumultuantes, ventriculi ægritudines, dolores capitis lancinantes, & quæcunque alia Symptomata præcedunt expulſionem, neceſſariò excitant, prout has vel illas partes motu agitatæ appellant. At cum jam victrix Natura rebelles particulas in corporis habitum propulſaverit, ut priùs in ſanguine, ita deinceps in carneâ mole id quod ſupereſt Tragœdiæ peragitur. Et ſicuti Natura non aliâ quidem methodo quàm accenſâ Febre materiam in ſanguine peccantem novit amoliri, ita etiam non niſi facto Apoſtemate maſſam carneam à re qualibet extraneâ liberat: ut ſi fortè ſentis aut quippiam ejuſmodi carni inhæſerit, partes circumjacentes mox Apoſtemate obſidentur, niſi id quicquid eſt moleſti protinus extrahatur. Hæ itaque particulæ in carnibus demum ſtabulantes, primùm *Phlegmonas* haud ita ſpectabiles excitant, in quibus latitant; quæ quidem augeſcentes in horas, atque efferatiores & inflammatiores redditæ, tandem in *pus* & vomicas deſinunt; quo quidem tempore fieri non poteſt quin aliquid ex illâ Apoſtematum colluvie, in maſſam ſanguinis, per venas circulari motu reducti, reſorbeatur; quòd ſi ſanies iſta nimiâ copiâ ſanguini ingeratur, non tantùm febrem accerſit, cui ægri vires planè ſunt impares, ſed etiam omnem ejus maſſam putredine, ceu veneno quodam, inquinat. Sed neque hoc mali caput eſt: quinetiam ab intenſiore Febris calore, poſtremis hiſce diebus à nimiâ puris vi excitato, *Ptyaliſmus*, qui Variolis confluentibus comes

comes indiviſus eſſe debet, præpropere ſiſtitur, unde ægro ſpiritus continuò intercludítur. Quòd ſi dicta materia purulenta parciùs ſanguini infundatur, inſurgens Naturæ robur ſecundariæ hujus Febris impetum nullo negotio reprimit, & abſceſſulis indies magis magiſque exareſcentibus, æger brevi convaleſcit.

Si vera ſit hæc & juſta hujus morbi Hiſtoria, cæcus ſit oportet qui non videat, omnem ejuſdem in utramque partem eventum, à Curationis fundamento rectè aut ſecùs primis in diebus jacto, pendere. Nam ſi calidorum, & præcipuè jugi lectuli uſu, calentes hæ ac ſpirituoſæ particulæ acuantur, neceſſe eſt ut aſſimilandi facultas (quâ jamdiu plus ſatis pollent) adhuc intendatur & augeſcat.

Adde quòd ſanguis & reliqui humores his modis excalefacti, fortiori particularum impreſſioni promptiùs cedunt, undè plures quàm res poſtulabat, emergunt puſtulæ, & æger nullâ neceſſitate cogente in vitæ diſcrimen conjicitur. Quando oppoſitum huic regimen, & modicè frigidiuſculum, atque aeris uſus liberior, non tantùm fervidarum ac ferocientium particularum vim retundit, ſed etiam condenſat obfirmatque humores, quo ſe validiùs ſpiritibus morbificis opponant, atque eorundem ſuſtineant impetum, unde non major materæ Varioloſæ copia conflatur, quàm pro genuinâ morbi indole.

Sed nec unico hoc incommodo, quòd ſcilicet nimia materiæ morbificæ quantitas aſſimiletur, & ſuperexaltetur fermentum morbi, multatur is qui juſto citiùs ad lectum damnatur: at ex eodem fonte ſæpiſſimè profluunt tum mictus ſanguineus, tum

tum etiam maculæ purpureæ, æstivo maximè tempore, atque in juventâ adhuc florentibus. Utraque hæc ſymptomata, niſi fallor ego, ortum ducunt ab æſtu & furore in quem agitur ſanguis à ferventibus & ſpirituoſis particulis, à quibus exagitatus atque inſigniter attenuatus, vaſorum clauſtra diffringit, nunc in mictu ſanguineo, quoties in renes irruit, nunc purpureis in maculis, quoties per arteriarum extremitates in muſculos & cutem terminatas, percolatur, unde totidem quaſi *phacceli* oboriuntur iis in partibus, in quibus extravaſatus ſanguis coagulatur. Atque ut præcaveri facilè poterant duo hæc ſymptomata primis morbi diebus, quibus plerumque emicant, regimine & dietâ in frigidum vergentibus, ita ubi jam actu comparuerint, pariter operam ludet qui iiſdem mederi conabitur, ægrum lecto includendo & Cardiaca exhibendo, ac luderet anicula, quæ nimiam aquæ in ollâ ebullitionem, igni fomitem ſubminiſtrando, ſufflaminare ſæpiat.

Sed ut verum fateamur, utut offendantur Dogmatici & hujus rei ignari, ac proinde iniqui judices, non ſolùm malè tutum fuerit ægrum primis diebus lectulo jugiter affigi, verum enimvero eſt ubi æger libero aeri omnino eſt exponendus, ſi æſtas ſcilicet fuerit, atque æger ætatis florem nondum prætergreſſus, aut liquoribus ſpirituoſis aſſuetus, præſertim ſi morbus nimiæ compotationi originem debeat: His inquam in caſibus, præcipitem nimis puſtularum eruptionem haud equidem arbitror ſatis coerceri poſſe, tum à lectulo abſtinendo, tum etiam à Cardiacis; at ſanguis etiam ſine horum ſubſidio, ſpirituum præfervidorum & morbo congenerum largo penu auctus, magno cum impetu

ut

ut explodatur quaſi, neceſſe habet; atque inſuper tanta humorum congeries in exanthemata faceſſet, ut præ nimiâ puris copiâ in ſanguinem regurgitantis ſub fine morbi, æger quaſi obrutus, fato omnino ſuccumbat.

Quamvis haud raro fermentum immodicè exaltatum tantam colluviei Varioloſæ vim conficiat, ut æger incipiente adhuc morbo è medio tollatur; cùm ſcilicet materia morbum committens, tum præ nimiâ ſui copiâ, tum præ motu inordinato ac confuſo in ſanguinis maſſâ excitato, ſe nequit extricare & foras educere, cujus loco mictus ſanguineus & purpureæ maculæ tragœdiæ cataſtrophe fiunt. Quod etiam & in Morbillis, & in Febre, Scarlatinâ dictâ, ſæpiuſcule occurrit, ubi ſcilicet intempeſtiva opera in iiſdem ad eruptionem vehementiùs ſollicitandis infeliciter collocatur.

Neque ſanguinis miſſio, quantum mihi videtur, licèt maturè celebrata, ita efficaciter præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem cohibere valet, ac ſanguinis contemperatio ab aere intromiſſo, maximè ſi ſtatim ab emiſſo ſanguine æger lectulo committatur, & cardiacis calidioribus mactetur; his etenim modis, ſanguis propenſior redditur excipiendis adventitii caloris impreſſionibus, quàm ante venæ ſectionem fuerat. Et ſanctè aſſero, inſigniſſimum ferè omnium, quos mihi unquam videre contigit, è Confluentium genere morbum, & qui ægram undecimo die jugulavit, juvenculæ ſupervenìſſe, ubi primùm à Rheumatiſmo uſitatâ illâ methodo copioſæ & iteratæ venæſectionis fuerat liberata. Atque hinc mihi primùm innotuit, Phlebotomiam non perinde atque ego priùs arbitrabar Variolis intra juſtos limi-

tes

tes coercendis conducere: Tametsi sæpenumerò observaverim, reiteratam catharsin sanguine nondum inquinato, subsequentes Variolas laudabiles & distinctas ut plurimùm reddidisse.

Neque verò me fallit permulta esse quæ contra sententiam hanc nostram, quâ ægrum interdiu lecto eximimus, possint objici; eaque haud exigui, tum apud hominum vulgus momenti, tum etiam apud minùs hâc in palæstrâ exercitatos: quos Judices appellare solet vulgus medicorum, ut eorum authoritate malè fundata theoremata statuminent, utpote quæ magis, & quasi ad amussim horum captui quadrent, quàm quæ ab ingeniis penetrantioribus maturè sunt excogitata; unde sequitur ut cùm pars hominum longè maxima exteriori tantùm rerum cortici contemplando apta nata sit, paucissimi autem veritati in profundo latitanti indè extrahendæ pares sint, Scioli isti τῶν πολλῶν suffragio adjuti primas facilè ferant, hi autem perspicaciores calumniantium maledicentiâ excipiantur, Πολλοὶ γὰρ ναρθηκοφόροι, παῦροι δέ τε βάκχοι. Qui tamen æquo id animo ferunt, veritate freti, & saniorum, paucorum licèt, consensu. Primò itaque objicietur, quòd lecto abesse primis morbi diebus pustularum eruptioni officiet, & ex consequenti ægritudinem, aliaque symptomata ab impeditâ eruptione pendentia, in longum ducet. Hoc verum esse minimè nego, cùm experientia fere quotidiana ei suffragetur. Quærendum est autem, ubi gravius periculum, vel in sufflaminandâ paulisper materiâ Variolosâ, atque eâ de causâ ægritudinem à non eruptione pendentem aliquantisper protrahendo; vel ex alterâ parte nimis urgendo morbi fermentum, & tam insignem materiæ

Vario-

Varioloſæ quantitatem aſſimilando, ut æger ad Orci fauces ſiſtatur à Febre ſecundâ, die morbi undecimo. Si rem rectè expendamus, liquebit, opinor, pauciſſimos ideo fato defunctos, quod exanthemata ſerius ocyùs non efflorescerent, niſi fortè ex iis aliquot, quorum ſanguis præ nimia excalefactione, motu inordinato, quaſi œſtro quodam, percitus, materiæ morbificæ leniter excernendæ otium non concedebat; quod à meis partibus militat, non pugnat mecum. Neque enim extimeſcendum eſt, quin, ſi nihil prorſus agamus, materia Varioloſa (utut primis hiſce diebus hinc illinc tranſvolans, quamcunque occupaverit partem, fatiget, unde vehementiora illa ſymptomata, vomitiones enormes, dolores variis in partibus, &c. enaſcuntur) tandem tamen à victrice natura debellabitur, & in corporis habitum extrudetur; præſertim cùm ægri alvus hucuſque ut plurimùm adſtricta, puſtularum eruptionem, ſeram licèt, certam tamen fore ſpondeat. Aſt è contrario quot quantique letho patent aditus, quoties puſtulæ intempeſtivè & nimio opere exiguntur? Longum foret omnes percurrere: præcipuos jam indigitavimus. Sunt autem hi, 1. Nimium auctus exanthematum numerus, cui ex æquo reſpondet Febris ultimis diebus ſuccedentis majus minuſve diſcrimen. 2. Mictus ſanguineus & maculæ purpureæ, quorum utrumque ab extravaſato ſanguine oritur, qui plus juſto attenuatus & quaſi præ æſtu ferociens, diſruptis vaſorum repagulis, qua data porta ruit. 3. Ut ſuprà dictum eſt, debitæ eruptionis ſuppreſſio totalis, à nimis ſedulo in præcipitandâ eruptione conamine; quo non magis ſcopus medico propoſitus attingi-

tingitur, quàm ſi quis id agens ut denſa hominum turba ſpatioſis ædibus incluſa, ſeriatim & ſervato ordine indè exiret, machinâ chartaceâ pyrio pulvere refertâ ac in medio diſplosâ uſque adeò omnes percelleret, ut ſingulis ad portam omni ope contendentibus, proindeque conſtipato agmine in ejus faucibus hærente, exitus univerſis, quaſi cuneo facto, præcluderetur.

Jam ſi quis roget, quorſum debita materiæ Varioloſæ ſeparatio non perinde primis hiſce diebus promoveri poſſit, ſi æger moderato lectuli calore foveatur, ac ſi ab eodem arceatur; ſciſcitabor ego ex adverſo, an non teſtetur experientia quemlibet lecto incluſum tempore brumali, ſtrogulis modicè contectum, foco non accenſo, magis percaleſcere, quàm ſi idem probè veſtitus in eodem cubiculo extra lectum verſetur. Quod ſi de differentiâ notabili ſatis conſtet, tunc erit quærendum quænam ex his methodis magis apta ſit ad reprimendam exuberantem fermenti Varioloſi agitationem; ad quam metam, ſi quid noſtra mediocritas judicando valet, à Medico, incipiente morbo, præcipuè collimandum eſt; & prout ab eâdem plus minuſve is aberraverit, ita cum malit bonifve ægri rebus medicinam fecerit.

Incautioribus id verò præſertim hac in re impoſuit, quòd ſc. animadverterint ægrum ſuâpte ſponte in ſudores proclivem, qui cùm jugiter manarent, quoties lecto contineretur æger, æſtus febriles haud parum minuebant, ſecùs ac in iis qui non ſudabant. Primùm autem perpendamus quam ob cauſam Febri coercendæ ita impenſam navemus operam, quum ſit illa ſolennis naturæ machina, quâ, tum in præparandâ, tum in eliminandâ materiâ

teriâ quâvis inimicâ in sanguine latenti, præcipuè utitur. Quis autem non videt quòd dum ita sodulò sudorem provocemus ad mitigandam Febrem, eâdem operâ, ceu fructum præcocem, humorem crudum & inconcoctum extrudentes, atque iis ipsis sudoribus immaniori postmodum Febri ansam præbeamus; cùm hoc modo ferum sanguinis (quo tum ipse sanguis, tum etiam recens natæ fervidæ istæ & Variolosæ particulæ diluuntur) foràs propellitur; his interim particulis vires sumentibus & ferociam, eo quòd jam liberæ sint à colluvie serosâ, quam sudores exhauserant. Verbo dicam, Febris aliorumque symptomatum alleviatio à provocato sudore, & pustulis exinde præmaturè exactis, quam plurimis malè cessit, qui eam ob causam, vitam cum morte undecimo die commutarunt.

Observandum est autem, me ægro primis morbi diebus lecto interdicere ex hypothesi tantùm Variolarum è Confluentiam genere subsecutarum: Namque Distinctum genus quod attinet, modò certò prævideri possit, ut nulla ægro imperet necessitas se in lecto jugiter continere, ita illum ab eodem nullus abigo; cùm exanthematum paucitas, sive hanc, sive illam viam incedentem in tuto collocet.

Nihilominus non usque adeò mihi assentor, ut ea quæ jam tradidi, ex authoritate judicii mei (quod scio quàm sit exiguum) credenda autumem. Et profectò, ita parum firmas, & nullius ferè ponderis hominum quorumcunque opiniones semper duxi, ut proprias etiam obique pro suspectis habuerim, quoties cum aliorum sententiis pugnant: quod & hic etiam mihi usu veniret, nisi Phænomena

practica

practicâ quasi uno ore rationis judicio suffragarentur. Seclusis enim practicis Observationibus, id quod vel mihi, vel alii cuilibet pro ratione habetur, nihil fortasse erit aliud quam rationis umbra aut phantasma, hoc est mera opinio. Et quoties inter homines fuerim, certior indè redeo, quàm sit periculosum, vel acutissimo ingenio praeditis, cerebrum in qualibet sive Arte sive Scientiâ indagandâ agitari perpetim & quasi concalefieri, nisi factum ipsum veri ac falsi judicem ac sequestrum constituant; quodque istiusmodi magni Opinatores, ut cum Cicerone loquar, in controversiis purè speculativis, gradibus vel spatiis infinitis, quantum cuiquam possit innotescere, à veritatis scopo aberrent. Cùm qui ad illa tantùm applicuerit animum quæ Praxis certò determinare queat, si quid fortè fuerit hallucinatus, nullo negotio ab errore liberabitur, ad hanc ceu ad Lydium lapidem probatis, quas animo conceperat, rerum ideis. Nam in hoc nostro negotio, an non mihi licet observare à quo maximè regimine adhibito, mitius aut sævius Variolarum genus producatur, atque adeò conformem rei evidentiæ sententiam animo procudere? Quod si alii idem factitaverint, satis habeo. Iniquissimum est autem, cùm ne semel quidem per omnem vitam fuerint experti quantum ægro prosit noceatve jam sæpè memorata è lecto interdiu immunitas, me tanquam falsarium conviciis proscindere. Quòd si jam olim vera, licèt inopinabilia, sentientes calumniandi libido obtinuisset, nemo quicquam tentasset quo invento homines juvari possint. Et sanè quorsum ego has mihi facesserem molestias, nisi repetita sæpe & ferè quotidiana experientia,

hanc

hanc methodum vulgari istâ longè tutiorem esse, inclamaret? Non sum usque adeò delirus atque inops mentis, ut famam mihi quæram ab exagitatâ atque explosâ eorum opinione, qui, si plausum venarer, omni obsequio mihi ambiendi erant; neq; malitiæ tam deploratæ cuiquam videri possim, ut hominibus, etiam seculis aliquam multis post mea fata nascituris, ex meâ, si quæ erit illa, authoritate insidias struam, & vel mortuus, quod horreo referens, perinde ac vivus, illos occidam. Utut sit, hâc ego methodo meos ipsius liberos, sanguine & propinquitate conjunctissimos quosque, & quotquot se mihi liberè permiserunt omnino curavi. Si quid deliquerim, in eo à me erratum est, quòd obstinatæ contra-sentientium pertinaciæ, ne durus ac præfractus haberer, aliquoties cessi, atque hâc de re eorum fidem appello quibus maximè familiaribus usus sum. Sed hoc ad infelicitatis meæ cumulum accessit, quòd aliquoties, etiam ubi astantes, ea quæ suaseram omnia per integrum morbi cursum fuerant aspernati, ægri tamen fatum (etiamsi à calore quem promovebant amici & curatrices, me ad ravim usque reclamante, extincti) mihi crimini dabatur. Quâ de causâ, accedente insuperabili τῶν πολλῶν præjudicio, benè mecum agi putarem, si nunquam deinceps ad Variolis laborantes accerserer.

Haud equidem inficias eo, Variolas, quocunque demum modo tractentur, nonnunquam tamen infigniter confluxuras, unde etiam nonquam vacant periculo, quicquid suppetiarum afferatur; id autem assero (quod mihi satis esse debet) diuturnâ atque iteratâ sæpè sæpiùs experientiâ innixus,

eum in longè minori discrimine versari, qui à primo morbi insultu lecto interdiu, & carnibus omnino abstinuit, nec nisi potum tenuiorem sibi indulsit, quàm qui statim lecto adjudicatus, medicamenta etiam Cardiaca assumpsit. Hæc enim methodus, quod suprà etiam innuimus, ut plurimum densam nimis exanthematum segetem cohibebit, & ex consequenti etiam immodicam Febris secundariæ effervescentiam, quæ non solùm suo Marte perimit, sed etiam salivam (de quâ in hujus Morbi Historia fusè egimus) præproperè incrassando, ægro perniciem ultimis morbi diebus minitatur. Quid quod hoc pacto tum sanguinis mictus, tum maculæ purpureæ præcaveri possint; quæ duo symptomata primis morbi diebus invadunt, idque persæpe nullo adhuc manifesto eruptionis indicio: quod etiam in Morbillis, Scarlatinâ Febre, atque Acutis aliis ab intensiore inflammationis gradu ortis, fieri assolet. Mitto jam jucundissimum istud refrigerium quo se æger perfundi animadvertit ab aeris appulsu liberiore, quoties à lecto calente dimittitur; quod etiam singuli, quibus id per me licuit (maximas agentes gratias, quasi vitâ & spiritu receptis, hâc aurâ postliminio vescerentur) pleno ore agnoverunt.

Unde mihi subiit cogitare, quanto sæpius fucum nobis facit illa, quam talem esse opinamur, ratio, quàm sensus iste certissimo nobis cognitus; quódque in morborum curatione, plus dandum est ægrorum appetitionibus & desideriis impensioribus (modò perquam enormia non fuerint, & quæ vitam ipso facto extinguant) quàm magis dubiis ac fallacibus Medicæ Artis regulis. Exempli

empli gratiâ. Febre ardente laborans, tenuioris potûs refrigerium liberaliori manu conceſſum iri vehementer efflagitat; Artis jam Theoremata Hypotheſi alicui innixa, quæ ſibi alium ſcopum proponit, quocum pugnat liquoris frigentis indulgentia, appetitui adverſantur, & hujus loco medicamentum Cardiacum imperant. Idem æger alimenti omne genus, dempto potu tenui, maximopere faſtidit; hîc Ars, maximè illa quam profitentur Curatrices & Amici adſtantes, omnino comedendum eſſe acriter contendit. Alter poſt diuturnum ab eâdem causâ languorem, abſurdi aliquid, & quod fortè nocere poſſe videatur, obnixè petit; Ars iterum moleſta ſe opponit, & mortem intentat morem non gerenti; niſi forte ipſus Artifex ſanum illum prudentiſſimi Hippocratis Aphoriſmum probè concoxerit, *Cibus & Potus paulo deterior, ſuavior tamen, melioribus quidem, ſed inſuavioribus* (hoc eſt minus gratis) *eſt anteponendus.* In his omnibus naturæ, ut videtur, aberrationibus, quilibet in Praxi medicâ vel mediocriter verſatus, modò animum diligenter adverterit, facilè concedet ægros haud paucos, ubi primùm ſpreto Medici dictamine, Genio ſuo obſecundaverint, ſe melius habuiſſe. Neque hoc ſanè mirabitur, qui ſecum reputaverit, ſapientiſſimum rerum omnium Conditorem Statoremque univerſa tam exquiſito ordine abſolviſſe, ut ſicuti omnia naturæ mala ad concinnandam totius operis harmoniam egregiè conſpirent, ita eorum ſingula divino quodam artificio, propriæ eſſentiæ quaſi intertexto, donantur, quo ſubjectum eadem mala à ſe amoliatur; quod in morborum quàm plurium Acutorum exitu naturali ſatis cernitur, (*Acutos*

dico, qui ut plurimùm Deum habent Authorem, sicut *Chronici* ipsos nos) uti etiam in propensionibus istis quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illâ pernicie liberandum viam struunt, quam Ars adfert, quoties in fatuos cadit. Atque in hoc sanè bene cum hominibus agitur; quorum genus universum aliter se perquam malè habuisset, tum cùm Ars medica intra breves *Hellados* cancellos tota staret; quæ quidem eam ferè ad terrarum orbem proportionem habet, quam habet ignobilis aliqua Villa ad nostram hanc *Britanniam*. Et quid vel impræsentiarum de tot tantarum regionum incolis fiet, cùm omnis *Asia*, *Africa* omnis, atque omnis etiam *America* (demptis aliquot nuperis Coloniis haud ita populosis,) atque insuper magna *Europa* pars, Arte medicâ prorsus destituantur? Attamen ut eleganter Comicus, viros rationis ac virtutum usu præstantes, ab eorum grege, qui formam humanam vitâ ad instàr brutorum ἀλόγων actâ conspurcant, distinguens, Ὡς χαρίεν, inquit, ἐς' ἄνθρωπος, ἂν ἄνθρωπος ᾖ· ita etiam Ars medica, si revera Ars fuerit, & non solùm nomine tenus, maximus est donorum omnium quæ hanc vitam respiciunt, tantoque cæteris omnibus præferendum, quanto ipsa vita iis quibus in illâ gaudemus, præcellit.

Sed ut ad rem redeam: Quantumcunque conducat plerumque ægro ut primis morbi diebus lecto non addicatur, est tamen (quod observandum) ubi etiam ante eruptionem omninò addici debeat. Exempli gratiâ, *Infans* de symptomatis Dentitionem comitantibus jam securus, derepente *Spasmo* corripitur: in hoc casu cogitandum est mihi Convulsionem istam fortassis à naturæ conatu

quo

quo *Variolas*, *Scarlatinam Febrem*, aut *Morbillos* in corporis habitum protrudere ſatagit, pendere, licèt hucuſque lateant ſub cutis tegmine. Ut itaque tam periculoſo ſymptomati eamus obviam, *Emplaſtro Epiſpaſtico* nuchæ mox applicito, lecto quamprimùm committendus eſt; exhibito inſuper medicamine aliquo *Cardiaco*, cui etiam *Paregorici* pauxillum eſt admiſcendum, quo & potentiùs morbi cauſam eliminet, atque etiam tumultum à quo oritur Paroxyſmus conſopiat: Verbi gratiâ, puero trienni, *gutta* v. *Laudani liquidi in Aquæ Epidemicæ cochleari uno* (aut quid ſimile) ſunt propinandæ. Et profectò ſuſpicor admodum, nè dicam certus ſum, millenos aliquot infantes, & nonnullos etiam ætate provectiores, idcirco letho fuiſſe datos, quòd non ſatis animadverterint Medici hujuſcemodi Convulſiones nihil aliud fuiſſe quàm morborum jam dictorum prænuncios: cùm enim Practici paulò incautiores, paroxyſmos hoſce revera ſymptomaticos pro affectibus Eſſentialibus habeant, Enematis ſæpe repetitis & aliis evacuationibus eos aggreſſi, Variolarum eruptioni officiunt, ac proinde permanentiores etiam reddunt paroxyſmos iſtos, quos tanto molimine opprimere ſtudent, quique aliàs, ubi primùm puſtulæ eruperint, ſuâ ſponte certè certius evaneſcerent. Hîc autem, fauſto lætoque omine (quod alibi diximus) Variolæ, quæ cum ſpaſmo teneriores pueros invadunt, raro inſigniter confluunt, unde æger longè tutiùs lecto concreditur primis hiſce diebus. Licèt obſervaverim Variolas, quoties *affectus Comatoſos* à tergo inſequuntur, admodum confluere; quo in caſu ipſemet Veſicatorium, & Paregoricum, quale ſuprà deſcripſi, potiùs adhiberem,

quàm ut ægro jugem lecti uſum ante eruptionem permitterem. Quinimò animadverti ejuſmodi *Convulſiones* quandoque (oppidò tamen raro) *Intermittentium Febrium paroxyſmos* præcedere; *Affectus* verò *Comatoſos* cum dictis paroxyſmis unà invadentes & non niſi cum iiſdem terminantes, tam in infantibus quàm adultis perſæpe vidi, quorum ſimiliter nulla in curatione ratio habenda eſt, ſola autem Febris, utpote morbus primarius & eſſentialis, omni ope eſt expugnanda. Si enim Comatoſis hiſce Affectibus Febrem comitantibus curandis præcipuè incumberem, ac proinde Venæſectione, Catharſi, atque Enematis repetitis, ſopori vincendo operam navarem, Febrem inde magis accenderem, & ex conſequenti eò uſque augerem Coma (quod mihi erat tollendum) ut æger tandem ab eo æternùm conſopiretur; quando ſi in Febre debellandâ totis viribus contendam, ſymptomata omnia ab eâdem pendentia nullo negotio unà faceſſent. Quod ſerio notari velim, cùm in hâc re tam crebrò tamque fataliter errari ſoleat. De hoc verò alio in loco fuſiùs dixi.

Aliquando etiam (quod proximè tradam) quantumlibet ægro conferat ut lecto interdiu abſiſtat, nihilominus non poteſt id ſolatii eidem indulgeri, *ægritudine* ſc. *vehementiori*, *intenſiori Febre*, *Vomitu enormi*, *Vertigine*, *Artuum dolore* quaſi Rheumatiſmo laboret, & ſimilibus contraindicantibus: quæ quidem ſymptomata omnia ſæviora ſi fuerint, maximè in ſanguineis & ætate florentibus, ingentem materiæ Varioloſæ copiam intus natam, & diſcrimen haud vulgare, à puſtulis exitum certatim quærentibus ac mox valde confluxuris, præſagiunt. Cùm itaque frænum fermento

ita

ita exorbitanti omni ope injiciendum ſit, attamen hinc quidem illud continuo lectuli calore adjutum ferociet magis, illinc verò præ nimia ægritudine eodem abſtinere nequeat ægrotans, niſi ſuppetias afferamus; has ob cauſas omnino neceſſe erit, rebus ſic ſtantibus, *ſanguinem* primùm è brachii venis educere, & poſt aliquot horas *Emeticum* eradicativum *ex Infuſione Croci Metallorum* exhibere, quod non ſolùm materiam, à qua oritur ægritudo iſta inſolentior, foras propellit, ſed etiam ægrum ita refocillat, ut jam quaſi ſanus lectulo abeſſe queat. Neque huic ſoli methodo innitendum eſt ad infringendas fermenti vires, ſed quo magis æger in tuto collocari poſſit, præter evacuationes jam memoratas percommodum erit *Vitrioli Spiritum* potui tenuiori, quoties eum haurit, liberaliùs immiſcere, etiam uſque ad plenam puſtularum eruptionem. Non obſtantibus tamen hiſce evacuationibus, tùm etiam uſu potûs refrigerantis, æger nihilominus non niſi nocturno tempore lectulo permittendus eſt, ſi quidem fieri poteſt, quoniam hæc univerſa longè minùs ad inhibendam præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem faciunt, quàm una ſanguinis contemperatio à novo aere per pulmones ſubinde reciprocato: quæ quidem ſola mirùm in modum ægritudinem ſymptomaticam, de quâ ſuprà, ſublevat confeſtim, quod à me non uno experimento comprobatum eſt. Hæc autem methodus paulo inſolentior non niſi in ætate florentibus, quorum quidem ſanguis ſive à Venere, ſive à Baccho incaluit, atque in aliis (Infantes tenellulos ſemper excipio) quos unà cum Variolis vehementiora atque enormia iſta ſymptomata jam dicta adoriuntur, neceſſariò requiritur.

Ubi ſanguis non uſque adeò accenditur, neque ita urget ſymptomatum violentia, uti materiæ Varioloſæ præmaturè aſſimilandæ longè minor eſt ſuſpicio, ita ex conſequenti & Evacuationes prædictæ, & Vitrioli Spiritus omitti poſſunt.

Longior in his fui, quia ſat ſcio Curationis exitum ſive lætum, ſive funeſtum, ab eâ potiſſimùm, ſi non in ſolidum, ratione pendere, qua æger primis morbi diebus tractatur. Jam verò omni puſtularum acie quaſi in campum eductâ (quod *die* ab invaſione *ſexto*, quartò autem incluſivè ab eruptione primâ, fieri jam diximus) haud ampliùs interrumpendus eſt ægro lecti uſus per reliquum morbi decurſum: qui quidem ut ante hunc diem concedi non debeat, ita ut diutiùs differatur, vix patitur ægri ſtatus, modò confluentibus Variolis laboret. Hoc autem eſt genus (quod notari velim) de quo hactenus verba fecimus. Quæ enim & pauca & diſtincta emergunt Exanthemata, parum habent momenti ſive in hanc, ſive in alteram partem, ſi vel mediocriter in arte valeat is qui medetur. Quanquam etiam in genere hoc, utut ſuopte ingenio omni periculo vacet, haud pauci (quod ſerió dolendum eſt) Libitinæ ceſſerint, quoties ſc. malo ſuo fato in eos incideriut, qui in promovendo calore ſpem omnem ponentes, cum morbo ad jugulandum ægrum, licèt inſcii, conſpirabant.

Tempore ab hoc Puſtulæ augeſcere & corporis ſuperficiem undique concalefacere incipiunt, at caput imprimis, unde æger, niſi fuerit infans, ad ſomnum difficilior eſt, & inquietudine vexatur: Quod proximo loco in hoc morbo diligenter expendendum eſſe arbitror; prout enim ſeda-

tior

tior fuerit ſanguis, ita debitum augmentum & magnitudinem acquirent puſtulæ, atque ex adverſo, pro ratione orgaſmi quo tumultuatur dictus ſanguis, puſtulæ marceſcent, intercepto ulteriori progreſſu, unde non ſolùm peccantis materiæ eliminatio ſufflaminatur, ſed inſuper ſingularum phlegmonum œconomia & genuina cruſis interturbatur; indeque vel non omnino debito tempore ad ſeparationem pertingunt, vel ichor demum fit puris vice, & loco flavi liquoris favum colore referentis, nigricans aliquis humor, vel ſuccus alius nonnaturalis, & à genuinis Variolarum puſtulis alienus, egeritur. Quapropter Medicamenta *Paregorica* æquè indicari in Variolis Confluentibus mihi videntur, ac indicatur quodvis remedium in quovis morbo; cùm hîc quaſi *Specifica* ſint, perinde ac Cortex Peruvianus in Febribus intermittentibus: quamvis haud ignorem Paregorica non virtute aliquâ præciſè ſpecificâ operari, ſed iſti ſolùm Indicationi reſpondendo, quâ ſanguini & ſpiritibus conſopiendis & in ordinem redigendis operam damus. Atque hic quidem ſanguinis & ſpirituum motus inordinatior (Variolarum Confluentium in adultis comes individuus) Anodynorum uſum præ cæteris depoſcit; necdum ei ſatis innoteſcit hujuſce morbi Genius, qui iſta Vigiliis tantùm deberi exiſtimat. Sicuti enim fieri quandoque poteſt, ut etiam non dormiens bene compoſitis ac ſedatis fruatur ſpiritibus, (quod ab aſſumpto Laudano perſæpe accidit) ita etiam nonnunquam fit, ut ſpiritus vehementiùs agitati laudabili puſtularum eruptioni officiant, etiam ubi æger multùm dormiat, quod obſervatione dignum.

Ut

Ut de genere Anodynorum jam loquar. Tametſi ego à multis annis *Laudanum liquidum* ſatis auſpicatò exhibuerim, quoties huic Indicationi ſatisfaciendum erat, nihilominus *Syrupum de Meconio* ipſe præferendum cenſeo; licèt enim utrumque ad eundem ſcopum dirigatur, tamen Laudanum paulò magis calefacere mihi videtur, Syrupus autem minùs. Doſin quod ſpectat Syrupi, ea non ſolùm ægri ætati eſt adaptanda, ſed & ſymptomatum gradui, & quæ homini, qui ſedatos habet ſpiritus & probè compoſitos, nimia fortè erit, alteri cujus ſpiritus ferociunt magis, vix ſufficiet. Exempli gratiâ, ponamus in genere ſex Drachmas pleriſque convenire; jam in Variolosis, quoties id remedii indicatur, vix intra *Unciam*, ſi quid præſtare velimus, eſt ſubſiſtendum; quæ quidem quantitas ſingulis vicibus morbo decurrente imperanda eſt. De adultis agimus impræſentiarum, etenim ſi infantibus propinetur, doſis pro ratione ætatis erit minuenda. Et ſane Paregorica non perinde indicantur in infantibus Variolosis, ac in adultioribus, cùm illi in ſomnos perdurante morbo proniores ſint. Quamvis & in his quoties à morbo periclitantur magis, à Paregorico abſtinere multùm extimeſcerem. At, quod dicere animus mihi erat, difficile eſt admodum Paregoricorum doſin, quocunque in caſu iſta indicantur, certò determinare. Etenim ſive in quocunque *Spirituum motu inordinatiori*, ſive in *vomitu enormi & alvi fluxu*, ſive etiam in *dolore atrociore* (in quibus affectibus tribus præſertim uſum paregoricorum indicari alibi docui) eâ methodo ſunt exhibenda, ut ſi prima doſis metam non attingat, alia atq; alia debito tempore aſſumatur,

tur, donec tandem medicamentum Medici votis reſponderit, non tam ad ingeſtam Anodyni quantitatem, quàm ad affectum quod in ægro producendum erat, reſpectu habito, quod ubi primùm ſucceſſerit, nec citius, à Paregorici uſu ita copioſo ac frequenti ceſſandum eſt: interpoſito tamen ſemper inter ſingulas doſes ſpatio aliquo, ut pernoſcere valeamus utrùm doſis ultima, id quod quærimus præſtiterit, antequam nova ingeratur. At ubi ſemel finem propoſitum obtinuerimus, doſis Anodyni in morbi progreſſu exhibendi, jam minor pro re nata definienda erit.

Exempla haud pauca in promptu mihi ſunt, quibus eis quæ hactenus tradidi fidem adſtruam, at unicum impræſentiarum adducam. Aprilis 13. Anno 1681. Quædam è noſtrâ vicinia, nomine *Croſſe*, ad me accedens atque flens obnixè, petiit ut filium ejus decennem adirem, qui à die quarto malè habens, Variolis, ut ipſa metuebat, jam laborabat. Ego à podagrâ, quæ me tunc temporis excruciabat, detentus, Pharmacopolam, quo uti ſoleo, rogavi ut ægrum inviſeret, ac mihi de ejus ſtatu referret: rediens ille mihi narravit pueri matrem è neſcio cujus mulierculæ conſilio, *pulverem Corallinum* & alia calidiora remedia filio propinaſſe; quin & ſtragula adjecerat matris indulgentia, ſub quibus quaſi defoſſus latebat æger, ut horum pondere ſudores (ad quos ceu ad ſacram anchoram in hoc morbo fœminæ confugiunt) exprimeret; ad hæc magnam *Poſſeti* calentis vim, *floribus Calendula & cornu Cervi incoctis*, ægro infuderat; unde adaucto Febris calore, tantam ſpiritibus confuſionem induxerat, ut præter modum deliraret æger, totis adſtantium viribus vix lectulo

lectulo affixus, ac incondita quædam, furentium ad instar, submurmurans. Nondum tamen in lucem prodibant exanthemata, vel saltem obscurè, sed denso agmine cutim impetebant; inhibitâ planè eruptione ab hac methodo violentiore, quæ ad eam sollicitandam destinabatur. Jubeo ut è lecto eximatur quantò ocyùs, neque eundem nisi noctu ingrediatur ante elapsum *sextum diem*: dein ut syrupi de Meconio unciam dimidiam statim sumat, quo ne hilum proficiente post horæ spatium eandem dosin repeto, at nullo cum fructu; quippe quòd sanguis tam immani furebat orgasmo, ut non nisi unctis duabus cum dimidiâ (spatio tamen inter singulas semiuncias interjecto, quo liqueret quid postrema dosis præstiterat) introassumptis frænari posset; quo facto, unciam dimidiam tantùm singulis noctibus hauriendam præscripsi usque ad finem morbi: quæ quidem illam spirituum requiem, quam crebrior exhibitio paraverat, tueri jam partam valebat. Undè etiam convaluit æger.

Hic minimè reticendum est, quòd in quantâcunque demùm dosi & quantumlibet repetitâ exhibeatur primis hujus morbi diebus Narcoticum, modò sanguinis æstus atque enormis spirituum agitatio magnopere ferociant, vix scopum attingere poterit id, nisi æger è lectulo eximatur: Calor enim lecti calorem morbi ulteriùs augescit atque incendit; proindéque vim ita magnam Narcotici exhibere necesse erit, cui fortean Natura impar fuerit: Quod etiam usu venit, etsi haud tanto vitæ discrimine, quando Cortex Indicus exhibetur in Febre Intermittente, ægro per ejus usum in lecto se continente. Et hoc, ni fallor, in causâ fuit

fuit quòd curatio hujusce Febris nonnunquam protelata fuerit, quæ aliàs citiùs absoluta esset, & quandoque etiam si Febris Remittens tantummodo, & non interstincta erat, eadem adeò intendebatur, ut mortem ipsam æger haud effugerit.

Missis autem casibus extraordinariis, in quibus nullo non morbi tempore indicari potest hoc remedium, ego istâ primùm nocte exhibendum suaserim quâ lecto jam in totum addicitur, *sextâ* nempe à prima invasione; à quo tempore usque ad *diem decimum septimum* omni vesperi est propinandum, vel saltem donec æger ἔξω βέλων, quod aiunt, fuerit constitutus. Sexto enim die caro Phlogosi quasi corripitur, unde caput ab humoribus exinde concalefactis turbari incipit & vacillare.

Curandum est autem sedulò, ut Anodynum temporiùs sumatur hîc, quàm in aliis morbis; quoniam quidam caloris & inquietudinis quasi paroxysmus Variolosos sub vesperam semper affligit; & quandoque accidit quòd, nisi maturiùs exhibeatur sub ultimis morbi diebus, æger, derepente paulò hebetior factus, mox incalescat, pòst de ægritudine queratur, quæ brevi in ipsâ morte terminatur; attonitis haud parum amicis, qui paulo antè magnam de ægro, ceu convalituro, spem foverant. Cui tanto malo occurri fortean poterat Anodyno confestim ingesto. His itaque diebus, *undecimo* verò præ cæteris, Paregoricum temporiùs propinandum impero, etiam horâ quintâ sextâve pomeridianâ, utque in promptu sit, si quando fortè ægritudo ex improviso invaserit. Quinimo persuasissimus sum nonnullos ex mihi notis ideò fato functos, quòd dicto medicamento, re jam postulante, destituerentur; cujus ope, si adfuisset, adhuc inter vivos numera-

numerari potuiſſent. Atque hoc in loco maxime, ſi in quo unquam alio, *Occaſio præceps eſt.*

Quapropter cùm tam ingens diſcrimen impendeat, ſi Narcoticum vel ſat citò non fuerit propinatum, vel ſi è diverſo ita præmaturè, ut ejuſdem vis paregorica & ſpirituum ſedatrix priùs exoleverit, quàm illud repetendum veniat; idcirco cùm res in lubrico ſit, tutiſſimum omnino eſt Anodynum ſtatis horis tam manè quàm ſerò exhibere, ultimis ſc. & periculoſiſſimis morbi diebus. Neque hoc tempore ſyrupi dicti uncia ſemper ſufficit, cùm ea quantitas nihil magis præſtet in intenſiori ſanguinis inflammatione & ſpirituum animalium exorbitantiâ inſigniore, quàm uncia dimidia in morbo mitiore. Quinimo iterata experientia me edocuit, *Seſquiunciam* in juvenibus & ſanguineo temperamento præditis pro ſingulâ doſi, violentiæ ſymptomatum, quæ tunc ingruunt, & in quibus præcavendis toti ſumus, frangendæ parem tantùm eſſe; quodque hæc ipſa doſis in talibus ſubjectis, atque iis temporibus, manè & ſerò, non tutò tantùm, ſed cum magno etiam ægrorum commodo, repeti poſſit, donec illi convaluerint.

Neque verò hoc reticebo, quòd in ultimis diebus Variolarum egregiè confluentium quandoque neceſſe habui etiam ter in ſpatio diei naturalis, *i. e.* Octavâ quâque horâ, Narcoticum exhibere; quando ſcilicet vel ob violentum ſpirituum orgaſmum, vel ob eorundem confuſionem ægritudinem aliqualem inducentem, longiora abuſu ejus intervalla haud concederentur. Hoc autem notandum, quòd ſi tam frequens Diacodii exhibitio ægro nauſeam creet (quod in dictis diebus ſæpe accidit) hoc in caſu *Laudanum liquidum* propinan-

propinandum; cujus *gutt.* xvj. idem valent, ac ℥ j. *Syr. de Meconio*, nempe ſi eodem modo præparetur quem in *Libro de Morbis Acutis &c. in Cap. de Dyſenteria* ibidem deſcripſimus.

Objicient, ſat ſcio, illi quibus hæc minùs placent, materiam peccantem à Narcotico toties & in tam largâ doſi repetito, fixam iri, & Ptyaliſmum retundi. Quibus reſpondeo, omnino fatendum eſſe Salivationem aliquatenus imminui, nunquam tamen ita penitùs ceſſare, ut non longiſſimis ab aſſumpto Anodyno intervallis, atque ejus vi jam fatiſcente, nihil recrudeſcat, imò verò gemino hoc commodo ſtipetur. Primò quòd æger, viribus à Narcotico inſtauratis, pituitam validiùs expectorare valeat. Dein quod Saliva quæ excreatur, licèt parcior ſit, rectiùs tamen excocta eſt, quàm ſi Anodynum non fuerit exhibitum. Proximo loco, Ptyaliſmi defectus hic partialis pluſquam compenſatur faciei manuumque tumore, qui ex repetito Paregorici uſu & certior eſt & major in iis diebus quibus hæ partes ſolent intumeſcere: facies ſc. ab octavo die uſque ad undecimum, (quo tempore ferè incipit ſubſidere) manus verò ab undecimo, uſque dum puſtulæ eas obſidentes maturuerint. Atque fidenter aſſero, neminem in hoc morbo probè verſatum poſſe negare utriuſlibet horum tumorum abſentiam, quo tempore ſe debent oſtendere, pejoris eſſe ominis, quàm Ptyaliſmum interceptum. Me quod attinet, longè tutius eſſe autumo Ptyaliſmi compeſcendi diſcrimen ſubire, quàm à Narcotico abſtinere: quod ita impensè morbus hic efflagitat, ut in eo rudis ſit oportet & parum obſervationi deditus, qui ægros ſuos ſubſidio tanto defraudat.

Non

Non verò ita caplenda ſunt quæ hactenus diſſerui, ac ſi ego quotidianum Diacodii uſum, vel eâ quæ convenit doſi, in tenellulis Infantibus qui Variolis Confluentibus laborant, ſuaderem, niſi morbus periculum grave intentat, idque duabus de cauſis; primò quia uſque adeò non calent Infantes, atque illi quorum vitæ fax pleniùs accenſa jam luculentiùs ardet; dein quòd Narcoticorum jugiter aſſumptorum vim non ita bene ferat ætas mollior, & magis infirma. Adde quòd ſponte ſuâ ſomno ferè perpetuo morbi tædia fallunt Infantes. Nihilominus quoties vel phreneſi illi corripiuntur, vel puſtulæ mali moris ſunt, Anodyna omnino indicantur; horum enim utrumque ſanguinis atque ſpirituum animalium motum interturbatum plus ſatis evincit.

Duo hæc quæ adeò prolixè tractavimus, nempe iſta methodus quâ inhiberi debet præpropera materiæ Varioloſæ primis in diebus aſſimilatio, tum & altera, quâ motus ſpirituum inordinatus ab externarum partium inflammatione excitatus, eſt præcavendus, duo ſunt quaſi Cardines in quibus omnis hujus morbi Curatio vertitur, quandoquidem quæ ex eo oriuntur mala quòd utrique huic diſcrimini non ſatis occurreretur, funeſta illa ſymptomata invjtant quibus Variolarum tragœdia abſolvitur. Quocirca cùm præcipuæ hæ fuerint Indicationes Curativæ, ubi iis modo jam tradito fecero ſatis, nihil amplius mihi reſtat agendum; in quantum ſc. Medicus ſum, non verò formularum medicarum Præſcriptor: Quas ego duas, ſive Artes, ſive Dotes, ſive etiam Provincias appellare libeat, toto cœlo à ſe invicem diſtare arbitror.

Unum

Unum adjicio, ſi *Epiſpaſtico* opus fuerit, id peramplum & fatis acre ægri Nuchæ applicandum; quod ita opportuno tempore fieri debet, ut neque præmature appoſitum vim epiſpaſticam ante diem Undecimum, in quo de ſummâ rerum agitur, amiſerit; neque in eum ipſum diem rejiciatur, quo jam tardius adveniens, illo temporis articulo obeſſe poſſit, præ calore & æſtu quem ſanguini imprimit cum Febre Secundariâ vix pari Marte tunc decertanti. Opportuniſſimè itaque applicabitur Epiſpaſticum nocte illâ quæ magnam morbi criſin præcedit, mox ab aſſumpto Paregorico, quod tunc erat exhibendum. Appoſito per id temporis Veſicatorio, dolor quem ejuſdem morſus adferet prorſus deſinet ante diem illum quo æger vel agonizaturus, & materiæ peccanti eo ipſo tempore dabitur exitus quo eo eſt opus ad vincenda mala iſta quæ illum diem præſtolantur. Hoc enim primùm tempore, quod in hujus morbi Hiſtoriâ fusè deduxi, facies quæ hactenus inturgeſcebat, jam detumeſcere incipit, & ſalivatio, quæ hucuſque pleno amne fluebat, decreſcere, condenſato jam, & non niſi ægrè excreto, qui eam excitabat, humore. Ut verò mittamus Epiſpaſticum illud tum faciei detumeſcentiæ, tum etiam imminutæ Salivationi quadantenus ſubſtitui, Febri inſuper Secundariæ perdomandæ aliquatenus conducit: quæ nunc temporis invaleſcit, ſanguine quaſi obruto & penitus infecto puris copiâ à totidem abſceſſulis reſorptâ; adeò ut in omnibus ferè, quos unquam tractavi Variolis laborantes, obſervaverim, pulſum in carpo ſalientem ægrè percipi poſſe hoc tempore, utut facilè ſe & pridie hujus diei & poſtridie etiam, digito exploratori ſe proderet.

Sed inter ea quæ à capite sive derivant sive revellunt, nihil æquè mihi videtur operari ac *Allium* pedum plantis applicitum. Quod Allium revera attrahat, manifestum est à vesiculis quas sæpe excitat, & à dolore illo non ferendo, quem nonnunquam, licet raro, affert, etiam non excitatis vesiculis, humores sc. in partes illas invitando; unde dolor tam vehemens, quandoque exortus est, ut cataplasmate è mica panis similaginei in lacte cocti eundem sedare necesse habuerim: In adultis itaque qui Variolis Confluentibus laborant, Allium incisum & linteo involutum plantis pedum admovere soleo, à die octavo in quo primum facies intumescit, donec jam morbus periculo omni vacet, singulis diebus renovandum.

Neque interim istud mihi prætereundum est, ægrum scilicet carnibus, durante morbo, arcendum omnino esse, & cerevisiam lupulatam eamque tenuissimam tantum pro potu concedendam. Jusculis Avenaceis, pomis coctis, & jam dicta Cerivesia commodissimè interea vitam tolerabit. At verò instante jam maturatione, ubi particulæ purulentæ in sanguinis massam regurgitantes eandem tabo suo inquinaverint, utile erit cochlearia vini aliquot, singulis auroris & noctibus ægro indulgere. Stragula quod attinet, & lodices quibus æger in lecto est contegendus, neque plura sint illa, neque pauciora quàm quibus sanus utebatur. Quin & liberum ei sit, quoties voluerit, se ab hâc in illam lecti partem transferre, quo præpediri possint sudores isti symptomatici, quos ægro nocere satis, opinor, evici. Eodem pacto etiam præcavebitur efferatior exanthematum phlogosis excita à nimio calore quem carnes contrahunt, quoties æger semper

ſemper eodem in loco, ceu palo defixus, jacet. De hoc autem aliàs prolixiùs diſſerui.

Caſum nuperrimum, ceu ſpecimen integræ hujus Praxeos, ſubnectam. Hac ipsâ hyeme me accerſebat fœmina Nobilis, Domina *Dacres*, ut quendam ſuum nepotem Dominum *Thomam Cheut*, temperamento perquam ſanguineo & ætate florentem Medicus curarem. Pridie cœperat febricitare vehementer, colluviem biliosam in magna copia per vomitum rejiciebat; dorſum plurimùm dolebat. His malis ſolatium quærens & levamen, lectum petebat, & tum ſtragulis acervatim injectis, tum calidis aſſumptis liquoribus ſudores per diem integrum omni ope ſollicitabat, ſed fruſtra, cùm tanta ad vomendum proclivitas, & alvi fluxus, licèt modicus, omnem ſudorificorum vim eluderent; Oleum interea Febris igni affuderat, quo illa multùm increverat. Ego jam Variolas brevi exorituras ſuſpicabar, eaſque inſigniter confluxuras, tum ob ætatis vigorem, tum etiam quòd ſanguinem multùm excaluiſſent irrito ſudoris extorquendi conatu, (quo quidem, ſi modò æſtate ægrotaverat, & mictum ſanguineum & maculas purpureas certò advocaverat) tum verò maximè, quòd ſemper obſervaverim in juvenibus immani vomitione, ægritudine, & dolore præter ſolitum vexatis, Variolas inſequentes ultra modum confluxiſſe. Meum itaque eſſe ratus ut pullum non lapidem moverem quo præproperam materiæ Varioloſæ aſſimilationem obſtruerem, à lecto illum arcebam, niſi ſtatis prius horis ſomni. Die ſequenti (tertius is erat) Variolis nondum comparentibus, ſanguinis uncias octo è dextro brachio manè extrahi curabam: optimus erat ille floridusque, cùm ad-

huc ſpiritnoſum tantùm μίασμα exceperat, nondum verò putredinem illam quam conciliat longior morbi mora, & in eorum ſanguine ut plurimùm conſpicitur qui nuper ab hoc morbo convaluerint. Horâ quintâ poſt meridiem diei ejuſdem, Infuſionis Croci Metallorum unciam unam exhibui; ex quâ ſatis commodè vomebat, & ægritudine levatus, longè melius habere viſus eſt, jam haud invitus à lecto abſtinens, à quo prius ægerrimè ſe divelli patiebatur, ægritudine & vertigine mactatus. Die quarto, manè accedens, exanthemata quibus præcavendis tanta fueram molitus, eo numero prodeuntia conſpexi, ut ab inſigniori, quem minitabantur, confluxu, ægri vitæ metuendum eſt. Diligenter itaque cavebam ne lecto interdiu committeretur, conſulebam etiam ut Cereviſiam tenuem Spiritu Vitrioli inſtillato acidulatam potaret. In his ad ſextum uſque diem perſeverabat; quibus diebus licèt non ægrotaret, ſed aurâ liberiùs veſcens multùm reficeretur, tamen alvo ſubindè laxiore fuit. Jam ſub meridie non valebat ulteriùs, quod hîc fieri aſſolet, ſe à lecto abſtinere; decubuit itaque uſque ad finem morbi, me non reluctante, cùm nunc erupiſſent puſtulæ omnes, quæ, non obſtante meo omni conamine, plus ſatis confluebant. Quamvis enim pauciora erant exanthemata iis quæ in nonnullis obſervavi ab hoc morbo extinctis, plura erant tamen quàm pleriſque eorum qui ſanantur ſolent prodire. Hîc primùm nocte Syrupi de Meconio Unciam unam in Aq. flor. Paralyſ. propinabam, ſingulis deinceps noctibus repetendam; ſuadebam etiam ut non aliis ſtragulis, quàm quibus ſanus aſſueverat, tegeretur; ut Juſculis Avenaceis, & Hordeaceis, non-

nunquam

nunquam etiam pomo cocto veſceretur; Cereviſiam etiam tenuem hauriret. Die octavo Allium inciſum & panno lineo incluſum pedum plantis applicandum curavi, & renovandum quotidiè donec extra aleam conſiſteret. Poſt hæc pro augeſcentium puſtularum genio omnia cedebant, uſque ad decimum diem; quo tempore manè eum inviſens, licèt mediocriter ſe haberet, Febris tamen Secundariæ quendam quaſi prodromum deprehendi, cum jactatione aliquali. Mox itaque procellam veritus imminentem, Paregoricum ſuprà laudatum exhibui, à quo tranquilla omnia & pacata; eâdem nocte Syrupi de Meconio Seſquiunciam præſcripſi. Sequente aurorâ, diei ſc. undecimi, cùm poſt exoleſcentem vim Anodyni quod heſternâ nocte ſumpſerat, jam de novo eſſet irrequietior, Diacodii iterum Seſquiunciam extemplò ingeſſi, veſperi item tantundem, atque eandem doſin manè & ſeró ut aſſumeret quotidie conſulebam, donec omnino convaleſceret. Paruit æger; neque aliquod nos deinde ſymptoma exterruit, niſi quod urina ei quandoque ſupprimeretur (malum junioribus hoc in morbo familiare) quam tamen genubus innixus in lecto reddebat. Ptyaliſmum quod ſpectat, quantumvis ſalivæ copia frequenti Anodynorum in tam largâ doſi repetitione aliquantulùm interciperetur, tamen longiore ab eorum uſu intervallo pituitam concoctam excreabat, ac facies manuſque debito tempore pro votis intumeſcebant. Die decimo octavo è lecto ſurgebat, & tunc primùm juſculum è pullorum carnibus indulgebam, à quo per gradus indies ad victum conſuetum redibat. De viceſimo primo ſanguis mittebatur è brachio dextro ad uncias octo, qui

Pleuritidorum ſanguinem æmulabatur, & puris ferè inſtar erat. Denique ad quatuor vices, ſpatio inter poſito, purgatus fuit.

Hic ſubinnuam, quòd quoties in his pagellis dies ab Invaſione v. g. ſextum, undecimum, &c. nominaverim, non ita accipi id velim, quaſi Variolæ Confluentes tertio nunquam non die erumperent; cùm ſatis ſciam quandoque ita accidere, etiam in iis qui vel maximè confluunt, ut puſtulæ non niſi poſt aliquod à die tertio temporis ſpatium ſe exerant. Eruptio autem ut plurimùm in diem tertium ab Invaſione incidit, & ut plurimùm, qui (ex gr.) die Lunæ confluentibus Variolis primùm laborare incipit, die Mercurii ſequenti puſtularum primitias in cute ſummâ deprehendet, & Jovis dies ab illo die Lunæ ſecundus, undecimus ille erit, periculi pleniſſimus, niſi interpoſuerit ſe Medicus.

Atque hîc iterum repeto Theoremata hæc omnia ad *Confluentes* tantùm *Variolas* referri debere, quæ in genere diſtincto nullum prorſus uſum habent, nec ab illo expoſcuntur. Et tam ſibi quàm aliis imponunt, qui attollunt criſtas quoties eos ſanaverint quibus Exanthemata numero pauca, eaque interſtincta efflorescebant. Si tentare libeat, quantum in Arte valeant, in Variolis Confluentibus vires experiantur; maximè quoties vel florentes ætate, vel eos qui immodicâ vini ingurgitatione nimiùm incaluerint, hic morbus invaſerit. Ne in levioribus exercitati, ita toto cœlo aberrent, ut ſe eos ſervaſſe exiſtiment, quos ipſi adſtantes non occiderint.

Verùm diſſertatiunculam hancce non priùs finiam quàm ubi retulero quæ mihi, dum hæc ſcriberem, ſuo ore narravit Amiciſſimus Dominus *Carolus Goodall*,

Goodall, M. D. Collegii Medicorum Socius, atque impræſentiarum Cenſor: quod mihi ideò faciendum duxi quo melius iis fidem conciliem, quæ tum hic, tum alibi & de Petechiis & de morbo ſanguineo affirmavi: utrumque nempe hoc ſymptoma quoties Acutis morbis accedit, atrociori ſanguinis inflammationi omnino deberi, ac proinde Refrigerantia indicare remedia. Caſus ita ſe habuit.

Juvenis annorum quaſi 27. habitu corporis extenuato, & calido temperamento præditus, Febre violentâ & continuâ correptus eſt menſe Junio, Anno 1681. *Lingua erat ſicca & ſcabra, ſitis vehemens, pulſus celer, dolor regionem cordis ſcrobiculo vicinam diſcruciabat, dorſum verò imprimis, (in quo jugiter deſævitbat,) ſanguinem ſubinde mejebat, tum & Petechiæ coloris ſubfuſci collum, pectus, & carpos denſè inſidebant. Die ſexto accerſitus Medicus, & ægrum de vitâ periclitari à nimiâ urinæ ſanguinolentæ excretione comperiens, Indicationes curativas ad ſanguinem refrigerandum incraſſandumque, tum etiam ad vaſorum oſcula, quæ in Renibus relaxata dehiſcebant, obturanda dirigendas cenſebat.*

Præmiſſi itaque tum Veneſectione, tum Bolo lenitivo, ægrum, ut à lecto quantum fieri potuit, ſe abſtineret, ſeriò monuit, cùm à continuo lecti calore miſtum ſanguinis promoveri non dubitaret: ſuadebat etiam ut in culcitrâ corio tectâ ager potius dormiret, ſupinus non niſi rariſſimè jaceret, lac aquæ permiſtum ut potaret, Panatellâ, oryzâ lacti incoctâ, pomis coctis, ſive ſolis, ſive aquâ fontanâ intritis, & ſacchari edulcoratis veſceretur. Medicamenta ordinabat ſequentia.

℞ *Fl. roſ. rub.* ℥ vj. *cort. inter. Querc.* ℥ß. *Sem. Plantag. parum contuſ.* ℥ iij. *Aq. Font.* ℔ ij. *Sp. Vitriol. q. ſ.*

ad gratam aciditatem: infundantur in vaſe clauſo calore leni per quatuor vel ſex horas. Colat. add. aq. Cinnam. hord. ℥iij. Sacch. albiſſ. q. ſ. ut f. Tinctura guſtui grata, de quâ ſæpiuſculè bibat die noctuque.

Enema à lacte cum Syrupo Violaceo injiciebatur horâ à meridie ſecundâ: & horâ ſomni ſequenti Hauſtus propinabatur.

℞ *Aq. ſt. Paralyſ. Plantag. Cinam. hord. an.* ℥ß. *Aceti ſtillat.* ℥ij. *Syr. de meconio* ℥vj. *M.*

Die ſeptimo, ſymptomatis vix ſe remittentibus, Enema jam deſcriptum ſingulis diebus injiciendum curabat, tum etiam Emulſionem, Hauſtumque ad hunc modum præſcribebat.

℞ *Sem. Cichor. Endiv. Lactuc. Portulac. an.* ℥ ij. *Sem. Cyden. Papav. alb. an.* ℥ i ß. *Amygd. dulc. excort. n.* iiij. *contundantur ſimul in Mortar. marmor. ſenſim affundendo Aq. Hord.* lb i ß. *colat. add. ſacchar. Cryſtall. q. ſ. f. Emulſio, de qua bibat cochl. xij. quartâ quaque horâ.*

℞ *Aq. ſt. Paralyſ. Nymph. germin. Querc. Plantag. an.* ℥ ß. *Aceti ſtillat. Aq. Cinam. hord. an.* ℥ iij. *confect. de Hyacinth.* ℥ß. *ſyr. de meconio* ℥ j. *M. f. Hauſtus horâ ſomni ſumendus.*

Die octavo, cùm adhuc inſtaret Febris, ſanguis Urinæ imm ſtus copioſius exiret, & Petechiæ in prædictis partibus numeroſæ comparerent, omnia hæc ſymptomata à ſanguinis calore, tenuitate & acrimoniâ, oriri conjectans, ſanguinem ſecundâ vice detraxit, liberaliorem cereviſiæ tenuis uſum, cui Vitrioli ſpiritus ad gratum acorem priùs inſtillabatur, conceſſit: quam cùm faſtidiret ager, Poſſetum è ſucco limonum & lacte ei indulſit, uti etiam limonum pulpam in talcolas diviſam & ſacchare involutam.

Addebat & ſequentia.

℞ *Conſ.*

℞ *Conſ. Lujul. Cynorrhod. an.* ℥ß. *confect. de Hyacinth.* ʒ iij. *Diaſcord.* ʒ iß. *corall. rub. præparat. ſang. Dracon. Bol. Armen. an.* ℈j. *Syr. è Symphyt. & Piloſell. an. q. ſ. ut f. Opiata, de quâ capiat quantit. Avellana ſextâ quâque horâ, ſuperbibendo hauſtulum ſeri lactis ſucco limonum facti & ſacch. alb. edulcorati, vel Decocti Vulneraris Spiritu Vitrioli acidulati.*

Hauſtus heſternâ nocte præſcriptus repetatur cum Syr. de Mecon. ʒx.

Nono die Petechiæ paulatim evaneſcebant, Urina minùs ſanguine ſcatebat, quique inerat ſanguis facilius ſeparabatur, & matula fundum libentius petebat: hortabatur itaque ægrum ut in Remediorum horum uſu perſeveraret, & diebus aliquot elapſis ſequentia adjiciebat, ad eundem ſcopum collimantia.

℞ *Conſ. Roſ. rub. per ſetaceum traject. & Vitriolat.* ℥ iv. *balſam. Lucatel* ℥ ij. *Bol. Armen. Sang. Dracon. Spec. Electuar. Diacoral. an.* ʒ j. *Syr. è Coral. q. ſ. ut f. Elect. de quo cap. quant. Nuc. Moſchat. bis die, ſuperbibendo hauſtum Emulſionis ſequentis.*

℞ *Sem. Lactuc. Portulac. an.* ʒ iij. *Cydon.* ʒjß. *Papav. alb* ℥ ß. *Amygd. dulc. excort. n.* v. *contund. in mortar. marmor. ſenſim affundendo Aq. Plantag.* ℔ij. *Aq. Cinam. Hord.* ℥ij. *Colat. add. Sacch. q. ſ.*

His remediis, favente numine, ager intra ſeptimanas tres à Febre & horrendis illis quæ memoravimus ſymptomatis liberatus, Petechiis abolitis, atque urinâ tum colorem naturalem tum conſiſtentiam recipiente, paulatim ad ſanitatem & vires priſtinas rediit.

Quamvis autem ſymptomata iſta jam dicta Febri continuæ accreſcerent, non verò illi morbo de quo nos ſuprà egimus; cùm tamen quoties utrumlibet

libet ea comitantur, à vehementi inflammatione & ſanguinis nimiâ attenuatione, unde ſanguis per oſcula vaſorum quaſi vi exigitur, ſemper otium ducant; nullus dubito quin par Methodus in tanti cauſarum paritate omnino ſit adhibenda, quantùm ſc. fert utriuſque morbi Genius. Quamobrem Virum Optimum rogabam, ut mihi per illum liceret hanc ejus Curationem hic ſubnectere. Quam quidem ſi quis vel mihi infenſiſſimus, (cùm tamen alienos mores è propriis æſtimans, nullum inimicum habere ſperem) præſtiterat, tamen veritate victus, præclariſſimam eam fuiſſe omnium, quas unquam novi, curationum, lubens faterer: quum jamdiu compertum habeam quàm ſit fatale Febricitantibus ſanguinem cum Urina excernere. Cùm verò idem amicitiâ mihi ſit conjunctiſſimus, quanto cum animi prolubio & Veritati & Viri Amantiſſimi famæ mihi litandum erat? Hic enim ille eſt qui cùm pauci admodum me vel minimum quid in re medicâ ſive indagandâ ſive etiam excolendâ profeciſſe aſſererè auderent, maledicorum torrenti ſe medium objicere ſuſtinuit, atque me pari zelo ac fide tutabatur, quo Parentem Filius. Quantumlibet autem beneficio tam inſigni devinctus, nunquam tamen niſi eas, quas commeruit laudes, prædicarem, cùm perinde ferè ſit improbum ſive opprobrio ſive laudatione indignos afficere, quandoquidem utrinque à veritate diſcedatur. Nemo itaque mihi vitio vertat, ſi Virum hunc ego nemini, inter eos qui mihi hactenus innotuere, probitate ſecundum fidenter affirmaverim, cùm in tot annorum ſpatio quibus eo familiariter uſus ſim, nec dicto quemquam lædere, quanto minùs facto, ſibi permiſerit. Quantum verò in eâ quam profitetur

Arte

Arte præcellat, modò Deus vitam ei conceſſerit, brevi ſatis eluceſcet; cùm Eruditioni haud vulgari quâ omnes Medicinæ tam Antiquæ quàm Modernæ tractus perluſtraverit, exquiſitiſſimam in ſubtilioribus Praxeos minutiis indagandis ſolertiam (ſine quâ nemo unquam Medicinam meritâ cum laude faciet) catus attulerit: Unde etiam Ægrorum ſuorum votis, Bonus Felixque cum primis reſpondet.

Hæc demum ſunt quæ ipſe de hoc morbo ſentio, quæ non mihi ſuggeſſit phantaſiæ imaginatricis temeritas, ſed Phænomena Practica edocuere. Neque ſanè capio quî fieri poſſit ut fallatur is qui cogitationes ſuas omnes meâ ac nudâ ejus ſive Artis ſive Facultatis Praxi limitat & determinat, quam ſibi perdiſcendam & cum laude exercendam propoſuit: aut è contrà quî poſſit fieri ut non tam in ipſo ſe quàm in aliis decipiendis omnes vitæ annos prodigat ille, qui in iis excogitandis operam diſperdit, quæ cum Praxi nihil prorſus habent commune. Et ſicuti haudquaquam fauſtus probuſve *navis ad Clavum Gubernator* fuerit ille, qui non tam ad brevia & ſaxa ſubmarina agnoſcenda evitandaque, quàm ad cauſas Fluxûs Refluxuſque maris ſpeculandas animum adverterit (quod quidem cùm Philoſopho ſit digniſſimum, ab eo tamen perquam eſt alienum, cui id tantùm negotii datum eſt ut navis non ſubmergatur,) ita neque Medicus, cui non alia quàm curandorum morborum provincia decernitur, quantumlibet ingenio cæteriſque animi dotibus valeat, in Arte verè Medicâ proficiet, qui non tam in occultâ & tortuoſâ illâ Methodo, quâ Natura morbos parit alitque (à quâ etiam eorundem Hiſtoria pendet) indagandâ,

dagandâ, atque in remediis eidem adaptandis omnes animi vires intendat, quàm in curiosis & παράφορον ſpeculationibus cerebrum fatiget, ad homines orco eripiendos (quod ſpondet Medicina) ne hilum facientibus. Quæ quidem prævaricatio non ſolùm in causâ eſt quod genus Humanum commodis illis & emolumentis privetur, quibus à plurimorum ingenio animique dotibus augeri potuiſſet, ſed etiam effecit tandem, ut quæ Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potius ſit Ars, quàm Medendi. Atque eò tandem deventum eſt, ægris vivendum moriendumve ſit, prout Philoſophus vel conjectando ſcopum attigerit, vel ab eodem aberraverit; quod in lubrico ſemper eſt atque ancipiti, cùm primi iſti ſpeculationum repertores, non minùs quàm eorum mancipia, & ſervum pecus, de cerebroſis iſtis commentis bello quaſi internecino invicem digladientur, attamen nemo fortaſſe omnium ipſam veritatem aſſequatur. Quamvis enim, ſi mentem ſeriò applicuerimus, quid de facto agat Natura, & quibus in operatione ſuâ utatur organis deprehendere valeamus; modus tamen quo illa operatur, mortales, aut ego fallor, ſemper latebit. Neque hoc mirum eſt, cùm longè (imò ſupra omnem humanum captum longè) credibilius ſit nos miſellos homunciones ab illuſtri vitæ luciſque regione exulantes, methodum quâ in fabricandâ machinâ uſus eſt ſapientiſſimus Artifex, capere nullatenus poſſe; quàm Fabrum Ferrarium rudem prorſus & imperitum, neſcire quo pacto concinnetur Automaton Horarum index, cujus ſtructura & motus exquiſitiſſimam artis elegantiam præ ſe ferunt. Sicuti de facto conſtat Cerebrum omnis tam Sensûs

quàm

quàm Motûs fontem esse, tum etiam & Cogitationum & Memoriæ officinam, & tamen non est possibile à diligentissimâ ejus inspectione contemplationéve mentem usque adeò illuminari, ut intelligere possit quo pacto substantia ita crassa & quasi pulpa quædam, neque operis, ut videtur, usque adeò affabrè elaborati, usui ita nobili & facultatibus tam præcellentibus queat sufficere; neque exinde assignare quis potis est, quâ ratione ex naturæ ejus vi & structurâ partium, sive hæc sive altera ista facultas necessariò fuerit exerenda.

Atque hæc de Variolis Confluentibus: Quibus si addantur quæ in Historia Morborum Acutorum de hoc affectu tradidi, summam habes eorum quæ mihi hactenus innotuere, eaque omnia diligentissimè, quod à me fieri potuit, trutinata atque expensa.

Accingo me jam (quoniam tu id postulas, Vir Eruditissime) ad ea exponenda quæ de *Affectionibus Hystericis* hactenus observatione comperi. Quas quidem, perobscuram & difficilem, præ cæteris qui homines vexant, morbis, diagnosin habere, tum etiam ægrîs curationem admittere, lubens fateor. Attamen ut potero morem tibi geram, eâ, quæ Epistolæ convenit, brevitate; quam sanè à me exigit valetudo infirmior & quasi vacillans, hâc præsertim anni tempestate, quâ mihi verendum est, ne si pertinacius cogitationibus indulsero, Podagræ mox paroxysmum accersam. Paucis itaque expediam quæ hîc habeo dicenda, methodo, quâ uti soleo, insistens; brevem sc. morbi Historiam tradens secundum vera Naturæ Phænomena; tum etiam medendi rationem subnectens quæ mihi optimè cessit; quamque non tam

libro-

librorum lectio, quàm experientia propria, Magistra haudquaquam infida, jam olim suggessit.

Hic morbus, si recte calculum pono, Chronicorum omnium frequentissimè occurrit; & sicuti Febres cum Appendicibus suis duas partes Tertias, ad Chronicos morbos simul sumptos si comparentur complent, ita Affectus Hysterici (vel isti saltem qui eo nomine insigniuntur) ad reliquas partis Tertiæ dimidium assurgunt, hoc est, Chronicorum pars media sunt: Fœminarum enim paucissimæ (qui sexus Adultorum dimidia est pars) ab omni horum affectuum specie prorsus liberæ sunt, si istas excipias quæ laboribus assuetæ durè vitam tolerant. Quinimo non pauci ex iis Viris qui vitam degentes sedentariam chartis solent impallescere, eodem morbo tentantur. Et quamlibet omnis retrò Antiquitas symptomata illa Affectibus Hystericis adnascentia Utero semper vitio verterit, si tamen *Affectiones Hypochondriacæ* vulgò dictas, quas Splenis aut Viscerum nescio quorum obstructioni imputamus, cum mulierum Hystericarum symptomatis conferamus, vix ovum ovo similius, quàm sunt utrobique Phænomena, deprehendemus. Neque tamen reticendum est Fœminas multò crebrius hoc morbi genere corripi quàm solent Mares, non quòd se Uterus magis malè habeat quàm alia quævis corporis regio, sed ob causas infrà explicandas.

Sed nec spectabilior est hujus morbi frequentia, quàm varietas illa multiformis quâ se ostendit, & nullos ferè non æmulatur ex iis affectibus quibus atteruntur miseri Mortales. Quamcunque enim corporis partem insederit, symptomata, qualia ei competunt parti, statim producit: Et nisi Medicus tam

tam ſagaci quadam ſolertiâ & *Δεξιότητι*, quàm in Arte peritiâ valeat, fraus ei fiet, atque illa ſymptomata à morbo aliquo eſſentiali hujus vel illius partis, non verò ab affectione Hyſtericâ, pendere arbitrabitur.

Quandoque v. gr. *Capitis* arcem occupans, *Apoplexiam* facit, quæ ſimiliter *Hemiplegiâ* ſolvitur, eam omnino referens Apoplexiam, quâ tum ætate, tum mole corporis grandiores ſiderantur, & quæ ex eo naſcitur quod, Cerebri cortice pituitæ copiâ referto ac ſcatente, Spirituum Animalium meatus ac ſemitæ intercludantur: à quâ quidem causâ, quæ fœminis Hyſtericis accidit Apoplexis, oriri nullatenus videtur, cum eaſdem haud infrequens adoriatur, confeſtim à partu, magnâ ſanguinis vi ſimul ejectâ, & vel partûs laborioſiori, vel vehementiori alicui animi commotioni debeatur.

Quandoque *Spaſmos* horrendos gignit, *Epilepſiæ* perſimiles. Ventre & præcordiis guttur verſus intumeſcentibus, & nixus ità fortes edente ægrâ, ut licet alias mediocrium tantùm fuerit virium, jam omni Adſtantium ope vix retineri queat, incondita interim atque inarticulata quædam vociferans, & pectus feriens. Fœminæ, quibus hæc ſpecies, quæ *meri Strangulatûs* vulgò audit, familiarior eſt, temperamento ſunt ut plurimùm plus quàm ſolet ſanguineo, & habitu corporis ad Viragines accedente.

Nonnunquam *exteriorem Capitis partem* occupat, Pericranium ſolum Craniumque, dolorem vix tolerabilem adferens, in quadam tantùm particulâ quæ tranſverſo pollice contegi poſſit, jugiter defixum. Dolorem hunc etiam comitantur Vomitiones enormes. Hæc ſpecies *Clavus Hyſtericus* mihi eſt,

est, istas præ cæteris fatigans, quæ *Chlorosi* laborant.

Nonnunquam in *partes* incidens *Vitales*, ita vehementem *Cordis Palpitationem* excitat, ut quæ eam patitur fœmina pro indubitato habeat, sonitum Cordis in costas arietantis etiam ab adstantibus omnino debere percipi. Hæc species eas maximè infestat quæ extenuato sunt corpore, & crasi minùs firmâ, quæque Extabescentium penè formam præ se ferunt; tum etiam Juvenculas *Febre albâ* pallescentes.

Nonnunquam *Pulmones* obsidet, unde æger creberrimè tussit & ferè sine intermissione, nihil prorsus expectorans: & quantumlibet hæc Tussis species non ita valido nisu thoracem concutiat atque illa quæ Convulsiva dicitur, Explosiones tamen longè frequentiores sunt, æger præterea non ita sensu valet. Hæc autem *Tussis Hysterica* species oppidò rara est, & fœminas pituitâ scatentes præ cæteris exagitat.

Nonnunquam in *Colon*, & regionem *Scrobiculo Cordis* subtensam impetum faciens, dolorem vix ferendum infligit, *Iliacæ Passioni* haud absimilem; ubi ægra immodicè vomit, colluviem quandam Viridem, Bili, quam *Porraceam* appellant, ferè parem, nunc etiam insoliti alicujus coloris, rejiciens. Sæpè etiam postquam ægra ad multos dies jam dicto dolore (qui vel Stoicorum ἀπάθειαν expugnaret) & continuo vomituritionis conatu tantùm non fuerit enecta, tandem *Ictero* intensiore omnem corporis superficiem ad instar Croci tingente, solvitur Paroxysmus. Ægra interea diris mentis angoribus pressa, omnem recuperandæ Sanitatis spem prorsus abjicit: quæ quidem animi

dejectio

dejectio & quaſi *deſperatio* quædam, non magis, quantum ego obſervavi, ab hac Hyſtericorum Affectuum ſpecie ſejungitur, quàm ſive Dolor, ſive Vomitus prætemorati. Atque hoc genus in iſtis præcipuè locum habet quæ corporis habitu laxiore crudoque ſunt, tum & in iis quæ Infantes grandiuſculos, cum ingenti ſui & naturalium vitæ ſtaminum diſpendio, ſunt enixæ.

Quandoque hoc malum in alterutrum ex *Renibus* incurſans, atrociſſimo quem iſtic parit dolore, *Paroxyſmum Nephriticum* omnino mentitur, idque non ſolùm doloris genere locoque quo ſævit, ſed & adſcitis Vomitionibus immanioribus, tùm etiam nonnunquam ex eo quòd dolor per Ureterum ductus propagetur. Ita ut ægrè admodum dignoſci queat, utrùm hæc ſymptomata ab incluſo Calculo, an verò ab affectu aliquo Hyſterico enaſcantur, niſi fortè Caſus aliquis acerbior ægræ animum paulo antequam corriperetur diſcrucians, aut materiæ viridis per vomitum rejectio, ſymptomata iſta Affectioni potiùs Hyſtericæ quàm Calculoſæ tribuenda eſſe docuerint. Sed neque *Veſica* ab hoc Pſeudo-ſymptomate atque ementito Affectu immunis eſt, cum non tantùm ipſa ab eo doleat, ſed & Urina ſupprimatur, perinde ac ſi Calculus eam obſtrueret, qui tamen nullus eſt. Rariſſimè autem cernitur poſtrema hæc ſpecies Veſicam attingens; quæ verò Renum calculum imitatur, non ita raró. Utraque eas ſolet invadere fœminas, quarum vires repetitis ſæpe paroxyſmis Hyſtericis jam fractæ ſunt, & ſanitas corporis detrita.

Nunc in *Ventriculum* decumbens, continuas *Vomitiones* excitat; nunc etiam *Diarrhœam*, quoties ſc. in Inteſtina effunditur: at neutrum horum

ſymptomatum ſequitur dolor, licèt in utroque perſæpè compareat dictus ille ſuccus viridis. Utraque hæc ſpecies iis familiaris eſt, quas frequentiores paroxyſmi Hyſtericî debilitaverunt.

Atque ut hic morbus omnes fermè partes *Internas* infeſtat, ita etiam nonnunquam & *Exteriores*, carnemque muſculoſam occupat, *maxillas* ſc. *humeros*, *manus*, *crura*, *tibias*, nunc dolorem adducens, nunc tumorem: in quo genere is qui tibias diſtendit tumor præ reliquis conſpicuus eſt. Cùm enim in Hydropicorum tumoribus duo hæc ſemper obſervari poſſint, ut tumor ſc. ſub veſperam ſe majorem exhibeat, tum etiam ut paſtæ inſtar madentis, veſtigium digiti fortiùs impreſſi formamque referat; jam in hoc altero, tumor matutino tempore protuberantior eſt, nec digito cedit prementis, aut veſtigium ullum manet. Plerumque etiam tibiarum alterutram tantùm inflat: de cætero ſive magnitudinem ſpectes, ſive etiam ſuperficiem, Hydropicorum tumores ita ad amuſſim æmulatur, ut ægræ ſe haud facilè ab eâ quæ infedit ſententiâ, dimoveri patiantur.

Sed neque ipſi *Dentes* (quod vix credas,) ab hujuſce morbi inſultu ſe poſſunt defendere: licèt neque vel minima cavitas, neque humoris alicujus defluxus, ſaltem qui percipi queat, dolori ſive anſam præbuerit, ſive vehiculum; qui nihilo minus nec mitior eſt, nec contractior, aut expugnatu facilior. Iſti verò tum dolores, tum tumores quibus afficiuntur partes exteriores, quas ſupra memoravimus, eas præcipuè fœminas adoriuntur, quæ, longâ paroxyſmorum Hyſtericorum ſerie ac impetu violento tantùm non exanimatæ, vitam ducunt vix vitalem.

Inter

Inter omnia verò morbi hujus tormenta, nullum ſe tam crebrò ingerit quàm *dolor* in *Dorſo*; quem certo certiùs perſentiſcunt quotquot vel leviſſimè hoc affectu tanguntur. Quinimo id habent effectum commune dolores prædicti, quòd illa cui inhæſerant regio, etiam poſt eorum diſceſſum, tenera ſit, & quaſi fuſtibus probè ſuerit dedolata, tactum refugiat; quæ quidem teneritudo ſenſim evaneſcit.

Hoc interim obſervatu digniſſimum eſt, quòd non raro notabilis quædam *externarum partium refrigeratio* ſymptomatis his omnibus viam quaſi ſternit, & plerumque non niſi paroxyſmo finito diſpellitur: quam quidem refrigerationem haud ſemel iſti ferè, quâ rigent cadavera, parem comperi, pulſu nihilominus rectè ſe habente.

Addo, quòd Hyſtericæ ferè omnes, quotquot ego hactenus tractavi, de *ſpirituum* dejectione ſive *ſubſidentiâ* (ut cum illis loquar) conquerantur; pulmonis regionem indigitantes, quoties locum, in quo hæc ſpirituum contractio ſeu ſubſidentia ſentitur, volunt deſignare.

Demum mulieres Affectione Hyſtericâ laborantes, nunc in *riſum* effundi, nunc in *lacrymas* pariter immodicas ſolvi, nullâ προφάσει manifeſtâ ſive illum, ſive has extorquente, nemini non eſt notum.

Inter omnia verò quæ in hoc morbo comparent Phænomena, illud maximè proprium eſt atque ab eo ferè inſeparabile, quòd ſc. ægræ *urinam* ſubinde reddant planè *limpidam* ad inſtar aquæ è rupibus ſcaturientis, idque ſatis copioſè; quod quidem ego ſigillatim percontando, in omnibus ferè didici ſignum eſſe Pathognomonicum eorum Affectuum, quos in Fœminis *Hyſtericos*, in Maribus

Hypochondriacos appellandos cenſemus. Atque in Maſculis nonnunquam obſervavi, quòd mox ab excreto lotio coloris Citrini (imò proximo ferè temporis momento) violentiori aliquo animi motu derepentè perculſi, ſtatim urinam, Cryſtallum claritate æmulantem, magnâ copiâ & impetu diu continuato ejecerint; eò uſque ſe malè habentes donec urina priſtinum colorem induerit, & paroxyſmus ſimul evanuerit.

Quin & omnibus tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis, quibus ſcilicet jam malum inolevit, id accidit, ut *flatus* quandoque *nidoroſos* è ventriculo emittant, quoties aliquid comederint, licèt moderatè tantùm & pro ratione appetitûs, tum etiam aliquando *acidum* eructent, acetum ſapore referens, quoties in os aſcenderit; læſâ nempè utrobique concoctione, & ſuccis proinde à naturali ſtatu interverſis.

Neque hoc tantùm nomine infelices ſunt, quòd corpus ita malè affectum & quaſi conquaſſatum, ad inſtar ædium ruinas undiquaque minitantium, tantùm non corruat & fatiſcat, cùm magis adhuc animo ægrotent quàm corpore: Cùm enim deſperatio planè inſanabilis de hujuſce morbi naturâ ſit, indignantur admodum quoties aliquis vel minimam de ſanitate recuperandâ ſpem injecerit; facilè interim credentes omnia ſe, quæcunque in homines cadere poſſunt incommoda, quæque adeò fert rerum natura, perpeſſuros; triſtiſſima quæque ſibi ominantes, atque timorem, iram, zelotypiam, ſuſpiciones, & ſiquæ atrociora ſunt animi pathemata, vel ex leviſſimâ, vel etiam nullâ prorſus datâ anſâ, arripientes, & ſinu foventes irrequieto anxióque; ab omni interim gaudio, ſpe, lætitiâ

lætitiâ abhorrentes: quæ si fortè occurrant, quando hæ raræ aves sunt, velocissimè avolant, animum interim haud minùs vehementer exagitantia, quàm solent mœstiora illa πάθη; ita ut nullubi mediocritatem servent, in unâ levitate constantes; nunc amant præter modum, mox odio eosdem sine causâ prosequuntur; nunc hoc illudve sibi agendum proponunt, mox à proposito resiliunt, & quod cum eo pugnat aggrediuntur, sed neque hoc peragunt, ita animi pendentes, ut nunquam liceat quietâ mente consistere. Quodque de Superstitiosis asserit Orator Romanus, nostris hisce Melancholicis pulchrè quadrat. *Perfugium videtur omnium laborum & sollicitudinum esse somnus, at ex eo ipso plurimæ curæ, metusque nascuntur*; dum funera tantùm in somniis, & denatorum Amicorum umbræ repræsentantur. Ita tam animo quàm corpore excarnificantur, quasi hæc vita omnis Ignis esset Expurgatorius, in quo scelera alio in statu perpetrata jam luerent atque expiarent. Neque hoc tantùm Maniacis accidit & furiosis, quos dicimus, sed etiam illis, qui, si hos animi impetus excipias, prudentiâ ac judicio valent, quique & meditationum profunditate, & sapientiâ orationis longè eos superant, quorum mentes his cogitationum aculeis nunquam fuerint excitatæ. Ita ut non sine ratione observaverit Aristoteles, Melancholicos cæteris ingenio præstare.

At verò tam horrendus animi status, qualem suprà delineavimus, non aliis competit, quàm iis qui diu multúmque cum hoc morbo conflictati, tandemque subjugati quasi victas manus dant: maximè si res adversæ, animi mœrores, sollicitudinesve, nimia in literarum studio assiduitas, atque

animi contentio, cum pravâ corporis diathesi conspirantes, oleum camino adjecerint.

Dies nie deficeret, si omnia quæ Affectus Hysterico gravant symptomata enumerare velim; tam diversâ atque ad invicem contrariâ specie variantia, quàm nec Proteus lusit unquam, nec coloratus spectatur Chamæleon. Proinde rectè mihi videtur rationem subduxisse *Democritus* (quantumlibet in morbi causâ hallucinaretur) ubi in Epistola ad Hippocratem missâ, diserte asserit, *Sexcentarum ærumnarum, innumerarumque calamitatum morborum esse Uterum.* Neque tantùm multifaria sunt ista, sed nec regulâ aliquâ aut Typo uniformi se contineri patiuntur, quod in aliis hominum Affectibus tamen usu venit, sed quasi farrago sunt quædam *Φαντάσματα* incompositæ atque inordinatæ, unde perarduum est hujus morbi Historiam describere.

Causæ autem hujus morbi *Procatarcticæ* seu externæ, vel sunt vehementiores corporis motus, vel etiam multo sæpiùs, violenta quædam animi commotio à repentino aliquo, sive iræ, sive doloris, sive etiam timoris, & similium Pathematum insultu. Quoties itaque me consulunt Fœminæ de hoc illove corporis affectu, cujus ratio è vulgaribus Morborum dignoscendorum Axiomatis nequeat reddi, nunquam non diligenter ab eis exquiro, An non eo de quo conqueruntur malo, tùm præcipuè fatigentur, cùm tristitia, ærumna, aut alia aliqua perturbatio eas malè habeat; quod si annuerint, jam satis superque mihi constat morbum in hâc, de quâ agimus, Tribu censendum; præsertim verò si diagnosin id clariùs illustret, quod scilicet certis aliquot temporibus urinam limpidam & Crystalli

Cryſtalli æmulam, eamque copioſam ſimul excernant. His verò animi motibus, qui uſitatiores ſunt hujus morbi προφάσεις, accedunt vel Stomachi vacuitas ab inediâ pertinaciori, vel nimiæ humorum evacuationes, ſive à ſanguine intemperanter effuſo, ſive ab Emetico, aut Cathartico cui imparis erant ægræ vires.

Jam verò ab hâc totius morbi imagine, ſecundum vulgatiſſima ejus φαινόμενα depictam, proximo loco ejus *Cauſa Efficientes interna* ſive προηγούμεναι mihi veniunt penſitandæ, quantum eas, ex omnibus quas deſcripſimus Circumſtantiis ſimul junctis, expiſcari valeam. Pendent ergo Affectiones iſtæ, quas in fœminis Hyſtericas, in maribus Hypochondriacas inſignire libet, quantum ego judico, à ſpirituum Animalium ἀταξίᾳ, unde facto impetu in hanc illamve partem plus quàm pro ratâ denſi nimiique feruntur, ſpaſmos uti & dolorem excitantes ubi in partes ſenſu exquiſito prædictas irruunt, atque organorum, tum ejus in quod ſe ingerunt, tum iſtius à quo abſcedunt, functiones pervertentes; cùm utrumque ab hâc tam iniquâ partitione, quæ naturæ œconomiæ penitus adverſatur, haud parum detrimenti capiat.

Cujus quidem ἀταξίας origo atque *cauſa Antecedens*, eſt debilior dictorum Spirituum Craſis, ſive nativa ea fuerit, ſive etiam adventitia, unde quâvis προφάσει diſſipatu faciles ſunt & eorundem ſyſtema nullo ferè negotio dirimitur. Quemadmodum enim *Homo* quidam *Exterior* conſpicitur ex partibus ſenſui obviis compaginatus, ita procul dubio & *Interior* eſt quidam Homo è debitâ ſpirituum ſerie & quaſi Fabricâ conſtans, ſolo rationis lumine contemplandus. Hic verò cum temperie

corporis intimiùs conjunctus & quasi unitus, tanto ægriùs faciliúsve de statu suo dejicitur, quanto major est minorve ea, quam à natura sortimur, Principiorum constituentium firmitas. Quamobrem Fœminas longè plures quàm Masculos hic morbus aggreditur, quoniam videlicet istas natura magis delicatulo rarioreque corporis habitu (ceu vitæ molliori, & hominum deliciis destinatas) blanda donavit; Mares autem torosò corporis robore, utpote qui laboribus exantlandis in tellure colendâ, & repastinanda, & feris, quibus alantur, capiendis, aliisque similibus, apti nati sint.

Dictam autem Spirituum ἀταξίαν hujus morbi causam esse, Phænomena jam descripta satis probant; quorum præcipua tantùm attingam, à notissimo illo Affectu Hysterico, qui *Uteri Strangulatus* vulgò dicitur, initium faciens. Hic jam Spiritus, facto quasi agmine in ventre inferiore, catervatim magnoque impetu in fauces irruentes, spasmos excitant per omnem quam transeunt regionem, ventrem inflantes ad instar Globi prægrandis, qui tamen nihil aliud est quam partium spasmo tentatarum convolutio & quasi conglobatio quædam, quæ non nisi magnâ vi reprimi potest & coerceri. Partes interim externæ massaque carnea à spiritibus, jam alió raptis, magnâ ex parte destitutæ, eò usque frigescunt perexpè, non in hâc solâ Affectûs Hysterici specie, sed in aliis omnibus (quod prius adnotatum) ut cadavera non frigeant magis. Pulsus interim qualis sanarum est, nec ægra ab hoc frigore de vitâ periclitatur, nisi illud ab evacuatione aliquâ enormiori præcedente originem ducat,

Idem

Ideni etiam dici poteſt de violentiori iſto Affectu Hyſterico, qui externâ facie *Colicam Biliosam*, vel etiam *Paſſionem Iliacam* æmulatur: in quo ægra dolore vix tolerando in regione Cordis ſcrobiculo circumpoſitâ, unâ cum immani materiæ herbam colore referentis, evomitione, diſcruciatur. Quod quidem ſymptoma haud aliunde naſci exiſtimo, quàm à vehementi ſpirituum denſè conglomeratorum in dictas partes impulſu, undè & ſpaſmus, & dolor, & earum totalis facultatum ſubverſio.

Neque ex eo quòd iſta quæ in hoc Affectu ſive per os, ſive per ſedem egeruntur, colore quandoque viridi tingantur, ſtatim conficitur morbum hunc in humoribus reſidere, aut atrociſſimum illum dolorem ab humoris alicujus acrimoniâ partem cui inhæret dilaniantis, produci; quem idcirco pro minerâ morbi habeamus, ac proinde Remediis tam ἄνω quàm κάτω Catharticis radicitùs extirpandum cenſeamus. Etenim de facto conſtat ægritudinem illam quâ laborant Navigantes (à ſpirituum animalium agitatione ortam, in fluctuanti ac irrequieto mari) colluviem coloris planè herbacei ex hominum vel ſaniſſimorum ventriculo exantlare, ubi primùm in mare longiùs ſunt provecti, quibus tamen ante ſemihoram ultimò elapſam non inerat Bilis hæc, quam Porraceam appellare libet. Annon & Infantes in Paroxyſmis Convulſivis, in quibus ſpirituum Animalium maximè res agitur, tam per ſuperiora, quàm per inferiora materiam ejuſdem planè coloris ejiciunt? Quibus addendum eſt id quod experientia fermè quotidiana docet, ſc. quantumlibet ejuſmodi ſive fœminas, ſive infantes iteratâ Catharſi exhauſerimus, attamen color

jam

jam dictus in eis quæ vel per vomitum, vel per sedem exeunt, usque visetur. Quin etiam à Pharmacis tàm Emeticis quàm Catharticis frequentiùs propinatis uberior materiæ viridis nascitur seges, cùm ab utroque genere Spirituum ἀταξία provehatur: quæ vel, nescio quomodo istarum partium fermentum destruit ac pervertit, vel in ventriculum intestinaque vi spasmorum succum aliquem alienæ indolis intorquet, qui humores ejusmodi coloribus inficere potis est. *Chymiæ* Sectatores, licèt nondum ita bene cum illis sit, ut quæ in Organis suis πολυτέχνοις Medicamenta elaboraverint, majus aliquid in morbis debellandis præstent, quàm quæ contunduntur in Mortario, vel in Ollâ decoquuntur, tamen curiosorum περιεργίᾳ eousque gratificari norunt, ut duos liquores aquè limpidos clarosque ostendentes, ex iisdem invicem commistis saturatum colorem aliquem, quasi præstigiantes, possint exhibere. Et profectò ita lubrica est & evanida Colorum speculatio, ut nihil certi ex illis, de corporum in quibus apparent naturâ, queat deprehendi. Neque magis sequitur ea quæ colore viridi sunt, acria esse omnia, quàm omnia quæ sunt acria, viridi esse colore. Re itaque undique perpensâ, satis liquet dolorem immanissimum qui hâc Colicâ Hystericâ laborantes penè exanimat, tum etiam materiæ viridis rejectionem, à Spiritibus nimio impetu in partes sub cordis Scrobiculo positas incursantibus, atque easdem spasmo contrahentibus, omnino excitari.

Huic etiam Spirituum enormitati tribuendum est symptoma istud quod superiùs *Clavi Hysterici* nomine indigitavi, in quo Spiritus ab omni corporis ambitu in certo Pericranii quasi punctulo concentran-

centrantur, dolorem haud minùs perterebrantem, quàm ſi Clavus ferreus in caput vi adigeretur, accerſentes, unà cum inſigni materiæ viridis evomitione. Quæ quidem Spirituum ab univerſo corpore quaſi in punctum contractio non multùm abludit ab iſtâ radiorum Solis collectione quæ fit ope Vitri Incenſorii: utque hi vi unitâ exurunt, ita & iſti ob eandem rationem dolorem infligunt, membranas quaſi diſcerpentes lacerantesque junctis viribus.

Deinde ab hâc inordinatâ Spirituum agitatione ſanguinem perturbante, exoritur Symptoma illud, tam Hyſtericis, quàm Hypochondriacis haud inſolens, ut ſuprà notavimus, quòd nempe ſæpenumerò *urinam* reddant *claram* limpidámque ſimul & copioſam: cùm enim ſanguinis œconomia ſubinde interpellatur, quòd importatur ſerum ſatis diu retinere nequit æger, ſed illud prius dimittit, quàm iſtis particulis ſalinis quarum ope color ad Citrinum traduci debuerat, impregnari potuerit. Cujus rei quotidianum habemus experimentum in eis qui, cùm plus ſatis liquoris, maximè tenuioris atque attenuantis, ingurgitaverint, lotium mox limpidiſſimum excernunt. Quo in caſu ſanguis ab ei ſeri quantitate, cui retinendo profſus impar eſt, planè devictus, illud omninò limpidum amittit, necdum à corporis ſuccis infectum, ob moram juſto breviorem.

Tertius jam agitur annus à quo Nobilis quidam me ſibi Medicum volebat, qui *Colicam Hypochondriacam* pati mihi videbatur, ad *Paſſionem Iliacam* fere accedentem doloreque & vomitu enormiori; quo morbo diu multúmque fuerat vexatus, & tantùm non fractus. Per omnem morbi decurſum

ſum ſedulus animadverti, quòd ubi peſſimè ſe habuerit, urina limpida & exors coloris ſemper fuerit, quando verò paulo meliùs, ad Citrinum vergeret illa. Hunc die quodam adiens, urinam conſpexi quam tribus vicibus excreverat, in Matulis totidem reſervatam, Citrino colore præditam: lætus ipſe hilariſque cibum ex ἐυπέπτοις aliquem jam aſſumere meditabatur, invitante, quod mihi dicebat, appetitu: in quo temporis articulo ſuperveniens quidam eouſque bilem commovebat, ut extemplò ægrotans, Matulam depoſceret, quam urinâ limpidiſſimâ cryſtallum colore æmulante, ferè implevit.

Fortè etiam à Spiritibus ſanguinem ita moleſtantibus pendet *Ptyaliſmus* ille Hyſtericis familiaris, cùm ad multas Septimanas ſalivam expuant tenuem, perinde ac ſi Unguento ex *Mercurio* fuerint delibutæ: durante enim hoc turbido ſanguinis ſtatu, in quo excretionibus ad naturæ methodum exigendis impar is eſt, ſerum motum hunc inverſum fortè ſibi vendicans non jam in Renes pro lege naturæ exoneratur, ſed per arteriarum extremitates in glandulas deponitur, & per *Ductus Salivales* ſalivæ formâ prodit. Idem dici poteſt de nocturnis iſtis ſudoribus quibus fœminæ Hyſtericæ nonnunquam perfunduntur, qui non ab aliâ cauſâ fluunt, quàm à ſeri ſanguinis diatheſi, quâ in corporis habitum geſtit effundi, ob modò memoratam ſanguinis ἀταξίαν.

Frigus quod attinet, quo toties algent partes externæ in Affectibus Hyſtericis, luce clarius eſt, illud ex eo accidere, quòd Spiritus ſuam in illis ſtationem deſerentes, ſe nimio opere in hanc illamve partem inſerant: Nec eſt dubitandum quin

tàm

tàm *Fletus*, quàm *Cachinnus*, quem tollunt haud raro Hyſtericæ, etiam nullâ datâ ansâ, à Spiritibus Animalibus procuretur, Organa, quæ his functionibus Animalibus inſerviunt, magnâ vi pulſantibus.

Obiter dicam, Mares etiam, quamvis rariùs id eveniat, Fletui ex nulla προφάσει quandoque obnoxios reperiri. Accerſebar aliquando ad Virum tam ingenio, quàm genere nobilem, qui non niſi paucis diebus à Febre convaluerat, alterius Medici conſilio uſus, qui & ſanguinem detraxerat, & pharmacum Catharticum ter exhibuerat, tum etiam carnibus illi interdixerat. Hunc ubi veſtitum conſpexerim, & de rebus quibuſlibet cum judicio diſſerentem audierim, rogabam quorſum me conveniret; reſpondit Familiaris quidam ejus, modò expectarem pauliſper, res ipſa loqueretur; conſidens itaque & ſermones cum ægro trahens, mox obſervavi labrum inferius pendulum protrudi cum motitatione crebrâ (uti ſolent Infantes moroſiores fletum adornare) & exinde ægrum in tantas ſolvi lachrymas, quantas vix aliàs vidi unquam, cum gemitu ac ſuſpiriis tantùm non Convulſivis. Qui tamen repentinus torrens non ita multò poſt detumuit prorſus. Hanc ego Affectionem à ſpirituum ἀναξίᾳ, (partim à morbi diuturnitate, partim ab Evacuationibus, quas διαγνῶσις neceſſariò exigebat, ortâ) pendere exiſtimabam: partim etiam ab exinanitione, & abſtinentiâ à carnibus, quam etiam ad dies aliquot poſteaquam convaluerat, imperaverat Medicus, quo eum à recidivâ præſtaret ſecuriorem. Hinc eum pronunciavi extra omnem Febris aleam jam conſtitutum; ſymptomaque

maque prædictum, inanitioni tantùm deberi: ac proinde suadebam ut pullum Gallinaceum assum in prandium juberet parari, & simul Vinum modicè hauriret, quo facto, & carnibus deinceps moderatè vescens, nunquam deinceps Fletum hunc Convulsivum passus est.

Ut tandem finiam, (cætera enim quæ in hoc morbo spectantur Phænomena jam missa facio) ab hâc ipsâ Spirituum inordinatione nascitur perturbatio illa, & varians subinde tam animi quàm corporis intemperies, quæ tum in Hystericis, tum Hypochondriacis dominatur: cùm enim utrisque desit ea spirituum firmitas, quæ in robustioribus atq; iis quorum facultates jugi spirituum vegetorum subsidio actuantur, semper invenitur, impressiones rerum minùs gratarum nequeunt perferre, sed vel irâ vel dolore subitò perciti, perinde sunt irritabiles atque illi quorum ὑγρότης mollius & debilius vel natura primò procudit, aut longior ægritudinum sive series, sive mora tandem reddidit. Etenim Animi robur & constantia, quamdiu hoc corporis luto is incrustatur, à firmitudine Spirituum eidem famulantium maximè pendet, qui quidem supremum in Scalâ materiæ gradum constituunt, in ipso *Entis Immaterialis* confinio positi: Cùmque Animi compages, si fas est ita dicere, longè magis affabra sit & delicata quàm est corporis structura, utpote quæ in harmoniâ facultatum præstantissimarum & pene divinarum consistat, si hujus σύστασις quoquomodo fuerit interrupta conturbataque, major inde sequetur ruina, quanto præcellentius erat & magis exquisitum opificium, dum integrum perstaret. Et hic quidem miserorum quos depinxinus, animoque fractorum

rum ſtatus eſt; cui malo non citius remedium adferet pertinax aliquod vel inſolentiſſimi Stoici Decretum, quàm ἀπαθείας præcaverit is, qui firmiter ſtatuerit, ſe nullo modo permiſſurum, ut dentes dolore pertententur.

Satis itaque jam conſtat opinor, omnem hunc morbum ad Spiritus Animales non ritè diſpoſitos referri debere; nec à ſemine aut ſanguine menſtruo corruptis (quod aſſerunt nonnulli Authores) & halitus malignos in partes affectas elevantibus, produci; nec à ſuccorum neſcio quâ perverſa depravatione, ſive etiam humorum acrium congeſtione, ut alii volunt, ſed ab iis quas modò aſſignavimus cauſis. Quod enim morbi fomes in materiâ non deliteſcat, unicâ hâc inſtantiâ ſatis eluceſcet. Fœmina v. gr. quæ rectiſſimâ ſemper valetudine uti ſolet, modò delicatula ſit illa & teneriore corporis habitu, ſi fortè errore aliquo, ſive Emetico, ſive Cathartico quovis fortiore nimiùm fuerit debilitata exhauſtaque, certo certius ſymptomate aliquo, ex iis quibus hic morbus ſtipatur, mulcabitur; quod tamen ejuſmodi Vomitio vel Catharſis amoliretur magis quàm invitaret, ſi morbi minera in humore contineretur. Idem dici poteſt de immodico ſanguinis diſpendio, ſive phlebotomiâ is fuerit extractus, ſive in puerperio debito copioſiùs manaverit, uti & de exinanitione, & juſto longiore à carnibus abſtinentiâ; quæ omnia ad Affectus Hyſtericos præcavendos potiùs facerent, quàm ad eoſdem accerſendos, ſi illorum fomes in materiâ aliquâ involveretur: cùm è diverſo, non alia cauſa ita conſtanter pariat hujuſmodi Affectus, ac ſolent dictæ Evacuationes.

Quam-

Quamvis autem satis pateat originarium hujus morbi fomitem in humoribus nullatenus stabulari, fatendum est tamen (quod res est) spirituum *ἀταξίαν* illam, cui morbus debetur, humores putridos in corpore coacervandos gignere, cùm tam illarum partium functio, quæ vehementiori spirituum impulsu distenduntur, quàm earum quæ illis privantur, omnino pervertatur. Cúmque harum pleræque *Organa* sint quasi *Separatoria*, excipiendis Cruoris recrementis designata, si earum functiones quovis modo lædantur, fieri non potest quin ingens fæculentiæ colluvies accumuletur; quæ quidem eliminata fuisset, totaque proinde sanguinis massa depuratior facta, modó singula organa munus suum explevissent, cui nullo modo defuissent, si debita spirituum œconomia universas invigorasset. Huic ego causæ adjudico *Cachexias* insigniores, *ἀπεψίας*, sive *Appetitûs prostrationem*; in Juvenculis *Chlorosin*, sive *Febrim albam* (quam quidem *speciem* esse *Affectionis hysterica* nullus dubito,) aliamque omnem malorum Lernam in quâ immerguntur Miseræ quotquot hoc morbo diu elanguerunt, quæ omnia á succis putrescentibus in sanguine congestis, atque exinde in organa varia depluentibus, succrescunt. Hujus farinæ est *Hydrops Testium* in fœminis quæ jam diutiùs affectu Hysterico laboraverint, natus á succis depravatis è sanguinis massâ in Organa rejectis; unde perversis eorundem facultatibus, primó steriles fiunt mulieres, & destruitur prorsus œconomia partium, indeque serum & sanies gignuntur, quæ non tantùm *Nodulos ovaque Testium* inferciunt, sed etiam in Tunicarum interstitia se insinuantia, Testes in molem ingentem elevant, quod in earum dissectionibus

nibus cernitur quæ hoc morbo pereunt. Diatheſis interim Hyſterica horum aliorumque humorum ſimilium cauſa eſt primaria, quamlibet ejuſdem cum illâ Proſapiæ non fuerint.

Quemadmodum in *Febre Quartana* quâ vel pancraticè valens quiſpiam corripietur, ſi modò duos treſve dies in locis paludoſis ac lacuſtribus egerit; primò, ſpirituoſum quoddam μίασμα morbi hujus ſanguini imprimitur, quod diuturnius inhærens, læsâ tandem naturæ œconomiâ, omnes corporis ſuccos inquinat, alienâ prorſus indole eos imbuens; unde æger (maximè ſi ætate grandior fuerit ac in ſenium jam vergeat) Cachexiis aliiſque malis obnoxius redditur, quæ Febribus Intermittentibus diu affligentibus ſuperveniunt. Quæ tamen Febres non ſunt profligandæ remediis quibus rectiſſimè expurgantur hujuſmodi humores, ſed *Specificis* iis quæ abigendis iſtis Febribus immediatè dicantur.

Ex omnibus quæ nos hactenus congeſſimus abundè mihi conſtare videtur, præcipuam in hoc morbo Indicationem Curativam eam eſſe, quæ ſanguinis (qui ſpirituum fons & origo eſt) corroborationem indigitat; quo facto ſpiritus invigorati eum ſervare poſſint tenorem, qui & totius corporis, & ſingularum partium œconomiæ competit. Cùm verò hæc ſpirituum ἀταξία (quod ſuprà fieri poſſe conceſſimus) morâ longiore humores vitiaverit, è re fuerit eoſdem jam corruptos & *Phlebotomiâ* & *Catharſi* priùs imminuere, modò ægræ vires permiſerint, quàm ad ſanguinem corroborandum nos accingamus; quem quidem Scopum vix aſſequi poterimus, quamdiu fæculenta humorum colluvies ſe mediam, quaſi obicem, interpoſuerit.

fuerit. Quandoquidem autem *Dolores* atrocio-
res, *Vomitiones*, & *Diarrhœa* enormes ita non-
nunquam efferescant, ut inducias non ferant us-
quequò primariæ illi fortificandi sanguinis Inten-
tioni possit satisfieri, quandoque ab effectis con-
sopiendis (missâ aliquantisper causâ) Curationis
tela necessariò ordienda est; Exhibito sc. Medi-
camine *Anodyno*: dein spiritibus, quorum crasis
infirmior morbi causa est, rectificandis opera dan-
da est, quo ejusmodi symptomatis deinceps oc-
curratur. Cùmque experientia doceat permulta
esse quæ fœtoris exhalatione repellendis spi-
ritibus seditionem molientibus, & in loco suo
continendis apta nata sint (quæ idcirco *Hysterica*
audiunt,) neque illa sunt negligenda quoties dictis
Intentionibus implendis operam navamus.

Ad hanc ego metam collimans, venam in bra-
chio secari jubeo, dein ut purgetur ægra tribus
quatuorve auroris continuis. Per hos dies, in
quibus *Venæsectio* & *Catharsis* celebrantur, ita
planè nihil emolumenti capere ægra, ut in pejus
ruere, sibi videatur, cùm dictæ Evacuationes tu-
multu concitato *ἀταξίαν* promoveant; quâ de re
ægram diligenter prænoneo, ne animum despon-
deat, suadente morbi Genio: utut fuerit, vitiosi
isti humores, quos à morbo diuturniore coagge-
ratos supponimus, quadantenus sunt detrahendi
antequam primariæ Intentioni percommodè satis-
facere queamus.

Post has Evacuationes, ad sanguinem confor-
tandum & proinde etiam spiritus ex eo prognatos,
Remedium aliquod Martiale seu *Chalybeatum* ad
dies triginta præscribo assumendum, quo non aliud
certius hîc votis respondet. Etenim massæ san-
guineæ,

guineæ, jam effœtæ & languescenti, volatile quoddam Fermentum, ceu calcaria, subdit, à quo excitantur & quasi eriguntur Spiritus anteà jacentes & suo pondere pressi. Cujus rei indicium est vel apertissimum, quòd quoties *Chalybs* in *Chlorosi* propinatur, pulsus derepentè major fit & celerior, exteriora corporis incalescere, facies non ampliùs pallida & mortuis concolor, sed vivida cerni & sanguine purpurata. Attamen hîc notandum, quòd non semper Venæsectio & Cathartica Chalybis usui sint præmittenda, cùm viribus admodum imbecillis & diuturnitate morbi attritis fractisque omitti ea possint ac debeant, & cum Chalybe statim incipiendum; quod diligenter advertendum.

Commodissimè verò, aut ego fallor, in *substantiâ* exhibetur; atque ut nec observavi unquam ipse, nec fando accepi, eum ita sumptum cuivis nocuisse, ita certiorem me fecit experientia multiplex, nudam Chalybis substantiam & feliciùs & breviore temporis spatio curationem absolvere, quàm si is quovis, ex iis qui vulgò feruntur, modo fuerit præparatus. Cùm tam in hoc quàm in aliis melioris notæ Remediis, id quandoque præstiterit Chymicorum officiosa sedulitas, non tantùm ut δραστικώτερα non sint, sed etiam à perversâ eorundem diligentiâ & operâ plusquam otiosâ, magis evilescant. Audivi etiam (quod si modò verum sit, assertionem hanc nostram fortiter sustinebit) ipsam Mineram, prout à terræ visceribus effoditur, crudam efficaciùs in morbis subjugandis operari, quàm Ferrum ignem jam passum & fusione depuratum: cujus rei fides tamen penes Authorem sit, me nondum experto, siccine se res habeat, an verò aliter. Id certò scio nullum Remedium præ-

clorum atque ἐξαίρετον uſpiam gentium fuiſſe procuſum, quod non à naturâ præcipuas vires acceperit: unde Θεῶν χάρις, non vero Hominum, præcellentiora quævis medicamina Antiquitas grata compellavit. Quòd verò nativâ quidpiam bonitate præſtans & efficaciâ, mirandos edat effectus, quicunque demum formâ ingeratur, teſtes hîc adduco Par illud nobile, Papaveris lachrymam ſive *Opium*, & *Corticem Peruvianum*. Neque enim tantum in medicamentis præparandis medica cernitur peritia, quàm in iis ſeligendis appropriandiſque, quæ Natura, ſuo igne elaborata atque evecta, liberali manu porrigit. Id tantùm nobis agendum reſtat, ut Medicamenta in eam formam reducantur, quâ vel eorundem ſubſtantia, vel ſaltem vis & efficacia meliùs corporibus noſtris impertiri queat: cui muneri obeundo facultates nacti ſumus plus quàm pares. Poſt Chalybis ſubſtantiam, ejuſdem *Syrupo* lubentiùs & præ cæteris utor. Fit autem è ferri aut Chalybis limaturâ, in Vino Rhenano in frigido infuſâ, uſque dum vinum ſatis impregnatum fuerit, quo facto liquor colatus cum ſacchari quantitate ſufficienti in Syrupi conſiſtentiam excoquendus eſt.

Nec mihi ſolenne eſt toto illo ſpatio quo ægra Chalybeata ſumit, Catharticum aliquod ſtatis intervallis exhibere. Cùm tam in genere Hyſterico quàm Hypochondriaco, Chalybis vires à Cathartico intercidi atque infringi mihi videantur. Quando enim id mihi palmarium ſit, ut ſpiritus in ordinem redigam, atque eorum ſyſtema redintegrem firmemque, quod toto vix Octiduo reſarciveram Chalybis ope, Cathartico vel leniſſimo exhibito die unicâ rurſus demolior; atque ita diruta extru-

extruendo, atque à me extructa subruendo, & ægros & operam ludo, vanus & infelix Ardelio. Qui quidem mos cùm etiam in usu Aquarum Mineralium obtineat, quæ Ferri mineræ sunt participes, haud mihi dubium est easdem exinde minùs efficaces reddi. Non sum nescius quosdam fuisse sanatos, Catharticis non tantùm intercalatis, sed etiam quotidiè cum Chalybe propinatis; quod tamen non tam Medici prudentiam, quàm Chalybis virtutem ἰσχυρὰν mihi comprobat, cùm, si ea omittantur, breviori temporis spatio Curatio succedat.

Neque sanè video in aliis affectibus multis præter jam dictum, quid emolumenti, sive potiùs quid non incommodi tam repetita Catharticorum exhibitio ægris adferre queat. Quamvis enim haud negandum est, quin Intestina ex impuritatibus liberent ea, & pariter è massâ sanguineâ humores noxios in eâ stabulantes aliquantulum extrahant; è contra tamen haud minus certum est, quòd frequenter repetita in corporibus imbecillis (maximè verò in ætatibus tenellis) plurimùm officiant; cùm ex hâc πρόσοδον ingens humorum colluvies in viscera eliciatur, atque iis in partibus deposita fermentationes præternaturales invitet; ex quibus deinceps *Tumores* in infimo ventre oriuntur, tanto magis indies mole augescentes, quanto sæpiùs æger purgetur. Atque id demùm accidit, ut istæ partes præ imbecillitate & caloris nativi (jam sub humorum onere quasi obruti) defectu, *tabe* facilè afficiantur ac putrescant. Quandoque etiam, Oeconomiâ viscerum ob causas jam dictas penitùs eversâ, *Glandulæ* præternaturales, *Struma* soboles, & id genus similia

Meſenterio accreſcunt, & ad mortem viam ſternunt. His rationibus adductus tutiſſimum eſſe judico in *Infantibus* poſt evacuationes univerſales, eaſque perpaucas, eò Indicationem Curativam dirigere, ut confortentur ſanguis & viſcera. Quod *Vinum Hiſpanicum* vel ſolum, vel *Herbis corroborantibus* alteratum efficere potis eſt, modò manè & ſerò cochlearia aliquot (pro ratione ætatis ægri) ſatis diu exhibeantur. Cùm verò quæ exterius admoventur, tenera Infantium corpora facilè penetrent, proindeque ſanguinem ipſum qualicunque virtute ſuâ penitus afficiant, è re erit in *Tumoribus* qui ventrem eorum occupant, ſive *Scrophulis*, ſive *Rhachitidi vera* originem illi debeant, *Linimentis* uti quæ ſanguinem ac viſcera corroborandi ac pariter labem aliquam morbificam iis inductam delendi vi pollent. Utor *Fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamadr. Chamapit. Scordii, Calaminth. vulg. Parthenii, ſaxifrag. pratenſ. Hyperic. Virga Aur. Serpill. Menth. Salviæ, Rutæ, Card. benedict. Puleg. Abrotan. Chamomel. Tanacet. Lilior. Convall. (omnium rec. colle&orum & inciſorum) an. m. j. Axungiæ porcinæ* ℔ iiij. *ſevi ovini, & vini Claretti an.* ℔ ij. *Macerentur in ollâ fictili ſuper cineres calidos per horas* 12. *Deinde ebulliant ad humiditatis conſumptionem, & poſtea colentur, ut fiat Unguentum; quo venter ac Hypochondria illinantur manè & ſerò per* 30 *vel* 40 *dies continuas, uti etiam Axillæ utraque.* Quoad *Rachitidem* autem hoc notandum, quòd in tumoribus iſtis qui ventres Infantium poſt longas *Intermittentes Febres* olim infeſtarent, veræ Rachitidi non multùm abludentes, repetita Catharſis omnino videretur indicari; cùm ante uſum

Corticis

Corticis Peruviani iſtæ Febres in diuturnitatem longam ſe extenderent, ac proinde ſedimentum deponerent, hujuſmodi Tumorum cauſam, quæ ideò non niſi purgatione repetitâ abigi poterat: Attamen in *Rachitide verâ* Cathartica locum non habent, niſi ut ſemel vel bis ad plurimum æger purgandus antequam uſum Alterantium aggrediatur. Per totum autem tempus quo partes illinuntur, intus aſſumat vel vinum modò dictum; vel, ſi fieri poſſit, pro potu omni bibat Cereviſiam in quâ quantitas ſufficiens herbarum prædictarum, vel earum ſaltem aliquammultarum, unà in dolio incluſa fuerit. Denique hoc quod innui diligenter advertendum [illegible], cùm non paucos Infantes atque pueros à [illegible]harticis ſæpe repetitis (quæ fortè ventris tu[illegible]r invitaverat) interemptos fuiſſe ſatis ſciam. Sed hæc obiter.

Si quis objecerit, *limaturam Chalybis*, niſi æger ſubinde fuerit expurgatus, in viſceribus hærentem, ei, qui illam devoraverit, nocere poſſe; reſpondeo primùm me nihil unquam tale in quoquam deprehendiſſe: deindè longè verſimilius eſſe eandem muco & excrementitiis partium humoribus involutam unà cum iſtis tandem omnem elabi, quàm medicamentis purgantibus exagitatam, quæ adſtrictiones inſolitas, & Viſcerum torſiones contractioneſque afferunt; quâ quidem compreſſione, Chalybis particulæ viſcerum tunicis impactæ in iiſdem penitiùs defigi poſſunt.

Interea dum Chalybs adminiſtratur (ad confortandum ſc. ſanguinem & ſpiritus Animales) Remedia vulgò dicta *Hyſterica* in uſum quaſi obiter revocanda ſunt, idque eo modo atque eâ formâ quæ maximè conveniunt ægris; quæ

quidem si in formâ solidâ fuerint deglutitæ à minùs fastidiosis, potentiùs longè spiritus in officio & loco suo retinebunt, quàm si in liquidâ hauriantur, hoc est, sive Decocta, sive Infusa. Ipsa enim substantia ventriculum diutiùs sapore suo afficit, & corpus inficit penitiùs.

In summâ, Indicationibus, quas suprà attigi, universis satisfacturus, paucula hæc & vulgaria præscribere soleo; quæ licèt nihil magnifici præ se ferant, ut plurimum tamen id præstant quod volo.

Mittatur sanguis è brachio dextro ad ℥ viij.

℞ *Galban. in tincturâ Castor. solut. & colat.* ʒiij. *Tacamahac.* ʒij. *f. Emplast. Umbilico admovendum.*

Sequenti manè aggrediatur usum sequentium Pilularum.

℞ *Pilul. Coch. maj.* ℈ ij. *Castor. pulv. gr.* ij. *Balsam. Peruv. gutt.* iv. *f. Pilulæ n.* iv. *Cap. horâ quintâ matutinâ superdormiendo. Repetantur per duas vel tres alias vices, idque singulis vel alternis auroris pro ratione virium, aut operationis.*

℞ *Aq. Ceras. nigr. Rutæ, & Brion. comp. an.* ℥iij. *Castor. in nodulo ligat. & in vitro suspens.* ʒ ß. *Sacchar. Crystall. q. s. f. Julapium, de quo capiat cochlearia* iv. *vel* v. *in omni languore; instillando primæ dosi,* modo paroxysmus urgeat, *spir. C. C. gutt.* xx.

Post Pilulas purgantes modo suprà descripto sumptas, utatur & sequentibus.

℞ *Limatur. Chalyb. gr.* viij. *cum s. q. extracti Absynth. f. Pilulæ n.* ij. *sumat summo manè, repetanturque horâ quintâ pomeridianâ, per dies* xxx. *superbibendo haustum Vini Absinthitis.*

Vel pro uſu quotidiano, ℞ *Limatur. Chalyb. & extract. Abſinth. an.* ℥ iiij. *mſ. aſſervetur pro uſu. Capiat iiſdem temporibus gr.* xvj. *vel* ℈ j. *in pilulas tres redact.*

Vel ſi forma *boli* magis arrideat, ℞ *Conſerv. Abſinth. Roman. & conſerv. flaved. Aurantior. an.* ℥ j. *Angelic. condit. Nucis moſchat. condit. & Theriac. Andromach. an.* ℥ ß. *Zinzib. condit.* ℈ ij. *cum ſ. q. ſyr. Aurantior. f. Electuarium.* ℞ *Electuarii præſcript.* ℈ i ß. *Limatur. Chalybis probè triti gr.* viij. *cum ſ. q. ſyr. Aurantior. f. bolus, ſumendus mane, & horâ quintâ pomeridianâ, ſuperbibendo hauſtum vini Abſinthitis.*

℞ *Myrrh. elect. & Galban. an.* ℈ iß. *Caſtor. gr.* xv. *cum ſ. q. Balſami Peruv. f. Pilula, è ſingulis Drachmis* xii. *ſumat* iij. *ſingulis noctibus, ſuperbibendo Aq. Brion. comp. Cochlear.* iij. *vel* iv. *per totum decurſum hujus proceſſûs.*

Sin autem Pilulæ ultimò præſcriptæ ventrem moverint, quòd in corporibus quæ facillimè purgantur præ *Gummi* quæ inſunt quandoque fit, tum ſequentes ſubſtituantur.

℞ *Caſtor.* ℈ j *ſal. ſuccini volatil.* ℥ ß. *cum ſ. q. extract. Ruta f. Pilula exigua numero* xxiv. *cap.* iij. *ſingulis noctibus.*

Hîc autem obſervandum, quòd *Chalybeata* in quacunque formâ aut doſi exhibeantur, fœminis quandoque magnas tum animi tum corporis perturbationes inducant, idque non ſolum primis diebus (quod ferè omnibus ſolenne eſt) ſed etiam per totum tempus quo illis utuntur; in hoc caſu non ſtatim Chalybis uſus dictis temporibus interrumpendus, ſed, quò melius eundem ferre poterint, *laudanum* aquâ aliquâ hyſtericâ miſtum ſingulis

gulis noctibus ad tempus aliquod propinandum.

At ubi symptomata mitiora sunt, & res sine Ferro introsumpto transigi posse videatur, (in minore sc. morbo) satis habeo sanguinem mittere, atque alvum solvere ad dies tres quatuorve, ut suprà diximus: Dein *Pilulas Hystericas* alterantes præmemoratas *manè & serò per* x *dies* capiendas imperare. Quæ quidem methodus in affectu leviore rarò à scopo aberrat. Imò Pilulæ istæ solæ, vel omissis Phlebotomiâ & Catharsi, sæpe magnos effectus edunt.

Seriò interim animadvertendum est, nonnullas fœminas *Idiosyncrasiâ* quadam, ab *Hystericis* illis medicamentis (quæ plerisque hujus morbi symptomatis levamen afferunt & solatium) ita penitus abhorrere, ut non solùm non juventur, sed etiam insigniter ab eorum usu lædantur. In his itaque omnino sunt omittenda ista: Φύσεως γὰρ ἀντιπραττόσης, ut divinus Senex, κενεὰ πάντα. *Invitâ Minervâ* nihil quicquam moliendum.

Quæ quidem *Idiosyncrasia* adeò insignis ac frequens est, quòd respectu ad eam non habito ægræ in discrimen vitæ conjici possint; idque non solùm quoad Hysterica, sed quoad multa Remedia alia: Cujus impræsentiarum instantiam unicam adferam. Fœminæ nonnullæ *Variolis* laborantes *Syrupi è Meconio* usum ferre non possunt, utpote à quo Vertigines, Vomituritiones, & id genus symptomata ad affectus Hystericos pertinentia, accersantur, quibus tamen *Laudanum liquidum* apprimè conveniat. Quod & dum hæc scriberem in Adolescentulâ Nobili observavi, cui Variolis laboranti cùm sextâ ac septimâ nocte syrupum dictum exhibuissem, symptomata priùs memorata singulâ exhi-

exhibitione ei ingruebant, neque puſtularum inflammatio debito modo procedebat; ſed cùm inpoſterum Laudano uteretur, à Symptomatis dictis prorſus immunis erat, facieí tumore ac puſtulis indies augeſcentibus, &, quod non minùs læti ominis erat, *anxietas* iſta, cum *inquietudine* quâdam tam mentis quàm corporis, (quæ quaſi *paroxyſmus Variolarum* ſolet eſſe) prorſus tolleretur, quoties Paregoricum hoc propinabatur, ægra mox vires atque animum exinde recipiente. Hoc obiter.

Atque ita *hyſterici Affectus* quoad plurimum ſanantur, ut & pleræque *mulierum*, quas appellant, *obſtructiones*, at præ cæteris *Chloroſis* ſeu *pallidi virginum colores*, uti etiam *menſium ſuppreſſiones* qualeſcunque. Attamen ſi ſanguis uſque adeò effœtus fuerit, tantaque proindè ſpirituum *ἀταξία*, ut Chalybs præſcriptâ methodo uſurpatus malo vincendo par non ſit, adeundæ *Aquæ Minerales* aliquæ Ferri minerâ ſaturæ, quales ſunt noſtræ *Tunbrigienſes*, aut aliæ nuper repertæ. Harum enim virtus Chalybeata, tum ob inſignem quantitatem quâ hauriuntur, tum etiam ob earundem cum natura convenientiam intimiùs ſanguini permiſcetur, & potentiùs morbos expugnat, quàm Ferrum quocunque demum artificio nobilitatum, ut volunt Ciniſtones imprudentiores.

Hoc autem præ cæteris inter bibendum obſervandum; ſi ægritudo quævis ad ſymptomata affectionis hyſtericæ referenda accidat, hoc in caſu per diem unum alterumve æger aquis abſiſtat donec ſymptoma illud tranſitum Aquarum aliàs impediturum, penitus abeat. Etenim tametſi hæ Aquæ humoribus agitandis ac proinde ſpiritibus confuſioni inducendæ minùs aptæ natæ ſint, quàm Cathartica

thartica vel leniſſima ex Officinis deprompta, aliquantulum tamen idem præſtant, quatenus ſc. diureticæ ſunt; ut taceam quòd ſæpe etiam ventrem movent. Quod ſi ipſæ Aquæ humores ac ſpiritus exagitando turbandoque aditum ſibimet ipſis præcludant quo minùs facilè tranſeant, videant illi quàm importunè agunt qui medicamenta *purgativa* per harum uſum imperant, ſemel aut bis in ſeptimana aſſumenda, vel, quod adhuc ineptius, ipſis Aquis immiſcenda præcipiunt; Unde fit tam in his quàm in aliis aquis mineralibus ut non ſolùm non promptiùs, ſed & planè tardiùs ac difficiliùs eædem operentur.

Hîc mihi non reticendum, quòd tametſi his Aquis ferrum ineſſe in principiis ſolutis nonnullis videatur (quod idem planè eſt ac ſi *ferrum liquidum* ſupponamus) nullus tamen dubito quin eædem nonniſi ſimplices aquæ extant virtute mineræ per quam tranſeunt impregnatæ ac infectæ. Quod cuipiam liquidò conſtabit, ſi aquæ communis congiis aliquot ſatis magnam vim Clavorum veterum ex calceis equinis extractorum infuderit. Sentiet ſcilicet aquam hanc cui pulvis *Gallarum*, *fol. Tea*, vel ſimilia fuerint immiſta, eodem planè colore infici, ac ſi aqua eſſet fontis Mineralis. Neque ſanè diverſos effectus hæ aquæ ſive artificiales ſive inartificiales (utrum enim mavult quis appellet) epotæ edent, modò tempore æſtivo, atque aere ſalubri aſſumantur.

Sed utut hoc ſit, ſi ob contumaciam ejus hic affectus ferreis aquis minùs cedat, adeundæ ſunt *aquæ calidæ Sulphureæ* quales ſunt noſtræ *Bathonienſes*, atq; æger, poſtquam tribus auroris continuis eas intus aſſumpſerit, ſequenti die *Balneum* ingrediatur, &

poſtero

poſtero die iterum eas bibat; idem faciendo alternatim per duos menſes integros. Etenim tam in his quàm aliis, cujuſcunque demum generis ſint, hoc ſeduló notandum, quód in earum uſu eouſque ægro perſiſtendum, donec non tantùm levamen aliquale ſentiat, ſed, quo minùs ſymptomata omnia brevi poſtliminió revertant, donec omnino convaleſcat.

Theriaca Andromachi, vel ſola, ſi crebró diuque uſurpetur, magnum eſt in hoc morbo Remedium. Neque verò in hoc ſolo, ſed in aliis quamplurimis à caloris & Concoctionis ſive Digeſtionis defectu ortis, omnium fortè potentiſſimum, quæ hactenus nobis innotuere, utut à pleriſque faſtidiatur, quód & pervulgata ſit, & à tot jam ſæculis cognita.

Vina Hiſpanica Gentianâ, Angelicâ, Abſinthio, Centaurio, Corticum Aurantiorum flavedine, aliiſque corroborantibus infuſis medicata, ſi ad aliquot cochlearia ter in die potentur, admodum conferunt, modó ægra tenui non fuerit bilioſoque corporis habitu. Profectò vel *Vini Hiſpanici ſimplicis* liberalior hauſtus, horâ ſomni quot noctibus, meo ſuaſu propinatus Hyſtericis nonnullis perquàm ſalutaris fuit, cùm ex eo robuſtior univerſi corporis habitus redderetur, ipſæque adeò fœminæ è Cachecticis vividæ ſimul ac vegetæ fierent.

Adhæc *Peruvianus Cortex* eximias mirandaſque vires in ſanguine & ſpiritibus confortandis invigorandiſque habere nonnunquam deprehenditur, cujus *Scrupulum unum manè & ſerò* ad ſeptimanas aliquot deglutitum, ſanam firmamque corporis craſin (tam Viris *Hypochondriacis*, quàm *Hyſtericis* Fœminis diu multúmque ægrotantibus, dejectâque

jectáque jam quaſi corporis œconomiâ) reſtituiſſe, ipſe obſervavi. In nullo autem Hyſtericorum Affectuum genere feliciùs ſuccedit, quàm in illo quo *Spaſmis* afficiuntur fœminæ, nixus edentes fortiſſimos & pluſquam muliebres, pectora ſimul ferientes. Interim tamen confitendum eſt, quòd hoc medicamentum non ita certò crebróque huic malo ſuccurrat, ac *Febribus Intermittentibus*. Quamvis verò (ut id obiter dicam) in harum curatione egregia præſtet, ne dicam miracula, dictus Cortex, atque eodem tum ipſi nos libenter utamur, tum Uxoribus Liberiſque uſurpandum imperemus, quoties res poſtulet; ſunt tamen quibus haud minùs jam diſplicet, quòd tàm certò ſubitóque morbos expugnet, quàm olim diſplicebat, quòd non niſi nuper his terrarum oris innotuerat. Quo quidem fato tum Optimi quique Viri, tum etiam præſtantiſſima quæque ac *ſpaſmódata* Remedia ſemper ferè urgentur. Veruntamen ad hanc notam, ſeu Lydium Lapidem, indolem noſtram licet adductam experiri, atque exindè dignoſcere, Hominéſne boni ſimus, an verò probroſi; pro gradu ſc. quo vel exultamus, vel dolemus ac ringimur; quoties Publica Res hominum communi aliquo beneficio, ac Numinis favore, augetur.

Si quæ verò ex remediis ſuprà recenſitis minùs conveniant, quod temperamento bilioſo ac tenui præditis ſæpè accidit, tunc *Diæta Lactea* poſſit uſurpari. Etenim Mulieres aliquot (quod primâ ſtatim fronte mirabitur quis) cum Affectibus Hyſtericis diu conflictatæ, etiam iis qui omnes Medicorum conatus ſpreverant eluſerantque, tandem Lacte ſolo aliquandiu veſcentes convaluere. Atque illæ quidem maximè quæ ea ſpecie laborabant, quam

quam ego Colicam Hyſtericam appello, quæ non niſi à Narcoticis potuit deliniri; quibus itaque per intervalla repetendis multùm aſſueverant hæ Fœminæ, dolore recrudeſcente ut primùm emarcuerit Anodyni virtus. Id verò in hâc Curandi methodo præcipuè mirandum, quòd cùm Lac frigidum tantùm crudumque alimentum præbeat, Spiritus nihilominus ejus uſu corroborentur invigorenturque. Nec tamen hoc à ratione abhorrere illis videbitur, qui ſecum reputaverint, Lac, cùm ſimplex omnino nutrimentum ſuppeditet, naturæ minus in coquendo negotium faceſſere, ſecùs ac ſolent cibi ac liquores magis compoſiti; quódq; perfectiſſimam illam Concoctionem æqualis ſanguinis ſpirituumque craſis neceſſariò ſequatur. Illud etiam eſt animadvertendum, quòd non nuda Spirituum debilitas per ſe conſiderata, ſed eorundem debilitas ad ſanguinis ſtatum comparatorum, ἀταξίαν, quam patiuntur, cauſa ſit. Fieri enim poteſt, ut infanti ſpiritus ſatis firmi robuſtique ſint pro ſanguinis ratione, qui tamen debitam ad ſanguinem adulti hominis proportionem non teneant. Jam verò cùm ex jugi Lactis uſu & Diætâ, quantumvis illa ſit cruda atque invalida, ſanguis mollior & tenerior evadat, ſi ſpiritus ab eo nati ſanguini pares tantùm ſint, ſatis bene ſe res habet. Non omnibus tamen contingit, quantumlibet à lacte aliàs juvari potuerint, ea incommoda ſuperare poſſe, quæ primis ferè diebus apportat, quòd nempe tum in ventriculo coaguletur, tum etiam viribus corporis in ſtatu conſervandis ſuſtentandiſque minùs ſufficiat.

At verò nihil ex omnibus quæ mihi hactenus innotuere, adeò impensè ſanguinem ſpirituſque fovet firmatque,

firmatque, ac diu multúmque ſingulis ferè diebus *equo vehi*. Cùm enim in hâc Gymnaſticæ ſpecie impetus fermè omnis in ventrem inferiorem fiat, in quo vaſa Excretoria (quotquot fæculentiis, in ſanguinis maſſâ ſtabulantibus, educendis à naturâ inſtituuntur) ſita ſint; Quæ tanta functionum perverſio aliave organorum naturalis impotentia vèl fingi poteſt, cui tot ſucuſſationum millia eodem die ingeminata idque ſub dio, opem non attulerint? Cujus calidum innatum uſque adeò deferbuerit, ut hoc motu non excitetur, & denuò efferveſcat? Quæ verò ſive præternaturalis ſubſtantia, ſive ſuccus depravatus in aliquo harum partium ſinu recondi poteſt, qui non hoc corporis exercitio, vel in ſtatum naturæ conſentaneum perducatur, vel quaquaversùm diſſipetur eliminéturque? Quid quòd ſanguis perpetuo hoc motu indeſinenter exagitatus ac permiſtus quaſi renovatur ac vigeſcit. Quæ quidem methodus licèt Fœminis vitæ deſidi atque imbelli aſſuetis, minùs accommoda ſit, utpote quæ à motu, maximè in principio, poſſint lædi, Viris tamen eſt aptiſſima, & ſanitatem præ cæteris conciliat.

Noſtrorum quidem *in Sacris Antiſtes*, Vir prudentiâ atque eruditione celeberrimus, poſtquam diu ſtudiis intemperantiùs incubuerat, omneſque animi, qui permagnus ei eſt atque excelſus, nervos ſeriis cogitationibus nimio opere intenderat, tandem in *Affectum Hypochondriacum* incidit; quo diutiùs laceſſente, omnia Corporis Fermenta erant vitiata, Concoctioneſque penitus ſubverſæ. Medicamentorum Chalybeatorum tædium plus ſemel devoraverat: Aquas Minerales ferè omnes, cum Catharſi ſæpe repetitâ, ſuerat expertus: Uti etiam

etiam Antiſcorbutica omnium generum, pulvereſque Teſtaceos quamplurimos, ſanguinis edulcorationem promittentes. Ita partim morbo, partim medicatione per tot annos continuatâ, tantùm non fractus, *Diarrhœâ Colliquativâ* (quæ in *Tabe*, aliiſque Morbis Chronicis, ubi omnes omnino Digeſtiones ſunt proſtratæ, mortem anteire ſolet) demùm corripiebatur. Ubi me tandem conſuleret, ſtatim mecum reputavi Pharmacis nullum ampliùs locum relinqui, cùm tot tantaque nullo cum fructu jam deglutiverat. Suadebam itaque ob cauſas ſuprà memoratas, ut ſtatim ſe Equo vehendum curandumque traderet; modico primùm itinere, quale ferre poſſit valetudo ita infirma, ut, niſi judicio valuiſſet rerum interiora altiùs penetrante, nec ad tentandum quidem illud exercitii genus potuiſſet adduci. Rogabam autem ut quotidie in eo perſiſteret donec ex animi ſententiâ convaleſceret; majora indies ſpatia gradatim conficiens, donec tandem ad tot milliaria aſcenderet, quot uno die percurrunt prudentiores ac moderati Viatores qui iter longiuſculum negotii alicujus gratiâ ſuſceperunt: Nullo interim ſive ad cibos, ſive potum, ſive etiam aeris temperiem reſpectu habito, ſed ad inſtar Itinerantis omnia prout fors dederit exciperet. Ne longior ſim, hanc ille viam inceſſit, productis gradatim itinerum ſpatiis, donec tandem ad viceſimum, imò ad triceſimum uſque, lapidem quotidie vectaretur: cúmque ſe longè melius habere poſt pauculos dies experiretur, ipſo rei eventu penè mirabili animatus in eodem curſu ad menſes aliquammultos perſeverabat; quo temporis ſpatio plura milliarium millia, quod ipſe mihi narrabat, emenſus eſt, donec tandem

non convaluerit modò, sed satis validum etiam vegetumque corporis habitum fuerit indeptus.

Neque magis *Hypochondriacis* prodest hoc exercitii genus, quàm *Tabidis Phthisicisque*, quorum nonnulli mihi sanguine juncti multum terrarum equo vectore peragrantes, ex meo consilio, sanitati sunt restituti; cùm certò sciam me vel Medicamentis quantivis pretii, aut aliâ methodo, quæcunque demum ea fuerit, nihil magis iisdem proficere potuisse, quàm si multis verbis hortatus fueram ut rectè valerent. Neque in levioribus tantùm malis, crebrâ tussi & macie stipatis, id remedium obtinuit, sed & in *Tabe* tantùm non deploratâ, ubi *nocturnis sudoribus* jam etiam accesserat *Diarrhœa* ista superiùs dicta, quæ Phthisi confectis mortis prænuntia solet esse, atque adeò ut plurimum ultima rerum linea. Verbo dicam. Quantumcunque exitialis *Phthisis* & sit & audiat, utpote quâ intereunt duo ferè Trientes eorum quos *morbi Chronici* jugulant, hoc tamen sanctè assero, quòd neque *Mercurius* in *Lue Venereâ*, neque *Cortex Peruvianus* in *Intermittentibus* efficaciores extent, quàm in *Phthisi* curandâ *Exercitium* jam laudatum; modò æger curet, ut linteamina lecti probè fuerint arefacta, atque etiam ut satis longa itinera emetiatur. Attamen hoc notandum, quòd vitæ ἀκμὴν prætergressis multo diutiùs in hoc exercitio persistendum, quàm infra istam ætatem positis. Atque hoc multiplici experientiâ, quæ vix me fefellit unquam, didici: Et licèt equo vehi Phthisicis præcipuè conferat, tamen & itinera curru facta mirandos sanè effectus quandoque ediderunt.

Sed

Sed ut ad propoſitum revertar. Hæc eſt Generalis hujuſce morbi curandi ratio, quâ cauſæ originariæ, quæ eſt debilior ſanguinis craſis, occurritur; ac proinde extra Paroxyſmum tantùm locum habet. Quoties verò *Paroxyſmus* invaſerit adjuncto quolibet ex prædictis ſymptomate, ſi tale aut tantum ſit malum ut inducias ferre nolit, donec, ſanguine & ſpiritibus corroboratis, quaſi per ambages ſanari poſſit, confeſtim ad Remedia *Hyſterica* iſta confugiendum eſt quæ odore viroſo ac gravi Spiritus, ut dixi, exorbitantes ac deſertores, in proprias ſtationes remandant, ſive intra corpus ſumantur, ſive naribus admoveantur odoranda, ſive exteriùs applicentur; cujuſmodi ſunt *Aſa fœtida*, *Galbanum*, *Caſtoreum*, *Spiritus ſalis Armoniaci*, & quicquid eſt denique quod odorem tetrum admodum ingratumque ſpirat.

Hic enim quod res eſt dicam. Quæcunque fœtent, ea omnia Intentioni huic apprimè inſerviunt, ſive natura, ſive etiam ars ea putido odore donavit. Atque, ni fallor, *Spiritus C. C. Sanguinis humani*, *Urinæ*, *Offium* ac ſimilium, inde præcipuas ſuas vires acquirunt, quòd, dum vi ignis præparentur, Empyreuma contrahant tetrum ac malè olens, quaſi eſſentiæ eorum intimiùs annexum. Quod pariter cernitur in fumis à Corio, Pennis, & id genus Animalium partibus, cùm exurantur, exhalantibus. Etenim id habent commune ſingulæ Animalium ſubſtantiæ, ut inter exurendum fumum emittant olidum & olfactui ingratum; qui ſi importuno igne affatim eliciatur, ac Organis excipiatur, condenſatus is in liquores iſtos abit ac convertitur, qui *Spirituum Volatilium* nomine inſigniuntur,

ſigniuntur, quique facultates eas facilè reportant quæ ſubjectis ſuis haud primitùs inerant; utpote qui *Ignis* ſolummodò *Creatura* exiſtunt, & ſinguli eorum eandem planè Virtutem cum cæteris nanciſcuntur, ex quacunque demum ſubſtantiâ (modò *Animalis* ea ſit) procudantur extrahanturve.

Proximo loco animadvertendum eſt, quòd ſi paroxyſmum comitetur *Dolor* aliquis intolerabilis in quâcunque demum parte, aut *Vomitio* enormior, aut etiam *Diarrhœa*, tunc præter Hyſterica jam laudata, *Laudanum* in uſum revocari debet, quod ſolum vires habet his ſymptomatis cohibendis prorſus pares.

At verò in iis doloribus ſedandis, qui Vomitiones excitant, cavendum eſt ſedulo, ne illi ſive Laudano, ſive alio Paregorico mitigentur, non præmiſſis debitis Evacuationibus, niſi patientiam ferè humanam omnem vicerint. Primùm, quia tanta nonnunquam ſanguinis & humorum copia eſt aggeſta (maximè in Fœminis ſanguineo, & Maſculis propriore habitu præditis) quanta Narcotici vel efficaciſſimi, ejuſque ſæpius repetiti, operationem valeat ſufflaminare. Unde in talibus ſanguis è brachii venis neceſſariò eſt extrahendus, & Catharticum eis propinandum eſt, antequam ad Laudani uſum accedamus; his enim ritè peractis, quod priùs, vel in maximâ doſi exhibitum, nihil proficiebat, jam in doſi mediocri ſcopum attinget. Deinde quia multiplici experientiâ edocti ſumus, quod quoties ægra paulatim Laudano aſſueverit, non præmiſſâ evacuatione debitâ, neceſſe habuit, ob dolorem mox ab evaneſcente remedii virtute denuo revertentem, Paregoricum

rurſus

rursus ingerere, idque quotidiè ad annos aliquot continuos, dosi subinde per gradus aucta; ita ut nullo modo jam à Laudano abstinere queat, licèt omnes ab illo digestiones vitientur & functiones naturales debilitentur. Quamvis non sentiam Laudani usum sive Cerebro, sive Nervis, sive Facultatibus Animalibus immediatè nocere. Judico itaque ego, quod expertus loquor, Evacuantia Anodynis debere præmitti: v. gr. Viraginibus & fœminis in quibus sanguis prædominatur, Vena secanda est, & alvus subducenda, præsertim si non jam à longo tempore paroxysmo fuerint correptæ. Si verò fœminæ debiliores, & quæ temperamenti à prioribus illis planè diversi sunt, hujuscemodi paroxysmo & dolore affligantur, atque eodem subinde haud ita pridem laboraverint, sufficiet eorum ventriculos Congio uno, plùs minùs, lactis Cerevisiati hausto, & mox per vomitum rejecto detergere; dein largam dosin imperare sive *Theriacæ Andromachi*, sive *Electuarii Orvietani*, & cochlearia aliquot liquoris alicujus spirituosi & gustui non ingrati cum paucis Laudani liquidi guttulis superbibenda.

Quod si ægra jampridem vomuerit, antequam accerseretur Medicus, & metus sit ne si Emeticis ulteriùs sollicitetur, in furorem agantur spiritus, & ægræ vires nimium dejiciantur, hoc in casu *Laudanum* sine morâ propinari debet, eo dosis modo numeroque quæ symptomatis magnitudinem ac durationem non tantùm exæquare possit, sed & vincere.

Duo autem hìc præ cæteris diligenter sunt notanda. Primò, quòd cùm semel post evacuationes justas & necessarias, Laudano uti cœperimus, eâ

doſi, atque illâ toties repetitâ, ſumendum eſt iſtud Pharmacum, donec ſymptoma omnino fuerit debellatum; interjecto tantum ſpatiolo inter ſingulas doſes, ut quid prior præſtiterit antè poſcamus, quàm alteram repetamus. Sed de hoc fuſiùs alibi egimus. Deinceps dum Laudano morbum aggredimur, nihil prorſus movendum eſt, nihil evacuandum, cùm vel mitiſſimum illud Enema è lacte Saccharato poſſit deſtruere quicquid reparaverat Paregoricum, & tam dolorem quàm vomitionem poſtliminiò revocare.

Utut verò Dolores, quod jam innuimus, ſuprà memorati importuni ſint in Anodyno efflagitando, tamen Vomitiones enormes & doſin ejuſdem longè maximam & ſæpiſſimè repetitam indicant, cùm ab inverſo motu ventriculi periſtaltico (quo in eo contenta verſus inferiora erant protrudenda) remedium Paregoricum priùs eliminetur per œſophagum, quàm opis aliquid afferre queat, niſi poſt ſingulas Vomitiones Narcoticum de novo toties quoties iteretur, idque in formâ potiſſimùm ſolidâ; aut ſi in liquidâ detur, vehiculum ita parcum eſſe debet, ut ventriculum imbuat tantùm, & præ materiæ inopiâ ab illo ſurſum evehi nequeat. v. gr. *Gutta aliquot in cochlear unc Aq. Cinnamomi fortioris*, aut ſimilis. Monenda interim eſt ægra ut ſtatim ab aſſumpto Laudano conquieſcat, ac caput præſertim quantum fieri poteſt immotum teneat; quando vel leviſſimus capitis motus præ cæteris omnibus Vomitionem provocet, unde medicamenti modò deglutiti jactura fit. Quinimo etiam ceſſante & quaſi perdomitâ Vomiturition, expedit Anodyno ad pauculos dies mane & ſerò exhibito, ceu injecto ſcuto, recidivam præcavere. Quod

itidem

itidem poſt dolorem Hyſtericum Narcotico ſedatum, aut Diarrhœam, omnino obſervari debet.

Atque ita demum methodo jam tradita & *Dolori* & *Vomitioni* ſymptomaticis mederi in promptu eſt; à quibus, cùm aliorum perſæpe morborum ſpeciem præ ſe ferant, Medicis facilius imponitur, quàm ab aliis quibuſlibet ſymptomatis, quotquot manum medicam depoſcunt, de quo pauca ſubjungam. V. gr. in iſta Hyſtericæ Affectionis ſpecie jam deſcriptâ quæ *Paroxyſmum Nephriticum* imitatur, quis non videt quanta ſit paritas morbi utriuſq; & ſimilitudo, tum quòd pars eadem utrobiq; doleat, tum quod in utroq; affectu vomituriant ægræ, cùm tamen à cauſis ita ab invicem variantibus pendeant, & tam impari methodo debeant ſanari, ut quod in hoc lædat, in illo juvet, & è contrà? Si enim ſive *Calculus*, ſive *Arenula* Renum ſubſtantiam atterentes, dolorem inferant, atque ex partium conſenſu Vomitionem, nihil æquè conducet ac prælarga & frequens Cauſæ Antecedentis per Phlebotomiam revulſio, tum ut dilatentur laxenturque meatus, per quos Calculus excludendus eſt, Enematis Emollientibus ſæpenumerò repetitis, aliiſque ejus generis remediis internis: Quibus Medicamenta Diuretica, & Lithontriptica addenda ſunt. Jam ſi dicta ſymptomata à Calculo nullatenus oriantur, ſed à ſpiritibus Animalibus nimiâ copiâ Renes impetentibus (quo in caſu Paregorica tantùm indicantur, nec vel Enema è mitioribus, poſt primas Evacuationes, ſine periculo injicitur,) in quanto vitæ diſcrimine verſetur infelix iſta de cujus jam corio luditur, non opus eſt dicere. Idem poteſt affirmari de Affectu illo Hyſterico qui *Colicam Biliоſam*, vel *Iliacam Paſſionem*

ſimulat. Hîc ubi pro conceſſo habeatur Affectum iſtum (licèt indolis omnino ſit diverſæ, imò contrariæ) Colicam Bilioſam eſſe, & ab humore acri in viſcera per Arteriarum Meſentericarum oſcula excreto naſci (in quem errorem dolor intolerabilis, & viridis color qui in materiâ cernitur tam per os quàm per ſedem expulſâ, Medicum incautiorem & cogitationibus minùs aſſuetum haud ægrè perducant,) quæ methodus tam commoda, quàm ut in contemperandâ, remediorum Refrigerantium atque Incraſſantium ope, humorum acrimoniâ operam locemus? Atque, quo humores è viſceribus exterminentur, præter Enemata quotidiana, ut Cathartica frequenter propinemus; inter cætera verò etiam Mercurium dulcem Diagrydiatis permixtum ad pleniorem materiæ morbificæ eradicationem? Quàm malè autem cum ægris agatur, quantumque eis periculum immineat, dum hâc methodo inſiſtamus, ſi Affectus qui Colica Bilioſa cenſetur, re ipſâ Hyſtericus tantùm fuerit, aut Hypochondriacus, nemini non liquet: cùm clamet experientia, quòd poſt primas evacuationes univerſales (quæ humorum putreſcentium, quos peperit ἀναξία jam ſæpe dicta, quique Anodynis obſtaculo eſſe poſſint, ſaburræ emollendæ dicantur,) nihil jam reſtat niſi ut tumultuantes ſpiritus conſopiamus, donec tandem ſymptomata evanuerint, atque iis ceſſantibus opportunè Chalybeata imperemus, vel ſi quod aliud eſt remedium quod ſanguinem accendendo atque invigorando morbum radicitùs extirpet. Meum non eſt plurimas atque ingentes illius calamitates enumerare, quas Fœminis contigiſſe ipſe novi, ubi Colica hæc Hyſterica à Bile ortum ducere exiſtimaretur,

retur. Veruntamen affirmo Evacuationes ſæpe repetitas, quæ quidem in Colicâ Biliosâ omnino indicantur, dolorem vomitumque non ſolùm non compeſcere, ſed irritare magis, ſpirituum ſc. perturbationem, quæ vera horum ſymptomatum cauſa eſt, promovendo. Tandemque malum ad menſes aliquot prolongatum, metatheſi derepentè in cerebrum factâ, definit in *Spaſmos*, à quibus ægra brevi è medio tollitur; idque vel maximè, ubi poſt alias evacuationes diutiùs repetitas, ſuadente colore viridi eorum quæ per os è ventriculo excernuntur, Emeticum fuerit propinatum. Verbo dicam. Si quid ego obſervando didici, imprimis cavendum eſt ne Symptomatu Fœminis Hyſtericis familiaria ab aliis quos ſæpe æmulantur morbis, diagnoſi errante putentur oriri.

Hic non eſt reticendum, quòd præter errores jam recenſitos, à quibus Fœminæ Affectibus Hyſtericis obnoxiæ de vita periclitantur, permultæ inſuper errore non minùs funeſto dictis Affectibus multantur eâ tempeſtate, quâ hic morbus, licèt ſuâ naturâ non ſit lethalis, tamen vi malorum ἐπιγινομένων ac ſubſequentium haud paucas è medio tollat. Exempli gratia: Fœmina teneriori atque infirmo corporis habitu Infantem parit, cui omnia fœliciter & ſecundum naturam cedunt: Obſtetrix, ſive rudis & imperita, ſive jactabunda, & quàm præclarè ſuo illo munere functa ſit palam oſtentans, ſuadet ut Puerpera paucis à partu diebus ſurgat, & ſe à lecto aliquandiu abſtineat; hac motem gerens, ſtatim à primo corporis motu *Affectione Hyſtericâ* corripitur, & pro ratione quâ morbus invaleſcit, *Lochia* primùm imminuuntur, deinde ſiſtuntur penitus; quorum ſuppreſſionem præ-

maturam

maturam longa ſymptomatum ſeries excipit: quæ, niſi permagna tam diligentia quàm in medendo peritia intercedat, ægram brevi perimunt. Nonnunquã enim *Phreneſi* laborant ex hac occaſione, quæ indies efferatior reddita *Spaſmos* primùm, dein mortem affert: Si verò mortem evadant, mitiùs aliquantulùm inſaniunt, quandoque ad ultimum vitæ terminum. Nonnunquam poſt Lochiorum ſuppreſſionem in *Febrem* incidunt, quæ vel in earum, quæ tum graſſantur, Epidemicarum caſtra tranſit, vel ab eâ ſolâ pendet origine. Adde quòd iidem Affectus Hyſterici, quibus Lochiorum ſuppreſſio imprimis debetur, jam magis ſæviunt, tanquam ex ſe denuò nati. Diu eſt à quo mihi ſubiit in mentem, quòd ex eis quæ moriuntur Puerperis, vix Decima quæque, ut modeſtè computemus, vel ex eo perit quod vires partui neceſſarias eam defecerint, vel ex doloribus partum laborioſiorem comitantibus; at eo maximè nomine, quòd debito citiùs lecto exurgat, excitatis à motu illo paroxyſmis Hyſtericis, à quibus cùm ſiſtantur Lochia, mox ingens ineluctabilium ſymptomatum turba ingruit. Quamobrem iſtis quæ me audiunt ubique Author ſum, ut ad *diem* ſaltem *Decimum* uſque in lecto ſe contineant, ſi modò naturâ paulò debiliores ſint, præcipuè ſi *Vaporibus*, qui vulgò dicuntur, jampridem fuerint tentatæ. Præterquam enim quòd iſta, quâ in lecto fruuntur, quies à malis jam toties commemoratis eas immunes præſtet, non interruptus lecti calor ſpiritus pariter reficit tum à pariendi doloribus, tum ab evacuationibus in hoc caſu ſolennibus exhauſtos fractoſque; quinimò & naturæ ſuppetias ferat, atque omnes, quas geſtationis tempore mulier congeſſerat, cruditates digerit & emolitur.

Verùm,

Verùm, ſi ab admiſſo hoc errore quodvis è dictis ſymptomatis ſupervenerit, Indicationes Curativæ eò dirigendæ ſunt, ut ſpiritus ab hoc motu jam *irrequieti* redditi ſedentur, & ut *Lochia* iterùs fluant, quandoquidem eorundem ſuppreſſio horum ſymptomatum cauſa ſit proxima atque immediata. Neque tamen huic methodo pertinaciùs inſiſtendum, ſed exhibitis aliquandiu remediis quæ in hoc caſu cum ſucceſſu uſurpari ſolent, ſi votis ea non reſpondeant, ab iis temperandum eſt; cùm neque fortiora hîc locum habeant, neque in mitiorum uſu perſeverare debeamus, propter attritas & ferè proſtratas Puerperarum ita affectarum vires. Exempli gratia, ubi primùm Lochia jam ſupprimi conſtat, è re fuerit fœminam è veſtigio lecto addicere, mox *Emplaſtrum Hyſtericum* umbilico admovere, atque quamprimum *Electuarium* ſequens propinandum imperare. Ut Rx *Conſerv. abſynth. Roman. & rutæ an.* ℥ j. *trochiſc. è myrrha* ʒij. *caſtor. croci Angl. ſal. volatil. ſalis Armoniaci, & aſſæ fœtidæ an.* ʒ ß. *cum ſ. q. ſyr. de* 5 *radicibus f. Electuarium. Cap. ad magnitudinem nucis moſchatæ majoris tertiâ quâque horâ, ſuperbibendo ſeq. Julapii cochl.* iiij. *vel* v. Rx *aq. rutæ, bryon. comp. an.* ℥iij. *ſacchari Cand. q. ſ. m. f. Julap.* Atque hæc, ſi ſtatim à primo ſuppreſſionis indicio exhibeantur, hoc malum plerunque devincent. Sin autem dictis Remediis conſque continuatis donec tota quantitas aſſumpta fuerit, Lochia adhuc ſupprimantur, hoc in caſu *Laudanum*, unâ ſaltem vice, tentandum. Hîc Laudanum, quantumlibet ſuapte indole aſtringat, cùm tamen ſpirituum perturbationem, à quâ ſolennis Lochiorum evacuatio fuerat interrupta, compeſcat, quandoque plurimùm juvare, &, *Emmenagogis*

gogis nihil proficientibus, Lochiorum fluxum poſtliminiò revocare poſſit. Commodiſſimè verò Narcotica unà cum *Hyſtericis* & *Emmenagogis* propinantur; v. g. *Laudani liquidi gutta* XIV. *in Aquâ Bryonia compoſitâ*; vel *Laudani in formâ ſolidâ granum unum ſemis cum ſcrupulo dimidio Aſſa fœtida in Pilulas duas redactum.* Seduló interim animadvertendum eſt, quòd ſi telo hoc ſemel miſſo ſcopum non attingamus, nec ſequantur Lochia, *Opium* nullo modo eſt repetendum, ut in aliis caſibus fieri ſolet ac debet: Etenim ſi reiteretur hîc Paregoricum, Lochia ita potenter ſiſtet, ut ea nullâ deinceps arte provocari queant. Verum enim verò ſi & hoc minùs ſuccedat (interjecto aliquo temporis ſpatio, quo certiores ſimus quid iſtud præſtiterit) ad medicamenta iterum Ἐμμηναγωγὰ Hyſtericis permixta redeundum eſt, & dein ad *Enematis ex Lacte ſaccharato* injectionem. Verùm quod de *Opio* ſuprà, hîc de *Enematis* dicendum eſt; niſi enim primò injectum Lochia educat, nihil prorſus à pluribus eſt ſperandum: cùm unum humores leniter ſollicitando, ut fluant Lochia efficere poſſit, plura verò eadem alió divertant. His itaque peractis, (quæ tamen leviter tangenda ſunt) tutiſſimum eſt, & Prudentis Medici officium, temporis συμμαχίαν præſtolari; cùm ſingulo quoque die curationis negotium magis magiſque extra aleam ponatur, & ſi ægra *Viceſimum diem* ſuperaverit, jam ferè in vado eſt. Etenim cùm à morbo, quiſquis is fuerit, jam diuturniori fœmina aliquantiſper reſpiraverit, vireſque quadantenus receperit, eam methodum valebit ferre quæ aptiſſima videbitur iſto malo averruncando quod à Lochiorum ſuppreſſione accreverat:

quando

quando remedia obſtinatiùs ingeſta, primis ne hilum promoventibus, tum ipſum morbum, tum etiam ſpirituum perturbationem, à quâ morbus oritur, augere poſſint, quod ſedulo advertendum velim.

Nuper Matrona, tam natalibus quàm moribus honeſtis ac probis, me ſibi Medicum volebat: huic ex modò dictâ occaſione ſtatim à partu paroxyſmis Hyſtericis affectæ, Lochia penitus defecerant. Conabar medicamentis ſuprà memoratis eadem proritare; at fruſtrà, Affectione Hyſtericâ vehementiore omnem opem medicam reſpuente. Unde, cùm ita demum eam ſalvam fore præviderem ſi nihil prorſus molirer, rem omnem Tempori, Medicorum facilè Principi ac Coryphæo, committendam cenſui. Hoc meum conſilium ad diem uſque Decimum quartum optimè illi ceſſit; quotidie enim illam inviſens, nullo die eam in pejore loco, quàm pridiè fuerat, deprehendi: Poſt hunc mulierculæ adſtantes, quas hactenus à noxa illi ſub officii ſpecie inferendâ ægrè arcueram, Maritum impellebant, ut ſine morâ ſanguinem è pede uxoris extrahi curaret: quo facto, Paroxyſmi Hyſterici adeò invaleſcebant, ut intra paucas horas Spaſmi accederent, & non ita diu poſteà, ærumnarum requies, Mors.

Et ſi fas mihi ſit liberè quæ ſentio effari; jamdiu in eâ Hæreſi fui ut arbitrarer me, non tantùm in dictis Puerperarum morbis, ſed etiam in Acutis omnibus, ubi Curationem ab hâc illâve, quâ uti placet, methodo certò inſecuturam polliceri nequeam, & Viri & Medici Boni Probique pulchrè defungi munere, quoties nihil omnino tento, modò ægrum inviſens, illum non ſe pejus habere hoc die

die quàm heri habuit comperiam, nec cras habiturum quàm hodiè conjecturâ assequi possum. Cùm si in ægro curando eâ methodo incedam, de cujus efficaciâ nondum mihi certò constet, tam ab experimento quod ex eo capturus sum, quàm ab ipso morbo is periclitabitur: Neque ita facilè geminum discrimen effugiet, ac simplex erat evasurus. Quamvis enim imprætentiarum nullum vel hocipientis Convalescentiæ signum manifestum se prodat, certissimus tamen sum morbi Acuti cujusliber naturam non ferre ut quis eo semper laboret: ac proinde dies quilibet res ægri magis magisque in tuto collocat, vel saltem Medico ansam præbet, ex qua opportunius ac certius morbum feriat confodiatque, quàm in præcedentibus liceret. Quod quidem uti de Acutorum plerisque verè affirmatur, ita præcipuè de Puerperarum morbis; quibus error vel leviusculus fatalis esse possit; & in quibus ita parum valeamus naturalem illam Evacuationem regere, à cujus suppressione mala, de quibus diximus, proveniunt.

Cùm verò *Affectus Hysterici* non semper primariæ causæ, spirituum nempe debilitati nativæ, sed adventitiæ aliquando originem suam debeant, hujusmodi itaque causam, anteqvam finium, hic recensere libet, quæ frequentissimè *Vaporum*, quos appellant, pararia existit. Atque ea est *Fluxus mensium immodicus*, sive in *Puerperio*, sive extra idem invadat. Quoad primam speciem, ea primis diebus post partum laboriosiorem maximè infestat, & longâ symptomatum hystericorum caterva stipatur. Et sicuti in primis hisce diebus solùm ingruit ac urget, ita etiam brevi se proripere solet. Etenim si victus paulò incrassans instituatur, facilè

abigitur;

abigitur; cui & sequens potus addi poterit.

Assumatur *aq. plantag. & vini rubri an.* ℔ j. *Coq. simul ad tertias, & deinde edulcoretur s. q. sacchari albiss. Cujus, cum frigescat, capiat.* ℔ ß. *bis vel ter in die.* Interim *Julapium* aliquod *Hystericum*, ut satis mite, subinde propinetur, & *nodulus* seq. naribus admoveatur. ℞ *Galbani & Assæ fœtid. an.* ʒ ij. *Castor.* ʒ i ß. *sal. succini volatilis* ʒß. *ms. f. nodulus.* Vel ℞ *spir. salis Armoniac.* ʒij. quem sæpius olfaciat.

Quod verò ad hujusmodi *extra Puerperium fluxum* attinet, licèt idem omni tempore fœminis accidere solet, eas tamen paulò ante tempus illud quo sponte suâ omnino menses cessaturi, sæpissimè invadit; circa ætatis scilicet annum 45. si modo temporiùs fluere inceperant, circa autem 50. si seriùs in vita priùs prorumpebant. His, uti dictum, paulò ante totalem eorundem discessum (instar Candelæ jam fere absumptæ deflagratæque, quæ subitò flammam edit insigniorem, mox penitùs disparituram) cum magno impetu affatim excidunt, & ob copiam sanguinis ingentem qui continuò excernitur, in paroxysmos hystericos ferè continuos miseras dejiciunt. Hic licèt *Hysterica* tam interna quàm externa obiter usurpanda (fortiora devitando ne fluxum ulteriùs ea provocent,) omnis tamen curationis cardo in menstruis cohibendis vertitur, quæ hunc in modum quàm primùm sistenda.

Mittatur sanguis è brachio ad ℥ viij. Seq. manè exhibeatur *potio purgativa communis*, quæ repetenda est tertiâ quâque die per duas alias vices; & singulis noctibus per totum morbi decursum sumat *Paregoricum ex syr. de meconio* ℥ j.

℞. *Con-*

℞ *Conserv. rosar. siccar.* ℥ij. *trochisc. de terrâ Lemn.* ʒiß. *Cort. granator. & Coral. rubr. prap. an.* ℈ij. *lapid. hæmatit. sang. dracon. & bol. Armen. an.* ℈j. *cum s. q. syr. è Coral. simpl. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. mane & quintâ pomerid. superbibendo seq. Julapii Cochl.* vj.

℞ *Aq. germin. quercus & plantag. an.* ℥iij. *aq. Cinnamom. hord. & syr. de rosis siccis an.* ℥j. *spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.*

℞ *Fol. plantag. & urtica an. q. s. contundantur simul mortario marmor. & succus exprimatur, qui postea clarificetur. Cap. cochl.* vj. *frigidè ter vel quater in die.* Post primam purgationem applicetur *Emplastr.* seq. regioni lumborum. ℞ *Emplastr. Diapalm. & ad Herniam an. part. æqual. ms. extendatur super Alutam, & f. Emplastr.*

Diæta refrigerans incrassansque imperanda, nisi quòd è re erit semel vel bis in die Vini Clareti haustulum Ægræ indulgere, quod etsi minùs conveniat in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocillandas concedi possit. Atque hæc quidem methodus ut fœminis hoc modo affectis apprime proficua sit, ita eadem iis, quibus *Abortûs* periculum imminet, non minùs confert. Atqui Cathartica & Succi hic omittantur.

Est & alia, etsi minùs frequens, affectuum hystericorum causa. Nempè post partum laboriosiorem *Uteri procidentia*, magnam hujusmodi malorum Iliada secum trahens, quæ tamen citò ac facilè hoc modo sanatur. ℞ *Cort. quercus* ℥ij. *Coq. aq. font.* ℔ iiij. *ad* ℔ ij. *sub finem addendo Cort. granator. contus.* ℥j. *rosar. rubr. flor. granator. an. M.* ij. *deinde adde Vini rubri* ℔ß. *Colatura sit pro Fotu,*

Fotu, qui cum pannis lanteis parti affecta admovetatur manè horis duabus antequam è lecto assurgat, & nocte post decubitum donec Symptomata penitùs evanuerint. Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humanissime Vir, eorum summam quæ à me in hujusce morbi sive Historiâ, sive Curatione hactenus fuerint observata. Restat ut si quid fortè peccaverim, ista minùs quàm oportuit accuratè describens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique consulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita raró obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi Ingenuique isti, quos eâ mentis præstantiâ natura effinxit ut grati esse nôrint, perpauci sunt; Vix totidem quot *Thebarum porta, vel divitis ostia Nili.* Quo non obstante pergo adhuc, imó & pergam, in ediscendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minùs in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penès alios sit. Æquâ enim lance & scrupulosè expendens, Hominesne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam verò populique halitum plumâ leviorem aut bullâ, atque umbrâ insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem

℞ *Conserv. rosar. siccar.* ℥ij. *trochisc. de terrâ Lemn.* ℥ß. *Cort. granator. & Coral. rubr. prap. an.* ℈ij. *lapid. hæmatit. sang. dracon. & bol. Armen. an.* ℈j. *cum s. q. syr. è Coral. simpl. f. Electuar. de quo sumat ad magnitud. nuc. Moschat. maj. manè & quintâ pomerid. superbibendo seq. Julapii Cochl.* vj.

℞ *Aq. germin. querceu & plantag. an.* ℥iij. *aq. Cinnamom. hord. & syr. de rosis siccis an.* ℥j. *spir. Vitriol. q. s. ad gratam aciditatem.*

℞ *Fol. plantag. & urtica an. q. s. contundantur simul mortario marmor. & succus exprimatur, qui postea clarificetur. Cap. cochl.* vj. *frigidè ter vel quater in die.* Post primam purgationem applicetur *Emplastr.* seq. regioni lumborum. ℞ *Emplastr. Diapalm. & ad Herniam an. part. æqual. m. s. extendatur super Alutam, & s. Emplastr.*

Dieta refrigerans incrassansque imperanda, nisi quòd è re erit semel vel bis in die Vini Clareti haustulum Ægræ indulgere, quod etsi minùs conveniat in quantum ebullitionem ciere aptum natum sit, ad vires tamen refocillandas concedi possit. Atque hæc quidem methodus ut fœminis hoc modo affectis apprime proficua sit, ita eadem iis, quibus *Abortûs* periculum imminet, non minùs confert. Atqui Cathartica & Succi hîc omittantur.

Est & alia, etsi minùs frequens, affectuum hystericorum causa. Nempè post partum laboriosiorem *Uteri procidentia*, magnam hujusmodi malorum Iliada secum trahens, quæ tamen citò ac facilè hoc modo sanatur. ℞ *Cort. querceu* ℥ij. *Coq. aq. font.* ℔ iiij. *ad* ℔ ij. *sub finem addendo Cort. granator. contus.* ℥ j. *rosar. rubr. flor. granator. an. M.* ij. *deinde addè Vini rubri* ℔ß. *Colatura sit pro*

Potu,

Fotu, qui cum pannis lanteis parti affectæ admovetatur manè horis duabus antequam è lecto assurgat, & nocte post decubitum donec Symptomata penitùs evanuerint. Sed de his plus satis.

Habes tandem, Humanissime Vir, eorum summam quæ à me in hujusce morbi sive Historiâ, sive Curatione hactenus fuerint observata. Restat ut si quid fortè peccaverim, ista minùs quàm oportuit accuratè describens, veniam à te petam; tum ut opellam hanc, eo animo exaratam ut gratias tibi referrem quòd alia nostra conamina, qualia qualia illa fuerint, tuo calculo probare haud dedigneris, æqui bonique consulas. Quæ quidem Gratulatio mihi ita raró obvenit, ut vel nihil prorsus ab hominibus sim promeritus, vel candidi ingenuique isti, quos eâ mentis præstantiâ natura effinxit ut grati esse nôrint, perpaucî sunt; Vix totidem quot *Thebarum porta, vel divitis ostia Nili.* Quo non obstante pergo adhuc, imó & pergam, in ediscendâ promovendâque quoad potero Methodo Curandorum morborum, atque iis, qui me minùs in Praxi valent (si qui sunt ejusmodi) instruendis. Famæ meæ interim arbitrium penes alios sit. Æquâ enim lance & scrupulosè expendens, Hominesne juvare præstet, aut ab iisdem celebrari, prius illud præponderare comperio, & maximi sanè momenti esse ad Animi Tranquillitatem; Famam verò populique halitum plumâ leviorem aut bullâ, atque umbrâ insomnii magis evanidum. Quod si opes ejusmodi nominis celebritate partæ majus aliquod pondus habere videantur, fruantur illis per me licet, qui jam corraserint; Meminerint tamen Mechanicorum nonnullos, artes vel sordidissimas exercentium, uberiorem

quotidiè quæſtum facere, & majorem Auri Argentique vim poſteris legare; neque tamen in hoc Brutis Animalibus ſuperiores evadere, qui ſibi ſuiſque pro ſua indole proſpiciunt; &, ſi recta ex animi arbitrio & virtute nata excipiamus, (quorum non eſt capax Brutorum natura) hos planè exæquant Belluæ, imò & alios omnes qui non eum ſibi vitæ ſcopum proponunt ut proſint quam-plurimis. Commendatum me habeas, rogo, Viro ſagaci & eruditiſſimo Domino D. *Kendrick*, tibi mihique amiciſſimo; utpote cui debeam quòd tuum in me ita propenſum animum reſciverim, eamque quâ me complecteris amicitiam, eo internuncio, didicerim. Conabor quantum in me eſt, mutuas officiorum vices reddere, & par pari referre, utpote qui ſim jure meritoque, Vir Digniſſime,

Tibi Devinctiſſimus, Tuique ſemper Studioſiſſimus

Londini,
Jan. 20. 168½.

THO. SYDENHAM.

FINIS.

TRACTATUS DE Podagra ET HYDROPE.

PER

THO. SYDENHAM, M.D.

Non fingendum, aut excogitandum, sed inveniendum, quid Natura faciat, aut ferat. *Bacon.*

Editio Secunda.

LONDINI,

Typis *R.N.* impensis *Walteri Kettilby*, ad Insigne Capitis Episcopalis in Cœmeterio D. *Pauli*, 1685.

51:11

Doctiſſimo Viro

THOMÆ SHORT, M.D.

Coll. Med. Lond. Soc.

EN tibi, Humaniſſime Vir, Tractatulum de Podagrâ & Hydrope, loco ſpiſſioris voluminis quod animo deſtinaveram; Hiſtoriam intelligo Morborum Chronicorum, eorum maximè circa quos mea Praxis potiſſimùm verſata eſt. Cùm verò omnem cogitandi vim atque omnes nervos his rebus plùs ſatìs intendendo, atrociorem podagræ paroxyſmum mihi accerſiverim quàm quo alìàs, ut puto, fueram multandus; res ipſa monebat ut has lucubrationes vel invitus ponerem, & mihi tandem ipſe conſulerem, hos tantùm morbos duos quadantenùs expediviſſe contentus. Quotiès enim ad hæc ſtudia me recipiebam, totiès & Podagra recurrebat. Hoc itaque operis, quale quale demùm id eſt, accipere digneris, quod Tibi duabus potiſſimùm de cauſis dicandum cenſeo. Primùm quòd earum, quas jam olim in publicum dedi, Obſervationum, à quibuſdam deſpectarum, utilitatem aliquam, non tantùm me coram atque in os, ſed etiam coram aliis agnoſcere atque aſſerere nullus dubitaveris. Deindè quòd ex aliqua conſuetudine quam mutuam habuimus, Conſilia in commune pro Ægrorum commodis conferentes, Ego tuum Genium deprehenderim ad Praxin Medicam apprimè factum: quòdq; tametſi doctrinâ omnis generis inclareſcas, Te tamen natura ad eas potiùs ſubtilitates determinaverit quæ è praxi naſcuntur, quàm ad inanes ſpeculationes:

quæ duo haud minori intervallo à se invicem distant, quàm Sapientum res seria ac maximi momenti à puerulorum ludo ac crepundiis disterminantur: Et fortasse (nisi me fallit observatio mea) perrarò in eodem subjecto conveniunt. Quæ tua sagacitas junctæ opportunitati, quam tibi suppeditavit ingens Medicandorum copia ad Experimenta stabilienda, Te ad Artis nostræ fastigium evexit: Et morum comitas veritus omnes haud vulgaris existimationem, quam nactus es, facilè tuebitur. Si quæ heic differui neque tibi cui ista inscribo, nec paucis illis, at spectatæ probitatis viris, quos amicos habeo, vitio dari possint, haud multùm alios morabor, qui nullâ aliâ de causâ mihi infensissimi sunt, nisi quòd aliter tàm de ipsis morbis quàm de eorum Curationibus sentiam, atque illi sentiant. Quod ut ità non fieret penes me nullo modo fuit, quando sic à naturâ factus atque dispositus sim, ut quod temporis alii libris legendis, id ego omne meditationi impendere soleam; neque tàm quæram, an alii eadem mecum asserant, quàm utrum quæ ego trado cum veritate consentiant: utpotè qui rumores & vulgi plausum haud magni faciam. Et sanè quid tanti est, si officio Civis Boni strenuè perfunctus, & publico commodo etiam cum privato damno inserviens, nullam tamèn exinde gloriam reportem? Cùm, si rem rectè perpendam, consulere Existimationi meæ, qui jam senex sim, brevi perinde erit ac si Non-enti consuluissem. Quid enim mihi post obitum prodesse queat, ut octo Elementa Alphabetica in istum ordinem redacta ut nomen meum componant, eorum linguis jactentur qui non magis aliquam mei Ideam animo possint effingere, quam ego jam quam concipere qualemnam tandem illi futuri sunt, qui omnes & mortuos prioris seculi ignorabunt,

rabunt, & aliis tùm dialectis tùm moribus utentur, pro rerum humanarum omnium inconſtantiâ ac viciſſitudine. At quorſum ego de aliorum judicio ſollicitus ſim? Si meo aliquo conatu in promovendâ & morborum & eorundem Curationum ſcientiâ aliquantulum prometitus fuerim, haud diù iſtâ laude fruar: Atque è diverſo, ſi cui minùs placuerint mea ſcripta, vix puto me alia additurum; cùm non patiatur ratio ſanitatis meæ ut mundo ulteriores, rem medicam tractando, moleſtias faceſſam. Et profectò vel in hoc Tractatulo quem jam edo, cùm manus tremula calamum regere nequiret, operam mihi commodatam ab Amiciſſimo viro D. Johanne Drake, *Baccalaureo in Medicina ex Ædæ Chriſti apud* Cantabrigienſes, *gratus agnoſcere debeo: Quem quidem virum & nativus morum Candor & vita Integritas amicum perquam exoptabilem; Animi verò dotes tàm à natura ſubminiſtratæ, quàm ſtudio excultæ Humano generi utilem admodum reddent & beneficum, ubi eam Artem exercere placuerit, quam ità probè callet. De cætero rogandus es, Vir Spectatiſſime, ut huic meo in te officio, ſi permoleſtior fuerim, veniam concedas: quod tamen non aliunde naſci exiſtimes velim, quàm ex illo honore & obſequio quibus te meritò atque ex animo proſequitur*

Tibi addictiſſimus

Londini,
Maii 21, 1683.

Tuique obſervantiſſimus

THO. SYDENHAM.

DE
PODAGRA.

PRoculdubiò æstimabunt homines, vel morbi, de quo agimus, naturam δυσνόητον, ac ferè incomprehensibilem esse, vel me, quem jam ab annis triginta quatuor vexavit, ingenii tardissimi ac prorsùs hebetis, cùm meæ tàm de ipso morbo, quàm de ejus curatione observationes ità parùm votis respondeant. Utut tamèn se res habeat, ego bonâ saltèm fide tradam quæ hactenùs rescivi omnia; difficultates salebrásque, sive rationem morbi ipsius, sive curationis methodum spectantes, Tempori, Duci veritatis, evincendas complanandásque relinquens.

Podagra eos plerunque senes invadit, qui postquam meliores vitæ dies molliùs ac delicaciùs transegerint, Epulis lautioribus, vino, aliísque liquoribus spirituosis liberaliùs indulgentes, tandèm ob pigritiam ætatis ingravescentis semper comitem, ea corporis exercitia penitùs omisère, quibus juvenes assueverant. Ad hæc, isti, qui huic morbo sunt obnoxii, Crania habent grandiuscula, Habitu corporis ut plurimùm sunt pleniori, humido, & laxo; & Constitutionem habent omnes luxuriantem virosámque, ditissima atque optima vitæ stamina.

Non quòd Podagra eos solùm adoriatur, qui crasso & corpulento habitu donantur, cùm aliquando

quando etiam, etſi rariùs, graciles ac macilentos invadat; neque quòd hic morbus in omnibus ſenium præſtoletur: quandoque enim etiam ætate florentes corripit, quoties ſcilicet infœlicia morbi ſemina à parentibus, quaſi ex traduce acceperint; vel ſi hoc non fuerit, immodicæ Veneri præmaturiùs indulſerint, aut exercitiis omnino valedixerint, quibus priùs etiam vehementioribus utebantur; edaciores inſuper fuerint & liquores ſpirituoſos immoderatiùs hauſerint, poſteà derepentè ad liquores tenues & refrigerantes ſe contulerint.

Si quem non niſi jam ſenio confectum primùm adoriatur, nunquam poſteà vel tam ſtatas habet periodos, vel tàm immaniter ſævit, quàm ſi juniorem occupaverit; tùm quòd vita ut plurimùm elabitur antequam morbus naturalibus Symptomatis ſtipatus ad ἀκμὴν pervenerit, tùm etiam quia Calore nativo & vigore corporis imminutis, nec ità jugiter, nec vehementer in Articulos diſplodi poteſt. At ſi quem maturiùs laceſſat, quamvis nec ſedem adhuc figat, nec eum ità malè tractet, ſed incertâ periodo pro datâ ansâ ingruat, leviter ad paucos dies torquens, & nullâ methodo invadens recedénſque; ſenſim tamèn caſtra metatur, legem ſibi ponens, typúmque præformans, tàm quoad anni tempus quo arma quotannis movebit, quàm quoad paroxyſmi durationem: ad hæc, ferociùs quàm primo inſultu debacchatur.

De hoc morbo dùm ità regulam typúmque ſervat, libet primò differere: poſteà de ejuſdem Phænomenis Anomalis atque incertioribus, quoties ſcilicet vel præpoſtero inidoneorum Medicamentorum uſu, de ſtatu ſuo dejectus fuit, vel ob ſubjecti

jecti debilitatem & languorem, ad propria & genuina Symptomata nequit assurgere. Quoties itaque *Regularis* est *Podagra*, hoc ferè modo Ægrum aggreditur. *Januario* exeunte, aut incipiente *Februario* derepentè & nullâ ferè præsentione antecedente ingruit, nisi quòd ventriculi cruditate atque ἀνεψία ad septimanas aliquot æger laboraverit; corporis insuper intumescentiâ quasi ventosâ & gravitate, quæ indies augetur donèc tandèm detonet Paroxysmus; quem paucis diebus præit torpor & quasi statuum descensus per femorum carnes, cum affectione στραμμῶδει, tùm etiàm pridie Paroxysmi Appetitus voracior, non tamèn naturalis. Sanus lecto somnóque committitur, Horâ verò secundâ post mediam noctem excitatur à dolore pollicem pedis ut plurimùm occupante, quandoque verò Calcaneum, Suram, aut Talum: Hic dolor eum refert qui ossium dictorum dislocationem comitatur, cum sensu quasi aquæ tantùm non frigidæ partis affectæ membranis affusæ. Mox sequitur Rigor cum Horrore, & Febricitatione aliquali. Dolor autem hic primò remissior gradatim intenditur, (& pari passu Rigor atque Horror recedunt) idque in singulas horas, donèc tandèm sub noctem ad apicem pervenerit, se ad varietatem ossiculorum Tarsi & Metatarsi, quorum ligamenta obsidet, perbellè accommodans; nunc tensionem violentam, vel ligamentorum istorum dilacerationem, nunc morsum canis rodentis, quandoque pressuram & coarctationem exprimens: adhæc, ità vivum exquisitúmque habet sensum pars affecta, ut nec linteorum super-incumbentium pondus, nec cubiculi à fortiori ambulatione concussionem ferre valeat. Atque hinc fit ut nox non tantùm in cruciatu transigatur,

ſigatur, ſed etiam cum irrequietâ partis affectæ hâc illâc rotatione, & mutatione ſitûs quaſi perpetuâ. Neque minor eſt totius corporis jactatio inceſſans, quæ ſemper Paroxyſmum, maximè verò accedentem, comitatur, quàm torti membri agitatio & dolor. Hinc etiam mille conanima, ſitûs tum ipſius corporis, tum membri affecti mutatione aſſiduâ, doloris ſedationem incaſſum exambiunt: quæ tamèn non contingit ante horam ſecundam tertiámve matutinam, (decurſo ſcilicèt Nycthemeri ſpatio à primo appulſu Paroxyſmi) quo tempore æger poſt materiæ peccantis modicam digeſtionem & diffiationem aliqualem, ſubitò à dolore reſpirat; licèt hanc ille liberationem iſti membri affecti poſituræ, quâ poſtremò uſus erat, immeritò acceptam referat. Jam leni madore perfuſus ſomno concedit; à quo evigilans, dolore multùm imminuto, partem affectam tumore recentèr occupatam cernit; cùm ſolùm antehàc (quod in omnibus Podagricorum Paroxyſmis ſolenne eſt) inſignior intumeſcentia venarum membro vexato intertextarum ſe in conſpectum dederat. Sequente die, fortè etiam ad biduum triduúmve, ſi materia Podagræ generandæ apta fuerit copioſior, dolet nonnihil pars affecta, ídque vehementiùs die jam adveſperaſcente, levatur autem ſub Galli cantu. Intra paucos dies, alter pes eodem dolore torquetur quo is qui prior doluit, vel ſi prior iſte jam dolere deſierit, debilitas quæ eum infirmaverat, mox evaneſcit, tàm viribus quàm integrâ ſanitate iſti pedi ſtatìm reſtitutis perinde ac nunquam laboraverat, ſi modo dolor pedem nuper tentatum ferociùs lancinet. Nihilominùs eaſdem hîc excitat Tragœdias quas priùs in altero pede, tam quoad doloris

doloris vehementiam, quàm durationem. Quandoque etiam primis morbi diebus cùm materia peccans adeò exuberat, ut ei capiendæ pes unus impar ſit, utroſque ſimul pari vehementiâ fatigat: ſed ut plurimùm pedes ſucceſſivè, utì diximus, aggreditur. Poſtquam utrumque pedem exercuerit, qui ſequuntur Paroxyſmi abnormes ſunt, tùm quoad tempus invaſionis, tùm etiam quoad durationem; hoc tamèn ubique ſervant, quòd dolor noctu recrudeſcat, manè verò remittatur. Atque ex ſerie horum *Paroxyſmulorum* (ſit verbo venia) conſtat Paroxyſmus qui dicitur Podagræ, diuturnior breviórve pro ægri ætate. Neque enim cenſendum eſt quoties quis cum hoc morbo ad menſes duos vel tres fuerit conflictatus, unum illum Paroxyſmum fuiſſe, ſed ſeriem potiùs & catenam Paroxyſmulorum, quorum poſterior quilibet priore & mitior fuit & contractior, donec tandem materiâ peccante prorsùs abſumptâ æger priſtinam obtinuerit ſanitatem: quod in vegetioribus, & iis quos Podagra rariùs inviſit, diebus ſæpe quatuordecim fit; in ſenioribus, atque iis quos ſæpiùs afflixit, duobus menſibus; iis verò qui vel annis, vel diuturniore morbi morâ fractiores jam ſunt, non priùs valedicit quàm ætas jam adultior eam fugaverit. Ad quatuordecim primos dies Urina coloratior eſt, quæ poſt ſeparationem ſedimentum rubrum & quaſi arenulis refertum deponit; nec æger ut plurimùm niſi tertiam Potulentorum quæ aſſumpſit partem per Veſicam reddit; Alvus item ad dictos primos ferè dies conſtipata eſt. Appetitûs proſtratio, Rigor totius corporis ſub veſperam, partium etiam non affectarum gravitas & moleſta ſenſatio integrum Paroxyſmum comitantur. Recedentem

dentem Paroxysmum excipit pedis affecti pruritus vix ferendus, maximè inter digitos, unde decidunt furfures, & pedes ipsi quasi ab epoto Veneno desquamantur. Morbo jam discusso, ægri tum ὀρεξία, tum Appetitus redeunt pro ratâ doloris quo sæviebat Paroxysmus nuper elapsus, & in eâdem proportione servatâ vel acceleratur vel differtur sequens Paroxysmus. Nam si hic ultimus ægrum pessimè multaverit, sequens Paroxysmus non nisi anno ad idem punctum revertente denuò accedet.

Atque hoc se habet modo Podagra Regularis Phænomenis genuinis propriisque se ostendens. Cùm verò vel ab indebitâ medicatione turbatur, vel ob diuturniorem morbi pertinaciam, corporis substantia quasi in morbi fomitem pervertitur, neque par est natura eidem, methodo consuetâ, eliminando, Phænomena multùm sunt diversa à jam descriptis. Nam cùm hactenùs dolor pedibus tantùm fuerit infestus, (qui peccantis materiæ sedes sunt genuinæ, quæ cùm alias quaslibet partes occupat certissimum est vel morbi methodum inversam esse, vel corporis vigorem paulatim jam imminutum,) jam itaque manus, carpos, cubitos, genua aliásque regiones occupat, ea jam, sicut pedes olim solebat, discrucians. Quandoque enim unum pluréve digitos distorquens, fasciculo *radicum Pastinaca* similes eos reddit, motu paulatim privans, tandémque concretiones circa Articulorum ligamenta tophaceas generans, quæ Articulorum cuticulam ipsamque cutem destruens, nudos *topbos*, *cretam* vel *oculos Cancrorum* æmulantes, aciculâ eruendos, exhibet conspectui. Nonnunquam materia morbum committens Cubitis impacta tumorem subalbum excitat ferè ad ovi magnitudinem,

quæ

quæ ſensim inflammatur cum rubore. Eſt ubi Femur occupans ſenſum exhibet quaſi ingentis ponderis appenſi, ſine dolore tamen notabili; at genu exinde petens id acrius urget, motum omnem inhibens, ut quaſi clavo tranſacto lectulo affixum nè latum pilum à loco in quo eſt ſe queat dimovere. Et quando vel propter totius corporis inquietudinem huic morbo ità familiarem, vel urgente neceſſario aliquo vitæ officio, æger aliorum operâ eſt movendus, omni cautelâ opus eſt nè forte vel minima motûs contrarietas dolorem accerſat, qui eo tantùm nomine poteſt tolerari quòd confeſtim evaneſcat. Quæ quidem corporis latio ita cautè & delicatè peragenda, haud exigua pars eſt ærumnarum quibus Podagra oneratur: Dolor enim vehementior non per omnem Paroxyſmum extenditur, ſi modò pars affecta omnino quieſcat.

Cùm Podagra antehàc non niſi exeunte hyeme ſoleret invadere, poſt duos tréſve menſes pro more receſſura; jam per annum integrum vexat ægrum, demptis duobus vel tribus menſibus calidioribus atque æſtivis. Et quod inſuper eſt obſervandum, quemadmodum *Paroxyſmus* major ſive *Generalis* jam protractior quàm olim fuerat, inveniatur, ità etiam *Paroxyſmi* iſti *particulares* ex quibus Generalior componitur, ſinguli diutius ſæviunt: cùm enim antehac particulares iſti non ultra unum alterúmve diem excruciarent; jam ubicunque ſedem figant, maximè ſi pedes vel genua occupaverint, non ante diem decimum quartum caſtra movent: Primo ad hæc, aut ſecundo poſt appulſum die, æger præter dolorem, aliqualem etiam ægritudinem patitur, atque ſimul omnimodam Appetitûs proſtrationem.

Poſtremò,

Poſtremò, cùm antequam malum uſque adeò incruduerat, æger non ſolùm longioribus frueretur Paroxyſmorum intervallis, ſed etiam durante iſtâ intermiſſione rectè valeret tam artubus quàm reliquo corpore, facultatibus ſingulis naturalibus officio ſuo debitè fungentibus; jam artus habet ferè undiquaque contractos atque impeditos, ità ut quamlibet ſtare poſſit, fortè etiam aliquantiſper procedere, greſſu tamen ita claudicante ac permoleſto prorepit, ut etiam cùm ambulet quieſcere videatur: & ſi ultra vires ambulare perſtiterit quo pedibus rectiùs valeat, quanto magis ipſos ambulando confirmat & dolori excipiendo minùs obnoxios reddit, tanto morbi fomes, nunquam per hoc omne intervallum perfectè diſſipatus, viſceribus periculoſiùs imminet, cùm in pedes ità liberè nequeat effundi; qui hoc morbi tempore vix unquam doloris ſunt expertes, ſed ſenſatione aliquâ plus minúſve moleſtâ perpetuò tentantur.

Quinetiam multis aliis ſymptomatis infeſtatur æger, ut venarum Hæmorrhoidalium dolore, Ructu nidoroſo cibi jam manducati & in Ventriculo putrefcentis guſtum referente, quoties vel aliquid è Dyſpeptis aſſumpſerit, vel eam tantùm cibi quantitatem quæ ſano competit. Appetitus languet uti & totum corpus præ inopiâ ſpirituum. Denique ideo tantùm vivit ut calamitoſus ſit & miſer, non ut vitæ dulcedine vel minimùm fruatur. Urina, quam priùs coloratiorem, maximè in Paroxyſmis & in pauca quantitate ſolebat reddere, jam illam tam colore imitatur quàm copiâ quæ in *Diabete* excernitur. Dorſum aliæque partes moleſtè pruriunt maximè ſub horam ſomni.

Id etiam in hoc morbo, quoties jam confirmatior eſt, incommodi accidit, quod ab Oſcitatione, imprimis verò matutinâ, ligamenta oſſium Metatarſi vehementer convelluntur, cum ſenſu quaſi coarctationis vel compreſſionis fortiſſimæ à manu validâ. Quandoque etiam nullâ Oſcitatione præcedente, æger jam ſe ſomno committens ictum quaſi clavæ Metatarſum confringentis derepente perſentiſcit, unde cum ejulatu expergiſcitur. Tendines Muſculorum quæ tibias ſuffulciunt ſubinde ſpaſmo corripiuntur ità acri & violento, ut dolor quem excitat, ſi vel tantiſper duraret, omnem humanam patientiam dejiceret vinceretque.

Poſt multos diroſque cruciatus & carnificinam diuturniorem, ceu pignus miſſionis quam mors jam in propinquo ſtans mox eſt datura, Paroxyſmi ſubſequentes ægrum quoad dolorem clementiùs tractant, (naturâ partim ab onere materiæ peccantis oppreſſâ, partim ob ſenium, eandem in corporis extremitates jugiter ac ſtrenuè relegare non amplius valente) at loco doloris conſueti, ægritudo quædam cum dolore ventris, laſſitudo ſpontanea, quandoque etiam propenſio ad Diarrhœam ſupervenium. Hæc ſymptomata, dum vigent, artuum dolorem leniunt, quæ pariter evaneſcunt quoties articulos dolor fatigat: atque ità nunc dolore, nunc ægritudine quaſi alternatim laceſſente, Paroxyſmus longas moras nectit. Animadvertendum eſt enim quod ubi quis ad multos annos Podagrâ laboraverit, dolor ſingulis Paroxyſmis gradatim imminuitur, tandemque ægritudine potiùs conficitur quàm dolore. Quem enim in his patitur dolor, quamlibet ſint productiores, vix ad decimam partem ejus aſſurgit doloris quem pati ſo-

lebat cùm viribus eſſet magis integris. Nihilominus hæc ipſa morbi inclementia penſabatur ut plurimùm longiore intercapedine quæ paroxyſmos intercedebat, tum ſanitate quâ interea ſatis commodâ utebatur. Namque hoc in morbo dolor amariſſimum eſt naturæ pharmacum, qui quo vehementior eſt, eo citiùs præterlabitur Paroxyſmus, atque inſuper & longior erit intermiſſio & magis perfecta; & vice verſâ.

Neque tamen dolor, claudicatio atque impeditus partium affectarum motus, ægritudo, aliáque ſymptomata jam deſcripta, hujuſce morbi tragœdiam abſolvunt: *Calculum* inſuper *Renum* in quamplurimis parit hic affectus, tum ex eo quòd æger diù ſupinus recumbat, tum etiam quòd ſerientur Organa ſecretoria à debitis ſibi functionibus; ſive etiam quòd Calculus ejuſdem materiæ morbificæ in genere portio quædam ſit, quam ego litem non dijudico. Quæcunque verò ſit hujus mali origo, nonnunquam ægri animum mœſtiſſima interpellat contemplatio, Calculúſne an Podagra intimior ſit. Quandoque etiam Calculus lotii per meatus urinarios in Veſicam tranſitum impedicns, ægrum de medio tollit, lentas Podagræ moras haud amplius expectantem.

Nec ſatis eſt ægrum ità miſeris modis dilaniari, ut nec ſui jam fuerit compos, alienæ opis prorſus indigens; ſed & hic accedit miſeriarum cumulus, quòd durante Paroxyſmo, animus etiam ceu contagio afflatus, eo uſque corpori compatitur, ut haud facile ſit dictu utro horum æger calamitoſiùs doleat. Non enim rectiùs Podagræ, quàm iracundiæ, Paroxyſmus omnis dici poteſt; cùm mens & ratio uſque adeò ab infirmato corpore enerventur,

ut

ut vel leviſſimo affectuum motu impellantur & vacillent: unde non magis ipſi ſibi quàm aliis gravis eſt. Quid quod & cæteris quoque paſſionibus eſt obnoxius, timori videlicet, ſollicitudiníque, atque aliis id genus. A quibus pariter torquetur, donec morbo evaneſcente, animus quoque priſtinâ tranquillitate receptâ unà convaleſcet.

Tandem æger (ut funeſtiſſimi hujus morbi Cataſtrophen ſemel expediam) viſceribus à Materiæ peccantis incubatu complexúque ita læſis, ut Secretionis organa non ampliùs ſuo munere fungi queant, unde & ſanguis quaſi limo & fæculentiis refertus ſtagnat, & materia peccans non jam, ut olim ſolebat, in corporis extremitates diſploditur atque rejicitur; tandem inquam ὁ τρὶς-ἄθλιος vitam afflictiſſimam & jam diù non vitalem cum morte ærumnarum requie feliciter commutat.

At verò (quod mihi aliíſque, licèt tam fortunæ quàm ingenii dotibus mediocriter inſtructis, hoc morbo laborantibus ſolatio eſſe poſſit) ità vixerunt atque ità tandem mortem obierunt magni Reges, Dynaſtæ, Exercituum Claſſiúmque Duces, Philoſophi, aliíſque his ſimiles haud pauci. Verbo dicam, Articularis hicce morbus (quod vix de quovis alio affirmaveris) Divites plures interemit quàm pauperes, plures ſapientes quàm fatuos; Naturâ quaſi digito monſtrante, quàm parum iniqua ſit omnium Parens & Arbitra, quàm Partibus non ſtudeat; cùm eos, quibus alicubi defuit, alio aliquo bonorum genere cumulatiùs ditare ſoleat; profuſiorem verò erga alios munificentiam æquâ malorum parte admixtâ diluat & contemperet. Adeò ut ubique gentium rata ſit lex atque inviolabilis, nullum hominem vel ex omni parte beatum,

vel per omnia miſerum, ac calamitoſum poſſe inveniri, ſingulos autem utramque experiri ſortem. Quæ Boni atque Mali contemperatio, fragilitati noſtræ & mortalitati ita propria, nobis ſortaſſe apprimè conducit.

Podagra Fœminas perrarò infeſtat, eáſque non niſi jam Vetulas, & Viragines ſeu corpore maſculorum habitum æmulantes. Graciliores quæ vel in adoleſcentia vel conſtanti ætate ſymptomata patiuntur Podagram mentientia, ea ipſa vel affectibus Hyſtericis, vel Rheumatiſmo quo jam olim laborarunt, & cujus fomes non ſatis initio fuerat eliminatus, accepta referunt.

Neque Pueros, neque Juvenibus minores Podagrâ verâ atque genuinâ vexatos hactenus obſervavi: Nonnulli tamen mihi noti ſunt qui priuſquam eam ætatem attigiſſent, leviculam aliquam quaſi velitationem præſenſerant; quorum nempe Patres etiam tunc hoc morbo tenerentur cùm iis generandis operam darent. Atque hîc explicit morbi hujus Hiſtoria.

Omnes animi nervos variis hujuſce morbi Phænomenis contemplandis acriter intendens, illum Ἀπολύσιν ſeu labefactatæ, tam in partibus quàm ſuccis corporis univerſis Concoctioni ortum debere exiſtimo. In iſtis enim qui huic morbo ſunt obnoxii, cùm jam vel ætate fuerint confecti, vel effrænatâ morum licentiâ ſenectutem præmaturiùs accerſiverint, Spiritus Animales per totum corpus deficiunt, immodico functionum in Juventutis calore vegetiſſimarum exercitio conſumpti; verbi gratiâ, præpropero nimióque Veneris uſu, inſanis improbiſſimiſque laboribus quibus ardenter atque indefeſſè voluptatibus inſerviunt, & his ſimilibus.

Acceſſit

Accessit etiam sive ab annis, sive ab inertia, exercitiorum corporis, quibus olim assueverant, intermissio vel cessatio repentina (quorum usu tum sanguis invigoratior, tum partium tonus firmior & constantior solebat reddi,) unde jam corpus flaccescit, & Concoctiones non amplius rectè promoventur; è contra verò, succorum corporis recrementa quæ talium exercitiorum ope priùs excernebantur, dehinc in Vasis, ceu morbi seminium, reconduntur. Nonnunquam & studium seu Meditatio de re quapiam seriâ ac diuturnâ malum auxit, quo scilicèt spiritus defæcatiores & magis volatiles à concoctionum penso quod debuerant absolvere nimiùm avocantur. Adde quòd huic morbo obnoxii non solùm ciborum in genere ferè sunt appetentiores, sed & eorum maximè qui difficillimè ventriculo cedunt; quos cùm haud parciùs devorent quàm tum solerent cùm exerciciis uterentur, non jam iis digerendis pares sunt. Neque tamen dicta voracitas & liberalior ciborum ingestio ità frequenter (licèt id haud raro contigerit) Podagræ viam straverit, ac vesana & immoderatior vini Compotatio; unde Fermenta Coctionibus variis dicata penitus prosternuntur, præcipitantur ipsæ Coctiones, & Spiritus naturales ab halituum adventitiorum copiâ subjugantur disperguntúrque. Jam verò cùm uno eodémque tempore & Spirituum (qui Coctionis instrumenta sunt) vigor imminuatur, atque insuper ingens humorum colluvies sanguinem opprimat, omnino necesse est ut singulæ Coctiones haud ritè peragantur, dum ità obruuntur singula Viscera, unde Spiritus jamdiu fatiscentes nunc etiam suffocantur: Nam si à sola spirituum debilitate penderet hic morbus, Infantes, Fœ-

minas, atque eos quos ægritudo diuturnior maceravit, pariter invaderet; cùm ferè virosissimos quosque adoriatur, & robustissimis naturæ principiis præditos; quos tamen non aggreditur donec caloris & Spirituum Naturalium defectum sive declinationem, humorum quoque congestio excipiat, à quibus simul junctis Concoctiones vitiatæ pervertuntur.

Porrò ut Causarum, quas enumeravimus, singulæ Indigestionem promoverant, ità earum pleræque laxitati Habitûs & Musculorum corporis procurandæ non-nihil contulerant, unde porta crudis indigestisque humoribus intromittendis panditur, quoties isti ad exteriora protruduntur. Quoties enim in sanguine diutius stabulantes tam mole quàm pravâ diathesi macti fuerint, tandem calorem putrescentem acquirunt; & cùm non amplius à natura regi possint, prorumpunt in speciem, & in Articulos depluunt, calore atque acredine dolores exquisitissimos in ligamentis membranisque ossa contegentibus excitantes; quæ vel à senio, vel luxu atque intemperantiâ labefactata laxatâque facilè humoribus impetum facientibus locum concedunt. Hic verò humorum Podagram generantium prolapsus, qui Paroxysmum constituit, serius ocyùsve contingit, prout ansa hujusmodi humoribus in motum ciendis data fuerit.

Jam verò *Curationem* quod spectat; (ut primò quæ sunt omittenda subinnuam) licèt, si humores respiciamus atque indigestionem unde isti trahunt originem, primâ fronte videri possit Indicationes Curativas imprimis ad humores jam factos evacuandos, dein ad Coctiones roborandas, (unde aliorum humorum succrescentium aggestio possit præca-

præcaveri) collimare debere, quandoquidem hæ ſunt Indicationes magis generales quibus in pleriſque aliis morbis Humoralibus ſatisfaciendum eſt: in Podagra nihilominus Naturæ quaſi prærogativa eſt materiam peccantem ſuo modo exterminare, & in Articulos deponere, per inſenſilem tranſpirationem diffiandam. Namque haud plures tribus proponuntur modi, quibus cauſam Podagræ continentem ejicere valeamus; Venæ-ſectio ſcil. Catharſis, ac Diaphoreſis per ſudorem: nulla verò ex his methodus ſcopum attinget unquam.

Imprimis Venæ-ſectio, quantumvis magna polliceatur tum in humoribus qui in procinctu ſtant & quaſi deſcenſum meditantes, tum in iſtis qui jamjam Articulos obſiderunt, evacuandis; manifeſtò tamen pugnat cum indicatione illâ quam Cauſa Antecedens, quæ eſt Indigeſtio à ſpirituum (quos ſanguinis detractio magis imminuit opprimitque) depravatione ac defectu orta, ſibi vendicat. Non eſt itaque adhibenda Phlebotomia, vel ad præcavendum Paroxyſmum qui timetur, vel ad iſtum qui jam adeſt mitigandum, in iis nempe qui ætate jam ſunt provectiores. Quamvis enim qui educitur ſanguis Pleuriticorum & Rheumatiſmo laborantium ſanguinem ut plurimum referat, attamen Venæ-ſectio haud minùs inſigniter in hoc morbo officere ægro, quàm in duobus prædictis prodeſſe cernitur. Etenim ſi ſanguis in intermiſſione, quantumlibet diu poſt Paroxyſmum, fuerit extractus, periculum eſt nè à ſanguinis & humorum agitatione novus ſuccreſcat Paroxyſmus, qui & priore diuturnior futurus eſt & ſymptomatis enormioribus ſtipandus, ſanguinis robore & vigore, quibus adjutoribus morbi ſomitem ſtrenuè ac

conſtanter excutere debuerat, exinde retuſis. Atque hoc incommodi toties etiam accerſitur, quoties incunte Paroxyſmo vena pertunditur. Si mox à Paroxyſmo feriatur vena, ingens periculum eſt nè natura, dum ſanguis adhuc languidior eſt & nondum priſtinas vires à morbo ſuccifas redintegraverit, ejuſmodi vulnere importunè inflicto uſque adeò infirmetur & ſuccumbat ut Hydropi aditus aperiatur. Veruntamen ſi æger adhuc Juvenis fuerit & ab immodicâ potatione excalefactus, ſanguis initio Paroxyſmi poteſt detrahi; ſin autem in Paroxyſmis ſubſequentibus Phlebotomiâ jugiter utatur, Podagra quàm citiſſimè etiam in juvene inveteraſcet, & intra paucos annos latiùs imperium ſeu potiùs tyrannidem propagabit, quàm aliàs in multis extendere valuiſſet.

Deinde, Catharſin quod attinet, ſivè ἄνω ſivè κάτω, animadvertendum eſt, quòd cùm naturæ lex ſit inviolabilis atque ipſi hujuſce morbi eſſentiæ intertexta innexáque, morbi fomitem ſemper in Articulos rejici debere; nihil prorſus aliud præſtabunt Remedia ſive Emetica, ſive Cathartica propriè dicta, niſi ut materia peccans, quam natura in corporis extremitates protruſerat, in ſanguinis maſſam denuò revocetur, undè accidit ut quæ in Articulos eliminari debuerat, in aliquod è viſceribus fortè irruat, atque ita æger, qui in nullo priùs diſcrimine verſabatur, jam de vitâ periclitetur. Quod iis fatale eſſe haud raro obſervatur, qui mediçamentis purgantibus vel ad Podagram præcavendam, vel (quod adhuc pejus eſt) ad leniendum Paroxyſmum aſſueverant. Etenim cùm natura à methodo ſibi familiari exturbata fuerit, quâ, utpote ſecuriſſimâ optimâque, materiam morbificam

in

in articulos ablegat, dum humores intrò versus inteſtina ſollicitentur, loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent vel certè perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi torminibus, Lipothymiâ, & longo Anomalorum Symptomatum agmine miſeri quaſi enecantur.

Ego certè perſuaſiſſimus ſum, à jugi & ſæpè iteratâ experientiâ edoctus, Catharſin omnem tam per Lenientia, quàm per Fortiora Medicamenta, qualia pro more Articulis expurgandis deſtinantur, plurimùm nocere; ſive in Paroxyſmo ad minuendam materiam peccantem, ſive in fine ad diſſipandas morbi reliquias, ſive in perfecta intermiſſione & rectâ valetudine, ut venturo Paroxyſmo occurratur, Purgatio in uſum revocetur. Etenim tam mei ipſius quàm aliorum periculo compertiſſimum habeo, Catharſin quovis horum temporum adminiſtratam, ità parum votis reſpondiſſe, ut malum quod debuerat averruncare atque avertere, accerſeret. Primùm itaque Purgatio ſæviente adhuc Paroxyſmo adhibitâ, naturæ, in materiâ morbifica ſeparandâ & in Articulos deponendâ occupatæ, negotium faceſſens, magnam ſpirituum ἀταξίαν nonnunquâ excitavit, unde non tantùm Paroxyſmus magis invaleſcebat, ſed & æger in vitæ diſcrimen haud obſcurè conjiciebatur. Deinde Cathartica in fine Paroxyſmi uſurpata, cùm morbi reliquias amoliri debuerint, id tantùm egêre ut recens Paroxyſmus de novo ſuppullularet, haud mitior priori iſto; atque ità æger ſpe falsâ lactatus ea ſibi fabricat mala, quæ non fuerat perpeſſus niſi humores denuò in rabiem agerentur. Quod genus incommodi ipſemet plus ſemel expertus ſum, artis medicæ opem præpoſterè implorans ad exturbandas, ut mihi videbatur,

debatur, reliquias morbi. Postremò quod Purgationem attinet, certis intervallis & integrâ sanitate repetendam, ut Paroxysmo eatur obviam atque ei aditus præcludatur; etsi, quod est fatendum, non ita præsens periculum est ne nova accessio invitetur, atque fuit in casu jam dicto cùm æger nondum ἐξω βίωσις omnino fuerit; tamen etiam hoc tempore Paroxysmũ parit, idq; ob causas suprà memoratas; quo malo si forte ægrum non statim multaverit, nullatenus tamen eum à morbo liberat, quantumlibet constanter & debitis intervallis Cathartica hæc illáve assumpserit. Quinimò nonnullos novi huic morbo obnoxios qui Catharsi non solùm Vere & Autumno, sed & singulis mensibus, imò & septimanis continuis, celebratâ, sanitati litabant, neque tamen horum quisquam Podagram effugit: quæ exhinc crudeliùs plerunque & immanioribus symptomatis eos impetebat quàm si ab omni medicatione sibi temperassent. Licèt enim jam dicta Purgatio Causæ continentis partem aliquam possit educere, cùm tamen Concoctioni roborandæ (à quo tantum abest, ut eam debilitet, recenti vulnere naturam subruens ac dejiciens) ne hilum conferat, uni tantummodo causæ opponitur, & morbi curationi impares prorsus habet vires.

Ad hæc annotandum est, ab eodem illo spirituum defectu quo Coctiones in iis vitiantur qui Podagrâ solent laborare, eorundem Spirituum Animalium σύστασιν minùs firmam vegetámque reddi, unde mox disjicitur & interturbatur à quavis causâ quæ vel animum vel corpus paulò violentiùs concutit exagitátque; ac proinde jam fugax ac dissipabilis est admodum, prout iis qui Affectioni vel Hypochondriacæ, vel Hystericæ obnoxii vivunt,

persæpe

perſæpe accidit. A quâ etiam Spirituum ad ἀταξίαν propenſione fit ut Podagra vel leviſſimam quamlibet evacuationem ferè ſubſequatur. Diſſoluto enim corporis tono, quem Spirituum firmitas, dùm in vigore ſuo perſiſtunt, ritè compactum vegetúmque ſervat, materia peccans quaſi diſruptis repagulis jam ſui juris eſt, atque ab hac plagâ corpori inflictâ Paroxyſmus ſtatim exoritur.

At verò hæc ipſa Methodus utut pernicioſa ac nocens, nihilominùs Empiricis quibuſdam, qui Catharticum quo utebantur medicamentum aſtutè omnes celârunt, haud mediocrem exiſtimationem conciliavit. Obſervandum eſt enim quòd Purgatione currente, æger vel non omnino vel remiſsè admodum dolet; & ſi Catharſis ad plures dies produci queat, nullo ſuperveniente Paroxyſmo recenti, æger confeſtim ab eo, quo jam tenetur, convaleſcet: verum enimverò pœnas impoſterum pendet diriſſimas ab ἀταξίᾳ in quam dicta humorum exagitatio naturam præcipitem egit.

Denique materiæ peccantis per Sudores evacuatio, licèt prædictis evacuationibus minùs officiat, liquidò tamen officere cernitur. Quanivis enim morbi fomitem non retrahat in viſcera, ſed è contra in corporis habitum propellat, attamen his ſaltem nominibus obeſt. Primò quidem quòd extra Paroxyſmum humores adhuc crudos & nondum ità ſubactos ut ritè ſeparari debeant, quaſi vi quadam protrudit in Artus, atque eo pacto cunctantem Paroxyſmum ante diem, & vel invitâ naturâ ſollicitat. Deindè quod ſudoris provocatio in ipſo paroxyſmo materiam morbificam nimis violenter in affectum membrum impingat adigátque, dolorem ſimul adducens haud tolerandum;

&

& ſi major ſit materiæ peccantis copia, quàm ut pars affecta eam queat admittere, illam mox in artus alios deturbat, unde orgaſmus interea atque ingens tám ſanguinis quàm cæterorum humorum ebullitio ſive exæſtuatio; ſi verò corpus colluvie ſerosâ Podagræ generandæ aptâ admodum ſcateat, metuendum eſt ne Apoplexia ingruat. Quamobrem in hoc affectu, perinde ac in cæteris omnibus in quibus ſudores Artis ope ſollicitantur ad eliminandam materiam morbificam, non verò naturæ ductu profluunt, periculoſiſſimum eſt eoſdem nimis violenter atque ultra eum Coctionis gradum ad quem humores evacuandi ſuâ ſponte pervenerint, elicere. Et celeberrimus iſte Hippocratis Aphoriſmus, *Cocta non Cruda ſunt medicanda*, tam in Sudoribus provocandis quàm in ſubducendâ Alvo locum habet. Quod quidem liquidò conſtat ex ſudore illo quo Paroxyſmus Febrium Intermittentium claudi ſolet, qui, ſi modicus fuerit & materiæ Febrilis à præcedente Paroxyſmo concoctæ quantitati aptè reſpondens, ægrum inſigniter juvat levátque; ſi verò ultra naturæ modum ſudatio promoveatur, ex eo quòd æger lectulo jugiter affigatur, jam Febris continua ſubnaſcitur, & recens focus ſuccenditur, cùm iſte qui priùs efflagrabat, fuerat extinguendus. Pari ratione in Podagrâ etiam lenis ille mador qui utplurimum manè ſuâ ſponte oritur poſt minorum Paroxyſmorum, è quibus majorem Paroxyſmum conſtare docui, ſingulos, tam dolorem quàm inquietudinem quibuſcum æger totâ nocte conflictabatur, mitigat; è contra verò, ſiquando levis hicce mador & ſuapte naturâ fugax, diutiùs & vehementiùs proritetur quàm ferat proportio materiæ peccantis jam ab

ultimo

ultimo Paroxyſmo concoctæ, morbus inde exacerbatur. Tam itaque in hoc quàm in aliis morbis quibuſcunque quos mihi videre contigit, demptâ ſolâ Peſte, ſudores prolicere non tam Medici, quàm Naturæ provincia eſt: cùm nullo modo aſſequi poſſimus, quanta materiæ pars ejuſcemodi ſeparationi obeundæ jamjam eſt parata, nec per conſequens quem in provocando ſudore modum tenere debeamus.

Ex jam dictis cùm ſatis liqueat non ſolùm Podagræ Curationem à Medicamentis evacuantibus incaſsùm peti, ſed & eadem πολυχρόνιον noxam adferre, reſtat ut exquiramus ad quem alium ſcopum Curativæ indicationes ſunt dirigendæ. Ego quidem ex accuratâ φαινομένων prædictorum omnium penſitatione & diligenti examine colligo, duabus potiſſimùm cauſis in hujuſce morbi curatione obviam iri debere. Prima eſt cauſa Antecedens, ſive humorum indigeſtio à caloris & ſpirituum Naturalium defectu orta. Altera eſt cauſa Continens, ſive eorundem humorum calor & exæſtuatio, ubi jam tum putredinem, tum etiam acredinem nacti ſunt à morâ in corpore quàm oportuerat diuturniore; quæ mora ab inconcoctione ſuprà memoratâ pendet. Hæ cauſæ ita toto cœlo, quod aiunt, à ſe invicem diſcrepant, ut, quæ huic proſunt remedia, alteri obſint; unde hic Affectus ita curatu perdifficilis eſt. Etenim dum Medicamentis calefacientibus Indigeſtionem vincere ſatagimus, periculum eſt nè ex altera parte humorum calor intendatur: atque è diverſo, dum ſive Dietâ, ſive Remediis refrigerantibus calorem & acredinem humorum commitigare volumus, ἀνεψίαν accerſimus, labefactato ſcilicet calore naturali.

naturali. [At verò hîc Cauſam Continentem non eam tantùm intelligo, quæ jam actu Articulos obſidens Paroxyſmum format, ſed eam inſuper quæ adhuc in ſanguine delitescens ſeparationi hactenus eſt inepta. Perraro enim materia morbifica omnis à Paroxyſmo quantumlibet diuturno & crudeli, ita plenè egeritur, ut nullæ prorſus in corpore reliquiæ ſint, eodem jam elapſo. Ac proindè utriuſque hujus cauſæ tam extra Paroxyſmum quàm eo vigente ratio habenda eſt. Quandoquidem verò materiæ continentis eliminatio Naturæ omnino opus eſt, ſuâ ipſius methodo peragendum; cúmque nihil interea temporis, ad humores calidos acréſque leniendos, abſque damno digeſtionibus illato, poſſit tentari, niſi ut exulent ac evitentur victus medicamentáque calidiora à quibus inflammantur humores: maxima certè & præcipua Curandi intentio in eo verti debet, ut Coctioni, indigeſtionibus ſublatis, conſulatur, de quâ jam agam: ita tamen ut in Diſſertationis ſerie ea etiam attingam Remedia, prout anſa data fuerit, quæ ad leniendum humorum calorem, & acredinem retundendam facere poſſint.

Quæcunque igitur naturæ opem ferunt in muneribus ſuis ritè fungendis, ſive Ventriculum confortando ut alimenta rectè coquat, ſive ſanguinem ad debitam chyli in illum invecti aſſimilationem, ſive partes ſolidas corroborando, quo meliùs ſuccos earundem nutritioni atque augmento deſtinatas in propriam ſubſtantiam convertant; quæcunque denique varia excretionis Organa atque emunctoria corporis in eo ſtatu conſervant ut ſingularum partium recrementa debito tempore atque ordine valeant amandare; hæc & hujuſmodi omnia

huic

huic intentioni adimplendæ conferunt ac propriè *Digestiva* appellantur, sive Pharmaca ea fuerint, sive ratio victûs, sive exercitatio, sive alia ex istis quælibet, quæ *sex res non-naturales* indigitantur.

Hujusmodi Medicamenta sunt in genere quæ moderatè excalefaciunt, & vel amaricant, vel linguam leniter feriunt, utpote quæ ventriculo sunt pergrata, sanguini medentur, & cæteras partes fovent confortántque; qualia sunt, verbi gratiâ, Radices Angelicæ, Enulæ, Folia Absinthii, Centaurii minoris, Chamædryos, Chamæpityos, *&c.* Addi possunt etiam Anti-scorbutica vulgò dicta, ut Radices Raphani rusticani, Folia Cochleariæ Hortensis, Nasturtii aquatici, *&c.* Cùm autem herbæ istæ acres ac pungentes, utut stomacho arrideant atque eidem conferant in Coctione juvandâ, morbi tamen fomiti jamdiu formato aculeos subdant & augeant calorem, parciùs usurpandæ veniunt, præ aliis istis quæ miti calore atque amaritudine & Ventriculum corroborant, & sanguinis massam vegetiorem reddunt ac magis vitalem.

Eorum species aliquot affabrè permistæ humoribus concoquendis rectiùs, ut mihi videtur, quàm simplex quodlibet ex eorum tribu desumptum. Quamlibet enim quoties specificâ medicamenti cujuslibet virtute opus est nobis, Regula tenet, *Quo simplicium eo melius*; tamen cùm id habemus propositi ut huic illive indicationi satisfaciendo ægrum sanemus, singula ingredientia symbolum pro morbo curando quasi conferunt: atque in hoc casu, quanto major est simplicium numerus, tanto potentiùs medicamentum operabitur. E prædictis itaque

&

& reliquâ ejuſdem farinæ materiâ medicâ, variæ Remediorum formulæ ad hunc ſcopum tendentes concinnari poſſunt. Ego formam Electuarii ad exemplum Theriacæ Andromachi cæteris præfero, ceu viribus præſtantiſſimam, eò quòd mutua ſimplicium confermentatio omnium virtutem adaugeat, quaſi *aliquid Tertium* progignens, quod in ita conjunctis majorum eſt virium in pari quantitate quàm in eorum quolibet. Verùm tam delectum ejuſmodi ingredientium quàm formulas quibus exhibenda ſunt prudenti Medico lubens reliquo; cùm nunquam mei officii eſſe duxerim Receptulas, ut vocant, conſcribere, at potiùs veras indicationes notare ad quas Curationes ſunt dirigendæ: Quod cùm minùs obſervetur, exhinc, ut alibi dixi, Empiricis anſa data eſt ut ſe Artis medicæ Principes jactent.

Veruntamen Tyronum gratiâ, remedium, quo ego uti ſoleo, in medium proferam, quod ad hunc modum componitur, *℞ Rad. Angelic. Calam. Aromat. Imperator. Ennul. campan. Fol. Abſinth. vulg. Centaur. min. Marrub. alb. Chamædr. Chamæpyt. Scord. Calaminth. vulgar. Parthen. Saxifrag. pratenſ. Hyperic. Verg. aur. Serpil. Mentha, Salvia, Ruta, Card. Ben. Puleg. Abrotan. Flor. Chamamel. Tanacet. Lil. Conval. Croci Anglican. Sem. Thlaſp. Cochlear. hortenſ. Carui, Bacc. Junip. ſingulorum quantitatem ſufficientem. Legantur ſingula Herbæ, Flores, & Radices quo tempore viribus pollent maximis. Siccentur ac in Papyraceis ſæculis aſſervantur dum in pulverem tenuiſſimum redigantur. Singulorum Uncia ſex ſimul probè miſta excipiantur ſ. q. melle opt. deſpumati, & Vini Canarini, & in Electuarium debitæ conſiſtentiæ conficiantur ſ. a.*

Sumat

Sumat Drachmas duas mane & ſeró. Vel hujus defectu, ſequenti utatur. ℞ *Conſ. Cochlear. hortenſ.* ℥iß. *Abſinth. Roman. & Flaved. Aurantior. an.* ℥j. *Angelic. condit. Nuc. Moſchat. condit. an.* ℥ß. *Theriac. Androm.* ʒiij. *Pulv. Ari comp.* ʒij. *cum ſ. q. Syrupi Aurantiorum fiat Electuarium.* Capiat Drachmas duas bis in die, ſuperbibendo ſequent. Aquæ cochlear. v. vel vj. ℞ *Rad. Raphan. ruſt. inciſ.* ℥iij. *Cochlear. hortenſ. manip.* xij. *Naſturt. aquatic. Becabung. Salv. Menth. ana manip.* iiij. *Cortic. Aurantior. nº* vj. *Nuc. Moſchat. contuſ. nº* ij. *Cerevisiæ Brunſwic.* ℔ xij. *Deſtillentur organis communibus, donec ſolummodo libra ſex Aquæ eliciantur pro uſu.*

E Medicamentis vulgò cognitis *Theriaca Andromachi* Concoctionibus roborandis præ cæteris confert: Cùm tamen plures in ſe ſpecies contineat quæ plus ſatis calefaciant, atque inſuper Opio abundet, Electuarium ſupradictum commodiùs parari poteſt è Vegetabilibus præcipuis excalefacientibus & corroborantibus. Curandum eſt interim ut ea ſimplicia eligantur quæ ad ægri guſtum magis faciant; cùm enim diu admodum, ſcil. ad omnem ferè ætatem, in ejus uſu perſeverandum ſit, omnino convenit ut palato minùs ſit ingratum. Inter ſimplicia *Cortex Peruvianus* primas obtinet, cùm ſanguinem corroboret vegetúmque reddat, ſi ejus grana aliquot mane & ſeró aſſumantur.

Et ſanè uti in hoc Affectu de quo jam agimus, ita & in aliis Chronicis pleriſque, hæc & huic ſimilia remedia quæ ſanguinem corroborant, vegetúmque reddunt (ſi modò eorundem calor, propter cauſas poſtea adferendas, in ſpiritibus vinoſis non conſiſtat) præ cæteris juvant; quandoquidem

ſinguli hujus generis morbi ad unam eandémque cauſam univerſalem, humorum ſcilicet *Indigeſtionem*, ſi rectè conjicio, referri debeant.

Nihil eſt autem ex quo hoc certiùs evinci poterit ac probari, quàm ſi ob oculos ponamus differentiam quæ inter morbos *Acutos* & *Chronicos* intercedit; quam ob cauſam æquus Lector boni conſulet ſi pauliſper ab eo, quod jam præ manibus eſt, negotio digrediar. Prout itaque morbi *Acuti* ii ferè habentur qui citò vel perimunt, vel ad Concoctionem perducuntur: ita *Chronici* appellantur iſti qui vel non omninò vel tardè admodum & longâ temporis morâ ad eandem Coctionem pertinguſt. Atque hoc quidem tam ipſa rei natura, quàm verba quibus illa exprimitur, apertè loquuntur; at verò cauſa hujus differentiæ quæ inter hæc duo morborum genera deprehenditur, altiùs latet, haud ita facilè eruenda: cujus indagationi ſi aliquantiſper immoremur, operæ, ut puto, vix nos pœnitebit, cùm harum rerum notitia clara ac diſtincta, ad inveniendas veras Indicationes horum Morborum Curationi accommodas, magnum momentum adferre queat.

Sive interiora Terræ viſcera, ſi ita loqui fas eſt, varias ſubeant mutationes, unde à Vaporum inde exhalantium interventu aer inquinetur, quod mihi maximè probatur: ſive inficiatur Atmoſphæra omnis, ab alteratione quam eidem inducit peculiaris aliqua corporum Cœleſtium quorumlibet Conjunctio: res ita ſe habet, ut ad hoc illúdve tempus aer particulis referciatur quæ humani corporis œconomiæ adverſentur; uti etiam alio tempore iſtiuſmodi particulis imprægnatur quæ cum corporibus ſpeciei alicujus Brutorum minùs conveniunt.

veniunt. His jam temporibus, quoties nos hujusmodi noxia & naturæ inimica *μιάσματα* in nudum ſanguinem inſpiratione attrahimus, & in illos morbos Epidemicos incidimus, quos illa parere apta nata ſunt, Natura *Febrim* accerſit, ſolennem nempe ſibi Machinam ad ſanguinem à materiâ aliquâ hoſtili & contrariâ intus ſtabulante vindicandum. Et tales morbi *Epidemici* vulgò audiunt, & ideò Acuti ſunt & Breves, quia motum habent ita celerem & violentum. At verò præter hos morbos à causâ externâ excitatos, ſunt & alii perinde Acuti, ab hac vel illâ peculiari ſanguinis inflammatione nati, quæ non à causâ aliqua generaliori ab aere pendente, ſed à particulari particularium corporum Anomaliâ vel intemperie producuntur. Quod quidem Febrium genus ego *Intercurrens* & ſporadicum idcirco vocito, quod annis ferè quibuſlibet occurrant.

At verò Morbi *Chronici* genium habent longè ab his diverſum: quamvis enim aer minùs ſalubris hujus vel illius generis ad hos morbos generandos multùm conferat; non tamen aeri ita immediatè originem debent ſuum, ſed ut plurimùm communi omnium horum Parenti, Humorum ſcilicet *Indigeſtioni*. Ubi enim quis Naturæ principia jam habuerit infirmata ac protrita, ſive à ſenectâ, ſive à magnis & continuis circa *Sex res non-naturales* erroribus, præcipuè in Cibo Potúque; vel ſi Organa Secretoria eo uſque fuerint debilitata, ut jam functionibus ſuis ad defæcandum ſanguinem & ejus ſuperfluitates eliminandas deſtinatis, prorſus fuerint imparia: his in caſibus uberiori humorum proventu jam coagmentato quàm cui digerendo hominis vires ſufficiant, dicti humores morâ diuturnio.e

niore varias fermentationes ac putrefactiones patiuntur, tandémque in *ſpeciem* erumpunt, & varias morborum ſpecies edunt pro depravationum varietate. Et prout hi ſucci depravati variam habent indolem, ita variè in hanc illámve partem dilabuntur quæ eiſdem excipiendis aptiſſima eſt; atque ibi ſenſim longam illi ſymptomatum ſeriem explicant, quæ partim à talium ſu corum naturâ, partim ab ἀταξίᾳ iſtis partibus illatâ, ſolent exoriri: quæ duo ſimul juncta iſtam naturæ ἀνωμαλίαν conſtituunt quæ morbi alicujus nomine inſignitur.

Jam quòd ejuſmodi impotentia naturæ ad coquendos humores plerorumque Morborum Chronicorum cauſa ſit præcipua, facilè liquebit, ſi animadvertamus Senes, quorum Coctiones ſunt læſæ, & ſpiritus, earum inſtrumenta, abſumpti à repetitis vitæ longioris functionibus, hiſce Affectibus magis eſſe obnoxios quàm ſunt Juniores, quorum vitæ flamma magis accenſa recrementa iſta coacervata diſſipat; & quorum Organa Secretoria jugi iſto caloris naturalis ſubſidio inſtruuntur, ut functionibus in totius ſanguinis maſsâ depurandâ peragendis neutiquam deficiant, niſi inſuper premantur & quaſi ſuffocentur à nimiâ humorum copiâ. Adhæc talem humorum indigeſtionem plurium Morborum Chronicorum cauſam eſſe ex eo conſtat, quòd Hyems ad iſtiuſmodi morbos gignendos longè magis faciat quàm Æſtas. Licèt nonnulli ex his morbis non actu exerantur niſi ſub Brumæ exitum; attamen iſte humorum proventus à quo illi pendent per omnem Hyemis decurſum ſuccreſcens, auctior factus eſt ab ejus tempeſtatis frigore & effœto languore naturam debilitante,

litante, quo minùs valeat in adminiſtrandâ corporis œconomiâ. Unde fit ut qui in Æſtate ſatis bene habeant, raro tamen Hyeme eos morbos effugiant ad quos magis ſunt proclives, *Podagram*, verbi gratiâ, *Aſthma*, *Tuſſes*, &c. Atque hinc etiam ratio deducenda eſt quare Peregrinatio in Regiones magis Auſtrales ita efficaciter eos morbos expugnet, quorum curatio in frigidioribus incaſſum tentabatur. Eorum, quæ de generali morborum Chronicorum causâ jam dixi, veritas magis adhuc patebit ab ingenti & quaſi ſtupendo ac incredibili emolumento quod ii qui morbis Chronicis pleriſque, præcipuè verò *Phthiſi*, laborant, ab Equitatione percipiunt, quod genus Exercitii Digeſtiones ſingulas invigorat firmatque, dum à continuâ corporis ſuccuſſione calor naturalis re-accenditur, & Organa ſecretioni deſtinata in munere depurandi ſanguinis ritè fungendo promoventur: unde neceſſe eſt ut ſequatur Digeſtionum deperditarum quaſi renovatio quædam, & è conſequenti totius corporis Craſis optima.

Quocirca è rationibus jam allegatis ſatis elucescit, quòd non in Podagra tantùm, ſed & in aliis quoque Chronicis morbis, ubi nullum Symptoma manifeſtum contra-indicat, *Herbas* ejuſmodi *excalefacientes* magnum omnino commodum adferre, cùm ſanguini æſtatis calorem vel mediâ hyeme concilient: quamvis ſi æſtivo tempore earum uſui aſſueſcamus, meliùs præcavebunt mala iſta quæ adverſa tempeſtas ſolet apportare. Et profectò ſi ad hyemis uſque appulſum deferantur quo tempore ingens humorum ſaburra accumulatur, periculum eſt nè ſerò nimis ad hoc Aſylum confugiamus, &, quod dici ſolet, Μετὰ πλοῖον συμμαχία. Quamvis

autem, ut suprà fusiùs disserui, Podagra id sibi habeat peculiare, ut non tantùm non juvetur, sed & lædatur à Catharticis; tamen in aliis Chronicis plerisque & Venæ-sectio quoties opus fuerit repetita, & Purgatio antè sunt imperanda, quàm Remediis corroborantibus & Digestivis hìc à me laudatis opera danda est: ubi verò se æger his addixerit, in iis perseverandum est, nullis intercalatis Evacuationibus. Etenim hoc est firmiter retinendum, quòd quoties cujuscunque morbi curatio Remediis Corroborantibus innititur, Evacuationes, qualescunque eæ fuerint, officiunt prorsus. Denique non is sum qui asseram Medicamenta Digestiva jam memorata cæteris quibuscunque præstare: at verò dico eum qui Remedium ad hanc intentionem satisfaciendam potentissimum invenire potuerit, longè majora in sanandis Morbis Chronicis præstare posse, quàm ipse se posse existimaverit.

Istud verò iis omnibus quæ de Podagrâ sanandâ dicturus sum, præmittendum est, & maximopere præ cæteris observandum, nempe quòd *Digestiva* Remedia quæcunque, sive Medicamentorum apparatu, sive Diætâ, sive Exercitatione ea constant, haud obiter instituenda sint, verùm constanter atque omni adhibitâ diligentiâ assiduè usurpanda. Cùm enim in hoc morbo, uti etiam in Chronicorum quamplurimis, causa ejus in habitum, & novam quasi naturam transiverit, nemo sanus existimaverit leviculam aliquam ac momentaneam alterationem sanguini atque humoribus à quolibet sive remedii sive victûs genere superinductam, curationis scopum posse attingere; at verò corporis habitus omnis aliò traducendus est, atque homo integer

ger deinceps quaſi novâ incude refingendus. Neque enim hîc ita ſe res habet atque in morbo Acuto aliquo, ubi is qui modo athleticè ac pancraticè valebat, derepente Febre correptus, ab optimo ſanitatis ſtatu in morbum periculoſiſſimum, quaſi rupto ponte, præceps ruit. Podagræ diſpar admodum ratio: ubi quis per multos annos continuos Comeſſationibus, Compotationibúſque intemperantiùs indulgendo, ſolita exercitia intermittendo, deſidiâ atque pigritiâ intabeſcendo, vel etiam nimio ſtudio atque irremiſsâ animi intentione, aliiſque vitæ erroribus, id egit tandem quaſi deditâ operâ ut varia corporis fermenta pervertantur, atque opprimantur ſpiritus Animales (qui Coctionis inſtrumenta ſunt primaria,) unde humores præter-naturales coacervati erumpunt tandem, cùm jam ad ſummum gradum exaltati fuerint, ac ſtragem edunt; Carnibus denique emollitis, & effœminatis Articulis, unde humores illabentes promptiùs excipiunt. Atque ita demum alia quaſi natura ſenſim ſuper-inducitur, priſtinâ & naturali corporis œconomiâ eversâ funditùs & deletâ: Cùm iſti Paroxyſmi, qui hominum incautorum ac minùs perſpicacium oculos animóſque ſoli ferè perſtringunt & occupant, nihil prorſus aliud ſint quàm ſeries & ordo ſymptomatum ab illâ methodo pendentium, quâ uti ſolet Natura in materiâ morbum committente foras pellendâ. Quamobrem operam ludit quiſquis hoc illóve ſive medicamento, ſive etiam regimine ſubinde in uſum revocato, hunc morbum protelare ſatagit. Cùm verò hic habitus tum in Digeſtionum omnium labefactatione, tum & in amiſſione firmitudinis naturalis partium ſingularum præcipuè fundetur ac

constet, utrique malo occurrendum est; & tam Coctionum robur, quàm firmitudo partium pedetentim reduci debet ac restaurari, pro modulo scil. pristinæ ac consuetæ corporis œconomiæ. Quantumlibet verò istud plenè perfectèque fieri non posse videatur, non eò solùm nomine, quòd Habitus quicunque non nisi ægerrimè in sibi contrarios transmutantur, sed etiam quòd ætas senilis, quæ huic morbo ut plurimùm comes est & socia, vehementer refragatur: tamen quantum vires annique finent, tentanda est curatio, & prout æger propius ad hanc metam accedet, vel recedet longius, Podagræ tyrannidem magis minúsve effugiet.

Atque porrò animadvertendum est, quòd Remedia παθητικὰ vel Digestiva, sive partem Medicam ea spectant, sive Diæteticam, in Paroxysmorum præcipuè intervallis in usum revocanda sunt; idque quàm longissimè fieri potest à Paroxysmo insecuturo. Neque enim sine magnâ temporis morâ & pertinaci Remediorum usu Concoctionum omnium corroboratio, fermentorum corporis jam imminutorum restauratio, tantáque firmitas quantam expetunt tum sanguis, tum viscera, senio adversante possunt acquiri.

Quantumlibet verò prosint hæc aliáque ejusmodi remedia, attamen hisce solis hæc corroborandi intentio satisfieri nequit; sed & earum etiam rerum habenda est ratio quæ ad artem propriè medicam non spectant. Et certissimè voto frustrabitur is qui in hoc alióve morbo Chronico omnem curationem Medicamentis solis absolvi posse autumat. Primùm itaque ea in *Cibo Potuque* mediocritas est observanda, ut neque plus alimenti ingeratur

ratur quàm ventriculus concoquere valeat, ac proinde morbo fomes ſubminiſtretur: neque è contra, nimiâ abſtinentiâ partes eâ proportione defraudentur, quâ earundem robur & vigor debuerat ſuſtineri, unde etiam magis debilitentur; quorum utrumque ex æquo nocet, prout tam in meipſo quàm in aliis haud ſemel expertus ſum. Adhæc, ciborum qualitatem quod ſpectat, licèt εὐστόμαχα per ſe conſiderata δυσπέπτοις præferenda ſint, attamen ægri palato eſt conſulendum: quandoquidem obſervandum eſt, quòd ſæpenumerò id quod ventriculus vehementer appetit, licèt difficiliùs coquatur, citiùs tamen à naturâ vincitur quàm quod facilioris concoctionis habetur, ſi ventriculo nauſeam creet: at verò quæ δύσπεπτα habentur, iccirco parciùs ſunt comedenda. Unicâ etiam ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcendum arbitror, cùm varia carnium genera ſimul ingeſta plus ventriculo moleſtiæ faceſſunt quàm unicum quod omnia iſta quantitate exæquet. De cæteris, demptâ carne, pro libitu comedat, modò nec acria, nec ſale condita ſint, nec aromatis; quæ licèt coctionem non lædant, nocent tamen quatenus morbi fomitem exagitant.

Tempora quod attinet, Prandere tantùm expedit; cùm enim lectus humoribus digerendis propriè dicetur, id temporis in cibis concoquendis non eſt inſumendum. Non cœnent itaque qui Podagræ ſunt obnoxii; hauſtum tamen Cereviſiæ alicujus tenuioris liberaliorem ſibi indulgeant: quandoquidem etiam Renum Calculo generando proclives ferè ſint tales; cujus concretio à liquore ejuſmodi hoc tempore hauſto multùm impeditur, refrigeratis ſcil. ab eo Renibus prolutiſque.

Γαλαξο-

Γαλακτοποσία, ſeu Dieta è ſolo lacte ſive crudo, ſive cocto, exulantibus cæteris omnibus, niſi quòd panis aliquid ſemel fortè in die adjiciatur, ab Annis retrò viginti obtinuit. Profuit hæc quamplurimis præ cæteris hujuſce morbi præſidiis, quamdiu ne latum unguem ab eâ diſceſſerint. Quamprimùm verò ad ſanorum dietam, utut lenem mitémque, ſeſe receperit qui huic inſueverat, Podagra confeſtim reverſa ægrum pejùs longè quàm antehac vexavit: labefactatis enim hâc methodo naturæ principiis, æger jam morbo pellendo magis impar redditur, unde & periculoſiùs infeſtat & diuturniùs. Qui igitur huic ſe methodo tradere cogitat, primùm ſerió ſecum perpendat, num valeat per omnem vitam in eâdem perſiſtere: quod tamen fortaſſis penes eum non erit, utut propoſiti tenax fuerit: Novi enim Nobilem quendam qui poſtquam per annum integrum ſolo lacte victitaverat, non tantùm ſine offenſione ſed & cum ſummâ voluptate; (quo tempore quotidiè ſemel aut pluries dejecerat) ſiſtente derepente alvo ac mutatâ corporis temperie, manente verò adhuc animi propenſione, & ventriculo tandem ad lac nauſeante, abſiſtere coactus eſt. Nonnulli verò Hypochondriaci, craſſo corporis habitu, vel qui aliàs liquoribus ſpirituoſis diù multúmque aſſuevere, lactis uſum nullatenus ferre poſſunt. Interea emolumentum illud perbreve ac fugax quod ex hâc dietâ percipiunt illi quibus cum lacte convenit, hinc oritur, videlicet quòd non tantùm dieta ſit ſimpliciſſima (unde nullus dubito quin juſculum Avenaceum, modò ventriculus illud ferat, idem præſtare poſſit,) ſed etiam ſanguinem dulciorem mitiorémque reddat, particulas in eo acriores con-

contemperando: atque inſuper, quod ego palmarium judico, cùm lac alimenti genus ſit Adultis prorſus impar, iſtam humorum turgeſcentiam ſive virositatem reprimit cui Podagra ortum debet, atque eo nomine paucos iſtos quibus congruit, tamdiu à Podagra immunes præſtat quamdiu eo ſolo veſcuntur, nec juvat ulteriùs. Cùm enim Podagræ cauſæ originali ac primariæ nempe Concoctionum ac Fermentorum debilitati omnino contrarietur, longè magis hâc ratione obeſt quàm alterâ prodeſt. Quod cùm minùs perſpectum fuerit, nonnulli incautiores in errores permagnos & planè exitiabiles inciderunt; dum morbi cauſæ Continenti, humorum ſcil. calori & acredini, obviam ire ſatagentes, Concoctiones peſſundederunt, & Functiones naturales proſtraverint omnes.

Liquores quod ſpectat; ii, me judice, optimi ſunt qui neque ad Vini generoſitatem aſcendunt, nec ad Aquæ debilitatem deprimuntur, cujuſmodi ſunt Cereviſia tenuis *Londinenſis*, ſive lupulata, ſive non lupulata; cùm extrema ab utrâq; parte noceant. Primùm de Vino, licèt Proverbio jactetur, Vinum potans Podagrâ laborabis, & Vinum non potans laborabis Podagrâ; extra controverſiam tamen eſt & variis πολυχρήστοις experimentis confirmatiſſimum, *Vinum* de facto officere. Licèt enim prodeſſe credatur juvandis Coctionibus, quarum vitia cauſam Podagræ Antecedentem jamdudum ſtatui; ratione tamen Cauſæ Continentis omnino obeſſe cenſendum eſt, humores ſcilicet, fomitem morbi, jam in procinctu ſtantes accendendo exagitandóque. Sed neque damus Vinum pro potu ordinario uſurpatum Coctiones promovere, at potiùs ſubvertere dicimus,

dicimus, niſi in diu Vino aſſuetis. Quamvis enim calorem aliqualem in tranſitu impertiat, certiſſimum eſt tamen fermenta corporis ab eo ſubjugari, & avocari ſpiritus naturales atque fugari: unde eſt, ſi bene conjicio, quòd Bibaces atque Nepotes iſti malè feriati, *Podagrâ*, *Paralyſi*, *Hydrope* aliiſque morbis frigidis ferè perimuntur. Adde, quòd jugis & immodica Vini ingurgitatio corpus ad inſtar corporum Fœminarum emollit laxátque; cum liquores temperati partium omnium tonum roborent ac firment: unde qui liquoribus tenuioribus ſemper aſſuevere, Podagram ferè neſciunt. Notandum eſt inſuper quòd huic morbo maximè obnoxii Viri ſunt, qui licèt imminutam habent concoctionem naturalem, tamen ex quadam ſanguinis luxuriâ plus ſatis nutriunt, & incrementum ſumunt ex materiâ quadam indigeſtâ loco ſubſtantiæ ſanioris & ritè compactæ. Hanc ſanguinis luxuriam Ὀπτασία adauget magis, ac proindè tum novam materiæ ſaburram accumulat, tum etiam fomitem jamdiu repoſitum quaſi ſubditâ face actu in morbum provocat. Huic accedat ſtrui, quòd cùm Podagricorum ſanguis iſti qui è Pleuriticorum, aliorúmque morbis inflammatoriis laborantium pertuſis venis extrahitur, perſimilis ſit, inſanorum eſſet ſanguinem jam ἰχῶρα ulteriùs ſpirituoſis liquoribus, ceu ignem oleo, proritare. Neque tutiùs ex adverſo liquores nimiùm refrigerantes in uſum revocantur, cùm hi Concoctiones prorſus dejiciendo, & extinguendo calorem naturalem, majorem adhuc noxam inferant; non dolorem ſcil. ut Vinum, ſed ipſam adeò mortem: prout experientia docet in iis qui ad ſenium uſque vino liberaliùs indulgen-

tes,

tes, aquam aut tenuiores liquores derepente cum Vino, & non ità diù poſt vitam cum morte commutârunt.

Hic itaque Podagræ obnoxiis in potu modus ſtatuatur, ut iis utantur liquoribus, qui neque vel in maximâ copiâ aſſumpti inebriare poſſunt, neque frigore ſuo ventriculum lædere. Hujuſmodi eſt, ut dixi, Cereviſia tenuis noſtras, & in aliis regionibus confici poterit ex multâ aquâ cum pauco vino permixtâ. Aquam puram crudamque & periculoſam exiſtimo, & expertus ſum meo damno. Attamen ſatis commodè ab ineunte ætate potatur Aqua; quâ hodiéque longè major hominum pars ſitim levat: inopiâ ſuâ feliciores ſunt illi quàm nos noſtrâ copiâ & luxu. Teſtes appello ingens morborum agmen quo corpora noſtra hoc nomine diſcruciantur, Podagram ſc. Calculum, Apoplexiam, Paralyſin, *&c.* tum & vim animis illatam quâ à nativâ rectitudine tranſvorsùm aguntur, dum adventitii talium liquorum ſpiritus, cum ſpiritibus Animalibus cogitationi formandæ inſervientibus complicati, mentem nimiùm volatiliſando perturbant, vana ac futilia loco rerum ſolidarum atque alicujus momenti ſubingerentes: atque ita demum ingeniosè Lepidos ac Dicaces, pro Sapientibus nos reddentes; inter quos eadem fermè differentia intercedit atque eſt inter Subſtantiam & prorſus Nihil. Sed de his ſatis.

Jam verò quamvis ſufficiat ei qui Podagrâ mitiùs at tantùm per intervalla laborat, vel Cereviſiâ tenui uti, vel Vino dilutiori, cùm is morbi gradus tanti non ſit ut ſeveriori regimini ſe ſubjiciat; attamen cùm univerſa corporis ſubſtantia in Poda-

Podagram quaſi degeneraverit, minùs quàm exoptet in profligando morbo promovebit, qui non à liquore fermentato quocunque, quantumvis leni & tenui, in totum abſtinet: cùm hi omnes ſpiritus pungentes, & aliquem acredinis gradum in ſe contineant; & quod pejus eſt, quatenus fermento imbuti (perinde ac flores Cereviſiæ liquoribus inditi vim ſuam fermentativam toti maſſæ communicant,) humores fermentationi perpetuæ addicunt. *Potus* itaque *Dieteticus* ex ingredientibus vulgò notis & huic uſui dicatis pro tali potu ordinario præſcribendus eſt: modò non ſit juſto fortior, quo haud multo minùs periculosè accendentur humores quàm ipſo vino; nec è contrà aquoſior juſto, naturales functiones nimiâ refrigeratione proſternens. Hujuſcemodi Potus ſi ritè paretur ſelectis Ingredientibus iſtis quæ ægro minùs ſunt ingrata, licèt ad ſeptimanam unam alterámve non ſine aliquali faſtidio ita jugiter aſſumatur, poſtea tamen perinde gratus & acceptus eſt ac ſunt alii liquores quibus quis maximè aſſueverit. Atque ab hoc potûs genere non tantùm non imminuetur Appetitus, ſed & augebitur: magis inſuper naturalis & genuinus evadet quàm cùm liquoribus fermentatis uti ſoleret. Hoc inſuper commodi accedet, quòd qui hujuſmodi Potum Dieteticum loco ordinarii hauriunt, liberiùs in cætero victu ſibi poſſint indulgere, quàm cùm Cereviſiam biberent, aut Vinum: cùm errores in victu, (quos omnes penitus evitare pene ſupra humanam ſortem eſt) hoc pacto aliquatenus corrigantur compenſentúrque. Quod verò omnium primum eſt, æger hoc modo ſibi à Calculo præcavebit qui Podagræ ferè individuus eſt comes;

cùm

cùm liquores acres ac attenuantes quilibet, uti ad Calculum jam factum proritandum, ita ad eundem generandum etiam faciunt. Liquor ſequens, utpote qui guſtu ac colore jucundo eſt, mihi maximè arridet. ℞ *Sarſaparil.* ℥vj. *Lign. Saſſaphr. China, & raſ. c. c. an.* ℥ ij. *Glycyrrhiz.* ℥ j. *Coq. in Aq. font an. Cong. duobus per horæ dimidium; deindè ſtent clanſè ſuper cineres calidos per horas* 12. *poſtea ebulliant ad tertiæ partis conſumptionem. Cùm primùm ab igne amoveatur, infunde ſem. Aniſi* ℥ß. *Poſt duas horas colatur, & poſtea depuretur per reſidentiam, & liquor clarus reponatur in lagenis vitreis probè clauſis ad uſum.*

Hic liquor tum primùm commodiſſimè in uſum trahetur ubi quis à Paroxyſmo convaluit; atque in eo perſeverandum tam in ipſis Paroxyſmis, quàm in eorum intervallis per reliquum vitæ curſum. Neque enim ſatis factum eſt læviente adhuc morbo novis rebus ſtudere, cùm in ejuſmodi ἀταξίᾳ & motu inordinato natura vix ferre queat ut liquores fermentati, qui vegetiores ſunt ac magis ſpirituoſi, cum alio inerti ac ſpiritibus deſtituto commutentur. Eodem etiam tempore & *Electuarium* prædictum uſurpabitur; quod pariter deinceps tam in Paroxyſmorum inſultibus quàm extra eos quotidiè eſt devorandum. Hujus calor Potûs Diætetici aquoſitatem quadantenus penſabit, ſanguini & viſceribus debitum caloris gradum concilians, ſine iſtâ agitatione quæ excitari ſolet ab æſtu liquorum fermentatorum.

Si quis objiciat eam vitam vix vitalem eſſe in quâ omnimoda tùm à Vino tùm ab aliis liquoribus fermentatis abſtinentia obſervatur; reſpondeo perpendendum eſſe an non longè miſerius ſit ac minùs

minùs tolerabile diris inveteraſcentis Podagræ cruciatibus (nam in mitiori morbo non hoc poſtulo) quotidiè excarnificari, quàm huic ſoli liquori ſe adſtringere; cujus uſu continuato in cæteris eſculentis fermè omnibus animo obſequi licet: ut jam non repetam, quòd & hic potus (uti cætera omnia) dulceſcet conſuetudine. Certè qui hunc morbum expertus eſt, modò Homo, non bipes fuerit pecus, nihil ambiget in quam partem debeat concedere.

Quo non obſtante, ſi æger vel à longo ac nimio uſu liquorum inebriantium, vel ab ætate provectiore, vel denique præ nimiâ debilitate, cibos abſque Vino vel quovis alio liquore fermentato nequeat concoquere, non vacat certè periculo eundem protinus ac derepentè à vino depellere; qui quidem error haud paucis lethalis fuit. Prorſus itaque, ſi me audit, Apozema Diæteticum ſuprà præſcriptum abdicet, vel, ſi eodem uti ſtatuerit, ei ſenſim aſſuëſcat, hauſtum vini in paſtibus ad tempus aliquod ſibi indulgens, quaſi Remedii loco potiùs quàm Diætæ, donec Decoctum illud familiarius evaſerit. *Vinum* autem *Hiſpanicum* hîc loci tam Rhenano, quàm Gallico omnino præferendum eſt; quæ poſteriora, licèt ventriculo pergrata ſint, tamen exacerbandis humoribus & augendo morbi fomiti apta nata ſunt. Adde quòd cùm æque ferè cruda ſint & vix magis concocta quàm eſt noſtrum Pomaceum, non perinde cardiaca ſunt atque calida ac res poſtulat. Atque hæc de Cibo Potúque πολαγμάτων dicta ſunto.

Eſt & aliud, quod tametſi parvi pendatur, magni tamen momenti eſt tam in digerendo morbi fomite, Paroxyſmo adhuc vigente, quàm ad prohibendam

hibendam ejuſdem materiæ generationem extra Paroxyſmum, nempe ut æger, maximè hyemis tempore, maturè lectum petat. Etenim poſt venæſectionem & Catharſin nihil æquè naturæ vires ſubruit ac noctu vigilare: quod quidem valetudinariorum quilibet expertus affirmabit, ſi ſeriò animadverterit quanto alacrior vegetiórque exurgit quoties ſe lecto temporiùs commiſerit, quàm verò enervis eſt ac languidus quoties ad multam noctem vigilaverit. Et quamvis res eodem recidere videatur an citiùs ſeriúſve quis lectum repetat, modò per tot horas eidem indulgeat, verbi gratiâ, an *horâ nonâ* cubitum eat & *quintâ* ſurgat, vel *undecimâ* cubitum eat & ſurgat *ſeptimâ*; multùm tamen intereſt, idque ob hanc, ut exiſtimo, potiſſimùm rationem. Interdiu ſcil. ſpiritus diſſipantur, ſive in corporis exercitio, ſive animi, qui in minùs rectè valentibus ita ſunt infirmi ac debiles ut veſperi ſomni ſubſidio maturiùs opus habeant; & cùm noctis appulſus œconomiæ corporis quaſi relaxationem quandam adferat quæ diurno tempore à ſolis influxu vegeta conſervatur, lecti calor, brumâ præſertim, ſolis vicem ut gerat neceſſe eſt. Manè verò ſpiritibus tam à prægreſſæ noctis quiete quàm à lecſuli calore refocillatis invigoratiſque, præterquam quod dies ſuperveniens firmitatem ac robur corporis tono conciliet, diluculo ſurgere hoc tempore, licèt horam unam alteráinve à ſomno matutino detrahat, non ita altum vulnus Naturæ infligit ac vigiliæ veſpertinæ ad horam unam vel alteram protractæ. Quamobrem iſtis qui Podagræ ſunt obnoxii Author ego ſim, hyeme præcipuè, ut lecto maturè admodum ſe committant, & diluculo exurgant, quantum-

vis ſomnus juſto brevior ſuadeat ut diutiùs cubantes eundem adhuc venentur. Cùm ſomnus qui ita diluculo capitur ſecuturæ noctis ſomno tantundem detrahat; atque ita tandem naturæ vi illatâ, ſpretóque ſapienti ejus inſtituto, noctem pro die quis habeat, diem perverſus pro nocte.

Quinimò *animi tranquillitas* omni ope ſtabilienda eſt: cùm perturbationes omnes, ſi repagula ſemel effringant, ad ſolvendam ſpirituum, qui ſunt Digeſtionum inſtrumenta, ſyſtaſin, ac proinde ad Podagræ incrementum multùm faciant. Prudenter itaque ſecum meditetur æger mortalitatis ſuæ conditionem, nec ſe earum quæ eam ſequuntur moleſtiarum exortem ſtultus opinetur: ſive enim ſui ipſius, ſive aliorum culpa hanc animi ægritudinem pariat, non poterit unquam mundo leges dare, qui nemini hactenus, quantumlibet demum potens aut ſapiens fuerit, ſemper morem geſſit; neque ita cuiquam ſemper ex animi voto cedebant res omnes ac vana mens ſpoſponderat, at derepente inter rerum apparatus animam agens humanæ fragilitatis ſpecimen tandem edit, immeritò ſe brevi vitæ fructu ſpolians, Idem etiam incommodi ſequitur nimiam animi ad ſtudia & res ſerias applicationem: Cùm enim huic morbo præ cæteris quibuſlibet Melancholia vulgò dicta comes ſemper adhæreat, qui ei ſunt obnoxii, ſpiritus Animales diu multumque cogitando, etiam non adhibito artificiali librorum adminiculo, fatigare ſolent atque obruere, hoc ipſum ita valdè ac nimiopere agentes, ut corporis œconomia integra ampliùs conſervari nequeat: Quam ob cauſam ut mihi videtur, hic morbus perpaucos Inſipientes (me excipiat qui volet) occupavit unquam.

Cæteris

Cæteris verò omnibus, quæ ad impediendum humorum indigeſtionem (quam ego primariam Podagræ cauſam conſtitui) & ad ſanguinem iccirco corroborandum, ac firmitudinem partibus conciliandum faciunt, *Exercitium* corporis facilè palmam præripit. Animadvertendum eſt autem, uti ſuprà monui, quòd cum in hoc morbo, etiam magis quàm in Chronicorum quovis, totius corporis Habitus immutari debeat, exercitatio corporis niſi quotidiana fuerit, nihil juvabit: hujuſmodi enim exercitatio per vices intermiſſa, uti nihil ferè conferet ad immutandum habitum corporis ab inertiâ atque indulgentiâ jam langueſcentis & effœminati, ita fortaſſis & nocere poſſit, Paroxyſmum accerſendo, ubi quis jamdiu ab eâ deſueverat. Hoc verò exercitium vehemens non ſit oportet, tale verò quale Senibus competit, qui Podagræ ſubjecta ſunt magis uſitata. Motus enim corporis juſto vehementior ſpiritus nimiùm diſſipat, & è conſequenti Concoctiones ladit; quando exercitatio moderata ac perſeverans eoſdem firmet. Quantumlibet hoc durum videatur homini, qui præter ſenium & corporis ad motum ineptitudinem, & ſocordiam huic præſertim malo quaſi connaturalem, dolore inſuper maſtatur, tamen ſi hoc omittatur nihil ex hactenus inventis quicquam proficiet. Utque Paroxyſmorum intervalla ſine jugi corporis exercitio magna eſſe non poſſint, ita etiam ad Calculi generationem talis erit proclivior; qui quidem plus habet & periculi & cruciatûs quàm ipſa Podagra.

His adde, (quod magnum pondus habere debet) materiam *tophaceam* à longa requie admodum auctam iri in Articulis corporis, maximè verò

Digitorum, ita ut tandem omni motu priventur. Utut enim fidenter asserant nonnulli horum tophorum materiam nil aliud esse quàm sanguinis *Tartarum* ad articulos transmissum, facilè tamen constabit cuilibet rem paulò attentiùs perpendenti, quòd dum magna vis materiæ inconcoctæ Podagram facientis in Articulos quosdam depluit, & partes vicinas diutiùs tumidas reddit, tandem accidit ut partim harum virtus assimulativa sufflamineturpartim à suffocante obstructione quam in eis parit iners hic humor, dicta materia generetur, quæ à calore doloréque articuli in hujusmodi substantiam cogitur; atque indies augetur, tum carnem tum cutim articuli in propriam naturam vertens; quæ jam nuda jacet, aciculâ, ad instar *Cretæ, Ocul. Cancr.* aut similis alicujus rei, extrahenda. Jam verò hoc malum ab exercitio quotidiano præcavetur, à quo oritur debita humorum Podagram generantium, qui unam aliquam partem libenter occupant, diffiatio per omne corpus. Unde fit, uti ipsemet expertus sum, quòd exercitatio longa & quotidiana non tantùm non officit generationi tophorum, sed etiam tophos veteres & induratos solvit, modò non consuque invaluerint ut cutim extimam in suam substantiam mutaverint.

Exercitii genus quod spectat, *Equitatio*, quoties nec grandior ætas, nec Calculus intercedant, reliquis longè præferenda est. Et sanè diu multúmque mecum reputavi, quòd si cui innotesceret Medicamentum, quod & celare vellet, atquè efficax in hoc morbo, ut in Chronicis plerisque, ac est Equitatio constans & assidua, opes ille exinde ampliſſimas facilè accumulare posset. Hâc si uti

non

non liceat, vectio frequens in curru ferè eodem recidit. Atque in hoc ſaltem Podagrâ laborantibus pleriſque bene eſt, quòd opes quæ luxuriæ, unde pullulavit morbus, irritamenta erant, facultates currûs habendi ſubminiſtrent, quo hâc ſaltem exercitationis ſpecie fruantur, cùm alterâ frui nequeant.

Obſervandum eſt autem, quòd Exercitatio in aere ſalubri longè eâ præſtantior eſt quæ in minùs ſalubri peragitur: ruri ſcilicet potiùs quàm in urbe, ubi aer vaporibus à variorum Artificum officinis exhalantibus eſt repletus, & ædificiorum denſitate conſtipatus; qualis eſt in *Londino* hoc noſtro, urbe, quantum certò ſcimus, omnium quæ in toto terrarum orbe ſunt, ſpatioſiſſimâ. Quantùm verò interſit an quis ruri, an in urbe ſe exerceat, Podagricorum quivis ſtatim perſentiſcet.

Quod *Venerem* attinet, is qui tam Podagrâ quàm ſenectâ laborat (quandoquidem jamjam eâ ſpirituum copiâ deſtitutus eſt quâ Concoctiones promoveri debuerant, & per conſequens abſque hac clade adventitiâ articulos & reliquas partes adjacentes plus ſatis laxatas habet & debilitatas) æquè improvidus meo judicio foret ſi ejus lenociniis indulgeret, atque ille qui cùm longum iter emetiendum ſuſceperit, Viaticum omne priùs abliguriret quàm ſe viæ committeret. Quinimò præter malum quod ſibi accerſit, languidiora ævi jam fatiſcentis deſideria non cohibens, maximo illo Privilegio fruendi Jubilæi, quod ſpeciali atque eximio naturæ munere Senibus conceditur, ſe abdicat; qui jam in ultimâ vitæ ſcenâ ab earum libidinum impetu, quæ, ceu tot rabidæ feræ, eos per juventam omnem diu noctuque quaſi laniabant,

tandem aliquando sunt emancipati: cùm horum appetituum expletio nullo modo longum illud malorum agmen, quod eam vel comitabatur vel insequebatur, pensaret unquam. Atque hæc de Regimine.

Quamvis autem hujusmodi Regulæ tam Dietam quàm cæterum regimen spectantes, si ab homine Podagræ obnoxio religiosè observentur, cum ab enormioribus morbi insultibus præservare queant, atque istam sanguini & partibus solidis firmitatem conciliare, quæ ab illâ malorum Iliade unde morbus non solum suprà humanæ patientiæ vires, sed & funestus tandem redditur, eundem immunem præstare possit; non tamen efficient ut non post quædam intervalla, maximè exeunte hyeme, Podagrâ quandoque tentetur. Licèt enim æstivo tempore dum tonus vigórque sanguinis à Solis calore excitatus fuerit & in statu conservatus, & pariter debita humorum per poros eliminatio provoco succesſit, omnino oportet ut coctiones longè melius quàm hyeme celebratæ fuerint; tamen cum appetente brumâ & sanguinis robur fuerit imminutum, & perspiratio per cutis poros impeditior, necesse est ut ingens materiæ indigestæ colluvies sit accumulata, quæ tandem diuturnâ morâ in speciem prorumpet, propriis se exerens symptomatis & Paroxysmum inducens, quamprimùm vel ab humorum motu ab accessu Solis propiore, vini potatione, exercitio vehementiori, aut aliâ causâ evidenti quacunque ansa detur.

Ex jam dictis liquet cum qui hujusce morbi curationem molitur, id negotii sibi dari debere credere, ut totius corporis habitum immutet, atque illud ad pristinam constitutionem refingat, quan-

quantum per ætatem & reliquas circumſtantias heri poſſit: quod in Paroxyſmorum interſtitiis, non in ipſis Paroxyſmis annitendum eſt. Cùm enim morbi fomes non ſolùm generatus, ſed & in articulos jam ablegatus fuerit, ſerò nimis vel ejuſdem mutationem vel eliminationem per alias vias conabimur: cùm non aliâ methodo foràs ejiciendus ſit, quàm eâ quam natura præmonſtrat, cui ſoli permittendus omnino eſt. Quod & in Febrium Intermittentium Paroxyſmis uſu venit, quas ob eandem cauſam remediis non oppugnamus niſi æſtu priùs conſopito. Nec abſurdiùs quis in extinguendis harum febrium, calore ſcil. ſiti, inquietudine, aliiſque ſymptomatis, anxiè operam locaverit, quàm exiſtimaverit alius ſe Podagram ſanare, cum in Podagræ ſymptomatis tantùm coercendis laboret; quum tantum hoc tempore à curatione morbi abſcedat, ut eandem aliquatenus impediat ac remoretur. Quanto enim magis ægri dolores lenit, tanto magis humorum concoctioni adverſatur; quantóque claudicationem arcet, tanto materiæ morbificæ expulſioni officit. Adde quòd quanto paroxyſmi furor ac acies retunditur, non ſolùm tanto diutiùs affliget, ſed & brevius erit ſpatium interjacens, & minùs etiam liberum ab omni gradu ſymptomatum quibus hic morbus foneſtatur. Quod nemo inficiabitur qui diligenter trutinaverit quæ ſuprà in hujuſce morbi hiſtoriâ ediſſerui.

Quamobrem licèt nihil magni in *Paroxyſmo* tentandum ſit, niſi quòd iſtis ſymptomatis occurrendum eſt, quæ falſa medendi methodus quandoque parturit; tamen cùm omnes uno ore fateantur morbum huncce ab humorum copiâ & exu-

beranti plenitudine naſci, ægro fortaſſe conducet à carnibus per aliquot dies, ubi primùm à morbo corripitur, abſtinere, & harum loco ſimplici juſculo Avenacco uti, aut alio pari alimento: cujuſmodi dieta tenuis materiæ morbificæ imminuendæ multum conferet, & naturæ opportunitatem ſubminiſtrabit, quâ eandem ocyùs digerat. Cùm verò ingens ſit corporum aliorum ab aliis diſcrimen, quibuſdam abſtinentiam à carne non ferentibus, ita-tim verò ab eâ ſpirituum animalium ἀπαξίᾳ, animi deliquio, aliiiſque ſymptomatis qualia fœminis Hyſtericâ Affectione laborantibus accidere ſolent, correptis; iſtos non tantùm non juvabit, ſed & lædet, ſi diutiùs à carnibus abſtineant quàm ventriculus earum uſum averſetur: quod ut plurimùm non excedit primum aut ſecundum diem eorum Paroxyſmorum particularium, qui omnes ſimul juncti integrum Paroxyſmum, ut ſuprà innui, conſtituunt. At verò ſive tardiùs ſive ocyùs quis carne veſcatur, ſeriò cavendum eſt nè urgente morbo majore copiâ utatur, quàm quæ ad naturam ſuſtentandam neceſſaria ſit, nec minore curâ opus eſt in aſſignandâ victûs qualitate. Namque ut ſemper in Paroxyſmorum intervallis, ita præcipuè Paroxyſmo jam præſente, æger ſummopere curare debet nè quid vel in quantitate vel qualitate ſive potûs, ſive ciborum peccetur. Neque in hoc ſolo, ſed in alio omni Regimine, de quo fuſiùs egi, in intervallis obſervando, cautela haud vulgaris adhibenda eſt. Et licèt tam dolor quàm magna ad motum inhabilitas, exercitio, quod ego præ cæteris omnibus laudavi, contra-indicare videantur, tamen & hic labor exantlandus omnino eſt. Quamlibet enim in Paroxyſmi initio ægro impoſſibile videatur

deatur ut lationem in currum, multò minùs ejus motum ferre queat, attamen ſi id tentaverit, non ità diu poſt ſentiet ſe minùs à tali motu dolere, quàm cùm ſe in cathedrâ domi contineret. Id inſuper accedit emolumenti, ſi ad horas aliquot tam manè quàm poſt meridiem in curru vectus fuerit, quòd cùm domi toto die ſederet noctem ferè inſomnem ageret, jam dolorem ſomno ad multam noctem fugare poterit; cùm exercitatio permodica Podagrâ laborantem eouſque delaſſet ut in ſomnum dilabatur. Adde quòd eadem exercitatio Calculum, quem vita deſes ac iners ut plurimum accerſit, quadantenus præcavebit. Quod verò maximi momenti eſt, à jugi ac pertinaci exercitio occurretur totali Artuum ad motum impotentiæ, quæ haud paucis accidit poſt Paroxyſmum unum alterúmve diuturniorem, contractis ſive poplitum, ſive calcaneorum tendinibus: dum enim in cruciatu longiore quieti indulſerint (maximè crura nolentes extendere quoties dolor genu occupaverit) tandem crurum ac pedum motu per reliquum vitæ tempus orbati ſunt, tam in Paroxyſmorum interſtitiis quàm in ipſis Paroxyſmis, quos non ita tamen effugiunt. Quinimo in iis Senibus quorum Concoctiones admodum viſciatæ ſunt, & qui à morbo per multos annos affligente ipſam corporis ſubſtantiam quaſi in Podagram habent converſam, nihil minùs ſperandum eſt quàm ut morbus ſine exercitio ad digeſtionem perducatur unquam: cùm enim morbus naturam viribus ſuperet, ſæpe moriuntur à languore atque ægritudine quæ ſomitis morboſi copia concoctionem reſpuentis apportat, & ab hâc materiâ inconcoctili, quæ nullo modo poteſt aſſimilari, tanquam à veneno enecantur.

Atta-

Attamen non obſtantibus iis quæ de exercitii utilitate in Podagræ Paroxyſmis dicta ſunt, ſi tamen æger præ nimiâ Paroxyſmi atrocitate primo ſtatim inſulcu quaſi proſtratus fuerit, (quod iſtis ferè uſu venit in quibus Podagra jam ἀκμὴν ſuam attigit, nec adhuc à multorum annorum decurſu mitigata eſt) hoc in caſu ſi æger cubiculo includendus eſt, è re erit ut etiam lectulo ad primos dies aliquot, donec ſcilicet doloris vehementia remiſerit, idem includatur: etenim lectulus exercitii defectum aliquatenus ſupplebit; cùm ejus uſus continuus materiam morbificam potentiùs digerat paucis diebus quàm excubatio aliquammultis, maximè incipiente morbo; ſi modò æger abſque leipothymiâ aliiſque malis ſymptomatis à carnibus abſtinere queat, ſolo juſculo Avenaceo, Cereviſiâ tenui & cæteris ejuſmodi contentus. Veruntamen haud omittendum eſt, quòd ſi Podagra jam inveterata fuerit, atque æger ad animi deliquia, ventris tormina, diarrhœam, aliáque his ſimilia ſymptomata propendeat, vix Libitinam evitabit ab aliquo Paroxyſmorum jugulatus, ſi non exercitio utatur, idque in aere liberiore ac perflabili loco; quod diligenter animadvertendum cenſeo, quando magnus Podagricorum numerus iis ſymptomatis jam perierit, quibus hæc in cubiculo, & præſertim in lecto incarceratio eoſdem obnoxios fecerat, qui non ita maturè fato conceſſiſſent ſi moleſtiam vectationis per majorem diei partem devorare voluiſſent. Licèt enim qui unico artuum dolore fatigatur, ſe cubiculo poſſit includere, tamen qui loco doloris acerbiſſimi, ægritudine, aliiſque ſymptomatis prædictis laborat, talis idem imitando, ſe in vitæ diſcrimen conjiciet. Et quidem bene

nobiſcum

nobiſcum agitur quòd quoties dolor ita vehemens eſt ut æger motum tolerare non valeat, neque eo admodum opus habeat; ipſo dolore, quod amariſſimum eſt naturæ remedium, ægro de vitâ proſpiciente.

Jam verò quod attinet Podagræ *Symptomata*, iis occurrendum eſt à quibus æger in *Paroxyſmo* de vitâ periclitatur. Horum maximè familiare eſt ventriculi debilitas ac languor, cum ventris torminibus tanquam à flatu; quod iis accidit qui vel jam à multis annis Podagræ obnoxii vixerunt; vel iis qui licèt non ita diu eâdem laborantes, hoc tamen mali invitârunt præpropere, liquores ſpirituoſos cum tenuioribus & multùm refrigerantibus derepente commutantes; vel *Emplaſtra repellentia*, aliáque Medicamenta refrigerantia partibus affectis ad leniendum dolorem admoventes, unde morbi cauſa materialis quæ in artus debuerat deponi, in viſcera rejicitur. Multa egomet expertus ſum in poſtremorum annorum Paroxyſmis ad mitigandum hoc ſymptoma; nihil verò æquè votis reſpondit ac *Vini Canarenſis* hauſtulus ſubinde deglutitus, languore, atque ægritudine urgentibus: neque vel Vinum Gallicum rubrum, vel Theriaca Andromachi, neque aliud quodlibet è Cardiacis mihi hactenus notis pares habet vires. Sed neque vinum hocce, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum, ſi exercitio non utatur, omnino ſervare poſſe exiſtimandum eſt.

Sin autem gravius aliquod ſymptoma inducias haud ferens, ex retroceſſu materiæ Podagricæ ſubitò ingruat, & mortem ægri minitetur; neque vino neque exercitio ſuprà laudatis fidendum, verùm hoc in caſu, modò non caput, at partes vel naturales

naturales vel vitales ejuſmodi malum impetat, ad *Laudanum* ſtatim confugiendum; nempè *laudani liquidi gutt.* xx. *hauſtulo aq. Epidemica immiſta propinentur*, & in lecto ad quietem æger ſe componat.

Quòd ſi materia Podagram committens, quia non jam in artus fuerit eliminata, *Diarrhœam* induxerit, modò ea Paroxyſmi ſingularis Criſis non fuerit, & Laudano jam laudato, & exercitio omniuſmodi (hoc enim imprimis ad Diarrhœæ curationem obeundum eſt) non obſtante, alvus nihilominus diutiùs fluat, ægritudine, torminibus ventris, *&c.* accedentibus: unicum, quod ſcio, remedium eſt, ut *Sudor* provocetur methodo & medicamentis huic uſui deſtinatis: quod ſi fiat ad biduum triduúmve mane & veſperi, per duas tréſve horas continuas, ſiſtetur ut plurimùm Diarrhœa, & morbi fomes magnâ vi in artus detonabit. Hâc ego methodo aliquot retrò annis meæ vitæ conſului, poſtquam me in hoc malum à potatione aquæ frigidæ pro ordinario potu, imprudens conjeceram; ídque poſteaquam Cardiacorum & Adſtringentium varii generis opem fruſtrà imploraveram.

Eſt & aliud ſymptoma non perinde crebrum, quod tamen aliquoties ipſe vidi, Metaſtaſis ſcilicet materiæ peccantis in Pulmonum lobos; quoties nempe Tuſſis Brumalis à frigore tempore Paroxyſmi ſuſcepto, materiam ſenſim in Pulmones allicit, Artubus interim, ob tranſlationem materiæ morbificæ in aliam regionem, vel omnino, vel tantùm non, tam à dolore quàm à tumore liberatis. Uno hoc in caſu Intentio Curativa non ad ipſam Podagram dirigenda eſt, at verò hoc ſymptoma pari modo tractandum eſt quo Peripneumonia abſoluta; Venæſectione ſcilicet repetitâ, cum

dietâ

diætâ & remediis refrigerantibus ac incraſſantibus, cùm ſanguis, in hoc ſymptomate præcipuè, extractus Pleuriticorum ſanguinem prorſus referat. Purgandus eſt inſuper æger inter Venæſectiones Potionibus lenientibus quibus hæc colluvies in Pulmones illapſa poſſit amandari. Sudoris autem provocatio, quam vim cunque habeat in morbi ſomite ſuper Artus deturbando, hîc tamen non tantùm non prodeſt, ſed & obeſt, materiam pulmonibus impactam indurando; unde generantur *abſceſſuli*, & tandem ægri mors certiſſima ſubſequitur.

Hîc porrò notandum, quòd *Podagrici* ferè omnes, poſtquam cum hoc morbo diu conflixere, *calculo renum* ſint obnoxii, proindeque vel ſtatu vel declinatione ſæpius, paroxyſmi generalis Nephritico dolore laborare ſoleant; idque cum magno ægrorum non tantùm cruciatu ſed & virium diſpendio, cùm jam plus ſatis attritæ fractæque eæ fuerint. Hoc in caſu poſthabitis quibuſvis aliis remediis, *liquoris poſſetici, cui rad. Althæa* ℥ij. *incolta fuerint, Conjum unum* quàm citiſſime devoretur, & ſequens *Enema* injiciatur.

℞ *Rad. Althæa & lilior. an.* ℥j. *fol. malvæ, parietar. branc. Urſin. & flor. Chamamel. an. M. j. ſem. lin. & fænug. an.* ℥ß. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℔iß. *Colaturâ diſſolv. ſaccharı Culinarii & ſyr. dialthæa an.* ℥ij. *Miſ. f. Enema.* Quamprimùm per vomitionem æger totum reddiderit quod per os ingeſtum fuerit, ut etiam Enema rejecerit, *laudani liquidi* ſatis magna doſis propinetur, viz. ad gutt. xxv. vel *pil. Matthæi.* gr. xv.

Remedia *Externa* ſi quis quærat ad leniendum Podagræ dolorem accommoda, nulla mihi hactenus cognita ſunt (licèt plurima tùm in meipſo, tum in aliis expertus fuerim) præter merè Refrigeran-

tia

tia & Repellentia; quorum uſum jam ſuprà docui periculo haud vacare. Et fidenter aſſero, multâ & longâ obſervatione ſuffultus, maximam partem eorum qui Podagrâ periiſſe putantur, non tam ipſo morbo quàm ſubleſtâ atque indebitâ medicatione fuiſſe peremptos. Si quis autem Remediorum externorum, quæ pro Anodynis indubitatis habentur, virtutem probare velit, non ſucum ſibi faciat, eadem ſub declinatione Paroxyſmi particularis (quo tempore dolor jam ſponte ſuâ ceſſurus eſt) applicando: quin potiùs ſub initio Paroxyſmi iſta uſurpet, & ſtatim edocebitur quàm ſiculneum ſit illud auxilium, quàm vana ſpes; cùm hæc Epithemata nocere quandoque poſſint, prodeſſe nunquam. Quâ de causâ egomet jam à multis annis nulla remedia externa adhibui. Pulticula ex pane ſimiligineo cùm Croco in lacte cocto, addito poſteà Oleo Roſaceo in pauca quantitate, mihi olim præcæteris profuit; quæ tamen in Paroxyſmi initio nihil prorſus juvabat. Si igitur dolor admodum ſæviat, æger rectiùs ſibi conſulet ſe in lecto continendo donec is aliquantiſper remiſerit, quàm Anodynis utatur: attamen haud abs re fuerit *Laudani* pauxillum veſperi ſumere, ſi dolor patientiam multùm vincat; aliter meliùs omittetur.

At verò cùm in externis hujuſmodi Remediis jam ſim, omnino aliquid mihi dicendum eſt de Muſco quodam indico, *Moxam* vocant, nuper magni nominis in Podagræ Curatione, ſi nempe pars affecta eâdem accensâ leviter uſtuletur. Quamlibet hoc Remedii genus *Indis Orientalibus* acceptum referatur, atque *Europæis* universim omnibus pro incognito habeatur, attamen conſtabit antiquioris id eſſe ævi etiam apud nos, illi qui *Hippocratis*

cratis effata jam ante annos bis mille literis tradita voluerit conſulere. In præſtantiſſimo illo de *Affectionibus* libro, *Sect. quintâ, pag.* mihi 524. de *Iſchiade* agens, hæc habet, εἰ δὲ ἐν τι χωρίον, &c. i. e. *Quòd ſi in uno aliquo loco firmiter conſtiterit dolor, neque Medicamentis expellatur; quocunque loco dolor fortè extiterit, eum lino crudo inurito.* Et paulo poſt de *Podagrâ* verba faciens: ξυμφέρει δὲ ἐς ταῦτα, &c. i. e. *Huic eadem quæ Articulari morbo conferunt, & longus quidem hic morbus eſt & gravis, minimè tamen lethalis. Quòd ſi in digitis dolor remaneat, venas in digito paulo ſupra articulum inurito; uſtio autem per linum crudum fiat.* Opinor neminem poſſe exiſtimare eam eſſe differentiam Specificam inter flammam vel à lino, vel ab hoc muſco Indico excitatam, ut hæc illâ in ſanatione Podagræ plus valeat, non magis quàm reputaverit ignem è *Roboris* Segmentis accenſum majus aliquid præſtare poſſe illo qui *Fraxini* ligno alitur. Hæc partis affectæ uſtulatio aliquid pollicetur (quod & efficere quandoque poſſit) ad doloris commitigationem, evocatâ ſc. fomitis morbifici parte ſubtiliſſimâ ac maximè ſpirituoſâ, in articulum jam depoſitâ. Attamen beneficium ab hoc remedio partum, cùm Indigeſtionem, quæ Podagræ cauſa eſt Antecedens, nullo modo attingat, fugax eſſe oportet ac breve. Neque opus eſt ut dicam illud in Podagris tantùm incipientibus locum habere; quando enim ſive à morbi diuturnitate, ſive ab importuno atque indebito Medicamentorum uſu, Podagra, ut ſubinde fit, ad partes internas fuerit converſa, ac proinde ægritudine, torminibus ventris, atque longo hujuſmodi ſymptomatum agmine, potiùs quàm dolore ægrum multa-

multaverit, nemo ſanus igne utendum eſſe arbitrabitur.

En vobis omnia quæ mihi hactenus comperta ſunt in hujus morbi Curatione. Siquis objiciat multa eſſe Remedia *Specifica* ad Podagram; ego me ea neſcire lubens fateor: & vereor nè Promiſſores iſti perinde ſint ignari ac ſum ego. Et ſanè dolendum eſt Medicinam (Artem nobiliſſimam) hujuſmodi nugis, quæ, ſive ab inſcitiâ, ſive à pravitate Scriptorum, credulis objiciuntur, uſque adeò deturpari; cùm in omni fere morborum genere hujuſmodi aliquid à Nugivendulis tanquam θεῖον χρῆμα decantetur pleno ore. Et, quod eſt magis mirandum, quòd non tantùm in morbis typo indutis hujuſmodi deliramenta obtineant, ſed & in minimè formatis qui ab Organorum læſione aliquâ, aut προφάσει externâ producuntur, Viris etiam cætera cordatis imponant. Atque hoc ſatis evincunt *Specifica in Contuſionibus* vulgò prædicata, qualia ſunt *Sperma Ceti*, *Tegula Hybernica*, *&c.* quæ omnia id tantùm præſtant ut Methodum qua tractari debuerat hic Affectus divertant: prout illi ſatis conſtabit qui experiri voluerit, quanto tutius atque ocyùs ſanabitur is qui *Venæſectionibus* ac *Purgationibus* utetur *alternatis* uſque dum bene habuerit; neglectis prorſus levidenſibus iſtis quæ pro more poſt ſanguinem ſemel eductum ſæpe exhibentur, atque etiam eâ ſudorum ſollicitatione quæ pari paſſu cum eorum uſu ſolet procedere: à quâ partium jamdiu ad inflammationem propenſarum excalefactione æger ſine causâ in vitæ periculum adducitur.

Quòd ſi nihil proficientibus his quæ attuli omnibus, adhuc minùs ſagax videar, & minùs copioſis

pioſus in Medicamentis eruendis enumerandiſque; Univerſa illa proponam quæ *Lucianus* in Τραγοποδάγρᾳ jam plenius collegit, è quibus tam externa quàm interna qui volet eligat: quæ forſan haud minùs efficacia ſentiet quàm ſunt eorum plurima quæ à nonnullis deprædicantur. Apud hunc *Podagra* Perſona ita iſtos alloquitur, qui Secreta quædam Remedia ſe habere jactabant, quibus is morbus poſſit expugnari.

Τίς τὴν ἀνίκητον, &c. i. e.

Quis invictam me dominam dolorum
Ignorat Podagram in terrâ mortalium?
Quam neque Thuris vapor placat,
Neque effuſus ſanguis aras ad incenſas;
Non templum divitiarum undique ſuſpenſis ornatum donariis:
Quam neque Apollo Medicamentis expugnare valet,
Omnium Medicus in cœlo Deorum;
Non filius Apollinis doctiſſimus Æſculapius.
Poſtquam enim enatum eſt privùm hominibus genus,
Conantur omnes meam elidere potentiam,
Miſcentes ſemper Medicamentorum artificia:
Alius aliam in me experitur artem.
Terunt Plantagines, & Apia mihi,
Et folia Lactucarum; & ſilveſtrem Portulacam;
Alii Marrubium; alii Potamogeitonem;
Alii Urticas terunt; alii Symphytum;
Alii Lentes afferunt ex paluſtribus lectas;
Alii Paſtinacam coctam; alii folia Perſicorum,
Hyoſcyamum, Papaver, Cepas agreſtes, Mali Punici Cortices,
Pſyllium, Thus, radicem Ellebori, Nitrum,

Fœnum græcum cum vino, Gyrinem, Collamphacum,
Cyperiſſinam Gallam, Pollinem hordeaceum,
Braſſica decocta folia, Gypſum ex Garo,
Stercora Montana Capræ, humanum oleum,
Farinas Fabarum, florem Aſii lapidis;
Coquunt Rubetas, Mures-araneos, Lacertas, Feles,
Ranas, Hyænas, Tragelaphas, Vulpeculas.
Quale Metallum non exploratum eſt mortalibus?
Quis non ſuccus? Qualis non arborum lachryma?
Animalium quorumvis oſſa, nervi, pelles,
Adeps, ſanguis, medulla, ſtercus, lac.
Bibunt alii numero quaterno pharmacum:
Alii octono: ſed ſeptenoplures.
Alius verò bibens Hieram purgatur:
Alius incantamentis impoſitorum deluditur:
Judæus alium ſtultum excantat nactus:
Alius verò remedium petit ab Hirundinis nido.
Ego autem his omnibus plorare impero,
Et facientibus hæc atque irritantibus me
Soleo occurrere multò iracundior.
Iis vero qui cogitant nihil adverſum mihi,
Benignam adhibeo mentem, faciliſque fio.

Nullus dubito prudentiſſimos quoſque eorum qui cum hoc morbo diu conflixere de omnimodâ Curatione deſperantes, Choro qui iſtius Dramatis Cataſtrophen facit, ſuffragaturos.

Ἤτιον ὦ πάσχομι, &c. i. e.

Lenem, O ubique gentium--celebrata afferas (nobis) dolorem ô Podagra,
Levem, facilem, non acutum, brevem, haud ſevientem,

Tolera-

Tolerabilem, facile-desinentem, parum validum, ambulationes non impedientem.
Multi sunt modi miserorum:
Sed exercitia dolorum, & consuetudo
Podagricos soletur.
Ideoque aquo animo, ô Complices, obliviscimini
Dolorum. Si ea quæ placent non fiunt,
Tamen etiam præter spem accidentibus viam invenire solet Deus.
Quivis sustineat Podagrâ laborantium
Deludi & derideri:
Talis enim hujus morbi natura est.

Ut semel finiam. Methodus quam hîc trado παρεμβάσεων prædictorum examini innititur; quamque ego secutus tam in ipso me, quàm in aliis, morbi levamen percepi. Therapeia *Radicalis* & usquequaque perfecta, quâ quis etiam à diathesi ad hunc morbum foret liberatus, adhuc in Democriti puteo latet, atque in naturæ sinu recondita, nescio quando, aut à quibus in lucem extrahenda. Spero nihilominùs me hoc scripto humano generi commodi aliquid contulisse, si istos scopulos fideliter indigitaverim, ad quos tum ipsemet, tum alii plurimi naufragium fecimus; atque insuper optimam quæ hactenus innotescit methodum præmonstraverim. Non his majora promitto; quamvis à longâ cogitationum serie quas huic rei impendere tantùm non sum coactus, inducar credere ejusmodi Remedium quandoque inventum iri. Quod si unquam acciderit, inscitiam suam Dogmaticis exprobrabit, atque exinde liquebit quàm insigniter tam in dignoscendis morborum essentiis, quàm in medicamentis quibus eos

aggrediuntur, hallucinentur. Cujus rei exemplum satis luculentum habemus in repertione summi illius ad *Febres intermittentes* Specifici, *Corticis Peruviani.* Per quot jam sæcula homines quique solertissimi ingenia exercuerant in investigandis harum Febrium causis, quibus praxin quilibet aptavit Theoriæ à se excogitatæ optimæ respondentem? Quomodo verò hæ Medicationes Theoremata valebant defendere, ex iis constat quorum adhuc recens est memoria; in quibus varias Intermittentium species in variis humoribus in corpore redundantibus collocantes, Curationem ad humorum istorum alterationem atque evacuationem dirigere solebant. At quàm inauspicatò id egerunt eorum in his conaminum frustratio, præcipuè verò hujus *Corticis* usus felicior, palàm faciunt: cujus ope nos nunc temporis tum humores hujusmodi omnes, tum etiam Diætam & regimen quodcunque susque deque habentes, ac nihil nisi methodum pulveri exhibendo debitam observantes, scopum rectâ attingimus; vix ab illo aberrantes unquam nisi ægrum lecto sine ullâ necessitate addicimus, dum in ejus usu est: Tanta tamen est hujus remedii vis, ut non obstante eo incommodi, quòd scilicet Febris à lecti calore plùs quàm erat opus intendatur, ægrum nihilominus ad sanitatem ut plurimùm reducat. Interea donec hæc Podagræ Curatio Radicalis comperta fuerit, quod Medicos omnes, me præ cæteris, optare fas est; hanc meam qualemcunque opellam boni consulite. Quod si minùs eveniat, hominum mores ita probè perspectos habeo ut non multùm fallar; & officii mei rationem ita calleo ut animo neutiquam cadam. Et si sæviſſimi isti cruciatus, impotentia ad motum,

tum, cæteraque corporis mala, quæ ego per maximam vitæ partem ſum perpeſſus, (unâ cum damno rei familiaris quod ſuſtinui, à Medicinâ faciendâ toties adverſâ valetudine avocatus) aliis quietem & ἀναλγησίαν poſſint comparare, erit unde me fructum aliquem miſeriarum hujus generis, quas in hac vitâ toleravi, in aliam migrans percepiſſe exiſtimabo.

DE HYDROPE.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab *Hydrope* nonnunquam infeſtatur. Fœminæ tamen huic morbo magis ſunt obnoxiæ quàm Viri: verùm hos ætate præſertim ingraveſcente adoritur, illas ubi jam parere deſierint: Steriles autem quandoque etiam juniores occupat. Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore, ſub noctem imprimis conſpicuæ, manè verò evaneſcentes, primum hujuſce mali indicium dant; quod non perinde certum eſt Hydropis ingruentis ſignum in Fœminis atque eſt in Maribus; cùm & prægnantes, & aliæ quibus Catamenia quâvis de causâ ſiſtuntur, haud rarò idem patiantur. Neque tamen in Viris ejuſmodi tumor Hydropem certò indicat: etenim cùm ſenex quiſpiam, habitu corporis paulo pleniori præditus, *Aſthmate* jam à multis annis laborans, ab eodem derepente, idque Hyemis tempore, fuerit liberatus, mox ingens tumor muſculos tibiarum occupabit, Hydropicorum tumores æmulans, qui Hyeme etiam magis quàm Æſtate, tempeſtate magis pluviâ quàm ſerenâ, paritet invaleſcet; & tamen ſine quovis incommodo inſigniori, eundem ad Libitinam uſque comitabitur. Quo non obſtante, ſi generaliter loquamur, ſuræ & tibiæ intumeſcentes, etiam in Viris, pro ſigno ſupervenientis Hydropis habendæ

habendæ ſunt; maximè ſi ita affecti ſpiritum ægriùs ducant: qui quidem tumor tam copiâ quàm mole auctior indies redditur, donec pedibus majorem aquarum vim jam reſpuentibus, crura tentantur, ac poſtea abdomen ipſum; quod quidem ſero è ſanguine jugiter decidente repletum, paulatim ad ultimum capacitatis ſuæ limen diſtenditur; adeò ut ſæpè multos Aquæ Congios intus contineat, quæ in umbilicum, qua data porta, ruentes, quandoque Exompalon conſtituunt.

Tria interim hunc morbum ſtipant Symptomata, *Dyſpnœa*, *Urina paucitas*, & *ſitis intenſa*. Spirandi difficultas oritur ab aquâ Diaphragma comprimente, unde naturalis ejus motus ſuffloccinatur. Urina idcirco parcè redditur, quia ſanguinis ſerum, quod per ductus urinarios ex lege naturæ excerni debuerat, jam in cavitatem abdominis deponitur, & in cæteras partes eidem excipiendo aptas natas. Sitis eſt à putredine colluviei ſeroſæ quæ à morâ in corpore longiore & calorem & acredinem contrahit, unde æger & febre quadantenus ſemper laborat, & memoratâ ſiti.

Pro ratâ quâ æger in partibus quas morbus obſidet, mole augetur, in reliquis magis magiſque indies emaciatur, & gracileſcit: tandémque cum tanta aquarum vis intra abdominis ambitum coerceri ulteriùs nequeat, impetu in Viſcera nobiliora & vitalem arcem facto, cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit.

Cauſa hujuſce morbi in genere ſanguinis debilitas eſt, unde alimento, quod forinſecus importatur, in ſubſtantiam ſuam convertendo non jam par, idem in extremitates & pendulas corporis partes explodere neceſſe habet, mox in abdomen

etiam; in quo, quamdiu in exiguâ quantitate hinc inde diſpergitur, natura eidem continendo Veſiculas quaſdem fabricat, donec tandem, modum jam ſuperans, uno Peritonæo ſimul clauditur.

Sanguini autem debilitando operam ut plurimùm commodabant vel nimia ejus per Venæſectionem aut alio quovis modo evacuatio, vel morbus aliquis diuturnior, vel perditus ille liquores ſpirituoſos ingurgitandi mos, unde & naturalia corporis fermenta deſtruuntur, & diſſipantur ſpiritus. Hinc eſt quod bibaciſſimi quique Helluones ſæpiùs cum hoc morbo, frigido licèt, quàm cæteri conflictentur. E contra etiam Aquæ potatio in iis qui generoſis liquoribus diu aſſueverant, ſanguini eandem noxam infert.

In Fœminis verò, quod notandum eſt, alia quædam & ab his longè diverſa Hydropis cauſa reperitur, incluſa nempe in teſticulorum alterutro ſaburra ſeu obſtructio quæ ſenſim ejuſdem craſin ſubvertit; unde in dicto teſticulo repoſitâ primùm morbi minerâ, tunica ejuſdem mirum in modum diſtenditur; quâ jam tantùm non crepante, natura humori excipiendo Veſiculas quaſdam ſuggerit, quarum tandem ſive unâ aliquâ, ſive etiam pluribus diſruptis, & in abdominis cavitatem ſe exonerantibus, eadem occurrunt ſymptomata, quæ in Hydrope quàm ſuprà depinximus. Sed de hoc genere jam olim egi.

Sunt & aliæ duæ Species tumorum abdominis Hydropem mentientes, Fœminis utræque familiares. Prima eſt carnium in partibus intra abdomen excreſcentia præternaturalis, quæ ventrem in molem haud minùs conſpicuam attollit, quàm ſolet incluſa aqua. Altera ſpecies flatibus ortum debet;

debet; qui non tumorem tantùm, ſed & alia ingravidationis ſigna pariunt. Hæc Viduas ut plurimùm exercet, vel etiam mulieres quæ non niſi provectiores ætate nupſerant: atque hæ tam ſuo ipſarum, quàm Obſtetricum judicio, quarum Oracula hâc ipsâ de re conſuluere, motum Infantis jam à tempore conſueto uſque ad legitimum tempus pariendi perſentiſcentes, quin & ad eundem modum quo gravidæ ſolent, ſubinde ægrotantes, ſororiantibus inſuper mammillis, & lacte extillante, de faſciis haud raro cæteriſque ad excipiendum infantem neceſſariis ſibi proſpexerunt; donec tandem venter pari quo increverat gradu, ſenſim detumeſcens, ſpem vanam eluſerit. Neutra verò harum ad eum de quo agimus morbum eſt referenda.

Indicationes Curativæ veræ ac genuinæ, utpote à prædictis Phænominis naturaliter quaſi exortæ, vel ad aquarum in abdomine cæteriſque partibus contentarum evacuationem, vel ad inſtaurandum ſanguinis robur quo novus earundem proventus præcaveri poſſit, omnino dirigendæ ſunt.

Seri evacuationem quod ſpectat, magni refert ut diligenter obſervemus in omnibus Hydropicis ea Cathartica quæ vel ſegniùs vel minùs potenter operantur, officere magis quàm prodeſſe: cùm enim Medicamenta Purgantia ad unum omnia naturæ ſint inimica, quo nomine Catharſeôs munere funguntur, ſanguinem aliquatenus debilitant læduntque; unde niſi corpus celeriter pervadant & celeriſſimè expellantur, Camerinam eam moventia quam ſecum abducere nequeunt, & ſanguinem tumultuosè exagitantia, tumorem magis adaugent: quod plus ſatis liquet in eorum pedibus

quibus

quibus alvus ita leniter ac blandè ſollicitatur. Quamobrem ut cum bonis ægri rebus Purgatio inſtituatur, ſcire oportet utrùm ægri corpus facilè, an verò difficulter atque ægrè Catharticis cedat, cùm in hoc cardine Curationis omnis, ſive nullo, ſive non niſi magno labore peragendæ negotium vertatur.

Quoties itaque *Hydragogis* utendum eſt, ſollicitè ad facilitatem vel difficultatem qua ægri corpus Catharſin ferre ſolebat, reſpicere omnino convenit: quod non aliâ viâ ullâ certiùs dignoſci poteſt quàm ex diligenti inquiſitione quomodo alia Purgantia Remedia alio tempore aliquo uſurpata, opus deſtinatum peregerint. Cùm enim in corporibus Idioſyncraſia quædam inveniatur quoad facilem difficilémve Catharticorum operationem, ægrum ſæpiſſimè in vitæ diſcrimen conjiciet is qui ſenſibile corporis temperamentum, modum ſibi ac normam ſtatuerit: quando non ita raro uſu veniat ut qui habitu ſunt fermè Athletico mediocribus Catharticis facilè pareant; cùm qui contrario planè habitu ſunt præditi, vel fortiſſimis ægrè cedant. Et profectò jam dicta cautio de ægri corporis ad Purgantia ferenda ineptitudine non in Hydragogis tantùm præſcribendis, ſed in aliis quibuſlibet Catharticis locum habere debet. Etenim ſæpenumero obſervavi Hypercatharſes à Potionibus etiam Lenientibus adductas, ex eo quòd ægrum Medicus non interrogaverit, prout oportuit, utrumne corpus facilè, an verò difficulter expurgaretur. Attamen cùm Hydrops, quod ſuperiùs dixi, præ cæteris morbis quibuſlibet Catharſin & validiſſimam poſtulet & maximè celerem; cúmque in hoc morbo Purgatio per ἐνίσασιν,

quæ

quæ in nonnullis aliis prodeſt, nullatenus admitti debeat, (cùm hujus generis Catharſis non tantùm non imminuat tumorem ſed & adaugeat:) Hanc inquam ob cauſam, expurgatio paulo fortior & nimia, juſto debiliori eſt præferenda; præcipuè cùm *Laudano* non deſtituamur, certiſſimo ad Hypercatharſin iſtiuſmodi ſubitò domandam fræno.

Ad hæc in *Catharticis* omnibus Hydropicorum ſanationi dicatis, id diligenter eſt obſervandum, ut aquæ eâ maximâ celeritate exhauriantur quam ægri vires ferre queant; utpote qui ſingulis diebus expurgari debeat: niſi quod ſive ob nimiam debilitatem corporis, ſive propter Cathartici præcedentis operationem plus ſatis violentam dies unus aut alter nonnunquam intercalari poſſit. Etenim ſi non niſi poſt longa intervalla repetatur Purgatio, quantumlibet copioſa Catharſis præceſſerit, aquis denuo affatim colligendis anſam præbebimus; atque ex hâc induciarum occaſione, quaſi victoriâ jam partâ uti neſcientes, tandem loco pulſi, re infectâ turpiter fugabimur. Adde quod periculum eſt ne aquarum inter viſcera mora diuturnior eadem putredine quâdam ſuâ inquinet ac inficiat. Atque inſuper, quod parvi ducendum non eſt, iſtæ aquæ à prægreſſis Catharticis ita in motum concitæ ad noxam inferendam jam propenſiores ſunt quàm ubi quieſcerent. Tam ob hanc itaque cauſam quàm ob alias ſuprà memoratas, huic Intentioni, quæ colluviem ſeroſam intùs clauſam reſpicit, quàm velociſſimè ſatisfaciendum eſt; neque ab eâ niſi urgente neceſſitate eſt abſiſtendum aut ceſſandum, donec omnis aquarum moles omnino demum exantlata fuerit.

Hoc

Hoc porrò notandum venit, quòd cùm è Praxi conſtet Hydragoga ferè omnia, genio quodam ſibi peculiari, ſi ſola exhibeantur, iis qui ægrè purgantur parùm admodum votis reſpondere; quin & largiorem eorundem doſin, non tam Catharſin quàm ſanguinis tumultum promovere (unde qui imminui debuerat tumor, jam auctior cernitur:) Hæc itaque non alium obtinent uſum, in hujuſmodi corporibus, quàm ut lenioribus Catharticis ſtimulum addant. Quo non obſtante in iis qui purgatu ſunt faciles, Hydragoga iſta & celeriter, & cum magno effectu operantur.

Quocirca in iſtis qui Catharſi promptè cedunt, *Syrupus de Spinâ Cervinâ*, etiam ſolus, Aquas ſat copiosè elicit. Quod quidem Remedium in his aquas ferè ſolas, eáſque in magnâ quantitate educit, nec ſanguinem perturbans, nec urinam reddens coloratiorem pro reliquorum Purgantium more: Id tantùm habet incommodi Syrupus ille, quòd inter operandum ingentem ſitim provocet. Quòd ſi idem vel in ſummâ doſi aliis propinetur qui ægrè expurgantur, neque multæ ſequentur dejectiones, neque eæ multâ aquâ, ut debuerant, refertæ.

Equidem probè memini, (cùm tunc primùm ad Hydropem curandum invitarer) me annis abhinc 27 aut circiter ad Matronam quandam piam & honeſtam, nomine *Saltmarſh*, *Weſtmonaſterii* commorantem, fuiſſe accerſitum; cujus abdomen Hydrops, quo atrociorem nondum vidi, in molem magnitudinis vix credendæ evexerat: huic ego Syrupi prædicti Unciam unam ante prandium, qui tunc mos obtinuit, exhibui: credi vix poteſt quàm magnam aquarum vim per ſedem deturbavit, idque

ídque nullo excitato tumultu, abíque ullâ virium ægræ jacturâ: Quod mihi animos addidit, ut eundem quotidie repeterem, niſi quod diem unum alterúmve intercalari paterer, ſiquando paulò infirmior videretur. Atque ita aquis ſenſim eductis, venter indies detumuit, ipſáque prorſus convaluit. Ego fiduciâ planè juvenili atque hominis inexperti, credebam me ejuſmodi medicamen poſſidere, quo Hydropes quoſcunque poſſem debellare: verùm hujuſmodi erroris intra paucas ſeptimanas admonebar. Cùm enim non ita diu poſt ad aliam Fœminam eodem morbo laborantem qui Febri Quartanæ diuturniori ſupervenerat, medicinam facturus accederem, eundem Syrupum propinavi; quo ſæpiùs repetito, & doſi gradatim aucto, morbum laceſſebam; at cùm aquarum evacuationem fruſtrà tentarem, Catharſi non procedente, tumore autem ventris magis aucto, miſſum me fecit ægra, atque alterius Medici ope qui remedia efficaciora adhibuit, ſi bene memini, ſanitatem recepit.

Ubi igitur conſtiterit ægrum eo eſſe corporis habitu ut Cathartica Leniora nec celeriter, nec cum bonâ euphoriâ opus ſuum peragant, Fortiora tentanda. Quo in caſu, ut modò innui, notandum eſt, quòd licèt Hydragogorum pauca, ſi ſola exhibeantur, votis reſpondeant, lenioribus tamen, calcaris vice permiſta, efficaciſſima omnino ſunt. In hujuſmodi corporibus, exempli gratiâ, ſequentem Potionem cùm ſucceſſu ſæpenumero præſcripſi. ℞ *Tamarind.* ℥ß. *Fol. Senn.* ℥ij. *Rhei* ℥iß. *Coq. in q. ſ. Aq. fontan. ad* ℥iij. *in Colatur. diſſolv. Mann. & Syr. Roſar. ſolut. an.* ℥j. *Syr. de Spin. Cervin.* ℥ß. *Elect. è ſucc. Roſar.* ℥ij. *m. f. Potio.* Quæ tamen potio non niſi Robuſtioribus exhibenda eſt, quibus alvum ſolvit,

solvit, ubi cætera id præstare nequiverint; quod multiplici experientiâ ipsus probavi. Vel ℞ *Vini alb.* ℥ iiij *Zalap. subtiliss. pul.* ʒj. *Zinzib. pul.* ℈ß. *syr. de spin. cervin* ℥ j. *m. f. potio, sumenda summo manè, repetendaq; singulis, vel alternis diebus pro ratione virium.*

Sequitur alia medicamenti formula, mihi haud infrequens; quo illi satis commodè utentur, qui à repetito aliorum purgantium usu abhorrent; quando ægrum calefaciat inter purgandum, tum etiam corroboret. *ex. g.* ℞ *Rad. Jalap. contus. Hermodactyl. an.* ℥ß. *Scammon. crud.* ʒiij. *fol. Senn.* ℥ ij. *Glycirrhiz. ras. sem. Anis. Carui an.* ℥ß. *Summit. Absinth. fol. Salv. an. m. j. Infunde frigide in* ℔iij. *Aq. vitæ vulgaris, & coletur tantummodo usûs tempore. Cap. cochlear.* j. *horâ somni, &* ij. *mane sequenti:* Augendo vel minuendo dosin pro ratione operationis.

Restant verò Medicamenta duo, me judice, Palmaria, & in iis qui non nisi ægrè purgantur, cæteris quæ vel suprà enumeravi, vel adhuc comperta habeo *δραστικώτερα*, *Elaterium* intelligo, & *Infusionem Croci Metallorum. Elaterium* sive *Fæcula Cucumeris agrestis* potenter in permodicâ quantitate vires suas exerit in conturbandâ alvo, & fæcibus cum serosis & aquosis humoribus copiosè egerendis, adeò ut ejus grana duo plerisque, in genere loquendo, corporibus dosis aptissima sunt. Ego permiscere soleo *Pil. ex Duobus* ℈j, quas in Pilulas tres exiguas formandas, ac manè sumendas impero.

Infusionem Croci quod spectat; ejus ℥ iß. (vel purgatu difficillimis ℥ij.) manè exhibita, & quotidie pro ægri viribus reiterata, quamlibet primâ facie haud aliud promittat quam colluviem in ventriculo stabulantem egerere, tandem tamen efficiet ut abdomen ab aquarum super-incumbentium onere

re liberetur. Præterquam enim quòd ceſſante Vomitione, in Catharſin τὴν κάτω ſolet deſinere, neceſſe eſt omnino, ut cùm tanta fuerit agitatio concuſſióque tam Ventriculi quàm viſcerum, à tam inſigni aquarum corrivatione quaſi circumſeptorum, earundem evacuatio per ductus communi naturæ lege haud ſatis patentes, conatum ita vehementem inſequatur. Veruntamen ſi prædictum Vomitorium inferiorem ventrem haud efficaciter expurgaverit, tam *Electuarium de Succo Roſarum, quàm Syrupum de Spinâ cervinâ* ſoleo poſt tertiam aut quartam doſin meræ infuſionis Croci Metallorum quandoque, licèt rariùs, adjicere. Ex.gr. ℞ *Aq. Card. Ben.* ℥iij. *Infuſ. Croc. Metallor.* ℥iß. *Syr. de Spin. cervin.* ℥ß. *Elect. de Succ. Roſar.* ℨij. *m.f. Potio.*

Quòd verò dentur ejuſmodi cæci meatus per quos aquæ ex abdominis cavitate ad inteſtina transferantur, de facto liquet; cùm quotidiè obſervemus Hydragoga tantam aquarum in abdomine incluſarum vim per ſeceſſum educere, perinde acſi primitùs in ipſis inteſtinis continerentur. Cui tam duro nodo cùm parem cuneum haud facilè inveniamus, in mentem mihi venit celebre illud dictum Medici omnium ſæculorum judicio ſapientiſſimi optimíque, *Hippocratis* ſcilicet, qui in libro de Priſcâ Medicinæ hac habet. *Λέγουσί τινες καὶ ἰητροὶ, καὶ σοφισταὶ, ὡς οὐκ ἐνὶ δυνατὸν ἰητρικὴν εἰδέναι, ὅστις μὴ οἶδεν ὅ,τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ ὅτου ἐγένετο πρώτου, καὶ ὅτως συνεστάχη· ἐγὼ δὲ περὶτούτων μὲν ὅσα τίνι εἴρηται σοφιστῇ, ἢ ἰατρῷ, ἢ γέγραπται περὶ φύσεως, ὅσον νομίζω τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ προσήκειν, ἢ τῇ γραφικῇ,* i. e. *Medici quidam & Sophiſtæ dicunt, quòd impoſſibile eſt eum medicinam cognoſcere qui non novit quid ſit Homo, & quomodo primùm factus & compactus*

pactus ſit. Ego verò ea quæ ab aliquo Sophiſtâ aut Medico de Naturâ dicta, aut ſcripta ſunt, minùs cenſeo ad Artem Medicam ſpectare quàm ad Picturiam.

Attamen (ne vel divinus hic Author erroris ullatenus inſimuletur, vel ex hoc loco Empirici ignorantiæ ſuæ patrocinium quærant) apertè dicam, me quantum attentiſſimâ cogitatione, eâque ad Praxin (quæ Medicinam profitentium Lapis Lydius haberi debet) relatâ aſſequi valeam, utcunque exiſtimare, quòd neceſſe omnino ſit, ut Medicus ſtructuram humani corporis probè calleat, quo rectiùs veras ideas & naturæ, & cauſarum quorundam morborum animo concipere ac formare queat. Neque enim fieri poteſt, ut qui Renum fabricam ignorat, ductuúmque exinde ad Veſicam tendentium, conjicere poſſit unde oriantur Symptomata illa quæ à *calculo* vel in pelvim, vel in ureteres altiùs impacto pendent. Nec minus Chirurgum oportet eandem humani corporis ſtructuram perdiſcere, quò meliùs inter operandum ab iis vaſis, ſive aliis partibus abſtineat, quæ, ſi violentur, ægro exitium afferant. Sed nec oſſa diſlocata ad ſitum naturalem rectè poterit reducere, niſi eam oſſium compagem, *Sceleton* dictam, curiosè inſpexerit, atque animo comprehenderit.

Hujuſmodi itaque humani corporis notitia omnino neceſſaria eſt; quam qui non habet, cum quibuſdam morbis *Andabatarum*, quòd aiunt, more pugnabit, aut ſine Nauticâ pyxide tentabit mare. Porrò hæc ſcientia & cito & facilè acquiritur, cùm id præ cæteris difficilioribus habeat compendii, quòd *ἀνατομὴ* in cadaveribus vel humanis vel animalium quorumlibet perdiſcatur, idque nullo ferè

negotio, etiam ab iis qui mente ac judicio minùs valent. Veruntamen in Acutis quibuslibet, quod genus plus quàm duas tertias morborum partes comprehendit, atque porro in Chronicis plerisque, omnino fatendum est τὸ θεῖον ineſſe, ſive ſpecificam proprietatem aliquam, quam nulla unquam contemplatio à ſpeculatione corporis humani deducta, queat indagare, atque in lucem protrahere. Quamobrem ne ita homines in cadaverum diſſectione præcipuam locarent operam, tanquam exinde potiùs quàm ex παντοίων naturalium, ut & *Juvantium* & *Ladentium* diligenti obſervatione, promoveri poſſit Ars Medica; id opinor, ut maximè caveri in loco prædicto voluit Divinus ille Senex, non autem generalem fabricæ humani corporis notitiam carpere ac fugillare.

Et profectò Virum tantum tamque ſapientem nullo modo potuit latere humanam omnem inveſtigationem ultra generalem ejuſmodi notitiam pertingere non poſſe. Licèt enim diligenti in ſecandis cadaveribus inquiſitione ac ſcrutinio, majora organa, quibus natura in peragendis operationibus ſuis utitur, in conſpectum veniant, vaſaque itidem nonnulla per quæ ſucci ab his ad illas corporis partes tranſmittuntur; quæ tamen hujus motûs ſit origo & cauſa primaria, oculi docere nequeunt. Neque Microſcopium quodvis vel exquiſitiſſimè elaboratum exiles iſtos meatus per quos Chylus, ex. gr. ex inteſtinis in vaſa Chylifera tranſcoletur, vel per quos ductus ſanguis per Arterias derivatus in Venarum oſcula reducendus tranſmittatur, poteſt detegere. Quinimò ſunt & alii ferè innumeri, iſque magis adhuc affabrè concinnati, meatus ac pori in hâc mirandâ hominis com-

compages quos nemo hominum ne per ſomnium quidem vidit; cùm rudis & indocta, (ſit verbo venia) Cognitio noſtra in rerum cortice omnia fermè verſetur, ac ad τὸ ὅτι, ſive quòd res hoc modo ſe habeat, ferè tantùm aſſurgens, τὸ διότι, ſive rerum cauſas nullatenus attingat. Utut ſe res habeat, haud difficili inveſtigatione ſcire poſſumus quantum nobis dirigendis (prout fert rei natura) ſufficit in eorum Curatione morborum qui hujuſmodi peritiam, quod ſuprà dixi, ſibi vendicant: maximè verò quantum nos impellat ad Divinum Artificem ſummâ animi demiſſione adorandum, dum ſtupendum ejus artificium contemplamur in iis quorum ratio nobis innoteſcit, tum illud longè excellentiſſimum in cæteris ad quæ prorſus cæcutimus.

Et ſicuti *Hippocrates* eos reprehendit qui huic in humanis corporibus ſpeculandis curioſitati & περιεργίᾳ plus dant quàm obſervationibus practicis, ac proinde quàm ipſius naturæ judicio; ita pari jure prudens vir quiſpiam in hoc noſtro ſeculo eos culpare poſſit, qui exiſtimant, Artem Medicam nullâ re aliâ magis promoveri poſſe quàm novis *Chymicorum* inventis. Quanquam enim ingrati prorſus animi eſſet non libenter agnoſcere id emolumenti quod Chymiæ acceptum debemus, eo quòd utilia nonnulla medicamenta, & indicationibus ſatisfaciendis perquam accommoda (inter quæ vel hoc ipſum *Emeticum*, de quo jam agimus, haud infimum locum tenet) nobis ſuppeditaverit; atque eam ob cauſam ſi intra Pharmacopœæ limites contineatur, Ars eſt ſatis quidem laudabilis: attamen nec illi culpâ, aut ſaltem errore vacant, qui cerebrum ſibi eouſque excalefaciunt ac torquent, ut tandem

arbitrentur Artem Medicam in hoc præſertim deficere, quòd Remediis magnis atque efficacibus à ſolâ *Chymicorum* præparatione atque operâ nobis ſubminiſtrandis, indigeat. Cùm ei qui rem rectè perpenderit, ſatis liqueat, præcipuum Medicinæ faciendæ defectum non in eo verti quòd neſciamus quo pacto huic aut illi Intentioni ſatisfacere debeamus, ſed quòd non ſatis ſciamus quænam ſit illa Intentio cui ſatisfaciendum eſt. Cùm vel rudiſſimus quiſpiam Pharmacopolæ ſervulus intra dimidium horæ quadrantem certum me faciet quo medicamento Vomitionem, Purgationem, vel Sudores provocabo, vel refrigerabo æſtuantem; at verò in palæſtrâ medicâ probè exercitatus ſit oportet, qui pari certitudine me docere queat ubi hoc vel illud remediorum genus in uſum revocare debeam per omnem morborum ac Curationum circuitum.

Et quidem certiſſimus ſum nihil æquè ad judicium hac in re ritè formandum conferre atque obſervationem exactiſſimam φαινομένων naturalium & morborum, & pariter eorum quæ in Praxi cernuntur à *Juvantibus* & *Ladentibus* derivata, poſt ea ſive Remedia uſurpata, ſive etiam Medendi methodum iſtam, quibus morbos depellere ſatagimus. Hæc ſi diligenter inter ſe collata fuerint mihi oſtendent & morbi naturam, & inſuper undenam Curativæ Indicationes deſumendæ ſint longè meliùs certiúſque, quàm ſi ad ſpeculationem naturæ hujus aut illius principii corporis concreti tanquam ad *Cynoſuram* curſum dirigam. Etenim vel exquiſitiſſimæ hujus generis Diſſertationes nihil aliud ſunt quàm Metaphora bellè deducta exornatáque: quæ etiam ad eorum inſtar omnium quæ in ſcenâ imagi-

imaginationis, non verò in ipsâ rerum naturâ fundamentum habent, dies delebit ac proteret; cùm *Natura judicia* rerum veritati superstructa, non nisi cùm ipsâ naturâ interciderint.

Quamvis autem *Hypotheses* speculationibus Philosophicis innixæ futiles sint prorsus, cum nemo hominum scientiâ intuitivâ præditus sit, qui fretus Principia queat substernere, quibus mox superstruat; attamen si *Hypotheses* ab ipsis rebus factis fluant, ex eis tantùm observationibus natæ, quas Phænomena Practica & Naturalia suggerunt, stabiles manent & inconcussæ: ità ut licèt Praxis Medica, si scribendi ordinem respicias, ex Hypothesibus orta videatur; nihilominus ipsæ Hypotheses, si modò solidæ fuerint ac genuinæ, Praxi quadantenus originem debeant. Exempli gratiâ, in *Affectione Hysterica* non ideò Chalybeatis utor, cæterisque sanguinem invigorantibus; nec ideò ab evacuantibus me tempero (nisi scilicet in statis quibusdam circumstantiis) & Remedia potius Paregorica impero, quia primùm pro concesso habui hunc morbum à debilitatis fractisque spiritibus Animalibus pendere: verùm cùm παρατήρησις Practicorum constans observatio me docuisset Cathartica exhibita morbi symptomata semper auxisse, his verò contraria eadem symptomata consopire solere; ex hac, aliisque παρατήρησις naturalium observationibus Hypothesin meam desumpsi, ita ut Philosophus Empirico hîc famularetur. Quòd si ab Hypothesi cœpissem, eâ planè ratione insanirem atque ille qui tabulata tignaque domûs superiora priùs velit erigere quàm fundamentum jecerit: quod quidem istis tantùm convenit qui in Aere *Castella*, quod aiunt, solent extruere: his enim

certo quodam privilegio ab alterutrâ extremitate licet ordiri.

Sed ut ad rem redeam. Quicunque demum ſint meatus iſti per quos aqua ex abdominis cavitate in inteſtina deducitur, certiſſimus ſum Vomitionem à dicto Emetico excitatam eaſdem potenter evacuare, idque non ſolùm deorſum per ſedem, ſed & ſurſum per ipſum Ventriculum atque Os in vomendi actu. Etenim poſt duas vel tres evomendi vices, aquæ non tam medicamenti vi ſecretoriâ elici videntur, quàm ruptis quaſi repagulis & clauſtris reſeratis, pleno alveo effundi: quod ſatis conſtat ex earundem eruptione atque impetu ſæpe facto inter ipſa vomendi ſpatia, ſive intervalla.

Menſe Auguſto poſtremùm elapſo, Paupercula quædam annos habens 55 aut circiter, opem meam imploravit. Febre intermittente diu laboraverat, dein carcere fuerat incluſa ferè per triennium, à frigore multum paſſa erat, venter denique ad tantam molem increverat ut ei parem nunquam hactenus viderim: Ego ℥iß *Infuſionis Croci Metallorum* ſingulis diebus ad triduum exhibui, mox alternis diebus pro virium ægræ ratione, uſque dum doſes omnino ſex hauſerat. Primis aliquot vomendi vicibus urina penitus ſupprimebatur, quam poſtea quandoque per intervalla reddebat, ſed raro admodùm: quo frequentiùs Emeticum repetebat, eo majorem aquæ copiam ſolebat rejicere, idque ſub finem tam per os quàm per ſedem. Verùm poſt tertiam doſin tumor ſubſidere atque imminui cœpit, & poſt quatuordecim dies filo, quo craſſitiem corporis inflati juſſu meo fuerat dimenſa, judice ac teſte, jam tribus pedibus gracilior com-

comparuit, atque aliquot aquæ Congios, ſupputatione ex iis quæ mihi ipſa narravit factâ, ἀνω ϛ κάτω egeſſerat. Ita ut quæ priùs in lecto non niſi erecta dormiebat, nè decumbens ab aquarum pondere ſuffocaretur, jam capite in pulvinar reclinato ſecura jaceret, & de latere in latus pro arbitrio ſe movere potuerit. Cùm verò dicta Emetica operandi violentiâ *Vapores*, quos dicunt, ad eum gradum excitarent, utiiſdem diutiùs morbum laceſſere tutum non foret, & tamen tam ex reſiduâ adhuc ventris mole quàm aquarum rotatione, quam toties percipiebat quoties ſe in alterutrum latus convertebat, & veſtigiis inſuper rei cujuſlibet prementis in tibiis etiam nunc manentibus, plus ſatis liqueret multum aquæ adhuc in corpore reſtare: ob cauſam jam dictam, reliquam Curationem Purgantibus propriè dictis cogebar abſolvere. Poſthac igitur vel Potionem Purgantem ſuprà dictam, vel aliud quoddam Hydragogum præſcripſi; ídque vel rariùs vel ſæpiùs prout vires ejus ferrent, aut Vapores minùs infeſtarent. Etenim & Catharſis per inferiora Affectus Hyſtericos aliquatenus invitabat, licèt non ita graves & violentos ac ſolebant Emetica. Atque in hâc methodo perſiſtebam donec prorſus convaluiſſe videretur. Quæ dum fierent, hæc mihi præcipuè obſervanda occurrebant: Primò quòd iis diebus quibus à Purgatione feriebatur, nonnunquam magnam aquarum vim per ſedem excernebat, atque etiam ſub finem per meatus urinarios, vel ad Congii menſuram; quamlibet non ultra ℔iß. vel ℔ij. Potûs pro ſingulis diebus concederem: ita ut portæ omnes, atque canales undicunque patere viderentur. Secundò notatu dignum erat quòd cura-

tione ferè abſolutâ ſiquando Vapores à Catharticis commoti tumultuarentur, venter, maximè verſus ſuperiora, intumeſcebat, tanquam novo aquarum proventu denuò repletus foret, quod tamen fieri non poſſe ſciebam, cùm ita parcè bibiſſet; ac proinde tumorem illum à flatibus, quos peperit ἀταξία iſta à Catharticis provocata, tantùm oriri: quod meum judicium eventus comprobavit. Licèt enim vel Congium aquæ eo die quo purgabatur ejeciſſet, mox tamen cœpit intumeſcere; nec remittebat tumor ille, ad guttur uſque aſſurgens, & dyſpnœâ affligens, donec corpus à Purgantium moleſtiâ liberatum, ſtatum naturalem ac quietem reciperet; quo facto & tumor & cætera ſymptomata derepente evaneſcebant, donec à ſuccedente Catharſi de novo irritarentur. Denique & hoc animadvertendum erat, quòd cùm præfata Fœmina annum agens quinquageſimum quintum, fluxum Menſtruum jam ab annis aliquot non fuerat paſſa, attamen Menſes magno quaſi flumine erumpebant denuò; qui ſanguinis fluxus debilitati & evacuationibus prægreſſis additus ingens Affectuum Hyſtericorum agmen adducebat, dolorem ſcil. in dorſo & circa regionem Splenis vehementem, Cephalalgiam, & Tuſſim ferinam. Adhæc tametſi poſt tam inſignem Aquæ quantitatem per os, ſedem, & urinas eliminatam omnino credibile eſſet non multum in corpore reſtare, attamen venter haud minùs protuberabat quàm nullâ adhuc evacuatione tentatâ ſolebat. Quamobrem ad hos motus ſedandos, qui etiam ad ſeptimanam à poſtremâ purgatione negotium faceſſebant, coactus ſum ad quatuor noctes continuas *Diacodii* ℥iß propinare; quæ etiam Doſis erat repetenda niſi

niſi ſomnus intra horas tres inſequeretur. Quo tandem pacata ſunt omnia, & tumor diſparuit.

Hoc interim obſervari velim, quòd ſi leviculo aliquo ventris tumore tentetur æger, non ita promptè educuntur aquæ per Infuſionem Croci Metallorum, ac in Aſcite grandiore ubi ingens aquarum copia aggeſta fuerit: etenim vel ipſa aquarum moles dum Emetici operatione agitatur ac concutitur, ad earundem evacuationem mirè confert; atque eam ob cauſam niſi venter in tumorem inſignem attollatur, omnino convenit ut tota res evacuantibus per inferiora committatur.

Eſt & aliud Medicamentum ſatis vulgare ac ſimplex quod Hydropem pari ratione quâ illud de quo modò egimus, expugnat. Nempe manipuli iij *Corticis interioris Sambuci* à ligno derafi in ℔ ij aquæ & lactis ſimul miſtorum, ad ℔j incoquantur: Decocti hujus altera medietas mane, altera ſerò quotidie aſſumatur donec æger convaleſcat. Hoc remedium & vomitionem ciet & catharſin, pariter ac Crocus Metallorum, ac proinde eodem modo morbum depellit, non vi aliquâ ſpecificâ: quocirca ſi neutram harum operationum præſtet, vel ſi mediocriter ac parcè, ne hilum prodeſt quidem: ubi verò alterutram producit efficaciter, maximè verò ſi utramque, mirè ad hunc morbum debellandum confert.

At ſanè, quod ſerió animadvertendum eſt, haud raró accidit ut aqua non ſolùm in crura ac tibias deturbetur, ſed etiam in ipſam abdominis cavitatem depluat, quæ tamen Medicamentis Cathartici ſive ἄνω ſive κάτω ducentibus, omnino elicienda non eſt. Verbi gratiâ, quoties hujuſmodi tumor vel Phthiſin diuturnam excipit; vel á viſcerum

rum alicujus labe ac putredine naſcitur; vel à ſanguinis tono, ſi ita loqui fas eſt, non tantum relaxato ſed & deperdito, ac ſpiritibus penitus exhauſtis; vel à longâ Fiſtularum in partibus carnoſis morâ quæ copioſam ſaniem egeſſerunt; vel à nimia debilitate atque evacuatione tam humorum quàm ſpirituum quas advocavit ſive ſalivatio, ſive ſudatio, ſive etiam Purgatio juſto intenſior, & Diæta tenuis quæ in Luis Venereæ Curatione, etiam magis quàm res poſtulabat, fuerant adhibitæ. In his atque aliis morbis ad hunc modum factis, æger non tantùm non juvabitur à Catharſi, ſed imminuto adhuc ampliùs ſanguinis tono, augebitur malum. Quamobrem rebus ita ſtantibus, omnis Curationis Cardo in ſanguine ac viſceribus omni ope corroborandis firmandiſque omnino vertetur. Inter cætera hujus ordinis, præter Remedia Confortativa infrà enumeranda, ego certiſſimo Experimento edoctus ſum, aeris mutationem, & in aere libero Exercitium, quale quale demum æger ferre potuerit, huic Indicationi apprimè reſpondiſſe; ſpiritubus ſcil. quaſi novâ vitâ hoc pacto affiatis, atque Organis Excretoriis ad penſum ſibi debitum denuò revocatis.

Eſt etiam ubi abſque omni iſtiuſmodi προφάσει, Intentioni iſti quæ aquas evacuandas reſpicit, nec Catharticis, nec Emeticis ſatisfaciendum eſt: quoties enim vel æger conſtitutione eſt infirmiore, vel Fœmina Vaporibus atque ataxiis ſpirituum animalium admodum obnoxia; fieri non poteſt ut Catharticis, & multo minùs ut Emeticis res geratur. Hic itaque aquarum evacuatio *Diureticis* committenda eſt. E quorum familiâ, licèt quamplurima in Medicorum ſcriptis magni ſint nomi-

nominis, efficaciſſima tamen (ne dicam ſola) mihi videntur ea quæ è *Salibus Lixivialibus* fiunt: neque quicquam refert è quorum vegetabilium genere cineres petantur. Quandoquidem verò vix aliud vegetabile *Geniſtâ* ſit parabilius & in hoc morbo bene audiat, ego ut plurimùm *cinerum* ejus ℔ j. *in Vini Rhenani* ℔iiij frigidè infundi jubeo, addendo *foliorum Abſinthii vulgaris* pugillum unum alterúmve. Liquoris per filtrationem colati ℥iiij manè, horâ quintâ pomeridianâ, & ſeró, ægro jugiter hauriendas impero, uſque dum tumor evanuerit. Quo ſolo Remedio Hydropes pro deploratis habitos curatos vidi, in iis quorum Craſis debilior Purgantibus ferendis non fuit.

Aquis autem, (ut ad ſecundam Intentionem properemus) quæ ſunt proxima cauſa morbi, jam penitus evacuatis, non niſi ad dimidiam Curationis partem ut plurimum perventum eſt, niſi ſanguinis etiam debilitati, quæ prima morbi origo fuit, occurratur longo & aſſiduo Medicamentorum *Calefacientium* & *Corroborantium* uſu, unde novus aquarum proventus præcaveri poſſit. Quamvis enim in junioribus ſæpe contingat, ut aquis ritè expurgatis ſine alio quovis præſidio convaleſcant, cùm eorum calor naturalis jam ab aquarum onere ac preſſurâ liberatus, dictorum Remediorum vices ſupplere valeat; tamen in ætate provectioribus, aut iis qui aliàs minùs ſano corporis habitu ſunt præditi, omnino neceſſe eſt, ut ſtatim ab aquarum eductione jam abſolutâ, ad eorum ſimplicium uſum quæ ſanguinem excalefaciunt invigorántque, protinus confugiant. Inter quæ ea quæ ego jam ſuperiùs in *Podagrâ* curandâ laudavi, ſive ipſa Remedia ſpectent, ſive *ſex Res non-naturales*, præter illa

illa quæ jam dicentur, locum habere poſſint: (niſi quod *Vinum* à quo in Podagra prorſus eſt abſtinendum, non tantùm non noceat Hydropicis, ſed & proſit admodum, ſi pro potu ordinario uſurpetur;) Cùm hi duo morbi id habeant commune, quòd eadem Remedia Corroborantia utriuſque cauſæ originali adverſentur. Fatendum eſt interim, quòd cùm tam ex manifeſtis Phænomenis, quàm à juvantibus & lædentibus edocti ſimus tum hos, tum alios plures *morbos Chronicos* ſanguinis debilitati atque *indigeſtioni* ortum debere, nec ulteriùs progredi valeamus, adhuc in extimo morborum cortice hæremus; nec in eſſentiales eorundem differentias, & ſpecificas Humorum depravationes ab iſtiuſmodi Indigeſtionibus prognatas, (quæ quidem *arcana* communis omnium ſtirps eſt) quimus penetrare. Uti neque varias illas ſpecificationes quæ in morbis Acutis ab unâ eadémque cauſâ, ſanguinis nempe *inflammatione*, fluunt, ullatenus callemus. Quocirca tam in his quàm in Chronicis morbis, cùm *Specificis* careamus, Curationem non ad Eſſentialem morborum naturam, ſed ad cauſam eorundem magis generalem dirigere cogimur; Curandi methodum ſubinde variantes, vel pro indicio naturæ ſpontaneo, quo in morborum eliminatione illa utitur; vel experientiæ, cui potiſſimùm Medicationis generi quilibet morbus facillimè concedat dictantis, filum ſecuti.

Porrò ad hanc, de quâ jam agimus, Intentionem implendam, nempe ut ſanguis corroboretur; ſive aquarum evacuatio per hoc Diureticum, ſive per Catharſin, vel etiam Vomitionem procuretur ut ſuprà, omnino neceſſe eſt ut æger, quantum

res

res ferat, *Vinum* potare teneatur dum in curando eſt, (modò nè priùs incipiat *diuresias* quàm meatus quadantenus recluſi fuerint, & porta aquis data) vel ſaltem loco vini Cereviſiam aliquam è generoſioribus; cùm liquores tenues ac refrigerantes quilibet, utut ægri palato arrideant qui ferè ſemper in hoc morbo ſiticuloſus eſt, eum magis Phlegmaticum reddant, & aquis obſtetricentur: raro itaque, aut nunquam hi ſunt concedendi. Atque è diverſo liquores generoſi, modò non ſint ſpiritus per diſtillationem eliciti, uſque adeò ſanitatem promovent, ut vel ſoli aliquando amiſſam revocaverint; utique in morbi initio, nondum multâ aquâ diſtento abdomine; præſertim ſi Herbis calefacientibus & confortantibus fuerint impregnati. In Pauperibus, verbi gratiâ, quorum res anguſta domi meliora remedia non permittebat, *Cereviſia fortis*, in quâ quantitas ſufficiens *Radic. Raphan. Ruſtic. fol. Abſinth. vulgaris, Cochlear. hortenſ. Salviæ. Centaurii min. ſummitatum Geniſtæ* incluſa fuerit, meo conſilio uſurpata pro potu ordinario, ſola fuit inſtar omnium. Pro ditioribus Vinum Canarinum eiſdem herbis amaris poteſt ſimiliter impregnari, cujus hauſtulus bis tèrve de die inter Medicamenta ſuprà memorata deglutiendus eſt. Vel ſi id palato minùs allubeſcat, *Vinum Abſinthites* vice ejus ſubſtituatur, de quo æger ſumere poſſit cochlearia ix poſt *Electuarii Digeſtivi* (in *Tract. de Podagrâ* deſcript.) ʒij, horis medicinalibus, *i. e.* manè, quarta pomeridianâ, & nocte, devorandas. Electuarium hoc huic intentioni faciendo ſatis, Corroborantia quælibet Medicamenta longo poſt ſe intervallo linquit alia. Hic vero magni momenti eſt quòd æger parcè admo-

admodum bibat liquores iſtos qui minùs generoſi ſunt; quandoquidem omnes, qualeſcunque demùm ſint, aquis nonnihil incrementi dant; adeò ut vel omnimoda abſtinentia à potu nonnullos ſanavit: atque ob eam cauſam ſi liquoribus iſtis quandoque indulgendum ſit, æger tamen admodum parcè eos bibat. Veruntamen cùm ſitis magna huic affectui ſe comitem adjungere ſoleat, quam inſuper à potu tenuiori abſtinentia adaugeat, è re erit ut æger ſæpiuſculè aquâ frigidâ *Spiritu Vitrioli* acidulatâ os colluat, aut *Tamarindos* in ore ſubinde teneat, aut *Limonem* manducet; neutrum verò deglutiens, præ eorum frigiditate quæ morbo minùs convenit.

Verùm inter *Corroborantia*, *Chalybs* in Hydropis incipientis curatione haud infimum locum ſibi vendicat, ſanguinem videlicet invigorando, calefaciendóque. Quam ob cauſam & *Allium* hîc adeò conducit; cùm eo ſolo, miſſis evacuantibus, Hydropem ex aliorum præſcripto, non meo, depulſum noverim.

Eſt enim obſervandum, eum Hydropem qui vel pedes tantùm inflavit, vel etiam ventrem, ſed modicè, non ſtatim Curationem per Emetica & Cathartica ſibi depoſcere; ſed hujuſmodi liquoribus præfatis calefacientibus & corroborantibus haud rarò cedere. At verò præ cæteris ſeriò animadvertendum eſt, quòd quoties hunc morbum ſolis corroborantibus, vel etiam Lixivialibus aggredimur, æger nullo modo expurgandus eſt ſive mitiori, ſive fortiori quocunque Pharmaco, tantiſper dum ſanguinis corroborationi navatur opera: evertet enim Catharticum quicquid Corroborans ſubſtruxerit; quod vel invitus agnoſcat

oportet

oportet qui obſervaverit tumorem, qui ab uſu Corroborantium jam imminui cœperat, mox à Purgatione augeri. Etenim tametſi cùm Intentioni iſti aquas educendi ſatisfacere cupiamus, haud abs re fuerit etiam Corroborantia ſubinde exhibere; tamen cùm tota res in iſto ſolùm cardine vertitur ut ſanguis corroboretur, omnino neceſſe eſt ut à Catharticis abſtineamus.

Notandum eſt autem ægrum non ſemper ſanari, quamvis utrique Indicationi ſatisfecerimus, *i. e.* tum Aquæ in abdomine congeſtæ omnino eductæ fuerint, tum etiam Calefacientia & Corroborantia poſtea ad præcavendum novum aquarum proventum fuerint exhibita. Etenim non raró contingit ut *Aſcites* ad multos annos perdurans, diuturnâ aquarum in viſcera incubatione eorum ſubſtantiam perverterit, & quaſi ſemi-coxerit; & tam ipſa viſcera quàm partes vicinas corruperit penitus, glandulas præternaturales & Veſiculas ſanie turgidas generans, & omnia intra abdominis cavitatem contenta in putrilaginem quaſi quandam convertens: prout in eorum cadaveribus qui ab Abſcite inveterato ſunt interempti, Sectio patefecit. Morbus ad hunc gradum jam provectus, Artis ſubſidia, quantum video, contemnit. Nihilominus Medici eſt, cùm certó ſcire nequeat quantum adhuc noxæ viſceribus illatum fuerit, curationem omni ope moliri Remediis tam Evacuantibus quàm Corroborantibus: & neque animo ipſius cadere, neque ægro ut cadat autor eſſe debet. Cui rei ob hanc potiſſimùm cauſam danda eſt opera, quoniam in permultis Affectibus, morbi fomite jam penitùs exantlato, Natura, quæ noctes atque dies noſtris rebus invigilat conſulítque,

lítque, ſponte ſuâ mirum in modum machinatur quo ægrum à pernicioſis morbi reliquiis muniat ac tueatur. Quamobrem omnis Aſcites quantumlíbet inveteratus, & quantumlibet funeſtam cladem viſceribus intulerit, haud alio modo tractari poteſt, quàm ſi nunc primùm occœperit.

Topica ſive Remedia *Externa*, quantum ego obſervare potui, nihil egregium in hoc morbo præſtiterunt unquam. Ea minùs ſaltem nocuere quæ in formâ ſive Cataplaſmatis, ſive Linimenti abdomini ad tumorem diſcutiendum fuerint applicata: Neque tamen video quo pacto aquæ poſſint diſcuti. Verùm & alia ſunt à nonnullis Remediorum loco præſcripta, quæ ita non proſunt, ut etiam obſint plurimum: Hujuſmodi ſunt *Unguenta è Cathartícis* fortioribus confecta, atque abdomini adhibita. *Veſicatoria* item cruribus & tibiis ſuperimpoſita, ubi cutis in magnam molem fuerit protenſa, ad aquas ſcil. hoc pacto educendas. Utrumque hoc genus Medicationis eſt periculoſum; cùm à primo vis ſimplicium Cathartica ita penitùs nonnunquam muſculis ac membranis impingatur, ut excitetur Hypercatharſis, nullâ Remediorum ope unquam ſiſtenda. *Veſicatoria* autem locis prædictis ab Empiricis applicari ſolita, calorem naturalem jam fermè aquis obrutum, deficientibus item ſpiritibus Animalibus, omnino extinguunt, & *Gangrænam* (plus ſatis in hoc caſu familiarem) ſæpenumero invitant. Etenim vulnus vel leviſſimum in Hydropicorum carnibus, maximè in membro pendente, ſanatu difficillimum eſt: quonium ipſa carnium ſubſtantia his in partibus uſque adeò irrigua eſt & ſcatens latice, ut datâ quacunque porta, continuo curſu prorum-

protumpat humor, à quo vulneris conglutinatio impeditur. Neque aut feliciori cum eventu, aut minore discrimine administrantur, me judice, sive *Paracentesis*, sive *Acu-punctura* à nonnullis celebratæ, quàm Vesicatoria.

Ut tandem finiam; quamvis hic Morbus ubi jam in verum *Ascitem* evaserit, pro deplorato semper habitus fuerit; attamen constabit quòd si dicto modo tractetur, æquè certò potest subjugari (modò viscera à corruptione sint libera) ac alii permulti qui non ita funesti vulgò æstimantur.

At si quis forte arguerit hæc Remedia, utpote simplicissima & planè inartificialia, ego potiori jure ejus nequitiam arguam & improbos mores; si dum ringatur alios hujusmodi simplicibus Medicamentis juvari, se, uxorem, vel liberos suos, siquando ægrotaverint, vel vilissimis ad sanitatem reduci exopteat. Adde, quòd fucum sibi facit Morio, *Equitans in arundine longâ*: etenim Artis Medicæ pompa & dignitas non tam in Formularum concinnitate & elegantiâ, quàm in Morborum Curatione cernitur.

Atque hæc sunt quæ de his duobus morbis dicenda habui: & nisi fallor alios haud attingam unquam. Verùm ista quod spectat quæ hactenus in publicum dedi, si quis ea semel tantùm perlegere dignetur, est quod doleam me huic eam perdendi temporis ansam præbuisse: Quod si eadem sæpius relegere voluerit, & altâ mente reponere, nullus dubito quin eum fructum ex iis capiet, qui voto & magnis laboribus quos ego in istis observationibus faciendis componendisque locavi, aliquatenus respondeat. Quæ quidem quàm bonâ fide fuerint traditæ, haud aliter sciet, quàm si in earum Praxi

fuerit verſatus, ac perinde in obſervando diligens ac curioſus Explorator atque Ego priùs fueram. At ſi in paucis iis quæ ſcripſi, Naturam, me quaſi manu ducentem, omnino ſecutus fuerim, nullius unquam Hominis, quantuſcunque is demum ſit, opinationibus me addicens, pro certo habeo ſapientes, quotquot ſunt, veniam mihi ſaltem daturos; quos & latere non poteſt duo eſſe hominum genera qui profectum omnem in Arte Medicâ ex æquo prohibent, ſuffiamminántque: Primum ii ſunt, qui nullum prorſus ſymbolum ad eam, quam profitentur, Artem excolendam ipſi conferentes, illis ſuccenſent qui vel minimum conferre videantur; defectus interim ſuos atque ſocordiam, Reverentiæ, quam Antiquioribus, à quibus ne latum unguem diſcedere audent, deberi contendunt, ſpecie prætexentes. Quorſum verò reliquas artes omnes, quæ homines minis tangunt juvántque, magna incrementa ſumpſiſſe fatemur, etiam ſine ullâ priſcorum hominum injuriâ, ſolam autem Medicam undique perfectam exiſtimemus? An non certioris iſtius quæ nunc obtinet, navigandi Artis Repertores, cum *Pyxidis Nauticæ* uſum, qui ita feliciter ceſſit, tentare potuerint, niſi primos ac rudiores illos, qui non niſi ad ſtellarum conſpectum, & littorum anfractus curſum ſuum dirigebant, priùs contempſerint? Aut accuratior illa ac magis perfecta, ſive conſtruendarum navium, ſive earundem in pugnâ regendarum, Ars, quâ hodie præ cæteris pollent Europæ magis Occidentales incolæ, iſtos ſugillat Naupegos, qui claſſes eas fabricabant quæ olim *Athi* deprælïabantur? Aut *Auguſtum* & *Marcum Antonium*, tanti belli duces & claſſium Rectores, ignominiâ afficit? Adhæc innumera ferè

ſunt

ſunt exempla rerum à nuperis hominibus inventarum, quæ Antiquioris ſeculi inventis longè antecellunt: quarum omnium Repertores haud potiori jure priſcorum memoriæ vim inferre cenſendi ſunt, quàm is filius patris famam lædere putandus eſt, qui rem familiarem à Parente acceptam, induſtriâ ac ſolertiâ ſuâ auctiorem ac cumulatiorem reddiderit. Eſt & aliud hominum genus, qui præ animi levitate, ingenii ac ſapientiæ haud vulgaris titulum affectantes, *Speculationes* ad morborum Curationem ne hilum facientes moleſtè ingerunt; Medicis non tam viam præmonſtrantes, quàm ignibus ſuis fatuis devios in errorem agentes. His Natura eum ingenii modum largita eſt, quo de illâ doctè Nugari queant; at prudentiam non dedit, quâ intelligant ſe eam haud aliter ſcire poſſe, niſi experientiâ Indice, atque ejus peplum revelante: quando abjectior humanæ naturæ conditio ad ſcientiam *Intuitivam* nullatenus aſſurgens, intra anguſtos cognitionis, quam à quinque ſenſibus haurire poteſt, limites coarctetur. Unde nihilominus vir *Prudens*, quantum ſert ſors humana, quis poteſt evadere; *Philoſophus* verò, ſaltem pro anguſtiori hujus Nominis Majeſtate, nemo Mortalium evadet unquam. Medici autem *Philoſophia* omnis in Expiſcandis Morborum Hiſtoriis, iiſque Remediis adhibendis quæ, *experientiâ* Indice ac Magiſtrâ, eoſdem valent depellere, tota ſtat; obſervatâ tamen, ut alibi dixi, Medendi Methodo, quam recta ratio (non ſpeculationum commentis, ſed trito & naturali cogitandi modo innixa) ei dictaverit.

Poſtſcriptum.

LEctor mihi veniam concedat, ſi unum haud parvi tam in dignoſcendis quàm curandis Febribus momenti hîc adjiciam, quod niſi memoriæ mihi exciderat, loco magis ſuo dicendum fuerat. Obſervavi quòd ſingulis annis ab hyeme ingruenti uſque ad ver adultum, *Febris* quædam invadit, quæ tam quoad Symptomata quàm curationem à *Stationariâ*, ſive febre Epidemicâ Conſtitutionis generalis quæ tum obtinet planè diſcrepat, proindeque in febrium, quas *Intercurrentes* appello, claſſem recenſenda eſt. Frigiditati aeris unà cum craſſitie ac humiditate ejuſdem illa originem ſuam debere videtur: Hinc enim pori cutis occluduntur, & ſanguis ob impeditam tranſpirationem colluvie ſerosâ oneratur, quæ tandem inimica facta, ac diuturniore morâ putreſcens, facilè vel à ſuſcepto frigore, vel à levi aliquâ occaſione febrem accendit. Si materia morbum committens copioſa admodum fuerit, ea febris emergit, quam ſub titulo *Peripneumoniæ nothæ Libro de morbis Acutis, Sectione ſextâ, Capite quarto* deſcripſi. Sin autem humor iſte minùs ſcateat, ea ſolummodo ſymptomata producit quæ jam deſcripturus. Æger per diem unum vel alterum poſt primum febris inſultum nunc incaleſcit, nunc friget: de dolore capitis atque artuum cum inquietudine quadam totius corporis conqueritur: Lingua alba apparet: pulſus ſanorum pulſui non admodum abſimilis: urina turbida eſt & intensè rubet: ſanguis ei detractus

tractus Pleuriticorum ſanguinem æmulatur: Tuſſis fermè adeſt; ſed reſpirationis difficultas, thoracis coarctatio, & dolor capitis inter tuſſiendum quaſi idem diſſiliret, dictæ tuſſi, (ſicut in *Peripneumoniâ nothâ* ſolent) ſe non adjungunt, proindeque cùm notis inſignioribus peripneumonicis hæc febris haud ſtipuletur, licet à dicto morbo non niſi gradu diſſideat, *Febrem Hyemalem* indigitare lubet.

Hic morbus, etſi primo ejus inſultu ſympto nata ſolummodo à frigore ſuſcepto orta, præ ſe ferat, ſi tamen male tractetur, longam ineluctabilium malorum catenam poſt ſe trahit, quæ tandem mortem ipſam accerſunt. Etenim cùm Æger lectulo incarceratus fuerit, & Cardiacis neſcio quibus ad ſudorem eliciendum, ac proindè ad febrim ſolvendam (quod tamen rarò perficitur) mulctatus, delirium, Lethargus, pulſus languidus & inordinatus, lingua arida, maculæ rubentes, & quandoque ad livorem aliquantulum accedentes ſæpè ſæpiùs hanc febrim comitantur. Hæc atque hujuſmodi ſymptomata, etſi nonnullis pro *malignitate*, ut loqui amant, imponant, revera tamen rei malè geſtæ ſunt adſcribenda. Cùm enim hæc febris ſuapte naturâ plus ſatis inflammatione polleat, ſanguis adhuc ulterius Cardiacorum, & jugi lectuli uſu incenditur: unde ſpiritus in confuſionem, ac motus inordinatos inconditóſque adiguntur, atq; materiâ morbificâ in cerebrũ impulsâ in peſſum ruunt omnia.

In hac febre pellenda hunc mihi ſcopum propono, ut exundantem ſcilicet illum pituitæ colluviem ob hyemis analogiam congeſtam venæſectione revellam, & repetitâ Carthaſi ſubducam. Hæc ut fiant, ubi primum accerſor, ſanguinem è brachio dextro ad ℥ix vel x mitti jubeo.

Die ſequente blandam illam potionem purgativam, mihi in praxi familiarem exhibeo. Ut ℞ *tamarind.* ℥ß. *fol. ſenna* ℥ij. *rhabarb.* ℈ iß. *Coq. ſ. q. aq. ad* ℥iij. *Colaturâ diſſolve manna & ſyr. roſar. ſol. an.* ℥j. *m ſ. f. potio, ſumenda ſummo mane.* Hanc potionem per duas alias vices repeto, die uno inter ſingulas purgationes interpoſito, modò ſympcomata omnia citiùs non diſparuerint. Diebus à Purgatione vacuis, modò Tuſſis adſit, *Decoctum Pectorale*, & *Eclegma ex oleo amygdalarum dulcium, ſyr. Capill. Veneris & violarum* ſubinde aſſumenda præcipio. Atque ad nimium ſanguinis fervorem reprimendum, ſi febris magnoperè æſtuet, *Emulſionem ex ſeminibus frigidis* præſcribo; utut *Julapium ſeq.* ℞ *Aq. Nymph. Portulac. & Lactuc an.* ℥iiij *ſyr. de limonibus* ℥iß. *ſyr. viol.* ℥j. *M. f. Julap. de quo bibat ad libitum.* Interim ut æger à lecto interdiu ſibi temperet, injungo, ut & à carnis eſu: poſt primam verò, vel ſecundam purgationem hauſtulum juſculi tenuis ex pullo gallinaceo facti ſubindè aſſumendum concedo. Verùm hoc notandum, ſi ſymptomata quævis graviora, ut reſpirationis difficultas, dolor capitis intertuſſiendum lancinans, malum hoc ad Peripneumoniam notham propius accedere indigitet; hoc in caſu tam venæſectio, quàm Catharſis eouſque debitis intervallis ſunt iterandæ, donec ſymptomata omnia penitùs evanuerint, & æger eo modo quem Capite dicto deſcripſimus, ſedulò tractandus. At non niſi perquam raro febris de qua jam agimus, adeam ſævitiem aſſurgit, ut poſt unicam Phlebotomiam, & tres Purgationes pluribus evacuationibus indigeat.

Sed

Sed de hoc ſatis, quod tamen mihi neutiquam reticendum videbatur, quo minùs errante diagnoſi febris hæc *hyemalis* pro *Stationariâ*, ſive febre Epidemica generalis cujuſvis Conſtitutionis habeatur, cùm ingentem hominum vim ob hanc rem vel neglectam, vel ignoratam periiſſe certò ſciam.

FINIS.

Elenchus Rerum

IN

EPIST. duabus RESPONSORIIS,

Diſſertatione Epiſtolari,

& TRACT.

De PODAGRA, & HYDROPE.

Epiſt. Reſp. prima.

ANnus 1676 eoſdem peperit morbos quos prægreſſi, 1673, 74, & 75. *Page* 7. Exoleſcente hâc craſi, mitiores quàm pro ſuo genio evadebant morbi, & minùs Epidemici, *ibid.* Non tam manifeſta, quam occulta aeris temperies morbis Epidemicis favet; niſi quoad ſymptomata aliquando, *p.* 8. Morbilli licèt non admodum Epidemici, longùs tamen quàm pro more ſuo procurrebant, *ibid.* Non tamen diverſam medendi methodum ab uſitatâ poſtulabant, *ib.* Exeunte æſtate cholera morbus Epidemicè fæviebat, atrocioribus ſolitò convulſionum ſymptomatis ſtipatus, *ib.* Anodyna fortiora, & frequentiora quàm aliàs unquam indicabantur, *p.* 9. Hiſtoria eo laborantis, & convaleſcentis, *ib.* Uſque augenda, & repetenda eſt Laudani liqu. doſis dum ſymptomata ſubjugaveris, *ib.* Tres ſunt affectus in quibus ex opio parata indicantur, *p.* 10. Doſis & repetendi vices cum ſymptomatis magni-

magnitudine ſunt conferendæ, *ib.* Annum 1677 ſicco pede præterit Author, per integrum ejus decurſum valetudinarius, *ib.* Anno 1678. Febres intermittentes per 13. annos exulantes Epidemicæ rursùs audiunt, *p.* 11. Hyeme paululùm fatiſcentes Variolis, aliiſque per id temporis Epidemicis locum cedebant, *ib.* Olim quartanæ frequentiùs occurrebant, nunc dierum aut Tertianæ, aut Quotidianæ, & moris planè diverſi, *ib.* Cardiacis, & regimine calido adeò præter indolem ſuam incruduere, ut tacto cerebro haud pauci extinguebantur, *p.* 12. In Tertianis, & quotidianis per ſudorifica curationem moliri periculoſum eſt, *ib.* Ita enim quæ intermittebat febris fit continua, *ib.* Ætiologia ejuſdem, *ib.* Venæſectio & Catharſis morbum protrahunt, *ib.* Nonnunquam è longo Corticis Peruviani uſu ſpecies quædam Rheumatiſmi ſcorbutici inducitur; ſed rariſſimè, & facilè curatur, *p.* 13. Cortex inſignium eſt virium non in hoc tantum morbo, ſed & in uteri, & ventriculi affectibus *ib.* ob quæ præjudicia, & rationes temerè deductas Cortex malè audit, *ib.* Vel ipſos curavit quos purgavit, *p.* 14. Haud illæ nobis arrogandæ ſunt facultates quas Natura negavit, *ib.* Provocantur philoſophi ad unicam differentiam ſpecificam in naturâ enodandam, *ib.* In morborum curatione non oportet alicui hypotheſi indulgere: ſed rejectis ſpeculationum commentis, experientiam cum rectâ ratione conjunctam tanquam Indicem, atque Magiſtram ſequi, *ib.* Cortex Peruv. 25. plus minus abhinc annis primum cœpit inclareſcere, *p.* 15. Duæ cauſæ memorantur ob quas in deſuetudinem abierat, *ib.* Herculeum eſt medicamentum

tum ſi quâ par eſt curâ propinatur, *p.* 16. Quibus rationum momentis ductus eſt Author ut hanc ſuam methodum excogitaret, *ib.* Methodus exhibendi, *p.* 17, 18. vel in formâ pilul. vel Electuar. vel in Infuſ. *ib.* Si ob idioſyncraſiam (quod ſæpè accidit) expurgetur æger, cum Laudano eſt exhibendus, *p.* 18. Eadem methodus (ſed in doſi minori) valet in tertianis, & quotidianis, *ib.* Tertianæ, quotidianæque non ità raro in continuarum ferè ſpeciem vergunt, præſertim ægro regimine juſto calidiore multato, *p.* 19. In quo caſu à remiſſione quantumlibet exiguâ oportet Corticem ingerere, nec paroxyſmum præſtolari, *ib.* Maximè continuis apyrexiam conciliat Cortex, modò regimine juſto calidiore non impediatur ejus vis, *ib.* nec obſtat vinum in quo exhibetur, *p.* 20. Quò magis proclivis eſt in continuitatem febris, eò majori in doſi detur Cortex, *ib.* Quibus arridet infuſio paretur, *ib.* Si vomituritio inceſſerit laudatâ hic methodo eſt compeſcenda, & tum Cortex ingerendus, *ib.* Teneræ infantium ætati Julapium accommodatur, *p.* 21. Quare in tertianis ſæpè, & quotidianis medicam. non niſi poſt biduum curationem abſolvit, *ib.* Si omni adhibitâ cautelâ æger recidivam patitur, decoctum amarum exauctorato cortici ſuccenturietur, *ib.* Æger nec à cibo, nec potu qui ad ſtomachum facit, arcendus eſt, fructibus horariis, & liquoribus frigidis exceptis, *ib.* Carnibus eupeptis, & euchymis veſcatur, vinoque modicè utatur, *p.* 22. Aura frigidior vitetur, ut & omnes evacuationes, blandiſſ. enim Catharſis, vel enema è lacte ſaccharato in recidivæ diſcrimen conjicit, *ib.* Febres intermit. ſymptomatis

ſtipatæ

ſtipatæ quæ Apoplexiam veram mentiebantur, *ib.* Quibus indiciis judicandum, *ib.* Cautio de methodo medendi, *p.* 23. Senes imperitè tractati in Diabetem aliquando incidunt, *ib.* In omni Diabete invigorandus eſt ſanguis, *ib.* Methodus therapeutica, *ib.* Medicam. formulæ, & dieta, *p.* 24. Eâdem methodo (niſi quod præmittenda eſt phlebotomia & Catharſis) ſanatur & fluor muliebris, *ib.* In tertianis vernalibus, temperamento ſanguineo, & florente ætate quid agendum, *p.* 26. Methodus in gratiam pauperum, *p.* 27. Anno 1679. ſub initium Julii eædem febres vires redintegrabant & menſe Auguſto immaniſſimè debacchabantur, *ib.* Cum Novembri ſubingrediebantur tuſſes ἐπιδημιόδεις, quarum mala indoles adumbratur, *ib.* Ad tuſſim puerorum convulſivam proximè accedebant, *ib.* In earum cauſam inquiritur, *p.* 28. Curatio rectè inſtituitur venæſectione & Catharſi, *ib.* Pectoralibus gratificamur ægris, ſed non diu iis immorandum, & quare, *ib.* Sudorifica non ità tutò adhibentur, *p.* 29. Sæpè iis accenditur Pleuritis, *ib.* Miſſo ſanguine, & epiſpaſtico Nuchæ applicato Catharticum propinetur, *ib.* Quâ ſolâ methodo tuſſis puerorum convulſiva expugnatur, *ib.* Ratio redditur quare in omnibus morbis epidemicis phlebotomia Catharſi præmittenda eſt, *p.* 30. Cui multiplex experientia, dux & magiſtra opt. ſuffragatur, *p.* 31. Empirici & ſcioli perſtringuntur, *ib.* In accuratâ Naturæ operationum obſervatione verâ praxis med. fundatur, *ib.* Febres duas è tribus in medicinâ faciendâ partes occupant, *p.* 32. In quem ſcopum unicè collimant Empirici in earum curatione, *ib.* Non facilè dijudicant

judicant ſpeciem, *ib.* variæ ſunt, *ib.* Quævis peculiarem poſtulat medendi methodum, *ib.* Eadem per diverſos gradus diversè tractanda, *ib.* Minutiora quæ obſervanda ſunt non facilè enumerantur, *p.* 33. ſemper erit quod poſteri adjiciant, *ib.* Tuſſes modò dictæ ſi imperitè tractarentur febrem accendebant, *ib.* methodus therapeutica, *ib.* In febre à tuſſi ſi ter purgetur æger, ſufficit, *ib.* Poſt menſem unum vel alterum ceſſabat Tuſſis, ſed Febris quoad cætera ejuſdem indolis graſſabatur, 34. Eadem febris uſque ad initium Annni 1680. ſe extendebat, *ib.* Febres intermitt. cum ſurgente anno apparebant, *ib.* Perſeverabant ad initium anni 1685. ſed non adeò epidemicè ac in 4 primis annis, *ib.* Generalis conſtitutio intermitt. producendis favet, *ib.* Veroſimile eſt febrim depuratoriam poſtlimpio reverſuram, *p.* 35. In Peſte, & febribus inflammatoriis obeſt cortex, *p.* 36. Epidemici alii alios ordine excipient, *ib.* Æger Rheumatiſmo laborans ſi phlebotomiâ liberiori manu celebratâ curetur, variis morbis obnoxius redditur, *ib.* Dieta è ſero lactis phlebotomiæ loco ſubſtituta, *p.* 37. Hiſtoria, *ib.* Leviora ſunt ingenia quæ res vilipendent quòd ſimplices ſunt, & apertæ, *p.* 38. Dicta methodus aliis etiam morbis accommodaretur, *ib.* Caſus rarior cujuſdam qui mercurium ſubl. corroſ. deglutiverat, repetitis aquæ tepidæ hauſtibus ab Orci faucibus erepti, *p.* 39. Cautio de dietâ lacteâ in virilem ætatem prætergreſſis, & vino aſſuetis, *p.* 40. Poſt tertiam venæſectionem Cathartica exhibeantur, repetanturq; *ib.* Ità viam ſternes paregoricis, *ib.* Purgantia ſint è lenitivis, *ib.* Affectus quidam qui febres intermittentes

excipie-

excipiebat nunc rheumatiſmum, nunc dolorem nephriticum æmulans commemoratur, *p.* 40. Eandem vendicabat medendi methodum quam morbus cui adhærebat. *p.* 41.

Epiſt. Reſp. Secunda.

NIL vetat, at jubet charitas luis venereæ curationem docere, *p* 47. Quando primùm hic morbus Europam appulit. *p.* 48. Cujus regionis Endemius, *ib.* Magnâ celeritate graſſabatur primùm, nunc languet indies, *p.* 49. Centum retrò annis Gonorrhœæ Virulentæ ſpecie ſe primùm oſtendebat, *ib.* Quot modis propagatur, *p.* 50. Quibus gradibus procedit, *p.* 51. Varia enumerantur ſymptomata, *ib.* Conſtrictio virgæ erectæ dolorificæ eſt ſignum παθογνωμονικόν, *p.* 51. ardor urinæ, caruncula in urethrâ eroſa, undè Iſchuria, ſcroti inflammatio, *p.* 52. Quomodo Gonorrhœa adoleſcit in veram luem, *ib.* Bubones, dolores vagi nocturni, *ib.* Cruſtulæ, & porrigines leproſæ, Exoſtoſes, ulcera Phagædenica, Tragœdiæ Cataſtrophe, *p.* 53. Natura luis eſſentialis nos latet, *p.* 54. Nec Mercurius, nec ligna exſiccantia propriè hic audiunt ſpecifica, *ib.* Alia debet eſſe evacuatio in Gonorrhœâ, alia in lue formatâ, *ib.* Gonorrhœæ curationis cardo in remediis catharticis vertitur, *ib.* Quibus præ cæteris purgantibus cedit, *p.* 55. Diæta refrigerans à carceribus ad metas, *ib.* methodus obſervanda circa Catharſin, *ib.* Quid denuò faciendum ſi purgationi non ceſſerit Gonorrhœa,

rhœa, *p.* 56. Quid in Idioſyncraſiis, *ib.* Quid in iis qui ægrè purgantur, *p.* 57. Dieta inter curandum, *p.* 51. In quo caſu vena tundenda, *ib.* Catharſis hîc ad inſtar omnium eſt, *p.* 59. Qui mundificat benè, benè ſanat, *ib.* Incommoda ex aq. mineralibus, & aliis aſtringentibus, *ib.* Item è lignis exiccantibus, *ib.* Methodus curandi glandem præputio contectam, & inflammatam, *p.* 60. atque etiam ſcrotum inflam. *p.* 61. Lues confirmata non niſi per ſalivationem ab hydrargyro excitatam poteſt extirpari, *ib.* In ejus curatione corporis per evacuantia præparatio damnatur, *ib.* ut & correctiva in unguent. & Cathart. *p.* 62. Æger ter inungendus, *ib.* Quibus remediis Ptyaliſmus extimulerur, *p.* 63. Gradus ſalivationis ſeduló obſervandus, *ib.* Quid ſi purgaretur æger, *p.* 64. Convaleſcente ægro potius promoveri debet ptyaliſmus, quam cohiberi, *ib.* refrænandus tamen in ſtatu ſi juſtos limites tranſiliret, *p.* 65. Poſt ſalivationem non neceſſaria eſt Catharſis, *ib.* Cautio ne ſalivatio importunius urgetur φύσεως ἀντιπαράστασις, *p.* 66. Quâ methodo optatâ potiaris arenâ, *p.* 67. Mercurius dicatur ſpecificum mediatum, *p.* 68. Quid agendum ſi Lues & Gonorrhœa una ſtabulentur, *ib.* Curatio Exoſtoſis, *ib.* oris exulcerati, *p.* 69. Dieta, & reliquum ægri regimen, *ib.* Quare hoc morbo mulctati in Galliam commigrare cogantur, *p.* 70. Quo tempore carnes teneriores indulgendæ ſunt ægro, *ib.* Hæc methodus uſitatâ expeditior, minùs periculoſa, & recidivæ minùs obnoxia, *p.* 71.

Diſſer-

Diſſert. Epiſtol.

RAtiones quæ Authorem inſtigárunt ad obſervationes haſce edendas, *p.* 80. Febres intermit. quæ primùm Anno 1677 caput extulere, anno verò 1681. regnabant iis tempeſtatibus graſſabantur maximè, quæ cum earum indole magis faciebant, *ib.* Quo ordine morbi ſe invicem excipiebant, *p.* 81. Variolæ ἐπιδημιόταται factæ ſunt, *ib.* Quâ datâ occaſione maculæ purpureæ extrudebantur, *ib.* & Variolæ inſigniter confluebant, *ib.* Cur magis, minúſve periclitatur æger pro exanthematum numero, *p.* 82. Sanguinis mictus, & maculæ purpureæ, vel paucíſſimis, vel nullis apparentibus puſtulis ægrum è medio tollant, *ib.* Status diverſo tempore pro ratione morbi, *ib.* Confluentes tantò diſtinctis periculoſiores, quantò confluentibus peſtis, *ib.* Juvenis in ætatis flore omnium maximè periclitatur, *p.* 83. Puſtulæ & phlegmonis comparatio, *ib.* Denſa puſtularum eruptio coercenda, & quare, *p.* 84. unde oritur, & à quâ κρίσεως, *ib.* Die ſexto ab invaſione omne puſtularum examen conſpicitur, *ib.* Quo morbi tempore æger in ſolidum lecto adjudicandus, *p.* 85. Eſſentia morbi videtur in inflammatione conſiſtere, *ib.* è quâ varia ſymptomata oriuntur, *p.* 86. Peccantem materiam in ſanguine ſolâ febre amolitur Natura, in maſſe carneâ apoſtemate, *ib.* Pus reſorptum ſanguinem inquinat, *ib.* Ptyaliſmus ab intenſo febris calore ſiſtitur, *ib.* Eventus pendet à jacto fundamento, *p.* 87. Quot mala à regimine calido oriuntur &

à modicè frigidiuſculo commoda, *ib.* In quo caſu æger libero aeri exponendus eſt, *p.* 88. Quomodo accidat ut æger in morbi principio tollatur, *p.* 89. Sanguinis miſſionem non tanti eſſe ac ejuſdem contemperationem probatur inſtantiâ, *ib.* Quantum valet reiterata Catharſis ſanguine nondum inquinato, *p.* 90. Objectiones contra regimen moderatum retorquentur, 90. Incommoda à puſtulis præpropere elicitis, 92. Lecti calor quantus, *ib.* Nec febris coercenda, nec ſudor provocandus, *p.* 93. Æger lecto arcendus ne fortè variolæ forent è confluent. genere, *ib.* Nihil ſuo judicio tribuit author niſi quatenus experientiæ conformi, *p.* 94. Dogmatici invidiam depellit, 95. Quocunque modo tractentur variolæ aliquando inſigniter confluent, *ib.* Quantum dandum ægrorum appetitionibus, *p.* 96. Naturæ, non Arti mos eſt gerendus, *p.* 97. Morbi acuti ſunt qui Deum habent Authorem ſicut Chronici ipſos nos, *p.* 98. Quale bonum eſſet Ars medica ſi verè Ars eſſet, *ib.* Infantes ſpaſmo correpti ut tractandi, *p.* 99. Quantum hic errari ſolet quùm ſymptomata pro affectibus eſſentialibus habentur, *ib.* Poſt ſpaſmos in infantibus raró inſigniter confluunt variolæ, è contrà, poſt affectus comatoſos, *ib.* In utrovis affectu quo modo tractandæ, *p.* 100. Quo enormiora ſunt ſymptomata, eó magis confluunt variolæ, *ib.* Poſt miſſum ſanguinem Emeticum eradicativum exhibendum, *p.* 101. ſp. vitrioli cereviſiæ tenuiori immiſcendus, *ib.* Liberior aeris appulſus magis confert adſanguinem contemperandum quam evacuantia quævis, *ib.* In quibus hæc methodus obſervanda, *ib.* Die ab invaſione ſexto æger lecto addice-

tur, *p.* 102. De variolis confluent. tantùm hic agitur, *ib.* Medicamenta paregorica ſunt hic quaſi ſpecifica, *p.* 103. Quò ſedatiores ſunt ſanguis, & ſpir. eò commodius & ſeparatio fit mat. variolaſæ, & puſtulæ adoleſcunt, *ib.* Quo nomine ſyr. de Meconio laudano liquido eſt præferendus, *p.* 104. Doſis ſymptomatum gradui adaptanda, *ib.* De adultis impræſentiarum agitur, *ib.* Infantibus tamen aliquando danda ſunt hypnotica, *ib.* Toties repetenda ſunt donec metam attigeris, *ib.* obſervatio, *p.* 106. Calor lecti eludit medicamenti vires, *ib.* Quod etiam in Febribus intermit. aliquando accidit, *p.* 107. A ſextâ ab Invaſione nocte ad 17 exhibendum Anodynum, *ib.* Temporiùs in ultimis morbi diebus ob paroxyſ. veſpertinum, *ib.* æquâ Doſi, *p.* 108. ſi ægro nauſeam creaverit ſyr. de meconio, laudanum liq. ejus vices ſuppleat, *ib.* objectioni reſpondetur de diſcrimine Ptyaliſmum retundendi, *p.* 109. Quare non æquè indicatur Diacodium in infantibus, *p.* 110. quo caſu propinandum, *ib.* Duo Cardines in quibus variolarum curatio vertitur, *ib.* die decimo epiſpaſt. nuchæ applicandum, & quamobrem, *p.* 111. die undecimo vix micat pulſus, *ib.* Allium inciſum pedum plantis admovendum à die octavo donec æger extrà aleam poſitus fuerit, *p.* 112. Diæta per totum morbi decurſum, *ib.* Vino inſtante maturatione indulgendum, *ib.* ſudores evitentur, *ib.* Caſus rarior, *p.* 113. Variolæ inſigniter confluentes licet utplurimùm, non tamen ſemper tertio ab invaſione die erumpunt, *p.* 116. Omnia hæc theoremata ad confluentes tantum pertinent, *ib.* Hiſtoria inſignior de quodam à Petechiis, & mictu ſanguineo fæliciter

liciter liberato, *p.* 117. Par methodus in causarum paritate (quantum fert utriusque morbi Genius) adhibeatur, *p.* 120. Non Phantasiæ, sed phænomenis practicis litat Author, 121. Probi medici officium, *p.* 121, 122. Unde est quod quæ Medica appellatur, confabulandi potius quam medendi Ars evasit, *ib.* Naturæ operationes deprehendamus, sed modus operandi nos semper latebit, *ib.* Instantia in Cerebro, *p.* 123. Non quæ librorum lectio suggessit, sed quæ propria experientia docuit, hic tradit Author, *p.* 124. Affectus hysterici Chronicorum pars media sunt, *ib.* Pauciſſimæ fœminæ, vel viri sedentarii ab iis liberantur, *ib.* Affect. hysteric. & hypochon. analogia, *ib.* Omnes ferè affectus æmulatur, *ib.* Apoplexiam refert, & Hemiplegiâ solvitur, *p.* 125. Quas præcipuè adoritur fœminas hæc species, *ib.* Spasmos gignit horrendos Epilepsiæ persimiles, *ib.* strangulatus uteri quibus temperamentis familiaris, *ib.* Exteriorem capitis partem impetens cum vomitione enormi clavum hystericum parit chlorosi laborantibus familiarem, *ib.* Cordis palpitationem excitat in infirmioribus, & febre albâ pallescentibus, *p.* 126. Tussim etiam hystericam, quæ pituitâ scatentes fatigat, *ib.* Iliacam passionem mentitur cum frequenti vomendi nixu, & bile porracea rejectâ. Ictero solvitur paroxysmus, *ib.* Desperatio de salute individuus ejus comes, *ib.* Quo corporis habitu locum habet hæc species, *p.* 127. Paroxysmum Nephriticum mentitur, *ib.* Calculum vesicæ, & Ischuriam parit: sed rarissima est hæc species, *ib.* In iis qui fractis sunt viribus à repetitis ejus insultibus, *ib.* Nunc vomitiones excitat, nunc Di-

arrhœam ſed ſine dolore, *p.* 128. Quibus competunt, *ib.* Partes exteriores carnemque muſculoſam infeſtans dolores excitat tumoreſque, *ib.* Differentia inter hoſce tumores, & hydropicos, *ib.* dentibus licet ſartis tectis ab omnique defluxu liberis atrociſſ. & expugnatu difficillimos dolores affigit, *ib.* dolorem in Dorſo certo certius perſentiſcunt quotquot hoc affectu tanguntur, *p.* 129. partem cui inſederat teneram relinquit, *ib.* Externarum partium refrigeratio quaſi viam ſternit, *ib.* de ſpirit. dejectione, ſive ſubſidentiâ conqueruntur ægræ, *ib.* In Riſus, & lachrymas effunduntur nullâ datâ anſâ, *ib.* Limpida urina copioſè reddita eſt ſignum pathognomonicotaton, *ib.* Flatus nidoroſi, & ructus acidi, *p.* 130. Atrociſſima animi pathemata in ſinu fovent, *ib.* Qui hiſce affectibus tentantur ingenio utplurimùm pollent, *p.* 131. difficile eſt multiformes affectus hyſtericos enumerare, *p.* 132. Cauſæ eorum procatarticæ, *ib.* Diagnoſis. Cauſæ προηγούμεναι, *p.* 133. Antecedens, *ib.* Cur plures fœminæ quam mares iis fatigantur, *p.* 134. Speciei illius quæ Uteri ſtrangulatus dicitur, deſcriptio, & origo, *ib.* Illius quæ Colicam bilioſam æmulatur, *p.* 135. Color viridis in rejectis unde, *p.* 135, 136. Clavi hyſterici ætiologia, *p.* 137. urinæ limpidæ, *ib.* Hiſtoria, 137, 138. Ptyaliſmi hyſterici unde, *ib.* Frigus, Fletus, & Cachinni, *ib.* Caſus cujuſdam ſletui immodico ex nullâ προφάσει obnoxii, *ib.* Infirma ſpirituum σύστασις quot animi, & corporis intemperies parit, *p.* 140. Morbi fomitem in materia non deliteſcere inſtantiâ elucidatur, *p.* 141. Spirituum ἀταξία humores putridos aliquando gignit, *p.* 142. Hinc etiam ἀπορξία, chloroſis, & hydrops

hydrops testium, *ib.* Diathesis hysterica est, causa primaria, 143. Quemadmodum & μίασμα spirituosum in febre quartanâ, *ib.* Præcipua indicatio curativa sanguinis corroborationem indigitat, *ib.* Quare venæsect. & Catharsi præmittendæ, *ib.* Ab Anodyno aliquando & remediis vulgò dictis hystericis curationis tela ordienda est, 144. Post venæsect. & Catharsi omnia ægro videntur in pejus ruere, *ib.* Remedia chalybeata per 30 dies sumantur, *ib.* Nihil magis erigit spiritus, 145. Indicio est effectus in chlorosi, *ib.* In quibus, venæsect. & Catharsi omissis cum chalybe rectâ incipiendum, *ib.* Nuda chalybis substantia quivis ejusdem præparatione efficacior, *ib.* Crudæ forsan mineræ vis maxima, *ib.* Ab officiosâ Chymicorum sedulitate medicamenta sæpe nativis spoliantur viribus, *ib.* Præcipuæ eorum vires à Naturâ, 146. Quod testantur Opium, & cortex Peruv. *ib.* Syr. chalybis à substantiâ ejusdem secundus, *ib.* Et in chalybis, & aquar. mineralium usu Cathartica meliùs omittuntur, *ib.* Repetita Cathartica in imbecillis, & infantibus plurimùm officiunt, 147. unde tumores in imo ventre, glandulæ præternaturales in mesenterio, *&c. ib.* Post evacuationes universales confortentur sanguis, & viscera, 148. Medicam. formulæ quæ huic intentioni inserviunt, *ib.* In ventris tumoribus post longas febres intermit. repetita Catharsis indicatur, *ib.* at in Rachitide verâ semel, vel bis ad plurimum, & dein alterantia, 149. Non pauci infantes à Catharticis sæpè repetitis interempti sunt, *ib.* objectioni fit obviam de chalybis aculeis in intestinis hæsuris nisi expurgentur, *ib.* Hysterica dicta remedia in for-

mâ ſolidâ uſurpanda ſunt, *ibid.* methodus, & remed. formulæ, 150. ſi chalybeata perturbent, laudanum ſingulis noctibus ſumendum, 151. ubi ſymptomata mitiora ſunt, pil. hyſter. ſufficiant, 152. Idioſyncraſiæ ſunt obſervandæ, *ib.* Inſtantia in laudano liq. ſyr. de meconio vices gerente, *ib.* Si chalybs malo vincendo par non ſit adeundæ aq. minerales, 153. obſervanda inter bibendum, *ib.* ob purgativa iis miſta difficiliùs operantur, 154. Infuſ. clavorum equinorum ſi modo debit. aſſumantur, eundem cum aq. miner. effectum ſortiuntur, *ib.* In quo caſu aq. Bathonienſes adeundæ, *ib.* Theriacæ Androm. vis, 155. Vinum Hiſpan. vel corroborantibus medicatum vel ſimplex quantum valet, *ib.* Cort. Peruv. ad ſpir. invigorandos eximia eſt vis, *ib.* præcipuè in fœminis quæ ſpaſmis urgentur, 156. dieta lactea in temperamento bilioſo tenui, & colicâ hyſtericâ affectis, 157. ſed non omnibus ex æquo convenit, *ib.* Nihil tamen ideò impensè ſanguinem & ſpiritus firmat, fovetque ac diu multumque equo vehi, 158. Hiſtoriâ notabili comprobatur, *ib.* Nec in hypochondriacis magis quam in tabidis phthiſicisq; penè deploratis locum habet hoc exercitii genus, 160. Inter chronicos Phthiſis duos ferè Trientes jugulat, *ib.* Nec Mercurius in Luc Venereâ, nec Cortex in intermit. efficaciores extent, quàm in hâc curandâ (obſervatis obſervandis) exercitium laudatum, *ib.* In Paroxyſmo hyſterico ad fœtida confugiendum quæ ſpiritus ab excurſibus in ordines compellunt, 161. Quæcunque fœtent, huic Intentioni inſerviunt, *ib.* Si vehemens dolor, vomitio enormior, aut Diarrhœa acceſſerit ſolo laudano cohibentur, 162. In quibus

bus evacuationes præmittendæ, & quamobrem, 163. In quo casu à laudano incipiendum, *ib.* Vomitiones enormes dosin max. & sæpissimè repetitam indicant, 164. Paregoricum vel in formâ solidâ exhibeatur, vel vehiculo parco, *ib.* Capitis motus vomitionem provocat, *ib.* Recidiva ut præcavenda, *ib.* A dolore, & vomitione Medicis frequentiùs imponitur quam aliis quibuslibet symptomatis, 165. In illâ specie quæ paroxysmum Nephriticum imitatur judicandâ quàm graviter errari solet, *ib.* Ut & illâ quæ calculum renum, colicam bilioſam vel Iliacam passionem simulat, *ib.* Quas repetitis suis evacuationibus Medici non solùm non compescunt, sed irritant, 167. præsertim emetico propinato, *ib.* de Diagnosi ergò sedulò cavendum, *ib.* Plurimæ puerperæ pereunt quòd debitò citiùs è lecto exurgunt, undè lochiorum suppressio, phrenesis, spasmi, febres, *&c.* 168. Vix decima perit mulier vel ex dolore, vel quòd vires partui ferendo non sint, *ib.* Ad diem saltem decimum jacere debent, *ib.* Indicationes curativæ duæ, 169. Si remedia usurpari solita votis non respondeant ab iis temperandum, *ib.* Emplastr. hyster. umbilico admoveatur, & elect. cum Julap. hic laudato exhibeatur, *ib.* Si hæc malum non devincunt Laudanum unâ saltem vice tentandum, *ib.* Quod aliquando lochiorum fluxum revocat, 170. Narcotica cum hystericis & emmenagogis propinentur, *ib.* Si non sequantur lochia rejiciantur narcotica & hystericis ac Emmenagogis enema addatur, *ib.* Enema non repetendum sed temporis συμμαχία præstolanda, *ib.* Post diem 20 res ferè in vado est, *ib.* Si remedia nihil proficientia obstinacius

ingerantur, & morbum, & ſpir. perturbationem augent, 171. Hiſtoria, *ib.* In quo caſu boni Medici eſt rem totam aliquandiu Naturæ committere, 172. ſæpè fluxus menſium immodicus ſive in puerperio ſive extra idem Affectus hyſterici cauſa ſit, *ib.* prima ſpecies poſt partum laboriosiorem primis ſolùm diebus ingruit, & brevi ſe proripere ſolet, *ib.* victus ſit incraſſans, *ib.* Medicam. formulæ, 173. ſpecies altera licèt omni tempore accidit circa æt. an. 45, vel 50. quo menſes ceſſaturi ſunt præcipuè invadit, *ib.* Hyſterica fortiora evitentur, *ib.* methodus medendi cum medicament. form. 173, 174. Uteri procidentiæ Curatio, *ib.* Concluſio.

Trallat.

Tractat. de Podagrâ.

QUos præcipuè invadit Podagra, *p.* 183, 184. diverſus ejus mos pro ratione ſubjecti, & tempore invadendi, *p.* 184. Quo tempore, & modo Podagra regularis ægrum aggreditur, *p.* 185. Quo ordine, & quibus ſtipata phænomenis partes laceſſit, *ib.* Paroxyſmus graphicè depingitur, *ib.* & 186. Nunc hic, nunc illic tragœdias excitat, 186. dolor ſemper noctu recrudeſcit, manè verò remittitur, 187. Ex ſerie paroxyſmulorum, conſtat paroxyſmus, *ib.* In diverſis diverſo tempore ſolvitur, *ib.* Quomodo ſe habet æger quoad urinam, alvum & appetitum, *ib.* Pruritus in diſceſſu & pedum deſquammatio, 188. Pro majori, vel minori unius paroxyſ. ſævitiâ, vel ſeriùs, vel citiùs revertit proximus, *ib.* In Podagrâ inveteratâ, vel indebitâ medicatione turbatâ phænomena ſunt diverſa, *ib.* Pedes peccantis materiæ ſedes genuina ſunt, *ib.* Jam varias corporis partes occupat, *ib.* In digitis *&c.* tophos generat, in cubitis tumorem album excitat, *ib.* Femur, genuque, *&c.* ut impetit, 189. Per annum ferè integrum durat paroxyſmus, *ib.* Paroxyſmi particulares diutiùs ſæviunt, nec ante diem 14 caſtra movent, *ib.* In intervallis artus ſunt contracti, 190. Quantò magis æger ambulando pedes firmare contendit, tanto periculoſiùs morbi fomes viſceribus imminet, *ib.* Venarum hæmorrhoid. dolore, ructu nidoroſo, appetitûs proſtratione infeſtatur, *ib.* Urina illam imitatur quæ in

Diabete

Diabete excernitur. Dorsum, aliæque partes molestè pruriunt, *ib.* Dolores in metatarso lancinantes, & spasmi in tendinibus musculorum tibiæ ut ægrum invadunt, 191. doloribus recedentibus ægritudines, lassitudo spontanea, & in diarrhæam propensio succedunt, *ib.* In Podagrâ diuturniore ægritudine potiùs quàm dolore conficitur paroxysmus, *ib.* Quò vehementior est dolor, eò citiùs præterlabitur paroxysmus, & diutiùs abest, & vice versâ, 192. Calculum renum in quamplurimis parit, *ib.* qui aliquando meatus urinarios obstruens ægrum è medio tollit, *ib.* Animus corpori compatitur, undè æger variis passionibus obnoxius est, 193. Morbi Catastrophe, *ib.* Plures divites, & sapientes; quam pauperes, & fatuos interemit, *ib.* Si quas fœminas (quod perrarò est) non nisi vetulas, & viragines infestat, 194. Neque pueri, neque juvenibus minores verâ, & genuinâ podagrâ vexantur, *ib.* Leviculam tamen velitationem præsentiant quibus ex traduce morbi seminium impressum est, *ib.* Morbus ἀπεψίᾳ ortum debet, *ib.* Qui vino, veneri, laboribus improbis, studiis intensis, cæterisque quæ spiritus exhauriunt, coctiones destruunt, & partium tonum laxant, nimiùm indulsêre, hunc morbum accersunt, 194, 195, 196. In curatione, Venæsectio, Catharsis, & sudores non indicantur, 197. Venæsectio ut pugnat cum indicatione quam causa antecedens sibi vendicat, præcipuè in iis qui ætate sunt provectiores, *ib.* Quo modo hydropi aditus aperitur, 198. quando in juvenibus locum habet, *ib.* ut ab Emeticis, & Catharticis æger de vitâ periclitatur, *ib.* Ab humoribus intrò versùs intestina sollicitatis quæ mala ingruunt,

199.

199. Catharſis nec in paroxyſmo ad peccantem materiam minuendam, nec in fine ad reliquias amoliendas, nec ad venturi aditum præcavendum omnino prodeſt, *ib.* & *p.* 200. Unde ſpirituum *οἰκονομία* infirmatur, & disjicitur, *ib.* Quo pacto fiat ut æger confeſtim convaleſcat, ſed pœnas impoſterum ab *ἀναβολῇ* pendet diriſſimas, *ib.* Quibus nominibus ſudores officiunt, *ib.* & *p.* 202. In omnibus morbis dempta ſolâ Peſte, ſudores prolicere non tam Medici eſt, quàm Naturæ provincia, 203. Hic affectus ob contra-indicationes curatu perdifficilis eſt, *ib.* Cauſæ Antecedenti, & Continenti obviam eundum eſt, *ib.* Quo ſenſu cauſa continens intelligenda eſt, 204. Præcipua curandi intentio in eo verti debet ut Coctioni conſulatur, *ib.* Quæ proprie digeſtiva appellantur, 205. Medicamenta quæ hanc intentionem adimplent. *ib.* Cautio in iis ſumendis, *ib.* Quo in caſu, quantò major eſt ſimplicium numerus, tantò potentiùs medicamentum operatur, *ib.* forma Electuarii quo Author uti ſolet, 206. Quo nomine theriacæ Androm. præferendum eſt, 207. Inter ſimplicia cortex Peruv. primas obtinet in ſanguine corroborando, *ib.* Quantum hujuſmodi medicamina in aliis Chronicis pleriſque juvant, *ib.* differentia inter morbos acutos, & chronicos, 208. Ejus cauſa indagatur, *ib.* Qui morbi Epidemici audiunt, qui intercurrentes, & ſporadici, 209. Indigeſtio communis eſt Chronicorum parens, *ib.* Ex eo probatur quòd ſenes magis hiſce affectibus obnoxii ſunt quàm juniores; & ad eos gignendos magis facit hyems quàm æſtas, 210. Equitationis emolumenta in morbis chronicis

pleriſque

pleriſque, Phthiſi præcipuè, ſtupenda ſunt, *p.* 211. Herbæ excalefacientes quæ adferunt commoda, *ib.* Licèt in Podagrâ lædant, in aliis tamen chronicis pleriſque venæſectio, & Catharſis corroborantibus, & digeſtivis præmittenda ſunt, 212. ſed quùm morbi cujuſcunque curatio remed. corrobor. innitatur, evacuationes qualeſcunque officiunt prorſus, *ib.* Digeſtiva haud obiter, ſed aſſiduè, & conſtanter ſunt uſurpanda, *ib.* nam quum erroribus ſive his, ſive illis, tota corporis œconomia ſit quaſi funditùs everſa; eadem de novo extruenda, atque redintegranda eſt, 213. In digeſtivorum uſu, præcipuè in paroxyſmorum intervallis perſeverandum, 214. In cibo, potuque quæ mediocritas ſervanda, *ib.* Cur ægri palato conſulendum, 215. Unicâ ciborum ſpecie ſingulis paſtibus veſcatur, *ib.* Acria, ſale condita, & aromata evitentur, *ib.* Prandere tantùm expedit, *ib.* Liberaliorem cereviſiæ tenuioris hauſtum ob calculum renum generari aptum nocte ſibi indulgeat, *ib.* Diæta lactea quâ ratione magis obeſt, quàm prodeſt, 216, 217. Potus ſit Cereviſia tenuis Lond. 217. Vinum de facto officit, & quare, *ib.* & 218. neque tutiùs à vino aſſuetis liquores nimis refrigerantes in uſum revocantur, *ib.* Quis modùs in potu ſtatuendus, 219. Copia, & luxus nativæ, tum animæ, tùm corporis rectitudini vim infert, *ib.* Ab ineunte ætate ſatis commodè potaretur aqua, *ib.* In Podagrâ inveteratâ potus dieteticus (cujuſmodi hîc forma præſcribitur) plurimis nominibus prodeſt, 220, 221. Quando primùm commodiſſimè in uſum trahitur, 221. In quo caſu vinum Hiſpanicum, illudque præ aliis ægro indulgendum, 222 Ob quas rationes

rationes lectus maturè petendus, præcipuè hyemis tempore, 223. Animi pathemata, nimiaque ad ſtudia, & res ſerias applicatio ſpirituum ſyſtaſin ſolvunt, ideoque evitanda ſunt, 224. Cæteris omnibus quæ indigeſtionem impedunt, ſanguinem corroborant, & partibus firmitudinem conciliant exercitium corporis facilè palmam præripit, 225. Quotidianum & moderatum ſit oportet, *ib.* Quod qui ſpernit ad calculi generationem erit proclivior & in diſcrimine ne à materiâ tophacea in articulis admodum auctâ omni motu privetur, 225, 226. Exercitatio non tantùm tophorum generationi officit, ſed veteres, & induratos plerumque ſolvit, *ib.* Equitatio aliis exercitiis præferenda eſt, *ib.* frequenter curru vehi eodem ferè recidit, 227. idque ruri potius aere perflato, & ſalubri quàm in urbe, *ib.* Quam improvidus ſenex Veneri indulgens, *ib.* Regimen hoc ut ut religiosè à quovis obſervetur, ab enormioribus podagræ inſultibus tutetur, eum tamen ab omnibus immunem præſtare non valet, 228. Totius corporis habitus, quoad fieri poſſit, in paroxyſmorum intervallis eſt immutandus, *ib.* Morbi fomitis expulſio Naturæ (ut in Febribus intermitt.) permittenda eſt, 229. Qui ſymptomatis coercendis incumbit morbi, curationem remoratur, *ibid.* De errore in victu ab ægro ſummoperè cavendum, *ibid.* A motu currus minùs dolebit, quàm in Cathedrâ quieſcens, 231. A quo etiam ſomnus invitatur, *ib.* & Calculus quadantenus præcavetur, *ib.* atque etiam totali artuum ad motum impotentiæ occurritur, *ib.* morbi digeſtionem ſine exercitio in ſenibus

fruſtrà

frustrà quis speret, *ib.* In quo casu lectus, & dieta tenuis necessaria sunt, 232. In quo exercitium, *ibid.* Ipse dolor aliquando amarum licèt, magnum tamen est remedium, 233. Inter symptomata à quibus æger in paroxysmo de vitâ periclitatur ventriculi debilitas cum torminibus maximè est familiare, *ib.* Quâ datâ ansâ ingruit, *ib.* Ei mitigando vinum Canarense confert maximè, sed nec illud, nec Cardiacorum aliud quodlibet ægrum si exercitio non utatur, servare posse existimandum est, *ib.* In quo casu ad laudanum statim confugiendum est, 234. In quo sudores provocandi, *ib.* Quibus Author aliquando suæ vitæ consuluit, *ib.* materiæ peccantis in pulmonũ lobos metastasis quâ methodo curanda, *ib.* sudores hîc sedulò evitentur, 235. In paroxysmo nephritico ut æger tractandus, *ib.* Plures indebitâ medicatione quàm podagrâ perimuntur, 236. Remedia externa nocere quandoque possunt, prodesse nunquam, *ib.* Ustulatio partis affectæ Hippocratem non latebat, 237. Nihil interest utrùm Moxâ, an lino crudo fiat, *ib.* dolorem aliquatenus mitiget, sed causam Podagræ Antecedentem non attingit, *ib.* In doloribus quorum in partibus internis sedes est, locum non habet, *ib.* de specificis quanta hîc, & alibi decantentur, 238. Venæsectio, & Purgatio alternatim celebrata in contusionibus, continui solutione & quâvis organorum læsione quantum valeant, *ib.* Quisquis alia petit medicamenta ad Lucianum relegandus est, 239. Therapeia radicalis adhuc in Democriti puteo latet, 241. Quam tamen quandoque inventam iri Author nullus dubitat, *ib.* Unde eluceſcet quantum hallucinati sunt dogmatici

matici in morborum eſſentiis dignoſcend. *ib.* & quàm inauſpicatò in febrium cauſis inveſtigandis vel ſolertiſſimi ingenia ſua exercuere, 242. Cujus rei Cort. Peruv. repertio exemplum eſt ſatis luculentum, *ib.*

De Hydrope.

OMnis hominum ætas, ſexus omnis ab Hydrope nonnunquam infeſtatur, *p* 245. Fœminæ magis quam viri ei obnoxiæ ſunt, *ib.* Hi ætate ingraveſcente, illæ ubi jam parere deſierint, *ib.* Foveæ à digitorum impreſſione in ſurarum parte inferiore primũ mali indicium, *ib.* Quare non perinde certum in fœminis, atq; in maribus, *ib.* In ſenibus verò à multis annis Aſthmate laborantibus hydropem non certò indicant, *ib.* Si generaliter loquamur, ſuræ, & tibiæ intumeſcentes etiam in viris pro ſigno hydropis ſupervenientis habendæ ſunt, *ib.* Pedibus cruribuſque ad extremum extenſis in abdomen ruentes aquæ, dein & umbilicum exompalon quandoque conſtituunt, 246. tria hunc morbum ſtipantſymptomata, Dyſpnœa, urinæ paucitas, & ſitis intenſa, *ib.* Unde originem trahunt, *ib.* Pro ratâ quâ partes quas obſidet morbus, augentur, aliæ magis magiſque gracileſcunt, *ib.* Impetu tandem in viſcera nobiliora, & vitalem arcem facto, æger cataclyſmo quaſi ſubmerſus perit, *ib.* Cauſa morbi in genere eſt ſanguinis debilitas, *ib.* Illi debilitando quæ oneram commodant, 247. Hydrops teſtium in fœminis obiter notatur, *ib.* Aliæ ſunt duæ ſpecies

in

in fœminis hydropem mentientes, *ib.* Illa carnium intra abdomen excrescentiæ præternaturali, hæc flatibus ortum debet: qui ingravidationis signa pariunt, *ib.* Neutra harum ad morbum de quo agitur, referenda est, *ib.* Quas præcipuè exercent, 248. Indicationes curativæ duæ, aquas contentas evacuare, & sanguinis robur instaurare, *ib.* Cathartica quæ vel segniùs, vel mitiùs operantur, officiunt magis, quàm prosunt, *ib.* Utrum ægri corpus facilè, an ægrè Catharticis, cedat sollicitè inquirendum, 249. Purgatio per ἐπίκρασιν non tantùm non imminuit tumorem, sed adauget, 250. Quare expurgatio fortis, vel nimia, justò debiliori præferenda est, *ib.* Quas ob causas maximâ celeritate quam ægri vires ferre queant, aquæ exantlandæ sunt, *ib.* Hydragoga quem usum obtinent in iis qui difficiles, quem in iis qui faciles purgatu sunt, 251. In istis qui Catharsi promptè cedunt syr. de spinâ Cervinâ aq. sat. copiosè elicit, *ib.* Id habet incommodi hic syrupus quòd inter purgandum ingentem sitim provocet, *ib.* Catharticis lenioribus opus suum cum bonâ euphoriâ non peragentibus, fortiora sunt tentanda, quod historiâ probatur, 252. Quo casu hydragoga sola vix votis respondent, sed lenioribus calcaris vice permista, efficacissima evadunt, *ib.* Potionis forma pro robustioribus, *ib.* alia *p.* 253. Tertia calfaciens inter purgandum, tum & corroborans, *ib.* In iis qui ægrè purgantur aliis δραστικώτερα sunt Elaterium, & infus. Croci metallorum, *ib.* Emeticæ operationis ratio iuvestigatur, 254. Cæcos dari meatus ex abdominis cavitate in intestina de facto liquet, *ib.* Hippocrates in scænam ducitur, *ib.* Quàm curiosa

riosa corporis humani inspectio, & fabricæ notitia, tum Medicis, tum Chirurgis necessaria est, *p.* 255. In acutis quibuslibet, & Chronicis plerisq; specifica quædam inest proprietas à nulla corporis contemplatione in lucem eruenda, 256. Mens divini Senis in loco suprà citato explicatur, *ib.* Majora licèt organa pateant, exiles tamen meatus oculos acutiss. vel microscopio exquisitissimè elaborato adjutos effugiunt prorsus, *ib.* Cognitio nostra ad τὰ ὅτι assurgat, sed τὰ διότι nullatenus attingat, 257. Et quæ innotescunt, & ad quæ cæcutimus impellunt ut divinum Artificem suspicianus, & adoremur, *ib.* Chymiæ laus, & emolumenta intra quos limites coercenda, *ib.* & *p.* 258. Medicinæ faciendæ defectus in eo non vertitur quòd nesciamus quo pacto huic, aut illi intentioni satisfacere debeamus; sed quòd non satis sciamus quænam sit illa intentio cui satisfaciendum est, *ib.* Ad judicium in hâc re ritè formandum naturalia morborum phænomena atque juvantia, & lædentia diligenter observata, collata, & trutinata conferunt maximè, *ib.* Exquisitissimæ speculationum dissertationes quàm labili fundamento innituntur, *ib.* Hypotheses solidas, & genuinas Praxi quadantenus originem debere exemplo comprobatur, 259. Vomitio ab Emetico excitata hydropicorum aquas ἄνω, καὶ κάτω potenter evacuat, 260. Hydropicæ cujusdam curatio Emeticis, & Cathartics absoluta, *ib.* & *p.* 261. Tria hic notatu dignissima, 261, 262. Ἀταξία ab evacuationibus excitata ut occurrendum, *ib.* In quo casu convenit ut tota res evacuant: per inferiora committatur. Decoct. ex interiore cortice Sambuci

eodem modo quo Crocus metal. morbum hunc depellit, non autem vi aliqui ſpecificâ, *ib.* In quibus caſibus Emetica & Cathartica malum augent, totaque curatio in ſanguine, ac viſceribus corroborandis, firmandiſque vertitur, 264. Huic Intentioni aeris mutatio, & exercitium quale quale demum ſit, apprimè reſpondent, *ib.* In Conſtitutione infirmâ, & hyſtericis, aquæ diureticis educendæ ſunt, *ib.* Efficaciſſima è ſalibus lixivialibus fiunt, 265. Medicam. forma, *ib.* Cineres genitæ in vino Rhen. ac quantùm hic valent, *ib.* Aquis evacuatis, debilitas ſanguinis medicam. calefacientibus, & corroborantibus præcaveri debet, præſertim in ætate provectioribus, *ib.* Quæ in Podagrâ laudantur hic locum habere poſſint, 266. Vinum à quo in podagrâ abſtinendum, pro potu ordinario in hydrope uſurpetur, *ib.* morbi plerique Chronici Indigeſtioni ortum debent, *ib.* In eſſentiales, & ſpecificas morborum tam Chronicorum, tam acutorum differentias penetrare non datum eſt, *ib.* Curationem in utriſque non ad eſſentialem eorum naturam, ſed ad cauſam magis generalem dirigere cogimur, *ib.* Curandique methodum naturæ, vel experientiæ indiciis accommodare, *ib.* Æger inter curandum, poſt portas aquis datas, vel vinum, vel Cereviſiam generoſiorem potare teneatur, 267. Liquores generoſi, modo ſpir. deſtillatione eliciti non ſint, ſoli aliquando hydropicos in principio curarunt, *ib.* Cereviſia medicata pro pauperibus, pro ditioribus vina, & Electuarium digeſtivum laudantur, *ib.* Liquores minùs generoſi parcè ad modum bibendi, 268. Sitis ut reſtinguenda, *ib.* Chalybs in hydrope incipiente haud infimum ſibi vendicat

vendicat locum, *ib.* Allium ſolùm hunc morbum depulit aliquando, *ib.* Cujuſmodi hydrops evacuantia non depoſcit, *ib.* Quùm ſanguinis corroborationi navatur opera, totaque res in eo ſolùm cardine vertitur, æger nullo modo expurgandus eſt, *ib.* Ità enim tumor qui minui cœperat, augebitur, 269. Morbus ad ſupremum gradum provectus artis ſubſidia ſpernit, *ib.* Quare tamen Medici eſt non animo cadere ſed morbum tanquam nuper cœptum aggredi, 270. Topica in formâ Cataplaſmatis, vel linimenti minùs nocent, *ib.* Unguent. à Cathart. fortioribus confecta atque abdomini applicata quas turbas faciunt, *ib.* Veſicatoria gangrænam ſæpe invitant, *ib.* Quare vulnus leviſſ. in hydropicorum carne curatu eſt difficillimum, *ib.* Concluſio, *p.* 271, 272, 273. Poſtſcriptum de Febre hyemali cujus hiſtoria & curatio traduntur, 274, 275, & 276.

FINIS.

vendicat locum, ib. Allium solum hunc morbum depulit aliquando, ib. Cujusmodi hydrops evacuantia non depellit, ib. Quum sanguinis corroborationi navatur opera, totaque rei in eo solum cardine vertitur, eger nullo modo expurgandus est, ib. Ita cujus tumor qui minui cœperat, augebitur, 269. Morbus ad supremum gradum provectus urtis subsidia spernit, ib. Quare tamen Medici est non animo cadere sed morbum tanquam nuper cœpum aggredi, 270. Tepida in formâ Caraplasmatis, vel linimenti minus nocent, ib. Unguentum Cathart. fortioribus confecta atque abdomini applicata quas turbas faciunt, ib. Vesicatoria gangrænam sæpe invitant, ib. Quare vulnus levissimum in hydropicorum carne curatu est difficillimum, ib. Conclusio, p. 271, 272, 273. Postscriptum de Febre hyemali cujus historia & curatio traduntur, 274, 275, & 276.

FINIS

Index Alphabeticus.

Nota quòd litera *m*, numero præpoſita, ſeriem paginarum in libro de Morbis Acutis, litera *e*, ſeriem paginarum in Epiſtolis Reſponſoriis, & reliquis, qui ſequuntur, tractatibus indicaverit.

A

ABortûs *curatio*, e. 174.

Aer *tervenis effluviis inquinatus*, *Epidemicorum morborum cauſa*, m. 258, 261.

Alba *profluvia*, vid. *fluor muliebris*.

Ambuſtorum *optima curatio*, *linteo madefacto in ſpiritu vini*, m. 301.

Anatomiæ *quanta notitia Medico neceſſaria*, e. 255.

Anginæ *deſcriptio*, m. 315. *curatio*, ib.

Anodyna, *vid.* Paregorica.

Antimonialia *emetica nunquam tuto exhiberi pueris infrà adoleſcentiam conſtitutis*, m. 28.

Appetitui *depravato indulgere in morbis pleriſque quam neceſſarium*, e. 97.

Aquæ *minerales multùm vitanda in gonorrhœâ*, e. 59.

Aquæ *minerales ferreæ quando hyſtericis prabenda*, e. 153. *Cùm non tranſeunt, ab iis planè abſtinendum, per diem unum alterumve*, ib.

Autoris *integritas*, e. 95.

C

Calculus *Renum prævenitur copiosâ cerevisiæ tenuis sub noctem compotatione*, c. 215. *item potu diætetico loco potûs ordinarii*, c. 220, 221.
Calculi *curatio*, c. 235.
Cardiaca *quibus conferunt, & quo morbi tempore exhibenda*, m. 32, 34.
Cardiacorum *formula*, m. 35.
Catharticorum *exhibitio nimia in plurimis affectibus noxia*, c. 147.
In Catharticis *exhibendis cautio perquam necessaria*, c. 249.
Chalybs, vid. *de ejus usu, in Hystericis affectibus*, c. 150, *ad* 155.
Chalybs *cùm nihil profecerit in morbis curandis, aquæ minerales ferreæ adeundæ*, c. 153. *cùmque istæ minùs conferant, aquæ calidæ sulphureæ, quales Bathonienses, adeundæ*, c. 154.
Chlorosis *quomodo curanda*, c. 150, & seq.
Cholera *morbus quo ambi tempore grassatur*, m. 9, m. 171.
ejus descriptio, m. 176.
curatio nec catharticis, nec astringentibus molienda, m. 177. *quo pacto persicetur*, m. 178.
Cholera *Epidemica*, c. 8. *ejus curatio*, c. 9.
Chronici *morbi indigestionibus se debent*, c. 209.
modus quo gignuntur, ib. & 210.
quomodo tum prævenienda, tum curanda, c. 211. 212.
qualis interim diæta observanda, c. 214, 215.
Chymia *quousque utilis*, c. 257.
Quod Chymica *morbos novata mirè debellent*, c. 136.
Quòd Chymica *præparatio medicinas deteriores sæpè reddat*, c. 145.

Colicæ

Colicæ *Biliosa & Hysterica quàm diversa debeant esse curationes*, c. 166.

Colicæ *Biliosa descriptio*, m. 218. *causa*, m. 219. *curatio*, m. 219. *quòd Enemata hic nullius sint usus*, m. 221.

Equitatio in declinatione laudatur, m. 223. *Diæta*, m. 224.

Colicæ *Hysterica descriptio*, m. 226.

Anodyno sedatur, interdictis venæsectione & catharsi, m. 227. *nisi in valdè sanguineis*, 229. *sæpè desinit in Iliaco*, ib. *cujus curatio ostenditur*, ib. & 130.

Colorum *speculatio admodùm incerta*, c. 136.

Comatis *febri supervenientis curatio*, m. 244, 245.

Concoctio *in febribus quid*, m. 33.

Corroborantia *primi ordinis*, c. 24. & 155.

Corroborantium *omnium maximum est Equitatio* c. 157, 158.

Inter corroborantium usum Cathartica nunquam intercalanda c. 268.

Constitutioni *aeris præsenti Intermittentibus febribus omninò faventi, successura videtur febris continua Depuratoria, quam regnaturam per aliquot annos Pestis tandem excipiet* c. 95.

Constitutiones *Epidemicæ*, vid. *Epidem. Constitut.*

Contusionum *curatio*, c. 238.

Correctivorum *purgantibus immiscere solitorum incommoda* c. 62.

Corticis *Peruviani exhibendi methodus* m. 72, c. 17. *unicum ejus incommodum, Rheumatismus scorbuticus* m. 309.

quare Cortex ita malè audit, c. 13, 15.

quamodo intempesta ejus discrimina evitari possit, c. 16.

quòd immeritò inculpetur, c. 156.
quòd inter Corticem exhibendum decubitus in lecto, & cardiacorum assumptio sint diligenter evitanda, c. 19.
quòd omnes evacuationes post ejus usum sint interdicendæ, c. 22.
Cortex *febribus inflammatoriis curandis ita non confert, ut plane obsit*, c. 36.
In sanguine & spiritibus confortandis egregium est remedium, c. 155. *idque in affectionibus Hysstericis & Hypochondriacis*, c. 155. *item in Podagra præveniendâ*, c. 207.
Cortex *in electuario, & pilulis exhibitus*, c. 17. *in infusione*, c. 20.
Cutis *affectuum curatio*, m. 313, 314.

D

Decoctum *Amarum quando usurpandum*, c. 21.
Diabetis *curativa indicatio*, c. 23.
Remedia medica, c. 24.
Diæta *qualis in morborum Chronicorum curatione observanda*, c. 214, 215.
Diaphoresis *non convenit in omni febre*, m. 241. *periculi plena est in tertianis & quotidianis*, c. 12.
Diaphoresis *quanam prosit, quanam verò noceat*, m. 242.
Digestiva *quantum valent in Chronicis morbis debellandis*, c. 212. *quousque perseverandum in eorum usu*, ib.
Diarrhœa *curatio*, m. 188.
Diarrhœam, *ubi vomituritioni conjungitur, ab Emetico, non ab astringentibus, propriè sisti* m. 25. *attamen Enemate astringenti sisti posse, si minus valeat Emeticum* m. 47.

Diarrhœa *melius curatur venæsectione & sanguinem contemperantibus, quàm aliis quibuscunque*, m. 166.
Dogmaticorum *exprobratio*, c. 224.
Dysenteriæ *descriptio*, m. 181. *Curatio*, m. 185, 186. *Dieta*, m. 187.
Quid agendum in contumaciori Dysenteriâ, m. 188.
Curatio cum sero lactis, m. 191.
Curatio Laudani solius usu, m. 194.

E

Electuarium *hystericum & emmenagogum*, c. 169.
Emetica *quibus exhiberi convenit, & quibus non convenit*, m. 24.
Quo morbi tempore exhibenda, m. 27.
Emeticum *antoris*, m. 26.
Enemata *venæsectionis locum quandoque supplent*, m. 30. *abstinendum iis in progressu morbi*, m. 31. 166.
Enema *astringens*, m. 47.
in dysenteriâ, m. 188.
in calculo, c. 235.
Epidemicorum *morborum diversitas*, m. 5.
Epidemicorum *curatio quam viris instituenda*, m. 6.
Epidemici *regulares & irregulares*, m. 7, 8.
vernales & autumnales, m. 8.
Epidemicarum *Constitutionum quinque genera in hoc libro enumerantur*, m. 274.
Quod Epidemicæ *Constitutiones generales suas habeant periodos*, 175, 261.
Quod ab occultâ aeris crasi pendeant, non à manifestâ, m. 6. 196, 197, 248.
Epidemica *Constitutio ann.* 1661, 62, 63, 64, m. 16.
annor. 1665, 66, m. 89.

annor. 1667, 68. *& partim ann.* 69. m. 119.
annor. 1669, 70, 71, 72. m. 171.
annor. 1673, 74, 75. m. 231.
Equitationis *beneficia in morbis rebellibus devincendis*, c. 158. *in Tabidis Phthisicisque*, c. 160.
Quòd sit exercitiorum omnium primarium, c. 226.
Quòd sit maximum confortativum, c. 157, 158.
Exemplum Hypochondriaci deplorati equitatione mirè restituti, c. 159.
Erysipelatis *descriptio*, m. 310.
curatio, m. 311.
Exostoses *Venereæ quomodo tractandæ*, c. 68.

F

Febres *sunt duæ ferè tertiæ omnium, quæ sunt, morborum*, c. 124.
Febris *quomodo fiat*, m. 2, 3.
Febrium *autumnalium Epocha certissima est Julius, sicut vernalium Februarius*, m. 99.
Febris *continua omnium, quas Auctor novit, maximè uniformis*, m. 18.
Febris *nulla verè Continua Auctori visa est ab anno* 1680. *ad ann.* 1685. *nisi fortè ab rem malè gestam*, c. 34.
Quare Febres *continuæ paucæ Veræ occurrant, nisi in constitutione Epidemicâ*, m. 59.
Febris *continua Constitutionis annor.* 1661, 62. &c. m. 20. *curatio* m. 23, & seq.
Constitutionis annor. 1667, 68. & 69. m. 159.
ejus curatio, m. 163.
Constitutionis annor. 1670, 71, *& dicta Dysenterica*, m. 195. *curatio* m. 199.
Constitutionis annor. 73, 74, 75. m. 235.

cura-

curatio, m. 237, 238.
In Febrium *curatione Anni Constitutio, quatenùs huic Alterive Epidemico producendo favet, ob oculos semper est habenda*, m. 268.
Febris *Continua species quomodo ab aliis Epidemicis tùm grassantibus dignoscatur*, m. 275, 276, 277.
Febris *Hyemalis descriptio*, c. 274, 275. *curatio*, c. 276
In Febribus *maximè continuis generis Intermittentis cortex præbendus*, c. 19.
Vinum non obesse in hujusmodi continuis, c. 19.
Febres *Intercurrentes quæ* m. 7. *numerantur sex* m. 282.
Quòd in iis curandis ad Anni febrim seriò attendendum m. 284.
Quòd ex Anni tempore innotescat an essentiales sint, an symptomatici m. 285.
Febris *Intermittens*, vid. *Intermittens Febris*.
Febres *quare tot Nova vulgò audiuntur*, m. 198.
Febris *Nova natura quomodo investiganda*, m. 278. *quâ demum cautelâ Indicationes curativæ sumenda in exortu Novæ Febris* m. 279.
Febris *Pestilens*, vid. Pestis.
Febris *Pestilens per diaphoresin, Pestis per abscessus propriè solvit videtur* m. 99.
Febres *stationarias quæ* m. 7. *quomodo à manifestâ aeris qualitate pendent* m. 197.
Febris *Scarlatina descriptio* m. 287.
Curatio simplicissima, ib. & 288.
Fluoris *muliebris curatio singularis* c. 24.

G

Gonorrhœa *virulenta, centum retrò annis se ostendebat, diversum ab ipsâ Lue confirmatâ* c. 49.

Quòd

Quòd materia semini-formis quæ hîc fluit carnosa virga substantia debeatur, c. 50.
modus invasionis describitur, ib. & 50.
Curatio cathartici perficitur, c. 54.
Pilulis, c. 55. *Clysteribus*, c. 57.
Diæta quenam observanda, c. 58.
In Gonorrhœâ *rejicitur Liquorum exiccantium usus*, c. 59. *item improbantur aquæ minerales*, ib.
Quomodo Phymosis est curanda, c. 60.
Gonorrhœæ *justò vitiosæ suppressæ Tumores scroti supervenientes quomodo curantur*, c. 61.
Gonorrhœa *cum Lue juncta quomodo tollenda*, c. 68.

H

Hæmoptoes *curatio*, m. 319.
Hæmorrhagiæ *variarum curatio*, m. 317, 318.
Hydragoga *variis generis*, c. 252, 253.
Hydropis *primarium signum, fovea in suris à digitorum impressione sub nolitem apparentes, & manè evanescentes*, c. 249.
Symptomata, sunt Dyspnœa, urinæ paucitas, & sitis, c. 246.
Causa, sanguinis debilitas, c. 246.
Alia in fœminis causa, c. 247.
Indicationes curativæ, c. 248.
In Hydrope *Cathartica fortiora semper usurpanda*, c. 248, 249.
Quòd perseverandum in præbendis catharticis donec moles abdominis evanuerit, c. 250.
Syrupus de spin. cerv. quibus convenit, c. 251.
Exemplum ejus memorabile, ib.
Hydragoga varia, c. 252, 253.
Infusio croci metallorum quoties repetenda ad curandum

randam hydropem, c. 260. *in Aſcite grandiore tantùm convenit*, c. 263.

Cortex interior ſambuci, c. 263.

In Hydrope *quanam contraindicant catharſin*, c. 263, 264. *ubi catharſis contraindicatur, quanam Confortativa conveniant*, c. 264.

Diureticis res agenda eſt, in debilibus naturis, & fœminis valdè hyſtericis, c. 264. *ſalia lixivialia in vino Rhenano*, c. 265.

Corroborantia eadem in Hydrope, quæ in Podagrâ probantur, niſi quòd vinum Hydropicis permittatur pro potu ordinario, c. 266.

Chalybis uſus in Hydrope incipiente, c. 268.

Alii ſimiliter uſi, ib.

Topica quarè improbantur, c. 270.

Rejiciuntur Paracenteſis, & Acupunctura, c. 271

Hydropicorum *ſitis quomodo fallenda*, c. 168.

Hydropis *febribus intermittentibus ſuccedentis curatio*, m. 78.

Hypercatharſeos *frænum certiſſimum eſt Laudanum*, c. 250.

Hypotheſes *quatenus valeat medico inſtruendo*, c. 259

Hyſtericæ *affectiones ſunt dimidia pars morborum Chronicorum*, c. 124.

Quòd eadem ſint in fœminis, ac Affectio Hypochondriaca in viris, ib.

Quòd uterus immeritò inculpetur, ib.

Hyſterica *affectio ſub quàm variis ſymptomatis ſe oſtendit*, c. 125. & ſeq. *cujuſnam temperiei fœminis ſingula contingunt*, ib.

Hyſtericorum *ſimul ac Hypochondriacorum affectuum ſignum maximè Pathognomonicum eſt urina limpida copioſa*, c. 129.

Hyſtericæ *fœmina interroganda, an malum de quo*

queruntur

queruntur inceperit cum tristitiâ, atque an urinam limpidam excreverint, c. 132.
Hystericorum *affectuum causa Procatarctica*, c. 132.
Causa efficiens interna, spirituum animalium ἀταξία, c. 133. *Causa non sunt humores*, c. 141.
Causa Antecedens ἀταξίας, debilior spirituum animalium crasis, c. 133.
Unde fit Vomitio materia viridis, c. 135, 136.
Symptomatum singulorum ratio explicatur, c. 134, & seq.
Casus cujusdam abundè & sæpiùs lacrymantis, c. 139.
Curativa Indicatio est sanguinis Corroboratio, c. 143.
Curatio
Venefectione & Catharsi ordienda, c. 144.
Deinde Chalybeatio absolvenda, ib.
Quòd in imbecillioribus naturis quandoque à Chalybe statim incipiendum, c. 145.
Chalybis substantiam præponi præparationibus, 145, & 150.
Chalybis usum non rectè admittere purgantium intercalationem, c. 146.
Formulæ curationi inservientes, c. 150, 151.
Theriaca Andr. magnum in his affectibus remedium, c. 155 *Item Cortex Peruv.* ib.
Dolor & Vomitio hystericarum quomodo sint cohibenda, c. 162, ad 165.
Fœtida quâ ratione hystericis utilia, c. 161.
In Affectione Hystericâ mitiori dantur pilulæ hystericæ per x. dies, c. 152.
Hypochondriaci *affectus*, vid. *affect. Hyster.*

Icteri

I

Icteri *curatio*, m. 230.
Idioſyncraſiæ *ratio habenda*, c. 152.
Iliacæ *paſſionis cauſa*, m. 49, 50.
quo pacto producitur, m. 50.
Curatio, m. 51.
Argenti vivi, & globulorum in hujus curatione cenſura, m. 51.
Intermittentium *febrium tria tempora ſpectanda*, m. 53.
unde eſt quòd redeant Paroxyſmi, m. 55.
Paroxyſmorum deſcriptio, m. 56.
Diviſa in vernales & autumnales, m. 57.
qua quidem eſſentialiter diſtinguuntur, m. 58.
Vernalium curatio, m. 69.
Autumnalium curatio, m. 70.
Tertiana autumnalis curatio, m. 70. c. 18.
Tertiana vernalis curatio ſine Cortice, c. 26.
curatio pro pauperibus, c. 27.
Tertianæ duplicis curatio, m. 71, c. 17, 18.
Quartana curatio, m. 71. c 17.
Quomodo Recidiva præveniatur, c. 18.
Vomitio in his febribus quomodo compeſcenda antequam Cortex exhibeatur, c. 20.
Infantum medicatio, c. 21.
Decoctum amarum quando præbendum, c. 21.
Intermittentibus *ſuperveniens Apoplexia quomodo tractanda*, c. 22, 23.
Diabetes ſenibus ſuperveniens quomodo tractandus, c. 23, 24.
Intermittentes *Epidemicæ anni* 1678. c. 11.
Quòd ſudorificorum vi tranſire ſoleant ab Intermittentibus in Continuas, c. 12.

Lactea

L

Lactez *Dieta præcellentia, & quibus potiſſimùm convenit*, c. 156, 157.
Lactez *Dieta cenſura notatu digna*, c. 216.
Laudani liquidi deſcriptio, m. 189
Ejus uſum non immediatè nervis nocere, c. 163.
E Lecto *ſurgere, quàm utile in Variolis*, m. 145. c. 84, 85. *ſolvuntur objectiones*, c. 90.
Quàm neceſſarium in omnibus morbis inflammatoriis, m. 164.
Quàm neceſſarium in Febre continuâ an. 1673, &c. m. 240.
Cautela neceſſaria in ſurgendo, ſcilicet, nè nimis din pro unâ vice ſurgant, m. 240. *mora longioris in lecto incommoda*, ſc. *Rheumatiſmus, & Ictterus, ſubſequentes*, m. 240, 241.
Quàm utile in Pleuritide, m. 295.
Quàm utile in Anginâ, m. 316.
E lecto *ſurrectionem quanam contraindicant*, c. 100.
Lochiorum *ſuppreſſionis curatio*, c. 169.
Luciani *irriſio in medentes Podagra*, c. 239.
Lues Venerea *undè, & quo tempore Europam appulit*, c. 48.
Contagium ejus quomodo propagatur, c. 49, 50.
Symptomatum ejus enumeratio, c. 52, 53.
Luis *Confirmata ſolâ ſalivatione curatio*, c. 61.
Recidivæ quibus debentur, & quomodo præveniantur, c. 64.
Quid in ore nimis exulcerato ſit agendum, c. 69.
Dieta quanam obſervanda, inter curandum, c. 69, 70.
Quare in Galliâ ſanatur facilius ac apud nos, c. 70.

Maligni-

M

Malignitas *morborum quid ſit*, m. 276.
Malignitas *morborum ſæpè error medentium*, m. 39. 89.
Malignitati *quodnam regimen proprie concedatur*, m. 271. & ſeq.
Maniæ *curatio*, m. 83, 84.
Maniæ *febres intermittentes diuturniores nonnunquam excipientiũ curatio*, m. 82.
Medici *præcipua cura in Intentionibus veris expiſcandis verſari debet*, c. 258.
Medicum *eſſe & formulas præſcribere, quàm immanè diſtant*, c. 116.
Melancholia *Hypochondr.* vid. in Hyſter. *Affect.*
Menſium *fluxũ immodici, tàm intrà puerperium quàm extrà, curatio*, c. 173.
Menſium *fluxus immodicus quando potiſſimùm contingit*, c. 173.
Morbus *quid ſit*, m. 1.
Quod eſſentiæ morborum nos lateant, c. 266.
Morborum *Acutorum & Chronicorum differentia*, c. 208.
Morbi *Chronici*, *vid.* Chronici *morbi.*
Morbi *Acuti Deum habent autorem, Chronici nos ipſos*, c. 98.
Morbi *ferè omnes ex veſtium præmaturâ abjectione, & ſubito refrigeriis poſt exercitium, exoriri videntur*, m. 283.
Morbilli *quo anni tempore regnant*, m. 202.
Morbillorum *deſcriptio, & hiſtoria*, m. 202. *ad* 204. *Curatio*, m. 205.
Morbilli *anomali*, m. 249. *Curatio*, m. 250.

Moxæ *combuſtio in Podagrâ*, c. 236.
Moxæ *combuſtio in Podagrâ inveteratâ nullius eſt uſûs*, c. 237.
Quòd Hippocrates inuſtiones lino crudo, loco Moxæ, uſurpaverit, c. 237.

N.

Narcotica *vigente febre obeſſe, at in declinatione morbi præclaros effectus edere*, m. 42.
Narcotica, *vid.* Paregorica, *&* *Opium.*
Naturæ *in curando multum relinquendum*, m. 245, 138. c. 171, 172.
Naturæ *in medicamentis producendis, ſimul ac præparandis collaudatio*, c. 145, 146.
Nephritici *paroxyſmi veri, & hyſterici, quàm diverſa curationes ſint inſtituenda*, c. 165.

O

Opii *præſtantia & nativa bonitas*, m. 190.
In quibus affectibus præcipuè indicatur ejus uſus, c. 10

P

Paregoricum *Autoris*, m. 178.
in quibus caſibus ea vellè indicantur, c. 10. 104.
Paregoricis *evacuantia debere premitti, in ſanguineis temperamentis, non aliis*, c. 163.
Peregrinatio *versùs Auſtrum, unde in Chronicis curandis ita inſignitur prodeſt*, c. 211.
Peripneumoniæ *Nothæ deſcriptio*, m. 298.
Curatio, m. 299.

Pestis, m. 89. *quid sit*, m. 94.
Britanniam vix frequentiùs devastat, quàm post annorum 40. revolutionem, m. 90.
Quo tempore anni exoritur, m. 92.
Modus invadendi describitur, m. 93.
Curatio, m. 111.
Alexiteria in hoc, & aliis morbis, non ut specifica, sed ut diaphoretica prosunt, m. 97. 99.
Pro Venaesectione facientes autores, m. 103, 104.
Pro Venaesectione historia admiranda, m. 105.
Attamen Autores praeferi diaphoresin, ib. & 106.
Diaphoresis quàm diu continuanda, m. 113.
Macularum Pestilentialium ratio, m. 106.
Quod Pestis sapè acceleretur vinorum & calidiorum ingurgitatione, m. 98.
Ad Pestem excitandam requiritur contagium pestiferi corporis, praeter aeris dispositionem, m. 91, 92.
Petechiarum & *mictûs sanguinei, casus insignis à D. D.* Goodall *communicatus*, c. 117.
Philosophia *effecit, ut qua Medica appellatur, revera Confabulandi Garriendique potiùs sit Ars, quàm medendi*, c. 122.
Phrenitis *quomodo tractanda*, m. 41.
spiritus vitrioli in phrenitide laudatur, m. 247.
Phthiseos *specificum est equitatio*, c. 160.
Pleuritidis *historia*, m. 289. 290.
Curatio, m. 292. *Diata*, ib.
Rejicitur cura per expectorationem, m. 295.
De Pleuriticorum *sanguine quadam notata digna*, m. 291, 292.
Mensura sanguinis extrahendi, m. 294.
Pleuritis *Maligna venaesectionem non fert*, m. 267.

Podagræ *Regularis historia*, c. 185.
Irregularis historia, c. 188. & seq.
Causa est concoctionum depravatio, & humorum indigestio, sive à Venere, sive à Vino, sive ab exercitiis intermissis, c. 194, 195.
Curatio non aggredienda est Venæsectione, c. 197.
Non Catharsi, sive ad præcavendum, sive ad curandum paroxysmum, c. 198, 199.
Neque sudoribus, & quare, c. 201.
Curandi præcipua intentio in coctione promovenda, atque indigestionibus tollendis versari debet, c. 204.
Medicamenta Digestiva, c. 205.
In Podagra *electuarium corroborans præstantissimum*, c. 206.
Electuarium aliud, atque aqua distillata, c. 207.
Theriaca Andr. & Cortex Peruvianus laudantur, ib.
In Podagra *Paroxysmo nihil magni tentandum, sed solùm extrà paroxysmum, exemplo ab intermittentium febrium paroxysmis ducto*, c. 229.
In quorum paroxysmis abstinentia à carnibus interdicitur, c. 230.
Paroxysmi *symptomatis vitam minantibus quomodo occurrendum*, c. 223.
Ventriculi debilitas cum ventris terminibus vino Canarino mitiganda, c. 233. *quod si nihil profecerit, ad Laudanum fugiendum*, c. 234.
Diarrhœa sudoribus cohibenda, ib.
Tussis brumalis à frigore, tempore paroxysmi, suscepto,

ſuſcepto, ſicut ipſa Peripneumonia, curanda eſt, c. 234.

Calculus ſuper veniens quomodo curatur, c. 235.

In Podagræ *Paroxyſmo Remedia Externa in genere improbantur, verum iſtarum meliora reperiri merè Refrigerantia, & Repellentia*, c. 235, 236.

Quid Moxa comburium præſtare poſſit, c. 236, 237.

Podagricorum *Diæta*, c. 214, 215.

Potus ſit cereviſia tenuis, c. 217.

Potus Diæteticus, loco ordinarii, in podagra inveteratis, c. 220, 221.

Vinum plane officere, c. 217, 218. *Vinorum verò Hiſpanicum minus injurium*, c. 222.

Lactea Diæta in Podagra cenſura aqua, c. 216.

Podagricis *decubitum maturior quàm ſit utilis, idque hyeme præſertim*, c. 223.

Animi tranquillitas ſtabilienda, c. 224.

Exercitium ſit quotidianum, c. 225.

Hoc Tophos præcavet, vel ſolvit, c. 225, 226.

In ipſa paroxyſmo permittitur, c. 231. *niſi iſte ſit atrocior*, c. 232.

Exercitiorum primarium eſt equitatio, c. 226. *quam tamen ſupplere poteſt in curru vectio*, c. 227.

Verius quàm ſit injuria, c. 227.

Podagræ *Therapeia Radicalis adhuc latet*, c. 241. *ſed non ſine ſpe aliquali ſpecificum quandoque inventum iri*, c. 241.

Probi *hominis verum criterium*, c. 156.

Pruritûs *ferini curatio cardiacis*, m. 313.

Punctura *tendinis curatio*, m. 297.

Purgatio *non ita necessaria post morbos vernales ac autumnales*, m. 37.
Purgatio *quare ita necessaria post febres*, m. 36, 37.
Purgans *Potio Autoris*, m. 37.
Purgantia, *vid.* Cathartica.

R

Rachitis *vera non est curanda catharticis*, c. 149.
Linimentum ventri & hypochondriis infantum inungendum per 30, vel 40 dies, c. 148.
Rachitidis *febribus infantium intermittentibus succedere solita curatio*, m. 76.
Regiminis *calidioris in variolis noxa*, m. 137, 139. 214, 215. c. 95, 96.
Ejusdem in dysenteriis noxa, m. 181, 182.
Ejusdem in Morbillis noxa, m. 204.
Ejusdem in febribus plerisque discrimina, m. 291.
Regiminis *refrigerantis in cutis affectibus nocumentum*, m. 314.
Refrigerantia *in fine morbi eum protrahunt*, m. 34.
idque maximis in grandaevis, m. 39.
Renum *calculus*, *vid.* Calculus.
Rheumatismi *historia*, m. 302. *Curatio*, m. 304.
Anodynis figitur, & protrahitur, m. 305.
Rheumatismus *inveteratus quando tractandus*, m. 308. & seq.
Rheumatismi *scorbutici descriptio*, m. 309.
Curatio singularis, m. 310.
Rheumatismi *Curatio sola Diaetae fere lactis, loco phlebotomiae*, c. 37.
Quibus conveniat ist insmodi curatio, & quibus non convenit, c. 39, 40.

Pur-

Purgatio frequens atq; anodynorum uſus poſſunt phlebotomiæ liberaliorîs vicem ſupplere, c. 40.

S

Salivationis *in Lue Ventreâ methodus*, c. 62. & ſeq.
Quòd neque Cathartica, neque alia præparantia ſalivationi debeant præmitti, c. 61. 65.
Quòd peractâ ſalivatione neque Cathartica, neque ſudorifica in uſum venire debeant, c. 64.
Diarrhœa ſuperveniens quomodo cohibeatur, c. 63.
Cautelæ magni momenti obſervandæ in naturis ſalivationi nimis reſiſtentibus, c. 66, 67.
Salivatio *in Confluentibus Variolis uſu refrigerantium promovetur, & cardiacis calidioribus reprimitur*, m. 167.
Sanguininis *color purulentus in febribus Inflammatoriis detractus unde*, m. 291, 292.
Scabies, *vid.* Pruritus.
Scorbutus *non tam frequens apud nos, ac vulgò creditur*, m. 307.
Secretio, *per facies, & per flores*, m. 48.
Simpliciſſimorum *medicamentorum laus*, c. 38.
Singultui *quomodo medendum*, m. 47.
Sophiſtarum *reprehenſio Hippocratica*, c. 254, 255.
Specifica *pleraque dolo malo celebrari*, c. 238.
Speculationibus *nimis addictorum medicorum cenſura non minùs rigida quàm judicioſa*, c. 121, 122. 258, 259.
Spiritus *volatiles omnes ideò fœtent, quia creaturæ ignis*, c. 161, 162.

Sudores *ad ciendos nihil aquè conducit, ac capitis obvelatio*, m. 112.

Nocturni convalescentium quomodo vellendi, m. 248.

Quòd Sudorum *provocatio in nullo morbo, excepta Peste, videatur convenire, & quarè*, c. 203.

T

Tabes *deplorata Equitatione tanquam specifico curatur*, c. 160.

Tendinis *punctura curatio*, m. 297.

Tenesmi *curatio corroborantibus solis*, m. 193.

Theriaca *Andromachi, maximum in quamplurimis morbis remedium*, c. 155.

Tusses *Epidemica*, m. 262, *curatio*, m. 264.

Epidemica curationem evacuationibus debent, c. 28, 29.

Tussis *sine febre quomodo tractanda*, m. 264. 269.

Neque Narcotica, neque liquores spirituosi, neq; diaphoretica hic tutò usurpabantur, m. 265.

Nec diaphoretica, nec pectoralia permittuntur, c. 28, 29.

Tussis *oleo amygdalarum dulcium optimè lenitur*, m. 44.

Tabella præstantes ad tussim, m. 269.

Tussis *Convulsiva puerorum & infantium curatur imprimis venæsectione*, m. 207.

Curatur venæsectione, & repetitâ catharsi, c. 29.

V

Vaporum, *quos appellant, Hystericorum frequens causa*, c. 172.

Variolæ

Variolæ Regulares *diviſæ in Diſtinctas & confluentes*, m. 122.
Variolarum Diſtinctarum *ſymptomata*, m. 123.
Diſtinctarum hiſtoria, 123, ad 126.
Quòd in his venæſectio ſit ſupervacanea, m. 147.
niſi regimen calidius præceſſerit, ib.
Regiminis juſtò calidioris noxa, m. 137, 139.
Evacuationum noxa, m. 138, 139.
Frigoris ſunt etiam nocumenta, m. 140.
Cardiacis quando utendum, m. 141, 142. 146, 151.
Cardiacum quale, m. 144. 146.
Quo tempore ægrotus lecto addicendus, m. 143. e. 84, 85.
Lecto damnari nimis præpropere, eſt valdè perniciоſum, e. 84. 87.
Loci in lecto frequens permutatio, tùm in hoc, tùm in alio genere, eſt concedenda, m. 148.
Solvuntur objectiones pro continuo in lectulo decubitu oblatæ, e. 90.
Curatio, m. 142.
Variolarum Confluentium *hiſtoria*, m. 126. & ſeq. e. 82. & ſeq.
Salivatio eas adulterum, Diarrhœa iſtas infantium comitari ſolet, m. 129. 151.
Quibus temporibus morbi febrio dominatur, m. 130.
Quibus ut plurimum moriuntur, ib.
Symptomata exitialia utrique generi communia, m. 133, 134. *Eorum curatio*, 152, ad 158.
Quàm plenum periculi hoc genus, m. 148. e. 82. 83.
Curatio auſpicanda eſt venæſectione, atque emetico, e. 101. *& ſpiritu vitrioli in potu* ib.

Ptyaliſmo

Ptyalismo potissimùm perficitur, m. 148.
A Fundamento velle aut secus in primis diebus facto maximè pendet, c. 87.
Paregorica *in his quasi specifica*, c. 103. *nisi sint infantes qui convelpiantur*, c. 104, 110. m. 149.
Quo tempore morbi primum exhibenda, c. 107.
Pro aliis ptyalismum promovent, m. 149.
Eorum exhibitorum commoda, m. 150.
Paregoricorum quantitas, c. 108.
Exemplum eorum exhibitorum in quodam Crosse, c. 105.
Epispasticum quo die applicandum, c. 111.
Allium incisum quo die plantis pedum applicandum, c. 112.
Diata, c. 112.
Casus D. Cheut *totam curationem complectens*, c. 113. & seq.
Emeticum dari potest die morbi undecimo, in suffocationis metu, m. 155.
In quo casu aeri exponendus est variolosus, c. 88.
Variolosi admiranda historia, m. 154.
Pustularum praepropera exclusio quantis stipatur incommodis, c. 91.
Infantis regimen in variolis eruptoris, & à convulsione incipientibus, c. 99.
Diarrhoea infantibus salutaris, m. 151.
Venaesectio & Catharsis quo demùm tempore in convalescentibus variolosis sint celebranda, m. 157, 158.
Mensium fluxum in variolis refrigerantia indicare, m. 214.
Variolæ Anomalæ *Distinctæ* (sc. *Nigræ*) *quomodo*

à Regularibus distinctio furtim disseminata, m. 210.
Curatio, m. 213. *Diæta*, ib.
Variolæ Anomalæ *Confluentes quomodo à Regularibus Confluentibus discrepabant*, m. 211, 212.
Curatio, m. 213.
Variolæ Anomalæ *ann.* 1674. & 75. m. 251.
Curatio, m. 255.
Spiritus vitrioli in his usus egregius, m. 256.
In Variolis *tractandis quomodo Medici fama periclitatur*, m. 141.
Variolarum *nulla unquam mentio apud Hippocratem, neque perspicua apud Galenum*, m. 260.
Quare ex iis plures divites moriantur quàm pauperes, m. 147.
Venæsectio *quibus nocua, & quibus utilis*, m. 23, 30.
Debet Emeticum semper præcedere, ubi utrumque indicatur, m. 26.
Debet similiter præcedere catharsin, c. 30.
Ubi phlebotomia liberalior non permittitur, potest supplere assumptum, m. 30.
Suppletur etiam purgatione frequenti, atque anodynorum usu, c. 40.
Venæsectio *infantibus succurrit, pariter ac adultis*, m. 207.
Convulsionibus puerorum dentientium specificè conducit, m. 208.
Quòd vena in lecto sit secanda, quò facilius phlebotomiam ferant, m. 300.
Venenati *à sublimato Corrosivo assumpto Curatio solâ aquâ simplici*, c. 38, 39.
Vestium *hyemalium depositio quousque sit differenda*, m. 284.

Vigiliæ *quo pacto tractandæ*, m. 41.
Quomodo consopienda post febrem sine narcoticis, m. 43.
Vim *compositio quanam incrementa secum trahit*, c. 217, 218.
Uteri *providentia curatio sola astringenti*, c. 174.

ERRATA.

IN *Postscripto* ad finem *Tractat. de Hydrope*, Clausula omittitur, ubi *pag. 276. lin. 8.* inserenda fuerant hæc verba post *disparuerint*: *Et mollibus insequentibus Paregoricum ex syr. de meconio* ℥ j. propino. Leviora Typographi errata Lector corrigere dignetur.

FINIS.

BOOKS *Printed for* Walter Kettilby *at the Biſhop's head in S.* Paul's *Church-yard.*

H*Mori* opera Theologica, & Philoſophica, *Fol.* 3 *Vol.*

Loſſii Obſervationes Medicæ, *Oct.*

Dr. *Jones* de Febribus intermittentibus. *Oct.*

Dr. *Liſter* de fontibus Medicatis Angliæ. *oct.*

Mayo Tractatus quinque è med. de Sal nitro. *oct.*

Burnetii Telluris Theoria Sacra à Diluvio & Paradiſo. *quart.*

Speed Epigram. Juvenilia, encomia, Seria, Satyrica, & Jocoſa.

Dr. *Goodall*'s Royal Colledge of Phyſicians. *quart.*

------The Colledge of Phyſicians vindicated. *oct.*

Dr. *Charlton*'s Three Anatomick Lectures,

--- 1. Of the Motion of the blood,

--- 2. Of the Organic ſtructure of the Heart,

--- 3. Of the Efficient cauſes of the hearts Pulſation. *quart.*

---his Harmony of Nat. and Poſitive divine Laws. *oct.*

Dr. *Grew*'s Anatomy of Trunks. *oct.*

Webſters Metallographia, or an Hiſtory of Metals. *quart.*

Grevii Reſponſio ad Celeuſma. *quart.*

---Defenſio ſuæ Reſponſionis ad nuperum Libellum cui inſcribitur Celeuſma. *quart.*

Burnet's Theory of the Earth. *fol.*

Dr. *Hen. More*'s Expoſition on the Prophecies of *Daniel. quart.* Expoſi-

----'s Expoſition on the Apocalypſe. *quart.*
----'s Confutation of Aſtrology, againſt *Butler.* 4.
----'s Remarks on *Daniel* and the Apocalypſe, Anſwered. *quart.*
----'s Reply to the Anſwer to his Antidote againſt Idolatry, with his Appendix. *oct.*
----'s Remarks on Judge *Hales*, of Fluid Bodies, &c. *oct.*
Turner's Sermon before Sir *P. Ward* with Additions, &c. *quart.*
Dr. *Sherlock*'s Diſcourſe of the Knowledge of Jeſus Chriſt, with his Defence. *oct.*
----'s Anſwer to *Danſon*. *quart.*
----'s Account of *Fergusons* Common-place book.
Dr. *Falkner*'s Libertas Eccleſiaſtica. *oct.*
----'s Chriſtian Loyalty. *oct.*
----'s Vindication of Liturgies. *oct.*
Dr. *Fowler*'s Libertas Evangelica. *oct.*
Mr. *Scotts* Chriſtian Life. *oct.*
Dr. *Worthington* of Self Reſignation. *oct.*
Smith's Pourtraicture of Old age. *oct.*
Kidder's Diſcourſe of Chriſtian fortitude. *oct.*
Allen's Diſcourſe of Divine Aſſiſtance. *Oct.*
----'s Chriſtian Juſtification ſtated. *oct.*
---- Againſt *Ferguſon* of Juſtification. *oct.*
----'s Perſwaſive to Peace and Unity, with a large Preface.
---- Againſt the Quakers. *oct.*
----'s Myſtery of Iniquity unfolded againſt the Papiſts. *oct.*
----'s Serious and friendly Addreſs to the Nonconformiſts. *oct.*
----'s Diſcourſe of Humility. *oct.*
----'s Catholiciſm. *oct.*

State

----'s State of the Church. *oct.*

Plato's Dæmon, or State Phyſician unmask'd, or an Anſwer to a Book called, *Plato Redivivus*, by *Tho. Goddard*. *oct.*

Lamb's ſtop to the Courſe of Separation. *oct.*

----'s Freſh ſuit againſt Independency. *oct.*

Hotchkis Diſcourſe of the Imputation of Chriſt's Righteouſneſs to us, and our ſins to him, in 2 parts. *oct.*

Mr. *Long*'s Hiſtory of the Donatiſts. *oct.*

----'s Character of a Separatiſt. *oct.*

---- Againſt *Hales* of Schiſm, with Mr. *Baxter*'s Arguments for Conformity. *oct.*

----'s Nonconformiſts plea for Peace impleaded againſt Mr. *Baxter*.

Jovian, or an Anſwer to *Julian* the Apoſtate, *oct.*

Conſtantius, the Apoſtate, being a full Anſwer to *Julian* the Apoſtate. *oct.*

Mr. *Needhams* ſix Sermons. *oct.*

Mr. *Grails* 4. Sermons. *oct.*

Dr. *Eachards* Dialogues againſt *Hobbs*, part the Second. *oct.*

Mr. *Halliwell*'s Account of Familiſm. *oct.*

---- Melampronœa. *oct.*

---- Sacred Method of Saving Humane Souls by Jeſus Chriſt. *oct.*

Lord *Bacon*'s Eſſays. *oct.*

Gages Survey of the *Weſt-Indies*. *Oct.*

FINIS.